

[illegible]

LIBRI
QVINQVE
STATVTORVM INCLYTAE CIVITATIS
MVTINAE

Cum Reformationibus, additionibus ac tribus locupletissimis Indicibus, denuo in lucem aediti.

[redacted]

[redacted]

M V [redacted] N A E.

Apud Paulum Gadaldinum.

Anno ab Orbe redempto. M. D. XC.

INDEX MATERIARVM

ET RERVM QVAE INPRIMO ET SECVNDO VOLVMINE CONTINENTVR

per ordinem alphabiticum.

A

Ap

Cita

ordina lib.3 [illegible]

D

Dos

F anum

Iu

Refor,

N

O

 Offic.

Explicit Index primi, & secundi voluminis.

INDEX MATERIARVM

ET RERVM QVAE IN TERTIO ET QVARTO
STATVTORVM LIBRO CONTINENTVR

Male-

Explicit Index tertij, & quarti voluminis Statutorum ciuitatis Mutinæ.

INDEX RVBRICARVM PRIMI VOLVMINIS STATVTORVM

quod de Officijs appellatur.

Quod

Index Rubric. secundi voluminis statut. quod ad Ciuilia nuncupatur.

De

INDEX.

Rubricæ tertij libri qui maleficia continet.

Rubricæ libri quarti qui de damnis datis inscribitur.

De

Index rubricarum quinti voluminis Victualium.

INDEX.

Explicit Index rubricarum totius voluminis statutorum ciuitatis Mutinæ.

LIBER PRIMVS STATVTORVM INCLYTAE CIVITATIS MVTINAE.

De Officiis.

Quorum industria ædita fuerint Statuta. RVB. I.

LVRES quotidie (vt rerum vsu docemur) incidunt casus, quibus, nec ipsa natura rerum magistra, nec leges prouiderunt, & iccirco oportet Legislatores alias denuo condere leges, alias vero corrigere, & emēdare, quibus eiusmodi casibus consulatur: antiquitas vero, quæ casus hosce prospicere non potuit, minime vituperāda est. Quæ enim leges tam perfectæ sunt, quæ casus adeò uarios complecti potuerint, aut denique tam rectæ, & sanctæ, quæ aliquando correctione, atque innouatione non egeant? Non immeritò igitur Conseruatores nobilissimi huius celeberrimæ vrbis, qui illo tempore remp. Mutinensem administrabant, decreuerunt, & prorsus deliberarunt vnà cum Egregiis Adiunctis leges alias denuo condere, & eas, quibus vsque in hodiernū diem vsi sunt, mutare, & corrigere, vt eorum ciuitas perpetua in pace esse posit, & vt si forte aliqua controuersia inter ciues oriretur, ea quam primum dirimatur, ac tollatur, sine vllo, vel quam minimo labore, & negotio eorum, qui remp. administrabūt. Quæ res maximo erit honori, & laudi ciuitati huic, mirumque in modum augebit imperium atque ditionem Serenissimi Herculis Estensis eius nominis Secundi, & Ducis Ferrariæ, & huiusce Ciuitatis Mutinæ, & Regii IIII. Potestas autem hæc denuo scilicet condendi leges, seu Statuta, nec non corrigendi, & mutandi ea, quæ Ciuitas ipsa adhuc obseruauit, ab ipsis Conseruatoribus data est Dño Ludouico Bellecino iuris vtriusque Doctori, & Equiti. Dño Ioanni Casteluitreo iuris vtriusque Doctori, & Equiti. Dño Alphonso Sadoleto iuris vtriusque Doctori, & Equiti, Dño Io. Baptistæ caput Bouis iuris vtriusque Doctori, duobusque doctissimis Causidicis, Domino Dino Zēzano, & Dño Philippo Vignolæ, nec non duobus egregiis notariis, Dño Antonio Tassono, & Dño Io. Francisco Fontanæ. Qui viri doctrina, & rerum experientia valde præditi, & si negotium suis viribus impar esse ducerent, freti tamen fauore Dei Opt. maximi, & Iesu Christi seruatoris nostri, & Spiritus sancti, nec non Mariæ virginis, & omnium Sanctorum precibus, & præsertim Diui Geminiani antistitis huius ciuitatis dictorum Conseruatorum honestissimæ voluntati libentissime obtemperarunt, atque pro communi omniū quiete, & tranquillitate tantum onus subire, ac suscipere voluerūt. Itaque antedicti Magnifici Doctores, cæterique viri Egregii vnà, atque vnū in locū quam sæpissime congregati, lectis accuratè satis multis huiusce, & aliarum nonnul-

larum Ciuitatum legibus,& statutis antiquissimis, diligenterque perspectis quam plurimorum virorum scriptis, & ad hanc materiam maxime spectantibus, tandem leges has,& statuta scripserunt,& ad Conseruatores ciuitatis,penes quos reip. cura tunc erat,detulerunt. Quæ quidem statuta, & si a Conseruatoribus ipsis summopere laudata sunt, tñ optimũ esse duxerũt, vt ea a quam plurimis, priusquam in vulgus exeant,etiam atque etiam legantur, & denuo si forte opus fuerit, castigentur. Ad ea igitur denuo reuisenda, atque castiganda Conseruatores ipsi vno omnium ore elegerunt hos viros eruditione, & morum probitate ornatissimos.Dominum Bartholomeum Marescotum.D.Franciscum Bellencinum. D. Io.Baptistam Tassonum.D.Carolum Caput Bouis Iuris Consultos omnes D.Nicolaum Caloram.D.Henricum Cimiselum. D. Franciscum Valentinum,D.Franciscum Mariam Baranzonum.Qui quidem viri leges,& Statuta ipsa diligenter perlegerunt,& castigarunt, conseruatoribusque ipsis hunc in modum reddiderunt. Verum quia hac in re labor immẽsus,& sumptus non mediocris frustra consumptus esset, nisi Statuta hæc a Serenis. Duce Ferrariæ,Mutinæ,& Regii Domino nostro confirmarentur, & eius nomine in publicum æderentur,& omnibus nota fierent. Quam ob rem Dominus Carolus Caput Bouis. D.Io.Baptista Tassonus iuris vtriusque Doctores D.Ioãnes Calora.D.Thomasinus Lancilotus,Equites honestissi. D. Albertus Castaldus.D. Andreas Macius.D.Antonius Grillinzonus. D. Ioannes Donzius.D.Albertus Fontana.D.Gregorius Calora.D.Ioannesmaria Magnaninus Ciues claro loco nati omnes conseruatores antedictæ reip.nec non D.Albertus Balugola eques insignis,Alexander Fontana,Hieronymus Pazanus,Io. Baptista Festasius,Georgius Condumerius,Nicolaus Draghettus,Thomas de Aciis,Sebastianus Sighicius,Bartholomeus Pellizarius, Antonius Zauarisius Forcirolus de Forcirolis,Franciscus Bastardus, Nicolausmaria Sigonus, Io. Marcus Capellus,Thomas Tauonus,Lanfrancus Bellecinus,Io.Baptista Massettus,& Iulius Macius Ciues haud ignobiles,penes quos tunc erat reip.Mut. administratio, decreuerunt Ferrariam mittere prædicta statuta ad Serenis. Herculem Estensem Principem,& Dominum nostrum, vt ab ipso comprobarentur,confirmarenturque. Hoc aũt decretum est ab ipsis Conseruatoribus Anno a natiuitate Domini nostri Iesu Christi M. D. XLV. Indictione III.Die xxvii mensis Iunii. Gubernante Illust. Domino Francisco Villa nobili Ferrariensi huius ciuitatis Præside dignissmo, nec non sub auspiciis Illustris iuris vtriusque Doctoris Domini Martini de Gabriellis de Penna Ducatus Vrbini dictæ ciuitatis Prætore.& Mag.D.Gerardini Molzæ nobilis Mutinensis prædictæ vrbis Massarii,& Magnifici Domini Thadei de gratianis a Codignola Iudicis appellationum,& maleficiorum.

¶Priuilegium Friderici Imperatoris Augusti in quo fines,seu termini inter Mutin.& Bononien.constituuntur. RVB. II.

FRidericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus Hierusalem, & Siciliæ Rex, Per præsens scriptum notum facimus vniuersis fidelibus nostris tam præsentibus, quam futuris,quod nos attendẽtes integritatem fidei,& deuotionis synceræ,nec non & accepta satis seruitia,quæ Mut.ciues fideles

deles nostri nobis semp.& imperio exhibuerũt, & iugiter exhibere non cessãt, vt fides probabilis eorũdẽ de bono sẽper crescat in melius,& ad deuotionẽ, & fidẽ nostrã multi trahãtur alii per exẽplũ,de plenitudine Potestatis nostræ, & speciali gratia,q̃ habemus ad ipsos, Compromissum factum inter Bononien. & ipsos Mutin.in Vbertinum tunc Potestatẽ Bononiæ de quibusdam terris & locis,& confinibus,& Laudum ab eo factum,& confirmationẽ a quocũq; de prædictis,& designationẽ factã ab eodem,& positionẽ terminorũ; & oĩa, quæ facta fuerũt de prædictis locis,& terris,& confinibus,& pro prædictis locis occasione dicti Compromissi,vel alia occasione,cum prædicti Mutin. possederint,vel quasi,& Bononien.ab eis peterent,cassamus,& in irritũ deducimus, ita quod prædictum compromissũ, vel aliquod prædictorum nullius sit momenti. Restituentes eis Rocam de Corneta, quam dicti Bononienses eisdem Mutinensibus abstulerunt, Constituentes etiam ipsum commune Mutinen. possessorem de predictis locis, & terris omnibus, & Roca, & possint vti locis ipsis, & terris,& Roca,& eorum possessionibus,sicuti Domini suæ rei.Confines autem,& terminos,inter Bononienses,& Mut. statuimus, & ordinamus inuiolabiliter obseruari,& teneri,videlicet a summo alpis magnæ, vbi dicitur ad scalas a cornu orientali ipsius alpis,& inde per vallem Guffonariam descendendo,& veniendo per montes,& colles rectos vsq; in Cibrianum, per mediũ Cibrianum,& per mediũ collinũ veniendo ad voltitium, & inde per collinas ad Sanecellium,tenendo colliuas per mediã Staneatoriam,& per podium de castornio,& inde per collinam eundo per podiolũ rofegnanũ, veniẽdo iosum a mane Caneuatiæ,& per collinam a mane paulatæ vsque ad fontanã lombardesem,& ista collina fuit antiquitus nominata alpis maximi, & a dicta fontana tendunt iosum sicut strata currit per hospitale Præsbiteri passuti, & per lamam Azonis de freguano,& inde per syluam montesanam, siue per Canolam rofregnanam ad sanctã Luciam,& a latere sanctæ Luciæ est terminus,& a sancta Lucia descendunt per stratam iosum vsque ad crucẽ de touleto, & per ipsam stratam ad crucem pipini,& inde ad montem de termino eundo per montem Iulianum,& per podium de spinzola,& per molendinũ de riuo de Scamlia, & vsque super montẽ prædictũ terminũ ascendendo,& per mediũ ipsum montem descendendo iosum per riuũ,qui est inter Stãtianum, & Tingentem, & inde ascendendo ad montẽ Acutũ,& a monte Acuto in castaneolo,& a castaneolo ad lauadetũ,& ad montẽ Capucciũ,& inde ad riuũ de vidiclis,& per ipsum riuũ vsque ad clusam,& inde versus sero eundo per terminũ fixũ ad montatas de Cinisello,& ab eo termino ad riuũ de terdetullo,& inde ad borram, quæ est a domo manganorum,& ita quod ipsæ domus se colligũt a parte Mut. & inde ad terminũ fixum iuxta domũ Fauatiorũ, & inde veniendo per casolã, quæ venit a Gaudiano per casolanũ,& tendit iosum a bosco Cereti in riuo, & per riuũ vsque ad falsam de lauarolo,& iosũm per ipsum riuũ inter montẽ Caluulum, & Mongenatium,& sicut discurrit idẽ riuus vsque ad semitã, quæ est & quæ ascendit sursum desuper domum de pelaochis de granarolo vsque ad viam,quæ inde vadit,& per ipsam uiã comprehendendo infra dictos confines mandriam,& sanctum Andream in corniliano,& descendendo ad fossatũ de-

A 2 subtus

subtus granarolo inter Bondanienses, & Barufaldos factum desupra de plagiis, & eundo versus mane vsque ad viazolā de podio belij, & inde eūdo recto fine p viā, & cāpos vsq; ad locū, ubi fuit molēdinū de Belio, & inde a mane glaream trāseūdo usq; ad codomas, & ad cāpū saxonū, & inde passando viā; & lama cetū, & cāpū Ioannis lupi, per medium vsque ad viā desursum, colligēdo cāpū ad fossadatū eūdo vsq; ad braidā marociā, ipsa braida remanēte a parte Mut. eūdo iosum per riolū de medio de fontana de aplo vsque ad bucā rioli de sancto Ruffillo, sicut idē riuus currit inter braidā Barufaldonis, & terrā S.Ruffilli vsq; ad aliā viā desubtus, redeundo per illā viā vsq; ad braiadā Archipresbiteri de montebelio, quæ remanet a latere Mut. & Bazani, & inde eūdo vsq; in Carubiellū de pingazolis, & eūdo per viā vsq; ad Albarellū Marini, & inde per viazolā, quæ quondā fuit inter Bondianū, & illos de S.Colūbano vsq; ad fossas;. & cāpū de Musastis, qui remanet a latere Mutin. & Badiani, & inde ad Sābugellū inter illos de Badiano, & de S.Colūbano, & inde ad flopas Guerisii de Sancto Marco in ripa Samazolæ, & transeundo Samazolā vsque ad polonetū recto fine inde eūdo iuxta cāpū poltonerii de S.Marco, & inde eundo vsq; ad viazolā, & carubiellū, qui est a mane clausuræ Andreuccioli ferrarii, & inde iosū per viazolā vsq; ad viā della Pazanese a sero dictæ clausuræ Andreuccioli usq; ad casolā, & per eā casolā iosum usque ad clusam de Magnanis, & inde iosum eundo per Besentullū usque ad Brudiacos, & inde ad cantonem de pratis de Paule, & inde usque ad fossatum nouū, & ab eo fossato recto fine usque ad stratā Claudiā, & in ipsa strata usq; ad lazā rioli ultra pontesclū situm in strata iuxta domū pontis S. Ambrosii de campo maiore, & vltra ipsum pontem per sex tornaturas in loco, in quo fuerunt furches, usque ad uiam lauarezā, quæ est a Rastellino ab inde inferius usq; ad fossāmatā inter pazanū, & districtū Bonon. & a districtu Panzani inferius per casarellos a mane roborum de portis a sero Gazoli prope ipsum Gazolū, & ab inde inferius vlque ad Casumariū a mane pontis Ducis vsque ad podiū Pallare, & ab ipso podio a mane cepe Donni Sylvestri, quæ est desubtus a S.Maria de porto, perueniendo a mane dictæ villæ S.Mariæ per sparatā Abatis Nonantulæ usque ad ecclesiam S. Antonii de precariis, & ab ipsa Ecclesia, ut currit alueus Panarii, vsque ad Colzinum, remanendo Ecclesiā de folio in districtu Mut. & inde a mane usque ad clusam factā in Panario a mane, siue a mane ipsius clusæ, sicut taliter ab antico per Mutin. detenti sunt, & per Mutin. comitatum. Ipsa ēt loca, & terras sub imperiali protectione recipientes damus licentiā Cōi Mut. ingrediendi possessionē prædictarum rerum imperiali authoritate. Et hæc oīa ex certa scientia statuimus & decernimus in perpetuum obseruari, ex certa scientia derogantes oī iuri, & priuilegio speciali, uel generali in hac parte aduersanti. Statuentes & præsentis scripti authoritate firmiter iniungētes, ut nulla oīo persona magna, uel parua, secularis, uel ecclesiastica iam dictos Mutin. ciues fideles nostros de prædictis oībus aliquo ad uenienti tēpore temerario ausu perturbare, seu molestare præsumat, quod qui præsumpserit in suæ temeritatis vindictā indignationē nostrā, & pænā .L. lib. auri puri se nouerit incursurū, quarū medietas cameræ nostræ, reliqua passis iniuriā persoluatur, ad huius aūt rei euidētiam, & stabile in

A per-

poenū firmitatē pñs scriptū fieri,& sigillo Maiestatis nræ iussimus cōmuniri Huius vero rei testes sunt Albertus Magdeburgē.H.Mediolanē.& L.Reginus Archiepiscopus Cutrenēn.& Abas S.Galli Cicen.Basilien.Vuarien. C.Ildesen.I.Caierinen.Brixien.& Imolen.Episcopi.L.Lantgrauius Turingiæ, Dux Saxoniæ,Rainaldus Dux Spoliti Comes.S.de Viena,& alii quā plures, Datæ apud Burgū S.Donini anno Dñi incarnationis.M.CC.XXVI.mēse Iunii quartæ decimæ indictionis.Imperante D.N.Friderico.II.Dei gatia inuictissimo Romanorū imperatore,sēp augusto,Hierusalē,& Siciliæ Rege.Anno Ro.Imperii eius sexto,regni Hierusalē primo,& regni Siciliæ vigesimo,feliciter.Amen.

¶ Declaratio alia confinium,seu terminorum Episcopatus mutinæ,vsq; ad Sanctum Peregrinum. RVB. III.

IN Christi noīe Amen.Anno a natiuitate eiusdē M.CC.XVI.Indictione IIII, die Sabati VIII.intrante Octobri.Cū Dñs Frugerius Mut. Potestas cū Ambasciatoribus Mu.scilicet D.Gerardus Rangonus,D.Aldoprandinus de Pizo, D.Bartholomeus de Nonantula,D.Richerius de Boccadelucio,D.Oliuerius de Boccabadata,D.Thomasinus de Saxolo D.Ardicionus de Tonsis,D.Guido de Loueleto,D.Paris de S.Marco,obuiā pro communi Mut. proficiscerentur Regi Henrico filio Roman.Regis Friderici,conuocato cœtu virorū militū, & arcatorū alpes Mut.districtus,& episcopatus ascendit,& pro communi Mut. & Episcopatu,& districtu cū illa quantitate militū,qui cum eo erāt per alpes ipsas usque ad Hospitale S.Peregrini profectus est,ut prædictum regem Henricum ibi pro confine,& termino episcopatus,& districtus Mutinæ secure reciperet,& inde versus Mutinam secure,& libere pro Communi Mutinæ conduceret,& custodiret.Ideoque in hospitali prædicto prædictū regē ab Archiepiscopo palermitano sibi oblatum per Communi Mut. recepit custodiendū, & conducendū per alpes,& ab alpibus versus Mutinā,sicut ire voluit per episcopatū,& districtū Mu,Protestatus fuit igitur D.Frugerius alta voce,& palā, & corā omnibus audire volentibus pro Communi Mut.quod terminus,& confinis erāt,& est episcopatus, & districtus Mutinæ vsque ad dictū hospitale S. Peregrini,& dixit quod ideo recipiebat prædictū Regē,& recepit custodiendū & conducendū ad honorē ciuitatis Mut.& ad eius periculū,& eius guardiam, ipsum,& oēs,qui cum eo erant per alpes,& a S.Peregrino versus Mutinam vsque quo protendebatur episcopatus,& districtus Mut.Vnde ita per episcopatum,& districtū Mut.a S.Peregrino per alpes,& ab alpibus usque ad Pontem de guligna in medio aluei fluminis, in quo alueo Ambasciatoribus Parmæ, & Regii,qui ibi erant quia vlterius non protendebatur episcopatus,& districtus Mut.voluntate Archiepiscopi eis Ambasciatoribus conduxit,& tradidit. Præsentibus testibus rogatis fuerunt scilicet suprascripti Ambasciatores, & Amirale de Messina,& alii plures.

Ego Gulielmus de Caneparia sacri palatii notarius interfui,& iussu D. Frugerii Potestatis Mutinæ rogatus scribere scripsi.

¶ Laudum latum inter Sanctitatem Summi Pont.& Serenissimum Dominum Ducem Ferrariæ. RVB. IIII.

CArolus.V.diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus,

Rex Germaniæ,Hispaniarũ,vtriusque Siciliæ,Hierusalẽ, Insularũ Balearium, Fortunatarũ,ac noui orbis Indiarum &c.Archidux Austriæ, Dux Burgondiæ, Galliæ belgicæ Dñs &c. In causa compromissoria,& arbitratoria vertente cõrã nobis inter Beatitudinẽ Sanctiss. D.N. Clemẽtis VII. Pontificis maximi tã suo,q̃ sedis apostolicæ nomine ex vna,& Seren. Alphonsum Estensem Ducem Ferrariæ partibus ex altera. In Christi nomine,uisis Compromisso,actis,iuribus titulis,testibus,allegationibus,motiuis,informationibus,& aliis p partes hinc inde exhibitis,deductis, prætensis,& fieri petitis,& oĩbus mature,& consulto digestis,pensatis,& consyderatis tã de iure,q̃ de facto,& ex bono,& æquo, cũ omni ea authoritate,qua in hac parte fungimur,possumus, & valemus,dicimus,sñtiamus,pronunciamus,atque laudum nostrũ pferimus in his scriptis p ut sequitur. Quod Ser. Alphonsus Estensis præfatus intra duos menses a die publicationis huius nostræ sñtiæ,& laudi p se, & suos pcuratores ab eo spãle mãdatũ habentes supplicabit Sanctiss. D.N.Clemẽti Pontifici maxim õ supra nominato,ut quæcũque hactenus errata,& admissa per supradictũ Alphonsũ aut suos familiares subditosue,quæ sua Sanctitas,aut sedis apostolicæ authoritas ægre,aut quouis modo grauate merito ferre posset,sibi remittere, & ipsum in suam,& eiusdem Sanctæ sedis apostolicæ gratiã recipere dignetur, quod eũdem Sanctiss,pro sua singulari clementia oĩo facturũ confidimus. Et præterea ex iustis,& rationalibus causis ex actis resultantibus, & animũ nostrũ mouentibus condemnamus prædictũ Alphonsum suosq; hæredes,ac successores Duces Ferrariæ in ppetuũ singulis ãnis in vigilia beatorũ Apostolorũ Petri & Pauli de mense Iunii sub pœna priuationis eiusdẽ Ducatus Ferrariæ ipso facto quã docũque incurrẽdæ dare,& psoluere eidẽ Sãctiss.D. N. eiusq; successoribus,& sanctæ sedi apostolicæ antedictis summã septẽ milliũ ducatorũ auri de camera boni,& iusti ponderis in Roma currentiũ suis sumptibus,& periculo, & fortũna deferendã in locũ census ducatorũ centũ,& vnius libræ argenti puri,ac centũ armigerorũ,quos dictus Alphonsus ex capitulis Papæ Adriani quotannis rẽquisitus dare,& præstare tenebatur,ac ẽt soluere eidẽ Sãctiss.& sãctæ sedi apostolicæ summã centũ milliũ ducatorũ similiũ pro vna uice, medietatem videlicet quinquaginta milliũ ducatorũ in die inuestituræ per eum petendæ,& sibi concedendæ ut infra subiicitur,& aliam medietatẽ quinquaginta millium ducatorũ similiũ in fine anni ab eodem die,inuestituræ reuoluendi, pro qua tũc soluenda tenebitur ipse Dux Alphonsus cautionẽ idoneã,& sufficientẽ præstare in Ciuitate Romæ,Venetiarũ,aut Genuæ,usque ad q̃ solutionẽ realiter factã,& eandẽ cautionẽ (vt permittitur) præstitã Ciuitas Mut.cum suis pertinẽtiis stabit,& remanebit sequestrata sub nostra administratione,& regimine, put durãte dicto compromisso hactenus fuit. Quã quidẽ ciuitatẽ dicta solutione facta,& cautione præstita,& nobis in hoc constito,uolumus, & mandamus prædicto Duci illico remitti,& relaxari,prout per p̃ñtẽ nostrã sñtiã remittimus,& relaxamus. Et tenebitur prædictus Sanctiss. D. N. ad humilem supplicationem supradicti Alphonsi,aut suorũ procuratorum in uigilia apostolorum Petri, & Pauli proxime futura cum debita oblatione iuramẽti fidelitatis, & reali exsolutione septem milliũ ducatorũ pro uno,& primo anno dicti cen-

sus

sus suprà per nos (ut præmittitur) statuti, & arbitrati, nec non & quinquaginta ducatorũ milliũ pro medietate centum milliũ ducatorũ supradictorũ faciẽda dare, & concedere eidẽ Alphonso pro se, suisq; hæredibus, & successoribus inuestiturã dicti Ducatus Ferrarien. cum suis pertinentiis vniuersis iuxta formã solitã, & consuetã. Declarantes insuper quod dicta capitula Papæ Adriani in reliquis oĩbus, in quibus per præmissa non est immutatum, obseruabũtur, & tenebitur præfatus Sanctissi. dicto Alphonso de supradictis capitulis cũm immutatione antedicta dare, & tradere bullã sub plumbo, quã idẽ Adrianus Papa per breue suæ Sanctitatis dare promisit. Quantũ vero ad restitutionem ciuitatũ Mutinæ, Regii, Castri Ruberiæ cum suis pertinentiis, nec non & Castri Cotignolæ per prædictũ Sãctiss. præhensam, & petitã, dicimus prædictũ Alphonsũ absoluendũ fore, prout eũ absoluimus, similiter & eundem Sãctiss. ac ẽt Alphonsum antedictũ a reliquis hinc inde petitis absoluentes & cætera. Quæ oĩa supradicta dicimus, laudamus, & pronuntiamus ex oĩ ea authoritate & potestate nobis in hac parte data, & competente, & quomodocunque alias melius possumus, & debemus, eisdẽ ẽt authoritate, & potestate nobis reseruãtes declarationem, & interpretationẽ huius nostræ sñtiæ, & laudi in futurum quandocũq; faciendã, si desuper aliquã dubietatẽ, aut difficultatẽ exoriri contingat & cætera. Actũ in ciuitate Coloniæ die. xxi. mensis Decẽbris. Anno Dñi M.D.XXX. sic signatũ. Carolus. Et ad mandatũ Cesareæ, & Catholicæ Maiestatis perpetuũ. Alphonsus Valdesius &c. Aperta, lecta, & publicata fuit hæc sñtia, & laudũ, & arbitramentum per me Antonium perrenũ sacræ Cæsareæ maiestatis secretariũ. & pub. ap̃lica, & imperiali authoritate notariũ de expresso mandato, & commissione eiusdem Cæsareæ maiestatis, & in eius p̃ntia, atq; Reuerẽdorũ Dominorũ D. Hieronymi episcopi Vasioneñ. Sãctis. D.N. aulæ præfecti, Nicolai de Aragonia sacri palatij apostolici causarũ auditoris, & Io. Francisci burlæ aulæ consistorialis aduocati eisdẽ Sanctiss. D.N. nuntiorũ, & procuratorum, atque Mag. Dñi Matthei Casellæ Ser. Ducis Ferrariæ oratoris & mandatariis ad hanc cãm sp̃aliter deputatorũ. P̃ntibus ibidem Excellentibus & Mag. viris D. Gratia de Padiglia milite calatrauæ supremo præceptore D. Nicolao perrenoto D. Grantuelle D. Francisco de loscouos milite Sancti Iacobi in regno legionis supremo præceptore, eiusdem Cæsareæ maiestatis, primariis consiliariis in oppido Gaudano in aula Cæsareæ maiestatis, die Veneris xxi. mensis Aprilis. Anno Dñi M.D.XXX. sic signatum.

¶ Antonius perrenus, & cætera.

Collata, & auscultata cum vero originali per me Antonium Perrenum. & c.

¶ De Dominio Serenissimi D.N. RVB. V.

OMnis Ciuitas, Populus, & Resp. Mutinen. statuit, & solemniter ordinauit, & ordinat quod Ser. Dux Hercules secundus, & Dei gratia Ferrariæ, Mutinæ, & Regij Dux IIII. Marchio Esteñ, & eius filii, & hæredes in perpetuum sint, & esse debeant perpetui domini, & patroni ciuitatis, districtus, ducatus, & episcopatus Mut. & habeant, & habere intelligantur merũ, purum, & mistũ imperium, & omnimodam iurisdictionem, & vniuersam gladii potestatem in ipsis ciuitate, districtu, ducatu, & episcopatu, & in homines personas, com-

munia,collegia,vniuersitates,& bona,& iura prædictorum,ita quod ipse; & eius filii,& hæredes posint in dictis locis leges,& iura condere,tollere, interpretari,cōdēnare,absoluere,bannire,suspendere,interdicere,tā in ciuilibus q̃s in criminalibus pœnas exigere,& cameræ suæ applicare, condemnationes remittere,gratias facere,bella facere contra inimicos,pacē, & treguas inire, societates conrrahere,contra inimicos,& rebelles procedere,famæ, & patriæ restituere,officiales iuxta solitū creare,& mittere tā in ciuitate,q̃s in districtu, & toto Episcopatu,eosdē officiales cassare,remouere,coercere,,absoluere, condēnare,salaria eis constiruere,& deniq; oīa,& singula facere,quæ cōpetūt, habent,& exercent supremi Principes,put dicta ciuitas,& Populus eūdē Ducē, filios,& hæredes sibi in supremū Principē cōstituūt,haberē desiderāt, & eo sui contentātur. Et ex nunc ciuitas ipsa;& totus populus Mutin. fidelitatē,& obedientiā iurant prælibato Ser.D.N.eius filiis,& hæredibus modo infrascripto, & alias omni meliori modo videlicet. Ciuitas,& totus Populus Mutin. promittit Ser. D. Herculi secūdo Duci Ferrariæ,Mutinæ,& Regij IIII. Marchioni Estensi,suisq; filiis,& hæredibus in perpetuū, & iurat quod ab hac hora in antea erit,& perseuerabit fidelis prælibato D. Duci,& eius hæredibus in perpetuū contra oēm hominē,vniuersitatē,& omnē Principē, & nūq̃s dictæ ciuitatis & populi facto,vel consilio eueniet,quod ipse,vel ipsi in ære, vel in persona recipiāt aliquā læsionē,vel contumēliā,& minus faciēt vel curabūt quod prælibatus Ser. vel sui filii,& hæredes amittant aliquē honorē,vel regalia, quem,vel quæ nūc habēt,vel habebūt prælibati DD.sui,& si sciuerint,vel audiuerint aliquos cōspirare,vel coniuratione facere,vel velle conspirare contra prælibatū Ser.D.N.suos filios,& hæredes vt supra in personis,bonis,vel ære eorum, statim mox propalabunt præfata oīa præfato Ser.suis filiis,& hæredibus, & eorum officialibus,& se oībus uiribus, & toto posse suos opponent, ne conatus conspiratio,& coniuratio effectū hēant,& si sciuerint,vel cognouerint præfatū Ser.suos filios, & hæredes fore in aliquo periculo, vel discrimine vltro, & sponte facient ea,que spectabunt ad bonū,& fidelem subditū,& pro personis, & tuitione status sui omne suum posse facient. Et deniq; iurant se oīa facturos gesturos,& executuros,quæ erūt,& esse cognoscent ad honorē,& vtilitatē præfatorum DD.suorū,protestantes,& dicētes se oīo uelle viuere, & mori sub umbra alarū Ser.D.N. & filiorū suorū,& hæredū suorū, & iurant præfata ad sancta Dei Euangelia manibus tactis scripturis,inuocantes in rei fidem, & testimoniū Dominū Iesum Christū,ac Beatā Virginem Mariam, & antistitem nostrum Diuum Geminianum,& cæteros Cœlicolas.

¶De Electione,& officio D.Gubernatoris Mutinæ. RVB. VI.

PRæses, seu Gubernator ciuitatis Mut. creetur, & eligatur per Ser, Ducem nostrum,& sit patritius,& nobilis annorū saltem xxxv de loco distanti a ciuitate Mut. per xxx. saltem milliaria, teneatque primū locum in ciuitate,ab omnibus in maximo honore habeatur,& omnes ei obediant,& assistant, habitet Castellū,seu arcem ciuitatis Mut.& eam,& totā ciuitatem solicite die noctuque tueatur, custodes, & vigiles ponat prout oportuerit, curā habeat militū, & armatorū pro tuitione,& defensione ciuitatis,eosdē castiget, & eis imperet

pa-

pacem,& vnionem inter ciues procuret,scādalis occurrat,& ea oīa faciat,quæ spectare dignouerit ad bonum Præsidem. Causas hebreorū,& miserabiliū personarū cognoscat,terminet,decidat,summarie,& de plano,sine strepitu, & figura iudicii. Et similiter causas inter Massariū Ducalē, & conquerentes de & super aliquibus occasionatis ex gabellis,& datiis,vbi Massarius cōductor esset gabellarum,& datiorum ciuitatis,& Ducatus Mutinæ:in aliis aūt causis ciuilibus nullā penitus habeat iurisdictionem actu,vel habitu ita vt ēt eius iurisdictio prorogari non valeat tacite,vel expresse,& oīs processus,& sñtia in contrariū sit ipso iure nullus,& nulla,& semper possit dici de incompetentia agendo vel excipiendo, nisi tñ esset in aliquo casu delegatus a Ser.D.N.tunc.n.habeat eam iurisdictionē,quæ sibi attributa fuerit. Solicite autē procuret vt D.Prætor ciuitatis,& cæteri officiales causas coram eis pendentes decidant,& expediant;& in eis non se intromittat,nisi tñ periculū esset in mora, vel scandalum esset venturū. Prouideat ēt,& exequatur ea,quæ ad fælicē statū Ser. D. Ducis expedire putauerit,& cognouerit,claues portarū ciuitatis teneat ipse Dñs Gubernator,faciatq; portas claudere,& aperire horis congruis, curare ēt debeat ut puniatur quicunq; foueas ciuitatis transgressus fuerit, & terralea, siue pomœria aliquo modo destruxerit,volentes tñ quod ipsa terralea,intus, & extra, & fossæ ciuitatis sint Cōis Mut. Et teneatur ipse Gubernator saltē semel in anno visitare castella ciuitatis Mut.& in eis prouidere de necessariis pro tutamine status Ser. D.N.Ducis,& habeat a camera Ducali salarium,quod sibi taxabitur a Serenissimo Domino Nostro Duce.

¶ De electione D Prætoris Ciuitats Mutinæ. RVB. VII.

CVm Ciuitas Mut. inter ciuitates insignes habeatur, nec vltimū locū inter ciuitates Italiæ teneat,& plena sit ingenti populo,& viris honestis,& ad mercationes deditis,æquū est vt eadem ciuitas gubernetur a viro moribus, & scientia insigni,ac ius reddatur in ea a viro literato, & præclaro, propterea statuimus quod Prætor dictæ ciuitatis,qui eligetur a Ser.Duce nostro sit, & esse debeat maior annis xxx. in iure canonico,& ciuili doctoratus in gymnasio aliquo publico per trienniū saltē ante illius electionē de ciuitate, vel loco distanti ab vrbe Mut.per milliaria saltē triginta,in quo loco ciuis ciuitatis Mut. similiter eligi possit ad simile officium, & nisi habeat qualitates prædictas non valeat,nec teneat ipso iure electio. Officiū aūt Prætoris Ciuitatis Mut.sit annale,nisi fuerit per prælibatū Ser.D.N.prorogatum,& prorogatio ipsa ualeat per alium annū tantum,& non vltra vllo modo, Prætor ēt electus ueniens in ipsam ciuitatem non hospitetur,neque hospitari possit in domo alicuis de dicta ciuitate,sed in hospitio tantum,& congregare,& adunare faciat Illu. D. D.Conseruatores reip.Mut.prout eos ad omnem instantiā noui Prætoris congregari volumus,exponatque D.D. Conseruatoribus quæ sibi occurrent, & eisdem, seu eorum Cancellario exhibeat Priuilegium sui doctoratus in publicam,& authenticam formam,nec non patentes literas sui officii. Quibus priuilegio, & patentibus literis exhibitis Cancellarius publice perlegat priuilegium,& literas prædictas,& si aliquod iuridicū non obstiterit eundē modernū Prætorem admittere debeant ad officiū præturæ modo infrascripto. Nam

præ-

præfatus D. Prætor aſſociantibus D.D. Conſeruatoribus eat viſitatũ Dei eccleſiam, & altare Diui Geminiani eccleſiæ cathedralis Mut. & poſtea reuertens in palatium accedat ad tribunal iuris, vbi coadunatis Illu. D.D. Conſeruatoribus D. Prior D.D. Conſeruatorũ habita oratione, ſi ſibi placuerit, tradat & conſignet nouo Prætori ſceptrum iuſtitiæ, & Cancellarius Communitatis legat publice pñs ſtatutum, ac ẽt ſequens. Quibus lectis D. Prætor, & eius miles ad ſancta Dei euangelia iuret, & iurare debeat ut infra dicetur. Et finito Prætoris officio teneatur cum tota ſua familia ſtare ad ſyndicatum iuxta diſpoſita in ſtatutis noſtris. Salariũ autẽ D. Prætoris ſit ſingulis menſibus de lib. L Monetæ currentis in Mut. quas ſingulis menſibus, & in fine cuiuslibet menſis teneatur Theſaurerius communitatis de pecunia communis ſoluere in pecunia numerata dicto D. Prætori ſeu legitime agẽti ꝓ eo, excepto tñ ſalario vltimorũ duorũ menſiũ officii ſui. Quod ſalariũ Theſaurerius ipſe ſoluere non debeat niſi poſt finitũ ſyndicatũ ſuũ, alias ſoluiſſe intelligatur de ſuo proprio.

De iuramento D. Prætoris. RVB. VIII.

EGo talis prætor ciuitatis, diſtrictus, territorii, & comitatus Ciuitatis Mut. iuro, & adiuro ad ſancta Dei Euangelia manibus corporaliter tactis ſcripturis ad delationẽ Illu. D. Prioris, Illu. D D. Conſeruatorũ ciuitatis Mutipñtis, & acceptantis pro ipſa Illu. Communitate, & pro oĩbus, & ſingulis quorũ intereſt, vel in futurũ intererit, me inuigilaturũ oĩ diligentia, & cura deffenſioni, manutẽtioni, conſeruationi, & augumẽtationi ſtatus, ſeu ditionis Ser. D. D. Ducũ Ferrariæ, Mutinæ, Regii, & Marchionũ Eſtenſiũ, & totis viribus pugnaturũ pro manutẽtione dicti ſtatus, & conſeruaturũ, & recuperaturũ oĩa iura, res, & bona Illu. Communitatis Mut. nec permiſſurũ quod aliquis nobilis, ciuis, vel plebeus occupet, vel occupata teneat iura, vel bona ſpectãtia ad dictũ Commune & me adminiſtraturum æquo libramine ius, & iuſtitiã tã in ciuilibus, q̃ in criminalib. ſeu miſtis, tã populari, q̃ nobili, tã paruo, q̃ magno, poſt poſitis omni timore, amore, odio, ſordibus, & alia humana gratia, ſolũ Deũ præ oculis habendo. Viduas, pupillos, orphanos pupillos, & alias miſerabiles perſonas protegã, & defendã, & non habenti curatorẽ ad lites, procuratorem vel aduocatum dabo: calumnias, & vias indirectas repellam, ſingulis diebus iuridicis durante officio meo ſedebo pro tribunali, proceſſus, & negotia mei officii expediam, explicabo, & debito fini q̃ celeriter demãdabo, ſtatuta prouiſiones, ordinamenta Communis, & cunctos bonos mores, vſus, conſuetudines, quæ non erũt contra honorẽ Ser. D. N. ſeruabo, & ſeruare faciã. Et deficiẽtibus ſtatutis, prouiſionibus, bonis moribus, & cõſuetudinibus recurrã ad ius Commune ſacrorũ Imperatorũ, & nõ ad ſtatuta ciuitatis Ferrariæ, aliquod munus eſculẽtũ, vel poculẽtũ, quod vna die ab vno ſolo conſumi non poſsit, minime recipiã, alia aũt ẽt pretii vnius quadrãtis exiſtẽtia recuſabo. Ciuit. Mut. & eius diſtrictũ, & territoriũ pacatũ, & purgatũ tenebo pro viribus pacẽ, & concordiã inter ciues ſuadebo, & contrahã, rebelles, inobedientes contumaces, bannitos & condẽnatos conuenientibus pœnis caſtigabo, & deniq; oĩa adimplebo, quæ de iure, vel conſuetudine, ſpectabunt ad officium meum, nihil excipiens, vel reſeruans in hoc meo iuramẽto. Contẽtus ero ſalario mihi ordinato per diſpo-

sitionem statutorum Communis Mut. nihil ultra accipiam ab aliqua persona, Communi, vel vniuersitate, & finito officio meo stabo ad syndicatum iuxta disposita in statutis Communis Mutinæ.

¶De officio D. Prætoris. RVB. IX.

STatuimus, & ordinamus quod D. Prætor ciuitatis districtus, & comitatus Mut. qui ex priuilegio imperiali Communi Mut. concesso est verus comes durante eius officio habeat, & habere intelligatur uirtute pñtis statuti merũ, purum, & mistum imperium, ac omnimodã iurisdictionem, & gladii potestatem tã in ciuilibus, q̃ in criminalibus, & mistis & cognoscere possit de oĩbus, & singulis causis ciuilibus solus inter quoscũq; ciues, districtuales, & homines de ducatu, & episcopatu, ẽt si talia loca, & castra per nobiles aliquos, vel eorum officiales, vel ẽt per officiales Ser. D. N. gubernata essent; in ipsis. n. ẽt locis cõtulimus omnimodam iurisdictionẽ. D. Prætori ciuitatis Mut. In criminalibus vero habeat iurisdictionẽ, & cognitionẽ, & causarũ criminaliũ decisionẽ, prout & sicut disponitur in statuto sub tit. Qui sint iudices in maleficiis. Et denique oĩa possit ipse D. Prætor, præterquã ea, quæ sunt sibi denegata, vel uetita per præsentia nostra statuta. In quolibet ẽt consilio gñali, vel speciali interesse possit, nec partitũ aliquod in aliquo consilio gñali, vel speciali dari possit nisi authorante ipso D. Prætore, vel eius Locũtenẽte, seu substituto, & teneat secũdũ locum in ipsa ciuitate, & multum honorari debeat.

¶Quæ sint interdicta D. Prætori. RVB. X.

STatuimus, & ordinamus, quod D. Prætor ciuitatis Mut. inhabitet palatiũ Communis in locis solitis, vbi continue audientiã præstet oĩbus, & maxime Procuratoribus, & Aduocatis, & eis benignas aures exhibeat. Et ut commodius decisiones causarũ properet, & lites citius finiãtur, prohibemus eidem quo minus possit esse auditor, vel consultor generalis, vel specialis D. Gubernatoris ciuitatis Mut. vel Massarii Ducalis, suum. n. habent ordinarium consultorem D. Iudicem appellationum. Et sñtiæ latæ per D. Gubernatorem, vel Massarium de consilio dicti D. Prætoris sint nullæ, nullius ualoris, vel momenti. Interdicimus ẽt eidem D. Prætori nẽ aliquo modo se intromittat, cognoscat, vel iudicet de causis, vel litibus spectantibus ad officiũ D. Iudicis ad Minora, satis. n. grauatur. D. Prætor suo onere, & nihilominus si de dictis causis cognouerit, vel iudicauerit, processus, & sñtiæ non valeant ipso iure. Et similiter D. Prætor non possit se intromittere in spectantibus ad officiũ DD. Aduocatorũ Communis Mut. excepto tñ quod possit, & valeat constituere tutorẽ, vel curatorẽ ad lites, prout in dies contigerit absque perceptione alicuius salarii, nec possit ipse potestas familiaritatem intrinsecam, & immensam habere cum aliquo ciue, & minus cum eo ludere, nec possit de suo præcepto non obseruato condemnare aliquem ultra libras xxv. & si condemnauerit non valeat condẽnatio, nec exigi possit ẽt si in libris Cameræ fuerit descripta, & nihilominus ẽt possit in syndicatu puniri ob causam prædictam.

¶De Officio D. Massarii Ducalis. RVB. XI.

STatuimus quod D. Massarius Ducalis multũ honorari debeat, & teneat in ciuitate locum immediate post D. Prætorem, & cognoscat, & habeat me-

merum,& mistũ imperium,& iurisdictionem cognoscẽdi, & decidẽdi, omnes causas occasione gabellarũ,& datiorũ,vel dependentiũ a datiis,& gabellis, sit que Iudex competens inter oẽs Datiarios Ducalis Cameræ, & inter Nautas, seu Nauarolos in concernentibus eorũ artẽ. In prædcis aũt oĩbus procedat, & cãs terminet cũ consilio D.Iudicis Appellationũ ciuitatis Mut. prout dispõnitur in statuto sub titulo. De electione, & officio D.Iudicis appellationũ. Declarantes quod omnes causæ pro interesse cameræ Ducalis cognoscantur in ciuitate Mut. pro minori partiũ dispendio, neque trahantur in ciuitatẽ Ferrariæ. Et non p̃mittat aliquo modo D.Massarius, quod Gabellarii sibi ipsis ius dicant, sub pœna ipsi Massario, & Gabellariis, & cuilibet eorum lib xxv. Monetæ Mut. applican. cameræ Ducali, & nihilominus acta, processus, & sñtiæ sint nullæ ipso iure. Habeatque D.Massarius nuntium suum, qui pro interesse cameræ citet, pigneret, & incarceret debitores cameræ Ducalis.

¶ De electione, officio, iurisdictione, & salario D.Iudicis appellationum, nullitatum, nec non maleficiorum.

RVB. XII.

DOminus Iudex appellationum, nullitatis dictionum, & maleficiorum eligatur, & eligi debeat per Ser. D.D. Marchiones Estenses, & hẽat merũ, & mistum imperium, & omnimodam iurisdictionem in oĩbus causis appellationũ & nullitatis dictionũ interpositis in ciuitate Mut. vel ducatu, ut in prouincia Frignani, castro Herberiæ, castro Nonantulæ, castro Montis Turturis, castro Guiliæ & castro Montis Floreni cum pertinentiis, nec non, & castro S. Felicis & aliis locis in ducatu Mut. consistentibus ĩmediate subiectis Ser D.N. nec nõ in causis damnorũ datorũ. possit ẽt mulctare inobediẽtes officio suo, ut in statuto sub tit. De mulctis. Nec non constituere tutorẽ, seu curatorẽ ad lites inceptas, seu incipiendas corã eo, sine tñ perceptione alicuius salarii, & in oĩbus casibus, in quibus ex forma nostrorũ statut. concederetẽ vel attribueretur iurisdictio. In aliis aũt casibus nullã penitus hẽat iurisdictiõnẽ actu vel habitu, & quicquid ageretur corã eo sit nullũ, & inualidũ ipso iure. In maleficiis aũt hẽat eã iurisdictionẽ prout de ea disponitur in statuto sub tit. Qui sint Iudices in maleficiis. sit ẽt ipse D.Iudex ordinarius consultor D. Gubernatoris non doctoris legũ, nec non & D.Massarii Ducalis, Capitanei uetiti, & Barisellli, & Magistri cãpaneæ, seu uenationis, & sine eius cõsilio dicti D. Gubernator, Massarius, Capitaneus uetiti, Barisellus, & Magister campaneæ nequeant contra aliquẽ procedere, condemnare, uel mulctare, & processus, condemnatio & mulcta sit nullus, & nulla ipso iure, & nihilominus prædicti, & quilibet prædictorũ cadat in pænã lib. C. pro qualibet uice, qua contrafecerit, applican. in totũ cameræ Du. Salariũ aũt præfati D.Iudicis sit de li. xxx. monetæ currẽtis in Mut. singulis mẽsibus, quarũ xix. cõsequatur a Thesaurerio Illu. Cõmunitatis Mut: & lib. xi. a camera Duc. exceptis tñ duobus ultimis mẽsibus sui officii, quorum salaria ipse Thesaurerius cõmunis soluere non teneatur, nec dẽat. D. Iudici nisi post finitũ syndicatũ suũ. Volẽtes quod ĩ cãis appel. nullitatis dictionũ, & in oĩbus aliis causis cognoscendis, & quæ cognosci debent iure ordinario, non possit ipse D.Iudex habere, uel consequi aliquas sportulas ab aliquo ter-

rigena,

rigena, aduena, vel forensi, & maxime ab omnibus locorum, quorũ appellationes deuoluunt iure ordinario ad D. Iudicẽ præfatum ut supra, saluo tñ quod si occasione alicuius differentiæ ad locũ aliquẽ se conferret, quia eo casu volumus D. Judicem præfatũ habere mercedem ut in statuto sub titulo, De Sportulis, & saluo ẽt quod pro examine tẽstiũ examinatorũ in causis criminalibus ad defẽsionem habeat sol. v. pro quolibet teste ab inducente testem. Declarãtes ẽt quod in oĩbus causis, in quibus est ordinarius consultor prædictorũ consules in quauis dcãrum causarũ hẽre non possit aliquã mercedẽ, sportulas, vel salariũ aliquod ẽt a sponte dare volẽtibus, sed contẽtus esse debeat salario suo & de hoc possit syndicari, & puniatur contrafaciens in quadruplũ non computato simplo. Disponentes idem seruari in D. Gubernatore, Massario, Capitaneo vetiti, Barisello, & Magistro Campaneæ, quibus similiter interdictũ sit, & interdicimus ne accipiant, nec accipere possint aliquas sportulas.

¶ De electione D. Vicarii, & illius iurisdictione ac salario. RVB. XIIII.

Statuimus electionem D. Vicarii D. Prætoris ciuitatis Mut. spectare ad D. D. Conseruatores reip. Mut. & non ad aliũ quempiã, & Vicarius eligendus sit annorũ saltẽ xxx. de loco distante a ciuitate Mut. per milliaria saltem. xx. sitque doctor in utroque iure, & creatus doctor in aliquo publico gymnasio, & non ab aliqua persona authoritatẽ ẽt habente a Maximo Pontifice, vel Imperatore, & aliter electio non ualeat ipso iure. Illius officium sit per annũ continuũ, & non vltra, nisi fuerit per eosdẽ D. D. Conseruatores cõfirmatus, quod facere ualeat per aliũ annũ, & non ultra ullo modo, uel ratione. Et habeat ipse Vicarius singulis mensibus pro suo salario à Communi Mut. libras xxv. monetæ currentis in Mutina, nec aliquid ultra accipere possit, & sedeat pro tribunali singulis diebus iuridicis horis deputatis per Syndicũ palatii, nec a dcã ciuitate recedere liceat sine licentia D. D. Conseruatorũ, nisi ex cã alicuius differentiæ, quæ rei uisionẽ requireret, quo casu possit per unũ diẽ, vel duos abesse a dcã ciuitate. Et dicto D. Vicario damus merũ, & mistũ imperiũ, & oĩmodã iurisdictionẽ in oĩbus, & singulis casibus ciuilibus, & mistis, exceptis tñ illis, quos prohibitũ ẽst cognoscere ex forma nostrorũ stat. D. Prætori Mut. quia in illis ẽt casibus. D. Vicarius nullã habeat iurisdictionẽ, & quicquid in contrariũ factũ extiterit nullũ, & inane sit ipso iure. Declaramus tñ quod, si contigerit D. Prætori abesse a ciuitate, & districtu Mut. uel aliter impediri ægritudinẽ, vel alio impedimẽto D. Vicarius sit ipso iure subrogatus, & loco D. Prætoris tam in ciuilibus, vel mistis causis, quã in criminalibus, & in illis eã habeat iurisdictionẽ, quã haẽt. D. Prætor, quãdiu ipse Prætor steterit abſñs, vel suũ officiũ exercere nequiuerit vt supra. Volentes quod durãte ipsius absẽtia, vel impedimẽto ipse Vicarius teneatur procedere in causis oĩbus ẽt inceptis, & pendentibus corã D. Prætore ciuilibus, vel criminalibus, & eas decidere, & terminare, reintegrata tñ instãtia ad ferendã sententiã, si forte pñtatæ fuissent scripturæ corã D. Prætore. Et ex sua iurisdictione possit mulctare inobedientes iuxta tradita in statuto sub titulo. De mulctis, & in fine sui officii stare habeat ad syndicatũ de gestis, neglectis, & omissis per eum, & prout in statutis nostris, habeat autem locum suum post. D. Iudicem appellationum ciuitatis Mutinæ.

¶ De Sacramento præstando per D. Iudicem appellationum, & D. Vicarium & alios officiales. RVB. XIIII.

STatuimus, quod quilibet officialis ciuitatis Mut. de quorũ iuramẽtis præstãdis specialiter non fuerit puisũ in statutis nostris, teneatur tẽpore introitus iurare in manibus D.D. Conseruatorũ recipiẽtiũ uice, & nomine Ser. D. N & oium, quorũ interest, vel intererit secundũ formã infrascriptã videlicet. Ego Iudex talis iuro, & adiuro per Deũ ad sãcta Dei euãgelia manibus tactis scripturis me cogniturũ, & definiturũ bona fide, & sine fraude oẽs causas, lites, & controuersias spectantes ad officiũ meũ secundũ statuta & prouisiones Communis Mut. & eis deficientibus secundũ ius commune, & non secundũ statuta ciuitatis Ferrariæ, & me non accepturũ aliquod donũ, xeniũ, præmiũ, seu aliquam quantitatẽ pecuniæ præter tñ esculenta, & poculenta non transcendẽtia soldos decẽ pro una uice tñ ab aliqua persona clericali, uel laicali, communi, collegio, uel uniuersitate, quacũque ratione, vel cã: & me obseruaturũ omnia statuta, & leges, ad quas tenebor uirtute officii mei, & me obseruaturum æqualitatẽ, & iustitiã. & non facturũ ulli iniuriã, vel contumeliã aliqua occasione, & defensurũ pro posse meo statũ, honorẽ, & ditionem Ser. domus, & familiæ Estensis, & me defensurũ, & augumentaturũ iura Cõis Mut. nec me propalaturum arcana Ser. D. N. vel Cõis Mu. & quod ero contentus salario meo & stabo ad syndicatum iuxta statuta ciuitatis Mut.

¶ De officio D. Iudicis victualium, & eius salario. RVB. XV.

STatuimus. & ordinamus quod Spectabilis. D. Iudex victualium, cuius electio, & creatiõ spectat ad Ser. D. N. Ducem, antequã inchoet officiũ sibi demandatũ, teneatur suas patẽtes literas exhibere Illu. D. D. Conseruatoribus ciuitatis Mut. de more congregatis, & eis lectis iurare in manibus D. D. Conseruatorũ ad sacrosancta Euãgelia manibus tactis scripturis, quod sine fraude & dolo, & postpositis oĩ amore, timore, sordibus, & humana gratia adimplebit & exercebit officiũ sibi decretũ, & in fine sui officii stabit ad syndicatum iuxta tradita in statutis nostris, ac parebit dictis. D. D Syndicatoribus, atq; obseruabit omnia statuta, prouisiones spectantes, seu spectantia ad dictum officium suum, nihil prætermittens, quod faciat ad honorem, & augumentũ Ser. D. D. Marchionum Estensium, & ad utilitatem Communis, & hominũ ciuitatis, & districtus Mut. Qui dictus. D. Iudex habeat uirtute præsentis statuti merum, & mistum imperiũ, & iurisdictonem in spectantibus ad eius officium. Eius autem officium sit singulis diebus una cum uno ex notariis, & nuntio suo facere cercam solemnem, & inquisitionẽ subtilem de omnibus contrafacientibus statutis, & ordinibus officii sui, & maxime bona fide, & sine fraude curare, ut Pistores, Tabernarii, Munarii, Beccarii, Portitores, & oẽs alii artifices obseruẽt, & obseruare debeant statuta ad eorũ artes spectantia, & oĩ hebdomada saltẽ bis sine terrore debeat pensare panem, & cercabit similiter in sex mensibus semel ad minus pensas, & stateras omnium rerum, & modulos fornasariorũ, & si non inueniet ferratos, & iustos ad modum signatũ in pariete cathedralis ecclesiæ, & ipsas mensuras rectas, condemnabit eos, & quemlibet eorũ secundũ formã statutorũ Cõis Mut. Item teneatur stateras, & bilances, pondera Becca-

rio-

riorum,& aliarum personarum vendentium ad pondus cercare,& si inueniet pesas non rectas,& pondera non iusta debeat eos condemnare, & alia omnia facere, quæ spectabunt ad eius officium procedens semper secundum formã statutorum. Declarantes quod vbi statuta aliquarum artium, vel collegiorum essent contraria statutis Communis Mut. volumus quod statuta Communis præualeant,& attendantur, etiam si statuta artium, vel collegiorum prædictorum habeant clausulam derogatoriam, vel aliter derogarent statutis Communis Mut. Et possit,& valeat D. Iudex intrare quascunque apothecas, magazinos, cameras quoruncunque artificum,& videre merces, stateras,& pondera, & non teneatur requirere Massarios, vel Massarium aliquem alicuius artis, Procedat aũt Iudex in spectantibus ad eius officium summariè, & de plano, sine strepitu,& figura iudicii, sola facti veritate inspecta, seruata tamen instantia,& modo procedendi, vt in statuto sub titulo. De ordine procedendi, in libro victualiũ, & habeat salariũ a Camera Ducali prout hactenus est seruatũ.

¶ De officio Iudicis quindecim librarum, seu ad minora. RVB. XVI

CVpimus causas ciuiles non excedentes summam, vel valorem, seu æstimationem lib. xv. in longum non protrahi, sed faciliorem, ac breuiorem exitũ hẽre, quam hactenus habuerint, quod recta ratione euenire putauimus, si causas ipsas ciuiles, quibus per quam maxime. D. Potestas premitur, atque plurimum redditur grauatus, diuiserimus, & earum cognitionem terminatio nemque ad aliud tribunal dederimus. Propterea disponimus, & ordinamus, quod omnes causæ ciuiles vsque ad summam,& quantitatem lib. xv. inclusiue spectent,& pertineant ad cognitionem,& decisionem. D. Iudicis appellati ad minora, quem iudicem constituimus ordinarium in causis prædictis; eximentes in totum eas causas,& earum cognitionem ab ipso. Do. Prætore,& ab omnibus aliis officialibus ciuitatis Mut. ita quod nullus alius etiam Gubernator non possit se intromittere. Volumus aũt quod omnes Doctores Collegii Dominorum Aduocatorum ciuitatis Mutin. imbuxullentur per. D. D. Conseruatores in capsula ad id deputata, quæ remaneat penes. DD. Conseruatores,& singulo quoque semestri videlicet in fine Decembris,& in fine Iunii vnus eximbuxullatis extrahatur ꝑ D. D. Conseruatores. Qui extractus si absẽs fuerit reponatur in buxulla, quousque aliqui ex imbuxullatis præsentes fuerint, omnibus aũt qui in buxulla forent absẽtibus, noua fiat imbuxullatio de omnibus. Mandantes quod ipse Doct. sic extractus iurare deãt in manibus. D. D. Conser. se æqua lance iustitiã administraturum, ac seruaturũ statuta,& prouisiones Communis Mut.& non recepturum aliquid etiam minimum occasione officii sui vltra salarium suum. Teneatur etiam D. Iudex singulis diebus,& horis congruis,& iuridicis adesse in palatio Communis ad sedendũ,& ius reddendum, nec possit seruire per substitutum, nisi subsistente impedimẽto infirmitatis, uel absentiæ reip. causa, sub pœna lib. xv. applicãda pro dimidia Cameræ Ducali,& pro alia dimidia Communi. Quibus impedimentis, vel aliquo subsistente non possit sub eadem pœna subsistuere loco sui nisi alium ex imbuxullatis. Et in fine sui officii possit,& debeat syndicari per Iudicem nouiter extractũ de commissis ꝑ eum dolo, vel barataria tantum,& non de alia aliqua re. Nec possit coram

Iurisdictio Iudicis ad minora prorogata fuit prout in libro Reformationum a Car. 14

iudice comparere, nec admitti aliquis procurator, nec etiam notarius nisi pro minore vsque ad annum .xviii. aut muliere aut infirmo aut absẽte a ciuitate, & districtu Mutinæ, & nisi aduersarius esse procurator, aduocatus, vel notarius, quibus casibus possint procuratores, & notarii intercedere. Et quilibet notarius iuris possit esse notarius de medio, & esse rogatus de actis celebrandis, & faciendis ad prædictum tribunal, & possit etiã Iudex recusari suspectus, si fuerit allegata legittima causa, & probata intra tres dies vtiles aliter quam per iuramentum coram Syndico generali doctore, qui illico terminare teneatur dictam causam suspitionis intra alios tres dies vtiles. Qua approbata D. Prætor de causa cognoscat, & iudicet simili modo, & forma, quibus iudicasset ipse. D. Iudex ad minora, si vero causa non fuerit probata, Iudex procedat ad vlteriora, & non possit amplius recusari, & a sententiis, vel a præcepto latis, seu facto in causis siue lib. triũ, siue octo, seu quindecim ut infra, nec ab interlocutoriis super incidentibus, vel emergentibus in eisdẽ nullatenus possit appellari, supplicari, recursus haberi, de nullitate dici etiã per uiã exceptionis, vel restitutio peti etiã ex capite minoris ætatis, vel officium Iudicis, vel aliquod remedium intentari, licet ipsa nullitas, vel iniquitas esset euidens, seu notoria, vel constaret euidenter ex actis, solũ. n. parti reseruamus remedium, vt tempore syndicatus possit impetere iudicem, & contra eum procedere. Salarium aũt dicti D. Iudicis sit librarum quinque singulo quoq; mense, quod consequatur ab Illu: Communitate Mut. & sic ponatur in bulletta ordinaria, vltra aũt dictũ salariũ non possit aliquid habere, vel sub nomine sportularum, vel alio quoquo modo, vel colore, nec pro examine testiũ, nec pro bullatura de grauãdo sub pœna ipsi. D. Iudici lib. xv. & amissionis sui salarii, & quod in perpetuum non possit admitti, vel extrahi ad dictum officium. Notarius aũt de medio non possit percipere pro rogatu actorum, & testiũ vltra x. soldos pro qualibet parte. Declarantes ẽt quod in consequendis dictis x. soldis ab vtraque parte, volumus taxam mercedum notariorum dimidiari debere in computando vsque ad dictos soldos decem.

¶ De instantia, & modo procedendi coram Iudice ad minora. RVB. XVII.

Vide preallegatã Reformationem. Car. 14

STatuimus, & ordinamus quod in litibus, & quæstionibus vere, vel verisimiliter non excedentibus summã, valorem, seu æstimationem rei, vel facti librarum trium inclusiue Iudex ad minora habeat liberum, & merum arbitrium in citando, procedendo, cognoscendo, & decidendo sola facti veritate inspecta sine scriptis, & per iuramentum ab eo deferendum petenti, vel conuento, prout. D. Iudici placuerit, deficientibus tamen hinc inde probationibus. In causis vero, vel litibus vere, vel verisimiliter excedentibus summã, vel æstimationem librarum trium vsque ad quantitatem librarum octo inclusiue, similiter habeat merum arbitrium in citando, cognoscendo, & decidendo in scriptis, vel sine scriptis sola facti veritate inspecta, in decidendo tñ requirimus semiplenam probationem cum iuramento deferendo a Iudice illi, qui semiplene probauerit. Semiplenam autem probationem disponimus etiam fieri per libros mercatorum, seu artificum in rebus pertinentibus ad mercationem, siue artificium suum, vt sic eis credatur ad quantitatem lib. quinque inclusiue

tamen,

tantum, siue sit vna posta, siue sint plures et maioré sūmā lib. quinq; excedētes; vt sic dūtaxat credatur vsq; ad dictā qtitatē lib. octo, & non vltra, siue ex eadē causa, siue ex diuersis causis, siue eodē tēpore, siue diuersis tēporibus debitū, vel debita contracta sint, cū iuramēto ipsius mercatoris bonæ conditionis, & famæ, qui scripsit, vel scribere fecerit, vel socii, vel institoris bonæ vitæ, & prout iudici videbitur. Et hoc si tales libri sint in principio sui bene, & congrue intitulati, vt mos est bonorum, & proborū mercatorū, & etiā si postæ, per quas intēdūt probare contineant expresse annū; mensem. diē, & personam dare debentē, & causam, & non appareant in aliquo vitiatæ, sed omni careāt suspitione. Possint et dictæ lites, & causæ, & ceteræ aliæ cuiuscūq; summæ dirimi per iuramētum a parte parti spontanee delatū, vel relatū secundū, & pro vt iura permittunt. In causis aūt litibus, & quæstionibus vere, vel verisimiliter excedētibus summā, vel æstimationē lib. octo usq; ad quindecim libras inclusiue absq; alia petitione in scriptis oblata, redacta tñ in scriptis per notariū penes acta, continente quidē summam, vel æstimationē, & cām petitionis, reus ad instantiam actoris citetur per aliquē ex nuntiis Communis Mut. semel inuentus personaliter, & bis non inuentus personaliter cū termino competenti ad veniendū, & respondendū de iure, & non veniens, aut non respondēs legitimo tēpore expectatus pigneretur per nuntiū, ut sic tædio affectus veniat responsurus, ac deponantur pignora nec restituantur nisi refectis expensis contumaciæ. Et si pignoratus perseuerauerit in contumacia damus facultatē actori petendi a Iudice, vt pronuntiet ad vlteriora procedendū in eā, quod Iudex facere teneatur parte tñ ad hoc citata eaq; pronūtiatione facta lis habeatur pro contestata, & immediate statutus sit, & esse intelligatur vtriq; parti terminus. xv. dierum ad oīa quæ infra dicentur, & per oīa procedatur vt infra, quando reus comparuit, excipit, vel negat, & in hoc casu contumaciæ in decidendo sufficere volumus contra dictū contumacē ob eius cōtumaciā semiplenā probationē vsq; ad dictā quantitatē lib. xv. & non vltra cū iuramēto vt supra diximus in quæstionibus non excedentibus quantitatē, vel æstimationē lib. octo. Reo aūt comparente, & confitente fiat ei præceptū de soluendo, vel faciendo id, quod confessus est in totū, vel in parte ad illum terminum qui D. Iudici videbitur, inspectis facultatibus, vel conditionibus personarum, & aliis, quæ in talibus consideranda veniunt. Et eo vero comparente, & excipiente, vel negante ipso iure immediate statutus sit, & esse intelligatur utriq; parti terminus. xv. dierū continuorū ad probandū, & probatū habendum, quo finito oīa ipso iure intelligantur esse publicata, & statutus esse intelligatur vtriq; parti terminus quinq; dierū cōtinuorū ad opponendum quicquid velint. Quo elapso Iudex intra octo dies continuos altera parte instante per suam sententiā causam ipsam terminare teneatur. Et si in huiusmodi terminatione requisitus negligens fuerit, incidat in pœnā ipso iure lib. trium parti instanti applicandā, quas illico soluere teneatur, & nihilominus et sñtiā proferre teneatur sub pœna amissionis officii. Disponentes quod in supradictis oībus casibus Iudex possit oēs, & singulos terminos, & dilationes abbreuiare, dilatare, ac moderare arbitrio suo, & prout opportunū, & necessariū sibi videbitur. Declarātes attēdēdū esse id, quod petitur

principaliter ratione sortis, non aũt expensarũ, & si quis in fraudẽ pñtium constitutionũ partẽ vnius debiti fuerit prosecutus, ꝓcedat petitio super eo quod fuit petitũ, licet debitum esset maius, pars vero non petita ipso facto soluta intelligatur ita, quod amplius peti non possit. Declarantes ẽt quod si vnus habuerit ex diuersis cãsis plura credita cõtra aliquẽ, q̃ singula credita p se, nõ coaceruata non excedãt summã lib. xv. possit, & valeat conuenire debitorẽ suũ ꝓ singula posta corã prædicto D. Iudice non considerata aliqua coaceruatione.

¶ De officio militis D. Prætoris Mut. RVB. XVIII.

Miles D. Prætoris ciuitatis Mut. sermone materno detto il Cauallier del Podesta conducatur per ipsum D. Prætorem, qui sit annorũ saltem xxx, & de loco distanti per xx. milliaria saltem a ciuitate Mut. & pro suo salario habeat omne id, quod ipse exiget, & habebit a carceratis in camera alba palatii Communis Mut. iuxta taxas, & prouisiones dictæ ciuitatis, & in eo, quod percipiet ex redditu dictorũ carcerũ D. Prætor nullã partẽ habeat, & minus possit aliquid habere, vel recipere a dicto Milite occasione prædicta, non obstãte aliqua cõsuetudine seu corruptela, & si Potestas quicq̃ perceperit, vel habuerit occasione prædicta cadat in pœnã lib. L. applicã. pro dimidio Cameræ Ducali & pro alio dimidio Cõi Mut. & nihilominus possit, & debeat syndicari, hẽat ẽt alias mercedes, & salaria iuxta formã nostrorũ statutorũ, & ea omnia succedãt loco salarii sui. Declarantes quod nulla executio corporalis, vel tenuta, vel pignoratio, vl' executio realis possit, vel valeat ex parte D. Prætoris fieri, nisi cũ interuentu dicti militis, vel eius Locũtenẽtis, & ipse teneat facere allegatas executiones cũ suis biruariis, & ẽt cũ biruariis D. Capitanei Plateæ, si sibi videbitur, moderate tñ. & nisi dictus miles, vel eius Locũtenẽs interuenerit non valeat captura ꝑsonalis vl' rei pignoratio, tenuta, ul' sequestratio ipso iure. Teneatur ẽt dictus miles inculpatos ligare ad funem, quando dabitur tortura iussu officialiũ Cõis Mut. & ẽt teneatur bene, & diligenter custodire carceres dictæ cameræ albæ, & præstare teneatur fideiussorẽ D. Prætori de bene, legaliter, & sine fraude exercẽdo officiũ suũ de libris cẽtũ monetæ currentis in Mutina.

¶ De Sacramento Militis D. Potestatis. RVB. XIX.

IVret Miles Potestatis ad sancta Dei euangelia quod bona fide, & sine fraude dabit bonum consiliũ, & auxilium D. Potestati, ut suum Sacramentum obseruet, & attendat, & credentias ipsius Potestatis, & Communis Mut. perpetuo tenebit, & nemini pandet. Et si aliquid sibi commissum fuerit per Potestatem, vel per Commune Mut. ut faciat, illud recte, & fideliter faciet, prout melius, & utilius crediderit faciendũ ad utilitatẽ D. Potestatis, & Cõis Mut. & nihil accipiet pro se, vel pro alio ab aliqua persona, vel vniuersitate, occasione sui officii, nec aliqua alia occasione. Et in omnibus negotiis, quæ ante eũ erunt pro suo officio æqualitatẽ, & iustitiã seruabit in cognoscendo, & terminando, quæ ad suum officiũ spectabunt, vel sibi fuerint commissa, & ea omnia, & singula, quæ in statutis Communis Mut. continentur, obseruabit, & attendet ad maiorem utilitatem D. Marchionis, Communis, & Populi Mut. Et si aliquod aliud generaliter, vel specialiter iurare deberet per hoc sacramentum iurasse intelligatur.

De officio Capitanei Plateæ. RVB. XX.

CApitaneus Plateæ ciuitatis Mutinæ teneatur tempore nocturno scilicet cũ dimidia familiæ suæ vsque ad mediã noctẽ, & altera parte a media nocte vsque ad sonũ campanæ diei, quæ sonat in mane, diligentẽ curã, custodiã, & inqusitionẽ facere per ciuitatẽ Mut. de maleficiis, & ne fiãt maleficia, & oẽs delinquere deprænhensos, siue in actu delinquendi, siue delinquere volendi, & sine lumine inuentos ducere ad D. Prætorẽ Mut. & ipsi referre fideliter actũ, in quo talẽ vel tales reperierint. Et similiter quolibet die saltẽ semel cũ tota familia ministrorum in aliis non, occupatorũ inquirere per ciuitatẽ maleficos, & bannitos, ac portantes arma, & ipsos repertos pñtare D. Prætori vt supra. Volumus tñ quod si quẽ reperierit tempore nocturno, vel stantẽ in triuio, vel alibi, qui ipsis militibus videretur honesta persona, & bonus ciuis non ducat ipsum, si promiserit sese præsentare mane sequenti ipsi D. Prætori. Et similiter si reperierit aliquẽ portantẽ arma, nisi alia suspicio adsit, ipsum non ducat ad Prætorem, si fideiussorẽ præstiterit de soluendo pœnã, qua veniret condemnãdus, & de se ẽt præsentando. Teneatur ẽt dictus Capitaneus inquirere, vel inquiri facere per comitatũ Mut. saltem semel in mense de bannitis, & portantibus arma, & repertos pñtare vt supra. Quibus inquirentibus dari volumus, & mandamus possibile auxiliũ requisitũ, siue personas requisitas per Massarium loci, siue Præsidentẽ in loco cuiusuis conditionis, & status existat, sub pœna non danri ut supra ad requisitionem imposita lib. C. monetæ Mut. pro qua exigi possit, & teneri quilibet subiectus tali Præsidenti, qui auxilium, vel personas dare negauerit, si talis Præsidens esset de numero Potentum, vel ad instantiam Potentis præsideret. Et teneatur Prætor Mut. talem requisitum a militibus, siue a Capitaneo, qui subsidium denegauerit requisitum, siue non præstiterit vt supra, facta sibi relatione per dictos milites, siue per Capitaneum, siue per vnũ ex notariis maleficiorum, vel per nuntiũ Communis Mut. quos sẽper secum ducere teneantur, & debeant sub pœna lib. x. Monetæ Mut. tam de die q̃ de nocte, & tã in ciuitate, quã extra condemnare ad dictã pœnã C. lib. monetæ Mut. sub pœna lib. CCC. ipsi Potestati imposita si prædicta non adimpleuerit. Teneatur insuper ipse Capitaneus oĩa alia facere, & adimplere quæ sibi incumbunt ex forma nostrorũ statutorũ, ad quæ oĩa, & singula obseruari facienda per dc̃os Capitaneũ, & milites teneatur Prætor sub pœna lib. xxv monetæ Mut. pro qualibet uice, qua neglexerit prædcã obseruari facere sine iusta causa, ab ipso per Syndicatores irremissibiliter auferenda. Et hoc statutũ ipse Prætor semel saltem singulis annis in die sabbati publicare faciat ad suggetũ, siue ad arrengheriam ut transeat ad omnium notitiam.

De officio Syndici Palatii iuris Communis Mutinæ. RVB. XXI.

TEneatur Syndicus palatii curã habere ne in maleficiis, & damnis datis committatur fraus, & dolus, & ne delicta remaneant impunita, & puniat notarios male, & inhoneste viuentes, prouideatq; ne ab aliquo ipsorũ fiãt extorsiones, & baratariæ aliquæ, signet, & subscribat oẽs licentias, & grauamina facta, & concessa per quoscunq; officiales Mut. ad grauandum, & pignerãdũ omnes

& quascunq; personas siue in ciuitate, siue in districtu Mut. nec aliqua licentia possit executioni mandari nisi sit ab ipso Syndico subscripta, aliter habeatur pro non facta, & oĩa exinde secuta sint nulla, & absq; expẽsis grauatis ipsis restituãtur pignora ablata. & prædicta nõn habeãt locũ in licentiis, siue grauaminibus concessis contra personas suspectas in quibus non requiritur huiusmodi subscriptio. Et debeat interesse examini condemnationum criminalium faciẽdarũ per quoscunq; officiales ciuitatis Mut. & adesse in maiori, & generali consilio quando fuerint publicandæ condemnationes. Et dictus Syndicus sit superior, & Iudex oĩum præconũ. & nuntiorũ; & executorũ ciuitatis Mut. & districtus: & audiat querimonias factas contra prædictos, & eos puniat prout sibi æquũ visum fuerit, & deputare teneatur horas congruas reddendo iuri ipsis iuldicentibus & condemnare teneatur oẽs iusdicentes negligentes in comparendo, & sedendo ad tribunalia sua per competens tẽporis spatiũ prout iustũ visum fuerit. & teneatur similiter punire notarios in soldis x. pro qualibet vice qua negligentes fuerint ad comparendũ ad tribunalia sua iuris & taxet oĩa & quæcunq; salaria Iudicum, mercedes notariorũ, & custodũ carcerũ tã ciuitatis quã arcis, & castelli, & nuntiorũ, & capitanei plateæ, & eius familiæ, & aliorum quorũcunque executorũ ciuitatis, & districtus Mut. & tã in criminalibus quã in ciuilibus executionibus taxando ẽt numerũ ipsorũ executorũ iuxta formã stat. & curet ne pignora remaneant penes dictos executores, sed consignentur statim Massarolo Ciuitatis Mutinæ, & vltra taxationem ab eo factam non possit peti, nec grauari quispiam sub pœna amissionis eius, quod de iure ipsis officialibus, vel executoribus deberetur. & lib. x. Mut. a contrafaciente pro qualibet vice irremissibiliter auferenda. Debeat ẽt ipse Syndicus diligenter dare operã ut statuta, & prouisiones Mut. per officiales obseruentur, & omnia facere, & exercere possit ipse Syndicus quæ ex forma statutorum ad eius officiũ pertinent. Et habeat dictus Syndicus singulo semestri ab æstimo rurali districtus Mut. libras xxiiii. Mutinæ pro suo salario.

¶ De electione, & officio Iudicũ, seu Aduocatorũ Cõis Mut. RVB. XXII.

STatuimus quod omnes doctores descripti in matricula Collegii DD. Iuristarum ciuitatis Mut. viuentes ponantur per breuia in una buxulla ad id deputata, quæ stare habeat penes notarium dicti collegii, & quolibet semestri uidelicet in fine Decembris, & in fine Iunii cuiuslibet anni extrahantur per Priorem Collegii quatuor breuia ex vrna prædicta, & illi quorũ nomina fuerint extracta, sint Aduocati Communis Mut. pro illo semestri, & de ipsorũ extractione fiat publicũ instrumẽtũ per notariũ Collegii, & si aliquis absẽs lõga uerisimiliter absẽtia extractus fuerit de vrna, aliud breue extrahat & absẽs extractus in vrna reponatur. Qui Iudices Aduocatorum extracti vt supra teneantur, & debeãt iurare in manibus dicti Prioris se bene iuste, sine dolo, vel fraude, & absq; receptione, vel promissione alicuius quantitatis pecuniæ, vel rei eorum officiũ & statuta, ac prouisiones Communis Mut. obseruare, & vbi defecerint, ius Cõmune, & non statuta ciuitatis Ferrariæ seruaturos. Et ipsi Iudices habeant omnimodã iurisdictionẽ circa infrascripta, possint tutores & curatores dare pupillis, adultis, mentecaptis, furiosis, prodigis, mutis, & surdis, & aliis quibus de

iure

iure est prouidendũ est de aliquo defensore,& decreta interponere vt in contractibus mulierũ iuxta tradita in statuto sub titulo. De indemnitatibus mulierũ.nec non inuetariis,seu celebrationi inuẽtariorũ,quæ fieri contigerit, & alia pia,quæ sunt volũtariæ iurisdictionis exercere in qualibet parte ciuitatis,& districtus,& omnia alia facere,quæ sibi concedũtur ex forma nostrorũ statutorũ. Volẽtes quod alii officiales ordinarii,vel extraordinarii,seu delegati non concurrãt cũ prædictis DD. Aduocatis,sed iurisdictio dictorũ DD. Aduocatorum veniat priuatiue, & non cumulatiue ad iurisdictionẽ aliorũ officialiũ, & pro authoritatibus, & decretis dicti Aduocati possint accipere sóldos septẽ monetæ Mutinæ in palatio publico,vel in priuatis eorũ domibus, si autẽ alibi decretum interpo fuerint intra ciuitatẽ Mut. habeãt soldos x. In districtu autẽ possit consequi sol. xx intra octo miliaria,vltra autẽ possit habere sol. xl.& expensas nisi oportuerit pernoctare,quo casu duplicetur salariũ. Declarantes in prædictis quod si opus fuerit pluribus authoritatibus quæ sint consecutiuæ & connexæ adinuicẽ ad validitatẽ m actus habeantur pro vna, si vero fuerint separatæ,& non connexæ,& non consecutiuæ in eodem actu, vel si plures personæ fuerint authorandæ pro pluribus habeãtur quoad solutionẽ prædictã. Et teneãtur ipsi Iudices singulis diebus,& horis iuridicis ad sua officia sedere,& petẽtibus iustitiã administrare tã circa taxationẽ dotiũ mulierũ, q̃ circa alia a statutis disposita, & habeant salariũ secundũ taxationẽ positam aliis officialibus sportulas habere debentibus sub pœna decẽ soldorũ dicto Collegio applican. pro qualibet vice,qua fuerit contrafactum, nisi iusta causa interuenerit, & si quid criminosum fecerit ipso iure dicto officio priuatus esse intelligatur.

¶ De Syndico ad causas Illustris Cõitatis Mutinæ. RVB. XXIII.

Statuimus quod oẽs Causidici de collegio D D. Causidicorũ ciuitatis Mut. qui sint maiores saltem annis xxxv. describantur in breuibus cum suis nominibus, & cognominibus & mittantur ipsa breuia in capsulã, vel vrnam ad id deputatã & calendis Ianuarii singulis annis vnũ ex breuibus prædictis extrahatur & descriptus in illo debeat esse Causidicus, vel Syndicus Illustris Communitatis,& patrocinium suum præstare teneatur ipsi Illu. Communitati in oĩbus causis,& quæstionibus suis actiue, & passiue duret illius officiũ per annũ cõtinuũ immediate secuturũ,& habeat p salario annuo lib. xxv. videlicet singulis mensibus ratam. Et immissio, vel imbuxullatio prædicta fiat per Illustres DD. Conseruatores existentes tempore, quo immissionem fieri contigerit.

¶ Qualiter procedatur in causis Illustris Communitatis. RVB. XXIIII.

Statuimus quod oẽs, & singuli officiales in ciuitate Mut. sub vinculo iuramenti teneantur oĩo procedere in causis motis,seu mouendis qualitercunq; & quomodocunq; noĩe prædictæ Communitatis contra quoscunq;, & ẽt vniuersitatẽ vel collegiũ, minorẽ,vel potentẽ summarie, de plano, sine strepitu,& figura iudicii,& sola facti veritate inspecta. Et simili priuilegio dictas causas, seu quæstiones decidere,& sñtias ad eius fauorẽ exequi,& executioni demandare non obstante aliquo statuto, seu prouisione alio modo disponente. Volentes quod si ipsa Cõitas mouerit aliquã litẽ, quæstionẽ causã vel controuersiam alicui,vel contra ipsam Cõitatẽ mota fuerit lis, vel controuersia aliqua,& ĩ eã, seu

causis ipsis succubuerit, non possit aliquo modo in expẽsis cõdemnari, & si fuerit condemnata, talis condemnatio non valeat ipso iure; & idem si instantia ipsa ipsi communitati labéretur.

De electione Præsidẽtiũ Memorialũ M. & de ꝑsonarũ qualitate. RVB. XXV.

PRouisum, & ordinatum est quod ad memorialia Cõis Mut. eligãtur, & deputentur per DD. Conseruatores Communis, & Massarios Collegii DD. Notariorũ ciuitatis Mut. duo boni, legales, & sufficientes, ac experti Notarii, ciues Mut. bonæq; opinionis, & famæ, qui sint ad minus ætatis annorũ xxxx. qui præsideant memorialibus prædictis, & faciant, & adimpleant quæ per Præsidentes memorialium prædictorũ fieri, & adimpleri ordinatum est in statutis, & ꝓuisionibus dictorũ memorialiũ. Cuius Præsidentis officiũ duret, & durare debeat ꝑ tres annos cõtinuos, & ab inde supra ad beneplacitũ dictorũ DD. Conser. & Massariorũ prædictorũ, intelligẽdo quod dicti Massarii non habeãt tantã vocẽ quãtã Conseruatores, sed insimul DD. Conseruatorũ, & Massariorũ fiat ballottatio, & valeat, & obtineat quod factum fuerit per duas partes DD. Conseruatorũ, & Massariorum, qui insimul præsentes fuerint.

De electione, & officio Præsidentium Montis Pietatis. RVB. XXVI.

PRæsint Monti pietatis Religiosi quatuor. Primus eligendus per Capitulum Ecclesiæ Cathedralis. Secundus per Abbatem monasterii Sancti Petri ordinis Sancti Benedicti. Tertius per Priorem sancti Dominici. Quartus per Guardianum Sanctæ Ceciliæ ordinis minorum de obseruantia, & vbi aliquis præesse dcõ monti, aut eligere recusauerit, seu neglexerit, aliorum præsidentia, & electio volentium sufficiat, duretq; electorũ ut supra officium quoad vixerint, & in ciuitate permanserint. Item ciues nouem ciuitatis Mut. laici bonæ famæ, conditionis, & opinionis, ex quibus tres sint Doctores iuris, aut medicinæ vnus, tres ex nobilibus ciuibus dictæ ciuitatis ẽt in dignitate positis, si haberi poterunt, & non mercaturã exercentes. Itẽ, & tres mercatores. Quorũ omnium officium duret per annum, & in fine anni sex ex dictis nouẽ ab officio vacent, ita vt tres singuli tñ ex conditionatis prædcis in officio perseuerent in fine secundi anni, & tunc oĩo absq; sorte vacent ab officio prædicto. Sed reliqui tres remouendi sorte deponantur, vel alii tres confirmentur sorte ut infra, loco quorum eligantur sex alii eiusdem conditionis forma, & modo infradicẽdo, alii autẽ officiales tredecim Præsidentes Montis Pietatis nuncupentur, super quorum humeris, & cõscientia totum onus montis prædci incumbat, ipsius videlicet ordinandi, viriliter gubernandi, manutenendi, ampliandi, contra quoscũq; defensandi, & ad oẽ illud, quod ad ipsum montẽ attinet, & utile sit ꝓuidendi, ita vt in facultate illorũ sit oĩa, & singula ad vnguẽ in infrascriptis capitulis contenta obseruari facere, & ẽtĩ moderari ea, & interpretari, & limitare, & distinguere, & modificare pro tẽporis exigentia, & prout magis ad honorem Dei, & populi vtilitatẽ ipsis expedire, & vtile esse videbitur. Eligantur autẽ in fine anni per Præsidentes laicos alii Præsidentes noui anni sequentis, & sic successiue fiat quolibet anno, & primo vt dictum est deponantur tres, vel confirmentur alii tres de veteribus, & sex noui eligantur de conditionibus, & qualitatibus prædictis per viam confidentium dãdo in scriptis clausis repertis vicibus,

bus, si opus fuerit, ut conueniant per quemlibet, eorum nouem noïa eligendo rū in manibus suprascriptorū religiosorū, & sub sigillo confessionis. Qui religiosi dcā noïa in secreto, & confessione, & sub sua conscientia herē debeāt. & ex illis eligere, & capere, & publicare illos tres veteres, & illos sex nouos, quia maiori parte ipsorum nouē erunt noïati, & electi, capiēdo de qualitatibus, & conditionibus sup prascriptis, vt tres sint Doctores, tres nobiles, videlicet artē non exercentes, & tres mercatores, & si inter eos aliqua discordia remaneret de paritate uocum, inter ipsos religiosos præsidētes causæ cognitio ut infra adhibeatur, & interponāt partes ad scrutiniū, & illi præferātur, quibus dicti religiosi dederint vocē suā. Et qui nouē confirmati, & sic electi pro Præsidētibus anni sequentis habeantur confirmatione tū prius facta, & iuramēto ipsis præstito de officio suo fideliter exercendo per Illust. DD. Conseruatores præsidētes reip. Mut. Et teneantur prædicti Præsidētes prædcūm officium acceptare, & intra xv. dies ab assumpto officio suo prouidere de oībus officialibus suis pro montis gubernatione, cum resignatione officii, & instrumentorum necessariorū facienda illis nouis per officiales iam officio functos. Qui et intra dictum tempus compellātur reddere rationem administrationis officii sui Præsidentibus, vel his, quos dicti præsidentes huic operi præposuerint. Et quæ electio ut supra facienda Præsidentium laicorum fieri debeat singulo anno de mense Decembris, ut officiū iā tunc electorū incipere habeat in calendis Ianuarii anni tūc proxime sequentis. Et vacent a dicto officio Præsidentes veteres per annos duos, & etiam tres, si fieri possit; vt ad officium præfatum non eligantur, nec admittantur aliquo modo sed alii ciues eligantur ut supra.

De Promissione, iuramento, & satisdatione Præsidentium Memorialium. RVB. XXVII.

Statuimus quod Præsidentes Memorialiū electi, vt in statuto superiori, promittāt solēniter, & sub eius iuramēto i manibus DD. Conser. de bene, & legaliter sibi commissum officiū gerēdo, exercendo & administrādo bona fide, & sine fraude, & quod nihil vltra salariū suū taxatū p stat. occasione dci officii accipiet ēt a spōte dare volētib. Et de sic faciēdo quilibet eorū præstet bonā, & idoneā fideiussionē dcis DD. Conser. vsque ad quātitatē lib D. saltem.

De Syndicatu Officialium ciuitatis Mutinæ. RVB. XXVIII.

Statuimus, & ordinamus quod oēs, & singuli officiales (excepto Gubernatore) iurisdictionē hn̄tes in ciuitate Mut. & eius districtu, finitis eorū officiis syndicentur. & syndicari debeāt secundū dispositionē pn̄tis statuti. Declarantes quod ea, quæ dicetur de syndicatu D. Prætoris, & familiæ suæ seruentur, & seruari debeāt in syndicatu ēt aliorū Officialiū dictæ ciuitatis, & ducatus, singula suis singulis congrue referēdo. Finito itaq; officio D. Prætoris, & n̄ ante, modo aliquo, ratione uel cā, die immediate sequēti teneatur ipsemet Prætor conuocari facere DD. Conser. ciuitatis Mut. & instare ipsis conuocatis, ut extrahi deant Syndicatores ad syndicādū ipsum, & totā eius familiā. Et ipsi DD. Cōser. tunc nulla mora interposita debeant extrahi facere per nouum D. Prætorē. & eo abs̄ete per aliū ex vrnis ad id deputatis tres Syndicatores; vnū ex vrnā DD. Doctorū collegii, aliū ex vrna DD. Causidicorū, & Notariorū ciuitatis Mut. &

 alium

alium ex vrna ciuiũ ſecundũ diſpoſita in ſtatuto ſub Rub. De electione Syndi
catorũ. Qui DD. Syndicatores extracti vt ſupra iurare debeãt in manibus DD.
Conſeruatorũ quod bene, & fideliter exercebunt dcũm officiũ, & ſolã iuſtitiã
præ oculis habebũt. & ſi dcĩ Syndicatores recuſarẽt, & nollẽt acceptare dcũm
officiũ, cogi, & compelli debeant ad illud acceptan. & exercendũ. Teneãtur
autẽ ipſi Syndicatores ea die, qua acceptauerint, vel immediate ſequenti for-
mare inquiſitionẽ gñalem contra ipſum D. Prætorem, & quẽlibet ſuũ iudicẽ,
vel de familia ſua de oĩbus commiſsis, omiſsis, & neglectis, contra, & præter for
mã iuris, vel ſtatutorũ Cõis Mut. tẽpore ſui regiminis. Qua gñali inquiſitione
formata, & eidẽ lecta per vnũ ex Cancellariis Illu. DD. Conſeruatorũ, ipſe D.
Prætor, & cæteri ſui iudices cũ iuramẽto ipſis, & cuilibet ipſorũ delato, & præ
ſtito, reſpondeat inquiſitioni clare, aperte, pure, & ſimpliciter; & nõ conditio-
naliter, pari modo, & immediate promittat de ſe præſẽtãdo ſingulis diebus, &
horis congruis durante dicto Syndicatu, & de iudicio ſiſti, & de ſoluendo oẽm
condemnationẽ de eo, vel aliquo ſuo iudice occaſione dictæ inquiſitionis gñã-
lis, ac ẽt petitionũ, & quærimoniarũ contra eos pducẽdarũ. Et ſic pro prædcĩs
attẽdẽdis, & obſeruandis teneatur ipſe Prætor, & alii ſupradcĩ præſtare idone
os fideiuſſores in ciuitate Mut. habitãtes, qui ſe principaliter, & in ſolidũ obli-
get cũ præfato D. Prætore, & aliis de quibus ſupra. & vbi dcãm fideiuſsionem
nollẽt, vel non poſſent præſtare, ita ut ẽt iuratoria cautio nõ ſufficiat, tunc ipſe
D. Præt. & cæteri ſupradcĩ (excepto Gubernatore) nõ præſtãtes dcãm fideiuſ-
ſionẽ remaneãt, & remanere debeãt detẽti vſq; ad expeditionẽ Syndicatus præ
dcĩ. Quibus ſic expletis ipſi DD. Syndicatores ſtatim teneãtur publico edicto
ad ſuggeſtũ, ſiue ad aręgheriã publicã notificare oĩbus, & ſingulis, quod in ſtãti
die, & hora inchoatus fuit ſyndicatus præfati D. Prætoris, & aliorũ de ſua fami
lia. Et ſi quis habitãs ĩ ciuitate, vel diſtrictu Mut. voluerit agere, impetrare, vel
cõuenire ipsũ D. Prætorẽ, vel alios de ſua familia comparere debeat intra tres
dies cõtinuos & ſi habitauerit extra ciuitatẽ, vl' diſtrictũ Mut. intra quinq; dies
continuos ad dãdũ, & porrigẽdũ corã ipſis DD. Syndi. intra dicta tempora reſ-
pectiue quaſcũq; petitiones, ſeu quærimonias cõtra ipsũ D. Prætorẽ, vel aliquẽ
de ſua familia, alias, ſi in dcĩs terminis reſpectiue non comparuerit, & eiſdẽ tẽ
poribus petitiones, & quærimorias ſuas non pduxerit, amplius non audiatur,
put audiri eũ non debere ſtatuimus. Nã ſi in dicto termino, ſeu terminis non
fuerit porrecta petitio, ſeu quærimonia contra ipsũ D. Prætorem, vel aliquẽ de
ſua familia, tũc non poſsint amplius pduci, & ipſe D. Poteſtas, & dcã eius fa
milia abſolui debeat ab ipſis Syndicatorib. & ſic abſolutus poſsit, & valeat re
cedere libere, & abſq; aliquo impedimẽto a ciuitate diſtrictu, & ducatu Mut.
Si vero in dcĩs terminis reſpectiue porrectus fuerit libellus aliquis, ſeu quæri-
monia contra D. Prætorẽ, vel quẽpiã de ſua familia, elapſis dcĩs quinq; diebus
in pclamate aſsignatis, ſtatutus ſit, & eſſe intelligatur terminus. x. dierũ conti
nuorũ tã ipſis Syndicãdis, q̃ his q libellos porrexerunt, ad pbãdũ, & pbatũ ha-
bendũ per oẽm modũ, genus, & ſpeciẽ pbationis, & reprobationis, niſi difficul-
tas rerũ contingentiũ maiorẽ dilationẽ expoſceret, quo caſu dcũs terminus. x.
dierũ vt ſupra ſtatutus, prorogari poſsit ad arbitriũ DD. Syndicatorũ, volentes

tamē quod in isto termino x. dierū possit ꝑduci vnus ordo positionū tm̄. & non vltra. Quo termino x. dierū, & prorogationis, si fuerit prorogatus terminus, elapso, tunc ipso iure statutus sit terminus octo dierū continuorū ipsis DD. Syndicatoribus ad ꝓferendā sñīā condemnatoriā, vel absolutoriā secūdū formā iuris, & statutorū. Et DD. Syndici teneātur in dicto Syndicatu diligenter inquirere de oībus, & singulis, quæ imputabuntur Prætori, vel alicui de familia sua ꝓ veritate, & iustitia tm̄. Declarātes quod ipse D. Prætor, vel alius eius officialis non possit modo aliquo syndicari ante finitū officiū cuiuslibet eorū, & si syndicatus fuerit non valeat, nec teneat ipso iure, ꝑinde ac si syndicatus non fuisset, & denuo syndicari debeat in fine officii. & ēt teneatur ipse D. Prætor oēs, & singulos de sua familia p̄ntare Syndi. alias ꝑ ipsis teneatur, non obstante, quod fuerint durāte ipsius officio syndicati, & absoluti, & quotiescūq; ipse D. Prætor p̄ntauerit tēpore syndicatus sui aliquē de sua familia ipsis Syndicatoribus, ita vt talē p̄ntatū possint facere detineri, ipse D. Prætor ꝓ tali p̄ntato āplius non teneatur in aliquo, nec condemnari possit. Quē vt supra p̄ntatū teneātur Syndicatores in carcere Cōi Mut. vel alibi vbi tuto fieri possit, detineri facere, nisi ipse p̄ntatus idonee satisdederit Syndicatoribus ut supra, quod eorū relinquimus arbitrio. Et si contra aliquē p̄ntatū ꝑ ipsū D. Prætorē porrecta fuerit aliqua petitio ut supra, & non contra ipsū D. Pretorē, possit, & debeat ꝓcedi ad absolutionē ipsius D. Prætoris, non obstante pendētia iuris contra p̄ntatum. Et quia volumus quod oīo prædcī oēs officiales debeāt syndicari, ideo statuimus, quod D. Prætor, & alii de sua familia modo aliquo, ratione, vel ingenio non possint petere absolutionē, vel literas absolutorias syndicatus sui vel dilationē syndicatus a consilio priuato, vel publico ciuitatis Mut. vel a Serenıss. D. N. nec ꝑ aliquod statut. vel decretū factū, vel faciēdū ī cōtrariū statuti & minus aliqua ꝑsona ꝓ dcīs D. Prætore & aliquibus de sua familia possit referre in cōsiliū. & senatū, quod D. Præt. & alii vt supra stare non deānt ad syndicatū per dcā tēpora, & quicquid fcū̄m fuerit in contrariū non valeat, nec teneat ipso iure, quinimmo nouus Præt. teneaī vinculo iuramēti ꝓ viribus suis curare cū effectu, vt ipse D. Præt. & oēs alii de sua familia stare debeāt ad syndicatū vt supra. Et si D. Præt. vel aliquis de sua familia ante finē officii sui, & anteq̄ sit syndicatus, abierit a ciuitate Mu. & sic passus nō fuerit se syndicari iuxta formā p̄ntis statuti, tūc ꝓcedatur ad instatiā Syndici Cōitatis ad extractionē Syndicorū vt supra. Qui Syndici formare debeāt inquisitionē gn̄alē contra ipsū sic abūtem, & citare faciāt ipsū ad suggestū, siue ad arēgheriā publicā Mut. ꝑ Tubicinem, quatenus comparere debeat intra sex dies cōtinuos iuxta dispoīta in p̄nti statuto. Qui si non comparuerit ꝑsonaliter, & non ꝑ interpositā ꝑsonā intra dcū̄m terminū, & dictæ inquisitioni non responderit, habeatur ꝓ confesso, & conuicto de oib⁹, & singulis contentis in dcā inquisitione gn̄ali, & petitionibus cōtra eū formatis, & ꝓductis respectiue, quos libellos ꝓduci volumus ꝑ ꝑdictum, de quo supra, & intra tēpora, de quibus supra, & sic in prædcīs oīo cōdēnari debeat ꝑ Syndicatores, & in oībus expensis. Quod si formata inquisitione, & sic inchoato syndicatu ipse D. Pætor, vel aliquis de sua familia discesserit, vel aufugerit a ciuitate, vel districtu Mut. si nullā dederit fideiussionē, habeatur pro con-

contra officiales

confesso,& conuicto pro oibus contentis in inquisitione generali,& petitionibus contra eũ productis vel porrigẽdis intra tẽpora prædcã. Si vero præstiterit fideiussionẽ vt supra, tunc habeatur ꝓ confesso, & conuicto ꝓ contentis in inquisitione generali concernentibus pœnã corporalẽ, ꝓ contentis vero in petitionibus porrectis contra dcũm fugientẽ minime habeatur ꝓ confesso,& conuicto, sed procedatur in eis iuxta formã iuris,& statutorũ, ac si pñs esset in ciuitate. A sententiis aũt absolutoriis, vel condemnatoriis definitiuis, vel habentibus vim definitiuæ, vel mere interlocutoriis de,& super emergentibus, ac incidentibus aliquibus, siue expressæ fuerint, siue tacitæ, non possit per aliquẽ appellari,& de nullitate dici et notoria vel euidenti, nisi nullitas proueniret ex capite alicuius nostri statuti, nec ẽt restitutio in integrũ ex capite ẽt minoris ætatis peti, nec supplicari, vel officiũ iudicis contra dcãs sentẽtias implorari, vel aliud remediũ attentari, sed oĩo, si ipsæ sententiæ definitiuæ fuerint condemnatoriæ, exequantur, ac executioni mandẽtur per ipsos DD. Syndicatores, si hoc voluerint ipsi Syndici oĩbus exceptionibus remotis, & abbreuiatis terminis, & dilationibus in aliis executionibus datis, seu cõcessis, alias ipse D. Prætor nõ ẽ(?) ipsi(?) ad requisitionem cuiuslibet executioni mandare teneatur omni exceptione remota intra mensem, postq̃ fuerint publicatæ. Declarantes quod Syndicus Illust. Communitatis Mut. quoties fuerit requisitus, teneatur scribere libellũ ꝓ quolibet qui se passũ iniuriã diceret, ac eũdẽ porrigere, ac ꝓsequi cãm, & quæstionẽ ad ipsius passi iniuriã, vel iniustitiã volũtatẽ, & eidẽ præstare gratis patrocinium suũ, vel soluere de suo alteri patrocinanti pro dicto iniuriato

¶ De electione,& extractione Syndicatorũ Officialiũ Ciui. Mut. RVB. XXIX

Statuimus,& ordinamus quod fiant,& fieri debeãt tres immissiones, siue imbuxullationes per Illu. DD. Conseruatores ciuitatis Mut. pro tẽpore existẽtes. In prima vrna ponãtur,& poni debeant oĩa noĩa, & cognomina omnium DD. Doctorũ de collegio suo. In secunda ponantur viginti ex causidicis,& notariis cum suis nominibus,& cognominibus. In tertia vero ponantur viginti ciues Mut. origine paterna annis xxxx. maiores. Et ipsæ vrnæ ponantur in capsa, in qua seruẽtur aliæ capsulæ officiorũ Illu. Communitatis Mut.& vbi contigerit aliquẽ officialem ciuitatis vel districtus Mut. Syndicari, extrahatur per D. Prætorem vnus pro qualibet vrna,& illi sic extracti sint, & esse intelligãtur Syndicatores talis officialis, pro quo Syndicatores extracti fuerint. Et postq̃ oĩa noĩa alicuius vrnæ extracta fuissent, vel non remansissẽt nisi noĩa mortuorũ vel abñtium, tunc dcã vrna repleatur nouis noĩbus modo,& forma prædcĩs, et si reliquæ vrnæ non essent exhaustæ, vel noĩa penitus extracta non essent. Et sic de singulis urnis obseruetur.

¶ De Salario Syndicatorum,& Notarii officialium Ciuitatis Communis Mut. RVB. XXX.

Cvm oĩs labor optet q̃ præmiũ. Statuimus quod quilibet Syndicator,& Notarius, de quibus ĩ præcedẽti statuto satis dcũm est, heãt,& habere deãt li. iiii. monetæ Mut. ab Illu. Cõitate, si Officialis syndicatus fuerit ciuis Mut, alias a quolibet officiali syndicato,& non ab ipsa Cõitate, siue absolutus fuerit dictus officialis, siue condemnatus. Quod tñ salarium Syndicatorum,& Notarii

possit

posſit augeri ex multitudine rerũ contingẽtiũ in huiuſmodi ſyndicatu, prout uiſũ fuerit Priori DD. Iudi. collegii, & vni ex Maſſariis cũ Notar. Mut. adquiro ri vſq; ad quantitatẽ lib. x. pro quolibet Syndico, & Notario, & non vltra, quorũ declarationi omnino ſtari, & pareri volumus. Nec poſsit Notarius ipſorum DD. Syndicatorũ, qui ſit, & eſſe oĩo debeat vnus ex Cancellariis Illuſtris Communitatis Mut. percipere ab ipſo D. Prætore pro proceſsibus, quotquot fuerint, vltra dcũm ſalariũ, niſi pro copiis ſcripturarũ, & aliter ſyndicatus ipſe non valeat ipſo iure. Teneantur tñ dci ſyndici condemnare officialẽ in expẽſis, & ſalario, ſi de aliquo torto, vel iniuſtitia ipsũ culpabilẽ reperierint, & nõ aliter.

¶ De Syndicatoribus Officialium extra ciuitatem, & diſtrictum. Mutinæ. RVB. XXXI.

STatuimus, quod, vbi contigerit aliquẽ officialẽ cuiuſcunq; dignitatis, vel nominis extra ciuitatẽ, & diſtriſtum Mut. de ducatu tñ dictæ ciuitatis, ſyndicari debere, prout oẽs ſyndicari volumus, ſtatim finito officio Commune loci, & ſeu caſtri altera die immediate ſequenti per nuntium ſpecialem ſcribat, & ſcribere debeat Illuſt. DD. Conſeruatoribus ciuitatis Mut. quod finitum eſt officium ſui officialis, & propterea quod inſtat tempus ſyndicandi dictum officialem, vnde petit commune, & homines dicti caſtri, ſeu loci, quod immediate mittant, & mittere debeant Syndicũ vnum ex Doctoribus collegii DD. Doctorum ciuitatis Mut. ad ſyndicandũ dcũm officialem. Et DD. Conſeruatores mox, & incontinenti congregati, vt mos eſt, extrahant, ſeu extrahi faciant ex vrna DD Doctorũ breue vnum, & ille cuius nomen fuerit extractum, ſit ſyndicus virtute præſentis ſtatuti dicti officialis, & altera die, incontinẽti, arrepto itinere vadat ad caſtrum, vel locum illum, & incontinenti formata inquiſitione generali procedat, faciat, terminet, & decidat, ac finiat ſyndicatum modo, & ordine, & prout continetur in ſtatuto ſub titulo De Syndicatu Officialiũ ciuitatis Mut. ſingula ſuis ſingulis debite referendo. Et dcorum Syndicatorum Notarius ſit vnus ex Cancellariis DD. Conſeruatorum, & per alios, vel aliter ſyndicari non poſsint dicti officiales, & ſi aliter ſyndicati fuerint, non valeat ipſe ſyndicatus, & nullius ſit momenti. Et habeat Syndicator pro ſe, & famulo equeſtri, quem ſecum ducere poſsit, libras duas monetæ Mut. ꝑ quolibet die, & expenſas, & notarius ipſius Syndici equeſter habeat ſoldos xx. pro quolibet die, expenſas, & non vltra, aliqua ratione, vel cauſa ſoluendas, & faciẽdas per Cõitatẽ, vel Cõitates Poteſtariæ, vel officii, cuius officialis ſyndicabitur. Teneantur tñ dicti Syndici condemnare dictũ officialẽ in dictis expenſis, & ſalario, ſi de aliquo torto, vel iniuſtitia ipſum culpabilem reperierint, & non aliter.

¶ Quod electio, creatio, ordinatio, & extractio DD. Conſeruatorũ, & aliorũ de conſilio, ſpectet, & pertineat ad Commune Mut. RVB. XXXII.

STatuimus, & ordinamus quod ꝑpetuo, & ꝑpetuis, & futuris tẽporibus electio, creatio, imbuxullatio, & extractio DD. Conſeruatorũ, & aliorũ de conſilio ciuitatis Mut. ſpectet, & ꝑtineat ad cõe Mu. ſeu ad electos, ſeu deputatos ꝑ dcũm Cõe ad faciendũ dcãm electionẽ, imbuxullatione, & extractionẽ ita tñ quod anteq; dicti DD. Conſeruatores, & alii de dicto conſilio ponantur in urna, ſeu buxulla ad id deputata, electi ipſi in vno folio deſcripti tranſmittantur

ad Sc-

a Serenissimo D N. ad effectū, ut per Celsitud. suā dicti electi approbentur, vel reprobetur, pro ut sibi videbitur, ꝑ bono, & pacifico regimine dictæ ciuit.

De electione, & officio eligere debentium Dominos Conseruatores, & alios de consilio. RVB. XXXIII.

CVpientes remp Mut. bene iuste, & ordinate regi, & gubernari, quod euenire putauimus, si ad regimen illius eligantur viri probi, honesti, & idonei pro administranda rep. Statuimus, & ordinamus quod, regimē ipsius reip. duret, & durare debeat de biennio in bienniū, incipiēdo a calēdis Aprilis, & eūdo ut sequitur modo infrascripto videlicet Nā volumus quod Illustres DD. Conseruatores vltimorū triū mensiū cuiuslibet biennii in principio mensis Martii eligant, & eligere debeant vinculo sacramenti ad suffragia octo ciues originarios origine saltem paterna præfatæ ciuitatis Mut. bonæ conditionis, & famæ, non partiales, vel seditiosos, sed amatores boni publici, ætatis annorū xl. ad minus, & patres familias, nisi fuerint de collegio DD. Aduocatorū ciuitatis Mut. inter quos sic eligēdos sint, & esse debeāt duo de collegio prædcō, duo notarii collegii dominorū Tabellionū ciuitatis Mut. & alii quatuor ciues eiusdē ciuitatis. Qui octo uiri electi statim quod cōuocati fuerint ex parte Illu. DD. Cōseruatorū teneantur iurare in manibus D. Prætoris, & dictorū DD. Conseruatorū ad sancta Dei Euangelia manibus tactis scripturis se electuros illos ciues, quos putauerint idoneos & sufficiētes, non partiales, vel arrabbiates & non ꝓhibitos eligi ex dispositione alicuius statuti ciuitatis Mut. Et dicto iuramento præstito teneantur dicti octo electi intra tempus sex dierū continuorū eligere Dominos Conseruatores, & Dominos Supranumerarios pro toto sequenti biennio incipiēdo in calēdis Aprilis proxime sequentis. Declarantes quod dicti octo uiri non possint recusare officiū sibi commissū sub pœna librarū centū ap plicanda pro dimidia cameræ Ducali, & pro alia dimidia Communi Mutinæ.

Qui prohibentur esse de consilio. RVB. XXXIIII.

STatuimus, & ordinamus quod infrascripti non possint eligi, vel esse de numero DD. Conseruatorū DD. Adiunctorū, vel Supranumerariorū neque in consilio generali, vel speciali vocē habere. Qui non sit ciuis Ciuitatis Mut. originarius origine saltem paterna, qui non sit maior annis xxx. qui non sit pater familias, exceptis tñ Doctoribus collegiatis in collegio dominorū Doctorū ciuitatis Mut. qui quoad regimen, & beneficia, ac officia ciuitatis habeātur pro patribusfamilias, dummodo sint maiores annis. xxv. Qui non subeunt oīa onera in communi, ꝑut subeūt alii ciues, exceptis tñ his, qui habent immunitatē a dictis oneribus ob numerū duodecim liberorū. Et oēs illi qui tempore electionis haberēt officiū cū salario a Communi, quinimmo, si aliquis non habēs officiū electus fuerit, & tempore quo extrahitur, haberet officiū a Communi cū salario ut supra, non possit esse de consilio, sed loco ipsius vnus ex Supranumerariis extrahatur. Omnes Gabellarii, seu habentes aliquod officiū in gabella D. Iudex victualium. Debitores ipsius Cōis in parua, vel magna quantitate. Affictuarii eiusdem cōis; Habentes litem vel causam cū ipso Cōi. Aduocatus, vel Procurator habentium controuersiā cū Communi Clericus, Molinarius, Famulus, Gerulus, & Exercens artem vilē, nec Duo de eadē familia simul habitantes,

bitantes,nisi unus eorum esset doctor,vel eques.Quicūq; exiuerit de religione aliqua,in qua stetisset per annū.Condemnatus pro aliquo crimine publico ad pœnā corporalē,Concubinarii.Vsurarii.Qui permittunt ludum in domibus suis.Nobiles,Potentes,nec aliquis de eorum familia. Et alii omnes prohibiti ex dispositione aliquorū aliorū statutorum.

¶De electione Dominorum Conseruatorum,& aliorum Dominorum de Consilio. RVB. XXXV.

STatuimus quod præfati Dñi octo electi ut supra Deū solum præ oculis habentes,& postpositis quouis amore,timore,odio, vel alia humana gratia intenti bono publico legere sibi faciant statutum præcedens per Cancellarium vnū dicti Cōis,ut sciant prohibitos eligi de numero prædctorū de consilio . Et postea habeant ante se nomina Familiarum ciuitatis Mut & noīa virorū cuiuslibet.familiæ,& consideratis bene qualitatibus oīum de dictis familiis , prout melius ipsis videbitur,eligant , & eligere debeant ad suffragia octuaginta viros honestos,& moribus insignes,ciues non prohibitos esse de consilio ex forma statutorum nostrorū,vel ex censura iuris communis , quos putauerint esse idoneos,& sufficientes ad regendā remp.Mutinensem.Et de dictis octuaginta viris electis faciant,seu componant octo ordines,seu mutas,& in quolibet ordine ponant,seu describant decem uiros, inter quos adsit necessario unus doctor de collegio DD.Iuristarum ciuitatis Mut;qui sit & vocetur Prior, & secūdo loco adnotent vel alium doctorem,vel equitē de melioribus , & alios octo de melioribus præponendo semper ætate prouectiores in quolibet ordine.Et factis,seu compositis dcīs ordinibus considerantes iterum dictas familias, & noīa uirorum dictarum familiarum eligant,& eligere debeant a'ios quadraginta uiros non prohibitos esse de consilio,ut in proximo præcedenti statuto. Et de dictis uiris quadraginta fiant,seu conscribantur duo ordines,seu mutæ & in quolibet dictorum ordinum scribantur noīa uiginti de dcīs.xl.uiris,inter quos xx uiros adsit unus doctor,seu eques,qui sit Prior in ordine,in quo descriptus fuerit. Et quia intra biennium;quo durāt antedicti ordines, aliqui ex descriptis in breuibus DD.Conseruatorum possent uitam cum morte commutare,seu se absentare longa absentia , ideo ne resp.detrimentum patiatur, volumus præfatos DD. Octo debere eligere. xx. alios viros non prohibitos esse de consilio,qui vocētur Supranumerarii,& in singulis breuibus ponātur eorū noīa Et factis huiusmodi electionibus, dcī ordines , & noīa prædcōrū ponātur in vno folio de ordine tñ in ordinē,prætermittētes ordines DD.Conseruatorū,deinde ordines DD.Adiūctorū,& postea noīa Supranumerariorū, & deinde dcūm foliū mittatur per DD.Gubernatorē,vel per aliū,prout placuerit dcīs octo uiris ad Ser.D.N.Ducē,ut Celsitudo sua dcām electionē approbet,vel improbet prout eidem videbitur,pro bono,& pacifico regimine huius ciuitatis . Et cū dcūm folium remissum fuerit,antedicti octo uiri perficientes prouinciam sibi demandatam,incidentesque mlibet ordinem DD.Conseruatorū DD.Adiunctorū,& nomina Supranumerariorū,& dcōs ordines,& nōia complicantes, & filo circūligantes,ordines,& noīa colligatos,& co ligata coniiciant , seu ponantin urnis suis ad id deputatis.Et quæ urnæ, seu capsetæ reponantur in vna

capsula ad id deputata, quæ habeat duas claues diuersæ sortis, quarum unā te nebit Prior, & alterā Subprior DD. Conseruatorum, & quæ capsula stare habeat in camera æstimi, & nūquā inde amoueatur nisi cū tēpus extractionis faciendæ instabit. Et ut sequens muta DD. Conseruatorū informari valeat de gestis & factis per præcedentē mutā, ordinatur quod duo primi noīati in muta præcedenti semper remaneāt, & adiūcti esse intelligātur nouæ mutæ, & sedere habeāt post duos primos nouæ mutæ. Declarantes quod, si quis ex descriptis in muta extracta haberi non posset, aut quia præmortuus esset, aut abesset ab sentia verisimiliter diutius duratura, vel alio iusto esset impedimento impeditus, tūc loco illius sorte extrahat᷑ unus de Supranumeratis prædictis, q̄ itelligatur subrogatus loco talis mortui, absētis, vel Impediti sedeat tū extractus post oēs Conseruatores dictæ mutæ. Volentes quod, extracta una muta de dcis mutis, descripti in ea sint, & esse intelligantur veri Conseruatores, & habeant omnimodā baliā super administratione, & Gubernatione reip. Volentes ēt quod nullus aliis interesse possit consiliis DD Conseruatorū, vel Adiūctorū, nisi qui fuerit electus, & descriptus vt supra. Et dictæ mutæ, seu noīa Supranumeratorū non possint corrigi, vel emēdari, vel reformari, nec eis adiūgi aliquid sub pœna lib. cen. tū a quolibet contrafaciente auferenda, & applicanda Cameræ Ducali, & nihilominus contrafaciens perpetuo sit exclusus a Consilio.

¶ De Officio DD. Conseruatorum. RVB. XXXVI.

STatuimus quod Illu. Dñi Conseruatores reip. Mutiñ. tempore, quo præfuerint dictæ reip. solicite debeant inuigilare circa regimen dictæ reip. & tam circa iusdicentes, quam mercatores & artifices, ut dicti Iusdicentes bonā administrent iustitiam, & artifices non utantur fraudibus, & merces suas vendāt iusto pretio, & merces ipsæ sint bonæ, & non fraudatæ, & maximā habeant curā circa Beccarios, Panatarios, & Munarios. Volumus. n. quod ipsi DD. Conseruatores pro tempore ponant suis temporibus calmeria panis, carnium, pisciū, & aliorum uictualiū, & metam imponāt circa moleturas accipiendas per munarios, & nullus alius possit se intromittere circa prædcā, & ad solos DD. Conseruatores spectent electiones officialium, ambasciatorū, & oīum aliorū, quos eligi contigerit ad aliquid negotiū, vel officiū ipsius Communitatis. Et in ipsis electionibus non se intromittant Dñi Adiuncti. Habeantque durante eorū officio potestatem, & arbitriū in oībus aliis, & singulis, quæ sibi permissa reperientur per præsentia statuta, & in oībus & singulis negotiis Communis Mut. prouidēdi, & deliberandi, saluo quod super negotiis arduis Communis Mut. occurrētibus, & vbi tractaretur de distributione, seu erogatione facultatū Cōmunis maioris quantitatis, seu æstimationis librarū decē Mut. tūc enim volumus quod dicti D.D. Conseruatores non possint sine D.D. Adiunctis aliquid prouidere, ordinare, vel deliberare, nec aliquē cōtractū, vel quasi, obligationē vel quasi facere, p maiori q̄ntitate lib. x vt supra, seu re, vel facto maioris æstimationis prædictæ in præiudiciū cōis, & si cōtrafactū fuerit nō valeat, nec teneat ipso iure, & nihiloīus quilibet ex dcis DD. Conseruatoribus, qui interfuerit tali puisioni, alienationi, cōtractui, obligationi, vel quasi, & nō cōtradixerit expresse, incurrat periuriū, ac pœnā li. C. applicādarū p dimidia cameræ Ducali,

& pro

& p alia dimidia ipsi Cōitati. Inuigilēt ēt prædicti D.D. Conseruatores vt ciuitas magis decora fiat,& ædificia fiant eo meliori modo,quo ipsis videbit̄,& maxime ꝓhibeāt ne parietes fiāt de terricea ꝑ ciuitatē,& si aliqui reperiant̄ curent vt destruātur,& oīo fiant de lapidibus. Habeāt ēt curā viarū,& stratarū ciuitatis,& ad ipsos spectet concedere,vel retinere in cōi vacua existētia in ciuitate ipsa,Possint ēt creare ciues ad honores,& cōmoda ciuitatis i formā solita.

¶ De iuramēto præstando D.D.Conseruatoribus. RVB. XXXVII.

STatuimus quod expensis Communitatis fiat,& fieri debeat vna tabella, & super ea scribantur rubricæ statutorum,& in prima sessione, qua quælibet muta.D.D.Conseruatorū sedebit,seu se congregabit,teneatur, anteq̄ aliquid possit tractare,vel ordinare,vel etiam loqui de rebus,seu negotiis Communis, iurare in manibus Illu. D.Prætoris ad sancta Dei euangelia manu tactis scripturis super dcā tabella se obseruaturos,adimpleturos,& executuros oīa statuta,& prouisiones Communis Mut.& maxime statuta sub rubricis de quibus infra. Quo iuramēto præstito possint tractare de negotiis Communis, nōn tn̄ aliquid determinare sed teneantur collegialiter accedere ad D. Gubernatorem pro tempore existentem ad notificandum Dn̄ationi suæ, qualiter ipsi fuerunt extracti pro Conseruatoribus in sequenti trimestri, & eidē Dn̄ationi suæ offerre se in oībus, quæ spectabunt ad eorum officium. Statuta aūt de quibus supra, sunt infrascripta.

¶ Quot partita dari possint in vno consilio.

¶ Quod eo die,quo res proponitur,non possit super ea dari partitum.

¶ Super arduis non possint deliberare DD.Conseruatores sine DD.Adiūctis

¶ Vbi Adiunctos quis requisiuerit sine ipsis deliberatio fieri non possit.

¶ De rebus Communis immobilibus non alienandis.

¶ Quod factum ordinatumue fuerit per vnam mutam Conseruatorum, reuocari non possit per aliam nisi modo infrascripto.

¶ De Ambasciatoribus,& eorum salario.

¶ Quod nullus ex numero DD. Conseruatorum,nec Syndicus, nec Thesaurerius,nec aliquis de eorum familiis possit eligi in aliqua legatione, vel ad officium aliquod Communis.

¶ De expellendis de consilio his,quos negotium tangit.

¶ Quod in consilio quolibet interuenire habeant ad minus nouem.

¶ De non pandendo facta,vel dicta in consilio.

¶ Quod D.D.Conseruatores faciant videre rationes Communis per singulos semestres.

¶ De Officio D.D.Adiunctorum. RVB. XXXVIII.

STatuimus,quod D.D.Adiuncti per se sine D. D. Conseruatoribus nullam habeant potestatem,sed cum ipsis D D.Conseruatoribus omnimodam habeant potestatem prouidendi,& ordinandi de quolibet habere,& dare ipsius Communis & super quibuscunque negotiis arduis Communis Mut. peragendis,præterquam quod non possint aliquam rem immobilēm Communis Mut, vel habitam pro immobili ut supra,liuelli perpetui,& huiusmodi,& aliquā iurisdictionem ipsius Communis quoquo modo, vel titulo obligare, alienare,

vel in alium transferre titulo lucratiuo,seu oneroso,nec in emphiteosim,seu sti uellum concedere.Nec etiam posint prouidere,& ordinare [,] siue dispensare contra aliquod statutũ, vel legẽ,prohibens,vel prohibentẽ posse statui,vel or dinari,aut decerni contrarium eius,quod continetur in aliquo statuto,vel lege. Et prædcã procedãt tam in DD.Conseruatoribus solis,& DD.Adiunctis solis,quã insimul. Volumus.n.& prohibemus ne prædictæ alienationes aliquo mo do ut supra fieri ualeãt,& bona conseruentur in Communi,& quod factũ fuerit non valeat,nec teneat ipso iure,& pro non facto habeatur, & intelligatur. Sed teneantur ipsi deliberantes,statuentes,& ordinãtes contra prædicta,vel aliquod prædictorum de suo proprio effectui mandare,& nihilominus incurrant pœnã lib.C pro quolibet,qui dictæ congregationi,& deliberationi interfuerit,& expresse non contradixerit. Et notarius,qui aliquam deliberationem prouisionem,& ordinamentum,factã, & factũ contra,vel præter formam præsentis statuti,vel statuti sub titulo. De Officio DD.Conseruatorum scripserit. vel notauerit,incurrat pœnã lib.C.pro qualibet vice. Quæ pœnæ applicẽtur pro dimidia Cameræ Ducali,& pro alia dimidia Communi Mut. Et ẽt ipse notarius ipso iure sit priuatus officio suo,& oĩ alio officio Cõmunis in perpetuũ.

¶ Quot partita dari posint in vno consilio. RVB. XXXIX.

STatuimus quod licet plura posint proponi in eodem consilio ut in statuto sub titulo De propositionibus,nolumus tñ quod dari,seu deliberari posint vltra quinque partita in vno,& eodem consilio,siue generali,siue speciali,& si plura data fuerint partita non valeant ipso iure,quæ data fuerint vltra quinq; Et nihilominus quilibet DD.Conseruatorum,& Adiunctorum, si interfuerit cadat in periurium,nec non in pœnam lib.xv,applicandã Cameræ Ducali,Imponentes,& oĩo præcipientes D.Syndico,& Cancellariis vt de hoc statuto certiores reddere debeant DD.Conseruatores.&Adiunctos.& quod dicti Cancellarii non scribant dicta vlteriora partita.Declarantes, quod si pro vna re,vel occasione vnius negotii plures ballotarentur,non dicantur plura partita, sed vnum tantum.

¶ Quod eo die, quo res proponitur,non posit super ea dari partitum. RVB. XL.

VT res Communis procedant cum maiori deliberatione,& negotia reip.magis atque magis,& cõsultius trutinẽtur,volumus,& statuimus quod eo die quo res aliqua,vel negotium aliquod propositũ fuerit in consilio,(quod quando,& quoties fieri posit,abunde scriptum est in statuto sub titulo. De Propositionibus)non posit res ipsa ballottari,vel super ea haberi partitum modo aliquo sub pœna periurii DD.Conseruatoribus,& lib.x.auferen.a quolibet Conseruatore,& applican.Cameræ Ducali, & nihilominus partitum obtentum non valeat,neque teneat,& quicquid factum est contra formã præsentis statuti sit nullũ ipso iure.Quæ aũt supra in præsenti statuto diximus non procedant qñ periculum esset in mora, & res ipsa non pateretur dilationem , quod oĩo declarari prius debeat per D.Prætorem,& dcã declaratio scribi , & notari debeat per Cancellarium in vaccheta actorũ,neo aliter partitum, vel ordinatio valeat sub pœna periurii,& lib.x.pro quolibet Conseruatore applican. vt supra

pra. Volentes quod, vbi contigerit euocari DD. Adiūctos ad consiliū, quod vocamus gñale Prior ipsorū DD. Adiunctorū vocari debeat in consilio DD Conseruatorū vna saltē die præcedenti, āteq̃ vocentur ipsi DD. Adiuncti, & eidem Priori DD. Adiunctorū exponatur per D Priorem DD. Conseruatorū res, seu negotiū, & cā negotii quare dicti DD. Adiuncti vocari debeant, & desideretur eorum interuentus ad effectum vt Dominus Prior Adiunctorum informare posit de re ipsa consocios suos, & negotium procedat cum maturitate.

Super arduis non possint deliberare Domini Conseruatores sine Adiunctis RVB. XLI.

STatuimus, & ordinamus quod DD. Conseruatores non possint aliquo modo deliberare aliquod arduū, nec super arduis aliquid disponere sine interuentu DD. Adiunctorum. Et similiter non possint facere aliquem contractū, vel quasi, obligationem, vel quasi, nec donationem pro maiori q̃titate lib. x. seu re, vel facto maioris æstimationis lib. prædcārum in præiudicio communis sine Adiunctis prædcis. Et si contrafactum fuerit, quicquid actū, gestum ue fuerit, scienter, vel ignoranter non valeat, nec teneat ipso iure, & semper dici possit de nullitate, nec huic statuto possit dispensari, sed sit præcisum, & truncum.

Vbi Adiunctos quis requisiuerit, sine ipsis deliberatio fieri non possit. RVB. XLII.

STatuimus quod, vbicunq; per aliquem ex DD. Conseruatoribus postularentur Adiuncti, non possint dcī DD. Conseruatores sine dcīs Adiūctis aliquid ordinare, vel deliberare super eo, quo Adiuncti petiti fuerint.

De rebus Communis immobilibus non alienandis. RVB. XLIII.

STatuimus quod DD. Conseruatores cum Adiūnctis, vel sine non possint aliquo modo, ratione, vel causa alienare aliquo titulo bona aliqua immobilia vel iurisdictionem aliquam, nec annuū perpetuum redditū Communis Mut. & prout in statuto sub titulo. De officio DD. Adiunctorum. sub pœna cuilibet præd. ctorū periurii & lib. C. Applican. Communi, & nihilon inus alienatio, vel obligatio, aut contractus super inde confectis sint ipso iure nulli.

Quod factū, ordinatūue fuerit per vnā mutā DD. Conseruatorū reuocari non possit per aliam, nisi modo infrascripto. RVB. XLIIII.

QVia quod factū est in consilio decet esse mansurum propterea statuimus & ordinamus quod si vna muta, seu vnus ordo Conseruatorum fecerit aliquā prouisionē cuius rei vel aliquid solum ordinauerit per solemne partitum iuxta formā statutorū nostrorum, alius ordo DD. Conseruatorum prædictorum non possit, vel valeat ordinationem, prouisionem, vel partitum prædcām, vel prædictū reuocare, immutare, vel corrigere, aut aliquo modo emendare, nisi prius vocatis duobus ex magisidoneis muræ in qua dcūm partitū est habitum, & obtentum. Quibus vocatis, & venientibus res ipsa discutiatur ad plenum, & si remanserint concordes dcī DD. Conseruatores, & vocati, id fiat, & exequatur, in quo concordes remanserint. Si autem discordes fuerint, tunc Illust D. Gubernator pro tempore existens cognoscat de re ipsa, & mandet, & declaret, & exequatur, quod sibi iustum videbitur. Et prædcā, procedant ēt si quid in consilio gñali cum dcīs Adiunctis factum fuerit, quia, si ita cōtigerit

tigerit de immutando, & corrigendo, ac emendãdo in totũ, vel in partẽ aliquã et minimam, fiat, & obseruetur vt supra dictum est, vocatis tamen, & existentibus in consilio. DD Adiunctis mutæ volentis reuocare, vel immutare vt supra.

¶ De Ambasciatoribus, & eorum salario. RVB. XLV.

Vide in libro Reformationum a C. 1 Rub. 20

STatuimus quod, quotiescunque contigerit eligi, vel creari aliquem, vel aliquos Ambasciatores ad Serenis. D. Nostrũ, vel alium pro re spectante ad remp. Mut. in primis cã, & expensa approbari, & collaudari debeat in consilio per DD. Conseruatores, & Adiunctos insimul, posito partito ad calculos albos & nigros, nec aliter creari, vel eligi posint legati aliqui, & hoc sit pro forma. Approbatia aũt cã legationis, & impensa, electio de dictis legatis spectet, & spectare debeat ad DD. Conseruatores tñ, & non ad DD. Adiũctos simul. Hortãtes ipsos DD. Conseruatores vt eligant ciues originarios origine saltem paterna, quos putauerint esse idoneos, sufficientes, ac vtiles pro ipsa rep. non partiales, vel arrabbiatos grauantes conscientiam prædictorũ DD. Conseruatorum vt solum intendant vtilitati reip. non animaduertentes ad parentellas, vel cliẽtellas, sed ad sufficientiã, & idoneitatem eorum qui eliguntur. Prohibentes sub pœna periurii ipsis DD. Conseruatoribus vt non eligant, vel eligere valeant aliquẽ, qui esset de numero DD. Conseruatorum, vel DD. Adiunctorũ, & electio aliter facta non valeat ipso iure, et si electus fuerit sine salario, & ipse electus legationẽ acceptauerit sine salario. Nam, vt experientia docuit, variis, & indirectis viis huiusmodi electi obtinent postea sibi præstari salaria, vt aliis solẽt præstari in graue damnum reip. & animarũ eorũ, qui assentiũtur petitionibus eorũ inhonestis, & iniustis, nec posit dispẽsari huic statuto. Et electis dcĩs Ambasciatoribus teneantur DD. Conseruatores in scriptis dare legatis quicquid agere habeant, & tractare in sua legatione, nec posint vltra id aliquid aliud attentare, vel de alio alloqui Principem sub pœna amisionis salarii, & priuationis in futurum quod eligi non posint in legatos. Et prædcĩ legati, q̃ citius poterunt, debeãt suã legationẽ expedire, & domum reuerti, & ipsi legati pro salario, & expensis habeant lib. quinq; monetæ Mut. pro quolibet doctore iuris, & singulis diebus. Si autem non fuerit huius gradus, vel conditionis habeat vnus quisq; libras tres, & soldos decem monetæ Mut. singulis diebus.

¶ Quod nullus ex numero DD. Conseruatorũ, nec Syndicus, nec Thesaurerius, nec aliquis de eorũ familia posit eligi in aliqua legatione, vel ad aliquod officium Communis Mut. RVB. XLVI.

STatuimus quod oẽs illi, qui pro tempore fuerint de numero DD. Conseruatorũ, & DD. Syndici, & Thesaurerii pro tempore, non posint aliquo modo eligi in aliqua legatione, vel ad aliud officium dicti Communis exercendũ, vel habendum tempore dictorũ suorũ officiorũ respectiue, siue post, vigore electionis, vel nominationis de eis, vel aliquo eorũ factæ, dum essent in officiis prædictis. Et similiter aliqui de familia prædictorũ DD. Conseruatorũ, Syndicorũ, & Thesaureriorum non posint eligi admitti, vel nominari ad aliquod officiũ, vel ministerium, andatã, vel ambasciariã, ita quod vigore electionis, & nominationis factæ de dicto tempore, seu temporibus, quibus prædicti DD. Conseruatores, Syndici, & Thesaurerii erunt in officiis, siue eorum officiis finitis, vigore

tamen

tamen electionis factæ de aliquo de eorum familia tempore suorum officiorū.
Et prædicti DD Conseruatores, Syndici, & Thesaurerii, & quilibet de sua familia electi, vel noiati vt supra, non possint habere, vel percipere aliquam mercedē, salariū, vel solutionē a Communi Mut. vel ab aliqua persona, vel vniuersitate, nec etiam expensas victus sub pœna p quolibet eorum, & qualibet vice librarum viginti applicanda Communi Mutinæ.

De expellendis de consilio his, quos negotium tangit. RVB. XLVII.

STatuimus, quod de consilio quolibet gnali & speciali Communis Mutinæ expelli debeāt personæ de ipso consilio, ad quos negotiū, quod proponitur, tangit; & pater, & frater, & nepotes, & omnes agnati, & cognati, & affines coniūcti vsq; ad quartū gradū inclusiue, connumerando gradū secundū ius canonicū. Et omnis deliberatio, & ordinamentū, vel prouisio facta in fauorē præfati ciuis, si pater vel coniūcti vt supra adessent, non valeat ipso iure, & nihilominus ille talis coniunctus qui pns fuerit tali deliberationi, et si monitus non fuerit ut discederet, incurrat pœnā lib. x. Mut. pro qualibet vice. Et teneatur notarius reformationū, siue Cameræ Conseruatorū, qui interfuerit cōsilii congregationi, qñcunq; ante q̄ aliquod proponatur in consilio legere pns statutū, & exponere per modū, quod oes de consilio illud intelligant. Et, si aliquid propositum fuerit in consilio, quod tangat aliquem de ipso consilio, vel eius coniunctum in gradum præfatum vt supra, teneatur ipse notarius, cum primum id nouerit, protestari D Prætori, quod ipsum talē expellat, & remoueri faciat de ipso consilio sub pœna ipsi notario prædcā non obseruanti pro quolibet, & qualibet uice lib. xxv. Mut. Et nihilominus sub pœna præfata teneatur si prætor talē, vel tales ad eius requisitionē nō expulerit inde discedere, & nullo modo aliquid scribere, quod contra prædcā deliberaretur, uel fieret. & ipse prætor, qui præfata non obseruauerit, vel in prædictis adimplendis negligens fuerit, incurrat ipso iure pro quolibet & qualiber vice pœnā lib. CCC. Mut. Et idem intelligatur, & fiat si tractabitur de interesse D. Prætoris, uel alicuius de sua familia, quia uolumus eum discedere debere ex consilio prædicto. Et si reuocaretur in dubium, an tale quid, de quo ageretur, tangeret aliquem de consilio, uel coniunctum ut supra, stetur declarationi duorum ex primis Conseruatoribus scriptis in lista. Et hoc statutum sit præcisum, & truncum, & teneātur DD. Syndicatores ipsum de prædictis Syndicare.

Quod in quolibet cōsilio interuenire deant ad minus nouē. RVB. XLVIII.

STatuimus quod Illustris D. Prior Ill. DD. Conseruatorū pro tempore, quando consiliū gnale, uel speciale haberi contigerit ordinarie seu extraordinarie, ordinare debeat, & dicere tempus uocationis dicti consilii & in tēpore statuto per eū uocentur, & uocari debeant omnes DD. Cōseruatores, & DD. Adiuncti si eos interuenire contigerit, sono Campanæ, & nuntii, seu nunciorum requisitione. Et in quolibet consilio speciali interesse seu interuenire habeāt noue ex dictis DD. Conseruatoribus & nisi fuerint in dicto numero, non possit haberi, vel trahi aliquod partitū quantumuis minimum, saluo tamen, quod si unus ex dictis nouem requisitis ex forma præsentis statuti in consilio deesset, alius puta Syndicus, qui in consilio adesset, uel Massarolus, uel alius quispiam

posit subrogari loco deficientis Conseruatoris, & talis subrogatus habeat in oibus vices, & facultatē illius Conseruatoris, in cuius locum subrogatur, prætereꝙ quoad salarium. In consilio verò gñali vltra dcōs nouē Conseruatores, interesse debeāt ad minus. xiiii. ex DD. Adiunctis ordinariis, si ordinarii haberi poterunt, alioquin ex supranumerariis imbuxullatis, qui supranumerarii, quoties in consilio interuenerint, habeant salarium ordinarium pro quolibet Adiūcto. Excepto tñ quod, vbi vnus tm̄, & non plures ex Adiunctis ordinariis, & extraordinariis in consilio defecerit, posit alius, qui non esset de Adiunctis prædcis subrogari loco deficientis prout supra ordinatū est de DD. Conser.

De non pandendo facta, vel dicta in consilio. RVB. XLVIIII.

Statuimus quod acta, gesta, vel dicta in consilio DD. Conseruatorum debeant teneri, & haberi in secretis per oēs dictos DD. Conseruatores, & alios in consilio existentes ut liberius negotia Communitatis agantur, & practicæ remoueantur, & inimicitiæ non surgāt. Et si quis manifestauerit dicta, aut gesta in dicto consilio si fuerit de numero DD. Conseruatorū cadat in pœnam periurii, & lib. centū applican pro dimidia Cōi & p alia dimidia Cameræ Ducali, & nihilominus non sit amplius de numero DD. Conseruatorū pro illo tēpore, seu muta. Si autem fuerit alius cadat in allegatam pœnā applican. ut supra & nihilominus priuetur officio suo, & amplius non posit admitti ad tale officium, in quo esset, nec ad alia officia dictæ Illustris Communitatis.

Quod DD. Conseruatores faciant videre rationes Communis [illegible] per singulos semestres. RVB. L.

Statuimus, ne rationes Communitatis inueterascant, & eant in obliuionē, quod Illu. DD. Conseruatores sub pœna periurii debeant omnino singulo semestri, quo essent Conseruatores, operari quod D. Thesaurerius Communitatis Mut. ostendat & faciat rationes Communitatis, & referat Syndicus DD. Conseruatoribus in frascriptis in quo statu sit, & esse reperiatur Communitas cum ipso Thesaurerio circa il dare, & l'hauere Communis. Et unus ex Cancellariis sit rogatus de relatione, vt omnibus sit notum de statu reip.

De Propositionibus in consilio generali, vel speciali. RVB. LI.

Volumus, & permittimus, quod oēs tam ciues, quam aduenæ cuiuscunq; status, vel conditionis, posint, & eis liceat, congregato consilio siue generali, siue speciali, intrare in dictum consiliū, seu congregationē Illu. DD Conseruatorum, anteꝙ ipsum consilium sit clausum, & post clausum consilium cū licentia DD. Conseruatorum. Et huiusmodi intrans, & Prior DD. Conseruatorū, & qlibet alius de dcis DD. Conseruatoribus posit, & valeat, & eis & cuilibet ipsorum liceat proponere coram ipsis DD. Conseruatoribus omne, quod proponens putauerit utile, & proficuū reip. vel aliter tendere ad vtilitatem publicā, seu spectarē ad officium prāfatorū DD. Conseruatorū, & dictas propositiones quomodocunque, & de quacunque re fiant, debeant ipsi DD. Conseruatores benignis auribus auscultare, & eas propositiones admittere. Et vnus ex Cancellariis dictorum DD Conseruatorum scribat, & scribere teneatur per ordinem in quinterno ad id deputato oēs seriatim propositiones, quas fieri contigerit in consilio, & posint quinque vel plures propositiones fieri. Prohibentes eas

fieri

fieri posse nisi demum pulsata campana consilii,& adunatis ipsis DD. Conseruatoribus,vel saltem D.Priore,& tribus aliis de numero DD.Conseruatorum Quæ proposita debeant tunc,& in consilio sequenti examinari,& discuti cum oi possibili dilgẽtia,quibus ad plenum discussis inter ipsos.DD.de consilio speciali,vel generali,prout materia patietur,debeant dictæ propositiones singulæ de per se,nec eo die,quo eas fieri contigerit,decidi,& terminari ad calculos albos,& nigros,prout in statuto sub titulo.De calculis pro partitis dandis.

¶ De calculis pro partitis dandis. RVB. LII.

STatuimus,& ordinamus,quod de qualibet propositione facta in consilio, siue fiat per aliquem ex DD.Conseruatoribus,siue per quemlibet alium, & de quauis re ẽt minima,seu negotio quouis,debeãt partita dari modo infrascripto ad calculos albos,& nigros,non aũt possit aliquid terminari, vel decidi p ipsos DD.Conseruatores,vel Adiunctos voce,seu partito non interueniẽte,& quicquid in contrariũ fuerit factũ,vel gestũ per ipsos DD. Conseruatores cum DD.Adiunctis,vel sine,prout acciderit,non valeat,nec teneat,sed ipso iure sit nullũ,& semper possit de nullitate dici,& repeti quod datũ, vel solutũ fuerit vigore partiti contra formã pñtis statuti,non obstante ẽt quod facta esset executio,& lapsum esset tẽpus longissimũ.Et vlterius ipsi DD.Conseruatores, & Adiuncti,si interuenerint,cadãt in pœnã librarũ quindecim pro quolibet eorum,& in pœnã periurii in animarum suarũ detrimentũ.ipsa aũt partita sint, & esse debeant modo infrascripto. Nam volumus quod re ipsa bene discussa, & habitis sermonibus inter ipsos de consilio prout contigerit, vnus ex Cãcellariis DD.Conseruatorũ legere debeat singulas propositiones primo in ordine scriptas alta voce,distincte,& clare,& sermone materno , ut merito bene oẽs intelligant,& interim si admonitus fuerit Massarolus,vel alius quispiam ex seruientibus præfatæ Illu. Communitati vt præstet ciuilibet calculos,ipse inseruiens acceptis calculis in numero sufficientibus tradat oĩbus, & singulis in solidũ DD.Conser.& Adiunctis,si interuenerint,duos calculos,albũ vnũ,& alium nigrum.Et præstitis calculis vnicuiq; vt supra,legat vnus ex Cancellariis vt supra,& dicat cui videtur,& placet quod tale fiat,det calculũ album,& cui videtur quod non, det calculũ nigrũ.Et tunc inseruiens prædictus primo accipiat in buxullũ coopertũ a quolibet Conseruatore, seu Adiuncto calculũ votiuũ cuiuslibet,& incontinẽti receptis dcĩs calculis in buxullo eos oẽs spargat in vase deputato corã D.Prætore,seu eius D.Locuntenẽte,qui videre habeat, & dinumerare quot sint calculi albi, & quot sint nigri, & sic an partitum sit obtentum,nec ne,ut infra dicetur.Et collectis dictis calculis vt supra idem inseruiens colligat in buxullo alios calculos,& eos spargat in dicto vase ad effectũ,vt D.Prior,seu eius D.Locuntenens cognoscere possit,an fraus sit facta in dictis calculis,seu partito.Et Cancellarius suo tẽpore incontinẽti ad dictamẽ, seu voce D.Prætoris,seu eius D.Locũtenentis scribat,& scribere teneatur sub vinculo iuramenti,& pœna lib.xxv. applican.in totum cameræ Ducali, quot calculi albi fuerint,& quot nigri. Prohibentes quod nullus ex dictis DD.Conseruatoribus,vel Adiunctis possit dare, seu ponere in buxullo nisi vnum calculũ p vice,& si plures calculos imponat tunc cadat in pœnã lib. L. applican. vt

C 3 supra

supra,& vlterius priuatus sit officio conseruatoratus tunc & in futurū in perpetuū. Volentes quod, qñ aliqua res, vel negotiū cuiuscūq; importantiæ ponitur ad partitū D. Prætor ciuitatis Mut. seu eius Locuntenens debeat interesse in consiliis ad effectū, vt si aliqua controuersia oriretur in ponendo partito, vel alias quomodocunq; huiusmodi dubiū possit decidi per præfatū D. Prætorē iudicē ordinariū in consiliis Cōmunis Mut. & vt oĩa etiā procedant sine fraude.

¶ Quando partitum dicatur obtentum. RVB. LIII.

STatuimus, & ordinamus quod ad obtinēdū partitū cuiuscūq; sortis, vel quātitatis in consilio generali, vel speciali, semper, & necessario requirātur calculi albi vltra duas partes ex tribus, nisi vbi agarur de dispensando alicui statuto, quia isto casu volumus quod omnes calculi sint albi.

¶ Quibus diebus, & quoties consilium fieri debeat. RVB. LIIII.

VT rectius, & diligentius resp. nostra Mutinen. regatur, & res Cōis sint cordi Illust. DD. Conseruatoribus, statuimus, quod in singulis septimanis fiant, & habeātur duo saltē cōsilia, vnū in die Lunæ, alterū in die veneris, nisi aliquod festū in honorē Dei solemne, quo apotecæ clauduntur, in dictis diebus, vel aliquo eorū inciderit. Nam hoc casu consiliū fieri, & celebrari volumus die sequēti non festiua, & hæc consilia ordinaria appellentur. Vbi aūt multitudo, vel necessitas occurrentiū instaret, tunc permittimus alia fieri consilia, prout D. Priori DD. Conseruatorū expedire videbitur, ad ipsū enim spectare volumus, quibus aliis diebus, & quibus horis fiat consiliū, & ideo imponimus Seruientibus reip. Mut. vt eant sciscitatū a D. Priore de tempore consilii. Et vt frequentiores, & magis soliciti sint DD. Conseruatores, & DD. Adiuncti, & vt eorū facilius habeatur numerus, volumus quod salarium DD. Conseruatorū, & DD. Adiunctorū sit, & esse debeat vt infra. Nam singulis diebus consiliorū ordinariorū ut supra, quilibet ex DD. Conseruatoribus, qui interfuerit consilio habeat soldos quinq; monetæ currentis Mut. Pro aliis vero consiliis exceptis suprascriptis, Conseruatores prædcĩ nihil habere possint, vel consequi pro salario. Pro qualibet aūt vice, qua contigerit Adiunctos vocari, quilibet ex Adiunctis, qui consilio interfuerit, habeat soldos tres. Declarantes quod tantum illi, qui interfuerint in consilio speciali, vel generali, habeāt dcās mercedes vt supra respectiue, nec excusari possint nisi ex causa infirmitatis breui duraturæ.

¶ De non discedendo ex consilio, & de ballota iussu Prætoris non retinenda, & de ea non monstranda. RVB. LV.

STatuimus quod aliquis ex DD. Conseruatoribus, & DD. Adiunctis existentibus in consilio speciali, vel generali non possit, seu valeat sine licentia D. Prætoris, seu eius Locuntenentis recedere ex consilio prius q̄ totū cōsiliū non fuerit absolutū, & completū, ad effectū ut negotia Communis expediātur, & fini debito demandentur sub pœna contrafacienti lib. xxv. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice applican. Cameræ Ducali, ꝑ dimidia, & Communi Mut. ꝑ alia dimidia. Et nihilominus D. Prætor, seu eius Locuntenens existēs in consilio possit facere præceptū in faciē dicto volenti discedere, quod sub ea dē pœna non discedat vsq; ad consumationē cōsilii, & det ballottā albā, vel nigrā iuxta voluntatē, & arbitriū eius. Et præterea et D. Prætor, nec eius Locunte-

tenens possit mãdare, seu bãnũ dare alicui de consilio, qñ partita fiunt ad ballottas, quod in se retineat ballotã, vel ipsã ostẽdat, sed cuilibet sit libera voluntas, & facultas ponendi calculũ, quẽ voluerit. & si per D. Prætorẽ, vel Priorem consilii fuerit contrafactũ incurrat pœnã suprascriptã applican. ut supra. Et quia ex ostensione ballottæ possent nasci scãdala, & inimicitiæ, vel aliter aliqd sinistri, propterea volumus quod nullus DD. Cõseruatorũ, vel DD. Adiũctorũ ostẽdere possit ballottã albã, vel nigrã, q̃s dederit, sed teneatur illas dare bene coopertas, & secretas, ita quod possit discerni quã ballottã dederit in partito facto sub pœna periurii, & librarũ centum applicanda Cameræ Ducali.

¶ De trahendo se in partem. RVB. LVI.

STatutũ est, quod DD. Conseruatores, nec non DD. Adiuncti simul, seu separatim possint libere, & impune se trahere in partem in palatio Cõis, & maxime in Camerino semel, & pluries, quandocũque eis videbitur, si quæ p se vellent videre, & conferre ad inuicem de propositis corã eis per D. Prætorẽ, vel per alium quempiam, & de quolibet alio negotio, de quo ipsis videbitur.

¶ De electione officio, ac salario Syndici Doctoris Illustris Communitatis Mutinæ. RVB. LVII.

STatuimus quod electio, officiũ, & salariũ Syndici Doctoris sit ut in capitulis sub titulo. Prouisione, & ordinatione, che si ha da osseruare per l'auenire nello eleggere gli Syndici, & Thesorieri della Illu. Cõità di Modona.

¶ De electione, & officio, ac salario Syndici Mercatoris Communitatis Mutinæ. RVB. LVIII.

STatuimus quod electio, officium, & salarium Syndici Mercatoris pro Illustri Communitate Mutinæ sit, & esse debeat ut in capitulis sub titulo. Prouisione, & ordinatione, & cætera.

¶ De electione officio, & salario Thesaurerii Illustris Communitatis Mutinæ. RVB. LIX.

STatuimus quod electio, officium, & salarium Thesaurerii sit ut in capitulis sub titulo. Prouisione, & ordinatione, che si ha ad osseruare, & cætera.

¶ Prouisione, & ordinatione, che si ha ad osseruare per l'auenire nello elegere gli Syndici, & Thesorieri della Illustre Communità di Modona. RVB. LX.

IN primis che si habbia a fare vna imbossollatione di trenta Cittadini di Modona natiui, & originarii origine paterna, vel auita, & non altrimenti, di buona, & ottima conditione, & fama, cioe di dieci Dottori colleggiati nel colleggio delli Dottori di Modona di età di trentacinque anni ad minus, & che altre volte sieno stati de numero Conseruatorum dictæ ciuitatis, & di vinti cittadini natiui, & originari vt supra, & della età predetta, che siano idonei, & sofficienti a simile impresa, & vfficio, che sappiano tenere conto de libri. Et delli detti trenta cittadini se ne faciano dieci liste, & in ciascuna lista sia scritto vn Dottore, & due cittadini predetti, delli quali i due primi in lista sieno Syndici, cioe il Dottore, & il cittadino, che gli sara scritto appresso, & l'altro cioe il terzo sia Thesoriero, ouero depositario dell'entrate della Communità per vn'anno, & non piu oltre, & cosi ogni anno nel fine di Decembre per

gli Conseruatori,che saranno allhora, si habbia a cauare vna delle dette liste fin che sia finita la detta imbossolatione. La quale finita di nuouo per gli Conseruatori,che saranno in quel tẽpo,se n'habbia a fare vn'altra simile perpetuis futurisq; tẽporibus con l'ordine predetto. Et i presenti Conseruatori authori della pñte ordinatione possano,& debbano fare la predetta imbossolatione, & cauare fuora gli detti Syndici, & Thesoriero per l'anno prosimo seguente, accioche la predetta presente ordinatione habbia oĩo a sortire effetto. Et che esso Dottore,che sarà estratto,vt supra,sia,& s'intenda essere Syndico, & Auuocato in tutte le liti,& negotii della predetta Communità, & debba intrauenire in tutti i consigli, che si faranno per gli detti Conseruatori, che saranno pro tẽpore,& masime quando si tratterà,o haurà da trattare nelli detti cõsigli di alienare,o, per modo alcuno spendere delle entrate,ouero dell'hauere della detta Comunità oltre la somma a loro Conseruatori conceduta da gli statuti. Et debba il detto Syndico per lo tempo del suo officio ricordare alli predetti Conseruatori,& a qualunque altro vfficiale di essa Communità,che osseruino gli statuti, & prouisioni della detta città,& masime quella,che vuole che siano spinte fuora di cõsiglio le persone,che gli hauranno interesse o per se, o per loro parenti fino in quarto grado. Et debba il detto Syndico nominare quelle tali persone,che gli haueranno interesse,o instare che si partano di cõsiglio sotto la pena del periurio,& anche ricordargli che gli uffici di essa Communità sieno annali,& non pasino oltre l'anno.

Et ẽt debba il detto Syndico sempre contradir a tutte le proposte,che si farãno nelli cõsigli contra l'vtile,commodo,& honore di essa Cõità senza rispetto alcuno. Et in caso che il detto Syndico dottore per qualche occorentia necessaria non potesse intrauenire nel detto cõsiglio,che l'altro debba supplire, & fare quel tanto,che è detto di sopra.

Et debba il detto Syndico essere pñte, quando per i Canceglieri di giorno in giorno nelli tempi del cõsiglio saranno notate soura le vachette le cose proposte,& statouite si dalli Signori Conseruatori,che pro tempore erunt, come da altre particolari persone,& considerare bene quello,che da esi Canceglieri sara notato,& scritto,accioche ne per errore,ne per altra uia, & modo sia notato,& scritto piu,& manco di quello,che sarà proposto,& statouito.

Et che il Syndico,che non sarà dottore, debba per lo tempo che durerà il suo vfficio particolarmente tenere vn Giornale, & vn libro maestro, soura delli quali habbia da notare tutte le entrate,& le spese di essa Illu. Communità, & tutti gli debitori, & creditori di essa cosi vecchi come nuoui, & di giorno in giorno secondo che si costuma,& osserua per li Banchieri,scriuere ogni cosa a conto doppio, accioche si possa ogni volta che si vorrà vedere apertamente i conti delli detti libri,& di essa Communità chiari,& apetti. Et che esso Syndico,che terrà li detti libri,non possa riceuere,ne per modo alcuno tenere presso di se per alcun tempo danari alcuni di essa Illu. Communità, ma gli debba mandare al Thesoriero,ouero al Depositario,facendolo debitore soura gli detti libri. Et se per caso si trouerà,ouero si trouasse, che esso Syndico hauesse riceuuto,ouero tenuto,o riceuesse,ouero tenesse presso di se per alcun modo da-

na-

nari alcuni di essa Communità, o in picciola, ouero gran quantità contra quello, che e detto disopra, sia tenuto a restitutione del doppio, & sia ipso facto priuato dell'vfficio, & del salario.

Et che il terzo cittadino, che sarà notato sopra la lista estratta, sia, & s'intẽda essere Depositario, ouero Thesoriero della predetta Ill. Communita, & delle sue entrate per un anno, & non oltre, & che nell'ingresso del suo vfficio habbia a dare vna idonea segurtà di mille scudi d'oro alla detta Communità, che si habbia ad obligare principalmente, & in solido col detto Thesoriero di essercitare bene, & legalmente l'vfficio suo, & di rendere ragione della amministratione con la consegnatione del resto. Et che esso Thesoriero non possa, ne debba ꝑ modo alcũ pagare a ꝑsone alcune di che cõditione, o grado sieno, & esser vogliano quãtità alcuna di danari, ne grãde, ne picciola dello hauere di essa Cõita senza authentico mandato scritto di man propria di esso secondo non dottore, che sara pro tempore, & sottoscritto di man propria del soprascritto Syndico dottore. Et se esso Thesoriero contra la predetta forma pagherà quãtità alcuna non gli debba esser ꝑ modo alcuno accettata dalli agẽti, ouero vfficiali della predetta Illustre Cõità, ma s'intẽda hauer pagato del suo, & che non si possa per modo alcun dispensare contra la forma soprascritta, & si debba il pñte modo inuiolabilmẽte osseruare. Et che gli soprascritti Syndici, li quali pro tempore saranno, non possano, ne per modo alcun debbano far pagare quantità alcuna de danari, ne grande ne picciola, ne far mandati, ouero sottoscriuergli ad alcuna ꝑsona di qual grado, o cõditione, sia, o esser si voglia se prima non habbiano i mandati scritti di mano di uno cancegliero della predetta Illu. Cõità, & sottoscritti da due delli capi delli predetti Signori Conseruatori, che pro tempore sarãno, & quãdo altrimẽti facessero ogni cosa sia per non fatta, & s'intenda che i detti danari sieno pagati a conto del suo salario.

Et che il soprascritto secondo Syndico, che sarà pro tempore, oltre quello che e detto di soura, debba fare pre lo tempo che sarà in vfficio tutto quello, che si appertiene, & spetta all'ufficio del Ragionato, & Tauolacino della Communità, & che ꝑ lo auenire nõ si habbia piu ad eleggere altro Ragionato, ne altro Tauolacino per la detta Cõità, ma in tutto, & per tutto sieno leuati, & cãcellati, accio che la predetta Cõità sia folleuata dal tale grauezza, & spesa superflua. Et che i sopradetti Syndici, & Thesorieri, che pro tempore sarãno estratti, non possano quoquomodo essercitare l'vfficio suo, se prima non hauranno solennemente giurato nelle mani delli predetti Sig. Conseruatori d'essere fedeli, & giusti, & d'osseruare ne i loro uffici fedelmente quanto è per la soprascritta, & sottoscritta prouisione, & ordinatione statouito, & ordinato, & dato la segurtà predetta. Et che al tempo del giuramẽto sia data per i Cãceglieri di essa Cõità alli predetti Syndici & Thesorieri vna copia di tutta la pñte prouisione, & ordinatione. Et che il detto Syndico secondo habbia a dare, & consegnare, & rilasciare tutti gli libri predetti all'altro secõdo Syndico successore nel suo luogo nel fine del suo ufficio, & di tale cõsignatione n'habbiano ad essere rogati i Cãceglieri d'essa Ill. Cõità. Et che finito l'ufficio del detto Thesoriero incontinenti senza interuallo di tempo siano fatti diligentemente, & bene gli suoi

con-

conti per gli Syndici che saranno successi, & che saranno pro tẽpore. Et che ogni volta che si caueranno le mute, ouer liste degl'Illu. Sig. Conseruatori, & che nelle dette liste se gli trouassero scritti, o notati alcuni delli predetti Syndici, o Thesoriero, vno, o piu, che in quel caso essi Syndici, o Thesoriero non possano, o debbanno per alcun modo esser delli Conseruatori, ma ipso facto sieno cassati per quella volta, & in luogo di essi si habbiano ad estrahere delli Cõseruatori souranumerari. Et questo però s'intenda fino attanto che durasse o durerà l'vfficio delli predetti Syndici, o Thesoriero, & in caso che, finito esso suo vfficio, durasse il tẽpo della muta delli predetti Sig. Conseruatori, nella quale se gli fosse trouato vno, o piu de predetti Syndici, o Thesoriero, che essi tornino al luogo suo delli predetti Conseruatori, & possano essere, & sieno delli detti Conseruatori per lo tẽpo che resta. Et che quando accadesse, ouero occoresse che della lista, la quale pro tẽpore si estraherà delli sourascritti Syndici, & Thesoriero, vno, o due fossero morti, ouero non volessero accettare, ouero che si trouasse esser Massaro della vnione, che in quel caso, & in simil luogo di quel tale, o di quelli tali che fossero morti, o absenti, o non volessero, o non potessero accettare i vecchi vfficiali di quella sorte, conditione, & qualità, debbano perseuerare per l'anno seguente, & s'intendano esser confermati ciascuno nel luogo suo. Et in caso che tutti tre fossero absenti, & non volessero, o potessero accettare, che si habbia ad estrahere vna nuoua lista, & se, dopoi che sarà estratta vna lista delle sourascritte, & i nominati vfficiali in quella hauessero accettato, & cominciato ad essercitare il loro vfficio, ꝑ caso accadesse che vno o piu morisse, o si absentasse per absentia che durasse oltra vn mese, che allhora in quel caso gli Illu. Conseruatori, che pro tẽpore saranno, debbano eleggere per ballotte in luogo di quelli tali altri simili, & di quella medesima qualità & conditione, & sotto il modo, & l'ordine, che parla la p̃nte prouisione, & con la ratta del salario per lo tempo che resterà, si il morto, ouero absente, come il successore, ne per via alcuna possa hauer maggior salario del souradetto statuito. Et per lo tẽpo che durerà l'vfficio delli sourascritti Syndici, & Thesoriero, essi ne alcun di loro, ne altri per loro possano dimandare, ne impetrare, ne far dimãdare, ne fare impetrare dalli Signori Aggiunti, ouero da gl'Illust. Sig. Conseruatori, che sarãno pro tẽpore, directe, vel indirecte, tacite, vel expresse cosa alcuna ne grande, ne picciola ad vtilità sũa, ne delli cohabitanti seco, ne gli prefati Signori Conseruatori da per se, ne con li Signori Aggiũti possano ẽt motu proprio darli, & concedergli alcuna cosa ut supra, & in caso che gli fosse conceduta, per modo alcuno tale concessione non possa, ne debba hauere effetto, ma s'intenda essere ipso iure nulla, & inualida. Et che non si possa alla presente ordinatione per modo alcuno derogare, & dispensare. Et acciò che gli predetti Syndici, & Thesoriero, che pro tẽpore saranno, piu accuratamente, & con diligentia possano, & debbano essercitare il lor vfficio, & anche, perche omnis labor optat præmium, si ordina, & statouisce che gli predetti Syndici per suo salario d'vn'anno debbano hauere dalla prefata Ill. Communità per ciascun di loro lire cento, & il Thesoriero lire cinquanta, da essergli pagate ogni tre mesi la ratta per lo tempo che seruiranno ad essa Cõità senza al-

altro emolumento discessione. Et si che osserui vna lettera di Sua Altezza registrata qui appresso alla Illu. Communità, che vuole, & commanda, che tutti gli uffici di questa Communità, che di loro natura si hanno a distribuire d'anno in anno, sieno, & habbiano ad essere annali, & non durino piu di vn'anno, come vuole il douero, & la ragione, accioche ogni cittadino possa participare del cōmodo di essa Illu. Cōità. Et pche pare che la detta lettera nō si sia fin qui osseruata per negligentia, o per altra cagione si sia, p volere li presenti Ill. Conseruatori mandarla ad essecutione insieme con la sourascritta ordinatione delli predetti vfficiali, si supplica Sua Altezza, che voglia concedere, che essi presenti Signori Cōseruatori possano ad esso fare una nuoua imbossolatione di tutti gli predetti vfficii della detta Cōità, & estrahere gli loro vfficiali p l'anno seguēte, lasciādo però gli presēti vfficiali perseuerare nel suo vfficio fino al Natale che viene, accio che si dia principio alle souradette buone, & sante ordinationi, non ostāte statuto, & puisione, che volesse, o commādasse che gli vffici di detta Ill. Cōità s'hauessero a distribuire per gli Conser. che sarāno al Natale, alli quali, & ad ogni altra cosa, che facesse in contrario de' plenitudine potestatis gli sia per la essecutione delle predette cose pro hac vice tantū derogato.

HErcules secundus Ferrariæ, Mutinæ, & Regii Dux quartus, Carnutum primus Marchio Estensis, Rodigii, & Gisordii Comes, Carpi Princeps, Prouinciarū Carfignanæ, Frignani, & Romādiolæ, Comacliq;, & mōtis Arguti, dn̄s &c. La nostra fidelissima Cōità di Modona ci ha fatto esshibire p M. Giouanni Casteluetro dottore Modonese l'antescritta prouisione, & ordinatione fatta compilata soura la elettione, che per lo auenire si ha da osseruare circa gli Syndici, & Thesorieri di essa Cōità, & insieme ci ha fatto supplicare, che gliele uogliamo confermare. Noi aūt hauēdola vdita, & ben considerata, & ueduto che ella spetta all'utile, pfitto, & sodisfattione della detta nostra Cōità, siamo stati contēti di essaudirla. Et però in virtū delle pn̄ti nr̄e patēti lettere di nostra sciētia, & plenitudine della nostra Duc. podestà, & authorità appuiamo, cōfermiamo, & validiamo la detta puisione, & ordinatiōe di ql modo pprio, che ella stà & vogliamo che da mo innāzi ella ottēga vigore, & forza di legge irreuocabile nella predetta nostra Cōità, cōmādando al nostro pn̄te Gouernatore di Modona, & alli futuri di tēpo, in tēpo, che doue bisogna puegano, che tal puisione & ordinatione sia inuiolabilmēte osseruata, non ostāte cosa che in alcun modo faccia, & disponga in contrario. Approuiamo ēt, confermiamo, & validiamo il secondo capitolo della detta puisione, & ordinatione, col mezo della quale si determina che s'osserui una nostra lettera, con la quale gia ordinassimo, che tutti li uffici della predetta nostra Cōità, che di lor natura si hanno a distribuire di anno, in anno sieno, & habbiano ad essere annali, & non durino piu di un'anno, & cosi ordiniamo, & commandiamo, che tal capitolo, & il tenore di quello sia inuiolabilmēte osseruato, prout iacet de verbo ad verbū. Eccettuamo però da questa determinatiōe l'egregio Andrea Manzuolo, al presente Cancegliero della detta nostra Cōità, il quale ci piace p la buona opinione, che hauemo di lui, che egli esserciti, mentre che viue, quel cancellariato, si perche esso ne ha gia da noi perpetua confermatione, si anche pche il soura

detto

detto M. Giouanni Casteluetro ci ha riferto, che buona parte di quelli nostri Conseruatori se ne contenta. Et questo non ostante statuto, o prouisione, che in modo alcun facesse in opposito, come nel detto secondo capitolo si contiene, a che de plenitudine potestatis nostræ deroghiamo, & vogliamo che gli sia derogato per questa volta sola, quanto sia per le cose promesse, & per rispetto loro solamēte. Et in fede di cio noi hauemo fatto fare, registrare, & bollare col mediocre nostro sigillo consueto le pñti nostre patēti lettere. Date in Ferrara nella nostra Cancellaria Ducale il xxiii. giorno di Maggio. M.D.XLIIII.

Alexander Guarinus.

¶ De officio Cancellariorũ, seu Notariorũ DD. Conseruatorũ. RVB. LXI.

Teneātur Cācellarii, seu Notarii Dominorũ Conseruatorũ interesse cōtinue consiliis ciuitatis Mut. & scribere ea, quæ proponuntur in dictis consiliis, & successiue oēs deliberationes, prouisiones, & ordinationes, quæ fiēt in dictis consiliis secundũ formā statutorũ super his æditorũ. Et si aliqua propositio, prouisio, deliberatio, vel ordinamentũ factũ fuerit non seruata forma statutorum, non debeant, nec possint dicti notarii ipsam talē propositionē, deliberationē, vel ordinamentũ scribere, nec tali consilio interesse, sed se debeant absentare sub pœna priuationis illius officii, si aliquam prouisionem, deliberationē, propositionē, vel ordinamētũ scripserint præter, vel contra formā statutorũ super his æditorũ, & eorũ scripturis, actis, vel instrumētis, si ausu temerario in posterũ scribere, vel conficere ausi fuerint, nulla fides adhibeatur. Volentes, & mādātes ipsis Cancellariis quod sub dicta pœna, quandocunq; coadunari contigerit aliquod consiliũ, siue DD. Conseruatorũ, siue DD. Adiũctorũ, & quodlibet aliud consiliũ gñale, vel speciale, debeāt, anteq̃ aliquid ꝓponatur in ipso consilio, saltē illico cũ aliquid fuerit propositũ, & anteq̃ sup̃ propositione aliquid respondeatur, vel saltē partitũ ponatur, legere, & vulgariter explanare per modũ, quod oēs intelligant oīa statuta, in quibus impositũ est præcise ipsis Cancellariis vt ipsa legant in consiliis. Teneātur etiā dicti Cācellarii iura Cōis Mut. vtilitatē dicti Cōis concernentia, & oēs prouisiones, & reformationes, quæ de tempore in tēpus fieri contigerit, & oēs gratias impetrandas registrare in registro, de quo prouisũ fuerit. Et ēt teneātur scribere oēs literas destinandas ꝑ agētes Ill. Cōitatis, & ēt rogare oēs incātus, deliberationes, inuentaria, & instrumēta faciēdas, & faciēda ꝑ Cōitatē, ipsā, nihil ꝑcipiendo a Cōitate ipsa ꝑ talibus rogationibus. Et quod prædcī Cācellarii tenere habeāt penes se claues Cameræ Archiui Illu. Cōitatis, & sigillum eiusdē, tenere sub eorum custodia oīa iura, & scripturas ipsius Cōitatis per tempora, quibus ipsi erunt Cācellarii. Et oīa alia facere, ad quæ ex forma statutorũ nostrorũ tenētur sub pœna li. xxv. ꝑ qualibet reformatione, ꝓuisione, & iure non registratis inter tēpora eorũ officii, applicā. ꝑ dimidia Cameræ Duc. & ꝑ alia dimidia Cōi. Et vterq; dictorũ Cācellariorũ habeat ꝓ suo salario singulo quoq; mense libras septē excepto Andrea Māzolo Cācellario moderno, qui quoad vixerit hērē debeat suum salarium consuetum.

¶ De officio Ratiocinatoris Cōis, & de eius electione, & salario. RVB. LXII.

Statuimus quod Ratiocinator Cōis eligatur, & eius sit salariũ, & officiũ, put in capitulis sub Rub. Prouisione, & ordinatione, che si ha ad osseruare per

l'aue-

l'auenire nello eleggere i Syndici &c. Et teneatur videre, & examinare rationes Cõis Mut. administrãtiũ res, vel bona Cõis quoquomõ, exceptis tñ rationibus Thesaurerii, intra mensem post finitũ officiũ cuiuslibet ex dcís administratoribus, & intra mensem ipsum referre in scriptis DD. Conseruatoribus, an ille talis administrator sit, vel fuerit debitor, vel creditor Cõis, & an remanserit aliquid de bonis, vel habere Cõis penes talẽ, Quã relationẽ in scriptis factam vt supra teneatur transcribere, & extendere super libro ad id deputato, quem habere debeat a Cõi, & ipsi relationi stetur, & credatur plene, & hẽat executionem paratã contra dictos, quorũ rationes, & computa viderit, & examinauerit. Et similiter credatur aliis scripturis dicti raciocinatoris tẽtis, & gubernatis more ratiocinatorũ Communis plene, & eam executionem habeant vt supra.

De electione, salario, & officio Massaroli. RVB. LXIII.

STatuimus, quod p DD. Conseruatores ad ballottas albas, & nigras eligãtur decem ciues ciuitatis Mut. originarii origine saltem paterna maiores annis xxx. & bonæ conditionis, & famæ, & faciles ut conueniantur, & reddant rationẽ de administratis, & qui sint soluendo ad arbitriũ ipsorũ DD. Conseruatorũ. Qui decem ciues sic electi ponantur in buxulla ad id deputata, & singulis annis in fine mensis Decembris extrahatur per manus D. Prætoris breue vnũ ex imbuxullatis, & ille, cuius nomẽ extractũ fuerit, sit, & esse intelligatur Massarolus Communis Mut. pro anno tũc sequẽti, & sic successiuis temporibus fiat extractio de imbuxullatis prædcís vsq; ad consumationẽ breuiũ prædictorũ & finita dicta imbuxullatione alia renouerur vt supra. Et Massarolus extractus de tempore in tempus iuret in manibus DD. Conseruatorũ fideliter, & sine fraude eius officiũ exercere, & reddere rationẽ de gestis, & administratis p ipsum cum reliquorum consignatione ad pñtiam D. Syndici gñalis doctoris prædictæ Cõitatis. Et teneãt ipse Massarolus præstare cautionẽ prædictæ Cõitati de libris C. anteq̃ intret ad dictũ officiũ, p maneggio suo. Et statim dicto iuramento assũpto, & dicta fideiussione præstita teneatur facere inuẽtariũ oĩum repertorũ de bonis prædcĩ Cõis, & ipsi inuẽtario addere oĩa, quæ de tempore in tẽpus emerẽtur, & acquirerẽtur. Et de dicto inuẽtario rogari debeat vnus ex Cancellariis Cõitatis Mut. Et eius officiũ versetur in his, quæ sibi imposita fuerint p DD. Conser. & maxime solicitã curã hãeat de fabricis ipsius Cõis quæ fieri continget expensis Cõis, nec nõ, & de expẽsis, quæ fiẽt circa residẽtiã prædictorũ DD. Conseruatorũ, & de expensis, quæ fient in reparationibus ædificiorũ Communis, & de aliis expensis minutis Quas oẽs expensas dietim scribere teneatur super vno libro, & postas ipsas debeat clare scribere, notando noĩa, & cognomina operantiũ, & quantitates rerum, a quibus receperit, & alia distinguat, ita quod possit sumi rei informatio, & aliter D. Syndicus non teneatur, nec possit admittere postas alio modo formatas, vel scriptas. Et finito opere, seu reparatione, vel negotio ipse Massarolus teneatur computa negotii p eũ facti exhibere, & cõsignare D. Syndico generali, & Ratiocinatori Communis, q Syndicus, & Ratiocinator Cõmunis videre, examinare, & castigare hãeat rationes prædictas, & admittẽdas admittant, & reprobandas reprobent in damnũ prædicti Massaroli, & factis dictis rationibus fiat mandatũ ipsi Massarolo p

DD.Conser.de eo, quod relatũ fuerit legie,factũ per dictũ Massarolũ. In finẽ aũt officii sui teneat cõsignare bona existẽtia penes eũ nouo Massarolo successori suo. Et ipse Massarolus pcipete hẽat a Cõi Mut.libras quinq; singulis Mensibus p eius salario, teneaturq; dcũs Massarolus acceptare pignora facienda p nuntios,& executores,& illa custodire iuxta formã nostrorum statutorum.

De officio Tubicinum Communis Mut.& eorum salario. RVB. LXIIII.

STatuimus quod tubatores Communitatis Mut.electi, & salariati a prædcã Communitate teneãtur sono tubarũ præmisso facere,seu publicare ad loca consueta quæcunq; pclamata tã ex parte Ser.D.N.Ducis,q̃ Illu.DD. Conser. Mut.Potestatis,& aliorũ Officialiũ,& cuiuslibet eorũ ciuitat.Mut.& ẽt quascunq; citationes fiendas ex parte ipsorũ Officialiũ ad areghẽriã,aut ad loca consueta contra aliquos inquisitos,denunciatos,vel accusatos, tã ex cã maleficii, damni dati,& delationis armorũ,q̃ ex alia causa ciuili,vel criminali, qñ fiet p ipsos Officiales,vel aliquẽ ex eis condemnationes pecuniariæ,vel corporales, ipsas cũ sono tubæ præconizare,vt mos est,teneanturq; inseruire,& obedire D. D.Conser.ciuitatis Mut.in negotiis ipsius Communitatis, tam in vocando cũ tuba,& voce DD.Conseruatores ad consiliũ,q̃ in eundo ante ipsos euntes per ciuitatẽ insimul ad aliquã oblationem fiendã præconizãdo cũ tubis more solito,& ẽt in eundo,& equitando cũ eis, vel agentibus noĩe communitatis pro negotiis dictæ Communitatis,ubi opus fuerit,& in faciendo fideliter noĩe prædictorũ DD.Conser. qualcũq; ambasciatas. Et qñ fiet incantus,& subhastationes datiorũ per agentes noĩe Communitatis, debeãt,& teneãtur ipsos,& ipsas sono præmisso manifestare,publicare,offerre,& dicere intelligibili voce,sicuti in prædcis,& circa prædicta eisdẽ dictabitur per vnũ ex notariis reformationũ,seu per aliũ notariũ,qui interfuerit publicationi taliũ proclamatũ,stareque debeãt oẽs,& singuli tubicines, quãdo fiet cõsiliũ DD. Conseruatorũ, ad ostiũ loci,vbi consiliũ fiet,continue,& vsq; quo factũ fuerit dictũ consilium, vt posint adoperari per DD.Conseruatores,& hæc facere teneantur absque aliqua solutione. Posint tñ dicti Tubatores,& debeant facere præconizare incãtus,& subhastationes,& venditiones pignorũ tam Montis Pietatis, quam aliarum quarumcunque personarũ,& similiter omnes subhastationes ex primo,& secundo decreto,& alias publicationes,& notificationes ad instantiam cuiuscunque personæ fiendas,& sibi satisfieri facere de eorum mercede, prout ordinatum fuerit, & conuentum. Quæ omnia, & singula facere teneantur,& obseruare diligenter,& si in aliquo prædictorũ contrafecerint incurrant in pœnã soldorũ xxv.pro quolibet,& qualibet vice ex salario suo retinendorũ per Thesaurerium. Habeatque vnusquisque eorum pro suo salario a Communitate Mutinæ libras quinque monetæ currentis in Mutina.

De officio Ostiarii,seu Donnicelli Dominorum Conseruatorum, & eius salario. RVB. LXV.

STatuimus, & ordinamus,quod singulis annis extrahatur vnus ciuis diligẽs, & fidelis,qui vocetur,& sit Ostiarius DD.Conseruatorũ reip. Mut.& cuius officium sit,quotiescunque pulsatum fuerit consiliũ. DD. Conseruatorum,se præsentare D.Priori,& Conseruatoribus,& ea facere, quæ sibi imponetur pro

fa-

faciendo, & expediendo dictũ consiliũ, & tam in vocando, & solicitãdo ad consiliũ quoscunq; de numero DD. Conseruatorũ, & Adiunctorũ & alias personas interesse habentes in consilio quàm in faciendo quæcunq; alia negotia imponenda per D. Priorem, cui, & cuicunque de consilio prædicto, & notarijs reformationum teneatur fideliter inseruire, & obedire in prædictis, & circa prædicta. Et postquã fuerint congregati prædicti DD. Conseruatores in cõsilio, debeat dictus Donnicellus seu Ostiarius continue durante dicto consilio stare ad ostium loci, vbi fuerit factũ consiliũ & non permittere aliquẽ ingredi, qui non sit de consilio, & seu qui non fuerit vocatus ex parte DD. Conseruatorũ, & possit ẽt ipse Ostiarius vocare, & alia facere, quæ sibi committentur p dictos existẽtes in consilio, eundo ad domum cuiuslibet eorũ, & aliò, prout opus fuerit, vt personaliter eos inueniat. Et vbicunq; præfati DD Conseruatores facerent oblationes, & seu processiones, vel aliter insimul p ciuitatẽ irent, teneatur dictus Donnicellus seu Ostiarius eos associare, & illis inseruire, put opus fuerit, sub pœna soldorũ viginti ренedorũ ex salario suo per Thesaurariũ pro qualibet vice, qua in præmissis, vel aliquo præmissorũ contrafecerit. Et teneat' iurare in principio officii sui de obseruãdo prædcã, & defaciẽdo fideliter officium suum, & habeat pro eius salario singulo mense a Communitate Mut. libras tres.

Quod Syndicus doctor habere debeat penes se bullettam ordinariam. RVB. LXVI.

STatuimus, quod D. Syndicus doctor in principio officii sui teneatur; & obligatus sit facere, & notare notulam in scriptis manu propria, super qua ordinate ponat noĩa oĩum, quibus soluendũ est ordinarie de pecunia Communitatis, & quantitates denariorũ & cãs solutionũ. Nec non & oẽs introitus ponendo notam debitorum, & quacunq; de cã siue liuellorũ, siue affictuum, siue datiorũ, siue aliorũ introituũ. Et bonũ teneat computũ de oĩbus prædictis, & curam solertẽ adhibeat, vt credita Communis exigantur, & non eant in desuetudinẽ, sed de tẽpore in tẽpus exigantur, & exacta in bursã Cõmunis reponãtur.

De his, qui non possunt eligi ad officia seu commoda Communis. RVB. LXVII.

STatuimus quod infrascripti non possint, vel debeant eligi, vel extrahi, nec habere, vel consequi aliquod officium, vel commodũ directe, vel indirecte a Communi Mutinæ, & si electi fuerint, eorum electio ipso iure non valeat, & extractio sit nulla, & loco eorum alii extrahantur, & eligantur. Personæ autẽ prohibitæ sunt infrascriptæ videlicet.

Qui non sit ciuis originarius origine saltem paterna.

Item qui non sustinet onera, & factiones in totum vna cũ aliis ciuibus in Communi exceptis tñ his, qui sunt exempti ob numerum duodecim liberorum.

Item banniti, vel condemnati in aliqua pœna corporali, excepta pœna funis, dum fuerint banniti, vel condemnati, habita autem gratia possint admitti, si aliquid ipsis non obstiterit.

Item banniti, vel condemnati pro aliqua falsitate, furto, sodomia, tradimento, strata robata, violatione monacharum, raptu virginum, lenocinio, incendio, & falsa moneta fabricata, ẽt si gratiam habuerint, & reuersi fuerint in pa-

patriam, perpetuo enim volumus esse exclusos ab omnibus suprascriptis.

Item qui egerint, vel machinationem, aut auxilium præstiterint contra Communitatẽ, hos enim volumus esse similiter exclusos a bñficiis Communis.

Item omnes clerici.

Item conuersi.

Item religiosi, qui conueniri non possunt coram iudicibus secularibus.

Item omnes, qui exierint de religione aliqua, in qua steterint per annum continuum, talis enim non possit esse in aliquo officio Communis, nec de consilio Ciuitatis Mutinæ, nec in testimonio admittatur, nec eius testimonium valeat. Nec possit iudex, vel notarius esse, & si aliquis acceptauerit iudicis, vel notarii officium, ponatur in libris vigintiquinque Mutinæ.

Item omnes, qui detractauerint suo, vel alieno Priuilegio subire onera in (Communi.

Item nullus minor vigintiquinque annis.

Item nec nobiles,

Item nec potentes.

Item nec aliqui de eorum nobilium, & potentum familiis.

Item omnes qui exercuerint artem rusticalem tempore suæ electionis.

Item omnes, qui non habitauerint in ciuitate Mut. cum totã eorũ familia, vel saltem pro maiori parte per annum continuum immediate præcedentem.

Item partiales.

Item arrabbiati.

Item concubinarii, dum tenent concubinas ad postam.

Item, & excommunicati.

Item, & hæretici.

Alii autem, qui non sunt prohibiti ex forma pñtis, vel alterius statuti, seu iuris Communis, possint eligi, vel extrahi ad beneficia, & commoda Cõmunis Mut. prout acciderit, vel contigerit, maxime qñ DD. Conseruatores mutæ Decembris eligerent officiales suos, prout virtute præsentis statuti disponimus eos posse eligere singulos eos officiales de anno in annum. Et quilibet possit accusare, & denunciare, & teneatur in credẽtia, & habeat medietatem pœnæ, & D. Prætor debeat de præfatis inquirere, & condemnare, & non permittere aliquem eligi contra formam statutorum nostrorum, sub pœna lib. C. Mut. ab ipso auferenda per Syndicatores. Et teneatur Cancellarius quilibet DD. Conseruatorũ, qui interfuerit cõsilio, protestari ipsis DD. Conseruatoribus, quod obseruẽt contenta in pñti statuto, & nullatenus scribat, nec scribere debeat electionem & nominationem factã de aliquo ex supra notatis contra formam pñtis statuti sub pœna lib. x Mut. applican. cameræ Duc. Et nihilominus quicquid factũ fuerit contra formã prædcãm non valeat, nec teneat ipso iure. Et Thesaurerius Cõis non teneatur, nec debeat facere solutionẽ aliquã contra disposita in pñti statuto. Volẽtes quod Cãcellarii tẽpore, quo eligẽtur dñi Conser. legant Dñis octo electoribus hoc præsens statutũ, quod teneatur prædc. Dñi octo seruare.

ℭ Qui sint veri ciues. RVB. LXVIII.

DIsponimus, quod infrascripti tm̃ sint veri ciues ciuitatis mutinæ, videlicet. Quicunq; fuerit originarius dictæ Ciuitatis origine saltem paterna, vel

ulterioris

vlterioris ascedentiæ per lineā masculinā, nec non, & quicunq; habitauerit per se, vel immediate per eius ascendentes per lineā masculinā per xxx. annos continuos, & intra dcūm tempus subierit in totū onera in Cōi. Et hos volumus admitti ad officia, & beneficia dictæ ciuitatis, saluis tñ, & reseruatis particularium nostrorū statutorū dispositionibus, quia dcā statuta in suis casibus particularibus attēdi volumus, & præualere huic pñti statuto. Declarantes etiam quod quoad officia is tātum ciuis admittatur ad ea, qui in dicta ciuitate habitauerit cū tota familia, vel maiori parte tempore delati officii.

De pœna recipientis officium, quod habere non possit. RVB. LXIX.

SI aliquis receperit, vel consecutus fuerit aliquod officiū ēt sine emolumento, quod ex forma statutorum nostrorū hēre non possit, soluat, & condemnatus sit ipso iure in pœnā lib. xxv applican. ꝓ dimidia cameræ Ducali, & pro alia dimidia Cōi, & insuper salariū amittat, & ab officio remoueatur, si ex persona sua dictū officiū hēre non possit, si vero ex persona eligentis habere non possit officium, nullam pœnam patiatur, nisi quod non admittatur ad officiū. Et de hoc possit accusari dictus officialis qñcunq; tam tempore dicti eius officii, q̄ post. Et D. Prætor, vel aliquis alius non possit ponere ad consilium de concedendo alicui aliquod officium quod hēre non possit ex forma nostrorū statutorū, & contrafaciens condemnetur in libris. xxv. Mutinæ applican. vt supra.

De officiis in alium non transferendis, & de pœna promittentis, vel recipientis aliquid occasione officii consequendi. RVB. LXX.

STatuimus, quòd nullus electus, vel extractus ad aliquod officiū Communis Mut. possit in totum, vel in partem, illud in alium trāsferre titulo lucratiuo, vel oneroso, ēt si ille alius esset æq; bonus, & idoneus, sine licētia DD. Cōseruatorū, & Adiūct. nec aliū substituere, vel locūtenētē facere, vel loco sui subrogare nisi talis electus esset impeditus aliquo iusto impedimēto, quòd relinquimus arbitrio præfatorū. DD. Conseruatorū. Et recipiens in se tale officium vel substitutus, vel subrogatus puniatur in libris. xxv. applicandis cameræ Ducali, & nihilominus quod ei datū fuerit amittatur, nec repeti possit, & processus inde habitus sit cassus, & irritus ipso iure, & eādē pœnā ille patiatur, qui dederit, vel ꝓmiserit, vel receperit, aut dari, aut promitti fecerit pretiū aliquod, seu pecuniā aliquā pro aliquo officio hēndo, vel officiali eligendo. Et prædcā non vendicent sibi locū in officiis collegii. DD. Notariorum, circa quæ obseruari volumus statuta prædicti collegii, & hoc statutum sit præcisum, & trūcū.

Quod quilibet, qui fuerit in aliquo officio, habeat in scriptis quicquid ad eius officium pertinet. RVB. LXXI.

STatuimus quod quilibet officialis Cōis Mut. teneatur, & debeat habere in scriptis penes se oīa statuta, & ordinamenta, & oīa alia quæ ad eius officiū pertinēt, ad hoc vt melius exerceat, & sciat quæ ad eius officia pertineant.

Quod. D. Prætor teneatur adiuuare quēlibet in suo officio. RVB. LXXII.

TEneatur Illustriss. Dñs Gubernator, & D. Prætor, & quilibet eorum insolidum adiuuare, & fauorē suū præstare oībus officialibus ciuitatis Mut. ne aliquam iniuriam, vel damnum patiantur occasione officii sui, seu pro eorum officio exercendo, & punire oēs, qui iniuriā fecerint, vel dixerint contra prædi

ctos officiales ad effectũ ut iustitia, & executiones fieri possint sine respectu aliquo. Pœnæ aũt sint, quæ reperiũtur in pñtibus nostris statutis, & vltra possint iniuriantes, vel damnũ dãtes punire arbitrio suo, dũ modo nõ excedãt summã lib. L. Liceat tñ oĩbus denuntiare dolos, fraudes, & baratarias commissas per aliquos officiales in eorũ officiis, & instare quod remoueantur ab eorũ officiis.

¶ De eo, qui electus fuerit non constituto salario. RVB. LXXIII.

VT occurratur malis consuetudinibus, & vsurpationibus bonorum Cõis, & malitiis eorum, qui procurant multoties electiones de ipsis fieri non constituto sibi aliter salario, ut faciliuseligantur, postea vero petunt salaria, & indirecte extorquent partita a DD. Conseruatoribus, & Adiunctis eo sub colore, quod oĩs mercenarius est dignus mercede sua. Statuimus, & ordinamus, quod nullũ salariũ, præmiũ, merces, remuneratio, beneficiũ, vel aliquod aliud quocũq; noĩe censeatur, possit, nec debeat per DD. Conseruatores ẽt vna cũ DD. Adiunctis constitui, vel ordinari modo aliquo in parua, vel magna quantitate alicui psonæ, vel personis occasione ambasciariæ, officii, ministerii, seu facti, si in electione talis electi nominatũ non fuerit salariũ ipsum constitutũ, vel merces, vel viaticum constitutũ. Facta enim electione de aliquo, in qua non fuerit constitutũ salariũ, vel merces vt supra, vel fuerit expsse dcũm, quod electio, siue nominatio sit sine salario, huiusmodi electus, seu nominatus non possit hẽre aliquod salariũ, præmiũ, remuneratioẽ, beneficiũ, viaticũ, vel mercedem, & si habuerit, vel consecutus fuerit aliquid, semper teneatur ad restitutioẽ, & nũq̃ possit admitti ad aliquod officiũ dicti Cõis, sed ppetuo sit exclusus. Et DD. Cõseruatores, & Adiuncti, qui fecerint contra formã pñtis statuti, & non obseruauerint ad vnguẽ pñs statutũ, cadãt in pœnã periurii, & de suo satisfacere cogãtur, & perpetuo sint exclusi ab officiis Cõis. Prædicta aũt non procedant, vbi quis possit eligi ad aliquod officium, & merces, seu salariũ esset expresse taxatũ p statuta nostra, hoc. n. casu, licet in electione non sit facta mentio de salario, aliquo, pmittimus taleẽ electũ posse petere salariũ taxatũ, & illud consequi. Quod statutũ sit præcisũ, & truncũ, & præcise obseruari debeat, nec dispensari possit, & si dispensatũ fuerit non valeat ipso iure. Et notarius reformationum, seu cameræ. DD. Conseruatorũ teneatur istud statutũ legere, & vulgarizare in consilio, qñcunq; in ipso tractabitur de prædcĩs, uel aliquo prædictorum, sub pœna ipsi notario librarum decem applicanda Communi in totum.

¶ De non soluendo alicui pro duobus officiis eodẽ tẽpore. RVB. LXXIIII.

STatutum est, quod nemo possit habere duo officia a Cõi, quorum occasione simul, & eodẽ tẽpore hẽat, vel percipiat salarium de vtroq; officio, sed tantũ de primo officio, & non de alio salariũ consequatur, sub pœna lib. C. applican. p dimidio cameræ Duc. & p alio dimidio Cõi Mut. & nihilominus quod reciperet p secundo, vel vlteriori officio restituere teneatur. Et Syndicus, & Thesaurerius, & oĩs alius, q de pecunia, vel habere Cõis soluerit, cadat in pœnã prædictã applican. ut supra, & de suo pprio teneatur ei, cui sic soluerit, & notarius qui inde fecerit aliquam scripturã, cadat in pœnam soldorum centum applican. Communi Mut. Et hoc statutum sit præcisum, nec possit dispensari.

De

¶ De Sportulis. RVB. LXXV.

STatuimus quod in futurũ D. Prætor, & alii iusdicentes in ciuitate Mut. non possint aliquo modo habere, vel percipere aliquas sportulas a quouis ciue, vel habitatore ciuitatis, districtus, & totius ducatus Mut. in causis, quas ipsi officiales, vel aliquis eorũ cognoscit, vel cognosceret, vel terminaret iure ordinario, & ad ipsos iure ordinario venirent, ẽt si iurisdictio, q̃ dc̃o iure habẽt in dictis causis, fuisset excitata, vel aliquo modo alterata ꝑ clausulas alterantes iurisdictionẽ, vt clausula sũmarie, de plano sine strepitu, & figura iudicii, & clausula, sola facti veritate inspecta, vel alia clausula maioris ẽt importantiæ, sed in ipsis causis sint, & esse debeãt contenti salario suo, sub pœna contrafacienti li. C. applican. ꝑ dimidia cameræ Duc. & ꝑ alia dimidia parti, quæ soluisset dcãs Sportulas, & nihilominus possit in syndicatu ẽt molestari iuxta tradita in statutis nostris. Volentes tñ quod, si duo forẽses litigarẽt ad inuicẽ corã vno, vel pluribus ex dictis officialibus, vel forẽnsis conueniret aliquẽ ciuem, seu de ducatu, vel ciuis, seu de ducatu cõueniret forensem, in his casibus iudices possint, & valeant hẽre dcãs sportulas a dc̃is Forensibus, & pro parte ad eos spectante respectiue vt supra sine aliquo timore pœnæ, vel syndicatus. Quæ sportulæ taxari debeant iuxta prouisiones Cõis Mut. decernentes quòd vbi ciuis, seu de ducatu in cã succumberet, & condemnaretur in expensis, vel ẽt expresse ꝑ Iudicem condemnatus extiterit in sportulis ad beneficiũ dci forensis, huiusmodi ciuis, vel de ducatu non teneatur ad huiusmodi sportulas. Volentes ẽt quod si contigerit aliquem officialem conferre se super loco differẽtiæ pro instructione causæ, huiusmodi officialis ꝑ sua mercede possit hẽre summas infrascriptas. Nam si nõ exiuerit e ciuitate hẽat sol. xv. pro qualibet parte, si vero extra ciuitatem intra tñ suburbia habeat sol. xx. ꝑ parte, extra vero suburbia habeat sol. xxx. pro parte singula die, & expen. pro se, & seruitoribus, & equis.

Vide Reformationem in libro Reformatio. a Car. 2. Rub. 11

salarius

¶ Quod illi, qui sunt de ducatu tractentur, vt ciues in solutionibus mercedũ actorũ, sñtiarũ, instrumentorũ, & sportularũ. RVB. LXXVI.

STatuimus, quòd oẽs illi, qui erunt de ducatu ciuitatis Mut. tractẽtur, & tractari debeant vt ciues, & ꝑ ciuibus quo ad solutiones mercedum faciendas, seu debitas notariis, seu habentibus cãm ab ipsis ꝑ rogitu, exẽplatura, & copia quorũcũq; instrumẽtorũ, testamẽtorũ, priuilegiorũ, actorũ, sententiarũ, & sportularũ iudicibus debitarũ, & q̃ñ debebũtur, nõ obstantibus aliquibus statutis, prouisionibus, & cõsuetudinibus, quibus expresse derogamus, & nihilominus imponimus ẽt pœnã cuilibet notario, & iudici cõtrafaciẽtibus lib. xxv. ꝑ qualibet vice applic. ꝑ dimidia cameræ Duc. & ꝑ alia dimidia dcõ damnum passo.

¶ De pecunia Cõis Mut. solũ soluen. Thesaurerio Cõitatis. RVB. LXXVII.

COnductores redditũ Cõis Mut. & alius quicunq; debitor, vel ad cuius manus ꝑuenerit aliqua occasione, vel cã, pecunia, vel aliqua alia res prædicti Cõis, vel quæ ad Cõe pertineat, nõ possit, nec debeat de ipsa pecunia, vel re aliquã solutionẽ, mutuũ, vel depositũ, aut restitutionẽ ẽt de mãdato. D. Prætoris, vel alterius cuiusuis officialis, nec cõpensationem, uel retentionem opponere, vel obiicere mõ aliquo, uel occasione aliqua, sed id totũ, quod fuerit debitor, uel quod ad eius manus ꝑuenerit, det, & cõsignet Thesaurerio Ill. Cõitatis,

nec alii personæ modo aliquo et si talis persona haberet mādatū a DD.Conseruatoribus subscriptū a scribere debētibus. Quia volumus quod oīa introitus, redditus res,& pecuniæ Cōitatis vadant ad manus Thesaurerii prædcī, ad effectū maxime ne rationes dcī Cōis implicent, & minus possit cēductor huiusmodi, debitor, vel alius, ad quem res Cōis peruenerit, in se, vel penes se retinere aliquid occasione feudi, præmii, salarii, vel alia occasione. Et hoc statutū in omni sui parte debeat inuiolabiliter obseruari ab oībus officialibus, et si esset D. Gubernator, in tm̄ quod soluens, vel restituens alteri personæ, q̄ prædicto Thesaurerio, et si fecerit cum mandato ut supra, non liberetur, nec liberatus esse intelligatur, sed in perpetuum remaneat obligatus, & nihilominus incurrat in pœnā tripli eius, quod soluerit alii, quam dicto Thesaurerio.

¶ De electione, & officio statuentium. RVB. LXXVIII.

Ligantur statutarii in pñtia D. Prætoris Mut. p DD. Conser. reip. Mutin. tēpore, quo uisum fuerit consilio gñali DD. Conseruatorū, & DD. Adiunctorum, quorū quatuor sint legū doctores de collegio DD. Iuristarum, & duo Procuratores, & alii duo possint esse quicunq; ciues subeuntes tamē onera in Cōi. Quibus statutariis assignetur p DD. Conseruatores locus, in quo conuenire habeant, & eisdem dentur duo notarii, & unus nuntius. & ipsis statutariis, & nuntio statuatur, & decernatur salariū, quod visum fuerit ipsis DD. Conseruatoribus, & DD. Adiunctis. Et teneantur ipsi qualibet die post electionem de eis factam ad locum assignatum conuenire & ibidem tractare de ipsis statutis, & ipsa ordinare prout ipsis videbitur, seu saltem sex ipsorum.

¶ Quod in Archiuo Cōis ponatur originale Statutorum. RVB. LXXIX.

Statuimus, & ordinamus, quod Syndicus doctor Cōis Mut. teneatur ponere in Archiuo originale statutorum, quæ originalia fuerunt confirmata, & approbata per Serenis. D. N. ad quæ statuta originalia reposita vt supra recurri volumus, quotiescūq; dubitari contigerit de errore aliquo statutorū in formis æditorum tanquam ad matricem ipsorum statutorum. Et dcō volumini statutorum existenti in Archiuo plenissima, & indubitata fides adhibeatur. Volumus tamen quod expensis Communis dictum uolumen manuscriptum aptetur & corrigatur & intra assides coopertas corio rubro ponatur, & cū fibulis suis claudatur ad perpetuam rei memoriam.

¶ De electione, & officio Syndicorum villarum. RVB. LXXX.

AD hoc, ut homines districtus, & comitatus Mut. defendantur, maxime ab extorsionibus quæ in dies fiunt contra hoīes villarum p exactores, & biruarios, ordinatū est, quod quælibet villa seu locus districtus, & comitatus Mut. teneatur sibi eligere, & constituere Syndicū in ciuitate Mut. Et electio non fiat ab ipso solo Massario, sed eligatur a maiori parte hominū dcī loci, & eius salariū sit prout remanserint in concordiā. Et electione facta de dicto Syndico, Massarius loci vna cum duobus ex hominibus dicti loci teneatur quolibet anno de mense Ianuarii accedere ad vnum ex Cancellariis Cōitatis. & scribi facere in vno quaterno nomē Syndici, & in qua cinquantina habitet, & nomen villæ, cuius sit Syndicus, & Cancellarius non possit hēre vltra duos soldos Mut. pro eius mercede pro quolibet Syndico. Officium autem dicti Syndici sit tenere

nere computa,& rationes dcī loci,& maxime numerum,& pretium spectarū, quæ dantur annuatim Seren.D.N.nec non,& solutiones taxarum, quæ similiter fiunt dicto Seren.D.N.seu eius agentibus singulo anno, aduertēdo ad exactiones capsoldorū,ut ad euitandū dictos capsoldos fiat solutio taxarū debitis tēporibus,vel saltē vt vnus capsoldus tm̄ soluatur,& aduertat ēt ad expēsas birruariorū, quæ fiunt super hospitiis,qm̄ ad eas non tenentur, sed cōputantur in capsoldo,& ab oībus aliis defendat,& protegat dictū Cōe,& homines, grauātes eius conscientiam,vt in præfatis sit solicitus. Statuentes quod nullus,vel quispiā alius non possit,nec debeat modo aliquo ire,vel mittere in aliquē locū expēsis ipsius loci,nisi prius legiē citato in scriptis dicto Syndico ꝑsonaliter, si haberi poterit,sin autē,bis ad domū eius audiēte,& intelligēte familia sua, ita quod possit venire ad contradicendum,& ostēdendū iura dictorū hominum, vel obedire,& soluere quod de iure debebūt.Et si Syndicus ipse, nec aliquis ꝓ eo comparuerit,tunc ꝓcedatur de iure sub pœna officiali contrafacienti,& ēt parti non obseruāti lib.C.applican.cameræ Duc. Et intelligatur, & sit verus Syndicus,q descriptus fuerit ꝓ Syndico mō quosupra ꝑ Cācellariū Cōitatis ad instantiam Massarii, & dictorū hominū,vt supra pro illo anno tm̄,& non vltra.

¶ De satisdatione præstanda per Massarios Castrorum, & villarum quod in dictis locis ius non reddatur. RVB. LXXXI.

STatutum est, & ordinatum,quod quodlibēt castrū,& villa, seu Cōitas episcopatus Mut.teneatur,& debeat singulo anno de mense Decembris eligere,& sibi constituere vnū Massariū ex ditioribus dictæ Cōitatis, loci vel castri. Et teneat̄ quilibet Massarius cuiuslibet villæ,loci,vel castri episcopatus Mut. quolibet anno de mense Ianuarii se ꝓsītare in ciuitate Mut & promittere,& iurare,& idoneā securitatē,seu fideiussionē præstare D. Potestati Mut. scribendam,& stipulandam per notarios ipsius D.Potestatis ad officium iuris deputatos,quod ipsi Massarii ꝓcurabunt toto suo posse,quod in eorū villis,& locis,vel castris aliqua iurisdictio non exercebitur,nec ius reddetur de maiori quantitate,ꝙ̄ sit permissum ex forma statutorū nostrorū, & quod oēs contrafaciētes denuntiabunt Iudici maleficiorum de oībus maleficiis committendis illo anno in eorum locis,villis,seu communitatibus,ad quæ teneatur ex forma nostrorū statutorū.Quæ promissio,& satisdatio stipuletur,& scribatur per notarios ad maleficia deputatos. Et ꝓ prædictis ꝓmissionibus, & satisdationibus scribendis non possit exigi a dictis Massariis,videlicet pro qualibet satisdatione præstita ad officium maleficiorum,nisi soldos tres Mut & pro qualibet satisdatione præstita ad officium iuris nisi soldos sex.

¶ De iuribus Communis Mutinæ manutenendis. RVB. LXXXII.

NOn minus inuigilare debemus conseruationi iuriū Communis Mut. nec minus soliciti esse de acquirēdo dicto Cōi, ꝙ̄ acquisitioni, & manutentioni rei propriæ,propterea districte præcipiendo mandamus,& uolumus oēs,& quoscunq; officiales ciuitatis Mut. diligenter dare operam totis viribus suis, quod iura Cōis Mut.cuiuscunq; conditionis sint,conseruentur,defendātur,& manuteneantur in Cōi,& ab aliquo non occupentur,vsurpentur,& si detine-

 ren-

crimen læsæ maiestatis. Et facciamo remissione, & gratia a tutti gli banditi, & condãnati della detta Città, & contado in quel modo, & forma, che per vna nostra grida publicata adi viii. del pñte mese si contiene. Promettendo in fede di buono, & leale Prencipe di osseruare quanto nella detta grida è dichiarato.

¶ Remissione delle poste della piazza. CAP. II.

SEcondo. Noi rimettiamo alla detta Città, & al contado il datio delle poste del vendere sù la piazza. Et vogliamo che da quì innanzi sia perpetuamente libero ad ogn'uno il vendere sù la detta piazza.

¶ Della Festa. CAP. III.

TErzo. Noi rimettiamo alla detta nostra Città il datio della festa.

¶ Delle Bocche, Biolci, Zappe, & Carri. CAP. IIII.

QVarto. Noi rimettiamo alla detta nostra Città, & al cõtado la metà ogn'ãno in perpetuo di tutto quello, che la nostra camera solea cauare ogn'ãno delle Bocche, Biolci, Zappe, Badili, & Carri ferrati, & non ferrati.

¶ Delle Doti. CAP. V.

QVinto. Noi rimettiamo liberamente, cassiamo, & annulliamo la gabella delli contratti delle Doti. Et vogliamo che per l'auenire non si possa, ne si debba essigere, ma che tali contratti si possano fare da ciascuno liberamẽte, & senza alcun pagamento, & gabella.

¶ Della compra, & vendita delle biade. CAP. VI.

SEsto. Noi rimettiamo, & doniamo alla detta nostra Città la gabella della compra, & vendita, ouero altre contrattationi delle Biade. Et vogliamo per beneficio, & commodo della detta nostra Città, & massime della pouertà, che a ciascuno sia lecito nella detta Città di vendere, comperare, & contrattare le dette biade senza alcun pagamento di gabella.

¶ Datio della Beccheria. CAP. VII

SEttimo. Noi concediamo, & doniamo volentieri alla detta nostra dilettissima Communità tutto il Datio della Beccheria, che spettaua alla Camera nostra. La quale non vogliamo che piu habbia ad essigere cosa alcuna del detto Datio, ma che egli sia tutto della detta Communità.

¶ Della Macina. CAP.

OTtauo. Per beneficio vniuersale di questo nostro dilettissimo popolo siamo contenti, & concediamo che per la Macina non si debba, ne si possa essigere da hora innanzi se non quattro quattrini per ogni cento lire di farina di formento. Et per la farina d'ogni altra sorte di biada la metà, cioe quattrini due.

¶ De Lazzi, & Souralazzi. CAP. VIIII.

NOno. Per maggiore dimostratione del nostro buono animo verso la sourascritta Città, & contado, noi rimettiamo, & pogniamo in ꝑpetuo silẽtio i Lazzi, & Souralazzi, che gia soleua essigere la nostra Ducal camera nelli pagamẽti, che si faceano in essa città. Et vogliamo, & espressamẽte ordiniamo, che tali Lazzi, & Souralazzi ꝑ l'auenire nõ si possano piu essigere. Et q̃sto ĩtẽdiamo che sia cõcesso ꝑ q̃l, che spetta alli sudditi nostri della detta città, & cõtado, & non alli forestieri. Et commettiamo che le entrate della detta camera nostra, & di ogni datio, & gabella ꝑ l'auenire si habbiano ad essigere a moneta corrẽ-

te in essa n̄ra Città di Modona da essi nostri sudditi, nõ intẽdẽdo delli forestieri.

¶ Che gli Cittadini non paghino Spelte. CAP. X.

DEcimo. Perche la sourascritta città, & contado solea gia dare alla nostra Ducal Camera diecemilia staia di spelta ogn'anno per precio di soldi quattro il staio, noi siamo cõtẽti da hora innanzi di pagare la spelta, che leuera essa camera nostra q̃l precio che per lo Fattor nostro generale, o diputato p lui vnitamẽte cõ li Sauii di essa città sarà giudicato conueniẽte. Et in caso che fra esso nostro Fattore, & li Sauii fosse disparere, & diferẽtia alcuna in giudicare il detto precio, riseruiamo a noi la dichiaratione di esso. Et per dono di maggior gratia rimettiamo liberamente della detta somma di spelta quella parte, che tocca alli cittadini di essa nostra Città.

¶ Precio del Sale. CAP. XI

VNdecimo. Cosi come p lo passato era consueto di vẽdersi il Sale per la detta nostra Ducal camera sette denari la lira, siamo cõtẽti, & vogliamo p vniuersale beneficio, che da hora innãzi i pp etuo, essa nostra Camera, & Salinari diano il detto Sale alla detta nostra Città, & territorio, come di sopra ricupe rato, per sei denari la lira, ma che egli non si possa comperare da altri, che dalli nostri Salinari.

¶ Delli debiti alla Camera. CAP. XII.

DVodecimo. Noi facciamo libera remissiõe, dono, & gratia a tutti quelli, che fossero stati debitori alla detta nostra Ducal camera al tẽpo della detta occupatione p cõto d cõdãnationi, ouero p gabelle nõ pagate, lequali p cõtratti, o, p altre cause, hauessero douuto pagare, eccettuãdo pero s'alcuno nostro cõduttore, o essattore di gabelle fosse restato debitore d̃lla d̃tta n̄ra Duc. cam.

¶ Della Cecca, & battere monete in Modona. CAP. XIII.

TErzodecimo. Noi concediamo p commodo della detta nostra Città, che in essa si possano battere monete d'oro, d'argento, & quattrini, seruando il modo che si solea seruare al tẽpo nostro auanti alla souradetta occupatione.

¶ Che si possa comperare in ogni luogo libero d'ogni sorte di biade per suo uso. CAP. XIIII.

QVartodecimo. Vogliamo, & concediamo a qualunque nostro cittadino di Modona, che possa cõperare p suo uso in ogni Terra, & Castello d̃l ducato, o distretto di essa nostra città, o, sia vnito, o, nõ con la detta città ogni sorte di vino, & di biade, & d'altri frutti, & fargli portare a Modona sẽza pagamẽto d'alcuno datio, senon del datio delle porte, come se fossero comperati nelle uille del cõtado di Modona vbidienti alla città. Et q̃sto medesimo s'intẽda d̃lli frutti, che essi di Modona ricogliessero d̃lle lor terre, & beni nelli d̃tti luoghi

¶ Del Monte della Farina. CAP. XV.

QVintodecimo. Noi concediamo p bñficio publico, & massime della pouertà, che delle biade, che si cõpreranno p il Mõte d̃lla farina, non si paghi gabella, ne macina alcuna q̃sto sia p staia mille cinquecẽto di formento ogn'ãno, quãdo si cõprera p il detto Mõte, & quãdo si vẽderà alla detta pouertà.

ET si come di buono animo Noi facciamo le sourascritte gratie, concediamo, & ordiniamo quãto è souradetto, cosi cõmãdiamo al Gouernatore nostro di Modona, & per quanto spetta all'entrate nostre al Fattore nostro gñale

& al Massaro nostro di Modona pñti,& futuri, che inuiolabilmēte osseruino il tutto di pūto ī pūto,& che non ardiscano di fare il cōtrario,sotto pena della dis gratia nostra. Et ī fede di cio il presente nostro Decreto sarà sou rascritto di nīa ꝓpria mano,& munito con l'appēsione del nr̄o maggior Sigillo.Dato in Modona adi xiii.di Giugno. MDXXVII. ALPH. Opizo Remus.

¶Quod Conductores molendinorū,domorū,& stationū Cōis Mut.teneantur ea Cōmuni restituere in tā bono statu,quo erant qñ conduxerūt, & quod non possint ædificare sine licentia. RVB. LXXXIIII.

CONductores molendinorū,& domorū Communis,q ꝓ tpe fuerint,teneātur restituere Communi Mut.dcās domos,& molēdina i tā bono statu,quemad modū erāt qñ receperūt,siue conduxerūt a Communi,& hoc tā ī vtēsibilibus,& ædificiis molēdinorū,& domorū,q̄ aliorū ædificiorū Cōis,& iurium. Et nullus Conductor alicuius stationis,vel domorū,aut alicuius molēdini Cōis, nec aliqs eius socius possit,vel debeat facere aliqđ ædificiū,vel destruere, vel mutare ī ipsis stationibus,vel domibus,aut molēdinis sua authoritate sine volūtate consilii gñalis. Et dicti Conductores teneātur præstare fideiussorē idoneū approban. expresse per D.Syndicum doctorem,qui principaliter,& in solidum se obliget pro prædictis omnibus,& pro affictu soluen.suis temporibus.

¶De vecturis,& operibus dandis Communitati Mutinæ. RVB. LXXXV.

STatutum,& ordinatum est,quod quilibet Comitatinus districtus Mut.laborans cum bobus teneatur dare singulis annis vnam operam paris boum cum plaustro Communitati Mut. Et quilibet Bracentus teneatur præstare vnā operam a manibus dictæ Communitati,& vt seriatim dictæ operæ præstentur, describantur per ordinem a Ratiocinatore Communitatis Mutinæ.

¶Quod nemo possit se intromittere de aliquo redditu,finita sua conductione. RVB. LXXXVI.

ALiqs Conductor alicuius redditus Cōis nō possit,nec dēat se intromittere đ aliquo redditu Cōis vltra diē anni noui ī præiudiciū Cōis,nisi denuo conduxerit,& si se intromiserit,vel tenuerit aliquo mō a dcō die ī anteа, intelligatur denuo cōduxisse eo mō,& forma,qbus antea cōduxerat,si plus in ea alius nō obtulerit. Nec aliqs cōductor alicuius redditus possit,vel dēat recuperare petere, vel exigere aliquā gabellā,vel pecuniā ꝓ gabella alicuius redditus ab aliqua ꝑsona finito tempore suæ locationis a sex mensibus in anteа.

¶Qualiter Communi Mutinæ, & fideiussoribus debitorum suorum ius reddatur. RVB. LXXXVII.

STatuimus,& cōcedimus,qđ debitores,& fideiussores Cōitatis Mut. exigātur, & exigi possint,ac cōtra eos ꝓcedatur,& ꝓcedi possit sūmarie,& đ plano, sine strepitu,& figura iudicii,more cameræ Ducalis,& si qs ꝓ aliqua ꝑsona,Cōi,Collegio intercesserit,vel pignus dederit penes Cōe Mut.ac ei satis fecerit, idē ius reddatur tali fideiussori,vel dāti pignus,qđ dicto Cōi redditur contra suos debitores,& fideiussores,& maxime præstetur securitas đ cōseruādo fideiussorē indēnē,vel đ suis bonis ī solutū datio fiat ad electionē fideiussoris,ita qđ ille, ꝓ quo intercesserit,vel pignus dederit,nō possit vīdicare rē sic ī solutū acceptā, & Cōe teneatur defendere eam,saluo iure cuiuslibet. Idē intelligatur si quis ꝓ alio se

Com-

Cōi obligauerit. Nec possint cogi prædicti intercessores soluere vltra condēnatione principaliter factā, et si renūtiauerint, vel et si vltra pmiserint, se ad pœnā aliā obligando. Quæ omnia locū habeant in præteritis, præsentibus, & futuris.

¶ De foro nō faciēdo in aliqua parte episcopatus Mutinæ. RVB. LXXXVIII.

STatum Seren. D. N. ac reip. ciuitatis Mut. manutenere, & augere cupientes statuimus, & ordinamus, iuris, & æquitatis debitū imitantes, quòd de cætero in aliqua parte districtus, comitatus, vel episcopatus non fiat, nec fieri possit forum, siue mercatū excepto q̄ in ciuitate Mut. & burgis. Et quicūq; siue officialis, siue quoquo mō præsidens de iure, vel de facto in aliqua parte episcopatus prædicti, siue comitatus, castri villæ, vel loci dicti episcopatus ausu temerario præsumpserit fieri facere seu fieri permittere forum, siue mercatū in loco, cui præsideat, seu in loco ipsius comitatus, villæ, vel castri dicti episcopatus ipso facto sit ab omni actu legitimo remotus, & exclusus, & incurrat pœnam. D. lib. Mut. pro qualibet vice, quā contrafactum fuerit ab ipso tali officiali præsidente, vel Communitate irremissibiliter per D. Prætorem Mut. exigenda sine alia condemnatione, sub pœna tantūdē ipsi Prætori negligenti imminēte. Et quæcunque singularis persona, quæ iuerit ad dictū forū, incurrat ipso facto pœnam lib. xxv. Mut. q̄s dictus Prætor exigere teneatur vt supra ad instantiā cuiuslibet denūtiantis, notificātis, vel accusantis, cui dicta pœna pro dimidia applicetur. Et teneatur Prætor singulis duobus mensibus præsens statutum, & in eo contēta publice præconizati facere ad arengheriam Communis Mut. diebus sabbati sub pœna præfata ab ipso auferenda vt supra.

¶ De Ciuibus, & Comitatinis, qui habent possessiones extra districtum Mutinæ. RVB. LXXXIX.

CVm multi ciues, & comitatini Mut. & districtus habentes possessiones in districtu Bononiæ, Regii, & in quolibet alio loco extra districtū Mut. compellantur ad coltas, & datia, statutū est pro Communi Mut. quod Ptās Mut. infra primū mensem sui regiminis teneatur taliter puidere, & laborare, & pcurare quod prædictæ coltæ, & datia, & exactiones debeāt remoueri. Qđ si p Cōia, vel Dños locorū prædictorū stetetit quin prædcā fiant, Potestas Mut. teneatur, & debeat ipsos indēnes seruare, & de dcīs coltis, & datiis dandis p Cōi Mut. de bonis, & rebus hominū locorū prædictorū, quas habent in episcopatu Mutinæ vsq, ad quantitatem pecuniæ, q̄s soluerint ī prædcīs coltis, & datiis infra vnum mensem postquā soluerint ī prædcīs dcās coltas, & exactiones, facta certificatione potestati Mut. de dictis coltis, & datiis ab eis solutis, satisfieri facere.

¶ De suburbiis ciuitatis Mut. & in quantum se extendant. RVB. CX.

STatuimus quod Suburbia ciuitatis Mut. se extēdant & sint, & esse ītelligantur p īfrascripta spatia, videlicet a porta Cittanouæ vsq; ad altare magnum situm in ecclesia Sancti Leonardi, vbi est lapis marmoreus. & spatiū intermedium a mœniis ciuitatis vsq; ad dictum lapidē est de perticis sexcentū, & decē. Propterea declaramus qđ dictum spatium circum circa dictam ciuitatem, & vtrinq; debeat esse, & totum illud spatium sit, & intelligatur esse suburbia dictæ ciuitatis. Et p clariori demonstratione dictorū suburbiorū volumus, quod ī qualibet uia ueniēte, & caput immittēte ad foueas ciuitatis, vel ad stratā Clau-

diam ponatur in extremo dictarũ perticarũ sexcentũ.& decem vnus terminus lapideus bene magnus,& in terra affigatur,ita quod diutiùs ibi permanere habeat.Declarantes quod oẽs habitantes in dictis suburbiis ut supra tractentur, & habeantur pro veris ciuibus ciuitatis Mut.& quantũ sit pro datiis tam portarũ q̃ aliorum sint immunes,& exempti,nec possint cogi ad aliqua onera subeũda,q̃s subeant ciues intra ciuitatem habitantes,exceptis tñ oneribus infrascriptis videlicet.Quod ipsi Borgosani,& habitantes in dictis suburbiis àprent, & aptare teneantur Zappellos,& uias intra suburbia,excepra strata claudia, & cauare,ac cauatos tenere barbacanos præfatæ ciuitatis intus, & extra suis expensis,& ad pontes conferre in dictis suburbiis existentes.Ad alia autem onera non coganrur,nec cogi possint,siue tendant ad urile Communis,seu cameræ Ducalis,satis enim grauati sunt grauaminibus præfatis.

¶ Quod Turris Communis habeatur pro sacristia Cõis. RVB. XCI.

STatutum est,quod Turris Communis Mut. de cætero habeatur ꝑ sacristia, & camera Cõis,& in eá camera deinceps ponantur oĩa,quæ ad Cõe pertinet & ibi gubernentur,teneantur,& ponantur,& chartæ,& priuilegia oĩa Cõis vbicunq; sint. Et firmetur ostiũ dictæ cameræ,q̃ melius poterit cum quatuor clauibus,scilicet cum duabus clauaturis,& cũ duabus clauibus in quolibet ostio, duæ quarũ clauium,scilicet una cuiuslibet ostii,teneatur per unum probum virum eligendum per DD.Conseruatores,& alia per Massarium S.Geminiani tali modo,forma,& conditione,quod dicta ostia non aperiantur, nec de dicta camera aliquid extrahatur,vel ponaẽ sine pñtia Potestatis . Imponẽtes dicto Prætori quod pñs statutum,& contenta in eo inuiolabiliter obseruet,& obseruari faciat sub pœna librarum ducentarum applicanđ Cameræ Ducali.

¶ De Capella Palatii Cõis Mutinæ. RVB. XCII.

STaruimus, quod de cætero aliqua turpia non fiant in capella in Palatio Cõmunis sub titulo S.Nicolai,& quod teneatur semper,& continue benẽ scoppata,& mundata,& clausa cum claui, quæ stare debeat penes Sacerdotem, qui pro tempore celebrabit in oratorio S.Io.Baptistæ ciuitatis Mut. Et D Prætor ciuitatis prædictæ singulis annis in festo Diui Nicolai suis expensis teneatur celebrari facere in dicta capella saltẽ tres missas, vnam cantatã,& alias sub voce submissa.Et in dicta capella possint missæ, & alia diuina celebrari,maxime qñ aliquos iustitiari contigerit,quia ibi celebrari eo tempore possit missa existẽtibus ibidem commendatoribus animarum iustitiandorũ . Et similiter possint ibi Illu.DD.Conseruatores congregari,& consilia facere ad libitum, & uoluntatem eorum,& D.Prætor teneatur seruare hoc pñs statutum.

¶ De studio habendo. RVB. XCII.

VT Ciuitas hæc Mut.repleatur uiris honestis, & literatis, & eorum fulgens scientia augumẽtetur in melius statuimus,& ordinamus,quod per DD. Conseruatores pro tempore imbuxullentur nomina omnium Doctorum Iuristarũ collegiatorũ in collegio D.Iudicum in buxullo,& in fine mensis Iunii,& mẽsis Decembris extrahatur per Illu. D. Prætorem ad præsentiam Dominorum Conseruatorum vnũ ex dictis breuibus imbuxullatis, & ille extractus habeat lecturã in legibus,& legere habeat institutiones publice,& in scolis publicis in

morialibus,condénetur in L.libris Mut. Et nihilominus qlibet ex dcis notaris,qui negligẽs fuerit ĩ prædcis,vel aliquo prædictorũ incurrat pœnã xxv.lib. Mur.p quolibet,& qualibet vice,& teneatur ad dãna.& interesse parti exinde læsæ.Et si aliquis error reperiretur in dcis memorialibus,ppter quẽ annullaretur,seu vitiaretur dictũ instrũm,ille notarius,cuius defectu dictus error cõtigerit,teneatur,& dẽat reficere oĩa dãna.& interesse parti,quã læsit suo defectu. Et si nõ appareret ex cuius defectu dictus error interuenerit,tunc notarius,q scripsit,& rogauit dictũ instrũm,& notarius,q ipsũ posuit in memorialibus Communis Mut.teneãtur ad dcã dãna.& interesse parti damnificatæ ex errore commisso.Et si p dictũ notarũ memorialis steterit,quod instrũm aliquod nõ scriberetur in memoriali Cõis denũtiatum vt supra infra dictũ tps mõ prædcõ,& hoc legie appareat,tunc possit cõpelli p D.Potestatẽ,vel iudicẽ ad ciuilia deputatum scribere dictũ instrũm in dcis libris memorialiũ durante officio dcĩ notarii,& nõ vltra.Et in dcõ casu intelligatur dictũ instrũm esse in dcis memorialibus,& valeat ac si scriptũ fuisset in dcis memorialibus infra dictum tempus, & nihilominus talis notarius incurrat pœnã xxv.lib.Mut.Quæ oĩa,& singula locum habeant in oĩbus contractibus factis extra iudiciũ exceptis instrĩs pertinẽtibus ad officium Massarii generalis Communis Mut.& oĩbus spectantibus ad officiũ Cameræ sapientum,exceptis ẽt instrĩs procurationũ,syndicatuũ,curatorũ,& actorũ,locationũ terrarũ,& domorũ ad pensionẽ,vel ad laborandum, & mutuorũ ẽt pecuniæ factorũ laboratoribus terrarũ in auxiliũ laborandi, locationum discipulorũ positorũ ad artes,& seruitorũ,qui se locant ad standũ cum Dominis,& quibuslibet scripturis priuatis & exceptis vltimis voluntatibus factis in scriptis iuris Communis solemnitate seruata,& exceptis instrumentis solutionum collectarum,& redditũum,mutuorum impositorum p Communi, & ẽt instrĩs solutionũ,& introitus pertinentiũ ad Cõe Mut.& exceptis reformationibus Cõis Mut.& cinquantinarii,& instrĩs oĩbus ad vtilitatem Cõis Mut. pertinentibus.Ad prædcã scribenda eligantur quatuor tabelliones boni,& legales maiores xx.annis,saluo,quod non possit opponi contra aliqua testamenta,præcepta,vel instrã hactenus condita,& facta,& ĩ memorialibus Cõis Mut. scripta quod tabellio,qui ea scripserit in dcis memorialibus, non fuerit eius ætatis,cuius esse debuit secundum formã stat.Communis Mut. Qui quatuor notarii teneantur stare continue ad dictũ officiũ suũ exercendũ, & Massarii notariorum teneantur circari facere eos oĩ hebdomadã semel ad minus, & si eos non inuenerint horis congruis,tũc eũ,quẽ non inuenerint,cõdẽnare Cõi Mut. in x soldis p qualibet vice sub pœna totidẽ cuilibet ex ipsis Massariis negligẽtibus prædcã adimplere.Quã condemnationem exigat D.Potestas ad simplicẽ requisitionẽ sub pœna eidem Potestati negligẽti lib.x.Mut. & similiter a dcis Massariis negligẽtibus præfata adimplere,exigere de suo,pprio teneatur vt supra sub dcã pœna.Et d prædcis scripturis memorialiũ faciat q̃libet ipsorũ notariorũ vnũ librũ authẽticũ,q ponatur,& stet ad camerã actorũ ĩ armario ad hoc dputato,& q̃libet dictorũ librorũ hẽatur p memoriali Cõis Mut.nisi pars,contra quã pduceretur,oñderet,qd contra formã statutorũ Cõis Mut.sit positũ,& scriptum in memorialibus Cõis Mut. Et dcĩ notarii iurare debeant prædcã facere,

cere,& exercere solicite bona fide,& sine aliqua fraude,& exceptio, quòd instrumētū nō sit in memorialibus Cōis Mut.vel minus legíe,nō possit opponi ni si infra tertiā die post productione instrumēti in iudicio factā,& vltra ipsā tertiā diē opposita,vel allegata nō præiudicet producenti instrūm, quo minus ipsi instrō fides adhibeatur, ac si cōstaret legíe denuntiatū, & scriptū in registro, & memoriali Cōis Mut. quæ exceptio probetur per eū, q dictā exceptionē opposuerit. Itē quòd nō possit opponi in instrīs,cōtractibus,& obligationibus fcis ab hinc retro,nec í aliquo alio facto,vel faciēdo,exceptio gabellæ non solutæ, æstimi nō fci,collectarū nō solutarū,salis nō accepti,bāni,& cōdēnationis, non obstāte aliquo stat.& reformatione in cōtrariū loquente. Itē ad maiorē declarationē eius,quod superius dictū est de testamēto,& qualibet vltima volūtate ponēdis í memorialibus,statuimus quòd notarii,q scripserit aliqua testamēta, codicillos,& vltimas uoluntates,debeant facere scribi,& poni in memorialibus testamētū,& vltimas volūtates,put supra continetur, & in sup oēs substitutiones,quæ continentur in testamēto,& ultima voluntate,& omnia,& singula legata,quæ fuerint quātitatis vltra L.lib.Mut.& dationes tutorū. Declaramus ēt,& statuimus quod notarii deputati ad memorialia scribēda teneāt ponere, & scribere í memorialibus Cōis Mut.totū tenorē cuiuslibet instrī,contractus, testamēti,& alterius vltimæ volūtatis,& cuiuslibet scripturæ ad postulationē contrahētiū,vel contrahentis,siue testātiū,vel contrahētiū vltimas volūtates, vel procuratoris eorū,siue notarii conficiētis dictū instrūm,contractū,testamētū,vltimā volūtatē,vel scripturā,vel earū partē,q̄s voluerint, posito quod de necessitate non debuerint, quia non sunt de his,quæ superius dicuntur poni debere ex forma huius statuti. Teneantur ēt de necessitate ponere,& scribere in libris memorial.Cōis Mut.pœnas, & obligationes bonorū contentas in instrīs, contractibus,testamentis,vltimis volūtatibus,& quibuscūq; scripturis, qui, & quæ poni debeāt in memorialibus Cōis Mut.secundū formā pñtis statuti. Sed si positū fuerit instrūm contractus,testamentū,vltima volūtas,vel alia scriptura in libro memorialiū Cōis Mut.infra terminū statuti,deficiat tñ aliquod pactū,vel pars instrumēti,testamenti,vltimæ volūtatis scripturæ,siue contractus in ipsis memorialibus,quod,vel quæ poni debuerit de necessitate secundū formā pñtis stat.ppter hoc non vitietur pars, q̄ posita fuit í memorialibus ppter id quod omissum fuit,sed dicta pars,quæ posita fuit secundū formā pñtis statuti intelligatur legíe posita in memorialibus,dūmodo posuerit notarius memorialiū Millesimū,Indictionē,Annū,Mensem,Diē,Locū,& Nomē Tabellionis, & alia,quæ fm formā pñtis statuti poni debent. Et habeāt p sua solutione de oī eo,quòd recipere debent occasione cuiuscunq; scripturæ, vltimæ voluntatis,instrī,siue contractus,quas,& quæ ponerēt,siue scriberēt in ipsis memorialibus,infrascriptā solutionē tm̄ d qualibet gricia consueta, & fm modū cōsuetū in quaternis consuetis,quæ hēat saltem.xxv.dictiones,vnum denariū Mut.vsq; ad quantitatem.L.lib.Mut.ab inde supra vsq; ad quantitatem.D.lib.Mutinæ vnum denariū,& medium,& ab inde vero supra duos denarios Mut. quantacūq; fuerit quātitas.Itē puida deliberatione ad euitāda inconueniētia,& dāna intolerabilia,quæ sequerent hoibus,& personis ciuitatis Mutinæ,& districtus

pro-

propter extractiones factas de infinitis instrumentis de dictis memorialibus, si instrumentis non repertis in dictis memorialibus fides non adhibetur, statuimus, & ordinamus, quod instrumentis hactenus factis, & celebratis, etiam si non fuerint descripta in dictis memorialibus, aut in ipsis non reperirentur, fides plenaria adhibeatur, & possint ipsa cuiuscunq; conditionis fuerint produci in iudicio, & ipsis quilibet impune vti in casibus tñ non decisis translatione, vel fīītià, non obstāte stat. De instris ponendis in memorialibus posito in libro stat. veterū Cōis Mut. & quocūq; alio stat. prouisione, vel deliberatione prædictis contrariis, quibus oīo derogatū sit, & intelligat̃ in quātū obstaret̃ prædcis.

¶ Capitoli, & ordinationi dell'Vnione delli frutti degli Hospitali, & altri luoghi Pii della Città di Modona. BVB. XCV.

PRima che la pñte vnione sia, & s'intenda essere delli frutti solamente degli hospitali, & altri luoghi pii della nostra città, & non altrimenti a beneplacito della Ill. Communità, il quale beneplacito s'intenda ipso facto reuocato, & cosi ex nunc prout ex tunc il reuochiamo ogni volta, che fosse impetrato, consigliato, ouero trattato d'impetrare da qual si voglia persona cosi laica, come ecclesiastica auanti qual si voglia superiore cosi laico, come ecclesiastico, & p qual si voglia causa pensata; o nò, o che verisimilmente si potesse pensare. Perche la mente, & intētione della predetta Ill. Communita si è, che la detta vnione delli frutti solamente ꝑpetuamēte perseueri a beneficio delli poueri, & che per modo niuno possa essere impetrata da persona niuna. Et in caso che persona alcuna di che stato, grado, o conditione voglia essere, o, sia cosi forestiera, come terriera ardisse, ouero presumesse di pensare, & tentare d'impetrare tale vnione, che ipso facto, & ipso iure caggia in quella pena, & pregiudici che pareranno conuenienti al Serenis. Signor Duca nostro.

SEcondo. Che ciascū decimo anno gli Sig. Conseruatori facciano vna bussolla di cento cittadini del grado, & conditione infrascritta, delli quali siano descritte dieci persone, videlicet, Vn dottore di leggi, Vn Procuratore, Vn Notaio, Vn Mercatāte buono di fama, & di facultà qual sia Massaro, & cosi nelle dette liste sia scritto per Massaro, Due delle compagnie, ouero confraternità vnite della detta città, & Vn Massaro dell'arte delli Fabri, & altri tre cittadini cosi artefici, come mercatanti, & nobili. Et ciascuno anno a San Martino di Nouembre tirano fuori gli Sig. Conseruatori vna delle dette liste, & doue colui, che fosse scritto per Massaro nella detta lista, non volesse, o non potesse accettare il detto vfficio, se n'habbia ad estrahere della bussola delli estraordinari vn'altro, & cosi successiuamente tanto che uno accetti.

TErzo. Si habbiano da fare due altre bussolle di estraordinari, vna de cittadini mercatanti, & banchieri di buona facoltà, conditione, & fama, delli quali si habbia ad estrahere vn Massaro in caso che quel, che sarà descritto nella lista delli diece, non volesse, o, non potesse accettare. Della qualle bussolla anchora de Massari si habbiano ad estrahere due i quali insieme col Massaro nuouo habbiano a syndicare il Massaro, che vscirà dell'vfficio. Et nell'altra bussolla d cittadini di buona fama, & cōditione, delli quali se n'habbia ad estrahere vno, o, piu i caso che alcuno, che si estraherà secōdo il modo sourascritto delli de-

descritti, eccetto il Massaro, nelle dette liste nō volesse, o, nō potesse accettare.

QVarto. Che si habbia ad aggiūgere alli diece descritti nella detta lista vn Canonico del Clero della detta Città, quel che sarà eletto viua voce dalli S. Cōser. il quale poi si habbia da dimādare al S. Vic. & Cap. insieme, & nō potē do hauer quello, ne debbano eleggere, & dimādare vn'altro al modo predetto.

QVinto. Che tutti i diece descritti debbano auāti ad ogn'altra cosa giurare nelle mani delli detti S. Confer. & il Canonico in pectus suū dināzi al Reuerendiss. Vic. del Vescouo, q erit p tēpore, di fare il loro vfficio senza ingāno, & cō diligētia, come ä simili vffici si ricerca ad honor di Dio, & ad vtilità de poueri. Poi fatto questo giuramēto debbano ragunarsi insieme, & eleggere gli infrascritti vfficiali. cioè due preti, vn notaio, vn thesoriero, vn fattore di fuori, o, piu, vn guardian maggiore, & due minori, & vn speciale, & quelli s'intendano eletti, i quali hauerāno i due terzi delle ballotte fauoreuoli. Gli altri seruitori ad vso dell'Hospitale sia i arbitrio del detto Massaro di eleggere, & di cassare ad ogni sua posta secōdo la cōscietia, & la necessità, & vtilità del detto luogo.

SEsto. Che il Massaro possa hauere p vn'anno, che dura il suo vfficio, lire centouenti, accioche esso possa lasciare l'altre cose, & attendere a questa, cosi p carità, come p honesta vtilità Et habbia tutta quella authorità, che hāno di ragione i Gouernatori degli hospitali, se non in quanto ella sarà alli pñti capitoli ristretta, habbia special cura delle persone dell'Hospitale, & le uisiti con diligentia almeno vna volta la settimana, & delle possessioni tutte, alle quali esso debba andare almeno vna volta fra un mese dal principio del suo vfficio. Et similmente, se a questi hospitali hora, o per l'auenire s'vnisse cosa alcuna, che hauesse qualche grauezza, come di maritare donzelle, di celebrare messe, di curare ponti, & altre simili cose, debba con ogni solecitudine adempire quel la tal grauezza, si che la sua negligentia non presti cagione di biasimare questa santa, & lodeuole opera.

SEttimo. Che gli altri descritti nella detta lista delli Presidenti compagni del detto Massaro debbano dare buoni, & amoreuoli ricordi, & consigli al Massaro di eleggere vfficiali non per propria affettione, ma ad vtile delli poueri, di non approuare le spese disutili, & alla fine di non lasciare l'Hospitale senza difesa. Et saranno contēti ad instantia del detto Massaro di ragunarsi almeno vna volta la settimana per vtilità del detto luogo, & ragionare delle cose occorrenti, & visitare il detto luogo.

OTtauo. Che il detto Massaro non possa far spesa alcuna senza mandato di mano del notaio della detta unione sottoscritto di mano di due Presidenti deputati da gli altri, che sarà spesa estraordinaria, ma essendo ordinaria, come di pagare salario, & balie, & spese di casa quotidiane, che similmente habbia ad hauere il mandato, il quale se gli faccia in fine della spesa fatta ogni giorno, ouero settimana secondo che parerà alli Sig. Presidenti, & Massaro. I quali anchora non possano spendere se non fino alla somma di lire cēto, & che la detta spesa sia approuatā fra li Sig. Presidenti ottenuta fra loro, & le spese altrimēti fatte non siano accettate nel rendere delli conti. Et il notaio debba tenere presso di se la nota delli detti mandati, similmente ogni cosa di qualche mo-

men-

mento, anchora che non contenesse quantità, come in cassar mezadri, in far casamenti, & fabriche, & altre simili cose, non possa fare il Massaro se il partito non sarà ottenuto fra tutti. Ma doue intrauenesse spesa oltra cento lire, o, alie natione perpetua de beni stabili, o, de liuelli perpetui, o, alcuna altra obligatione, o, remissione di caducità de liuelli, o, simili cose non habbiano alcuna authorità i detti Massari, o, Presidenti, ma si ottenga il partito fra gli S. Conseruatori, & Aggiunti, & anchora ottenuta licentia dal Vescouo circa le alienationi; se fosse cosa vescouile, o, dal sommo Pontefice.

NOno. Gli due Preti souradetti si eleggano vn per li Contagiosi, & l'altro per la casa di Dio, di buona vita, & di sofficiente dottrina, che possano mi nistrare i necessari sacramenti, & confortare gli infermi, & consolare i morien ti per quella fede, che in Dio si dee hauere per lo nostro S. Giesu Christo, con conueniente prouisione secondo la conscientia de gli souradetti Massari, & Presidenti. Et sia tenuto quel della casa di Dio d'insegnare le prime lettere à Fanciulli dell'hospitale; come prima seruauano in essa.

DEcimo. L'auocato, che pro tempore si trouerà nel numero delli Presidēti, sia tenuto nel tempo del suo Presidentato prestare il suo patrocinio, & nō habbia ad hauere premio alcuno terreno, ma seruire per l'amor di Dio nelle cause, che occorteranno all'vnione. Et quando il detto Auocato non volesse, o non potesse cio fare, facciasi poi all'hora circa ciò quello, che sarà meglio per beneficio dell'Vnione.

VNdecimo. Che il notaio sia il primo, che si elegga, accioche esso poi possa esser rogato della elettione degli altri officiali con le constitutioni delli lor salari, & debba scriuere tutti gli altri ordinamenti, & tutti i contratti, che farà il Massaro, mandati, inuentari, & consegnationi di tutte le robe dell'hospitale, che in alcun modo si faranno, & i saldi delli conti fra gli fattori, guardiani, & altri vfficiali. Et sieno tenuti di lasciar sempre gli libri, & specialmēte finito l'ufficio, presso all'hospitale, i quali cō gli cōti sourascritti si cōsegnerà no p inuētari come l'altre robbe dal Massaro vecchio al nuouo. Et habbia q̄l salario, che gli sarà ordinato nella sua elettione scdo la coscia degli Elettori.

DVodecimo. Che i S. Presidenti, & il massaro viua voce eleggano vn Medico del Collegio delli Medici della detta città per la casa di Dio, il quale non duri se non l'anno del lor presidentato. Et quegli, che sarà stato vn'anno, non possa esser piu eletto fino attanto che non sieno passati sei anni prossimi, saluo sempre se per vrgente necessità non fosse forza fare altrimenti. Et similmente ne eleggano un'altro al luogo de Contagiosi, che sia Chirugico. I quali Medico, & Chirugico habbiano special cura, che sia nel detto hospitale vna spetieria, & che gli sia vn spetial nel luogo, il quale habbia cura di fare che la detta spetieria sia fornita di cose necessarie, & che non dia il detto spetiale niente senza commissione del Medico. Anchora guardino i detti Medici con gran cautella, che le robbe del speciale per gli infermi sieno fresche, & buone, & di ciò grauiamo le lor conscientie. Et habbiano i detti Medici, & il spetiale quella prouisione, che alla discretione delli Signori Presidenti, & Massaro parerà honestà.

TErzodecimo. Che il Thesoriero si elegga come di sopra, & sia vn delli Banchieri approuato, & sufficiente di facultà, & che habbia dato sicurtà secondo l'vso delli Banchieri, il quale pigli tutti gli denari dello spetiale, & ne faccia debitore il Massaro, & paghi similmente ciò che sarà necessario con mandati, & ne'l faccia creditore. Et debbano i mãdati cosi del Massaro, come del Thesoriero contennere la ragione delli pagamenti, laquale sia tale, che appartenga all'hospitale, altrimenti vada a conto priuato del detto Massaro, & Thesoriero sotto pena di spergiurio, & della quarta parte del suo salario, che per gli Syndici gli sia ritenuta senza alcun perdono, o, scusa per ogni volta, che si troueranno hauer contrafatto nel toccare alcuna picciola, o, gran quantità di denari del detto hospitale per qualunque cagione, ma tutti vadano alle mani, & per le mani del Thesoriero. Et possa il Massaro ad ogni sua posta, & volontà vedere i detti libri del Thesoriero, & saldare i suoi conti, & debbano i detti libri remanere presso l'hospitale, & non sia assoluto il Massaro, se prima non haurà con effetto costretto il Thesoriero di pagare tutto quello, che esso si trouerà hauere in mano di quello dell'hospitale, saluo se non fosse impotente detto Thesoriero senza cosa alcuna del detto Massaro. Et habbia nondimeno l'hospitale ancora cõtra esso Thesoriero salue le sue ragioni, & sia al principio dell'vfficio consegnato vn gran libro nuouo al detto Thesoriero, sopra il quale si tenghino detti conti.

QVartodecimo. Il Fattore di fuora vno, o, più si eleggà come di sopra con gran cura, che sia persona solecita, fedele, & intédente, & ancora il Guardiano di dentro della casa di Dio, dal quale dependano gli altri due Guardianetti. Et similmente si eleggano uno alla cura delli fanciulli, & delle balie; l'altro al luogo delli contagiosi con le prouisioni honeste, che sieno persone caritatiue, & amoreuoli, & assai buoni di facultà, & se si puo che sieno senza figliuoli. Et il Fattor di di fuora oltre il suo salario habbia le spese della robba dell'hospitale per una caualcatura, ne possa torre aresani, o, altri sostituti bisognandogli se non quegli, che gli saranno dati dal Massaro, & mandi, & consegni l'entrate al Guardiano il quale le dispensi secondo la uolontà del Massaro in uso delli poueri, & distribuisca alli altri Guardiani quanto gli sarà commesso secondo le lor necessità, & il soprauanzo lo consegni al Massaro. Ilqual non possa mouere le robbe della casa dell'hospitale, ne vendere a credenza, se la causa non sarà approuata dalle due parti delli presidenti, o, senza ciò ne sia debitore il Massaro, nondimeno possa ancora l'hospitale dimandare a chi hauerà hauuto la robba dell'hospitale insino che con effetto sia sodisfatto. Cosi ancora che si prendesse robba a credenza, senza che la causa fosse approuata, come di sopra, non habbia il creditor ragione contra l'hospitale, saluo se non apparesse conuerso in utilità necessaria dell'hospitale, & che al Massaro non fosse stato fatto buono, da cose di Spetieria in fuori come più auanti. Et ciascun mese si saldino i conti fra queste persone, ancora piu tosto secondo l'opportunità ad ogni instantia del Massaro, & delli Presidenti. Ancora habbia ciascuno delli detti Guardiani la sua vachetta, soura la quale sieno descritte per mano del Massaro tutte le persone, che essi hanno sotto la sua cura, & si cã

cellino secondo che si partono, così degli infermi, come delli fanciulli, & qual dì sieno stati tolti, & qual dì si partano, o, per morte, o, per altro, & nel riceuere le persone si serui il modo sourascritto.

QVintodecimo. Al luogo delli contagiosi bisogna la testimonianza delli Medici sottoscritta per mano del Massaro. Alla casa di Dio alli infermi bisogna la testimonianza del Cappellano, o, di due buoni huomini della contrada, della pouertà, o quella del Medico della infermità sottoscritta per mano del Massaro. I Fanciulli da tre anni in giù si riceueranno tutti quelli, che non si sa, di chi essi si sieno, ma sapendosi, o, pur da tre anni in sù bisogna la commissione del Massaro, & sottoscritta al meno da due Presidenti. Niuno sia mandato uia senza commissione del Massaro, poi che sarà stato riceuuto con i debiti modi, il quale possa mandar via i disubidienti, & fastidiosi, & anchora leggiermēte castigargli come padre figliuolo, o, Maestro discepolo, o patrō seruitore.

SEstodecimo. Habbia cura il Massaro di mandare gli infermi sanati, & i fanciulli cresciuti, & che habbiano imparato mestiero da poter viuere, mentre che sono stati nell'hospitale, facendo imparare così i maschi, come le femine, tenendo una donna atta ad insegnare alle fanciulle secondo il bisogno, & vsando loro a seruire specialmente alli infermi con ogni honestà, & cercando di acconciargli per seruitori, o, per seruitrici, o, per matrimonio, o, in qualche altri honesti modi. Et volendo congiūgersi per matrimonio insieme quei dell'hospitale con licentia del Massaro, sia a loro vsata alquanto di più cortesia, & sia lor data senza obligo alcuno & morendo senza figliuoli alcuni quello, che essi hauranno riceuuto, torni all'hospitale.

DEcimosettimo. I sani, & gagliardi, che vogliono andare mendicando, non sieno riceuuti nell'hospitale, anzi scacciati ancora della città, se non lasciano stare. Et il Massaro, & anchora gli altri vfficiali habbiano authorità di cacciarli, & habbiano in ciò tutti i messi del Commune vbidiēti, anchora che fossero storpiati di alcun membro, o, paressero, & per altro fossero gagliardi.

DEcimoottauo. I poueri forestieri per passaggio possano hauere per una sera alloggiamento, & gli sia dato pane, & uino, & fuoco per tempo di verno ogni volta che non passino la somma di diece, ma essendo i maggior numero habbiano solo il couerto, & possano per quella sera andare mendicando. I forestieri infermi sieno riceuuti ne gli altri, & si tenga conto delle robbe, che vi portano, accio che guarrendo, quelle se gli restituiscano, & morendo sieno dell'hospitale.

DEcimonono. Venendo in necessità alcune persone di quelle delle arti, che hāno beni, & entrate incorporate, con l'unione, si habbia di lor principale memoria, & consideratione, & essi sieno gli primi souuenuti, & aiutati delle limosine della detta Vnione.

VIgesimo Che degli luoghi dell'hospitale, & altre opere pie vnite, le quali sono restate vacue, si faccia opera di cauare qualche ētrata con l'affittarle, o altrimenti per beneficio dell'Vnione, ouero seruino a qualche commodità, & necessità degli poueri, & non altrimenti si concedino ad uso de particolari.

VIgesimoprimo. Si habbia consideratione che essendo la detta vnione debitrice di buona somma di danari per doti promesse a diuerse donzelle auāti che si facesse la detta vnione, & che perciò fino attanto che non siano sodisfatti i detti debiti, non se ne ponno maritare ogn'anno tante, quante sarebbe il bisogno della pouertà, che almeno i detti Presidenti, & Massari sieno obligati maritarne ogn'anno xv. dandole lire xxv per ciascuna in danari contāti, & non in altre cose, fino attanto che sieno intieramēte sodisfatte le bollette delle dette promesse doti auanti la detta unione. Le quali sodisfatte i sopradetti Presidenti, & Massari sieno tenuti di maritarne ogn'anno xxv. con simili doti di lire xxv. in contāti per ciascuna.

VIgesimosecondo. Che gli detti Presidenti, & Massari siano obligati di prouedere alle pouere Conuertite di lire L. ogn'anno per souuenire alle lor necessità.

VIgesimoterzo. Gli Sindici eletti, ouero estratti per sorte come di sopra giurino insieme con gli altri vfficiali in mano delli Sig. Conseruatori di fare gli vffici loro diligentemente con lealtà, & faccino i detti Sindici fare le gride come si usa per gli altri vfficiali del Commune, & possano hauere il salario consueto, quietato che hauranno il Massaro, o uero condotto a rēdere quello, che hauerà in mano esso, & quei altri suoi vfficiali, o, pur condannati. La qual sentētia habbia paratissima essecutione, & sia fauorita dauanti a qualūque Giudice.

VIgesimoquarto. Che si eleggano per gli S. Conseruatori due visitatori, & curatori d'āno in anno huomini pietosi, & d'authorità, quali possano ad ogni loro arbitrio sopravedere ogni cosa, & ricordare a tutti gli vfficiali il debito loro, & specialmente che alle persone dell'hospitale sia proueduto delle cose, di che hauranno bisogno, & doue ammonir gli detti vfficiali ritrouassero duri, & negligēti riferire al loro superiore, & curare che facciano opportuna prouisione. Anchora lodare essi, & commendare questa santa opera, & persuadere, & far persuadere alli Predicatori, & altri l'utilità di questa opera al popolo, & rimouerlo da l'altre uie non così certe d'impetrare la remissione delli peccati, & la sententia fauoreuole del dì del giudicio per quella fede, che si ha in Dio Padre per quello suo figliuolo & Sig. Nostro Christo Giesù.

VIgesimoquinto. Che per gli soprascritti Capitoli non si intēda fatto pregiudicio alcuno all'authorità, & sopraintendentia dell'Ordinario, la quale è de Iure Communi massime per la Clemētina. Quia contingit, De religiosis domibus. anzi sempre sia in facultà di visitare, & correggere come di ragione sopra gli è conceduto.

VIgesimosesto. Si facciano due authentici di questi Capitoli, dināzi alli quali sia scritta l'authorità delli Compositori, & uno stia all'hospitale, & l'altro nella Camera degli atti della Illustre Communità, alli quali si possa giungere, & scemare, secondo che parerà agli Illu. Conseruatori che il tempo ricerchi, seruando il modo, & l'ordine, secondo che hora si è fatto nella compositione delli detti Capitoli, cioè accedente il consenso, & l'authorità del Serenissimo Signor Duca, & dell'Ordinario, qui pro tempore erit.

ET per sodisfare agli huomini della Compagnia della confraternità del'a morte, si ordina che i Sig. Presidenti, che vsciranno fuori, hauuta diligente informatione di quello, che verisimilmente possano spendere ogn'anno gli detti huomini per bisogno della detta compagnia, debbano in denari contati pagare alli detti huomini ogn'anno la metà al Natale, l'altra metà à San Pietro, tanti che bastino alli bisogni della detta Compagnia.

QVia sæpenumero experie. tia docet ea in quibus lex lata deficiat, prut euenit in capitulis præcedentibus, in quibus non fuit prouisum quod aliqui ex ordine, seu numero præcedenti remanerent, & esset adiūcti Mutæ subsequēti, a quibus nouus ordo, siue muta habere posset informationem de gestis per ordinem præcedentem. Propterea adiungentes præcedētibus Capitulis dispo nimus quod inperpetuum Massarius, & Procurator Mutæ præcedentis sint de confirmatis in subsequenti muta, & habeant uocem, prout alii de muta subsequenti, & sedeant, & sedere habeant, videlicet Procurator confirmatus post Procuratorem nouum, & Massarius confirmatus post Massarium nouum. Disponimus tamen quod ipsi confirmati nullum habeant salarium, sed ipseruire habeant amore Dei, & intuitu pietatis.

¶ De vectigali non exigendo per Datiarios Terræ Carpi pro rebus conductis per Mutinenses per viam aggeris Panzani per sententiam.
RVB. XCVI.

IN Christi nomine amen. Nos Ioānes de Ventis iuris utriusque doctor Ferrarien. & potestas Ducalis Terræ Carpi, ac in præsenti causa auditor Cameræ Ducalis Carpi.

Cognitor, & decisor litis, causæ & quæstionis versæ, & vertentis per, & inter Magnificum D. Ioānem Franciscum Barzellam affictuarium introituum Terræ Carpi, ac Camerarium eiusdem Cameræ ex una, & Ioannem Montanarium, Mattheum Villanum, & Nicolaum Moranum de villa Panzani partibus ex altera se defenden. mediantibus eorum procuratoribus. Vnde primo visis Capitulis productis pro parte dictorum de Panzano, ac et pro parte dictæ Cameræ, visis que testibus in præsenti causa examinatis per dictas partes, visoque toto processu in præsenti causa coram nobis agitato per dictas partes, & eius publicatione, visaque monitione per nos facta dictis procuratoribus pro præsen ti die, & hora ad hanc nostram audien. sententiam, uisisque omnibus uidendis & cosideratis considerandis, &c.

Christi nomine repetito. Quia nos Ioannes de Ventis in hac parte Ducalis Cameræ Carpi Auditor, & cætera, dicimus, pronunciamus, declaramus, & sententiamus D. Io Franciscum Barzellam Camerarium non habere ius aliquod colligendi vectigal, seu gabellam aliquam de bonis recollectis ex villa Panzani territorii Mut. quæ conducuntur ad territorium Mutinæ, seu Mutinam, super aggere Panzani, & ei perpetuum silentium imponimus iustis de causis, de quibus in processu. Iccirco pronunciamus Ioannem Montanarium, Mattheum Villanum, & Nicolaum Moranum de villa Panzani nullum contrabannum cōmisisse, & sic pro dictis rebus suis, de quibus in processu, non teneri aliquam

gabellam soluere, seu aliquod aliud pro contrabanno eis imputato. Et partes ab expensis ob iustas causas animum nostrorum mouentes absoluimus, & liberamus, præterquam a salario nostro, nostrique notarii, in quo utramque partē pro dimidia condemnamus. Et ita dicimus omni meliori modo, quo possumus, & debemus &c.

Ioannes de Ventis.

Lata, lecta, data, & in his scriptis sententialiter pronūtiata, & promulgata fuit suprascripta sententia per præfatum D. Potestatem, ac auditorem suprascriptum pro tribunali sedentem ad suum solitum iuris bancum in mane hora iuris dicendo, & sententiãdo ut supra õi meliori modo &c. Currētibus annis D. N. Iesu Christi millesimo quingentesimo quadragesimo, Indictione tertiadecima, Die Veneris primo Octobris. Præsente Præfato D. Nicolao Maria Coccapano Procuratore prædictorum de Panzano, & prædicta acceptante in parte, & partibus, & cætera.

Præsente Ser. Nicola parmen. Syndico, & Procuratore Cameræ præfatæ, seu præfati D. Ioannis Francisci, & prædictis non consentiente, &c. & uiua uoce appellante saluo iure appellandi in scriptis, &c.

Qui Mag. D. Potestas auditis antedictis prædicta admisit si, & in quãtum, &c. Præsentibus D. Leonello Coccapano D. Michaele Sauano, & Ser Ludonico Parmē. notariis publicis Carpē. testibus idoneis ad præfata vocatis, & rogatis.

EGo Franciscus filius quondam Spectabilis uiri D. Hieronymi de Zuchulis de Carpo publicus apostolica, imperialique authoritatibus notarius Carpen. prædictis omnibus & singulis, dum sicut supra fierent, & agerentur, semper præsens fui, vidi, audiui, intellexi, & rogatus scripsi, & in hãc publicam formam redegi, & ideo in fidem omnium præmissorum me subscripsi, & solito meo signo signaui.

¶ Quod Iudices obseruent statuta. RVB. XCVII.

STatutum est quod, quandocunque D. Prætor, aut alius quiuis Iudex Mut. faceret, vel facere intenderet quod esset contra statuta, ordinamenta, vel prouisiones Communis Mut. aut reformationes consilii DD. Cōseruatores, & Syndicus doctor teneantur, & debeant, antequam dictum negotium fiat, si sciuerint, aut postquam actum fuerit, intra triduum a die scientiæ denuntiare D. Prætori, vel alteri Iudici, seu officiali, quod in tali negotio, nec in alio faciat contra formam dictorum statutorū. Et quod reuocare debeat omnino quod est factum contra statuta, demostrando eidem, & legēdo statutū, contra quod est factum, vel forte facere intendebat. Et si dictus D. Prætor, seu iudex alius non reuocauerit, vel non destiterit post dictam denuntiationem factam, totū, quod factum est contra formam prædictam ipso iure, & facto sit nullum, & reuocatum. Quinimmo volumus quod cuilibet personæ sit licitum denuntiare cuiuis officiali, ac contra eum protestari, quod obseruet, & obseruari faciat statuta, prouisiones, & ordinationes, ac reformationes Communis Mut. Et quilibet notarius teneatur rogari de huiusmodi denuntiationibus, & protestationibus sub pœna lib. C. applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio dicto Communi. Et officialis ipse non debeat irasci de huiusmodi denuntiis,

tiis & protestationibus, & minus aliquem condemnare, vel grauamen aliquod alicui inferre occasionibus præfatis, & si quempiam condemnauerit Prætor ipse teneatur soluere dictam condemnationem, & conseruare indemnem condemnatum, contra quem aliqua executio fieri non possit occasione condemnationis prædictæ.

¶ De obseruantia statutorum. RVB. XCVIII.

STatuimus quod omnia & singula statuta nouiter ædita, publicata, atque in volumine præsentium statutorum registrata valeant, teneant, ac obtineāt validam roboris firmitatem & perpetuo seruari debeant in futurū, & non alia statuta inantea condita contraria præsentibus statutis, vel posita sub eisdem in effectu titulis, seu Rubricis, illa.n. volumus esse sublata ac correcta, & præsētia præualere ita ut nec stilus aliquis, vel mos, aut aliqua consuetudo, antiquus, vel antiqua, nouus, vel noua superueniens contra ipsa statuta, vel aliqua eorū, vel formam traditam ab eis, vel aliquo eorum, tacitus, vel expressus, tacita, vel expressa aliquo modo, valeat nec eorum dispositioni derogari possit, immo si quid actum fuerit etiam prætextu stili, moris, vel consuetudinis, contrarii, seu contrariæ, sit ipso iure, & ipso facto nullum, neq; quoquo modo obseruari debeat. Derogantes ex nunc omnibus legibus municipalibus, statutis, ꝓclamationibus, prouisionibus, & reformationibus quibuscunque, quæ leges, statuta proclamata, prouisiones, & reformationes contradicerēt, & seu contra essent præsentibus nostris statutis, vbi.n. essent contrariæ, vel contraria his nostris statutis volumus ea, & seu eas infringere, & annullare. Et ut efficatius statuta ipsa obseruentur per DD. Iusdicentes volumus, & statuimus quod D. Syndicus Communitatis Mut. doctor singulis duobus mensibus ex suo officio, & quādo cunque ad instantiā particularis personæ teneatur, & debeat denūtiare dictis DD. Iusdicentibus, & cuilibet eorum quod debeāt obseruare statuta, & prouisiones dicti Communis, & eisdē ꝓtestari, quod ī syndicatu īstabit & ꝓuidebit eos puniri, & condemnari propter inobseruantiam statutorum, quatenus ea non obseruauerint. Et quilibet notarius teneatur facere instrumētū de huiusmodi denunciatione, & ꝓtestatione. Volētes quod dictus Syndicus debeat tēpore syndicatus dcorū Officialiū porrigere querelas Syndicis de oībus & singulis quibus ipse Potestas contrafecerit statutis, vel ipsa non obseruauerit.

¶ A quo tempore incipiant ligare præsentia statuta. RVB. XCVIIII.

STatuimus quod post publicationem præsentium statutorū dicta statuta appræhendāt, & ligent, & appræhendere, & ligare intelligātur oēs ciues, districtuales, & oēs, & singulos de comitatu post mensem a die publicatiois factæ solemniter. Et post dictum mensem dicta statuta locū habeant, & robur, & firmitatem suam opetentur, & seruari debeant in omnibus, & singulis casibus, præterquam in causis criminalibus vel mistis pēdentibus tempore publicationis præfatæ, & in causis appellationum, querelationū, nullitatis dictionū, seu restitutionū, & reductionū quarūcunq; depēdētibus, natis, seu ꝓcedentibus a ꝓcessibus agitatis, factis, seu pendentibus ante publicationē huiusmodi, seu tēpore eius publicationis. In quibus omnibus casibus, & causis vetera iura municipalia de his tractantia tam quoad ordinationem processus, quam quoad

 deci-

decisionem negotii,& causæ principalis debeant obseruari donec ipsæ lites fuerint finitæ,& extinctæ.Mandantes præsentia statuta transmitti ad omnia loca Ducatus Mutinæ,& in illis de cætero obseruari.

¶ De electione Nuntiorum . RVB. C.

STatuimus, & ordinamus quod nuntii Communis Mut. possint esse vsq; ad numerum.xxiiii.& quolibet anno de mense Ianuarii debeant eligi per DD. Conseruatores dicti mensis.Qua electione facta infra octo dies teneantur, & debeant in manibus. D. Potestatis, uel eius Vicarii,uel notarii cameræ. DD. Conseruatorum iurare solemniter quod facient,& fideliter adimplebunt omnia,quæ erunt eis commissa,& incumbentia eorum officio. Et de prædictis fideiussionem idoneam præstare,quam notarii deputati recipiant, & recipere teneantur.& debeant portare biretum rubeum in capite cum signis domini nostri.D.Ducis,nec non.D.Potestatis Communis Mut. Et quicunque repertus fuerit sine ipsis biretis saltem cum duobus ex dictis insignibus condemnetur pro qualibet uice in quinque soldis Mut. Et si in illo interim aliquid acceperit pro aliquo exercitio dicti officii teneatur ad restitutionem dupli eius, quod acceperit. Bireta autem eis dentur expensis Communis Mutinæ in festo Beatissimi Geminiani patroni nostri, vel in eius uigilia. Et teneantur Domini Conseruatores eligere usque ad numerum duodecim nuntiorum ad minus,si habiliter haberi poterunt,& fiat inquisitio,& proclama in locis consuetis,si poterunt reperiri.Et si contigerit aliquos deficere dicto numero.xii.post electionem factam aliqua de causa,tunc DD. Conseruatores illius mensis ex noua electione numerum supplere possit ut supra.& vsque ad dictum numerũ DD.Conseruatores, qui pro tempore essent,(referendo supraſcripta singula singulis,a D.Potestate arctari,& cogi possint modo prædicto. Vt autem facilius possint inueniri,statuimus,quod dicti nuntii descripti ad cameram. DD. Conseruatorum,& exercentes officium, quod exercere teneantur per vnum annum completum a die acceptationis computãdum, sint, & esse intelligãtur penitus immunes,& exempti ab omnibus oneribus realibus, & personalibus, & mistis etiam,vt consuetum est.

¶ De his,ad quæ tenentur nuntii. RVB. CI.

STatuimus quod quilibet nuntius Communis Mut.sit,& esse debeat fidelis in oĩbus spectantibus ad eorum officium D.Potestati, & eius Iudicibus Palatii dicti D.Potestatis,nec non facere custodias consuetas in palatio,& officio D.Potestatis,& Vicarii,Iudicis maleficiorum, & Iudicis victualium . Et qui contrafecerit puniatur,& mulctetur inspecta qualitate delicti , & contumaciæ,vel contemptionis,vel inobedientiæ,per eum, cuius mandata neglexerit adimplere,sit quiuis,ita tñ quod non excedat mulctas a statutis limitatas, seu pœnas impositas a iure Communi,vbi non forent a statutis limitatæ, vel impositæ.Citationes autem fideliter faciant,& referant sine dilatione , & quam citius poterũt ſm formã statutorũ Communis Mut.& si aliqui prædictorũ contrafecerint,ꝑ qualibet vice condẽnentur in v.sol.Mut.& nihilominus teneantur ad restitutionẽ dupli eius,quod acceperint, & ad oẽ dãnũ,& interesse parti læsæ.Super quibus omnibus,& singulis fiat ius sola facti veritate inspecta sine

ne datione libelli infra terminum octo dierum per iudicem, qui dictæ causæ præerit, sub pœna periurii, & x. lib. march. & plus, & minus, inspecta qualitate facti, parte instante, & ita protestante. Et hæc omnia uendicet sibi locum in præceptis, sequestrationibus, tenutis dandis, notificationibus pignerationibus quibuscunque, & aliis sibi commissis, quæ relationem exigunt. Volumus etiam quod nullus possit pignerari ab authoritatem habente pro prima uice, & ex contumacia, nisi cum uno nuntio. Pro debito autem possit quandocunq; præhabita licentia cũ nuntio Communis, & vno ex familia D. Potestatis; si tñ dictũ debitũ non excesserit summã C. sol. Ab inde vero supra pignerari possit toties, quoties visum fuerit iudici, & parti, inspectis primo quãtitate debiti, & qualitate facti, & conditione psonæ, & hoc si facultas capiendi ipsum adest, alias pignerari possit toties, quoties visum fuerit actori, & vna via electa possit reuerti ad aliam. Et si pignerandus, vel quiuis de eius familia non permiserit pignus accipere, tunc teneatur & debeat referre iudici, & notario dictæ causæ dictam prohibitionem; & facta relatione possit iterum pignerari, si creditor voluerit cum nuntio, & uno ex biruariis D. Potestatis. Quibus si similiter p hibitum fuerit ne pign' accipiant, illico tunc teneantur eis protestari, quod reuertentur cum familia D. Potestatis, qua protestatione, & relatione facta ut supra, de quibus credatur eius simplici dicto in actis redigendo, tunc denum teneatur, & debeat iudex dictæ causæ mittere familiam dicti D. Potestatis. Qiubus et si prohibitum fuerit vt supra, & potestatione præmissa per principalem de dicta familia Potestatis, quod ab illa hora inantea, si D. Iudex sibi mãdabit absque alia pigneratione ipsum personaliter capient, & ad ipsum D. Iudicem ducent. Et subsequenter dictus D. Iudex teneatur, & debeat ipsis de familia sic mandare, & eum capi facere absque alia pigneratione, dummodo in domo propria, vel conducta non capiatur, nec etiam in alia quaecunque inuito habitatore, qui non relaxetur, nisi primo refectis oibus expensis super inde factis, & satisdatione præstita de parendo iuri. Adiicimus tñ quod vnoquoque præmissorũ facto ad aliud minime pcedatur, & sic de actu in actũ nisi parte instãte, & petente. Et si contingeret per partem stare, quominus post primũ contẽptũ prædicta exequãtur, teneatur satisfacere nuntio, & biruariis de mercede sua secundũ limitationẽ factã in pignerationibus, & non vltra. Procedentes aũt actus, & quilibet eorũ fiat, & fieri debeat diuersis horis, nisi iurarentur suspectus, & aliter facti non teneãt, & fieri facies, vel pcurãs condẽnatus sit fictione pñtis statuti in x. soldis Mut. & in expensis super inde factis, & faciendis.

De electione Massaroli pignorum. RVB. CII.

INnouamus et, & statuimus quod & antecessores nostri salubriter puiderũt, videlicet quod eligatur vnus Massarolus p DD. Consor. Cõis Mut. penes quẽ deponentur oĩa pignora, quæ per nuntios, & biruarios accepta fuerint &, quæ pignerari contigerit. Qui Massarolus ipsa pignora custodire, & saluare teneatur, & debeat, & nemini præter q̃ eius dño, cui accepta fuerint tradere, nisi primo integraliter satisfactũ fuerit nũtiis, & biruatiis p mercede sua. Et qui Massarolus teneat, & debeat scribere in lib. dcã pignora, & signa pignorũ, & p quẽ nũtiũ fuerint accepta, & ad cuius petitionẽ, & nomẽ illius, cuius fuerit pignus

&

& de cuius iudicis, vel officialis mãdato fuerit accepta, & diẽ consignationis ip sorũ sibi factæ, & breue ad pignora ponere, in quo sit descriptũ nomen ꝑsonæ, cuius fuerint pignora, & soluere teneatur nuntio, & biruariis de eorum viatico, & labore secundũ formã præsentiũ statutorũ. Et habere debeat dictus Massarolus pro qualibet pigneratione, et si in ea fuissent plura pignora accepta, dũ modo pro una persona, & vno debito tñ, ab eo, cui facta fuit dicta pigneratio, denarios sex Mut. pro suo labore. Pignora uero sic consignata maneant, & manere debeant penes dictum Massarolum, illo, cuius sunt, non exigente, vsq; ad sex menses inclusiue. Quo termino elapso liceat ipsi Massarolo, licentia tamen præhabita a Iudice, de quo supra, vel eius successore, de qua appareat in actis, vendere ad incantum sine tuba tamen, ut euitentur expensæ, in platea Communis Mut. plus offerenti, & si quid superfuerit, deductis expensis, teneatur, & debeat illud plus dare, & consignare illi cuius dicta pignora erunt, infra octo dies, vel saltem illi notificare. Et si in aliquo prædictorum fuerit negligens, vel remissus incidat in pœnã sol. x. pro quolibet pignore, & pro qualibet uice, qua contrafecerit. Et teneatur dictus Massarolus, facta electione de eo, incontinenti legie, promittere, & satisdare notario cameræ DD. Conseruatorum dicti Communis, qui notarius dictam satisdationem recipiat de dictis pignoribus custodiẽdis, & saluãdis, & de prædictis oĩb. obseruãdis, & de his bonã reddere rationem, & de eius officio in oĩbus, & per omnia bene, & legaliter exercendo. Et illius officium duret per annum, quo elapso teneatur rationem designare deputãdo, vel deputandis per Commune Mut. & librum ipsius Massaroli dimittere, & consignare notariis Cameræ actorũ, qui ipsum in cameram ipsam accipiant, & deponant. Et si contigerit dictum Massarolũ officiũ explere ante sex menses, ex quo pignus recepit, quod tunc teneatur dicta pignora eius successori in officio consignare, & de eis rationem ut supra facere, recepta tamen eius mercede, nisi fuerit confirmatus & pro rata temporis, & omne id, quod soluit pro dictis pignoribus, a successore suo exigat, & exigere possit.

¶ Quod Cõitas Mut. sit immunis a solutione Gabellarum. RVB. CIII.

STatuimus quod Communitas Ciuitatis Mut. non teneatur, vel cogi possit ad solutionem gabellæ pro parte spectante ad ipsum Commune, prout hactenus dicta Communitas immunis fuit a solutione prædicta vigore concessionis sibi factæ vsque de anno M, CCCC. LXXIIII. & de mense Iulij.

Finis primi Libri.

LIBER SECVNDVS

DE FERIIS, ET TEMPORIBVS, QVIBVS IVS REDDI DEBEAT.

RVBRICA PRIMA.

IVS REDDATVR OMNINO PER TOTVM ANNVM exceptis diebus infrascriptis feriatis, vel in honorem Dei, vel ob necessitates hominum ut infra, Dies feriati in honorem Dei sunt infrascripti, videlicet.

MENSIS IANVARII.

Dies prima propter festum Circuncisionis Domini Nostri.
Dies VI. propter festum Epiphaniæ
Dies XVII. propter festum Diui Antonii.
Dies XX. propter festum Beati Sebastiani.
Dies XXII. propter festum Sancti Vincentii.
Dies XXV. propter festum Conuersionis Sancti Pauli.
Dies XXVI propter festum diui Geminiani contra Attilam.
Dies XXVIII. XXIX. & XXX. & XXXI. propter festum Sãcti Geminiani, &
Dies Dominici.

MENSIS FEBRVARII.

Dies prima propter festum beati Seueri, & ferias Sancti Geminiani.
Dies II. propter festum Purificationis Deiparæ Virginis; & ferias prædictas
Dies III. propter festum diui Blasii, & ferias antedictas
Dies V. propter festum diuæ Agathæ.
Dies XVIII. propter festum miraculi Sancti Geminiani contra Gallos.
Dies XXII. propter festum Cathedræ Sancti Petri.
Dies XXIIII. propter festum Sancti Matthiæ Apostoli, &
Dies Dominici.

MENSIS MARTII.

Dies XII. propter festum Sancti Gregorii.
Dies XVIIII. propter festum Sancti Ioseph.
Dies XXV. propter festum Annuntiationis diuæ Virginis, &
Dies Veneris omnes, &
Dies Dominici.

MENSIS APRILIS.

Dies XXIIII. propter festum beati Georgii.
Dies XXV. propter festum Sancti Marci.
Dies XXVII. XXVIII. XXIX. & XXX. propter solemnitatem diui Geminiani, &
Dies Dominici.

MENSIS MAII.

Dies prima propter festum S. Iacobi, & Philippi, & Ferias S. Geminiani.
Dies II. propter ferias Sancti Geminiani.
Dies III. propter festum Inuentionis Sanctæ Crucis, & ferias S. Geminiani.
Dies XX. propter festum Sancti Bernardini, &
Dies Dominici.

MENSIS IVNII.

Dies XI. propter festum Sancti Barnabæ.
Dies XIII. propter festum Sancti Antonii de Patauio.
Dies XV. propter festum Sancti Viti, & Modesti.
Dies XXIIII. propter festum Sancti Ioannis Baptistæ.
Dies XXIX. propter festun Sancti Petri, & Pauli, &
Dies Dominici.

MENSIS IVLII.

Dies XII. propter festum Consecrationis Ecclesiæ Cathedralis, & Sanctorum Naboris, & Felicis.
Dies XX. propter festum Sanctæ Margaritæ.
Dies XXII propter festum Sanctæ Magdalenæ.
Dies XXV. propter festum Sancti Iacobi Apostoli, &
Dies Dominici.

MENSIS AVGVSTI.

Dies prima propter festum Sancti Peregrini.
Dies V. propter festum Sanctæ Mariæ a Niue, & S. Dominici.
Dies VI propter festum Transfigurationis Domini Nostri.
Dies X propter festum Sancti Laurentii.
Dies XII propter festiuitatem Sanctæ Claræ.
Dies XV. propter festum Assumptionis Beatæ Mariæ.
Dies XVI. propter festum diui Rochi.
Dies XXIIII. propter festum Sancti Bartholomei Apostoli.
Dies XXVIII. propter festum diui Augustini, &
Dies Dominici.

MENSIS SEPTEMBRIS.

Dies VIII. propter festum Natiuitatis Virginis Mariæ.
Dies XIIII. propter festum Exaltationis Sanctæ Crucis.
Dies XVI. propter festum Sanctæ Euphemiæ.
Dies XXI. propter festum Sancti Matthei Apostoli.
Dies XXVIIII. propter festum Sancti Michaelis.
Dies XXX. propter festum Sancti Hieronymi, &
Dies Dominici.

MENSIS OCTOBRIS.

Dies IIII. propter festum Sancti Francisci.
Dies XVIII. propter festum Sancti Lucæ.
Dies XXVIII. propter festum Sancti Simonis, & Iudæ Apostolorum, &
Dies Dominici.

MEN-

Dies Dominici. MENSIS NOVEMBRIS.
Dies prima propter festum omnium Sanctorum.
Dies II. propter officium mortuorum vsque ad nonas. Ad. 13. J. Hauvno Guono ex Voto
Dies XI. propter festum Sancti Martini.
Dies XXV. propter festiuitatem Sactæ Catherinæ Virginis.
Dies XXX. propter festum Sancti Andreæ, &
Dies Dominici.

MENSIS DECEMBRIS.

Dies VI. propter festum Sancti Nicolai.
Dies VII. propter festum Sancti Ambrosii.
Dies VIII. propter festum Conceptionis Virginis Mariæ.
Dies XIII. propter festum Sanctæ Luciæ.
Dies XXI. propter festum Sancti Thomæ Apostoli, &
Dies XXII. XXIII. XXIIII. ob festiuitatem Natiuitatis Domini nostri.
Dies XXV. propter Natiuitatem ipsam Domini Nostri.
Dies XXVI. propter festum Sancti Stephani.
Dies XXVII. propter festum Sancti Ioannis Euangelistæ.
Dies XXVIII. propter festum Sanctorum Innocentium.
Dies XXIX. XXX. propter reuerentiam Natiuitatis Domini Nostri.
Dies XXXI. propter festum Sancti Syluestri, &
Dies Dominici.

Item Dies Pentecostes, Ascensionis, Corporis Christi, & rogationum.
Item primus dies Quadragesimæ, & omnes dies ipsius Quadragesimæ vsq; ad nonas propter diuina officia. Isti tamen dies, & dies mortuorum habētur pro die integra.
Item omnes dies a Die Dominica Palmarum inclusiue, & per totam octauam inclusiue Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi.
Feriæ autem ob necessitates hominum sunt videlicet,
Dies Iouis, Veneris, Sabbati, Lunæ, & Martis Carnis priuii. Item
Dies omnes ab XI. die Iunii inclusiue, vsque ad diem XX. Iulii inclusiue. Item
Dies oēs a XVI. Augusti inclusiue, vsque ad diē XX. Septembris inclusiue. Vide Reform. Cap. 10. rub. 3.
Omnibus enim his feriis ius reddi aut omnino dici non possit, nisi aliud statutum fuerit siue a iure communi, seu Municipali, vel nisi partes ipsæ prædictis feriis renunciauerint, siue eas irritas vno consensu fecerint, quod ab ipsis partibus fieri posse statuimus. Sed ut facilius dierum iuridicorum cognitio haberi possit, mandamus, & volumus quod omnes, & singuli notarii, qui præsunt officiis iuris, vel appellationum communis Mutinæ, debeant habere vnam vachettam, & in ea tantummodo scribere, & notare dies omnes feriatos, & iuridicos ita ut ex ipsius lectione manifestum fiat, qui dies fuerint feriati, & qui iuridici, & qua de causa, sub pœna decem soldorum quoties contrafactum fuerit, a quolibet contrafaciente auferenda, seu subeunda, & applicanda, seu persoluenda Collegio dominorum notariorum, & Massarii Collegii prædicti teneantur diligentiam adhibere, & accurate inquirere, an notarii ipsi huiusmodi vachettam habeant nec ne, & a quocūque contrafaciē-

ent it ueu- ent. Iuuanes et (an...

ſte pœnam ſupradictam exigere. Statuimus etiam quod ius redḋatur, aut dica tur ſolum ſemel in die, mane, aut veſperi, vti conſtitutum fuerit a Syndico Palatii, & habeatur pro die integra, & quod omnes termini, & temporum ſpatia aſſignata, ſiue data a Iuſdicentibus, ſiue a ſtatutis noſtris ſint, & eſſe intelligantur dierum vtilium, niſi de diebus continuis expreſſe facta fuerit mentio. Nullus autem ciuis, vel diſtrictualis Ciuitatis Mutinæ (exceptis debitoribus cameræ, ſeu fiſci Ducalis) poſſit, & valeat ad inſtantiam ciuis alicuius, vel forenſis durantibus feriis Sãcti Geminiani, quæ ſunt in fine menſis Ianuarii, & Aprilis, de quibus etiam ſupra diximus, pignorari, vel grauari, ſeu in carcerem duci occaſione cuiuſcunque debiti ciuilis, etiam ſi eſſet ſuſpectus, aut fugitiuus, immo ſi debitum etiam eſſet iuratum, vel renũtiatum eſſet huic præſenti ſtatuto: Iuramentum .n. & renuntiatio ipſa, quicquid contra prædicta factum fuerit, doloſe, & malitioſe actum eſſe cenſeatur, & ſit ipſo iure nullum, & qui contrafecerit teneatur, & debeat ſoluere parti læſæ damna, & intereſſe, & expenſas, & ſtatim a carcere liberabitur, & ipſi reſtituentur pignora ſine aliqua ſolutione executori, vel notario facienda.

Vide aliam prouiſionem de feriis paſcalibus In lib. Reſor. a car. 4.

¶ Quibus caſibus ius reddi, aut dici poſſit feriis non obſtantibus, & ſine figura iudicii. RVB. II.

DOminus Prætor, & alii magiſtratus Ciuitatis, & Ducatus Mutinæ debent cognoſcere, & iudicare cauſas infraſcriptas ſummarie de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicii, & feriis ob neceſſitates hominum non obſtantibus, cauſas ſcilicet ſalariorum, ſeu mercedes, penſionũm, rerum acceptarum a reuenditricibus, & reuenditoribus, & rerum relictarum ad pias cauſas, dotium, depoſiti, rei emptæ, ſeu venditæ, mezadriæ & alimentorum etiam præteritorum, & omnes cauſas, quæ maiorem ſummam librarum quinquaginta non contineãt, necnon & cauſas eccleſiarum, viduarũ, pupillorum, & eorum, qui pro alio ſeu aliis ſoluerint, & miſerabilium perſonarum agentium contra alios non priuilegiatos. & intelligantur miſerabiles illi, de quibus in ſtatuto ſub titulo. De pauperibus. Item & cauſas Careggiatorum, Mulionum, Nautarum, Hoſpitũ actiue, & paſsiue, & Fœneratorũ paſſiue tantum. Et omnes denique cauſas de quibus ſic ut ſupra de iure Communi, vel municipali, ius reddi, aut dici poteſt.

¶ De modo citandi, & in ius vocandi. RVB. III.

ORdinamus quod omnes citationes ſupra ſoldos XX fieri debeãt in ſcriptis vna cum nomine, & cognomine eius, qui in ius vocandus eſt, & eius, ad cuius inſtantiam in ius vocatur, & contineant huiuſmodi citationes etiam qua de cauſa citetur, & in ius vocetur, & locum, & tempus, nec non nomen officii Iudicis ita ut is, qui in ius vocatur, ſcire poſſit, vbi, & quando, & coram quo Iudice compatere debeat, & ſint ſubſcriptæ manu Notarii. Præcepta autem ſint etiam impreſſa ſigillo Iudicis, coram quo quæſtio habetur, & antequam dictæ citationes, vel præcepta tradantur nuntiis, vel banniroribus, ſeu præconibus notarius ipſe teneatur notare in actis mandata, & commiſſiones Iudicis talia continentes, & ad productionem libelli ſi citandus perſonaliter haberi non poterit (hac enim in re fides nuntio præſtanda erit) citabitur bis ſecundum formam præſentium noſtrorum ſtatutorum, Item & ad ſen-

m. lib. 3. rub. 3. 94. ... 49 rub. 6. lib. 2. 19.

sententiam, dummodo huiusmodi duæ citationes ad sententiam sint pro eadem met die, & hora. In cæteris autem omnibus, & singulis actis sufficiat unica citatio tantum.

¶De modo Citandi, & in ius vocandi ciuem, vel districtualem habitantes in ciuitate Mutinæ, vel districtu.

RVBRICA. IV.

STatuimus, & ordinamus quod, vbi oportuerit in ius vocari aliquem ciuem, vel districtualem habitantes in ciuitate, vel districtu Mutinæ respectiue, personaliter citari debeat per nuntium Communis Mutinæ, si personaliter haberi poterit, sin minus ad domum suæ habitationis palam, & alta voce, saluis tamen his, quæ tractata sunt in statuto proxime præcedenti. Vide Reform. Car. 11 Rub. 4

¶De modo Citandi, seu in ius vocandi Ciuem, vel districtualem alias habitantes in Ciuitate Mutinæ, vel districtu.

RVBRICA. V.

SI quis ciuis, vel districtualis non habitans in Ciuitate, vel districtu tempore citationis emanatæ in ius vocandus sit, si quidem habuerit eo tempore, quo citatio facta erit, habitationem in ipsa ciuitate, vel districtu, is siue ciuis, siue districtualis, si personaliter haberi non poterit, citabitur ad habitationem prædictam palam, & alta uoce, & pulsato ostio cum affixione citationis in scriptis. Si vero habitationem eo tempore non habuerit, tunc citari debebit, si personaliter haberi non poterit, ad domum suæ vltimæ habitationis palam, & alta voce, & ostio pulsato ut supra, & ad Arengheriam per vnum Tubicinem, seu Præconem Communis Mutinæ sono tubæ præmisso, & ad scalas palatii plateas versus cum affixione citationis in scriptis ad dictam domum.

¶De modo Citandi Forensem, vel nullo modo subiectum.

RVBRICA. VI.

ORdinamus quod, si quis Forensis, vel non subiectus iurisdictioni Communis Mutinæ ad instantiam alicuius ciuis, vel districtualis vocandus sit in ius coram D. Prætore, vel aliquo Iusdicentium in ciuitate, vel districtu Mutinæ, is vocari debeat per vnum Tubicinem communis Mutinæ ad Arengheriam palatii ipsius Comunis alta, & intelligibili voce, sono tubæ præmisso, & per vnum nuntium Communis prædicti ad scalas Palatii plateas versus cum affixione citationis in scriptis.

¶De modo Citandi hæredes.

RVBRICA. VII.

STatuimus quod, si quis ut hæres alicuius in ius vocari debuerit, si quidem certus fuerit ipse hæres, ipse certus vocari debeat personaliter, si personaliter haberi poterit, sin minus ad domum habitationis ipsius hæredis, si tunc habitationem habebit in ciuitate, uel districtu, sin minus ad domum suæ ultimæ habitationis, & prout in statutis sub titulo. De modo citandi ciuem, vel districtualem habitantem in ciuitate Mutinæ, vel districtu, & sub titulo proxime sequenti. Si vero hæres incertus sit, tunc citari debeat unus ex affinitate ipsi defuncto coniunctis, si aliquis ei forte fuerit affinitate con-

coniunctus in ciuitate vel districtu, sin minus vicinus magis propinquus vhi-
næ habitationi dicti defuncti, & ad scalas Palatii Communis Mutinæ plateas
versus per vnum ex nunciis dicti Communis cum affixione citationis respecti
ue ad loca prædicta, & ad Arengheriam Communis per vnum l ubicinem, seu
præconem Communis Mutinæ alta, & intelligibili voce, sono tubæ præmisso,
& cum affixione dictæ citationis, ipse quoque affinis, vel vicinus personaliter
citari debeat, si personaliter haberi poterit, sin minus ad domum habitationis
vniuscuiusque eorum secundum contenta in prædictis statutis. Tenor autem
dictæ citationis sit, quatenus sit, vel esse velit hæres talis defuncti, alioquin hæ-
redes, si qui sunt, vel esse volunt talis defuncti.

De modo citandi Commune, Collegium, Vniuersitatem, aut Capitulum. RVB. VIII.

STatuimus quod si oportuerit in ius vocare aliquod Commune, Collegium, Capitulum, Villam, vel Vniuersitatem, satis sit facere citare Massarium, vel Syndicum, seu alium Administratorem quouis nomine nuncupatũ huiusmodi Communis, Collegii, Capituli, Villæ, vel vniuersitatis psonaliter, si personaliter heri poterit, sin min⁹ ad domũ suæ habitationis, & ad ecclãm magis ꝓpinquã dicto administratori cũ affixione citationis ad prædicta loca. Si autem Massarium, aut Syndicum, vel Caput aliquod non habuerit huiusmodi Commune, Collegium, Capitulum, Villa, vel vniuersitas, tunc citari debeant duo homines dicti Communis, Collegii, Capituli, Villæ, vel vniuersitatis, qui sint Patresfamilias, & maiores annis. xxx. maiores autem, & patresfamilias cen seantur esse nisi contrarium probatum fuerit.

De dando litis Curatore. RVB. VIIII.

Vide Reform. Cap. 1. Rub. 5

STatuimus, & ordinamus quod si oportuerit dare Impuberi, vel Furioso, vel Prodigo vel Mentecapto, vel Surdo, vel Muto, sui iuris existentibus, & curatorem generalem non habentibus aliquem curatorem, seu defensorem litis in quemlibet eorum illatæ, vel inferendæ seruentur & seruari omnino debeãt modus, & ordo infrascripti. Nã ad instãm eius, qui mouet, seu litẽ mouere intendit cuilibet eorum citentur, & citari debeant coram Iudice competenti duo affines eius, cui dari oporteat litis Curator, maiores annis xxv. minime suspecti, & quorum nihil intersit, si duos affines fortassis habuerit, sin minus satis sit vnum tãtum citare, & si nullus tandem ei affinitate coniũctus esset, duo eius vicini prædictæ ætatis, & qualitatis citari debeant ad prouidendum expẽsis eorum, vel eius qui curatore indiget, intra biduum utile immediate sequẽs eis, vel ei præsenti, vel absenti, volenti, nolentiue de curatore idoneo, seu litis defensore, quæ in eos, vel eorum aliquem infertur, vel inferenda est. Qui affines, seu affinis, vel uicini si intra dictum tempus de idoneo curatore, seu litis defensore prouiderint in huiusmodi curatorem, & litis defensorem iudicium, & actio dirigatur, sin minus prouiderint, Iudex ipse ex officio eis, vel ei præsenti, vel absenti prouidebit de dicto idoneo litis curatore, qui sit de numero Dominorum Causidicorum Ciuitatis Mutinæ. Qui curator teneatur suscipere huiusmodi curæ officium, & ad id suscipiendum cogi possit ab ipso Iudice mulcta indicta, & captis pignoribus, recipiens tamẽ in suprascripto casu, & non in

alis

aliis debitā mercedē ab eo, ad cuius instātiā curator ipse, seu litis defensor decretus, seu datus est, quā mercedē solutā ipsi curatori agēs ipse repetere possit a victo pro ea parte, quā in lite obtinebit, & quā mercedē victus ipse teneatur virtute præsentis statuti soluere dicto agenti. Curator interea, seu litis defensor teneatur bona fide, & summa cū diligētia ea agere in huiusmodi lite, quæ ad eius officium maxime spectabunt, & pertinebunt. In adultis autem sui iuris, non furiosis, neque prodigis, neque mente captis, surdis, seu mutis, satis sit citare ipsum adultum ad prouidendum sibi de curatore, seu litis defensore intra biduū proximum vtile cū comminatione quod, vbi ipse adultus sibi non prouiderit, seu prouideri non fecerit de dicto curatore, seu litis defensore. Iudex ex suo officio prouidebit ipso amplius non requisito, & ita cogimus ipsum Iudicem ad prouidendum dicto adulto de curatore idoneo, seu litis defensore, qui sit de numero Dominorum Causidicorum vt supra. At si quis conuenire, vel agere uoluerit contra aliquē Filiumfamilias, si quidem ipse Filiusfamilias fuerit minor annis xxv. satis sit eum citare, in cuius potestate est ipse Filius familias, vti legitimum administratorem, si uero fuerit maior annis xxv. satis sit facere, vt is citetur, in cuius potestate est Filiusfamilias, ad consentiendum dicto filiofamilias, qui si contumax fuerit, vel nullam probabilem ad arbitriū domini iudicis causam attulerit, habeatur ipso iure pro consentiēte. Interim autem donec pupillis, & aliis, de quibus supra, prouisum fuerit de curatore, seu litis defensore prædictis, vel consensum fuerit vt supra, instantiæ, & tempora non currant, seu prætereant in præiudicium partium, sed stent in suspenso virtute præsentis statuti.

ℂ De in ius vocatis, & non venientibus.

RVB. X.

STatuimus quod, si aliquis experiri, vel agere contra aliquem voluerit, citare eum legitime faciat cum copia libelli, seu qualisqualis petitionis pro certis die, & hora secundum tradita in Statuto sub Rubrica. De modo citandi, quibus die, & hora agens ipse producere teneatur libellū, seu qualē qualē petitionē corā ipso Iudice competenti, cuius mādato reus ipse citabitur, & siquidem citatus, vel legitima pro eo persona in iudicio legitime comparuerit, tūc seruentur tradita in statuto sub titulo. De in ius uocatis & venientibus. Si vero citatus ipse, vel alia persona pro eo legitime non comparuerit, tunc producto libello, seu quali quali petitione, & accusata citati contumacia, si ipse agēs voluerit procedere vsque ad definitiuā sñiam contra ipsum citatū, notificabitur in scriptis eidē reo productio ipsius libelli, seu qualis qualis petitionis, eūdē admonēdo, quod intra triduū iuridicū immediate sequens post relationem dictæ notificationis debeat ad ipsam petitionē rñdere, sin minus ipso non respondente lis habeatur pro contestata, prout elapso dicto triduo eā pro contestata haberi uolumus uirtute pñtis statuti, & ulterius procedatur usque ad definitiuam sententiam inclusiue, seruatis tñ terminis, seu temporibus de quibus in dicto statuto. De in ius uocatis, & uenientibus. Verum si intra dictum triduum, & ante litem contestatā citatus ipse comparuerit nequaquā admittatur, uel admitti debeat, nisi soluerit expensas ipsi agēti factas occasione con-

tumaciæ,quas expensas taxamus,& esse uolumus soldorum decem pro Procu ratore,pro notario auté,& nuntius prout in statutis nostris,& si huiusmodi expensas continuo soluerit admittatur.& eidem concedatur,& detur & concessus,& datus esse intelligatur terminus,seu spatium respondendi ad dictum libellum,seu qualem qualem petitionem duorum dierum vtilium,& prout traditur in statuto prædicto.De in ius vocatis,& venientibus,si uero dictas expensas statim non soluerit,procedatur,& procedi debeat ad alia in dicta causa, ac si ipse reus non comparuisset.Et si agens,vel petens elegerit sibi dari tenutam, seu possessionem bonorum non comparentis,tunc si actum fuerit reali,seu ad rem,producta petitione,& accusata non comparentis contumacia,seruentur tradita in statuto sub titulo.Quonam modo agendum sit reali.Si vero actum sit personali,seu Iudicis officio,tunc agens fidem faciat eorum, quæ continentur in libello seu quali quali petitione saltem per iuramentum,qua fide facta, committatur,& commiti debeat a Iudice causæ parte instante eidem dari tenutam,seu possessionem bonorũ non comparentis pro summa ,seu pretio , vel æstimatione contentorum in petitione,& expensarum factarum, & faciendarum, & successiue detur ipsa tenuta,seu possessio bonorum non comparentis mobilium,vel immobilium,iurium,& actionum,& etiam nominum debitorũ ipsius non comparentis,& prout maluerit,aut elegerit ipse agens, & ea electio valeat.& ab ea deinde recedere nequaquam possit.& ea data ad ulteriora procedatur secundum tradita in statuto proxime sequenti.De primo, & secundo decreto contra contumacem.

❡De primo,& secundo Decreto contra contumacem.

RVBRICA. XI.

STatuimus quod data agenti ipsa tenuta,seu possessio bonorum contumacis vt proxime præcedenti statuto ordinatum est, si quidem data fuerit possessio nominis debitoris ipsius non comparentis seruentur tradita in statuto sub titulo.De modo procedendi in accipiendo tenutam , seu possessionem nominis debitoris.Si uero data fuerit rerum mobilium obseruenrur tradita in statuto sub titulo De licitatione,& venditione pignorum.Si autem data fuerit bonorum immobilium procedatur ad alia,modo,& forma infrascriptis.Possessio enim,seu ipsius possessionis datio in scriptis notificabitur,& notificari debebit ei,de cuius bonis ipsa possessio data fuerit,exprimendo in ipsa notificatione ea bona,quorum data fuerit possessio , situm,& confinia,summam,pretium, seu æstimationem rei,vel facti,quorum causa data fuerit ipsa possessio,& in eadem notificatione requiratur ipse reus contumax quatenus debeat ipsam possessionem recuperare intra decem dies vtiles proxime sequentes , & ipso non comparente , neque dictam possessionem recuperante procedatur ad venditionē scilicet,& ad publicos incantus,vel ad adiudicationem ex secundo decreto ipsi agenti faciendam pro integra summa,pretio,vel extimatione rei,vel facti, & pro expensis factis,& faciendis.Qui reus si intra dictum tempus comparuerit admittatur ad se se defendendum,ac si a principio comparuisset, & successiue recuperata sit,& esse intelligatur possessio data ut supra,quoties reus ipse dicto agenti soluerit omnes expensas nuntiorum,& processuum eo usque factorum,

ac

ac procuratoris, quas procuratoris expensas taxamus, & esse volumus soldorũ viginti, & non aliter admittatur, vel admitti possit. Si vero intra terminum dictorum decem dierum non comparuerit, vel comparens re ipsa & in effectu expensas non soluerit, teneatur Potestas, seu Iudex coram quo dicta quaestio habetur, ad instantiam agentis depellere quam primum manu etiam militari ipsum reum conuentum de possessione bonorum, quorum possessio data fuerit; & ipsum agentem, vel eius legitimum procuratorem possessorem verum constituere, & i ipsa possessione manu etiam militari (si opus fuerit) manutenere, seu retinere, & eã omnibus iuris remediis tueri, ac defendere, & is, qui missus erit in possessionem, elapso tempore dictorum decem dierũ lucretur fructus rei ipsius cuius data fuerit possessio, pro ea rata, seu portione summae, & pretii, vel aestimationis rei, vel facti, quae vel quod petitur, & expensarum, & pro rata, seu portione temporis quo permanserit in possessione praedicta. Creditor autem elapsis dictis decẽ diebus, & possessione ab ipso reo, seu debitore non recuperata teneatur intra annum proxime sequentem a die elapsi termini, seu spatii dictorum decem dierum suam porrigere, seu producere petitionem, citato ipso praetenso debitore, quo anno elapso, & non producta petitione praedicta praetensus creditor amplius non lucretur fructus, sed eos teneatur computare, seu compensare cum sorte, vel restituere prout iustum fuerit, & a iure concessum, & in dicta petitione debeat petere a Iudice, vt sibi liceat vendere pro Communi Mutinae ipsam rem, seu res, quarum data fuerit possessio, ad publicum incantum plus bona fide offerenti, & emptore non inuento, vt sibi liceat eam, vel eas emere, seu in solutum pro Communi Mutinae ex secundo decreto adiudicari secundum aestimationem faciendam ab aestimatoribus vti infra eligendis, seu id dictarum rerum tantum, quod satis sit, & sufficiat satisfactioni summae crediti aestimationis rei, vel facti petitorum, & expensarum, ea de causa factarum, & facienda[rum], quae omnia suprascripta, & infrascripta valeant, etiam si bonorum curator datus nequaquam fuerit, dummodo seruetur solemnitas infrascripta. Nam volumus quod petitione producta ut supra, & reo citato & non comparente Iudex causae teneatur impartiri licentiam, seu dare potestatem antedicto creditori vendendi dictas res, & faciendi ea omnia, quae supra, & infra statuta sunt; item, & quod eius mandato fiant, & fieri debeant duae proclamationes ab vno ex nuntiis Communis Mutinae publice, & alta voce ante tribunal iuris Iudice pro tribunali sedẽte hora iuridica, & ad arengheriam Palatii dicti Communis, & ad locum vbi citationes fieri debent cum affixione earum ad scalas Palatii praedicti plateas versus infrascripti tenoris. verum inter unam, & alteram proclamationem intermedius sit terminus, seu spatium trium dierum vtilium proxime sequentium, & volumus quod in singulis proclamationibus exprimatur nomen Iudicis, coram quo quaestio habetur, & eius, ad cuius instantiam data fuerit bonorum possessio. & eius, de cuius bonis data fuerit, & summa debiti, seu aestimationis rei, vel facti, quorũ causa data est possessio, & res, cuius data est possessio praedicta, nec non ipsius rei situs, & confinia, exprimatur etiam si debitor ipse, vel aliqua alia persona sit quae sua putans interesse velit opponere dictae possessioni, vel petitioni produ-

& æ possessioni, vel petitioni productæ vt supra, comparere debeat coram ipso Domino Iudice intra triduum vtile proxime sequens post singulas proclamationes ad excipiendum, contradicendum, & opponendum, quicquid excipere, contradicere, & opponere voluerit, ne præmissa fiat, & si aliquis tertius sua putans interesse comparuerit, admittatur ad se se defendendum, & ad demonstrandum iura sua, & seruetur in ipsa oppositione, & contradictione ordo nostrorum statutorum, ipse autem prætensus debitor admittatur, & admitti valeat vti infra. Qui debitor, vel qui nis alius si intra dictum tempus non comparuerit, vel etiam comparuerit, tunc probata intentione agentis legitime, eligatur ab ipso D. Iudice tres æstimatores maiores annis XXV. boni nominis, & famæ, qui sint vicini, & propinqui loco, vbi ipsa bona, quorum data fuit possessio sunt posita, & ibidem possideant bona immobilia, qui æstimatores amoto omni odio, amore, & humana gratia æstimare teneantur vna, nec non diligenter, & accurate dcā bona, & ad id cogi possint mulcta indicta, & captis pignoribus, & postquam dicta bona æstimauerint ut supra, tunc citato ipso prætenso debitore referant eorum iuramento, & referre debeant in scriptis coram ipso D. Iudice pro tribunali sedente æstimationem prædictorum bonorum clare, aperte, & distincte, qua relatione facta reliqua fiant, & fieri debeant, quæ tradita sunt in statuto sub titulo. De primo, & secundo decreto contra non contumacem. Quæ quidem omnia ibidem disposita post relationem a dictis æstimatoribus factam habeantur hic pro repetitis, & ad verbum notatis, eo tamen semper saluo, quod quotiescunque ante auctionem, & venditionem factam plus offerenti, vel ante adiudicationem ex secundo decreto prætenso creditori factam prætensus debitor comparuerit admittatur, & admitti debeat ad dicendum causam, & ad omnes, & quascunque defensiones oppositiones, exceptiones, & ad demonstrandum iura sua, præterquam ad recuperandum tenutam, ita ut ipse reus reuera soluere teneatur ipsi prætēso creditori omnes expēsas aduocatorum, procuratorum, nuntiorum, & processuum, & ipso debitore admisso, vel tertio aliquo, cuius interfit, comparente, quo ad instantiam, & modum procedendi seruentur tradita in statuto sub titulo. De instātia causarū, in quibus non porrigitur libellus.

De modo procedendi in accipiendo tenutam, seu possessionem nominis debitoris. RVB. XII.

SI Agens petierit sibi dari tenutam, seu possessionem nominis debitoris Rei conuenti contumacis, siue non contumacis in aliquo casu, quo tenuta, seu possessio bonorum debitoris prætensi danda, & concedenda erit, seruentur, & seruari debeant infrascripta. Nam ad instantiam ipsius Agentis citari debet debitor Rei conuenti, ut compareat coram Iudice ad dicendum, & suo iuramento respondendum, an ipse citatus sit debitor Rei conuenti alicuius quantitatis, rei, vel facti, & quantum, vel quam rem, seu factum debeat, & si comparuerit, & confessus fuerit se esse debitorem prætensi debitoris tantæ quantitatis, rei, seu facti, tunc dictum nomen debitoris assignabitur dicto creditori pro concurrenti quantitate crediti, æstimatione, seu valore facti, vel rei petitæ, & expēsarum factarum, & quæ in futurum fient loco pignoris, & hypothecæ, dicendo cre-

creditori, habeas hoc nomen debitoris loco pignoris, & hypothecæ, præci, idoque debitori dicti debitoris, ne alteri soluat. Quo peracto citetur reus conuentus ad recuperandam tenutam, seu possessionem dicti nominis debitoris datā ut supra intra x. dies vtiles, & prout in statuto sub titu. De primo, & secundo decreto contra contumacem. & sub titu. De primo, & secūdo decreto contra non contumacem respectiue. qui reus conuentus si ad ipsam recuperādā intra dictū terminū comparuerit, seruentur respectiue quæ in dictis statutis disposita sunt. Si aūt non comparuerit ipse principalis debiror, vel minus legitime, tūc a D. Iusdicente iterum præcipiatur debitori prædicti debitoris, ne alicui soluat sine licentia, seu mandato expresso ipsius D. Iusdicentis, & instante creditore fiant duæ ꝓclamationes, ut ordinatū est in prædictis statutis. & si intra terminū aliquē dictarū ꝓclamationū reus, vel alius sua putās interesse comparuerit, seruētur tradita in dictis statutis respectiue, & in statuto sub titulo. De instantia causarum, in quibus non porrigitur libellus. Si vero reus principalis non comparuerit, vel comparuerit, & exclusus fuerit, tunc, si tenuta nominis debitoris data fuerit contra contumacē, agens ipse ꝓbare, ac ꝓbasse teneatur legitime intentionē suā intra decem dies utiles, & ꝓbata dicta intētione, & elapsis ēt terminis proclamationum, si tenuta data fuerit vigore statuti sub titulo. De primo, & secundo decreto contra non contumacē. tunc debitor ille principalis debitoris cogatur oībus iuris remediis ad soluendum, seu consignandū prætenso creditori omne id quod confessus fuerit se se debitorem, & ipse debitor principalis debitoris soluens ut supra plenariam consequatur absolutionem. nec in posterum ab aliqua persona quoquo modo molestari posit occasione dicti debiti rei, vel facti. Si vero debiror ipsius debitoris principalis citatus vt supra negauerit se esse debitorem dicti debitoris in quantitate, re vel facto petitis, vel in parte quantitatis rei, vel facti petitorum, & agens probauerit debiti quantitatē, rem, vel factum, vel eorum partem aliquam per publicum, & authenticum instrumentum, seu per aliam scripturam, cui plena fides adhibeatur, ut libris campsorum Ciuitatis Mut. tūc exhibito huiusmodi instrumēto, seu scriptura prædicta Iudex ipse ad instantiam agentis teneatur assignare dictum debitorē debitoris principalis loco pignoris, & hypothecæ dicto agenti pro concurrenti quantitate debiti, vel æstimatione, seu valore, facti, vel rei petitæ, & expensarum, quæ & factæ sunt, & in futurum fiēt, & præcipere dicto debitori vt supra ordinatum est. Et ipsa tenuta data ut supra dicti nominis debitoris citetur principalis debitor, quod recuperare debeat intra decē dies vtiles dictam tenutam, & alia fiant, & seruentur quæ supra tradita sunt in tenuta data nominis debitoris confitentis, & actis, seu processu facto contra debitorē principalem, seu contra alios sua interesse putantes ut supra, tunc agens ipse censeatur, & intelligatur virtute præsentis statuti constitutus verus procurator in rem suam dicti nominis debitoris, & posit, & valeat creditor agere contra debitorem ipsius debitoris principalis omnibus iuris remediis, ꝑut, & quēadmodum debitor ipse principalis agere potuisset. Si vero debitor ipse debitoris principalis citatus ꝑsonaliter non comparuerit, habeatur perinde ac si confessus fuisset tantam quantitatem, rem, vel factū, quæ, vel quod ex aduerso pe-

titur,& contra eum seruentur disposita superius in confitentem. Declaramus etiam quod debitor principalis contra quem in contumaciam data est tenuta prætenso creditori nominis debitoris sui uigore statuti sub titulo. De in ius vocatis,& non uenientibus. possit quandocunque ante solutionem, seu traditionem debiti, rei, vel facti coram Iudice comparere & admitti debeant eius defensiones, ac si a principio comparuisset, solutis tamen expensis ab ipso reo dicto agenti tam aduocatorum & procuratorum, quam processuum.

¶ De primo,& secundo decreto contra non contumacem. RVB. XIII.

Statuimus,& ordinamus quod, si ab aliquo petatur, vel peti contigerit secundum formam nostrorum statutorum sibi dari tenutam bonorum alicuius non contumacis condemnati, vel habiti pro condemnato, mobilium, vel immobilium iurium, vel actionum, seu nominum eius debitorum, seruetur, & seruari debeat modus infrascriptus. Nam si actum fuerit reali, seu ad rē, actor ipse petet a Iudice, ut mittat se in possessionem rei in sententia, vel in præcepto contentæ, qua re petita mittatur a prædicto Iudice in possessionem dictæ rei; & in ea manuteneatur, seu retineatur omnibus iuris remediis, etiam manu militari, statimque efficiatur uerus,& legitimus possessor Si vero actum fuerit personali, vel officio Iudicis ipse creditor, vel eius hæredes petere possint a Iudice sibi dari possessionem bonorum ut supra,& quorum petens ipse maluerit,& potius elegerit, usque ad integram summā debiti, seu æstimationis facti, vel rei, & expensarum factarum,& faciendarum, verum ab ea prima electione bonorum creditor ipse nullo modo deinde recedere valeat. Qui Dominus Iudex tunc teneatur dare ipsi petenti pro integra summa ut supra possessionem bonorum dicti condemnati, vel habiti pro condemnato & eorū bonorum, quæ non solum possideat reus ipse seu debitor, verum etiam eorum quæ tanquam sua possideat tempore tenutæ, seu possessionis, vel saltem tempore oblationis libelli, seu qualisqualis petitionis productæ contra eum, vel tempore litis contestatæ, vel habitæ pro contestata, nulla etiam facta excussione bonorū, dicti condemnati, vel habiti pro condemnato. Verum si eadem bona deinde ab aliquo possessa esse reperirentur, nihilominus ipse debitor (si creditori ita placuerit) non obstante possessione suprad: ctā semper,& quoad secuta fuerit bonorum adiudicatio capi possit & in carcerem duci a quo relaxari, seu liberari nunquam debeat, donec integre satisfecerit & persolverit ipsi creditori, vel eius hæredibus totam sortē,& expensas omnes antedictas. Si vero possessio data fuerit bonorum mobilium tunc seruentur tradita in statuto De licitatione & venditione pignorum. Si autem nominis debitoris data fuerit, obseruentur contenta in statuto. De modo procedendi ad tenutam, seu possessionem nominis debitoris. At si ipsa possessio data fuerit bonorum immobiliū ut supra, tunc seruabitur ordo,& modus infrascripti Nam uolumus quod ipsa possessio, seu potius possessionis datio mandato, seu nomine Domini Iudicis notificetur ipsi debitori, vel eius hæredi personaliter, vel citetur quemadmodum citari debet secundum formam nostrorum statutorum exprimendo summam debiti, seu pretium rei, vel facti, nomen officii Iudicis, qui possessionem dictarum rerum dederit, nec non ipsarum rerum situm,& confinia, requiratur præterea ipse

de-

debitor,seu eius hæres ad instantiam creditoris quatenus recuperare debeat ipsam possessionem intra decem dies utiles proxime sequentes,quam possessionem recuperari posse tunc tantum volumus,& statuimus, cum debitor, vel eius hæres integre satisfecerit,& persoluerit ipsi creditori summam debiti, vel pretium rei,vel facti,contentum in sententia,seu præcepto, & expensas omnes factas,& non aliter.nec alio modo ab ipso debitore vel eius hærede recuperari posit. Elapsis autem dictis decem diebus teneatur D. Iudex ad instantiam creditoris,vel eius legitimi procuratoris depellere manu militari debitorem condemnatum,vel habitum pro condemnato,vel eius hæredem,de possessione eius rei vel rerum,cuius,vel quarum data fuerit possessio, & quas res ipse debitor,vel eius hæres haberet, & teneret tempore oblati libelli; seu qualis qualis petitionis, seu executionis petitæ, vel instantiæ factæ, etiam si postea compertum esset eas a tertio aliquo possideri nulla bonorum executione etiã facta ut supra, & ipsum creditorem, vel eum, qui pro eo esset, manutenere, seu retinere in dicta possessione omnibus iuris remediis pro rata seu portione crediti,& expensarũ, reseruato iure dicto creditori,vel eius hæredi virtute præsentis statuti adeundi ad alia bona,si ea quorum data fuerit possessio,satis non fecerint summæ dicti crediti.& expensarum factarum, & faciendarum. Et is, qui missus fuerit in possessionem prædictam,tanquam verus, & legitimus possessor post dictos decem dies lucretur fructus rei ipsius, seu rerũ quarum data fuerit possessio,pro rata, seu portione summæ, æstimationis facti,vel rei,quod,vel quæ petitur,& pro rata,seu portione temporis,quo in possessione permanserit. Et si dicta possessio intra dictos decem dies non fuerit recuperata ut supra creditor saltem intra annum peractis dictis decem diebus debeat suum producere libellum, seu qualem qualem petitionem ex secundo decreto,citato ipso condemnato,vel habito pro condemnato,seu eius hærede, quo præterito licet possessio firma,& rata sit,dictus creditor tamen non lucretur fructus dictæ possessionis, & in ea petitione petet a Iudice licentiam, seu potestatem proclamationis faciendæ,nec non licitandi,& vendendi plus offerenti res ipsas æstimatas,& emptore non inuento sibi in solutum ex secundo decreto adiudicari,& prout infra dicetur. Qua petitione producta ut supra procedatur ad alia,& ea etiam valeãt,que fient sine curatore, dummodo solemnitas infrascripta seruetur. Nam uolumus quod mandato Domini Iudicis fiant, & fieri debeant duæ proclamationes per unum ex nuntiis Communis Mutinæ,publice, & alta uoce ante Tribunal Iuris Iudice pro tribunali sedente, & ad arengheriam palatii dicti Communis,& ad locum ubi citationes fieri debent secundum formam nostrorum statutorum,ad quem locum relinquatur,& affigatur cedula infrascripti tenoris,& hoc seruetur in singulis proclamationibus,& inter primam,& alteram proclamationem intersit spatium trium dierum utilium. In una quacunque autem proclamatione,& cedula exprimatur nomen officii Iudicis nomen,& pronomen creditoris, & debitoris, res quarum data fuerit possessio,situs,& confinia,summa, seu pretium, uel æstimatio rei,uel facti,præterea in ipsis proclamationibus, & cedulis dicatur, quod si quisquam est,qui sua putans interesse velit dictæ possessioni, vel petitio-

tioni coram ipso Domino Iudice productæ opponere, is comparere debeat coram ipso D. Iudice intra tempus dictorum trium dierum vtilium ad opponendum, excipiendum, & contradicendum, ne ea fiant, quæ in petitione petita fuerunt. Et si aliquis sua putans interesse comparuerit, & intra dictum tempus opposuerit, exceperit, & contradixerit, in huiusmodi contradictione, & oppositione seruentur tradita in statuto. De instantia causarum, in quibus non producitur libellus, ipse autem debitor nequaquam admittatur ad opponendum, sed solum ad soluendum vt supra. Si autē aliquis tertius pro suo interesse non comparuerit, vel comparuerit, & exclusus fuerit, tunc producta sententia, seu sententiis, & actis, in qua, vel quibus debitor ipse fuerit condemnatus, vel habitus pro condemnato, eligatur, citato debitore, ab ipso Iudice tres æstimatores boni nominis, & famæ, maiores annis xxv. qui sint vicini loco, vbi posita sunt bona, quorum data fuerit possessio, vel ibidem possideant bona immobilia, qui tres æstimatores amoto omni amore, odio, & humana gratia, simul, & vna æstimare debeant dicta bona & ad id cogi possint mulcta indicta, & captis pignoribus. Qui postea quam æstimauerint dicta bona, debeant referre, & ad referendum cogi possint æstimationem dictorum bonorum in scriptis eorum iuramento, de quo in actis notarii causæ fiet specialis mentio, & dicta relatione facta fiant, & fieri debeant mandato D. Iudicis tres licitationes ante tribunal iuris & Iudice pro tribunali sedente hora iuris, per vnum ex præconibus Communis Mut. publice, & alta voce, sono tubæ præmisso, & inter vnā, & alteram licitationem intersit, & interesse debeat spatium saltem trium dierum utilium proxime sequentium, tenorem autem cedulæ, & dicendorum p ipsum præconem statuimus talem esse debere. Nam volumus quod in ea exprimatur nomen officii Iudicis, nomen, & cognomen creditoris, & debitoris, summa debiti, seu æstimationis rei, vel facti, res, quarū data fuerit possessio, situs. & confinia, & æstimatio dictarum rerum ab æstimatoribus facta. Item, & in ea exprimatur quod, si quisquam est, qui velit ipsam, vel ipsas res emere maiore pretio quam æstimatæ fuerint, is comparere debeat coram ipso D. Iudice intra tempus trium dierum utilium proxime sequentium ad offerēdum quanto pretio illam, vel illas emere voluerit, & quoties licitabitur, toties afferantur cedulæ continentes effectum suprascriptum, & affigantur per vnum ex nuntiis Communis Mutinæ ad scalas palatii Plateas versus, & ad locum, vbi reus citari debet secundum formam nostrorum statutorum. Et comparente vno, vel pluribus plus offerente, vel offerentibus intra tempora dictarum licitationum, a Iudice dabitur ipsi creditori licentia seu potestas vendendi plus offerenti eam, vel eas res, vel partem eius, vel earum, quæ sufficiat satisfactioni crediti, & expensarum factarum, & faciendarum, & ita plus offerenti a creditore, seu eius hærede vendentur ipsæ res, & emptor in earum possessionem mittetur, & in ea a Iudice omnibus iuris remediis manutenebitur & retinebitur; & habebit ipse emptor bona dicti debitoris, & non creditoris hypotechata pro euictione, ac si ipse debitor ea vendidisset, & bona sua obligasset. Si res autem, quam uendendi licentia, seu potestas facta fuerit ipsi creditori ut supra, commodam diuisionem non caperet, & ideo necesse esset, ut maior pars dictæ rei

ven-

venderetur, quam esset debitum principale vna cum expensis factis, & faciendis, tunc creditor, seu emptor teneatur id omne, quod superest, soluere condẽnato prædicto vel eius hæredibus, vel deponere penes idoneam personam periculo creditoris ipsius ad eum finem, ut soluatur dicto condemnato, vel habito ꝓ condẽnato, seu eius hæredibus. Verum si quisquam intra tempus dictarum licitationum plus offerens non comparuerit, tunc Dominus Iudex, coram quo est quæstio, ex secundo decreto adiudicabit creditori, seu eius hæredibus secundum æstimationem ab æstimatoribus factam, rem, seu res, seu earum partem (si commode diuidi possit) quæ sufficiat solutioni crediti, & expensarum factarum, & faciendarum, quas quidem expensas factas, & faciendas idem Iudex taxare teneatur in sententia dictæ adiudicationis secundum tradita in statutis nostris. Si uero res ipsa, cuius data fuerit possessio, & quæ adiudicata fuerit, minus ualeret, habita ratione æstimationis, quam esset creditum principale vna cum expensis, tunc possit creditor proficisci ad alia bona, donec sibi integre satisfactum fuerit. Si autem res quæ commodam non capit diuisionem adiudicata esset, plusque valeret, quam esset creditum principale vna cum expensis, tunc creditor residuum illud teneatur illico soluere condẽnato prædicto, vel eius hæredibus, vel penes idoneam personam deponere ut supra, & in possessione ipsa a Iudice manuteneatur, retineatur, & defendatur omnibus iuris remediis, & habeat bona debitoris hypotechata, & uere, & expresse obligata pro euictione ipsius rei, ac si ipse debitor eam vendidisset, seu in solutum dedisset creditori antedicto, & bona sua expresse obligasset pro euictione prædicta. A prædictis autem contentis in præsenti statuto, vel aliquo prædictorũ appellari minime possit, nec de nullitate dici, uel in integrũ restitutio peti etiã ex capite minoris ætatis, & is contra quem prædicta fuerint facta, ius aliquod dicere, seu obtinere non possit modo aliquo, ratione, vel causa, nisi si ipsius rei plus uenditum, uel adiudicatum fuisset, quam esset debitum principale una cum expensis ut supra respectiue.

¶ De bonis pignerari prohibitis.

RVBRICA. XIIII.

Statuimus quod bona infrascripta non possint quoquo modo, vel aliqua causa publica, uel priuata pignerari a quouis executore, nec dictorum bonorum capi possit possessio, & si prædicta fierent authoritate alicuius Iudicis uolumus præsumi gestum de facto, & etiam si debitum esset iuratum, quia respectu suprascripto dictum iuramentum præsumitur simulatum, & dolosum, & extortum, sub pœna librarum uigintiquinque a Iusdicente, si contrafecerit, auferenda, & applicanda, seu soluenda pro dimidio Fisco Ducali, & pro alio dimidio parti læsæ, & etiam sub pœna librarum decem ab ipso executore auferenda, & applicanda, seu soluenda ut supra. & illico bona infrascripta, si pignerata fuerint restituantur patronis, seu eorum dominis absque aliqua solutione cuiuis facienda, quinimmo ipse executor teneatur satisfacere damnis, & interesse partis, cuius iuramento fidem adhiberi volumus usque ad summam soldorum viginti, saluo iure pro bandi maius damnum, si forte maius acciperit. Bona autem sunt infrascri-

pta videlicet. Boues,seu vaccæ a iugo,ligones,seu Zappæ,plaustra, & omnia alia instrumenta apta ad agriculturam,libri cuiusuis scientiæ protocolla, seu quæcunque scripturæ publicæ notariorum,vel aliorum, penes quos essent ipsæ scripturæ,& prædicta sibi locum vendicent,siue data esset possessio, siue pignoris loco accepta essent virtute statuti. De primo,& secundo decreto contra contumacem,seu statuti.De primo, & secundo decreto contra non contumacem.siue pignus conuentionale,siue prætorium esset.Item & dicta bona sequestrari non valeant,& sequestrum,si quod factum fuerit, sit ipso iure nullũ. saluo tamen quod,quoties non reperirentur alia debitoris bona, de quibus possit creditori satisfieri,tunc possessio,vel pignus,seu sequestrum prædictorũ bonorum,vel alicuius eorum,dari,accipi,ac fieri possit,& data,acceptum, ac factũ respectiue valeat authoritate præsentis statuti.

De in ius vocatis,& venientibus.
RVBRICA. XV.

SI quis agere,experiri,vel litem intendere alicui voluerit iuribus sibi compe tentibus,citato ipso cui litem vult intendere cum copia libelli, seu qualis qualis petitionis,prout citari eum volumus,teneatur ipse agens seu agere volens coram Iudice,cuius mandato reus citatus fuerit,& ea hora, qua fuerit citatus,producere,seu porrigere libellum,seu qualem qualem petitionem continentem saltem nomen officii Iudicis,nomen, ac cognomen actoris, & rei, summam,rem,vel ius,quod petitur causam petitionis.& dictum libellum,seu qualem qualem petitionem productam ut supra in actis relinquere. qua petitione porrecta & in actis relicta ut supra,si citatus ipse non comparuerit,seruentur tradita in statuto.De in ius vocatis,& non veniẽtibus.At si ipse citatus, vel aliquis eius nomine legitime responsurus comparuerit, petere quidẽ non valeat copiã libelli,seu qualis qualis petitionis ad eũ,ut supra diximus, trãsmissam,sed ei statuatur, & statutũ esse intelligatur virtute præsentis statuti tẽpus duorũ dierũ utiliũ immediate sequentiũ ad excipiendũ,& respondendũ & opponendũ dicto libello,seu quali quali petitioni,intra quod spatiũ dierum si reus ipse,vel legitimus eius procurator nihil exceperit, vel opposuerit petitioni prædictæ,seu libello non habeatur pro contumace,verũ lis ipsa habeatur, & sit vere contestata,& ad alia procedatur ut infra Si autem responderit ad contenta in libello seu quali quali petitioni vel aliquã eorũ partẽ confessus fuerit,tunc procedatur ad id,quod confessus fuerit,prout ordinatum est in statuto. De præcepto in confitentem faciendo.Si vero opposuerit, vel etiam simpliciter negauerit narrata,prout narrantur,vel petita,prout petũtur, vel aliquo modo, conditioneue aliqua confessus fuerit,vel aliis similibus modis usus fuerit,lis similiter habeatur, & sit omnino contestata etiam si protestatũ esset ab excipiente litem nolle contestari, si modo exceptio personæ non legitimæ, vel mandati non legitimi,vel exceptio incompetentiæ,seu fori,vel exceptio fideiussionis non præstitæ secundũ formam statutorum nostrorũ, vel exceptio litis pendentiæ.vel reficiendarum expensarum opposita non fuerit, quo casu lis non habeatur,neque sit contestata,nisi præterito tempore sex dierum infra-

scri-

ſcripto vel niſi poſtquã à Iudice terminatæ fuerint dictæ exceptiones, quas terminare Iudex debeat intra ſex dies vtiles proxime, & immediate ſequẽtes ſub pœna librarum decem, in quam ipſo iure incidat nec non teneatur ſatisf. ceſe damnis, & intereſſe partis læſæ. Quibus exceptionibus terminatis intra dictũ tempus, vel præterito dicto tempore ſex dierum, & non terminatis dictis exceptionibus lis habeatur, & ſit uere conteſtata, & procedatur ad alia, non obſtãtibus dictis exceptionibus forte non terminatis, reſeruatis aliis exceptionibus peremptoriis ſeu miſtis quibuſcunque in tempora diſputationis ferendæ ſententiæ, prout & ſicut continetur ſub titulo. De Incidentibus & emergentibus. Et lite ipſa conteſtata, vel habita pro ſeu vti conteſtata ut ſupra, eadem die virtute præſentis ſtatuti intelligatur, & ſit ipſo iure datum vtrique parti ſpatium xxv. dierum utilium immediate ſequentium ad probandum, & probatum habendum omni genere, & ſpecie probationis, ſeu defenſionis quicquid probare uoluerit, niſi aliqua partium dixerit ſe habere probationes extra ciuitatem, & diſtrictum Mut. quo caſu poſſit, & debeat Iudex, coram quo eſt quæſtio, tẽpus prædictum probatorium, ac reprobatorium protogare, prout habetur in ſtatuto. De teſtibus examinandis extra ciuitatem, & diſtrictum Mut. Et durante tempore dictorum xxv. dierum vtilium poſſit quælibet pars producere quæcũque iura, inſtrumenta, monumenta, documenta, & inducere, & facere examinare teſtes, & probare iura ſua, prout ſibi melius, & iuſtius eſſe uidebitur ad obtinendam in cauſa victoriam. & dicto termino, ſeu tempore elapſo nihil amplius in dicta inſtantia produci, uel probari poſſit, & ſi productum, probatũue fuerit ipſo iure non ualeat. Ipſo autem xxv. dierum termino, ſeu ſpatio elapſo, proceſſus, dicta, & atteſtationes teſtium ipſo iure ſint publicata, & uti publicata habeantur, & currat utrique parti ipſo iure tempus xv. dierum utilium immediate ſequentium ad habendum copiam teſtium in cauſa examinatorum, & inſtrumentorum, ac omnium in ea productorum, & ad opponendũ, & contradicendum, & excipiendum quicquid pars ipſa uoluerit, & etiã ad reprobãdum teſtes inſtrumenta, & ſingula producta, ſi reprobare uoluerit, & ad probandum, & probatum habendum dictas reprobationes omni genere, & ſpecie reprobationis. Et vltra dictum tempus nulla partium in præmiſsis reprobationibus amplius audiatur, vel admittatur, ſed ſi quid poſt dictum tempus reprobatorium productum, exhibitum, uel probatum fuerit, illud minime valeat, aut poſsit adiumentum aliquod afferre producenti, vel probanti, hoc præterea addito, quod ſi quis inſtrumenta aliqua producere, ſeu exhibere voluerit, ea producere, & exhibere teneatur intra primos ſex dies termini reprobatorii, quæ, & ſi poſtea producerentur, non admittantur, neq; proſint & omnium inſtrumẽtorũ, documentorum, & ſcripturarum quarumlibet qualibet in parte iudicii productarum copia, ſeu exemplum petenti immediate detur vna cum die, anno teſtibus, & loco, ſi in ipſis ſcripturis fuerint, & ne dolo, vel iniuria notarii pars impediatur reprobare intra dictum tempus reprobatorii teſtes, ſeu atteſtationes teſtiũ, vel inſtrumenta ſeu monumenta, vel alias quaſuis ſcripturas, volumus quod notarius ipſius cauſæ requiſitus ab aliqua partium teneatur intra quatuor primos dies reprobatorii temporis prædicti exemplari,

ſeu

seu describere ipsas attestationes, instrumenta, & quasuis alias scripturas & copias, seu exempla prædictorum omnium intra dictum temporis spatium tradere, & consignare parti petenti, recepta tamen competenti mercede, sub pœna librarum xx. applicanda, seu soluenda Fisco Ducali pro dimidio, & pro alio dimidio parti petenti. Et ita Iudex ad instantiam cuiuslibet partis præcipere debeat notario causæ sub dicta pœna, vel etiam maiori arbitrio suo imponenda, vt intra dictum tempus arbitrio quoque Iudicis statuendum, reuera copiam prædictam tradat parti petenti, & notarius nihilominus teneatur ad omnia damna & interesse partis ea de re læsæ, & quæ copia, seu exẽplum debeat esse auscultatum, & idem esse cum originali, & subscriptum saltem manu ipsius notarii causæ, & dictæ copiæ, seu exemplo subscripto fides adhibeatur. Termino autem reprobatorio finito, prima die iuridica immediate sequẽti intelligatur processus testes, & dicta eorum publicata, & conclusum esse in causa virtute præsentis statuti, & conclusio in causa, seu habito pro concluso nulla partium possit amplius quicquam producere, exhibere, vel quoquo modo probare, adeo quod ipse Iudex non possit ex officio etiam suo quoquo modo aliquid facere vel admittere, sed tantum de iam actitatis valeat interrogare pro veritate cognoscenda. Et post dictam conclusionem ipso iure detur vtrique parti spatium xv. dierum continuorum ad habendum copiam totius processus, cui copiæ fides adhibeatur, quoties subscripta sit manu notarii causæ cum eius signo, quo elapso possit quælibet pars quandocunque intra terminum sex mensium continuorum proxime sequentium omnes scripturas, & totũ processum actualiter tantum Iudici præsentare, seu offerre ad finem ferendæ sententiæ. & si intra dictum terminum sex mensiũ ut supra minime præsentatus, vel oblatus fuerit instantia causæ actori pereat, & periisse omnino intelligatur. Dicta autem præsentatione facta Iudex ipse in qualibet causa tam ordinaria, quã delegata etiam a Principe habeat terminum xx. dierum vtilium ad ferendam sententiã definitiuã clarã, & apertã, non in confuso, neq; per relationẽ ad acta, nisi consilium sapiẽtis ab aliqua partium petitum fuerit intra primos quatuor dies utiles dictorum xx. dierum vtiliũ iuxta tradita in statuto. Intra quæ tempora consilium sapientis peti valeat. quo casu id fiat quod in statutis nostris est ordinatum, & sententia lata post ipsum tempus xx. dierũ sit nulla, & si intra dictos xx. dies sñtia lata non fuerit, ipsi instantia pereat, & Iudex in prædictis negligẽs, vel in aliquo prædictorũ teneatur satisfacere de damnis, & interesse, & de libris x. parti læsæ. Declarantes quod, vbi instãtia causæ perempta fuerit, si actor ipse omnes ipsius processus expensas in effectu reo persoluerit, instantia renouetur, & ipso iure renouata sit, & dictus actor teneatur processum & scripturas intra x. dies utiles ipsi Iudici præsẽtare ad finẽ ferẽdæ sñtiæ, quibus præsentatis seruetur, & seruari debeant quæ supra diximus post præsentationẽ scripturarũ. Declaramus etiã quod si contigerit aliquã causam alias ordinariã, vel extraordinariã delegari et a Principe, vel subdelegari expressis verbis illis, summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, vel aliis verbis dicta causa sic delegata habeat eandem instantiam, quam haberet si delegata non esset, & quo ad solutionem sportularũ habeatur pro non delegata. Insuper

per

per statuimus quod causas, vel quæstiones non excedentes summam, vel pretium, vel interesse librarum xv. solummodo cognoscere debeat D. Iudex ad minora, & non alius; & eis finem debitum imponat, prout traditur in statuto. De officio Iudicis ad minora. Causas vero excedentes summam, vel pretiū, seu interesse dictarum lib. xv. usque ad lib. L. inclusiue D. Prætor, & cæteri alii Iusdicentes cognoscant, & terminent, & decidant summarie, de plano sine strepitu, & figura iudicii, & sola facti veritate inspecta. Et pariis statuti beneficio gaudeant etiā Forenses, nisi aliud statutum specialiter eos audiri non debere constitueret. Et hoc statutū in procedendo seruetur etiā in actionibus natis ex contractibus ante præsentis statuti adiectionem celebratis, at in decidēdo statuta tempore confectionis ipsorum contractuum vigentia obseruentur.

Prorogata fuit iurisdictio Iud. ad minora, ut in lib. Ref. C. 14

De reseruatione exceptionum, incidentium, vel emergentium. RVB. XVI.

QVoniam nobis curæ est lites, quæ immortales iam fere factæ sunt, diminuere, ac laboribus, & dispendiis (quoad fieri potest) litigantes leuare, id circo mutata deliberatione statuimus quod, vbi in aliqua lite, seu causa ciuili vel mista, ordinaria, vel extraordinaria, vel delegata et a Principe, seu subdelegata opposita fuerint aliquæ exceptiones dilatoriæ peremptoriæ, vel mistæ, ivel emerserint aliqua incidētia, vel emergentia etiam falsitatis, siue in prima, secunda, vel vlteriori instantia, siue in principio litis, siue tēpore litis contestatæ, siue postea quandocunque, Iudex ipse, coram quo est quæstio, teneatur, & debeat huiusmodi exceptiones, incidentia, vel emergentia statim reseruare tacite vel expresse in tempus ferendæ sententiæ de & super negotio principali. At si a Iudice reseruatæ, seu reseruata non fuerint, ipso iure virtute præsentis statuti reseruatæ, seu reseruata esse intelligantur, ut citius causæ finis imponatur saluis tamen, & exceptis iis, quæ in aliis statutis ordinauimus, & maxime in statuto. De in ius vocatis & venietibus. & in statuto. De temporibus appellationum, dummodo huiusmodi exceptiones oppositæ, vel dicta incidentia, seu emergentia opposita, seu euenientia, ut in principio præsentis statuti, ex natura ipsorum, & ex negotii qualitate in dictum tempus reseruari possint. Nam si dictæ exceptiones, seu incidentia, vel emergentia huiusmodi reseruari non possint ut supra, tunc ea terminari, & decidi omnino a Iudice volumus intra sex dies vtiles immediate sequentes a die oppositionis, uel deductionis eorum. & si opus fuerit aliqua probatione pro decisione exceptionum prædictarum, vel incidentium, vel emergentium, eam fieri mandamus intra primos quatuor dies dictorum sex dierum vtilium summarie, & de plano, & sine figura iudicii, & extra tribunal Iudicis, & eo etiam non sedente pro tribunali. Quod tempus dictorum quatuor dierum nullo modo, nullaue uia suspendi, vel prorogari valeat respectu etiā positionum in causam, seu incidēs vel emergens forte productarum, & quæ exceptiones incidentia, vel emergentia si intra dictum tēpus a Iudice decisa non fuerint, ad ulteriora procedatur non obstantibus dictis exceptionibus, incidentibus, vel emergentibus. Decernentes quod ubi in casibus antedictis exceptiones ipsæ, vel emergentia, seu incidentia tacite, siue expresse reseruatæ, seu reseruata fuerint ut supra, & de eis

in

in sententia de & super negotio principali lata aliqua mentio facta non fuerit, penitus reiectæ, seu reiecta esse censeantur virtute præsentis statuti.

¶ De attestationibus, & confessionibus post peremptionem instantiæ. RVBRICA. XVII.

STatuimus quod, & si instãtia alicuius causæ ordinariæ, seu extraordinariæ vel delegatæ etiam a Principe, uel subdelegatæ aliquo modo expirauerit, vel perierit, confessiones tñ partiũ tacitæ, vel expressæ, & depositiones testium receptorum in dicta instantia non expiret, etiam si ipsæ depositiones non fuerint publicatæ, & possint in aliam instantiam produci, & confessiones prædictæ, & attestationes probent, & ualeant inter easdem personas.

¶ De instantia Causarum in quibus non porrigitur libellus, & extraordinarie, vel summarie proceditur. RVB. XVIII.

STatuimus, & ordinamus quod oẽs dilationes, & tempora, quæ seruãtur, & seruari debent in causis ordinariis iuxta tradita in statuto. De in ius vocatis & venientibus. dimidiatæ, seu dimidiata esse intelligãtur ipso iure in omnibus causis, seu quæstionibus, in quibus non porrigitur libellus, seu qualis qualis petitio, & proceditur extraordinarie, vt exempli gratia. Si quis ratione sui interesse impugnaret tenutam, pignus, sequestrum, recommendationem, possessionẽ, siue executionẽ & in oĩbus casibus, in qbus de iure cõi, vel municipali proced i potest summarie, de plano, sine strepitu, & figura iudicii. Et dictæ causæ cognoscantur, & decidantur intra dicta tempora sic ut supra dimidiata, sin minus instantia pereat, & impugnans, seu petens in expẽsis omnino condẽnetur Declarantes primam comparitionem impugnantis haberi loco libelli, seu qualis qualis petitionis.

¶ De reficiendis expensis perempta instantia. RVB. XIX.

STatuimus, & ordinamus quod perempta instanria causæ principalis ordinariæ, uel extraordinariæ &, seu delegatæ etiam a Principe, actor ipse in alio iudicio nequaquam audiri debeat, nisi in primis, & reuera reo soluerit expensas totius processus, ac mercedem procuratorum, & aduocatorum, si ei causæ interfuerint, iuxta taxationes statutorum nostrorum. Et idẽ obseruetur, si actor tacite, vel expresse renuntiauerit instantiæ dictæ causæ, nihilominus enim reus quandocunque ipsas expensas, & mercedem petere, & exigere possit, etiam si actor ipse aliud iudicium non incohauerit, vel litem aliam non inceperit.

¶ De iureiurando, quod iurare debent Iudices tempore ferendæ sententiæ. RVB. XX.

IVsiurandi religio ab omnibus summo semper in honore est habita ita, vt qui eam neglexerint periuri, & maxime impii in perpetuum existimati fuerint, pœnasque impietatis, & periurii Deo ipsi, hominibusque quam grauissimas merito dederint. Ideo statuimus quod Iudices priusquam ferant definitiuam aliquam sententiam, vel habentem uim definitiuæ teneantur, & debeant palã manibus tactis scripturis per Euangelium Dei iurare, quod rite, & recte iudicabũt omnibus precibus, pretio, & humana gratia posthabitis. Hoc ãt iuramẽtũ in actis præsertim a notario causæ describetur & de eo similiter in ipsa sentẽtia mentionẽ faciet, Iudice enim non iurante sententia contra formam præsentis

præsentis statuti ab eo lata non valeat, nec teneat, & pro nulla habeatur.

De calculatoribus. RVB. XXI.

QVoniam tempora, ut litibus nũquam finis imponatur, sæpenumero dicũtur lapsa esse, & aliquando adhuc non esse lapsa, & sic nimis propere. Idcirco statuimus quod, ubi aliquod prædictorum in iudicio, vel compromisso alias emerserit, notarius causæ ipso iure intelligatur electus uigore præsentis statuti ad calculandum, seu dinumerandum dicta tempora, qui notarius suo iuramento manibus tactis scripturis intra biduum utile proxime futurum suũ referat in actis calculum sub pœna ipsi notario non referenti intra dictum tẽpus librarum x. applicãda, seu persoluenda parti, in cuius damnum, & contra quam prædicta, vel aliquod prædictorum allegaretur, & adduceretur. & nihilominus intra aliud biduum utile calculum suum in actis referre debeat sub eadem pœna, & a calculatione, seu dinumeratione, & relatione prædictis appellari, de nullitate dici non ualeat, vel in integrum restitutio peti etiam ex capite minoris ætatis. Declarãtes quod, ubi ex calculo relato aperte non constaret de lapsu, vel non lapsu dictorum tẽporum, vel dubium aliquod ex lectione ipsius calculi emerserit, tunc Iudex ipse intra aliud biduum utile pronunciare clare debeat, an dictum tempus lapsum, seu præteritum sit nec ne, sub pœna librarum x applicanda, seu persoluenda ut supra, a qua declaratione similiter non possit appellari, nec de nullitate dici, vel in integrũ restitutio peti ut supra. & quoties intra dictum biduum pronunciatum non esset, ad alia in causa procedatur. Declarantes etiam quod, si actor, vel reus, durante adhuc probatorio, vel reprobatorio tempore respectiue, ideo opposuerit lapsum esse probatorium, seu reprobatorium tempus respectiue, ut impediat examen testiũ, & ut pars expensis frustretur. & postea compertũ fuerit ex dictis temporibus respectiue aliquid superesse, tũc pars, quæ opposuerit lapsum probatorii, seu reprobatorii temporis, cadat ipso iure in pœnam librarum x. applicandam, seu persoluendam alteri parti, prout eas dictæ parti ascribimus, & applicamus loco damnorũ, & interesse, ita ut commissum sit grauamen, & esse intelligatur & nulla adiuuetur excusatione qui aliquod prædictorum opposuerit, neque audiatur in causa nisi reuera solutis dictis libris x. ut supra. Et de prædictis procurator censeatur hũisse legitimum mandatum, prohibentes expresse partib. ne possint eligere calculatorem alium quam notarium causæ. Et hoc statutũ sit præcisum, & truncum.

De testibus examinandis extra ciuitatem, & districtum Murinæ. RVBRICA. XXII.

STatuimus quod, si aliqua partium litigantium in causa ciuili, vel ordinaria, vel extraordinaria seu delegata etiam a Principe, dixerit se habere probationes extra ciuitatem, & districtum prædictum. & indigere dictis probationibus & ideo dixerit, ut obtineat infrascripti termini probatorii seu reprobatorii prorogationem, Iudex coram quo lis est, dictam prorogationem concedere teneatur seruatis tamen infrascriptis. Nam in primis principalis ipse, si præsens fuerit in ciuitate vel districtu, si autem absens fuerit, eius legitimus procurator iurare teneatur manibus tactis scripturis per Euangelium Dei se non dolo, vel ca-

Vide R. formata lib. 4. Cap. 6. Rub. xxvii.

calumnia, nec animo litem longius producendi prædicta petere, vel dicere, sed quia certo nouit se se indigere in causa dictis probationibus. Et præterea teneatur nominare saltem ipsi iudici nomen, & cognomen omniũ testiũ, quos vult examinare, & nomẽ, seu nomina locorũ, vbi in animo ei est velle facere huiusmodi probationes, vel conficere instrumẽta seu documenta aliqua habere, seu velle releuare, tunc enim ipse Iudex tenebitur tam probatorium, quam reprobatorium tempus prorogare, & quantum sibi videbitur, considerata locorum distantia, ac itineris longitudine, & habita ratione multitudinis testium nominatorum. Et si pars, quæ dictum terminum probatorium seu reprobatorium sibi prorogari obtinuerit ut supra, aliquas probationes per instrumenta, seu testes in dictis loco seu locis habitantes examinan. vel reuelan. respectiue non fecerit in loco, seu singulis locis nominatis, si plura loca fuerint nominata vel eas deinde, durantibus dictis temporibus respectiue, coram Iudice prædicto in Ciuitate Mutinæ actualiter non produxerit, tunc ipso iure incidat, & incidisse intelligatur in pænam librarum x. pro quolibet loco nominato, in quo probationes, vti dixerat se velle facere, non fecerit, vel eas non produxerit, seu præsentauerit Iudici ut supra, applicandam, seu persoluendam prout applicamus, & ascribimus alteri parti loco damnorum, & interesse. Quamq; pœnam Iudex ad instantiam partis intra triduum vtile, postquam requisitus fuerit, exigere teneatur, teneaturque committere grauamen reale, & personale contra partem, quæ petierit sibi prorogari terminum prædictum, sub pœna tantundem soluendi ab ipso Iudice prædicta non adimplente auferenda, & applicanda ut supra. & nequaquam pars ipsa, contra quam grauamen fuit commissum audiatur, vel audiri possit in causa, nisi in effectu persoluerit pœnam, seu pœnas prædictas, & expensas ea de causa legitime factas, & suprascripta habeant locum, nisi per duos testes idoneos probatum fuerit coram Iudice in Ciuitate Mutinæ iustum impedimentum probationis, seu productionis non factæ. Et ut occurratur calumniis huiusmodi, declaramus quod, ubi quis testes, vel instrumenta, vel plura loca nominauerit, quorum locorum alter Ciuitati forsan propinquus sit, alter vero ab ea longe absit, & tamen in loco propinquiori solum examinare fecerit ipsos testes, cum temporis prorogatio concessa fuerit habita ratione loci remotioris, is, qui nominauerit & probationes non fecerit in prædictis omnibus locis a se nominatis & eas non produxerit, incidat ipso iure in pœnas suprascriptas. Et hæc omnia suprascripta vendicent sibi locum in præsenti casu, in quo etiam procurator intelligatur habere legitimum mandatum ita ut faciat principalem suum incidere in dictam pœnam, licet haberet mandatum ad causas tantum.

Quomodo agendum sit reali. RVB. XXIII.

Ordinamus quod quicunque reali actione, seu ad rem agere voluerit, is citare faciat possessorem, seu detentorem rei petitæ secundum formam nostrorum statutorum, & si pars citata comparuerit, tũc procedatur secundum formam statuti. De in ius vocatis, & venientibus. sin minus comparuerit, & contumax fuerit tunc accusata citatæ partis contumacia, & misso libello ad locũ, vbi citari debuerit, statutus sit ipso iure terminus trium dierum vtilium ipsi

par-

parti conuentæ ad respondẽdum libello,seu quasi quasi petitioni,quo termino elapso lis quidẽ habeatur pro contestata. Verũ si agens voluerit procedere ad definitiuã sententiã secundum qđ prouisum est supra in agẽte personali in statuto. De in ius vocatis,& non venientibus.tunc in causa ipsa procedatur ad alia seruatis tamẽ dilationibus,& terminis de quibus in statuto. De in ius vocatis,& venientibus.Si vero actor ipse maluerit immitti in possessionem rei petitæ,tunc post terminum lapsum trium dierum probabitur ab ipso actore eius intentio saltem per iuramentum.Et deinde mandato, & authoritate Domini Iudicis,coram quo est quæstio,immittetur per vnũ ex nuntijs Communis Mutinæ in possessionem dictæ rei petitæ,statueturq; dicto reo spatium decem dierum vtilium ad ipsam possessionem recuperandam quemadmodum dictũ est in agente personali in statuto.De primo,& secundo decreto contra contumacem.Elapsis autẽ dictis decem diebus vtilibus,& non recuperata ipsa tenuta, amplius ipsam recuperare non possit,sed efficiatur ipse conuentus de possessore petitor,super quo petitorio audiatur vsq; ad tempus,quo de iure communi audiri debet,& potest.Declarantes quod si immissus in possessionem voluerit post dictos decem dies etiã procedere super dominio,vel quasi,rei petitæ, vel hypothecaria competẽti vsq; ad definitiuã sententiã possit hoc facere,& currãt tempora ad probandũ,& quoad omnia alia sequentia obseruentur contẽta in statuto.De vocatis in ius & veniẽtibus.Tenuta aũt in præmissis recuperari possit,prout in statuto.De primo,& secundo decreto contra contumacem.

¶De licitatione,& venditione pignorum. Rub. XXIIII.

SI quis habebit penes se aliquod pignus rei mobilis ab aliqua persona,& elapsum sit tempus soluendi debitũ,cuius causa datum fuerit pignus,& is, qui habet pignus,voluerit sibi satisfieri,teneatur comparere coram Iudice competente,& eius mandato interpellare debitorẽ in scriptis per vnũ ex nũtijs Communis Mutinæ,quod ipse debitor debeat intra tẽpus decẽ dierum continuorũ soluere,& soluisse creditori debitũ,& expẽsas,quorũ causa dictũ pignus fuerit ipsi creditori datum,& luere,& luisse dictũ suum pignus cum comminatione quod si non reluerit dictũ pignus intra dictũ tẽpus,dabitur licẽtia,seu potestas ipsi creditori vẽdendi illud ad publicũ incantũ plus offerenti, & vnus ex notarijs iuris tũc notabit sigillatim deliberationẽ scilicet & pretiũ,& cui venditum fuerit pignus ipsum,& solutionem creditoris,& si dictum pignus pluris,vel minoris venditũ fuerit,saluum sit ius suum vtriq; parti.Si autem captum fuerit pignus vigore primi decreti contra contumacem,vt in statuto.De in ius vocatis, & non venientibus.tunc facta fide debiti ab ipso creditore aliter quam per iuramentum procedatur ad incantũ,& venditionem vt infra proxime dicetur. Si vero dictũ pignus captũ fuerit vigore primi decreti contra non contumacẽ, tunc ponatur huiusmodi pignus penes Massarolum,vel alium idoneum depositarium,quo deposito facto citetur debitor in scriptis, quod debeat intra tempus quatuor dierũ continuorũ soluere debitum,& expensas, & luere pignus cũ comminatione quod elapso dicto tempore vendetur ad publicum incantum plus offerenti.Qui debitor si intra dictum tempus non soluerit concedatur licentia,seu potestas a D.Iudice creditori vendendi ipsum pignus ad publicum

incantũ bona fide,& ſine fraude aliqua,qua licentia, & poteſtate conceſſa pignus ponatur ad publicũ incantum,& deliberetur plus offerenti, & ſi pignus ipſum factis dictis tribus incantis diuerſis diebus vendi non poterit a creditore oppignerari poſſit publico Fœneratori pro ſatisfactione debiti,& expenſarum factarum,ſaluo iure creditori eundi ad alia bona,ſi integre ſibi ſatisfactũ non fuerit. Et dicta licentia,ſeu poteſtas in caſibus prædictis,& quolibet prædictorum dari non poſſit niſi ſeruatis ſupraſcriptis.

De interrogatione,& reſponſione in Iudicio facienda & quo modo res efficiatur litigioſa. RVB. XXV.

STatuimus quod in omni Iudicio,in quo agitur reali,ſeu ad rem, & qualibet eius parte poſſit ab actore reus conuentus, vel conueniendus coram Iudice competenti interrogari,an rem totam,cuius cauſa conuenitur vel conueniendus eſt,poſſideat,vel teneat,& ſi non totam,quam partem ipſius poſſideat, vel teneat,narrando totius rei,ſeu partis ſitũ & confinia, ad quã interrogationem reus ipſe ſtatim teneatur reſpondere,& eius reſponſio notabitur a notario cauſæ. Si aũt reus reſponderit ſe non poſſidere dictã rẽ,neq; eius partẽ tenere, contra ipſum negantẽ ad inſtantiã interrogantis procedatur iuxta a iure tradita. Si vero dixerit ſe totũ dictæ rei,vel partẽ eius poſſidere, res ipſa ſtatim efficietur litigioſa in eo toto,ſeu parte,quod, vel quã dixerit ſe poſſidere, ita vt non poſſit ipſe conuentus dictã rẽ,vel eius partẽ alienare, vel aliquo alio titulo in alium transferre,& alienatio,vel ipſius rei translatio,vel poſſeſsionis traditio ipſo iure non valeant in præiudicium agentis,vel agere volentis vt ſupra, immo teneatur ipſe reus reſpondere, & conueniatur ac ſi ſemper poſſediſſet, & poſſideret,& contra ipſum fiat executio,ac ſi res eſſet penes ipſum,non obſtante alienatione,& poſſeſsionis traditione vt ſupra, & nihilominus contrafaciẽs alienando totũ,vel eius partẽ incidat in pœnã librarum xxv. cuius pœnæ dimidium applicabitur Fiſco Ducali,& aliud dimidium actori. Et quæ dicta ſunt ſupra de re ipſa,quæ fit litigioſa per reſponſionẽ prædictam, item & alia ſuperius ſcripta habeant ẽt locum ante reſponſionẽ,citatione tamen facta in quolibet iudicio reali,ſeu ad rẽ,& interrogatio,vel reſponſio non præiudicet quo minus Iudex non poſsit vt ſuſpectus recuſari a qualibet partiũ. Volentes tamẽ, & mandantes quod quicunq; aliquem citare fecerit vt ſupra, poſt citationẽ ipſam intra decẽ dies teneatur libellũ,ſeu qualẽ qualẽ petitionẽ reo legitime citato offerre, & cauſam perſequi intra inſtantiã a noſtris ſtatutis limitatã ſuper re,cuius cauſa actor ipſe voluerit ipſum citatum conuenire alioquin interrogatio prædicta,& reſponſio,ac citatio pro nullis habeãtur,& liceat citato,vel interrogato facere alienationem,obligationem,traditionem ipſius rei, & ipſius poſſeſsionis translationem pro libito ſuo,ipſa citatione,interrogatione,reſponſione,& præſenti ſtatuto,atq; in eo contentis non obſtantibus.

De iureiurando,& pœna peierantis. Rub. XXVI.

STatuimus quod, ſi quis ante, vel poſt litem conteſtatam ſtare, ſeu credere voluerit iuramento alicuius de aliqua pecuniæ ſumma, ſeu re, vel facto, is coram Iudice competenti producere teneatur formam ipſius iuramenti vt infra,citato eo,cuius iuramẽto ſtare, ſeu fidem adhibere voluerit perſonaliter

ter

ter saltem semel, si debitum, seu æstimatio rei, vel facti erit infra summam librarum x. si autem dictum debitum erit supra prædictam summam, bis citabitur personaliter. Iuramentum vero nequaquam fit, vel esse debeat, an actor, seu author numerauerit, dederit, & consignauerit reo pecuniam rem, vel factum, vel per verba eiusmodi, quæ præteritum tempus designant, sed dictum iuramẽtum omnino sit huiusmodi, an actor in præsenti creditor sit, vel reus in præsenti sit debitor nec ne, & sub alia forma nulla partium cogi posit iuramentũ præstare, vel referre. Et si citatus vt supra non comparuerit D. Iudex teneatur deferre iuramentum prætenso creditori, si iurare voluerit. Si autem comparuerit, si quidem ipsa forma iuramẽti factum proprium ipsius citati contineat. D. Iudex tunc, & non alias teneatur cogere illum, cuius iuramento altera partium dixerit se velle stare, seu credere, ad subeundum iuramentum, seu referẽdum. Verum quoties ille, cui delatum, vel relatum fuerit iuramentum, peierauerit, & pars aduersa intra decem dies vtiles proxime sequentes a die delati, seu relati iuramenti per veras, & legitimas probationes probauerit, quod peierauerit, vel veritatẽ non responderit, statim incidat in pœnã librarũ xxv, si debitũ fuerit infra summam, seu æstimationem librarum C. si autem maior fuerit incidat in pœnam librarum L. tantum. Quæ pœnæ applicentur, & ascribantur, & applicatæ, & ascriptæ esse intelligantur pro dimidio Fisco Ducali & pro alio dimidio parti læsæ, & eas teneatur exigere D. Iudex intra spatium decem dierum continuorum a die quo requiritur, alioquin incidat etiam ipse Iudex in eandẽ pœnam applicandam, seu ascribendam vt supra. Præterea dictum iuramentum ei, qui iurauerit, & peierauerit, nullum afferat commodum, nec præiudicium aliquod faciat parti, contra quam iuratum fuerit. Declaramus etiã quod illum amplius pœnitere non posit, qui in iudicio semel dixerit se velle stare, seu credere iuramento alicuius, & volumus, quod si super eodem facto plures testes deposuerint, qui tamen sint singulares singularitate non obstatiua, non obstante testium singularitate posit deferri a Iudice iuramentum in supplementum semiplenæ probationis.

¶ De positionibus, & Capitulis. Rub. XXVII.

Statuimus quod quibuscunq; in causis et criminalibus, in quibus procederetur per accusationem, fieri, & produci posint positiones a principalibus litis, vel ab alijs mandatũ habentibus a lege, vel ab homine, & iurari de calumnia in cã, in qua dictæ positiones producuntur, prius tamẽ iuramẽtũ calumniæ iurabitur ab eo, qui eas producit. Quælibet autẽ positio debeat esse simplex, & continere vnicum factum tãtum, sin minus, et si responsum fuerit, responsio ipsa ipso iure non valeat, nisi positio ipsa ante responsionem faciendã fuerit diuisa. Et positiones ipsæ statim a Iudice, arbitro, seu arbitratore admittantur, & admissæ esse intelligantur saluo iure impertinentiũ, & non admittendarũ, quibus impertinentibus, & non admittendis si fuerit responsum, responsio ipsa ipso iure non valeat, quod reseruatum sit virtute præsentis statuti tpe disputationis, & ferendæ sentẽtiæ. Et si forte eo tpe, quo producũtur dictæ positiones is, q respondere tenet, aderit, vel præsens fuerit in iudicio, & corã Iudice, arbitro, seu arbitratore, ab eis cogi posit, anteq̃ discedat ab eorũ præsentia ad respondẽ-

dum

dũ illis positionibus, quæ ex facto proprio pędẽt, quibus quoties non responderit habeãtur ꝑ confessis, vel negatis ad vtilitatẽ eius, qui eas posuerit prout eas haberi volumus. Si aũt pędeant ex facto alieno, tũc seruentur ea, quæ inferius dicetur de citato ad respondendum positionibus pendentibus ex facto alieno. Verũ si is, qui respondere tenetur, & contra quẽ positiones producũtũ, absens fuerit a præsentia Iudicis, arbitri, seu arbitratoris, tunc dimissis dictis positionibus penes notariũ causæ citabitur ad instantiã partis, quatenus prima die iuridica sequẽti comparere debeat corã Iudice, arbitro, seu arbitratore ad respondendũ dictis positionibus cũ iuramẽto calũniæ, cũ comminatione quod si non comparuerit, & dictis positionibus non responderit intra spatiũ aliorũ duorũ dierũ vtiliũ proxime sequentium Iudex, arbiter, seu arbitrator pronũtiabit eas pro confessis. Et si quidẽ dictæ positiones, vel earũ pars pendeat ex facto ꝓprio eius, qui respondere tenetur, copia, seu exemplũ earũ ad eũ minime transmittẽdũ erit, si aũt ex facto alieno pendeãt, tunc earũ copia trãsmitti debeat tpe comminationis, de qua supra. Qui citatus si non comparuerit, & contumax esse perseuerauerit, tũc D. Iudex, arbiter, seu arbitrator teneatur vltima hora dictorũ duorũ dierũ ad instantiã eius, qui positiones produxerit, eas pronũtiare ꝑ confessis. Si vero comparuerit, & paratus sit ad respondẽdũ dictis positionibus pro ductis vt supra, in primis respondere teneatur eis, quæ ex facto proprio pędeãt, quibus cũ responsum fuerit, Iudex deinde teneatur decernere copiã earũ, quæ ex facto alieno pendent, parti, contra quã productæ fuerint, & statuatur a Iudice, arbitro, seu arbitratore tẽpus duorũ dierum vtilium a die decretæ copiæ, & plus, & minus, vti Iudici videbitur, inspecta qualitate facti, & personæ, ad sese informandũ, & consulto respondendũ, quæ si intra dictos duos dies non responderit, Iudex arbiter, seu arbitrator ipsas pro confessis pronuntiare debeat. Et suprascriptæ pronuntiationes, scilicet quod positiones habeantur pro confessis, ratæ sint, quatenus ad ipsam causam, nec ab ea, vel eis possit appellari, nec de nullitate dici, nec in integrũ restitutio peti etiam ex capite minoris ætatis. Responsio autem positionibus facienda sit, & esse debeat clara, & aperta, per verba hæc credit, vel non credit, confitetur, vel negat absq; conditione aliqua, reiecta illa responsione. non credit vt ponitur, quam fieri posse omnino prohibemus. Declarantes quod in causis in quibus proceditur ad definitiuam sentẽtiam contra contumacem, non possint positiones pronuntiari pro confessis, quemadmodũ supradictum est nisi dicto contumaci personaliter traditæ fuerint cum comminatione de qua supra. Statuimus itẽ quod omnia, & quæcunq; capitula producta a qualibet partium in principali instantia criminali, vel ciuili admittantur, & admitti debeãt a Iudice causæ, saluo iure impertinentiũ, & non admittendorũm, Et si hoc Iudex nequaquam dixerit pro dicto habeatur, nisi tamen dicta capitula essent palam impertinentia, quod relinquimus arbitrio D. Iudicis iudicandum.

¶ De his qui admittuntur, & positionibus respondere tenentur. RVB. XXVIII.

STatuimus quod principales personæ, contra quas producuntur positiones, habiles ad iurandum de calumnia, eis respondere debeant, si modo fuerint

in

in ciuitate, vel districtu Mut. tempore litis inceptæ. Si vero discesserint a dicta ciuitate vel districtu post litem inceptam sine causa euidenti & necessaria dicto absenti, vel eius legitimo procuratori a Iudice, arbitro, seu arbitratore dabitur & dari debebit spatium temporis competens, considerata loci distantia, & itineris longitudine, intra quod temporis spatium dictis positionibus respondere debeat in ciuitate, vel loco, vbi tunc fuerit, expensis quidem illius, qui abest, & positionibus prædictis respondere teneatur, quo tempore præterito, & nulla responsione ipsis positionibus ab eo facta pronunrientur pro confessis, vel negatis in commodum, & vtilitatem eius, qui eas produxerit. Si autem ille, contra quem producuntur positiones, a ciuitate, vel districtu aberit ante litē inceptam, tunc (si Iudici placuerit) is expectetur, aut ad eum earum copia, seu exemplum mittatur expensis ipsius ponentis, aut admittatur procurator dicti absentis ad respondendum dictis positionibus, dando eidem procuratori earū copiam, seu exemplum, & spatium temporis duorum saltem dierum ad sese informandum, qui si intra spatium prædictum eis non responderit, pronuntiētur pro confessis. Declarantes quod Curator datus bonis indefensi, vel absentis positionibus respondere non possit nec teneatur, nec eius confessioni fides adhibeatur in præiudicium indefensi, vel absentis. Et quoties principales litis positionibus respondent ex facto proprio pendentibus volumus quod eorum procuratores, vel aduocati adesse nequaquam possint, vel debeāt, nisi principalis esset aut mulier, aut rusticus. Nam huiusmodi personæ respondere positionibus minime teneantur nisi cum præsentia, & consilio sui procuratoris, vel aduocati, qui quidē procurator, vel aduocatus iurare teneantur, quod eos mulierē scilicet, & rusticū semper suadebūt ad veritatē dicendā. Declarātes ēt quod, cum oportuerit hoīem infirmū, vel honestā mulierē respondere positionibus, vel interrogationibus, sufficere debeat ad probandam hominis infirmitatem, vel honestatem mulieris, si procurator eorum iurauerit, quod ipse homo infirmus sit, vel ipsa mulier sit honesta. Et tunc mittatur notarius ad deferendum dicto infirmo iuramentum, & ad scribendum ipsius responsiones super eisdem positionibus, mulier autem accedat ad locum sibi a Iudice constituendū, quo ēt accedet iudex ipse, & dictæ mulieri iuramentum deferet, & scribet ipse, aut notarius responsiones eius omnes, & idem seruetur in deferendo iuramento calumniæ, vbi de calumnia ab infirmo, vel honesta muliere iurandum erit. Quæ iuramentorum delationes, & interrogationes, ac responsiones, non obstāte partis absentia valeant, ac teneant perinde ac si factæ essent in Palatio Communis Mutinæ coram Iudice, & præsente parte ponente, vel interrogante, & prædicta fiant expensis eorum, qui respondere debent.

¶ De mutis positionum. Rub. XXIX.

Quia sæpenumero producuntur a partibus positiones ad suspendēdaq;, seu impediēda causarum fata, & ad quamlongissime protrahēdas lites, iccirco, vt huiuscemodi dolis occurratur, statuimus quod ante litē contestatā, vel habitā pro contestata nōn possint quoquo modo ab aliqua partiū produci positiones, quæ impediāt, vel suspendant cursum tēporis. Post vero litem contestatam, vel habitā pro contestata, duæ tantum mutæ positionum a qualibet parte

produci posint in prima instantia, quæ suspendant, vel retardent cursum fatale, & post dictas duas mutas eadem pars in eadē instantia item posit producere alias positiones verũ non impedietur, nec retardabitur ipsius instantiæ cursus, et si a Iudice causæ in contrariũ fuerit pronuntiatũ, quæ pronuntiatio quo ad prædicta non valeat ipso iure, & ea non obstante tempora currant. In secunda vero instãtia, vel vlteriori vna tantũ muta a qualibet partiũ produci posit; quæ impediat, & impedire valeat ne tēpora instantiæ currant. Aliæ vero positiones, quotquot produci contigerit, minime efficiant, vel efficere posint ne instãtia currat non obstãte etiã Iudicis, arbitri, seu arbitratoris sentētia vt supra.

De pœna negantis positiones. RVB. XXX.

STatuimus quod si in aliqua causa ciuili, vel criminali coram Iudice, arbitro, vel arbitratore contigerit partē suo, vel alieno nomine positionibus respondentem negare per verbum non credit, vel tantundem valens; earum aliquã pendentem ex facto ipsius respondentis, vel eius, pro quo quis responderit, & a parte aduersa fuerit e contra legitime probatum negans suo, vel alieno nomine incidat in pœnam librarum quinq; pro vna quaq; positione negata, & a parte aduersa probata, applican. seu ascriben. in totũ parti probãti. Quam pœnã positionum coram Iudice, arbitro, seu arbitratore negatarum D. Prætor omni iuris, & facti exceptione, appellatione, nullitatis dictione, in integrum restitutione reiectis, & absq; alia condemnatione faciē. cogere debeat realiter & personaliter partem, quæ ita negauerit, ad soluendum alteri parti probanti intra octo dies vtiles a die quo fuerit requisitus sub eadem pœna applican. vt supra, non obstante etiam quod lata fuerit sentētia in negotio principali. Statuimus etiam quod, si quis positionibus respondēs suo, vel alieno nomine per verbum non credit, vel simile, vel sub conditione tacita, vel expressa negauerit alicuius mortem, vel ætatem, agnationem, vel cognationem vsq; ad tertium gradum inclusiue secundum ius ciuile, affinitatem matrimonium, vel fraternitatem alicuius, vel quem esse, vel fuisse ciuem ciuitatis Mutinæ, vel districtualem eiusdem vel quem fuisse, vel esse in possessione, vel quasi matrimonij filiationis, vel fraternitatis, incidat in pœnam librarum quinq; pro qualibet positione negata applican. alteri parti prædicta legitime probanti. Et intelligantur prædicta esse legitime, & plene probata etiam si probata fuerint secundum tradita in statuto. De probationibus. quam pœnam D. Prætor vt supra exigat, & exigere debeat iuxta superius dicta in præsenti Statuto, & sub eadem pœna applican. vt supra.

De probationibus. Rub. XXXI.

PRobationes ampliandæ quidem sunt, & non in angustum deducendæ iccirco statuimus quod si quis probare voluerit ætatem alicuius, sufficiat eã ab eo probari ex libris, seu vachetis scriptis manu Capellanorum Ecclesiarum parochialium, qui ex constitutione synodali tenentur habere vnam Vachetam, & in ea seriatim scribere nomina, & cognomina eorum omniũ, qui ab ipsis baptizantur, nec non nōmina, & cognomina Compatris & Commatris: Cui Vachetæ quoad dictam ætatem proban. in iudicio, & extra fidem adhiberi volumus. & pro descriptione singulæ postæ capellanus ipse habeat soldos quinq; pro

eius

eius mercede. Ex dicta etiã vacheta, in qua similiter sic statuento synodali constitutione Capellani tenentur manu sua scribere nomina, & cognomina eorũ omnium qui sepeliuntur in Cœmiterijs suarum ecclesiarum, volumus probari posse mortem dictorum descriptorum, & tempus mortis eorum descriptum in dicta vacheta, & dicti Capellani pro mercede sua habeant soldos quinq; pro qualibet posta descripta, & subscripta manu sua. His etiam modis mors alicuius probari possit, nam si aliquis, vel de iure communi, vel modis infrascriptis dicetur mortuus in ciuitate, vel districtu, vel alibi iam decem annis elapsis sufficiat probare eius mortem publica voce, & fama per tres testes maiores annis xxv. boni nominis, & famæ, testantes vocem, & famam publicam esse de morte illius in ciuitate Mutinæ, vel loco vbi dicitur mortuus. Si autem diceretur mortuus citra minus tẽporis spatium in Ciuitate ipsa, vel districtu, vel alibi infra L. millia passuum satis erit probare eius mortem per tres testes boni nominis, & famæ, qui testentur se interfuisse exequijs illius, vel alicui diuino officio celebrato in mortis illius memoriam, vel per vnum testem testantem se vidisse illũ mortuum & alios duos testantes esse publicam vocem, & famam mortis illius qui fertur vita defunctus in Ciuitate Mutinæ, vel alio loco. Si vero dicatur mortuus extra Ciuitatem, & districtum vltra L millia passuum, tunc siue iam peractum sit prædictum decennium, siue non, satis sit mortem eius probare publica voce, & fama per tres testes vt supra dictum est. Et in prædictis casibus distãtia loci eodem et modo, & forma probetur, & supradictæ probationes ratæ sint nisi contrarium probatum fuerit. Statuimus etiam quod ad probandas infrascriptas coniunctiones, consanguinitates, & affinitates, probare sufficiat infrascriptas personas vt infra publice, & palam affines esse, & sese mutuo tenere, & appellare, seu sese inuicem tenuisse, & appellasse, & ab omnibus vicinis, & eorum notis ita creditos, & appellatos semper fuisse, licet nomina vicinorum, vel notorum non nominentur, modo personæ prædictæ, quæ inter sese affines existimantur, non fuerint mortuæ iam annis xxv. peractis. Nam si mortuæ fuerint peractis dictis annis xxv. probare sufficiat dictas coniunctiones, consanguinitates, affinitates publica voce, & fama per quatuor testes boni nominis, & famæ, & eos tales existimari volumus nisi contrarium probatum fuerit. Personæ, de quibus supra sunt videlicet, Pater, Mater, Filius, & Filia, Nepos, & Neptis, & omnes descendentes vtriusq; sexus, Fratres, & Sorores, & consanguinei, sed vterini tantum, Fratres patrueles, maritus, & vxor, socer, & socrus, fororius, & fororia, & omnes affines infra quartum gradum de iure canonico. Sufficiat autem ad probandum aliquem esse Ciuem Mutinæ, si ipse, vel pater eius habitet de præsenti, & iam ab annis quinq; in Ciuitate Mutinæ cum tota eius familia, & hoc quoad ius in iudicio consequendum, & obtinendum, quoad alia vero beneficia, & honores assequendos intelligantur ciues Mut. tantum illi, de quibus dictum est in statuto. Qui intelligantur esse ciues Sufficiat itẽ ad probandum aliquem esse, vel fuisse districtualem ciuitatis Mutin. si ipse, vel pater eius descriptus esse reperiatur in æstimo alicuius villæ, vel loci districtus Mut. Quæ omnia sibi locum vendicent tam in præteritis, quam in futuris.

De examinatore, & Notario eligendis ad examinandum. RVB. XXXII.

STatuimus, quod in causis non excedẽtibus summã librar. xv. a partibus non eligatur, nec eligi possit aliquis examinator restũ sed D. Iudex sit, & esse debeat Examinator, & loco examinatoris. In causis aũt excedẽtibus dictã summã a partibus eligatur, & eligi debeat examinator vnus tantũ, alioquin nullum sit examẽ. et si de communi consensu plures eligerẽtur, & huic statuto a partibus ipsis renũtiari non possit. Et examinator eligẽdus sit, & esse debeat notarius descriptus in matricula notariorũ ciuitatis Mutinæ, aliter eligi non possit, vel facere officiũ examinatoris in ciuitate, vel districtu Mutinæ, & si fecerit, examẽ ipsũ statim sit nullũ, & prætere a teneatur restituere dãna, & interesse parti læsæ. Et si in eligẽdo dicto examinatore ipsæ partes fuerint concordes, is sit examinator, & examinare debeat testes ab ipsis partibus producẽdos, si aũt non erũt concordes, teneantur ambæ partes dare suos confidentes notarios vt supra, iuxta modũ inferius dictũ in statuto De electione Consultoris, & huic examinatori vt supra electo non possit ab aliqua partiũ socius adiũgi, examẽ aũt fiat ordine infrascripto. Nã ante oĩa notarius causæ teneatur scribere testis producti nomẽ cognomẽ, ciuitatẽ, locũ, cinquantinã, & viciniã & breuiter omne id, ex quo facilius, & melius testis ipse cognoscatur, nec non annũ, mensẽ, & diẽ, ac locum examinis, & receptionis prædictæ. Quo facto examinator ipse electus vt supra teneatur, & debeat dicto testi distincte, & clare legere, & vulgarizare id, cuius causa producitur, & de quo testimoniũ dicere debet, & ẽt admonere ipsum testẽ, vt dicat syncere, & sine dolo quicquid ipsi vere constet, & sciat de contentis in articulis. Qui quidẽ testis, si dixerit quod vera sunt, vel quod credit vera esse quæ continentur in articulis, dictũ huiusmodi a notario minime scribatur, & si ab eo scriptũ fuerit non valeat ipso iure. Verũ si postea ipse testis redderet rationẽ dicti sui, & ore proprio diceret quid sciat de contentis in articulis, tũc dictetur, & scribatur vt infra. Nã volumus quod in casibus supradictis respectiue examinator ipse dictet, & dictare debeat ad verbũ notario scribenti totũ ipsius testis dictũ clare, & aperte, & non per notas, cuius testis dictũ ẽt ipse notarius apertũ, & non aliter scribere debeat, & anteq̃ ipse testis recedat ab examine, sub pœna ipsi examinatori, & notario librarũ xxv. auferen. & applicã. Fisco Ducali, & si ipsius testis dictũ a notario scriberetur post eius discessũ, examẽ ipsũ, & ipsa testificatio a notario notata, & scripta sit nulla, examinator prætere a interroget testẽ de causa sciẽtiæ dicti sui, loco, tpe, & contestibus, & successiue super interrogatorijs alterius partis, prout examinatori & eius prudẽtiæ, ac conscientiæ videbitur, responsiones aũt huiusmodi scribantur a notario clare, & q̃ latissime. Et si pars institerit interrogatoria exhibita ab altera parte tanquã superflua, & calumniosa, aut ad probandũ tendẽtia resecari, & corrigi. Potestas, seu Iudex corã quo est quæstio, dicta interrogatoria emẽdet, & corrigat, prout sibi videbitur, adijcientes quod si aliqua pars institerit, quod Iudex causæ interesit, vel ipse Iudex sua sponte interesse voluerit, volumus ipsum Iudicem interesse debere, & posse examini prædicto, nihil tamen hac de causa percipere possit, Iuramentum autem examinatoris, & notarij sit vt infra. Nam ipse exami-

natos

nator iurare debeat per Euangelium Dei, quod bene, diligenter, ac fideliter examinabit & interrogabit testes examinandos, & ipse notarius quod fideliter, & sine dolo scribet dicta, & responsiones testium iuxta suprascriptam formam & praeterea quod nullus eorum publicabit dicta testium directe, vel indirecte, verbo, motu, scriptura, vel ostendet alicui partium, vel alteri personae, donec fuerint publicata, sub poena librarum xxv. applican. vt supra, & similiter testis iurabit in manibus notarij sese nequaquam diuulgaturum dictum suum vt supra sub poena praedicta. Et huiusmodi iuramenta examinatoris, & notarij scribantur in actis iuramentum autem testis ipsius ideo scribatur in principio vel in fine examinis quod si contigerit eos, vel aliquem eorum diuulgare testificationes suas possint de periurio puniri, verum si dicta iuramēta notata non fuerint non idcirco testificationes receptae vitientur. Adijcientes quod notarius electus ad scribendum examen possit sibi subrogare alium notarium, qui subrogatus iurare, & facere ea omnia teneatur quae notarius principalis facere teneretur vigore praesentis statuti.

¶ De Petitione Consilij Sapientis. RVB. XXXII.

STatuimus quod in quauis petitione ordinaria, vel extraordinaria, vel delegata etiam a Principe, seu subdelegata excedente summam, vel aestimationem libr xv. a qualibet parte peti valeat Consilium Sapientis tam super meris interlocutorijs incidentibus, vel emergentibus, quam super definitiua, vel habente vim definitiuae & tam super causa principali, quam appellationis, seu appellationum. Et Iudex causae, corā quo petitum fuerit Consiliū, eadē die, qua petitum fuerit & antequam a tribunali recedat illud decernere teneatur, non obstāte ēt quod ab altera parte diceretur illud peti calūniose, vel super articulo iuris, vel re clara, & eadēmet die, vel sequenti teneat compellere partes ad dādū suos confidētes iuxta tradita in statuto De electione Consultoris. Et Consilio petito vt supra Iudex ipse non possit in cā ad vlteriora pcedere sed suspēsa censeatur eius Iurisdictio virtute praesentis statuti q si ad vlteriora in cā pcedere voluerit, quicquid ab eo actū fuerit ipso iure non valeat, sed statim incidat in poenā librarū xxv. applicā. pro dimidio parti laesae, & pro alio dimidio Fisco Ducali. Et etiam teneatur persoluere damna, & interesse parti ea de re laesae.

¶ Intra quae tempora Consilium Sapientis peti valeat.
RVB. XXXIIII.

STatuimus quod Consilium Sapiētis peti valeat intra tempora infrascripta. Nam si illud peti contigerit super mera interlocutoria emergenti, vel incidenti si quidem huiusmodi incidens, vel emergens non egeat probatione, consilium sapientis peti valeat intra biduum vtile a die quo dictum incidens, vel emergens inciderit, vel emerserit. Si vero aliquas probationes ex natura incidentis, vel emergentis ipsius requirat, & dilatio petita, & assignata fuerit, tunc elapso tempore assignato ad faciendas huiusmodi probationes dictum consiliū peti possit intra triduū proxime sequens vtile. Si aūt dictū consilium petitū fuerit super definitiua, vel habēte vim definitiuae si quidē in dicta causa ex forma nostrorū statutorū necessaria fuerit scripturarū praesentatio, consiliū praedictū peti valeat intra quatuor dies vtiles post dictā scripturarum praesen-
tatio-

tatione. Si vero dictarũ scripturarũ præsentatio ex forma dictorũ statutorũ necessaria minime fuerit, tunc peti valeat intra tres dies vtiles a die primæ monitionis seu citationis ad audiendum sententiam. Decernentes quod post prædicta tempora dictum consilium peti minime possit ab aliqua parte, & si petitũ fuerit Iudex causæ illud minime decernere debeat nisi de consensu alterius partis, sub pœna dicto Iudici librarum xxv. applican. Fisco Ducali. Et si intra dicta tempora ad petendum consilium sapientis concessa vt supra Iudex ipse sententiam tulerit, vel ad vlteriora procedere voluerit in causa, sententia ipsa, & processus ipso iure non valeant.

De Confidentibus & suspectis. RVB. XXXV.

STatuimus quod omnes Doctores habitantes in ciuitate, vel districtu Mutinæ descripti in Matricula Mag. Collegij DD. Doctorum Ciuitatis prædictæ dari possint a qualibet parte in consilijs Sapientum petendis, exceptis tamen aduocatis cuiuslibet partis, quotquot fuerint, & agnatis, & cognatis itra quartum gradum de iure ciuili, & etiã exceptis illis, qui alicui parti inimici essent. Oẽs autẽ alij doctores non habitantes, sed tamen collegiati vti cõfidẽtes dari non possint nisi forte de comm uni consensu partium eligerentur, quo casu statutum sit tempus decem dierum continuorum vtriq; parti, intra quod Consultor electus certiorem reddere debeat Iudicẽ causæ de onere consulẽdi a se susceptõ aut recusato, quo tẽpore præterito procedatur ad electionẽ noui consultoris intra tempora de quibus in statutis nostris, ac si dictus non habitãs, sed tamen collegiatus electus non fuisset. Verum si notificauerit dicto Iudici se dictum onus consulendi accipere, tunc ipse Consultor teneatur præsentare, & deponere seu præsentari & deponi facere consilium penes notarium causæ intra tempora de quibus in statuto, Intra quæ tempora debeat deponi consiliũ á consultoribus. Et declaramus quod quoties consultor esset aduocatus, agnatus, vel cognatus, vel inimicus parti, & pars ipsa hoc non opposuerit tẽpore electionis, vel etiam opposuerit, & non probauerit intra duos dies vtiles, & consilium suum dederit, consilium, & sententia iuxta illud lata non sit nulla, immo valida, ac si ipse consultor aduocatus, agnatus, vel cognatus, vel inimicus parti non esset. Et prohibemus collegium prædictum posse recusari, vel dici suspectum, & argumentum ipsum suspicionis calumniosum censeatur ratione præsentis statuti.

De Electione Consultoris. RVB. XXXVI.

STatuimus quod ad eligẽdos consultores ordo infrascriptus seruari debeat. Nã volumus quod ille, qui consilium petierit, primo teneatur dare Iudici, & notario causæ in scriptis nomina duorũ doctorum, cõfi scilicet, de quibus in proxime præcedẽti statuto facta est mentio, deinde & aduersarius eius illud idem facere teneatur, ex quibus quidem doctoribus, is consultor sit, in quo ambæ partes forte consenserint. Verum si partes ipsæ in aliquo eorum consentientes minime fuerint, ille, qui consilium petierit, denuo teneatur dare in scriptis Iudici, & notario antedictis noĩa aliorum duorum doctorũ vt suprã, quod itẽ fiet ab aduersario, & ex his iterum datis, is consultor esto, in quo ambæ partes fuerint consentientes. Si vero in his dictæ partes ꝑ dissentientes erunt, tam

cuilibet earum liceat dare alios doctores, & quotquot sibi magis placuerit, inter quos si aliquis eorum, qui primo atq; iterum dati sunt, fortasse fuerit in quo consenserint, is consultor constituatur. Postremò si dictæ partes in omnibus his a se nouissime datis etiam dissentirent, tunc volumus quod Iudex publicare teneatur eos doctores, qui primo atq; iterum ab ipsis partibus dati sunt ad hunc finem, vt sors huic rei finem imponat. Nam quælibet pars eliget vnũ doctorem ex publicatis a D. Iudice, quorũ nomina in vno pileo a Iudice ipso ponentur, ex quo hic, qui primum a notario causæ extrahetur, consultor omnino sit, & esse debeat. Declarantes quod nulla pars recusare possit, quin det, & dare debeat semel atq; iterum suos confidentes, & quoties eorum aliquis recusauerit, tunc Iudex debeat omnino eligere vnum eorum, qui dati sunt ab altera parte, & hic a Iudice hunc in modum electus sit consultor, nec recusari possit vt suspectus.

¶ De Socio Consultori adiungendo. RVB. XXXVII.

STatuimus quod Consultor electus super aliqua mera interlocutoria, incidẽti, vel emergenti ab aliqua partium recusari non possit, vel peti socium ei adiungendum. Quoties vero electus fuerit super definitiua, vel habente vim definitiuæ tunc quidem peti possit a qualibet parte dictum socium consultori adiungendum intra quatuor dies vtiles ex dictis octo diebus ipsi consultori concessis vt in statuto. Intra quæ tempora consilium deponi debeat. Quo casu Iudex coram quo est quæstio, eadẽ die qua hoc petitum fuerit, teneatur ad electionem dicti socij procedere, vt in statuto proxime præcedenti dictum est, & eum, qui petierit, compellere ad mercedẽ dicti socij deponendam, quæ quidẽ eius quantitas erit, cuius est consultoris merces. Ambo autẽ teneantur, & debeant intra octo dies vtiles proxime futuros a die quo socius consultori ipsi adiũctus fuerit, & acceperit, deponere eorum consilium penes notarium causæ, si in consulẽdo consentiẽtes fuerint, vel notificare Iudici in actis eos esse inter sese dissentientes. Tunc Iudex eadẽ die, qua ei notificatum fuerit, teneatur taxare mercedẽ tertij consultoris eligendi, & ad eius electionẽ procedere iuxta a nobis tradita in statutis nostris, & vtranq; partẽ omnino compellere ad dictam mercedẽ deponendã intra duos dies continuos penes notariũ causæ. Qui tertius consultor vna cũ consultore, & socio, & eorũ quilibet teneať, & debeat intra octo dies vtiles ꝓxime futuros a die, quo dictus tertius sui electionem acceperit, eorũ consiliũ seu consilia penes notariũ prædictũ deponere, & præsẽtare sub pœna libr. xxv. monetæ a quolibet contrafaciente auferenda, & fisco Ducali ꝓsoluenda. Nulli eorũ præterea liceat dicere, vel protestare, quod consilio alterius non consentiat, ne consiliũ, vel sententia sit nulla, & si hac, vel alia aliqua de cã nulla fuerit, is cuius culpa hoc acciderit, teneať restituere oẽs expẽsas litis, dãna, & interesse, nec non pœnã librarũ x monetæ parti læsæ persoluere, in quã ipso iure incidisse intelligatur, quã tamẽ diminuendã, moderandamq; arbitrio D. Iudicis permittimus. Qui quidẽ Iudex teneatur quẽlibet eorum contrafacientẽ compellere ad soluendum dicta damna, interesse, ac pœnam parti prædictæ intra xx. dies continuos a die quo ipse requisitus fuerit sub pœna librarum L. monetæ ab ipso auferenda, & Fisco Ducali applicanda.

¶ De mercede Consultoris,& Notarij,& de eius depositione.
RVB. XXXVIII.

STatuimus quod merces D.Consultoris electi super mera interlocutoria in quacunq; parte iudicij emergente sit, & esse debeat soldorū L.Notarij vero soldorum xxv.Quæ quidē merces tam consultoris, quā notarij deponi debeat a petente consilium penes notarium causæ ea die,vel sequenti,qua petitū fuerit.Merces aūt consultoris electi,seu eligendi super definitiua, vel habēte vim definitiuæ taxari debeat ab ipso Iudice causæ iuxta tradita in statutis nostris ea die,vel sequenti,qua consilium petitum fuerit,sub pœna ipsi Iudici xx.librarū applican.pro dimidio parti,& pro alio dimidio Fisco Ducali,at notarij merces erit dimidium mercedis taxatæ ipsi consultori, & die tertia depositum dictæ mercedis fieri debeat a petente dictum consilium penes notariū prædictum. Quod depositum si in prædictis casibus,& vt supra non fuerit factum, consiliū vti non petitum,vel etiam non decretum habeatur,& amplius peti, vel decerni non possit,sed Iudex causæ procedat ad eius expeditionem,ac si dictum consilium petitum,vel decretum non fuisset.Depositum vero, & solutio mercedis consultoris facta vt supra non possit repeti,vel exigi ab altera parte etiam si in expensis fuerit condemnata,& a taxatione mercedis huiusmodi, vel a lapsu tēporis,vel depositione non facta vt supra non possit appellari, vel de nullitate dici,nec in integrū restitutio peti ēt ex capite minoris ætatis, declarantes quod non possit aliquis consultor habere mercedem sibi statutā nisi prius suū consilium deposuerit penes notarium,qua omnino contentus esse debebit.

¶ De compellendis Consultoribus ad consulendum.
RVB. XXXIX.

STatuimus quod Consultor a partibus electus habitans in ciuitate,vel districtu Mutinæ,& matriculatus in Collegio DD. Doctorū dictæ ciuitatis non possit quoquo modo recusare electionem de eo factam ad consulēdum,immo compelli possit a iudice causæ realiter,& psonaliter,& sub pœna lib x. applic. Fisco Duc.ad accipiendam dictam electionem,& ad consulēdum in causa, & consiliū suū deponēdū penes notariū causæ intra tēpora,de quibus in statuto. Intra quæ tēpora deponi consilium debeat.nisi tamen dictus electus iustam arbitrio D.Iudicis cām recusationis haberet.cuius causæ improbatio resideat in arbitrio Iudicis quando ipsum eligent,& si cognitum fuerit per D. Iudicē tem electū iustā causam recusationis habere,tunc ad electionē alterius consultoris procedetur modo,& forma,de quibus in statuto.De electione Consultoris.

¶ Super quo sit Consulendum. RVB. XL.

STatuimus pro faciliori litiū expeditione quod minime necesse sit formare articulum,super quo sit consulendum,sed consultor hac de cā semper electus esse cēseatur,vt Iudici consulat,quæ sint,& esse debeant eius partes in Iudicādo eo,super quo dictus consultor electus est.Volētes, quod consultor ipse consulere teneat̄ sup oībus,& singulis sup qbus electus fuit ad consulēdū,sub pœna lib.x.applic.Fisco Duc.Et si qua ab eo ommissa fuerint, teneatur ea die, vel sequenti,qua sententiatum fuerit iuxta consiliū sup ommissis consulere & eius consilium deponere penes notarium causæ sub eadē pœna,& sub refectio-

ne

ne damnorum,& expensarum parti læsæ,absq; noua electione de ipso facieda, vel aliqua alia mercede ab eo percipienda. Verum si consultor dolose, vel imperitissime, vel quoquo modo contra formam iuris, vel statutorũ consuluerit, siue super principali, siue super emergenti, vel incidenti, teneatur reficere dãna,& interesse parti ea de re læsæ. Et etiam incurrat in pœnam lib.v. ipso iure applic. pro dimidio parti læsæ,& pro alio dimidio Fisco Ducali.

Intra quæ tempora deponi consilium debeat. RVB. XLI.

STatuimus quod si electus ad consulendum habitauerit in ciuitate, vel districtu Mut. si quidem electus fuerit super mera interlocutoria emergenti, vel incidenti, teneatur præsentare,& deponere penes notarium causæ intra v. dies vtiles a die acceptationis per ipsum factæ, consilium suum in scriptis clausum,& eius solito signo obsignatum,& condemnare semper victum in expẽsis victori reficiendis, antequam victus ipse audiri possit. Si vero habitans vt supra electus fuerit super definitiua, vel habente vim definitiuæ, dictum consilium præsentare,& deponere debeat penes notarium prædictum vt supra, intra terminum octo dierum vtilium a die suæ acceptationis. Si autem consultor habitauerit extra ciuitatem,& districtum,& electus fuerit super mera interlocutoria, siue super definitiua, vel habente vim definitiuæ, teneatur consilium suum deponere, seu deponi facere expensis partium penes notarium causæ intra terminum xx. dierum continuorum a die suæ acceptationis. Et si in aliquo casuũ prædictorum consultor non præsentauerit,& deposuerit penes notarium causæ consilium suum intra tempora in præsenti statuto contenta, cognitio ipsius causæ reuertatur ipso iure ad Iud. coram quo antea vertebatur,& in ijs terminis scilicet, in quibus esset reperiebatur tẽpore consilij petiti, nec vlterius consilium sapientis peti, vel dari possit super eo, super quo petitum fuerat.

¶ De Sententia ferenda iuxta Consilium Sapientis,& intra quæ tempora,& num ab ea appellari posit. RVB. XLII.

STatuimus quod in omnibus casibus, in quibus ex forma nostrorum statutorũ contigerit consiliũ sapientis præsentari,& deponi penes notariũ causæ, Iudex, qui cãm cognoscit, teneatur,& debeat ad instantiã partis die depositi consilij ꝑ consultorẽ, vel intra duos dies vtiles post consiliũ depositũ immediate sequentes suã ferre sententiã, siue pronuntiationẽ iuxta consiliũ consultoris, seu consultorũ, vel maioris partis respectiue,& aliter lata non teneat ipso iure. Et si lata fuerit super mera interlocutoria, incidenti, vel emergenti, non possit ab aliqua partiũ appellari, nec de nullitate dici, vel in integrũ restitutio peti ẽt ex capite minoris ætatis. Et si appellatũ, vel dictũ de nullitate, vel restitutio in integrũ petita fuerit, pro non interposita, vel dicta, vel petita restitutione habeatur,& procedatur in causa perinde ac si appellatum, vel de nullitate dictũ, vel in integrum restitutio petita non fuisset non obstante ẽt quacunq; inhibitione. Si vero dictum consilium fuerit super definitiua, vel habente vim definitiuæ,& iuxta illud sentẽtia lata fuerit, ab ea appellari possit, vel non possit, prout appellaretur, si ipse D. Iud. sententiã ipsam tulisset absq; consilio Et similiter non possit peti, quod eligatur peritior, qui denuo consulat, sed sententia ipsa exequatur, prout exequeretur si Iudex sententiam ipsam tulisset vt supra.

¶ Vi-

¶ Victus Victori in expensis condemnetur. Rub. XLIII.

STatuimus,& ordinamus,quod in omnibus, & quibuscunq; causis victus victori semper condemnetur in expensis, non obstante aliquo iuramento de calumnia,vel veritate,vel credulitate per partes, vel aliquam earum præstito,nisi tamen victus habuerit iustam causam litigandi,quod relinquimus arbitrio D Iud. Verum quoties victus expresse non fuerit a Iudice in expensis condemnatus vel absolutus,tunc ipso iure condemnatus esse intelligatur virtute præsentis statuti. Et in executione dictæ sententiæ possint peti ipsæ expensæ per inde ac si in sententia de eis victus ipse condemnatus esset,reseruato tamen iure dicto habito pro condemnato petendi eas ab ipso Iud. ommittente condem nationem,vel absolutionem ipsam tempore eius syndicatus. Et præmissa vendicent sibi locum in sententia definitiua lata,seu ferenda in prima instantia,in secunda vero instantia,si ille,qui succubuit in prima instantia,succumbat & in secunda,debeat omnino condemnari,nec causa etiam iustissima ipsum victum excusare possit,quin in dictis expensis omnino condemnetur. Si vero ille,qui obtinuit in causa principali,succumbat in causa appellationis, si quidem succumbit in appellatione ex antiquis actis, in expensis omnino condemnetur, si vero ex nouis succumbit in dictis expēsis condemnari,vel absolui valeat,prout in prima instantia supra dictum est,nisi ipsa noua acta facta fuerint ad probandum proprium factum ipsius victi negatum tacite, vel expresse per ipsum victū, quo casu,ne victus ipse ex inficiatione sua,vel malitia beneficium assequatur, ipsum condenari omnino debere statuimus,& ordinamus. Et in suprascriptis omnibus casibus merces procuratorum,& aduocatorum,qui causæ interuenerunt,compræhendatur,& taxetur.

¶ De Præcepto in confitentem faciendo. Rub XLIIII.

SI quis in Iudicio conuentus per se,vel legitimum eius procuratorem, ante litis contestationem, vel in ipsa litis contestatione confessus fuerit pure se debere id totum,vel partem aliquam eius,quod ab ipso petitur,Iudex ipse,coram quo prædicta aguntur,præcipere teneatur absq; aliqua alia sententia confitenti,vel eius legitimo procuratori,vt soluat,& soluere debeat creditori id, quod confessus est,intra terminum decem dierum vtilium,nisi quantitas, vel qualitas debiti,vel negotij maiorem dilationem postularet,quod relinquimus arbitrio Domini Iudicis tunc enim dari possit dilatio triginta dierum vtilium, & plus,& minus,arbitrio magistratus, qui prædicta cognouerit. Et si Iudex terminum aliquem non assignauerit,tunc ipso iure terminus decem dierū vtilium tantum assignatus esse intelligatur, & teneatur Iudex ipse facere notare in singulis præceptis causam præcepti,seu debiti,quibus temporibus respectiue elapsis,si debitor non soluerit grauetur,& grauari possit absq; aliqua executione petita pro sorte debiti,& expensis factis,& faciendis,realiter, & personaliter, dummodo debitum excedat soldos quadraginta. Verum si post litem contestatam conuentus confessus fuerit vt supra, Iudex teneatur intra triduū vtile per suam sententiam deffinitiuam condemnare confitentem in eo, quod confessus fuerit,& in hoc casu intelligatur ipso iure renūtiatum omnibus dilationibus iuris, & statuti. Et prædicta omnia in præsenti statuto contenta seruari

uari volumus in quocunque foro,& coram quocũque Iud.tã ordinario, quam extraordinario,seu delegato etiam a Principe,terijs quibuscunq; non obstantibus,exceptis introductis in honorem Dei.

Quo modo fiat excusio. RVB. XLV.

STatuimus,& ordinamus quod in oibus casibus,in quibus,vel ex forma iuris communis,vel statutoru m nostrorum excusio bonorum alicuius esset faciẽda,sufficiat petenti facere excussionem,etiam nemine citato ad comparendũ coram competenti Iud.& exponere,quod nesciat bona aliqua debitoris sui expedita,de quibus,vel super quibus possit satisfieri intentioni ipsius petentis,& ideo instare committi per ipsum Iudicem excusionem dictorum bonorum fieri,& ita,etiam absq; citatione alicuius,Iudex ipse committat fieri excusionem modo,& forma infrascriptis.Primo committatur duobus nũtijs Com. Mur. vt eant,& inquirant a vicinis,& vbi solitus est habitare ille,cuius bona excutienda sunt,vel a vicinis terrarum,vel possessionum,& bonorum,quæ consueuit ipse debitor excutiendus in ciuitate Mut.vel eius districtu tenere , & possidere, an sciant de bonis dicti debitoris,cuius bona excutiuntur,expeditis.Qui nuntij si inuenerint de dictis bonis expeditis,quæ sint sufficientia ad satisfaciendũ intentioni agentis,tunc in & super eis procedatur secũdum formã iuris, & statutorum,si aũt inuenerint bona aliqua expedita vt supra,sed non idonea, nec sufficientia ad integram satisfactionem intentionis ipsius agentis, tunc super dictis bonis expeditis procedatur vt supra.& pro residuo, de quo non possit satisfieri agentis intentioni,si autem bona aliqua,expedita non inuenerint tunc nuntij ipsi in actis causæ referant,quòd inquisitione facta non inuenerũt bona aliqua expedita,vel nisi pro tãta quãtitate,vel pretio, exprimendo quãtitatẽ ipsam,vel pretiũ.Qua relatione facta citetur tertius contra quem est agendũ , & eidem assignetur terminus x.dierum vtilium ad demonstran. de bonis expeditis dicti debitoris,vel de bonis ipsius debitoris alienatis per dictũ debitorẽ post titulũ acquisitionis ipsius citati , existentibus in ciuitate vel districtu Mut.quæ bona sint sufficiẽtia pro integra satisfactione intentionis agentis, & quæ auocari possint per ipsum agẽtem.Et quo ad præsens statutum nomina debitorum intelligãtur esse bona sita in ciuitate, vel districtu Mutinæ si debitor, cuius nomẽ sit ostẽsum,habitet in ipsa ciuitate ,vel districtu,& sit subiectus iurisdictioni D.Pot.Mutinæ Qui citatus si in dicto termino non probauerit, seu ostẽderit de bonis dicti debitoris expeditis, seu alienatis post acquisitionis suæ titulum,& quæ sint ipsi creditori obligata,vel per eum auocari possint, & quæ posita sint in ciuitate , vel districtu Mutinæ, & quæ sint sufficientia pro integra satisfactione crediti,& intẽtionis dicti agẽtis,tunc possit ipse creditor conuenire dictum citatum,& contra eum,& bona per eum possessa experiri iuribus sibi competẽtibus Si vero ostẽderit,& probauerit ipse citatus de bonis supradictis habentibus qualitates,de quibus supra,& vt supra , eo casu non possit ipse creditor dictum tertium citatum conuenire,vel molestare,sed teneatur prius contra ipsa bona ostensa,& probata procedere. Si autem citatus ostẽderit quidem de bonis,de quibus supra,sed non sufficientibus pro integra satisfactione, intẽtionis ipsius agentis,tunc agens teneatur contra dicta bona ostẽsa ,& eorũ posses-

possessionem procedere, & experiri scilicet pro illa rata, vel portione, vel pretio dictorum bonorum vt supra demonstratorum, & pro concurrenti quantitate pretij, seu communis æstimationis eorum, & pro satisfactione residui iuris & intentionis ipsius agentis, possit ipse conuenire dictum citatum, & experiri iuribus sibi competentibus contra bona dicti sui debitoris possessa per dictum citatum, & vnum iudicium in casu prædicto non impediat aliud, sed vno eodemq; tempore in vtroq; procedi valeat. Et in dicto termino decem dierum, & in præsenti iudicio excusionis, citatus, & conuentus amplius non audiatur nisi ad demonstrandum, & probandum de dictis bonis vt supra, etiam si velit ipse citatus dicere, vel probare se non posse conueniri, vel habere meliora, & potiora iura in ipsis bonis, sed hæc in hypothecaria esse intelligantur, & sint ipso iure reseruata. Et dicto termino decem dierum vt supra elapso, ipse tertius citatus habeat terminum octo dierum vtilium ad faciendum per Iud. declarari, & pronuntiari se de dictis bonis expeditis vel alienatis vt supra, & de quibus supra, legitime ostendisse, & ad faciendum ferri sententiam super prædictis, a qua sententia appellari possit secundum formam nostrorum statutorum. Et si pronunciatum fuerit in fauorem dicti citati ostensum fuisse de bonis expeditis, vel alienatis vt supra, per ipsam pronunciationem nullum fiat præiudicium ipsi creditori, sed iura sua salua sint & illæsa, si qua habebat, vel habet contra ipsum citatũ, & bona per eum tenta & possessa, & valeat ipse creditor recursum habere, & regressum contra tertium ipsum, & bona prædicta in casu scilicet, in quo super ostensis bonis non posset intẽtioni creditoris satisfieri, & pro eo in quo ipsi creditori satisfieri non possit in, & super bonis prædictis. Quod si intra dictum terminum octo dierum lata non fuerit sententia eo finito absq; alia sententia vel declaratione, virtute præsentis statuti intelligatur dictam excussionem esse legitime factam contra dictum citatum, & bona per eum tẽta, & possessa, & contra ipsum, & bona prædicta iure medio procedi possit; reseruatis nihilominus ipsi tertio citato cæteris iuribus suis in alio iudicio vel instantia vt supra dictũ est. Et quantum ad disposita in præsenti statuto, bona existentia penes debitorem & sita in ciuitate, vel districtu Mut. intelligantur esse expedita & amouibilia, nisi per aduersam partem contrarium fuerit probatum.

¶ Quomodo agendum sit hypothecaria, & qualiter probetur bona fuisse debitoris. RVB. XLVI.

STatuimus quod quicunq; experiri vel agere voluerit hypothecaria procedat & obseruet ea quæ continentur in statuto. Quomodo agendũ sit reali. Ad probandũ aũt bona, ad quæ agitur hypothecaria, fuisse debitoris, sufficiant infrascriptæ probationes & pro plenis & legitimis probationibus habeãtur, & intelligãtur virtute præsentis statuti. Nam si dicta hypothecaria agatur contra principalem debitorem, tunc probari sufficiat ipsum debitorem bona ipsa ad quæ agitur, tenere & possidere de præsenti, vel saltem tenuisse & possedisse tempore Iudicij moti. Si vero agatur contra hæredẽ debitoris, siue ipse hæres inuẽtarium fecerit, siue non, tunc probari sufficiat debitorem defunctũ ea tenuisse & possedisse tẽpe obligationis vel postea quandocunq; pro suis, & tanquam sua & sic illius fuisse præsumantur, nisi ipse hæres legitime probauerit illa bona ad

se ex

se ex alia iusta cā & iusto titulo spectare, & pertinere. Verum si agatur contra tertium possessorem possidentem bona, quæ asserũtur fuisse debitoris, sufficiat ꝓbatio infrascripta. Nam si de aliquo titulo ipsius debitoris, vel alterius, cuius bona auocarentur, non constaret, tunc sufficiat probare, quod ipse debitor vel ipsa persona, cuius bona auocarentur, tenuerit & possederit ipsa bona ꝓ suis, & tanquam sua pacifice & quiete tempore obligationis, vel post, dũmodo possederit per quinquennium continuum. Si vero de titulo ipsius debitoris vel illius personæ, cuius bona auocarentur, probaretur, si quidem ipse possessor nullum titulum habet ab ipso debitore vel ab eo, cuius bona auocarentur, tunc probare sufficiat ipsum debitorem, vel alium vt supra tenuisse, & possedisse illa bona tp̄e obligationis, vel post, dũmodo per annum continuũ possederit. Sed si habet titulũ ab ipso debitore vel habente causã ab illo, cuius bona auocari velint post tẽpus obligationis, tunc sufficiat ꝓbare ipsũ titulũ, quem habet ipse possessor a dicto debitore, vel habente cām ab ipso saluũ tamen sit ius in prædictis ipsi possessori conuento, si meliora & potiora iura in ipsa re habuerit.

¶ A quibus Sententijs liceat appellare. RVB. XLVII.

STatuimus quod a quibuscunq; sententijs definitiuis, vel habentibus vim definitiuæ, in quibusuis causis ciuilibus, seu mistis in Ciuitate, vel Ducatu Mut. laris per D. Prætorem, vel alium magistratum ordinarium, vel delegatum etiã a Principe, vel subdelegatum, siue in prima instantia, siue secunda, vel vlteriori, appellare liceat donec fuerint duæ conformes, & appellatio ipsa deuoluat prout in statuto. Ad quos appellandum sit. Quod procedat, & obseruetur in qualibet etiam sententia definitiua lata super quouis possessorio, & etiam in casu statuti sub titulo. Quod possessio defuncti continuetur in hæredem. quantũ vero ad appellationes ab interlocutorijs seruetur statutũ. De appellationibus ab interlocutorijs. Declarantes, quod licet principalis, seu procurator citatus etiam personaliter fuerit ad audiendam sententiam, & non comparuerit, nihilominus eius appellatio admittatur, ac si comparuisset.

¶ Quando, & intra quod tempus appellandum sit. RVB. XLVIII.

STatuimus quod si quis appellare voluerit ab aliqua sententia definitiua, vel habente vim definitiuæ in causa ciuili vel mista prolata, si quidem appellare viua voce voluerit, appellatio ipsa incontinenti interponatur, videlicet ea hora, qua prolata fuerit sentẽtia, Iudice ipso adhuc pro tribunali sedente in loco in quo ipsam tulit sententiam & in casu prædicto. Si postea intra x dies continuos vt infra appellatio in scriptis fuerit interposita, tunc procedatur super appellatione in scriptis, ac si appellatio viua voce facta non fuisset, & huiusmodi appellatio viua voce per testes probari possit. Si vero in scriptis appellare voluerit simpliciter, vel ẽr causa nullitatis annexa, appellationem ipsam intra x. dies continuos a die scientiæ ipsius sentẽtiæ computãdos interponere teneatur, & quoad hoc sẽtẽtia, p̄q̄s reus absoluitur ab obseruatione Iudicij, intelligatur definitiua. Si aũt appellare voluerit ab aliqua sentẽtia interlocutoria mera, vel habente vim definitiuæ, quæ expectat aliam sententiam postea, & a qua non sit ex forma staturorum prohibitum appellare, teneatur hoc facere intra tempora de quibus in statuto. De appellationibus ab interlocutorijs. Et in prædictis

H omni-

omnibus casibus appellans non teneatur apostolos semel etiam petere. Et in appellationibus quibuscunq;, etiam ab interlocutorijs appellans causam grauaminis, siue excessus exprimere teneatur.

ℭ Ad quos appellandum sit. RVB. XLVIIII.

STatuimus quod a sētētijs in prima instātia latis in ciuitate, vel Ducatu Mut. per quoscunq; magistratus ordinarios, vel extraordinarios, vel delegatos ēt a Principe primo appelletur, & appellari debeat ad D. Iud. Maleficiorū Ciuitatis Mut. qui in ipsis primarū appellationū causis sit, & esse censeatur Iud. ordinarius, nisi Iudex ipse sententiā illā, a qua fuerit prouocatū, vti delegatus, vel consultor, vel alio quocunq; modo protulerit, quo casu ad ipsum D. Præt. Mutinæ, vel eius Vicarium appelletur. A sententijs vero in causis appellationū per ipsum D. Iud. quomodocunq; latis, si prætor ipse, vel eius Vicarius (habita considerarione personarū & non officij) primā non tulerit sententiā, ad ipsum D. Præt. vel eius Vicariū appellari debeat, si aūt Præt. ipse, vel eius Vicarius vt supra primā tulerit sentētiā, appellari oīno debeat ad collegiū DD. Iurisdoctorū Ciuitatis Mut. quo casu, appellatione ipsa interposita, teneatur tā pars appellata, q̄ appellans, ad instantiā tamen ipsius appellantis, intra dies v. vtiles elegisse vnū ex dictis doctoribus præfati collegij, procedendo ad eius electionē iuxta formā statuti. De electione consultoris, Alioquin appellatio ipsa deserta sit, & esse censeatur virtute præsentis statuti, nisi collegiū ipsū ex causa aliqua in scriptis allegaretur suspectū. Quo casu cā ipsa suspicionis cognosci, & terminari debeat per D. Gubernatorē Ciuitatis Mut. intra v. dies vtiles, an collegium ipsum ex causa legitima, & probata, sit suspectum. Qui vbi declarauerit causam suspicionis propositæ esse legitimam, & probatam, tunc appellatio ipsa interposita ipso iure deuoluat ad Ill. Consilium Iustitiæ Serenifs. D. N. quod in eo casu sit Iudex in ipsa app. cā. Vbi aūt intra dictū tēpus sup per prædicta suspicionis causa non fuerit declaratū, vel ēt sit declaratū cām suspicionis non esse legitimā, vel non esse probatā, tunc oīno pcedatur ad electionem dicti doctoris vt supra, & a declaratione prædicti D. Guber. nullo modo appellari possit, nec contra eā de nullitate dici, vel in integrū restitutio peti, etiā ex capite minoris ætatis, & si ab ipso electo, vel eius sententia appellaretur, appellatio ipsa deuoluat ad ipsum collegium, & alius ex dicto collegio eligatur modo quo supra.

ℭ De temporibus appellationum. RVB. L.

Vide Reformat. Rub. vl. Cat. I. STatuimus quod interposita appellatione a sentētia definitiua intra tpa præfixa in statuto. Quando, & intra quod tēpus appellādum sit, teneatur appellans parte altera citata cū copia libelli appellatorij, seu appellationis loco libelli producere dictum libellū appellatorium, vel appellationē ipsam loco libelli corā Iud. ad quē, intra terminū v. dierū vtilium a die interpositæ appellationis, & si ad collegiū DD. Aduocatorum Ciuit. Mut. fuerit appellatum à die electionis ipsius Iud. electi. Quod si intra tempora præfixa in statuto prædicto non fuerit appellatum, vel intra dictos terminos productus non fuerit libellus, vel appellatio vt supra, sententia ipsa rata maneat, & ipso facto intelligatur in rem Iudicatam transiuisse. Libello autem appellatorio, vel appellatione loco libelli producta vt supra, assignatus sit, & esse intelligatur parti contra

tra

tra quam fuerit appellatum præsenti, vel absenti terminus duorum dierũ vtilium ad respondendum & opponendum dicto libello, seu appellationi loco libelli productæ ipsi in citatione transmisso, vel transmissæ. Et si pars appellata intra dictum terminum nihil opposuerit, vel etiam opposuerit quaslibet exceptiones, seruentur & seruari debeant disposita in statuto. De incidentibus & emergentibus. nisi fuerit opposita exceptio procuratoris, vel incompetentiæ Iudicis, aut satisdationis non præstitæ secundum formam stat. vel oppositum fuerit appellationem non deuoluere, vel ei non fuisse nec esse deferẽdum, seu appellationem aliquo modo esse desertam. Quibus casibus Iudex super ipsis omnibus oppositionibus, seu qualibet earum pronuntiare expresse teneatur intra terminum quinq; dierum vtilium a die oppositionis. Qui si pronuntiauerit satisdationẽ præstandã, Iudicẽ incompetentẽ, vel competentẽ, mãdatũ legitimũ, vel non legitimũ, aut appellationẽ deuoluere, seu illi fuisse deferen. vel instantiã appellationis non esse desertã, ab huiusmodi pronuntiatione minimè possit appellari, nec de nullitate dici, vel aduersus eam restitutio in integrum peti ẽt ex capite minoris ætatis. Si vero pronuntiauerit appellationem non deuoluere, vel ei non fuisse deferendũ, vel instantiam appellationis fuisse vel esse desertam, à dicta pronuntiatione appellari valeat, quæ appellatio interponatur, & in ea ꝓcedatur, atq; terminetur iuxta tẽpora præfixa in præsenti statuto. De appellationibus ab interlocutoria. Et in his omnibus casibus semper victus victori condemnetur in expensis, & condemnatus esse intelligatur ẽt si per Iudicẽ non condẽnaretur. Et vbi & quando in cã appellationis interpositæ à sententia super negotio principali lata ꝓcedatur, vel procedendum sit, ꝓcedi debeat modo, & forma infrascriptis. Nam expeditis ijs, de quibus supra, vel lapsis dictis temporibus, incontinenti assignetur, & assignatus esse intelligatur virtute præsentis statuti partibus terminus quatuordecim dierum vtilium ad probandũ, & probatũ haben. ꝑ oẽm modum, speciem, & genus probationis, & defensionis. Et post dictũ terminũ non possit aliqua pars aliquid probare, producere, vel contradicere, nisi pars aliqua allegauerit in prædicto, vel infrascripto termino probatorio, seu reprobatorio se indigere attestationibus aliquorum testium, vel productione aliquorum instrumentorum in remotis adeo partibus existentium, vt meritò longior terminus exigatur, quo casu tam quo ad dictũ probatorium, q̃ reprobatorium terminum prorogandum seruetur quod sancitũ est in statuto. De testib. exam. extra ciuitatẽ. Quo termino dierum quatuordecim præterito, ea die publicatus sit ipso iure processus, dicta, & attestationes testiũ. Et si in dicto termino xiiij. dierũ vtiliũ nullæ denuo factæ fuerint probationes per instrumenta, vel testes, eo casu nullus assignetur, nec assignatus esse intelligatur terminus ad reprobandum, & reprobatũ habendum, immo ipso iure conclusum sit in cã virtute præsentis statuti. Si aũt per ipsas partes, vel aliquã earũ in dicto termino aliquid denuo probatum fuerit, tũc assignetur, & assignatus esse censeatur terminus x. dierum vtilium ad reprobandum, & reprobatum habendum per omne genus, & speciem reprobationis, seu defensionis, saluo quòd si is, contra quẽ in termino prædicto probationes denuo factæ fuissẽt, ꝓtestatus in actis fuerit se nolle nec ipsos testes, nec attestationes, nec instru

menta contra ipsum inductos, factas, vel producta reprobare, tunc si ex parte sua nullæ factæ fuerint probationes, nullus terminus ad reprobandum assignetur, vel assignari possit, & quatenus terminus ipse incepisset currere, facta in actis dicta protestatione statim & ipso iure finiatur, & finitus esse intelligatur, & procedatur in causa. Et termino reprobatorio assignato vt supra, possit pars, contra quam factæ fuerint probationes, vel producta instrumenta, producere altera parte præsente, vel legitime citata, articulos, seu capitula tendentia tantum ad reprobandum producta, vel probata per alteram partem in termino probatorio ipsius causæ appellationis, & hoc in primis quinq; diebus dicti termini reprobatorij post quos quinq; dies articuli, siue capitula aliqua produci minime valeant, & producta non admittantur, & si admissa fuerint, & testes forte examinati, eorum dicta non valeant, nec probent, immo nec indicium faciant. Et copia dictorum capitulorum decernatur alteri parti petenti cum termino vnius diei vtilis ad faciendum interrogatoria, & in quatuor primis diebus termini reprobatorij (vbi terminus ipse reprobatorius assignatus sit) teneatur notarius causæ dedisse copiam omnium testium & attestationum in causa ipsa examinatorum parti seu partibus reprobare volentibus, sub pœna librarum decem applican pro dimidio parti reprobare volenti, & pro alio dimidio Fisco Duc. & insuper teneatur parti læsæ ad damna & interesse. Et termino probatorio, & reprobatorio (vbi reprobationi locus sit) elapsis vt supra, tunc ipso iure in causa conclusum sit, & pro concluso habeatur absq; alia declaratione, & vlterius nulla partium possit aliquid probare, vel iura aliqua producere, vel in actis exhibere, etiam ad declarationem actitatorum & producta, vel probata, seu exhibita non prosint nec auxilientur. & sic concluso vel habito pro concluso in causa, currat vtriq; parti terminus x. dierum continuorum ad faciendum describere, & ad habendum scripturas, & acta, & processus causæ. Quo termino x dierum elapso, currat ipso iure vtriq; parti terminus trium mensium continuorum ad præsentandum processus, & scripturas Iud. ad finem ferendæ sententiæ & possit quælibet pars quandocunq; intra dictum terminum trium mensium dictum processum, & scripturas Iud. præsentare, parte præsente, vel legitime citata, & nihilominus appellans intra dictos tres menses continuos dictũ processum, & scripturas vt supra præsentare teneatur, & si processus, & scripturæ præsentatus & præsentatæ non fuerint appellatio sit ipso iure deserta. Præsentato aũt processu, si qua partiũ consiliũ sapientis petere voluerit, illud petere possit iuxta tradita in statutis nostris & præsentatis scripturis vt supra, si petitum non fuerit consilium sapientis, vel lapsum temporis consultori ad consulendum, Iudex coram quo causa pendebit teneatur, & debeat intra terminũ viginti dierum vtilium suam ferre sententiam claram, & apertam, & non per relationem ad acta, quæ si intra dictum terminum lata non fuerit, vel lata sit minime clara, & aperta, sed referens se ad acta, instantia pereat, & appellatio sit, & esse intelligatur omnino deserta. Et quæ dicta sunt supra procedant, & procedere intelligantur quo ad instantiam primæ, vel secundæ, vel vlterioris appellationis interpositæ nisi in aliquo, vel aliquibus casibus aliter dispositum esse reperiatur per nostra statuta. Quo vero ad tempora appellationum

tionũ ab interlocutorijs meris, siue habentibus vim definitiuæ, & quæ expectãt aliã sentẽtiam post se. & a quibus liceat ex forma nostrorum statutorum appellare, seruentur, & seruari debeant tempora infrascripta. Nam vbi dãtur ad appellandum a definitiua decem dies continui, sint in qualibet interlocutoria quinq; dies continui, & vbi dantur in definitiua ad producen. libellum, seu appellationem loco libelli quinq; dies vtiles, sint in qualibet interlocutoria tres vtiles tantum, & vbi dantur in definitiua ad pronuntian. super mãdatis, incompetentia, satisdatione non præstita, deferendum, vel non deferendum; a desertione appellationis quinq; dies vtiles, sint in qualibet interlocutoria tres dies vtiles tantũ. Reliqua aũt tempora in appellationibus a definitiuis in præsenti statuto contẽta dimidietur, & dimidiata esse intelligãtur ipso iure in qualibet interlocutoria. Declarãtes quod prædicta oĩa tpa assignata per præsens statutum appellationibus interpositis, siue à definitiuis, siue ab interlocutorijs procedant, & locum habeãt quo ad appellationes interpositas a sententijs latis in ciuitate, vel districtu Mut. quò verò ad appellationes interpositas a sententijs latis extra ciuitatẽ, & districtũ, seruari volumus etiam tpa suprascripta, præterquam tempus appellationis interponendæ, & tempus producendi libelli appellatorij, seu appellationis loco libelli coram Iud. ad quem, quia in ijs seruari volumus tempora infrascripta. Nam quo ad tempus appellationis interponẽdæ seruari volumus statuta locorum, & ijs deficientibus ius commune, quo verò ad tempus ꝓductionis libelli appellatorij, si quidem lata fuerit sententia in aliquo loco citra Serrã Lugurzani, teneatur appellans libellum appellatoriũ, vel appellationẽ loco libelli appellatorij producere intra terminũ xij. dierum vtiliũ à die interpositæ appellationis iure ordinario deuolutæ ad aliquẽ Iud. in ciuitate Mut. vel à die delegationis causæ appellationis delegatæ. Si vero lata fuerit in aliquo loco sito vltra dictam Serrã, teneatur appellans intra terminũ xvi. dierũ vtiliũ producere libellũ appellatoriũ; seu appellationẽ loco libelli appell. a die interpositæ appellationis, vel delegationis vt supra respectiue, & ad huiusmodi ꝓductionem libelli, vel appellationis vt supra citari legitime debeat appellatus, vel eius legitimus ꝓcurator ꝑ nuntiũ Com. Mut. vel ꝑ literas cũ citationibus introclusis directiuas ad Iud. sub cuius iurisdictione habitauerit citãdus cũ comminatione, qđ ẽt veniat ad eligen. locũ in vrbe Mut. vbi citari deinceps in dicta causa debeat, vel possit, aliter eligentur scalæ palatij, & ꝓut disponitur in statuto De citationibus. Et hæc, quæ proxime dicta sunt de appellationibus interpositis a sententijs latis extra districtum; quo ad productionem libelli locum habeant, & procedant in omnibus appellationibus interpositis siue a sententia definitiua, siue interlocutoria mera, vel habente vim definitiuæ, à quibus secundum statuta locorum liceret appellare. Insuper ẽt statuimus, quod omnia & singula statuta loquentia de appellationibus interpositis, seu interponendis procedant, & locum habeant, siue appellationis cã simpliciter, siue mistim cum causa nullitatis annexa fuerit deducta. Item statuimus quod sufficiat appellãti quo ad libelli appellatorij productionẽ; facere citare secundũ formã nostrorum statutorũ appellati procuratorẽ, qui in ꝓxime præcedenti instantia sententiã ad sui fauorẽ tulerit ita tamen, quod vltra dictum libelli

belli productionem teneatur appellans facere citare ipsum appellatũ, si modo dictus procurator noluerit vlterius prosequi ipsam cām appellationis, & ita in actis expresse protestatus fuerit. Et hæc omnia procedant, vbi aliter per aliud statutum in appellationum causis specialiter non esset prouisum, quia vbi specialiter esset prouisum illud obseruari volumus.

❡ De Appellationibus ab interlocutorijs. Rub. LI.

VT longitudini litium & subterfugijs ac calumnijs litigãtium occurratur, præsenti hoc statuto ordinamus, quod ab aliqua interlocutoria habente ẽt vim diffinitiuæ lata quandocunq; ante sententiã super negotio principali, siue huiusmodi interlocutoria pariat præiudiciũ reparabile, siue irreparabile p appellationẽ a definitiua non possit appellari, nec de eius nullitate dici, nec in integrũ restitutio peti ẽt ex capite minoris ætatis, nisi vna cũ appellatione a sẽtentia super negotio principali lata, & non prius modo aliquo, ratione, vel cã. Quã appellationẽ, nullitatis dictionẽ, & in integrũ restitutionẽ vna cũ definitiua terminari, ac finiri volumus simul cũ negotio principali. Quod aũt diximus ab interlocutorijs appellari & de nullitate dici, vel in integrũ restitutionẽ peti posse vna cũ appellatione a sententia super negotio principali vt supra lata, intelligatur, & procedat, si ab ipsa sententia super principali lata appellari possit. Vbi aũt ab ipsa sententia super negotio principali lata non liceret appellare, tũc a dicta interlocutoria, seu interlocutorijs, nec appellari, nec de nullitate dici, nec in integrũ restitutionẽ peti posse concedimus, & minime reseruatũ intelligatur aliquod ius appellandi, vel de nullitate dicen vel restitutionis petendæ, sed penitus, & oĩno sit extinctũ. Et prædicta non procedant vbi contra aliquã partiũ eiusmodi lata esset pronunciatio, p q̃ impediretur, ne ad definitiuã sententiã deueniri posset: Quo casu a tali pronuntiatione appellari, & de eius nullitate dici, ac in integrum restitutionem peti posse permittimus. Et ipsa appellatio interponatur, & terminetur intra tempora præfixa appellationibus ab interlocutorijs, de quibus in statuto. De temporibus appellationum.

❡ A quibus sententijs non liceat appellare. RVB. LII.

Vide Reformat. Rub. vii. Car. 2. STatuimus quod quotiescunq; duæ sententiæ inueniãtur conformes in toto, vel in parte aliqua, ab eo, in quo erunt conformes, non liceat alicui partiũ appellare, item & appellare non liceat, nec de nullitate dicere, vel in integrũ restitutionẽ petere a sentẽtia non excedẽte summam, vel pretiũ, seu interesse, librar. xv. monetæ Mutinæ in statuto. De officio Iud. ad minora. Quo vero ad appellationes ab interlocutorijs seruetur statutum. De appellationibus ab interlocutorijs. Ab executione autẽ iuris, seu facti commissa, seu facta seruatis seruan. non liceat modo aliquo appellare, vel de nullitate dicere, nec restitutionẽ in integrũ petere, nisi in casibus a iure communi, vel municipali pmissis. Quibus ẽt casibus permissis, volumus per appellantem statim, vel die immediate sequenti a die interpositæ appell. fieri debere depositũ actuale lib x. penes notariũ causæ; si deb. tum, pro quo commissa fuit executio, non excedat summam lib. C. si vero excederet summam prædictã, & tamen non trascenderet quãtitatẽ vel pretiũ lib. trecentarũ, appellãs, vel de nullitate dicens non admittatͬ, nisi facto deposito lib. xv. debito vero excedente summam, & pretium lib. CCC.

non

non admittatur appellatio, vel nullitatis dictio, nisi facto actuali deposito lib. xx. monetæ Mut. Et si dictum depositum factum non fuerit procedatur, & pcedi debeat ad vlteriora in cā absq; alia pronūtiatione, perinde ac si appellatū & de nullitate dictū non fuisset. Si aūt factū fuerit depositum, & appellans ipse quoquo modo in cāsu succubuerit, seu in appellatione non obtinuerit, illico depositarius ipsum depositū realiter, & personaliter soluere cogatur ipsi appellato loco pœnæ, damnorum, & interesse ipsius appellati, & præterea saluum sit appellato ius etiam expensas consequendi contra ipsum appellantem.

De Causa nullitatis. RVB. LIII.

SIcut in statuto De appellationibus est dispositum, quod a mera interlocutoria, vel habente vim definitiuæ non liceat appellare quoquo modo, nisi vna cum appellatione a sententia super negotio principali lata (vbi tamē locus sit appellationi) Idem etiam seruari volumus & mandamus omnino, si quis dicere voluerit de nullitate alicuius interlocutoriæ meræ, vel habentis vim definitiuæ, etiam si nullitas euidens esset, vel notoria prout in dicto statuto ordinatum est circa appellationem. Si quis vero dicere voluerit sententiam super principali negotio latam nullam esse, vel inualidam per viam principalis, seu simplicis petitionis, si quidem vna tantum sententia vel plures non conformes super ipso negotio principali latæ fuerint, liceat tunc de nullitate dicere, & de ea cognoscatur intra tpa sub titulo De temporibus nullitatis, & executio differatur ipsa nullitate pendente Si vero duæ latæ fuerint sententiæ conformes, tūc de nullitate quidē dici posit, sed executio nullo modo impediatur, vel retardetur, seu retardari valeat p iudiciū nullitatis principaliter intentatæ vt supra.

De temporibus causæ nullitatis. RVB. LIIII.

SI quis dicere proposuerit aliquā sententiā nullā in casibus non prohibitis ex forma nostrorum stat. teneatur petitionē huiusmodi nullitatis coram Potestate, vel Iud. appell. ciuitatis Mut. producere intra octo dies vtiles a die scientiæ latæ sentētiæ, de cuius nullitate dicere voluerit, parte tamē citata, vel eius procuratore, qui vltimus fuit in instātia ipsius sententiæ, quæ allegatur nulla, qui procurator non possit dicere, vel allegare se nolle esse pcuratorē, & prout in stat. De temporibus appellationum in fine. Et petitione porrecta vt supra, tunc assignatus sit & esse intelligatur alteri parti terminus duorū dierum vtilium ad opponen. & excipien. Quo termino elapso, siue pars responderit, siue non, lis habeatur p contestata, & procedat in cā non obstantibus exceptionibus quibuscunq;, & prout in statuto. De in ius vocatis, & venientibus, & ipso iure assigneтur, & assignatus esse intelligatur terminus xv. dierum vtilium ad pbandū, & probarū habendū per oēm modū & speciē probationis, & dicto termino elapso dicēs de nullitate intra terminū octo dierum continuorū debeat præsentasse scripturas iudici causæ ad finē ferēdæ sentētiæ. Quibus præsentatis teneatur Iud. suā ferre sententiā clarā, & aptā intra terminū x. dierū vtilium immediate sequentiū qui terminus nullo modo progari possit, nisi semel tantū p tres dies vtiles de consēsu partiū, & si vltra progaretur, prorogatio huiusmodi sit nulla, et si cum iuramēto facta esset, & in tali casu iuramentum dolo ipsius de nullitate dicentis, & metu Iudicis extortum præsumatur. Si vero per Iud.

steterit quin cā terminetur in dicto termino, Iudex ipse ad damna, & interesse parti læsæ ipso iure teneatur, & ēt incidat in pœnam librarum xxv. applicandā pro dimidia parti læsæ, & pro alia dimidia Fisco Ducali, & nihilominus instantia pereat, & firma maneat sententia, de cuius nullitate dictum fuerit. Si autē aliqua partium consilium sapientis petere voluerit, illud intra primos tres dies termini dati ad ferendam sententiam petere teneatur, & vltra illos petere non possit, quo petito, illud seruetur, quod circa sententias definitiuas in statutis nostris ordinarum est. Et si sententia declarata fuerit valida, tunc a tali sententia appellare non liceat, si vero ipsa sententia pronuntiaretur nulla, tunc intra quatriduum continuum a die scientiæ appellari possit & in ipsa appellationis causa seruentur tempora suprascripta in prima instantia ipsius nullitatis ordinata. Quo vero ad nullitatem grauaminis, seu executionis commissæ, vel tenutæ da æ, vel dari commissæ seruatis seruandis, seruetur forma tradita in stat. A quibus sententijs non liceat appellare.

¶ De petitione reductionis laudi, seu arbitramenti ad arbitrium boni viri. RVB. LV.

SI quis per modum principalis petitionis petere voluerit aliquod laudū, seu arbitramentum annullari, vel reduci ad arbitrium boni viri procedat, & pcedere debeat modo, & ordine infrascriptis. Nam si simpliciter dicere voluerit de nullitate laudi, seu arbitramenti (quod vbi dicere valeat dictum est in stat. De causa nullitatis) tunc in dicta cā nullitatis procedat iuxta tradita in statuto De tēporibus causæ nullitatis. Si vero petere voluerit laudum, seu arbitramentum reduci ad arbitrium boni viri, admista ēt cā nullitatis incidenter, vel principaliter deducta, tunc producere debeat ipsam reductionis petitionē corā D. Prætore Mutinæ, vel eius Vicario intra terminum quinq; dierum vtiliū a die scientiæ laudi, seu arbitramenti immediate sequentium, parte tamen legitime citata, contra quam petita fuit reductio, cui parti legitime citatæ post ipsam petitionē productam assignetur, & assignatus esse intelligatur ipso iure terminus duorum dierum vtilium a 1 opponendum, & excipiendum. Quæ omnes exceptiones tam dilatoriæ, declinatoriæ, & mistæ, quam peremptoriæ saltæ, & reseruatæ esse intelligantur virtute præsentis statuti tempore disputationis, & ferendæ sententiæ, exceptis tamen exceptionibus terminandis ante litē contestatam, de quibus in statuto. De in ius vocatis, & venientibus Quibus terminatis vel elapso tempore ad terminandum eas, si quæ fuerint oppositæ, statutus sit ipso iure vtriq; parti terminus duodecim dierum vtilium ad probandū, & probatum habendum per omne genus, & speciem probationis, & eo termino duodecim dierum ad probandum elapso, statutus sit ipso iure vtriq; parti terminus quinq; dierum vtilium ad reprobandum, & reprobatum habendum per omne genus & speciem reprobationis. Et eo termino v. dierum elapso, neutra pars possit quicquam amplius producere, exhibere, vel probare quouis modo, sed sit conclusum, & pro concluso habeatur in causa, & currat vtriq; parti terminus x dierum continuorum ad faciendum describere, & ad recipiendum scripturas a notario causæ, & ad præsentandum per vtramq; partem ipsas scripturas Iudici ad finem ferendæ sententiæ, & nihilominus si reclamans intra dictum

ctum tempus x dierum dictas scripturas non præsentauerit, instantia reductionis, & nullitatis pereat & laudum transeat in rem iudicatam. Quibus scripturis præsẽtatis vt supra, assignatus sit ipso iure Iudici causæ terminus octo dierũ vtilium ad dandum, & proferendum sententiam claram, & apertam, & non confusã, nec p relationẽ ad acta, alioquin instantia pereat vt supra. Possit autẽ vtraq; pars in suprascripto, & suprascriptis casibus petere consilium sapientis intra quatuor primos dies dictorũ octo dierum vtilium, quod Iudex decernere teneatur iuxta tradita in statutis nostris. Et si intra dicta tempora Prætor, vel alius Iudex aditus, laudum, seu arbitramentum ipsum confirmauerit in totũ, vel in partẽ, tũc neutri parti liceat appellare, vel quoquo modo reclamare ab ipsa sententia, vel pronuntiatione reductionis pro ea parte, seu toto, in qua, vel quo sententia ipsa reductionis conformis fuerit laudo, seu arbitramẽto prædicto. Si vero dictum laudum, seu arbitramentum in totum, vel in partem declaratum fuerit nullum, vel reductũ ad arbitriũ boni viri, tunc liceat parti succumbenti ab ea parte, pro qua laudum, seu arbitramentũ fuerit infirmatũ, appellare, seu reclamare, admissa ẽt nullitatis cã, intra v. dies continuos a die sciẽtiæ immediate sequentes, & dicta appellatione interposita, appellans ipse producat, & producere teneatur, intra terminum v. dierum vtiliũ corã Iud. appellationum ciuitatis Mut. libellum appellatoriũ, siue appellationem ipsam loco libelli, legitime tamen citata parte appellata. Quo libello producto ipsa appellationis, seu nullitatis adiunctæ causa terminetur, & terminari debeat, ac in ea procedi iuxta, & secundum tempora præfixa causæ, seu instãtiæ ipsius reductionis, aliter appellatio ipsa deseratur, & deserta sit, & sententia, a qua fuit appellatum, firma maneat, & similiter si ab hac sententia, vel pronuntiatione in causa appellationis lata contingeret appellare, huiusmodi appellatio ẽt admista nullitatis causa introducatur coram vno ex aduocatis Mag. Collegij DD. Doctorũ ciuitatis Murinæ eligendo iuxta formam statutorum nostrorum traditã sub titulo. Ad quos appellandum sit, & libellus siue appellatio loco libelli producatur, & in dicta causa procedatur, ac finiatur, & terminetur iuxta tempora appellationis proxime præcedentis. Verum si Iudex causæ in prædictis sententijs ferendis respectiue negligens fuerit, teneatur ad damna, & interesse parti læsæ, & nihilominus incidat in pœnam libr. xxv. applicandam pro dimidia Fisco Duc. & pro alia dimidia parti læsæ. Addentes quòd si ad producendã reductionis petitionem, vel libellum appellatorium contingeret citari aliquem extra ciuitatem, & districtum Mut. tunc quo ad tempora producendæ appell. vt supra interpositæ, seruari volumus tradita in stat. De temporibus appella.

¶ De Restitutione in integrum. RVB. LVI.

SI quis, Commune, vel Collegium, seu vniuersitas petierit ex quacunq; causa, etiam minoris ætatis, restitutionem in integrum, super ea hoc ordine procedatur. Nam si per modum principalis petitionis ipsa restitutio petita fuerit aduersus contractum, vel quasi, seu sententiam aliquam, tunc super ipsa restitutione procedatur iuxta tempora reductionis ad arbitrium boni viri, nec ob ipsam restitutionem impediatur iudicium inchoatum, vel incohandum occasione dicti contractus, vel sententiæ, præstita tamen cautione idonea per actorem Vide Reformat. Rub. viii. Car. a.

rem dicto petenti restitutionem de restituendo ipsi petenti restitutionem omne id,& totum,quod consequetur actor vigore dicti contractus,vel sententiæ, & damna,& interesse ea de repassa,vel patienda.Si vero dicta restitutio petita fuerit per modum exceptionis,vel incidenter,tunc, si ex sui natura reseruari possit tempore disputationis ferendæ sententiæ, ipso iure intelligatur reseruata,& super ipsa restitutione admittantur probationes,defensionesq;, & alia necessaria,vel opportuna.Si vero huiusmodi restitutio ex sui natura non possit reseruari temporæ dictæ disputationis ferendæ sententiæ, tunc ipse Iudex intra terminum quinq; dierum vtilium super ea expresse pronunciet, vel reijciat tacite,vel expresse & a dicta pronuntiatione,vel reiectione per aliquam partiũ non liceat appellare,vel de nullitate dicere. Declarantes quòd vbi restitutio in integrum peteretur aduersus omissionem aliquam, ex qua petens tanquam læsus veniat restituendus,tunc restitutio ipsa non aduersus totum tempus,sed ad illud solum quod arbitrabitur,& statuetur per D.Iud.attenta negotij qualitate,& si petens in prædictis restitutionem nihil probauerit intra tempus sibi statutum condemnetur in lib.x applicandis ipso iure alteri parti,non obstãte, quod principalis sit minor vel procurator non habeat legitimum mandatum ad facien.cadere Dominum in pœnam.Declarãtes etiam, quòd vbi semel concessa fuerit restitutio aduersus idem ex eadem,vel diuersa causa etiã superuenière non possit amplius dicta restitutio peti,vel per Iud. concedi quoquo modo,& si concessa fuerit,ipso iure non valeat.

¶ De Sententijs,vel laudis executioni mandandis. RVB. LVII.

STatuimus,& ordinamus quod quælibet sententia Ciuilis,vel Criminalis,seu mista lata in ciuitate Mutinæ,vel extra per Iudices ordinarios vel extraordinarios,ac delegatos,cuius executio petitur, debeat executioni mãdari elapsis decem diebus continuis a die prolationis ipsius,tempore quadrimestri non obstante,hoc modo videlicet.Citetur condemnatus vel eius hæres ad instãtiam creditoris,seu petitoris,vel eius hæredis de mãdato D.Iud.coram quo petetur executio,quatenus prima hora iuris proxime futura comparere debeat coram ipso Iud ad videndum produci dictam sententiam,& eius peti executionẽ pro contentis,vel aliquo contentorum in ea,& pro expensis factis,& faciendis, & successiue ad videndum,& audiendum sibi statui,& assignari terminũ triũ dierum vtilium proxime futurorum ad habendum copiam dictæ sententiæ,& eidẽ opponendũ,& contradicen.quicquid voluerit,ne dicta sententia contra eũ exequatur. Et sic dicta prima die iuridica pducatur dicta sententia in publica forma & authentica,& fiat instãtia vt supra,& si quidẽ citatus non comparuerit,tunc D.Iudex sententiã exequatur modo infrascripto,si vero comparuerit, & copiã petierit,tunc eidẽ assignetur terminus triũ dierũ vtiliũ ad habendum copiã,& ad opponendum,& excipiendũ contra dictã sẽtẽtiã, seu executionẽ petitã,qui si in dicto termino nihil opposuerit,dicta sẽtẽtia similiter executioni mandetur vt supra, si vero intra dictum terminum trium dierũ aliquas exceptiones opposuerit tunc saluis ipsis exceptionibus tempore ferendæ sententiæ siue dilatorijs quibuscunq; siue peremptorijs,siue mistis, siue etiam illis,de quibus in statuto. De in ius vocatis,& venientibus,ipso iure statutus sit vtriq;

partis

parti terminus duodecim dierum vtilium ad probandum, & probatum habēdum per omne genus, speciem, & modum probationis. Quo termino xij. dierū ad probandum elapso, ipso iure statutus esse intelligatur terminus quinq; dierum vtilium ad reprobandum per omne genus, & speciem reprobationis. Et si quidem in dicto termino vt supra, dictum fuerit de nullitate sententiæ, cuius petitur executio, si dicatur principaliter, & simpliciter de nullitate, fiat, & seruetur id quod traditur in statuto. De causa nullitatis. Si autem per viam exceptionis oppositum fuerit de nullitate, tunc dicta nullitas, seu nullitates cognoscantur, & terminentur prout, & quando aliæ exceptiones terminantur. Et si fuisset appellatum a sententia, vel reclamatum a laudo, de qua, vel de quo peteretur executio, & opponeretur de pendentia appellationis, vel reclamationis, & de desertione replicaretur, non obstante quòd pronūtiatum non fuerit appellationem, vel reclamationem desertam, cognoscatur incidenter intra tēpus datum a statuto ad terminandum exceptiones, an sit deserta, nec ne, & constito quod sit deserta, exequatur sententia, vel laudum huiusmodi exceptione non obstante. Termino autem dictorum quinq; dierum elapso conclusum sit, & pro concluso in causa habeatur, & ipso iure assignatus sit terminus decē dierum vtilium Iudici ad proferendum sententiam suam claram, & apertam, & non in confuso. Quo elapso, si sententia lata non fuerit, instantia pereat, & perempta sit ipso iure, & sententia executioni mandetur vt supra. Et si pronuntiatum fuerit sententiam exequendam, & exceptiones non obstetisse, nec obstare, tunc similiter mandetur executioni vt infra, nec ab huiusmodi sententia appellari aliquo modo possit, & de nullitate dici nisi nullitas esset ex ordinatione alicuius statuti nostri, nec in integrum restitutio peti, ēt ex capite minoris ætatis. Si vero pronuntiatum fuerit exceptiones obstare, & successiue sententiam ipsam non esse exequendam in totum, vel in parte aliquā, grauatus huiusmodi sententia appellare possit, & de nullitate dicere in ea parte, quam pronuntiatum fuerit non esse exequendam, intra duos dies continuos a die sciētiæ ipsius sententiæ. Qua appellatione interposita, teneatur appellans libellum appellatorium, vel appellationem loco libelli appellatorij producere intra terminū quinq; dierum vtilium coram D. Iudice ad quem, citata legitime parte aduersa, cui statutus sit ipso iure terminus duorum dierum vtilium ad excipiendum dicto libello appellatorio, quo elapso statutus similiter sit terminus ad probandum & reprobandum vt in prima instantia, & alia seruentur in causa huius, vel alterius appellationis, de quibus supra in prima instantia. Exceptiones autem omnes opponi contra sententiam, seu executionē petitā permittimus, quæ a iure Communi, vel municipali nostro opponi posse non prohibentur. Verum si is, qui opponit eas exceptiones, non probauerit, vel in ipsis succubuerit, condēnetur, & condemnatus esse intelligatur ipso iure in expensis taxandis, & moderandis arbitrio prædicti D. Iudicis, & in libris quinq; pro qualibet exceptione opposita, & non probata, seu in qua succubuerit, applicandis parti executionem petenti. Quam pœnam, & expensas Iudex, coram quó executio petita est, exigere teneatur sub eadem pœna, in quam incidat ipso facto, si intra quinq; dies vtiles, postquam fuerit requisitus, non compulerit realiter, & personaliter.

alte-

alteram partem ad solutionem prædictam. Et sententia in casibus prædictis executioni mandetur hoc modo videlicet. Nam denuntiatio fiet in scriptis principali condemnato, vel eius hæredi iuxta formam citationum traditam a nostris statutis, de mandato Iud. coram quo citabitur, vt intra tertiam diem vtilē proxime venturam sit concordatus cum creditore suo, seu petitore de re contēta in sententia. A qua denūtiatione nolumus posse appellari quoquo modo, nec restitutionem in integrum peti, & aliquas exceptiones nequaquam opponi impedientes executionem, nisi opponeretur exceptio nouæ conuentionis, vel satisfactionis factæ post sententiam, exceptiones. n. huiusmodi opponi posse permittimus ēt post dictā denuntiationem citra tamen moram legitimæ executionis faciendæ, & executionis effectualiter denuntiandæ. Quam conuētionem, vel satisfactionem probari volumus intra mensem proxime sequētem a die dictæ oppositionis, & si probatum fuerit de conuentione, vel satisfactione, prætensus debitor repetere possit solutum, & omnia damna, expensas, & interesse a prætenso creditore, seu petitore, & præterea assertus creditor, vel petitor cadat in pœnā contentā in statuto. De pœna petentis debitum solutum p̄ instrumētū. Quo termino denuntiationis elapso, si ipse debitor non fuerit in concordia cum creditore, vel victore, tunc siue actū fuerit reali, siue personali, fiāt, & seruentur quæ traduntur in statuto. De primo, & secūdo decreto contra non contumacem. Ex laudo aūt, vel arbitramenro agi possit, & ex eo oriatur actio vt & quēadmodū oritur ex sententia ordinarij, non obstantibus aliquibus verbis, vel pœna appositis in comptomisso, & huiusmodi laudū, seu arbitramētū exequi possit, & debeat, prout exequitur sentētia ordinarij vt supra dictum est. Quæ omnia dicta in executione sententiarū latarū per Iudices in præsenti statuto intelligantur, & ēt locum habeant omnino in executione laudorū, seu arbitramentorum latorum in ciuitate Mut. vel alibi, & inter quoscunq; ēt forenses. Declarantes quod D. Pot. Mut. & quilibet ex iudicibus Com. possit, teneatur, & debeat ad requisitionem cuiuslibet legitimi petitoris executioni mādare sententias quaslibet latas, vbicunq;, & inter quoscunq; etiam forenses, & per quoscunq; Iudices etiam delegatos à principe, vel subdelegatos, etiā si per Iudicem, qui tulerit ipsam sententiam, non fuerit requisitus executioni mandare, si modo alias de iure executionem mereatur, & quæ in præsenti statuto contēta sunt non vendicent sibi locum in sententijs latis vigore alicuius contractus, vel obligationis vsurarij, vel vsurariæ, vel vsurarij, vel qui intelligeretur vsurarius secundum formam nostrorum statutorum.

¶ Vbi, quando, & qui capi non possint personaliter. RVB. LVIII.

Vide Reformat. Rub. 3. Car. 2.

NVllus cuiusuis conditionis capi personaliter possit siue seruatis seruādis; siue ob suspicionem fugæ in palatio Com. Mut. nec in domo, vel apotheca propria, vel conducta, nec seruatis seruandis in diebus feriatis in honorē Dei. Et similiter non possint infrascripti quoquo modo capi personaliter seruatis seruandis, vel ob suspicionem fugæ videlicet, Pupillus, Furiosus, Mētecaptus, Mutus, Surdus, hæres alicuius, cui comperat beneficium inuentarij, Doctor legum, siue artium, Eques, Comes Palatinus, & Senex sexagenarius, nec aliqua Mulier, nisi esset caupona, hospitatrix, stabularia, lena, meretrix, aut matrona

mere-

meretricum, etiam si in casibus prædictis, vel aliquo prædictorum contentorum in præsenti statuto debitor ipse esset obligatus creditori obligatione iurata, & cũ iuramento renunciasset in genere, vel in specie auxilijs, beneficijs, & priuilegijs sibi a lege, vel ab homine competentibus, & etiam beneficio legis Pleriq;. ff De in ius vocando, vel huic statuto nostro. Nam disponimus, quòd in omnibus ijs casibus renunciatio, & iuramẽtum assertum existimetur dolosum, simulatum, fictitium, dolo, & fraude extortum, & contra bonos mores, & nutritiuũ peccati. Et similiter nullus capi possit personaliter, nisi debitum sit vltra libras tres monetæ, vel vltra pretium librarum trium.

¶ De Represalcis. Rub. LVIIII.

STatuimus quod, si lata fuerit aliqua sententia contra aliquem habitatorem alicuius loci, ducatus, vel diœcesis Mut. qui locus non sit subiectus Communi, & Potestati Mut. & ideo non possit dicta sententia per ipsum potestatẽ, vel aliũ Iud. Com. Mut. in effectu executioni mandari, quia bona non possideat in districtu Mut. nec possit personaliter capi (qua de re fides adhibeatur iuramento petentis executionem) tunc teneatur D. Prær. Mut. & quilibet Iudex dictæ Communitatis de hoc requisitus executionem realiter, & personaliter facere contra quemlibet habitatorem oppidi, vel loci, in quo habitabat condemnatus ipse tempore condemnationis, sub pœna ipsis iudicibus librarum centũ applicanda pro dimidio Com. Mut. & pro alio dimidio creditori, dummodo dictis iudicibus constiterit quod in processu sententiæ, seu sententiarũ ipse condemnatus fuerit citatus per literas directiuas iudici domicilij ipsius condẽnati, aut ei fuerit notificatũ de lite mota in ciuitate Mut. ita vt potuerit venire ad se se defenden. Et ẽt constiterit, quod tpe contractus ipse condẽnatus possideret immobilia in loco domicilij, & quòd præsens statutũ fuerit notificatum magistratui dicti loci ad hunc finem, vt transeat in notitiã hominum prædicti loci. Et præterea ẽt teneatur ad damna, & interesse parti læsæ. Statuẽtes tamẽ quòd, si ageretur contra aliquẽ habitãtẽ vt supra, & præsentaretur in manibus, seu viribus dictorũ magistratuũ, seu magistratus, corã quo ipsæ represaleæ petũtur, reuocentur, & reuocata esse intelligantur omnia acta, & actitata contra alios dicti loci, absq; solutione aliquarum expensarum, quas soluere ipso iure teneatur ipse præsentatus absq; alia condemnatione.

¶ De Reuocatione Precarij, & quo modo in ea procedatur. Rub. LX.

STatuimus, & ordinamus quòd, si in aliquo instrumento obligationis alicuius contineatur precarium, seu pactum precarij creditor ipse, vel eius hæres possit, & valeat reuocare precarium ipsum contra debitorem, vel eius hæredẽ, & ẽt contra tertium possessorẽ excussione tamẽ prius facta secundũ formã nostrorũ statutorũ, in & super bonis, quæ possidebãtur per ipsum debitorẽ tempore obligationis contractæ, vel postea quandocunq;, fiat autem, vel fieri debeat dicta precarij reuocatio modo & forma infrascriptis. Nam creditor, siue eius hæres producat instrumentum obligationis, & precarij coram Iud. competenti, & dictum precarium in instrumento contentũ reuocet, absq; ẽt citatione partis, quo instrumento producto, & reuocatione facta citare faciat coram eo

debitorem,vel eius hæredē,seu ipsum tertiū possessorē, quatenus legitime coram dicto Iud.comparere debeat intra duos dies vtiles proxime sequentes ad dandū,& nominandū suos suspectos,& confidentes æstimatores, qui vna cum æstimatore,seu æstimatoribus per ipsum creditorem nominandis intra dictos duos dies vtiles æstimare debeant bona in quibus reuocatum fuit precarium, exprimendo semper debitum,& eius quantitatē, & bona, in quibus reuocatū fuit dictū precariū per sitū,latera,& confinia,vel ad contradicendū quicquid voluerit,ne præmissa fiant,& ipso debitore,vel eius hærede,seu ipso tertio possessore intra dictum tempus non comparentibus,vel etiam comparentibus,& nullā exceptionē,seu cām contradictionis opponentibus,vel opponētibus aliquas,quæ postea minime terminatæ fuerint,vt infra,tunc, & in his singulis casibus procedatur,& procedi debeat ad æstimationē,& ad adiudicationem vt infra.Si vero citatus comparuerit,& opposuerit,seu contradixerit,tunc lis sit contestata, & procedatur in causa reseruatis exceptionibus quibuscunq; dilatorijs peremptorijs,mistisq;,tempore disputationis, & ferendæ sententiæ, & assignetur,& assignatus esse intelligatur ipso iure terminus xij. dierum vtilium immediate sequentium vtriq; parti ad probandum,& probatum habendum per omne genus,& speciē probationis. Et ipso termino xij.dierū elapso,assignetur, & assignatus esse intelligatur ipso iure terminus vij.dierum vtilium ad reprobandū,& reprobatū habendū p omne genus,& speciē reprobationis, quo termino quinq; dierum elapso,publicatus sit,& esse intelligatur processus,dicta,& attestationes testium,& Iudex causæ suam debeat proferre sententiam claram, & apertā,& non in confuso,nec per relationem ad acta, intra x.dies vtiles immediate sequentes.Et si in dicto termino sententia vt supra lata non fuerit,æstimatores electi,seu electus per creditorē censeantur confirmati virtute præsentis statuti;& nihilominus Iudex in hoc negligens condemnatus sit, & esse intelligatur in pœnam lib.xxv. applican. pro dimidio Fisco Duc. & pro alio dimidio parti læsæ,& vlterius teneatur eidem parti ad refectionem omnium damnorū, & interesse,& a sententia in præmissis lata a die scientiæ intra biduū continuū, & ab omissione terminationis exceptionum a die lapsus dictorum terminorū intra aliud biduum continuū appellari & de nullitate dici possit.Qua appellatione interposita,admista ēt cā nullitatis,appellans ipse,& de nullitate dicens teneatur,& debeat parte legitime citata secundum formam nostrorum statutorū libellū appellatoriū,seu appellationem loco dicti libelli producere intra quinq; dies vtiles a die interpositæ appellationis,& nullitatis dictionis, quo libello producto,appellatus habeat duos dies vtiles proxime seqūetes ad opponen.& excipien.contra dictū libellū,quibus duobus diebus elapsis currant vtriq; parti,& Iudici respectiue tempora supra in prima instantia assignata. Et si secunda in totū vel in partē fuerit conformis primæ,ab eo,in quo fuerit conformis minime appellari,vel de nullitate dici valeat.si vero non fuerit conformes,ab eo,in quo conformes non fuerint,liceat appellari,& de nullitate dici, donec duæ conformes latæ fuerint,& in ea,vel vlteriori appellatione introducenda,persequenda,& terminanda currant parti, & Iudici respectiue tēpora, de quibus supra.Modus autem electionis æstimatorum,nec non & ipsius æsti-

mationis, ac declarationis iusti pretij faciendæ, fiat vt infra. Nam eligantur, & eligi debeant duo æstimatores videlicet vnus a qualibet parte, & debitore citato non comparente, vel recusante dare suum æstimatorem, tunc D. Iudex eligere debeat vnum ex confidentibus datis per creditorem minus suspectũ (quod arbitrio ipsius Iudicis relinquimus) qui æstimatores bona fide, & sine fraude, æstimare debeãt ipsa bona, super quibus reuocatum fuit precarium & suã æstimationem in scriptis cum iuramento Iudici pro tribunali sedenti referre, & retulisse, & ipsa relatione æstimationis facta D. Iudex quotiescunq; requisitus fuerit teneatur intra duos dies vtiles ad instantiam creditoris sub pœna lib. x. declarare illud fuisse, & esse iustum pretiũ, & iustam æstimationem, quod, & quã dicti æstimatores retulerunt, & licere dicto creditori habere emptam pro concurrenti quantitate crediti, & expensarum, rem, seu res ipsas pro pretio, & æstimatione prædictis, & ita adiudicet, & in solutum assignet omni meliori modo, & a dictis relatione, declaratione, & adiudicatione non liceat aliquo modo appellare, nec de nullitate dicere, nec in integrum restitutionem petere, nec instare, vt prædicta corrigantur vel emendentur aliquo modo, saluis tamen, & reseruatis iuribus creditori pro residuo crediti super alijs bonis debitoris vt supra, si forte integre credito non fuerit satisfactum ex pretio rerum sibi adiudicatarum.

ℭ De execu ione instrumentorum, & vltimarum voluntatum.

RVBR. LXI.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati repositus est sequens statutum reformatum.

STatuimus, quòd omnia instrumenta publica confecta, siue in Ciuitate Mutinæ, siue alibi dummodo in Dominio Seren. D. N. habeant executioně modo, & ordine infrascriptis. Nam citari volumus iuxta formam statutorum nostrorum debitorem nominatum in instrumento, vel eius hæredem pro certa die, & hora coram Iudice competenti ad instantiam creditoris, vel eius hæredum ad videndum, & audiendum produci quoddam publicum instrumentũ, & eius peti executionem pro contentis, vel aliquo contentorum in eo, & pro expensis factis, & faciendis, & successiuè ad videndum sibi statui terminũ triũ dierum vtilium proximè futurorum, ad habendum copiam dicti instrumenti, & eidem opponendum, & contradicendum quicquid vult, & intendit, ne dictum instrumentum contra eum exequatur pro sorte, & expensis prædictis, & alijs contentis in instrumento, pro quibus fuerit petita executio prædicta; debitore autem ità legitimè citato, vel eius hærede creditor, vel eius hæres producere debeat die, & hora citationis instrumentum in forma publica, & non aliter, & illius petere executionem vt supra. Et Iudex ipse teneatur assigna[...] cto debitori præsenti terminum dictorum trium dierum à die habitæ, ve[...] tæ copiæ ad opponendum, ne exequatur vt supra. Et si citatus ipse intra [...] terminum triu[m] dierum non comparuerit, vel comparuerit, & aliquas exce- ptiones non opposuerit [illegible] dictum instrumentum exequatur [...] fra. Permittimus tamen creditori [illegible] terminum [illegible] dieru[m] [...] liquidare al[illegible] ad [...] dum, de quo infra. Si liquidatione [illegible] fuerit. Si vero intra dictum terminum [illegible]

trium dierũ comparuerit, & aliquas exceptiones opposuerit, omnes exceptiones siue dilatoriæ, declinatoriæ, mandati illegitimi, satisdationis non præstitæ, reficiendarum expensarum siue peremptoriæ, siue mistæ reseruentur & reseruatæ esse intelligantur ipso iure tempore disputationis ferendæ sententiæ. A die verò oppositionis, seu contradictionis prædictæ currat ipso iure vtrique parti terminus octo dierum vtilium immediate sequentium ad probandũ, & probatum habendum, per omne genus & speciem probationis, quo termino octo dierum elapso, currat ipso iure vtriq; parti terminus quatuor dierum vtilium ad reprobandum, & reprobatum habendum per omne genus, & speciẽ, ac modum reprobationis: termino autem quatuor dierum elapso Iudex coram quo causa tractatur teneatur & debeat, intra terminum decem dierum vtilium immediate sequentium suam proferre sententiam claram, & apertam, & non in confuso, sub pœna librarum xxv. applican. prætenso debitori; quibus decẽ diebus elapsis pereat, & perempta sit omnino debitori instantia, & instrumẽtum exequatur vt infra, & à sententia, seu pronuntiatione super exceptionibus lata intra biduum continuum a die scientiæ latæ sententiæ ab ommissione quidem terminationis oppositionum intra biduum similiter continuum à die lapsus octo dierum datorum, vt supra ad proferendam sententiam appellari, & simul de nullitate dici valeat. facto tamẽ prius omninò actuali deposito per appellantem, etiã quòd non fuerit ex aduerso petitum quantitatis, de qua in instrumento, & quæ petita fuerit penes campsorem eligendum per D. Iudicem causæ, & non penes aliam personã, aliàs appellatio, & nullitatis dictio pro non interposita habeatur, & appellatione ipsa interposita admissa etiam nullitatis causa, vt supra, appellans ipse teneatur, & debeat, altera parte legitimè citata siue eius procuratore qui in prima instantia interuenerit legitimè citato ꝑducere libellum appellatorium seu appellationem loco libelli appellatorij intra tres dies vtiles à die interpositæ appellationis. alioquin appellatio, & nullitatis dictio ipso iure sit & intelligatur deserta; quo libello producto, appellatus ipse habet duos dies vtiles proximè sequentes, & ipso iure assignati esse censeantur virtute præsentis statuti ad opponendum, & excipiendum contra dictum libellum. Quibus duobus diebus elapsis ipso iure currant vtrique parti, & Iudici respectiue tp̃a de quibus supra in prima instantia. Si verò sententia in causa appellationis lata in totũ, vel in parte fuerit conformis; ab eo, in quo fuerint conformes minimè appellari, vel de nullitate dici liceat, Si aũt non fuerint conformes, tunc ab eo, in quo dissentiẽtes erũt liceat appellare, vel de nullitate dicere, donec duæ conformes sentẽtiæ latæ fuerint & in huiusmodi, vel vlteriori appellatione introducenda, persequenda, & terminanda assignẽtur. & assignata esse intelligantur partibus, & iudici respectiue tempora, de quibus supra, instrumentum autem executioni mandetur hoc modo videlicet. Nam iudex ad instantiam ipsius creditoris, vel eius legitimi procuratoris statuere debeat ipsi debitori præsenti, vel absenti legitime tamen citato semel personaliter, vel bis ad domum termino trium dierum continuorum ad solvendum, & satisfaciẽdum creditori de debito et expensis, a qua assignatione non possit aliquo modo appellare, vel de nullitate dicere, quo termino octo dierum elapso si debitor

tor ipse non satisfecerit creditori, tunc possit debitor ipse ad instantiam creditoris capi, retineri personaliter, & in carcerem Communis Mutinæ conijci (nisi ex eis quispiam esset, qui personaliter capi non possunt) a quo carcere non dimittetur nisi fuerit in concordia cum ipso creditore & possit etiam ipse creditor, non obstante debitoris retentione, petere sibi dari tenutam de bonis iuribus, & actionibus ipsius debitoris super qua proceditur iuxta tradita in Statuto de primo, & secundo decreto contra non contumacem, & vna via electa creditor sibi non præiudicet in altera, nisi demum adiudicatione vel satisfactione subsequuta, seu facta dicto creditori. Et quæcunque dicimus in præsenti statuto vendicent sibi locum in vltimis voluntatibus, de quibus appareat publicum instrumentum. Declarantes quod præsens statutum, & etiam statutum de reuocatione precarij, necnon & statutum quomodo procedatur super scriptis priuatis non habeat locum in vsurarijs, vel aliquo de familia ipsorum vsurariorum, nec in potentibus seu in ijs, qui sunt de numero potentum Ciuitatis Mutinæ, nec in aliquo, qui non sit pleno iure subiectus Iurisdictioni Communis Mutinæ, & dominio dictæ Ciuitatis asserentibus sibi aliquid deberi ab aliquo populari, vel ciue Ciuitatis Mutinæ, vel ab aliquo districtuali ciuitatis prædictæ. Volumus tamen, quod clerici seculares ciues Mutinæ gaudeant, & gaudere possint beneficijs dictorum statutorum contra quoscunque cum Laici ciues Mutinen. contra eos in eorum foro possint vti dictis statutis iuxta disposita in constitutione quadam synodali. Declarantes, quod ille contra quem fuerit petita executio, si in appellatione per eum interposita succubuerit, cadat ipso iure in pœnam quartæ partis quantitatis ab eo petitæ, applican. parti victrici loco damnorum per eam passorum vltra expensas prædictas, & pro dicta met quarta parte intelligatur etiam commissa executio virtute præsentis statuti. &c.

Si aut Debitor offerat bona in solutum, an talis oblatio admitti debeat. Vide Thesaur. Decis. 153. et Bar... Decis. Bonon. 4... et quid ... consil. ... de ... consil. ... nº. 55 ...

De scripturis priuatis, quæ in iudicio producentur, & de ipsarum fide. RVB. LXII.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati reposuimus sequens statutum reformatum.

STatuimus, quod omnibus, & singulis scripturis cuiuscunque personæ, in quibus aliquis etiam tantum sub scribendo confessus fuerit, se aliquid ab aliqua persona recepisse, vel aliquid penes se habere, vel habuisse quod ad alium pertineret, vel se promisisse, vel promitteret aliquid dare, vel facere, plena fides adhibeatur, & probationem faciant de omnibus quæ continentur in eis, quantum contra eos facerent qui scripserint, vel eorum hæredes, etiam si parte absente fierent, seu factæ essent vel si causa, vel locus, vel sigillum, vel aliud signum, vel subscriptio propria vel testis apposita non fuisset etiam si exceptioni non numeratæ pecuniæ vel alij exceptioni de iure competenti renuntiatum non esset; dummodo scribens sit talis, qui se, & sua bona sine authoritate, vel consensu alterius valeat obligare. Declarantes etiam, quod scriptura legitime recognita habeat vim plenæ probationis contra eum, qui scripserit, & contra eius hæredes, etiam quod diceret in recognitione scripturam non continere veritatem: & quod a die, sub qua dicta scriptura ... data, vel scripta bona prædicta scribentis sint & esse intelligantur expre... gata ei, in cuius fauorem prædicta scriptura facta esset, quo ad præiudic...

dicti scribentis,& hæredum suorum, & non aliarum quarumcunque personarum. Adijciētes,quod quilibet qui scripsisse diceretur & hæres eius teneatur, & compellatur opportunis remedijs personaliter comparere ad ipsam scripturā videndū,& recognoscendum,& confitendum,seu negandum si propria manu scripserit vel non ipse vel defunctus. Et si quidem confessus fuerit se, vel defunctum scripsisse, talis scriptura sic recognita,& confessata plenam fidē & probationem faciat de omnibus quæ continentur in ea in præiudicium recognoscētis,& hæredum suorum,& exequatur,vt in statuto proxime præcedenti. Sed si fuerit contumax non respondendo,vel etiam non comparendo , & bis per interuallum saltem vnius diei citatus per nuntium de mandato Iudicis,seu arbitri,vel arbitratoris,coram quo causa tractanda esset , seu tractaretur ad domū habitationis,si personaliter haberi non possit ad recognoscendum,vt supra dictum est , cum comminatione in vltima quod aliàs habebitur pro confessata , contumax fuerit,habeatur pro confesso,ac si dicta scriptura recognita fuisset, & eius manu descripta,vel defuncti cui successerit , & exequatur vt supra. Si autem negauerit,se vel defunctum scripsisse compellatur ille qui scripsisse dicere tur,si Mutinæ vel in districtu esset manu propria scribere aliquam aliā scripturam , ex qua fieri valeat comparatio literarum ad literam scripturæ , de qua tractaretur,& ea comparatio fieri possit,& debeat per tres Notarios Ciuitatis Mutinæ practicos,& expertos,& fide dignos partibus non suspectos eligēdos per iudicem,qui de causa cognosceret,de quibus partes ad inuicē concordarent,si de hoc concordes fuerint. Alioquin idem iudex suo arbitrio illos eliget quos secundum suam conscientiam idoneos putauerit ad dictam comparationem faciendam, quorum,seu maioris partis eorum relationi credatur & stetur. quæ electio,comparatio,& declaratio , & relatio scribantur in actis per notarium causæ & eodem modo fieri possit,& valeat comparatio ex alia quacūque scriptura,seu cum alia quacunque scriptura,quæ eiusdem negātis,vel eius cui successerit manu propria probaretur descripta, quæ probatio ad effectum prædictum fieri possit per quatuor testes bonæ famæ conditionis , & vitæ testificantes etiam de credulitate,& cognitione dictæ scripturæ. Et dicta probatio nihilominus fieri possit per testes,& per alios modos a iure indictos , & talibus probationibus factis dicta scriptura priuata ,quæ producta esset , plenam fidē , & probationem faciat de omnibus,& singulis,quæ continentur in ea contra ipsum & eius hæredes non autem contra alias quascunque personas,& sic conuictus,si fuerit scribens,teneatur soluere sortem contentam in dicta scriptura ,& vltra sortem tantundem pro pœna loco damnorum,& interesse creditoris applicanda ipsi creditori victori,& etiam pro pœna exequatur,vt supra , in statuto proxime præcedenti. Et prædictis adijcimus,quod si persona, quæ alteri successerit esset literarum ignara,tunc compelli non possit ad recognitionem dictæ scripturæ,sed per alios modos fieri debeat probatio pro vt supra dictū est. Declarantes quod omnia,& singula prædicta procedāt in quacunque alia scriptura,etiam liberatoria , excepta pœna respectu hæredis nisi hæres esset filius ætatis annorum viginti tempore mortis paternæ , qui sciat legere , & scribere, &c.

De

¶ De Euangelica denuntiatione, & oppositione vsurariæ prauitatis. RVB. LXIII.

STatuimus quòd, si quis in iudicio coram Iudice seculari conueniatur tanꝗ debitor ex contractu, vel quasi, vel ex sententia, & ipse allegatus debitor vt in longũ litẽ ꝑducat, confugerit ad ecclesiasticũ Iudicẽ intentans denuntiationem Euangelicam, vel asserens debitũ, vel obligationẽ vsurariũ, seu vsurariam, vel quid aliud impediens processum Iudicis secularis, & ideo inhibitionem obtinuerit a Iudice ecclesiastico, & illa emanauerit ad Iud. secularem, vel etiã ad partẽ, ne ꝑcedatur in causa, seu causis corã Iud. seculari motis. Iudex ipse secularis ꝑcedat, terminet & exequatur causã, seu causas prædictas, & pars ipsa eas persequi valeat non attentis, nec obstantibus prætentis inhibitionibus, vel notificationibus prædictis, perinde ac si non fuisset sibi inhibitum, notificatũ, vel protestatum, & nihilominus ille ipse, ad cuius instantiã emanauerit inhibitio, vel citatio contra alterã partẽ, & notarius, ac nuntius, & quilibet eorum insolidum cadat in pœnã scutorum ducentorũ auri applicandam pro dimidio Fisco Duc. & ꝑ alio dimidio parti læsæ. Statuẽtes ẽt quòd, si coram eodẽ Iud. seculari oppositum fuerit ab aliqua partium de vsuraria prauitate contractus, vel obligationis, Iudex ipse secularis ipsam prauitatem cognoscat vna cum alijs exceptionibus, & procedatur omnino in causa. Verum facta satisfactione, seu solutione ꝑ debitorẽ creditori prædicto de sorte, & expen. possit ipse debitor coram Iudice ecclesiastico experiri iuribus suis intentãdo dictã denuntiationẽ Euangelicam, vel allegando, & probando dictas vsuras. Et vt aliquo modo succurratur debitori, statuimus quòd si dictus creditor non esset soluẽdo, & facta sibi satisfactione periculũ esset ne inanis esset actio, creditor ipse teneatur, & debeat præstare coram Iud. ecclesiastico idoneam fideiussionẽ de iudicio sisti, & iudicatũ soluendo, & totum id pro quo contra eum agatur, & fideiussor ipse teneaẽ obligare se principaliter, & insolidũ, tam pro cã principali, quam primæ, vel vlterioris appellationis, & sic obligatus esse censeatur virtute præsentis statuti.

¶ De Sequestro, & remotione sequestri. RVB. LXIIII.

POtestas ciuitatis Mut. & quilibet alius Iudex competens, ordinarius, seu delegatus, vel subdelegatus debeat, etiam absq; aliqua causæ cognitione ad cuiuscunq; requisitionem committere sequestrari debere rem quamlibet mobilẽ, vel se mouentem, iura, & actiones, siue res sequestranda fuerit propria sequestrantis, siue eius, contra quem sequestrum fieri petitur, pro debito quantitatis facti, vel rei. Iurabit tamẽ petens ipse quòd postulat huiusmodi sequestrũ fieri non dolo, vel malitia aliqua, sed quia iustis de causis animum suum mouentibus habet suspectum eum, contra quem fieri petit sequestrũ, vel timet ne res, quæ petitur sequestrari, permutetur, vel auferatur, singula singulis congruẽ referendo, exprimendo quantitatem debiti, vbi petens fieri sequestrum prætenderet se esse creditorẽ pecuniæ, vel æstimationis rei, vel facti. Quilibet autem apud quẽ inuẽta fuerit res, quam quis voluerit sequestrari facere, teneatur sub pœna libr. quinq;, & æstimationis rei, seu actionis sequestrandæ ab eo auferenda; & sequestranti ipso facto applicanda, sequestrum ipsum, seu rem ipsam, vel ius penes se detinere. Si vero res sequestranda non fuerit penes aliquem te-

tium,& sic penes neminem,vel penes prætensum debitorem, tunc sequestrari possit penes Capitaneum illius cinquantinæ,seu Massarium illius loci, ciuitatis,vel districtus Mut.in quibus res ipsa reperitur,qui teneātur sub pœnis prædictis recipere dicta sequestra,expensis tamen petentis fieri sequestrū,quas illico,& incontinēti sequestrans soluere teneatur,si petitæ fuerint, alioquin sequestrum nullum esse censeatur.Verum si in loco,vel cinquantina vbi essent res sequestrandæ non esset Capitaneus,vel Massarius,vt præmittitur, tunc duo ex proximioribus vicinis rei sequestrandæ idonei debeant sequestrum penes se recipere,seu detinere,sub pœnis prædictis,expensis etiam petentis vt supra. Si quidem sequestrum factum fuerit vt supra de aliqua re vt propria sequestrātis, tunc si is,contra quem fit sequestrum, confiteatur rem sequestratam spectare ad sequestrantem,res ipsa incontinēti dimittatur ei, cuius causa factum fuit sequestrū,vel alias cautus reddatur de re ipsa sibi restituenda, & similiter se debitor fateatur se debere id totū,vel eius partē,cuius cā sequestrū factū fuit, tūc ei dē confitēti fiat præceptū de soluendo sequestrāti debitū, seu partē dicti debiti ꝑ quo factū fuerit sequestrū, intra tempora ex forma nostrorum stat. limitata, firmo interea manente sequestro donec debitum soluatur, vel res restituatur sequestranti.Si vero negauerit rem ipsam spectare ad sequestrantem, vel se fore debitorem pecuniæ,vel facti,vel rei petitæ,seu eorum æstimationis, si quidē sequestrata fuerit tanquam propria eius,qui eam fecerit sequestrari, tunc præstito per eum,contra quem factum est sequestrum, vel per eum, penes quē res inuenta fuit,fideiussore idoneo facultatibus in ciuitate, vel districtu Mut. ac facilitate conueniendi,de re sequestrata custodienda,presentanda,& restituenda mandato D.Iusdicentis,de cuius item mandato factum est sequestrū, & de expen. factis & faciendis sequestranti restituēdis,ipsum sequestrum remoueri, & dimitti omnino debeat,& res ipsa dimittatur ei,qui cautionē præstiterit antedictam,primo illi,penes quem inuenta fuerit tempore sequestri, alioquin ei cuius interest probato prius interesse suo. Si vero sequestrata fuerit tanquam propria eius,contra quem petitur fieri sequestrum,vt puta pro aliquo prætenso debito,vel re alia,quæ peteretur,tunc præstita cautione idonea vt supra per eum,contra quem fit sequestrum,& de re ipsa sequestrata custodienda, & restituenda mandato D.Iusdicentis,& de expen.integre reficiendis, sequestrum ipsum remoueri,& res ipsa dimitti debeat allegato debitori, & præstita securitate antedicta in casibus antedictis,singula singulis congrue referendo,quā præstari posse declaramus intra v.dies vtiles proxime sequentes a die relationis nūtij de re sequestrata,& non post.Is vero,qui sequestrum fieri obtinuerit, suā teneatur porrigere petitionem contra eum,contra quem factū fuit sequestrū, intra quinq; dies vtiles post relationem factam per nuntium de huiusmodi sequestro,alias sequestrum huiusmodi irritum esse intelligatur virtute præsentis statuti,nec amplius eadem de causa possit dicta res sequestrari,& præterea sequestrans teneatur ad damna,& interesse ei,contra quem factum est sequestrū vt infra.Petitione vero huiusmodi porrecta intra terminum prædictum currant vtriq; parti dilationes,& tempora a statuto nostro tradita. De in ius vocatis & venientibus.quibus elapsis,& successiue lapsa instātia sequestrū nullū,ac inualidum

dum reddatur, & ipso iure ita esse intelligatur, & fideiussor virtute præsentis statuti ipso iure liberetur, sequestrans etiam teneatur ad omnia damn[illegible], & interesse alteri parti. Si autem is, contra quem factum fuerit sequestrum, cautionẽ non præstiterit antedictam intra tempus suprascriptum, sequestrans si[illegible]ter teneatur suam porrexisse petitionem intra quinq; dies vtiles a die relationis dicti sequestri. Qua porrecta currat biduum vtile ei, contra quem factum fuit sequestrum, ad excipiendum, & opponendum quascunq; exceptiones suas, & dicto biduo elapso siue opposuerit, siue non, lis sit contestata, & p contestata habeatur reseruatis quibuscunq; exceptionibus dilatorijs, peremptorijs, & mistis tempore disputationis, & ferendæ sententiæ, excepta exceptione satisdationis præstandæ secundum formam nostrorum statutorum, & statutus sit, & esse intelligatur vtriq; parti terminus decem dierum vtilium ad probandum, & probatum habendum per omne genus, & speciem probationis, quibus elapsis currat ipso iure, & immediate partibus prædictis terminus quinq; dierum vtilium ad reprobãdum, & reprobatum habendum per omne genus, & speciem reprobationis. Verum finito tempore dictorum quinque dierum statuatur, & statutus esse intelligatur Iudici terminus decem dierum vtilium ad proferendam sententiam claram, & apertam, & non in confuso, quibus elapsis si sentẽtia ipsa prolata non fuerit vt supra, instãtia pereat, & perempta esse intelligatur sequestranti omni defensione, vel remedio cessantibus. A sententia autem in præmissis lata appellari, & de nullitate simul dici liceat vtriq; parti intra tẽpus quinq; dierum continuorum a die scientiæ latæ sententiæ. Qua appellatione interposita teneatur appellans, admissa etiam causa nullitatis, libellum appellatoriũ, vel appellationem loco libelli producere intra tempora, de quibus in statuto nostro De temporibus appellationum. Quo libello producto appellatus habeat biduum vtile ad respondendum libello, quo elapso, si quidem præstita fuerit cautio vt supra dictum est, tunc currant, & seruentur, tempora de quibus in statuto. De temporibus appellationũ, si vero cautio aliqua præstita non fuerit, & ideo sequestrum firmum steterit, tunc statutus sit vtriq; parti terminus sex dierum vtilium proxime sequentium ad probandum, & probatum habendum per omne genus, & speciem probationis, ad reprobandum vero statutus sit solummodo terminus trium dierum vtilium, quibus diebus elapsis Iudex ipsius appellationis teneatur suam ferre sententiã claram vt supra intra tempora suprascripta, alioquin instantia pereat appellanti. Et si sententia lata in causa appellationis fuerit conformis primæ sentẽtiæ in toto, vel in parte, ab ea non liceat appellare in ea parte, in qua sunt conformes, in ea autem, in qua non sunt conformes liceat appellare, & de nullitate dicere intra tempora suprascripta, & introducatur, finiatur, & decidatur huiusmodi, vel vlterior appellatio intra tempora instantiæ primæ appellationis, de qua supra, alioquin instantia pereat, & in prædictis, quoties fideiussio non est præstita, procedatur summarie, & omnibus diebus etiam feriatis præterquam in honorem Dei. At in omnibus casibus prædictis, in quibus sequestrum reddatur nullum, seu re[illegible]tur, vel sequestrans succumbit, teneatur ipse Iudex, coram quo quæstio p[illegible]det, cogere, & compellere seque[illegible]tem ad resarciendum omnes ex[illegible]

sas, damna, & interesse factas, vel secuta occasione prædicta, summarie, & sola veritate inspecta, ei, in cuius præiudicium, vel damnum sequestrum factū fuerit, & ad ea soluenda sequestrans compelli debeat realiter, & personaliter per ipsum Iudicem intra tertiam diem vtilem post requisitionem ea de re factam, sub pœna ipsi iudici librarum decem exigenda, & applicanda parti requirēti, & nihilominus sequestrans omnino cogatur vt supra. Declarantes, quòd fideiussor præstitus in prima instantia censeatur præstitus etiam in secunda, vel vlteriori instantia virtute præsentis statuti, etiam si nihil dictum fuerit de secūda, vel vlteriori instantia, & teneatur, & obligatus sit principaliter, & in solidum, & contra eum procedi possit nulla litis contestatione, vel excussione necessario interuenire debentibus & ex ijsdem actibus, ac omnibus diebus feriatis, sūmarie, de plano, sine strepitu, & figura Iudicij. Volumus enim quòd absq; vlteriori processu fiat eidem fideiussori præceptum, quod debeat præsentasse corā Iudicem sequestratam integram, & illæsam, vel ius sequestratum intra tres dies continuos, si fuerit in ciuitate, & si extra ciuitatem fuerit, intra sex dies continuos sub pœna librarum trium applicanda Fisco Ducali quoties non præsentauerit, & nihilominus teneatur ipse fideiussor, & sic omnino cogi debeat ad rē ipsam præsentandam realiter, & personaliter sub ijsdem pœnis successiuis, quousq; realis fuerit facta præsentatio rei vel iuris sequestrati, omni appellatione, nullitatis dictione, & in integrum restitutione etiam ex capite minoris ætatis penitus reiectis, & cessantibus in omnibus, & singulis casibus prædictis. Volentes etiam quòd fructus, & redditus terrarum, vinearum, pratorum, & quaruncunq; possessionum pendentes, vel a solo separati sequestrari possint, & valeant vt supra dispositum est in qualibet alia re. Statuentes, quòd res alicuius possidentis bona immobilia in ciuitate, vel districtu Mut. sufficientia ad satisfactionem prætensi debiti, & expensarum ad alicuius instantiam sequestrari minime possint, & maxime animalia a iugo, aut aliqua instrumenta ad agriculturā apta aliquorum subiectorum iurisdictioni Com. Mut. si modo in alijs bonis possit ipsum sequestrum fieri, sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum lib. v. pro quolibet, & qualibet vice applican. parti ea de re læsæ nullo interuallo, & appellatione, ac nullitatis dictione non interuenientibus, sed penitus reiectis, & nihilominus sequestrum sit ipso iure nullum.

De Forensibus conueniendis. RVB. LXV.

Statuimus, & ordinamus quòd quilibet forensis, seu aduena allegatus debitor ex contractu, vel quasi, celebratō, seu facto in ciuitate, vel districtu Mutinæ, vel etiam extra, possit & valeat ad instantiam cuiusuis ciuis, vel districtualis ciuitatis Mut. conueniri, & in iudicium trahi corā quocunq; magistratu ciuitatis prædictæ ordinario, vel delegato, seu extraordinario, quāuis etiam solutio non esset destinata in ciuitate, vel districtu Mut. & quamuis etiam ipse forensis non reperiretur in dicta ciuitate, vel eius districtu, seu eius ducatu, & contra huiusmodi forenses procedatur iuxta tradita in statuto. De in ius vocatis, & venientibus, vel in alijs statutis nostris, prout materia conueniens erit, seu patie- Forenses autem intelligantur vt in statuto. De detentione suspectorum, &

De detentione suspectorum, & modo procedendi in eorum causis. RVB. LXVI.

STatuimus, & ordinamus quòd quilibet siue ciuis, siue comitatinus, siue forẽsis, qui non possideat bona immobilia sufficientia ad satisfactionem debiti, vel facti, seu rei petitæ, si diceetur, vel iurabitur suspectus, & fugitiuus possit, & valeat capi, detineri, & in carcerem Com. Mut. poni ad instantiam cuiusuis ciuis, vel districtualis Mut. tantũ, facta tñ prius fide de debito, seu facto, vel re petita, vel eorũ æstimatione saltẽ p iuramentũ ẽt non superuenta noua suspicionis cã post obligationẽ natã, seu contractũ, vel quasi debitũ, vel quasi factũ, vel commissum. Et a dicta detentione ipse debitor siue iuratus suspectus liberari minime possit, nisi vel integre pro sorte, & expeñ. petitori satisfecerit, vel præstiterit fideiussionem de iudicio sisti, iudicatũ soluendo, & reficiendis expensis. Qui fideiussor sit, & esse debeat idoneus bonis, & facilitate conueniendi, alioquin notarius ipse recipiens huiusmodi fideiussionẽ non idoneã teneatur absq; aliqua exceptione vel oppositione facieñ. vel detentus ipse probauerit se possidere ꝑ suis, & tanq̃ sua tot bona immobilia in ciuitate, vel districtu Mut. quot sufficiant pro satisfactione prædicta, & donec ipse detentus satisdederit vt supra, vel probauerit se possidere vt supra dicta bona non liberetur a dicto carcere, seu detentione ipsa, sed ꝓcedatur in cã vt infra. Nam volumus & statuimus quòd ille, ad cuius instantiã facta fuerit detẽtio, teneatur, & debeat intra duos dies vtiles a die relationis nuntij de ipsa captura facta, alioquin captus liberetur, & fideiussor ipso iure sit liberatus, suum libellum, seu qualem qualem petitionem legitime producere, siue detẽtus fideiusserit, siue non, siue probauerit se possidere dicta bona vt supra siue non, quo libello, seu quali quali petitione per actorem producta teneatur reus intra biduum vtile per se, vel legitimum procuratorem eidem respondere. Quo biduo elapso siue responderit petitioni, siue non, lis habeatur pro contestata, & in causa procedatur reseruatis omnibus & quibuscunq; exceptionibus dilatorijs, peremptorijs, & mistis tempore disputationis, & sententiæ ferendæ. & statim statutus sit, & esse intelligatur virtute præsentis statuti vtriq; parti terminus xij. dierum vtilium ad probandum, & probatum habendum per omne genus, speciem, & modum probationis, & ad reprobãdum statutus sit terminus quatuor dierum vtilium finito dicto termino probatorio, & præterea non admittatur aliquo modo ad probandum per testes, vel instrumenta, iura, vel monumenta aliqua nisi vna pars diceret, & iuraret se habere testes, vel instrumenta extra districtum Mut. Quo casu fiat prout disponitur in statutis nostris, & termino probatorio, & reprobatorio elapso Iudex, coram quo quæstio erit, teneatur, & omnino debeat causam ipsam terminare, & sententiam ferre claram, & apertam, & non in confuso, vel per relationem ad acta intra terminum x. dierum vtilium immediate sequentium, alioquin instantia ipsa pereat actori, & captus omnino liberetur, & liberatus esse intelligatur ipso iure, & amplius dicta de causa detineri non possit, & nihilominus ille, ad cuius instantiam assertus debitor captus fuerit teneatur di[illegible] debitori ad omnia damna, & interesse taxãda [illegible] per Iudicem caus[illegible] si in ferenda ipsa sententia Iudex negligens fuerit, & ob eius culpam [illegible]

gentiam instantia lapsa erit, teneatur ad omnia damna, & interesse ipsi actori, & præterea cadat in pœnam librarum xxv. quarum dimidia applicetur Fisco Ducali; & alia dimidia parti damnum de instantia lapsa patienti; & a sententia in prædictis lata possit vtraq; pars appellare, & de nullitate dicere coniunctim vel diuisim intra duos dies continuos proxime sequentes diem, quo ipsa pars scientiam habuerit de dicta sententia, & eius tenore. Et si fuerit in dicto tempore appellatum, vel de nullitate dictum vt supra teneatur appellans, vel de nullitate dicens libellum appellatorium, vel appellationem loco libelli producere intra tres dies vtiles proxime sequentes, alioquin appellatio, & nullitatis dictio sit deserta, legitime tamen citato procuratore eius, qui in prima instantia obtinuit, qui procurator non possit quo ad hoc dicere se non esse, vel nolle esse procuratorem eius, qui obtinuit vt supra, & si procuratorem non habuisset citari debeat appellatus ad domum suæ habitationis, si habitationem habuerit ciuitate ipsa, & iuxta formam statutorum nostrorum, alioquin ad valuas palatij, ad quas citari sufficiat appellatum in casu prædicto. At libello appellatorio producto vt supra currat vtriq; parti terminus octo dierum vtilium ad expiendum, replicandum, probandum, & probatum habendum per omne genus & speciem probationis, quo elapso currat incontinenti terminus triū dierum vtilium ad reprobandum ita, vt neutra pars elapso dicto probatorio, & reprobatorio tempore possit amplius aliquid producere quoquo modo, ratione causa. Quibus terminis elapsis Iudex ipsius appellationis suam teneatur ferre sentētiam vt supra intra x. dies vtiles, alioquin instantia appellationis sit, habeatur omnino vti deserta, vt in prima instantia, sub pœnis de quibus supra, si secunda sententia in causa appellationis lata conformis fuerit cum prima in totum, vel in partem, ab eo, in quo fuerint conformes, amplius appellari, vel de nullitate dici non possit, alioquin permissum sit vtriq; parti appellare, vel de nullitate dicere intra tempora suprascripta, donec dictæ duæ sententiæ conformes fuerint. Quæ si latæ fuerint conformes ad fauorem carcerati, seu debitoris, vel vna tantum, quæ transiuerit in rem iudicatam, tunc captus ipse libere dimittatur, & ille, ad cuius instantiam captus fuerit, teneatur ipsi capto ad damna, & interesse, & ad omnes expensas litis, in quibus condemnatus esse censeatur virtute præsentis statuti, nisi ab eis in sententia, vel sententijs per Iudicē fuerit specialiter absolutus Vbi vero captus fuerit condemnatus per duas sententias conformes, vel vnam tantum, quæ transiuerit in rem iudicatam, non liberetur quouis modo a dicto carcere, nisi integre satisfecerit creditori de sorte, & expensis, in quibus fuerit condemnatus, nisi cedere velit bonis iuxta formam nostrorum statutorum, vel obtinuerit inducias quinquennales, ad quæ debilia remedia admittatur si fuerit ciuis, vel districtualis Mut. & non aliter, nec alio modo. Quoniam iniustum, & inurbanum est eum, qui possederit in ciuitate, vel districtu bona pro suis, & tanquam sua sufficientia pro asserto debito, vel æstimatione rei, vel facti iurari suspectum, & fugitiuum, & in carcerē duci, vel detineri, ideo disponimus quod vbi captus possederit in ciuitate, vel districtu pro suis & tanquam sua bona sufficientia pro asserto debito, vel æstimatione prædictorum, & si hoc ita esse declaratum fuerit per D. Iud. causæ (a qua decla-

declaratione minime appellari,vel de nullitate dici liceat)ille,ad cuius instantiam assertus debitor captus fuerit,eidem capto condemnatus sit ipso iure in libris xxv.si prætereus creditor seu petitor hoc sciuerit, vel scire verisimiliter debuerit,& ad dictas libras xxv. persoluendas cogatur per dictum Iudicem intra triduum vtile a die requisitionis sub pœna ipsi Iudici soluendi tantundem de suo proprio ipsi capto. Et quia superius cautum est aliquem ciuem, districtualem,vel etiam forensem pro suspecto,& fugitiuo capi non posse ad instantiam alicuius forēsis etiam pro contractu,vel quasi,Mutinæ celebrato, vel delicto, vel quasi,in ea commisso etiam si solutio in dicta ciuitate esset destinata, limitando hoc restringimus ne procedat, vbi idem ius redderetur Mutinensibus contra suos debitores in ciuitate,vel loco, vnde essent huiusmodi forēses(quod probare teneantur)hoc enim casu permittimus ad instantiam dicti forensis ciuem districtualem,vel etiam forensem posse iurari,& capi pro suspecto, & fugitiuo,& prout supra diximus in ciue iurante. Et similiter volumus quæ supra dicta sunt de forēsi,qui non possit iurare suspectum aliquem procedere si quis reducens se de alieno territorio in ciuitatem,vel districtum Mut. reperitur cū re,vel rebus alicuius forensis,quia tunc volumus ipsum talem sic se reducentē cogi debere ad restituendam dictam rem,vel res penes ipsum repertas ipsi forensi,cuius ipsæ res forent. Forenses autem quantum ad prædicta intelligi volumus omnes,qui de præsenti non habitant,nec habitauerint in ciuitate, vel districtu Mutinæ per quinquennium proximum continuum citra.

¶ Qui bonis cedere possint. RVB. LXVII.

STatuimus,& ordinamus quod aliquis terrigena cuiuscunq; conditionis, & status sit aliquo modo,ratione vel causa non possit cedere bonis suis nisi prius tribus diebus in die sabbati dictorum trium dierum, & hora mercati ter ducatur circum plateam ciuitatis Mut.cum tuba a latere anteriori sonāte, cum capite raso, sine capitio, & cum vna mitra in capite, in qua sit scriptum C. & quotiēs ductus fuerit circum plateam,toties teneatur,& debeat,dare, & sedere super lapidem arengheriæ dicendo ter cedo bonis. Nemo vero possit aliquo modo cedere bonis suis nisi prius seruauerit omnia prædicta, & si aliter cesserit,tunc talis cessio non valeat, quod quidem locum non habeat, nec teneat in rusticis,nec forensibus.

¶ De Deposito,& depositarijs. RVB. LXVIII.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati reposuimus sequens statutum reformatum.

SI pecunia,vel quæuis alia res deposita fuerit penes aliquem, si quidem depositum ipsum fuerit simplex,& non ad certum vsum,vel tempus huiusmodi depositum illico,& absque vllo temporis interuallo possit per deponētem, vel eius hæredem peti,& exigi à depositario,vel eius successore seu fideiussore principaliter obligato,secundum modum infrascriptum. Si verò depositum rei,vel pecuniæ factum fuerit ad certum tempus, tunc finito tempore, & non prius exigi valeat,vt infra. Si vero deponendo data fuerit pecunia, vel res ad certum vsum,tunc post mensem à die denuntiationis depositario, seu hæredi, uel fideiussori eius factæ,ut restituat depositum, & non prius exigi ualeat, ut infra. Nam in casibus prædictis respectiuè deponens ipse,uel eius hæres citare

faciat

faciat legitimè coram Iudice competenti depositarium, vel eius hæredem, aut fideiussorem eius, vt supra principaliter obligatum pro certa die, & hora ad videndum, & audiendum peti, & instari per ipsum deponētem, vel eius hæredē, quod grauamen reale & personale committatur contra depositarium, vel eius hæredem, vel fideiussorem pro contentis, seu aliquo contentorum in instrumento depositi, vel altera authētica scriptura, qui citatus, si non comparuerit, tunc statim & sine mora intelligatur, & sit commissum grauamen reale, & personale pro contentis in instrumento, & scripturis, & pro expensis. Si verò comparuerit, & copiam instrumenti vel alterius scripturæ, cum termino ad opponendum petierit, ipse D. Iudex decernere debeat copiam instrumenti vel scripturæ, & statuere ipsi citato terminum duorum dierum vtilium ad opponendum, ne committatur grauamen vt supra: intra quod tempus si reus ipse nihil opposuerit, statim commissum intelligatur, & sit grauamen, vt supra. Si verò intra dictum tempus duorum dierum vtilium aliquas exceptiones opposuerit, tunc ipso iure statutus sit vtrique parti terminus octo dierum vtilium ad probandum, & probatum habendum per omne genus, & speciem probationis, & dicto termino elapso statutus sit etiam terminus trium dierum vtiliū ad reprobandum & reprobatum habendum per omne genus, & speciem reprobationis, quo elapso neutra pars possit amplius quicquam producere, vel probare, sed statim per lapsum dicti termini conclusum sit, & pro concluso in causa habeatur. Verum statutus sit ipso iure Iudici terminus octo dierum vtiliū immediate sequentium ad committendum dictum grauamē reale, & personale, vel pronunciandum exceptiones obstetisse, & sic dictum grauamen non esse committendum, & pro vt iuris fuerit, quo termino octo dierum elapso, si Iudex intra tempus suprascriptum oppositiones seu causam non terminauerit ipso iure grauamen sit commissum contra depositarium, & fideiussorem prædictum pro summa, vel re vt dicitur depositata, ac expensis, & nihilominus Iudex negligens teneatur ad damna, & interesse parti ea de re læsæ, & puniatur in libris xxv. applicandis pro dimidia Fisco, & pro alia dimidia dictæ parti. Declarātes, quod terminus octo dierum, vt supra Iudici præfixus ad committendum grauamen nullo modo via ratione vel causa prorogari, suspendi, vel differri possit; a grauamine autē commisso, & ab ommissione terminationis appellari possit, & de nullitate dici per depositarium intra duos dies continuos à die lapsus termini dictorum octo dierum, vel à die scientiæ grauaminis commissi facto tamē deposito reali, actuali, & effectuali, quantitatis, seu rei, cuius causa est commissum grauamen, vel habitum pro commisso per ipsum depositarium penes cāpsorem eligendum per Iudicem causæ, & non alium die, & hora appellationis interpositæ, etiam parte aduersa non petente, nec instāte, alioquin appellatio, & nullitatis dictio pro non interposita, seu interpositis habeantur; Appellatione autem interposita, admissa etiam causa nullitatis teneatur appellās producere libellum appellatorium die proximè sequenti iuridica, alioquin appellatio, & nullitas sit ipso iure deserta, & libello producto, vt supra statutus sit ipso iure vtrique parti terminus sex dierum vtilium immediate sequentium ad probandum, & probatum habendum per omne genus, & speciem probationis, & ipso

ipso termino probatorio elapso assignatus sit terminus trium dierum vtiliū ad reprobandum,& reprobatum habendum per omne genus, & speciem reprobationis, si denuo factæ fuerint probationes per instrumenta, vel per testes, alioquin non currat iste terminus reprobatorius, quo termino trium dierū elapso conclusum sit,& habeatur pro concluso in causa,& Iudex habeat terminū octo dierum vtilium immediate sequentium ad proferendum sententiam claram,& apertam,& non in confuso, alioquin instantia pereat, & ipso iure grauamen ipsum confirmatum intelligatur, qui terminus, vt supra, prorogari,& nullo modo suspendi possit, vt supra, at si ab huiusmodi sententia in causa appellationis lata contigerit appellari, ac appellari potuerit, appellatio ipsa interponatur, libellus producatur,& causa terminetur, prout de prima appellatione, & temporibus illius superius dictum est. Et quæ diximus in præsenti statuto ꝑcedant, siue constet de ipso deposito per instrumentum publicum, siue per libros Campsoris, vel alterius, cui fides sit adhibenda, siue per scripturam priuatam manu depositarij scriptam, siue subscriptam cum duobus testibus Declarantes, quod vbi depositarius in causa succubuerit, vel exceptiones suas non ꝓbauerit, cadat in pœnam quartæ partis quantitatis seu rei depositatæ applicanda parti victrici, vel eius hæredi, pro quā etiam commissum sit & esse intelligatur ipso iure grauamen, teneatur autem Iudex in prædictis omnibus casibus ꝓcedere summarie de plano sine strepitu,& figura iudicij, & ferijs non obstantibus etiam repentinis. Et hoc statutum sit precisum,& truncum, &c.

ℂ De pretio rei venditæ soluendo,& de re vendita,& tradenda.

RVB. LXVIIII.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati reposuimus sequens statutum reformatum.

SI quis rem aliquam vendiderit,& eam emptori tradiderit siue nullus terminus solutioni sit appositus, siue appositus fuerit,& lapsus, venditor ipse, vel eius hæres legitime citare faciat coram Iudice competenti emptorem, vel eius hæredem pro certa hora ad videndum,& audiendum fieri fidem de venditione,& pretio conuento,& peti,& successiuè instari grauamen committi contra ipsum emptorem, vel eius hæredem pro pretio, siue residuo pretij rei venditæ cum comminatione, quod ipso non comparēte contra ipsum committetur grauamen,& si ipse emptor, vel eius hæres non comparuerit, tunc accusata eius contumacia,& facta fide per venditorem, vel eius hæredem de pretio conuento,& re tradita,& legitimatis personis, (quatenus legitimatione opus sit) infra triduum vtile grauamen reale,& personale statim committatur,& commissum esse intelligatur ipso iure pro pretio, seu parte pretij, & expensis factis, & faciendis. Si verò citatus ipse comparuerit, si quidem confessus fuerit se debitorem esse de pretio, vel parte aliqua pretij, quod ab eo petitur, tunc assignetur ei terminus octo dierum continuorum ad soluendum dictum pretium, & expensas illuc vsque factas, quo termino elapso grauamen ipsum reale,& personale commissum sit ipso iure pro sorte quā confessus fuit & expensis prædictis. Si verò dictus emptor vel eius hæres venditionē negauerit vel dixerit pretiū, vel partem pretij venditori, vel alicui de eius mandato soluisse, tunc assignetur & assignatus esse intelligatur terminus octo dierum vtiliū immediate sequentium

tum utriq; parti ad probandum,& probatum habendum per omne genus, & speciem probationis,quo lapso statutus sit terminus trium dierum utiliũ ad reprobandum,quo termino reprobatorio elapso conclusum sit, & pro concluso habeatur in causa,& iudex debeat intra terminum octo dierum proxime futurorum committere grauamen reale,& personale contra emptorẽ,vel eius hæredem,seu eius fideiussorem principaliter obligatum pro pretio,seu parte pretij, & expensis,vel absoluere dictum emptorem,seu hæredem, pro vt iuris fuerit, alioquin instantia pereat emptori,seu eius hæredi,& commissum sit,& esse censeatur grauamen reale,& personale pro sorte,& expensis ipso iure contra citatos,a quo grauamine commisso contra emptorem prædictum,vel eius hæredẽ, & ab ommissione terminationis super principali appellare minime liceat, nec de nullitate dicere nisi,intra biduum continuum à die lapsus termini dictorũ octo dierum,vel a die scientia grauaminis commissi,facto deposito actuali, et parte non instante penes notarium causæ,per appellantem librarum decem,si pretium,quod petitur non excedat summam librarum centum, si autem maior fuerit summa,fieri debeat depositum vltra dictas libras decem soldorum duorum pro qualibet libra soluendum appellato, quotiens appellans ipse succumbat,vel litem prosequutus non fuerit,loco damnorum, & interesse ipsius appellari,a pronunciatione autem absolutionis in totum,vel in partem permittimus appellari posse per prætensum venditorem,vel eius hæredem nullo etiã facto deposito,quæ appellationes vt supra respectiue interponi debeãt per appellantes intra biduum continuum,& appellatione interposita libellus appellatorius,seu appellatio loco libelli producatur,& produci debeat intra triduũ vtile,& causæ appellationum prædictarum habeãt instantiam superius ascriptam dictæ primæ instantiæ.Declarantes,quod venditor agens ad pretiũ, vel partem pretij cadat in pœnam quartæ partis pretij petiti, si ipse emptor probauerit,se dictum pretium,vel partem pretij petiti soluisse ipsi venditori,vel alteri de eius commissione,& similiter ipse emptor negans cadat in dictam pœnam quartæ partis prædictæ si venditor probauerit de venditione, ipse verò emptor non probauerit de solutione pretij petiti,vel partis pretij, pro quantitate enim non probata per emptorem committi contra eum volumus grauamẽ, vt supra reale,& personale vna cum sententia super principali ferenda, seu grauamine suprad.cto.Pro quantitate verò solutionis pretij petiti probata per emptorem committi volumus grauamen contra venditorem, quas pœnas respectiuè applicamus alteri parti loco damnorum eius, & interesse, non obstante etiam in prædictis,quod pars offerret se accipere quod solutum fuerit ad dictum computum.E contra verò si quis emerit rem aliquam,vel promissum sibi fuerit per aliquem de vendendo,vel retrouendendo rem aliquam, & soluerit pretium, vel paratus sit cum effectu id soluere emptori,vel cui dicta promissio est facta, vel eius hæres citari faciat venditorem,seu promissorem, vel eius hæredem ad [illegible]dum,& audiendum instari,& peti emptorem prædictum vel eius hæredem [illegible]mitti in possessionem,vel quasi rei venditæ,vel promissæ de vendendo, [illegible]ouendendo cum comminatione,quod ipso non comparente, immissio [illegible]a committetur;& si ipse citatus non comparuerit, & sic contumax fuerit,

rit,tunc immissio realis fiat contra citatum, & grauamen committatur pro expensis,facta tamen fide de dicta venditione,seu promissione. Si vero comparuerit ipse citatus,tunc si confiteatur dictam venditionem,vel promissionem assignetur sibi terminus trium dierum continuorum ad rem illam tradendam vacuam & expeditam,vel venditionem,seu retrouenditionem faciendam, qui si in dicto termino rem venditam non tradiderit,vacuam,& expeditam, vel venditionem,seu retrouenditionem,iuxta promissa non fecerit, tunc emptor, vel is cui dicta promissio est facta,seu eorũ hæredes immittãtur & immitti debeãt in possessionem,vel quasi dictæ rei, & grauamen committatur contra venditorem,seu promissorem,vel eius hæredes,pro expensis factis, & faciendis, & pro quantitate quartæ partis pretij conuenti loco damnorum,& interesse. Si verò dictam venditionem seu promissionem negauerit,tunc procedatur, & fiat,pro vt supra diximus de emptore conuenro comparente,& negante,vel opponente,quæ omnia habeantur hic pro dictis & repetiris singula singulis congrue referendo,& prædicta locum habeant,vbi venditor haberet facultatem rei tradẽdæ. Vbi facultatem dictæ rei tradendæ, & consignandæ non haberet,& hoc ita esse venditor ipse probauerit, si quidem dicta impossibilitas processerit sine culpa facto,& mora venditoris,tunc venditor,seu promissor teneatur ad restitutionem pretij habiti tantum,& ad expensas Si verò impossibilitas ex facto,vel culpa ipsius venditoris,seu promissoris,vel eius hæredis,vel forte quia rem alienam vendidit,vel promisit vendere,& propterea eam tradere non potest, tũc illico cogatur realiter,& personaliter ad restituendum pretium habitum,& ad dimidium totius pretij conuenti alteri parti loco damnorum suorum & interesse. Et in prædictis,& quolibet prædictorum omnes,& singuli magistratus teneantur & debeant procedere summarie de plano sine strepitu, & figura iudicij,& ferijs messium,& vindemiarum non obstantibus,& quilibet magistratus qui non seruauerit omnia & singula in præsenti statuto contenta, toties currat i-so iure in pœnam librarum vigintiquinque applicandam pro dimidia Fisco Ducali,& pro alia dimidia parti ea de causa læsæ. &c.

¶ Quod socius pro socio agere,& conueniri possit. RVB. LXX.

SI fuerint duo vel plures,qui fecerint,seu faciant simul aliquam mercaturã, vel trafficum,quilibet ipsorum inuicem teneatur pro rebus habitis, vel debitis contractis per alterum occasione dicti sui traffici,& possit conueniri insolidum,etiam si vnus soluere incepisset. Similiter quilibet eorum insolidũ possit agere,& exigere omnia,& quæcunq; credita,res,& bona occasione dicti traffici,& soluens,seu restituens alteri eorum plenariam, & insolidum consequatur absolutionem,& sufficiat apparere de ipsa solutione,vel restitutione per solam vnius confessionem,vel per publicum instrumentum, vel per testes legitime deponentes,vel per libros societatis,& socius, qui esset obligatus pro socio occasione traffici vt supra, possit agere contra socium ad conseruationem indemnitatis iuxta tradita in statuto. De securitate danda ab eo,pro quo quis est obligatus. Intelligantur autem socij quantum ad prædicta omnes illi,qui in eadem statione,vel negotiatione morantur,vel mercantur,nisi liquidissime probentur discipuli.

¶ De

De debitis contractis per vxorem occaſione mercaturæ. RVB. LXXI.

SI vxor habitans cum viro ſuo aliquam mercaturã exercuerit palam,& publice,& occaſione dictæ mercaturæ aliqua debita in re,vel pecunia conſiſtentia contraxerit,vxor ipſa teneatur,& cogi poſſit ad huiuſmodi debita non obſtãtibus etiã diſpoſitis in ſtatuto.De indemnitatibus mulierum. Et creditoribus ſatisfieri poſſit.& debeat de rebus repertis in ſtatione,in qua tenebatur mercatura,non obſtantibus etiam diſpoſitis in contrarium per ſtatuta noſtra prohibentia dotes,vel bona dotalia non poſſe alienari per mulierem,ſeu maritum.

De ſatiſdatione a non ſubiectis præſtanda. RVB. LXXII.

NVlla perſona,Commune,Collegium,vel vniuerſitas non ſubiecta pleno iure iuriſdictioni DD. Magiſtratuũ ciuitatis Mut.agens,vel experiens,ſeu etc excipiens contra aliquem ſubiectum iuriſdictioni prædictorum magiſtratuũ,ſiue cauſa fuerit ciuilis,ſiue criminalis,ſiue miſta,ſiue conuẽtionalis,ſiue reconuentionalis quoquo modo audiri non debeat ab ipſis magiſtratibus,ſed penitus audientia ei denegari,niſi in primis præſtiterit in qualibet parte Iudicij parte ita inſtante fideiuſſorem idoneum facultatibus exiſtentibus in ciuitate ,vel diſtrictu Mutinenſi,& facilitate conueniendi corã prædictis DD. magiſtratibus.Qui fideiuſſor principaliter,& inſolidum obligãdo ſe,& ſua bona promittat de iudicio ſiſti & iudicatum ſoluendo in prima.& vlteriori inſtantia.prout cenſeri volumus illum obligatum eſſe, licet ſimpliciter ſe obligauerit de iudicio ſiſti,& iudicatum ſoluendo.Quantum autem ad iuratoriam cautionem ſtatuimus,quòd ſi ipſe non ſubiectus egerit contra ſubiectum,vel ſubiectus ꝑ modum principalis petitionis egerit contra non ſubiectum,ijs caſibus reſpectiue non ſubiectus teneatur præſtare dictam fideiuſſionem de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo reſpectiue,non obſtante etiam quòd dictus non ſubiectus, facta diligenti inquiſitione inueniendi,& præſtandi dictam fideiuſſionem,cautionem illam iuratoriam præſtaret.Verum ſi ipſe non ſubiectus vt ſupra agens reconueniatur per ſubiectum,quia huiuſmodi reconuentio calumnioſe fieri poſſet,tunc pro cauſa reconuentionis non ſubiectus admitti poſſit ad iuratoriam cautionem.Hoc tamen intellecto quòd ſi poſtea contingeret non ſubiectũ condemnari in petitis,vel aliquo petitorum per ſubiectum in cauſa reconuẽtionis, tunc in cauſa appellationis ab eo interpoſitæ non audiatur, niſi præſtito dicto fideiuſſore,alioquin inſtantia ſibi pereat.Si vero ipſe non ſubiectus reconueniret dictum ſubiectum,non ſubiectus teneatur ad dictam fideiuſſionem.Subiecti autem quoad præſens ſtatutum intelligantur omnes ciues laici originarij origine paterna habitantes,vel non habitantes in dicta ciuitate,& omnes laici poſſidentes bona immobilia in ciuitate,vel diſtrictu Mutinæ ſufficientia ꝓ deductis in iudicio vt ſupra reſpectiue,& omnes laici habitantes in ciuitate , vel diſtrictu Mutinæ tempore motæ litis,& ante per annum continuum , & citra cum tota familia.Reliqui vero intelligantur non ſubiecti.

De Præſcriptionibus. RVB. LXXIII.

STatuimus quòd ſi quis habuerit creditum vel ius aliquod agendi, vel petendi etiam per officium iudicis deſcẽdens ſiue ex contractu, ſiue ex quaſi con-

tractu,

tractu, siue ex quauis causa, vel occasione, quod quidem creditum, vel ius probetur, seu probari possit vel per instrumentum iuratum, vel scriptum iuratū, vel testes, & huiusmodi creditum, vel ius ipse creditor, seu quasi, & eius hæres non petierit iudicialiter intra annos xv. continuos a die solutionis sibi faciendæ (si dies solutionis fuerit præfixus, alioquin a die celebrati contractus) assertus creditor, vel eius hæres petens, vel agens post dictos vigintiquinque annos, nec audiatur, nec audiri possit a quouis magistratu etiam excipiendo, nisi per exceptionem adduceretur compensatio crediti consistentis in quantitate, specie, vel genere contra debitū, vel ius petitum ab aduersario consistens in quantitate, specie, vel genere, si debitor viuens, vel eius legitimus procurator habens ad hoc speciale mandatum iurauerit se soluisse, vel aliter satisfecisse creditori, vel alteri de eius mandato, cuius debitoris iuramento fides adhibeatur, & habeatur pro plena, & vera probatione virtute præsentis statuti. Debitore vero mortuo censeatur, & intelligatur solutum, vel satisfactum prætenso creditori, vel hæredi, si hæres, vel successor debitoris, vel eius procurator legitimus iurauerit se credere quod creditori, vel eius hæredi satisfactum fuerit a suo authore, & iuramentum in instrumēto, vel scriptura præstitum in hoc non obstet, sed quantum ad prædicta præsumatur dolosum, simulatum, meticulosum, & fictitium, & dolo, metu, & per vim extortum virtute præsentis statuti, & hæc locū habeant et in sententijs, & præcepto sup debito pecuniario latis, & in quibuscunq; obligationibus, vel quasi quomodocunq; contractis in eis seu creatis, locū tñ præsēs statutū non habeat contra minores xx. annis, & alios, contra quos mero iure non currit præscriptio, nec contra mezadros, seu laboratores de mēdio, nec in dotibus, aut augumētis dotiū, Addētes quòd si quis allegaretur creditor alicuius, vel ex operibus diurnis, vel famulatu, vel ex nutritione, vel aduocatione, vel procuratione, vel medicatione, & per annū continuū a die finitorum operum, famulatus, nutritionis, aduocationis, procurationis medicationis in iudicio non petierit id, quod sibi debetur ex aliqua causa, vel occasione prædictorum post dictum annum continuū amplius non audiatur, nec ei ius reddatur de prædictis, sed virtute præsētis statuti præsumatur ei fuisse satisfactum, maxime cum non sit verisimile quòd vltra annum differret ad suum salarium, seu mercedem postulandam, nisi tamen appareret de confessione debitoris facta intra annum prædictum, quia eo casu statutum præsens pro allegatis mercedibus cessare præsumatur, & cesset.

quindecim

¶ De modo tenendo ab eo, qui vult vendere rem immobilem, & fideiussorem præstare non potest. RVB. LXXIIII.

STatuimus, & ordinamus, quòd si quis Commune, vel collegium, vel vniuersitas vellet aliquam suam rem immobilem, quam possideat in ciuitate, vel districtu Mut. vendere & fideiussorem de euictione dare non possit, compareat coram Potestate, vel eius Vicario, vel alterius ipsorum locumtenente sedente pro tribunali hora iuris, & ibi in actis vnius notarij dicti tribunalis dictam rem venden. tam det in scriptis, exprimēdo in qua parochia ciuitatis sit, vel quæ villa, si erit in districtu & eius confinia, & iugerum numerū, vel circa, & eius conditionem, dicendo se velle omnino eam vendere, & non habere fideiussorē, qui

velit

velit pro eo de euictione promittere, propter quod instat committi proclamationem in forma infrascripta. Qua instantia facta Iusdicens teneatur committere per vnum ex bannitoribus Com. sono tubæ præmisso fieri tres proclamationes ad Arengheriam, & ad scalas palatij Com. Mut. plateam versus, & ante rem vendendam, si erit in ciuitate, si vero erit in districtu ciuitatis ad ecclesiam villæ, in qua erit ipsa res incontinenti post celebrationem missarum, in die dominico in multitudine hominū astante, in præsentia massarij, & duorum testium de dicta villa, clamando alta voce & sono tubæ præmisso. Qualiter talis persona, vel vniuersitas, vel tale Commune, vel collegium vult vendere talem rē, exprimendo nomen, & cognomen eius, qui vult vendere, & ipsius rei latera, & confinia & conditionem vt supra, & si quis habet, vel habere prætendit in ipsā rem ius aliquod iure dominij, vel quasi hypothecæ, vel quacunq; alia de causa, comparere debeat coram ipso iudice ad opponendum, & contradicendum, & demonstrandum quicquid voluerit de iuribus suis intra terminū sexaginta dierum continuorum numerandorum a die vltimæ proclamationis faciendæ, & exprimatur in ipsis proclamationibus quæ sit dictarum proclamationum prima, secunda, & tertia. Quas proclamationes ter fieri volumus diuersis diebus in quolibet prædictorum locorum cum dimissione cedulæ manu notarij prædicti subscriptæ effectum & tenorem dictarum proclamationum continentis, & affixione ad quodlibet dictorum locorum. Item quòd inter vnam proclamationem, & alteram intersint ad minus octo dies continui inclusiue, intelligendo vnam proclamationem id quod semel factum fuerit in locis prædictis, & adsit semper notarius, qui omnia scribat ordinate. Et elapsis dictis sexaginta diebus, & nemine comparente possit ipsa res vendi cuilibet emere volenti, & quicunq; emerit hac forma seruata non possit, nec debeat ab aliquo creditore ipsius venditoris, nec ab aliquo communi collegio, vel vniuersitate, nec ab aliqua alia ꝑsona aliquo modo vel iure inquietari, vel molestari in dicta re sicut supra empta, nec aliquis vltimus audiatur contra talem emptorem Si quis vero comparuerit intra dictum terminum sexaginta dierum, vel postea quandocunq; ante confectum instrumentum venditionis audiatur, & sibi ius fiat per ipsum Iusdicentem. Prædicta vero locum non habeant contra ecclesiam, vel alia quæcunq; loca pia, nec in dotibus nec in absentibus nec in Camera Duc. nec in minoribus, nec in aliqua causa, quæ quoquo modo dependeat, vel dependentiam habeat a Camera Duc. cui Massarius, aut alius magistratus Serenis. D. N. pro interesse Altitudinis suæ interesse debeat, neq; etiam intelligatur per suprascripta præiudicari posse, vel debere alicui liti quocunq; modo sopitæ per transactionem, vel sententiam, vel per alium quemcunq; modum, vt ipsa sopita instaurari possit, sed solum habeat locum in causis non decisis.

Quod Potestas, nec aliquis magistratus Mut. reddat ius alicui personæ, quæ non sit obediens Communi dictæ ciuitatis. RVB. LXXV.

POtestas, & alij magistratus Comm. Mut. non possint, nec debeant vinculo iuramenti reddere ius secundum statuta, & ordinamēta ciuitatis alicui non obedienti dicto Comm. & quisquis inobediens fuerit minime gaudeat dictis statutis, nec ei prosint, vel patrocinentur. Verū dicti DD. Iud. possint tantummodo

modo inobedientibus ipsis ius reddere secundum ius commune, & non secundum statuta ipsa ea concernunt fauorem prædictarum personarum, quoad vero concernant eorum præiudicium ipsis statutis obligati sint. Saluis tamen dispositis per alia nostra statuta.

¶ Quod Clerici, vel Prælati, vel personæ Religiosæ, seu loca pia non gaudeant beneficijs statutorum. RVB. LXXVI.

LIcet statuta nostra non auferant, nec eis auferre intendamus Clericis, Prælatis, vel religiosis personis, seu locis pijs ea, quæ ipsis in priuilegium vel alias conceduntur de iure Communi, quinimmo disponimus ea ipsis a quibuscunq; magistratibus seruari, volumus tamen quod ipsi clerici, vel prælati, vel personæ religiosæ, vel loca pia non possint vti, nec gaudere beneficijs stat. nostrorũ, sed penitus sint dictis beneficijs priuati & ab eis penitus exclusi, non obstãtibus quibuscunq; priuilegijs sibi quouis modo concessis et a sũmo Pontifice, nisi huiusmodi religiosi, clerici, vel prælati se subiecerint, cum effectu oibus oneribus Communis Mut. vel nisi D. Episcopus p constitutionẽ validã oia, & singula statuta nostra legitime apꝓbauerit, & confirmauerit quatenus et ipsa statuta concernãt præiudiciũ religiosorũ, & locorũ piorum, & non aliter nec alio modo.

¶ De Prælatis Clericis, Ecclesijs, & locis religiosis non audiendis a magistratibus, si noluerint sub Episcopo respondere. RVB. LXXVII.

STatutũ est quòd vbi subiectus iurisdictioni Com. Mur. contraxerit, vel quasi cũ aliquo prælato, clerico, vel ecclesia, aut loco religioso, siue ipse subiectus aliquã iniuriã a prædictis quoquo modo acceperit, seu prædicti clerici, vel prælati quoquo modo deliquerint, vel quasi in aliquẽ subiectũ iurisdictioni prædictæ et si prædicti haberet solũ superiorẽ D. Pontificẽ vel aliũ superiorẽ ecclesiasticũ suo, vel ecclesiarũ suarũ noie, si dicti clerici, vel ecclesia, aut collegium ijs contractibus, vel quasi, debito, vel quasi, a subiecto conuenti noluerint respondere corã D. Episcopo Mut. Potestas, & oẽs alij magistratus Com. Mut. aliquod eorũ negotiũ, siue ecclesiarũ suarũ non audire debeãt vllo modo, & sic nullũ ius reddi debeat ab aliquo magistratu Com. Mut. dictis prælatis & alijs suprascriptis, nec eorum inquilinis, seu laboratoribus, vel colonis. Addentes quòd nullus magistratus Com. Mut. possit, nec debeat reddere ius alicui non subiecto iurisdictioni prædictæ nisi ita fecerint, & obseruauerint, vt quilibet subiectus possit consequi ius contra eos sub suis iudicibus in ciuitate Mut. & extra. Et Potestas, & reliqui magistratus maxime teneantur obseruare præsens statutum, sub pœna librarum centum applicanda Fisco Ducali.

¶ De iure reddendo contra Milites. RVB. LXXVIII.

STatutum, & ordinatum est quòd per D. Potestatẽ, & quemlibet alium magistratum ordinarium possit & debeat reddi ius summarium sine strepitu, & figura iudicij, & aliqua petitione in scriptis redacta, cuilibet contra quẽcunq; militem, capitaneum, vel antesignanum occasione pensionis domus, & cuiuslibet alterius rei quam receperit ab alio, & nulla cinquantrina, vel singularis psona compelli possit ad dandũ domum aliquam alicui militi, vel forensi. Verum qñ accederent milites Mut. in magna quantitate adeo qđ non possint inuenire commode domos, vel hospitia, tũc fieri debeat diligẽs inquisitio ad inueniẽdũ

eisdem domos, prout D. Guber. videbitur: & nihilominus ipsi milites teneantur soluere dominis pensiones dictarum domuum.

ℭ Qui habet res in solutum, defendatur in tenuta usq; ad cognitam rationem. RVB. LXXVIIII.

POtestas, & eius iudices, cæteriq; magistratus communis Mut. in primis, & oino teneantur defendere, & tueri quemlibet militari quelibet in tenutã, & possessione earũ rerum, quæ ipsi datæ fuerint, vel dabuntur per magistratus in solutũ. Et si quis impedierit possessorem, vel fructus abstulerit absq; causæ cognitione, Potestas, & alij magistratus teneantur, & debeant absq; oblatione libelli oibus diebus et feriatis, præterq; in honore Dei, compellere huiusmodi impedientẽ ad restituendũ possessionẽ & fructus possessori, seu possessoribus habẽtibus in solutũ res ipsas ut supra dictũ est. Insup. Potestas, & alij magistratus teneantur condemnare talem sic impedientẽ vel possessionẽ, seu fructus possessori auferentem in libr. quinquaginta applicandis pro dimidia Fisco Duc. & p alia dimidia damnum passo, & in damnis, & expensis, quas suo iuramento declarauerit dictus impeditus, vel is, cui possessio seu fructus ablati fuerint, taxatione tamen iudicis præmissa a quo, seu quibus non possit aliquo modo appellari; nec de nullitate dici, & hoc præsens statutum locum non habeat contra eum, qui tempore tenutæ, & dationis in solutum tenebat, & possidebat rem prædictam in solutum, si ad prædicta citatus non fuerit.

ℭ Vbi, & à quibus ius reddi debeat. RVB. LXXX.

STatuimus quod in ciuitate, vel districtu Mut. ius siue in ciuilibus, siue criminalibus, siue mistis reddatur per magistratus Com. Mut. tantũ modo, & non per alios quocunq; noie censeantur, vel quacunq; præfulgeant dignitate, et si ciues ipsi, vel districtuales consentirent, seu prorogarent iurisdictionẽ alterius, q̃ magistratus Mut. Et si fuerit contrafactum processus, sententia, vel condẽnatio ipso iure non valeãt, & nihilominus ipse exercens iurisdictionẽ et per unicũ actũ contra formã præsentis statuti, & notarius rogatus de processu, sententia, vel condẽnatione, priuati sint eorũ officijs, nunq̃ in ciuitate, vel districtu Mut. officium, beneficium, seu dignitatem habituri, & ulterius quilibet eorum cadat in pœnã libr. centum applican. pro dimidia accusatori, & altera dimidia Communi Mutinæ, & actor, & et reus consentientes si contrafecerint cadant in prædictas pœnas applican. ut supra, & nihilominus actor priuetur omni iure suo. Declarantes quod nullus ciuis vel habitator ciuitatis, vel districtus Mut. possit conuenire alium ciuem, vel habitatorem ciuitatis, vel districtus prædicti ratione rei sitæ, corã aliquo magistratu alicuius loci, castri, vel villæ, ducatus, vel extra ducatũ Mut. sed tãtũ possit, & debeat eũ conuenire coram magistratibus ciuitatis Mut. pro re, seu rebus sitis in dictis locis sub pœnis prædictis applicandis ut supra; & nihilominus processus, & sententiæ sint nullæ ipso iure.

ℭ Quod idem ius reddatur illis forensibus, quod redditur Mutin. in eorum terris. RVB. LXXXI.

STatuimus quod forenses, & non subiecti gaudeãt beneficijs pñtiũ oĩum statutorum ciuitatis Mut. si idẽ ius reddatur Mutinẽsibus in eorũ terris seu foro, in casu, de quo agitur, quod ipsis forẽsibus reddi petitur in ciuitate, vel districtu Mut.

ℭ Quod

¶ Quod Potestas, aut Vicarius non possint cognoscere causas conterraneorum suorum. RVB. LXXXII.

STatuimus quòd Potestas non possit, aut valeat cognoscere aliquã cãm ciuile alicuius, qui sit de loco, vel oriundus, vel habitator ipe officij sui, de quo forte loco sit ipse Potestas, siue Vicarius aut alius Iudex D. Potestatis. Similiter Vicarius, aut aliquis quiuis ex iudicibus D. Potestatis non possint cognoscere causas ciuiles alicuius, vel aliquorũ, qui sint de loco, vel oriũdi, vel habitatores, vbi, & vnde sit ipse D. Potestas, seu Vicarius. Nec ipse Potestas, vel aliquis ex dictis iudicibus cognoscere valeant causã alicuius ex famulis, & ancillis suis, sub poena in prædictis librarũ CCC applicandarum in totum Fisco Duc. & nihilominus parte opponente acta sint nulla, & præsens stat. locum non habeat, si vterq; esset de loco D. Potestatis, seu Vicarij, vel prædictorum magistratuum.

¶ De Exceptionibus non opponendis contra Iudices, & Notarios. RVB. LXXXIII.

STatuimus quòd si quis terrigena, vel forensis existens in aliquo officio, seu quasi possessione alicuius officij Com. Mut. fecerit vel exercuerit aliquid ad dictum officium spectãs si quidem huiusmodi gestum, vel factum productum fuerit per aliquem in causa ciuili, vel criminali; contra id opponi non possit, quod ille talis non fuerit Iudex, vel de collegio Iudicum Com. Mut. Et si oppositum fuerit, huiusmodi oppositio pro nulla habeatur, & ea non obstãte in causa procedatur, nec etiam super eo consilium sapientis peti valeat, & nihilominus opponens condemnetur in soldis xx. pro qualibet vice applicandis pro dimidia Fisco Duc. & pro alia dimidia alteri parti, saluis tamen semper omnibus alijs exceptionibus contra prædicta competentibus. Et idem dispositum sit, si quis existẽs in collegio DD. Tabellionũ Ciuitatis Mut. vel quasi possessione Notariæ aliquid gesserit spectãs ad officium Notariæ, & contra huiusmodi factum, vel gestum oppositum fuerit, quòd ille non erat vel non est tabellio, nã huiusmodi exceptionem pro nulla habemus, & vt supra, & nihilominus opponens cadat in poenam suprascriptam applicandam vt supra.

¶ De Recusatione Notarij. RVB. LXXXIIII.

STatuimus quemlibet not. cuiusuis Iud. ordinarij vel delegati etiam a Principe, ac D. Massarij Duc. posse in qualibet parte iudicij vsq; ad conclusionem in causa vel habita pro conclusa recusari, & iurari suspectum ꝑ quamlibet partem litigantem, & sufficiat iuramentum partis, vel eius procuratoris, actoris, seu curatoris, etiam si causæ suspicionum non exprimantur, ad quas exprimendas, & probandas nolumus teneri ipsum recusantem, & præstito in actis huiusmodi iuramento, altera die proxime sequenti iuridica partes ipsæ teneãtur dare, porrigere & exhibere suos confidẽtes de numero DD. notariorum iuris vel appellationũ tantũ, prout materia patietur, iuxta modũ traditũ in stat. De electione Consultoris Et notarius electus non possit amplius recusari, vel iurari suspectus, & solus rogetur de ꝓcessu, & sententia illius causæ, remoto in totũ dicto notario recusato. Prohibẽtes oĩno ꝑ vtilitate publica principaliter associationes notariorũ, et si partes ipsæ consentirent, & hoc ne expensæ multiplices fiãt. & si aliter in prædictis processum fuerit, omnia inde secuta sint ipso iure nulla.

¶ De Recusatione Iudicis. RVB. LXXXV.

STatuimus quòd si quis suspectum habeat in aliqua causa ciuili Iudicē aliquē ordinariũ, vel delegatũ etiā a Principe, procedatur in hunc modum. Nam ipsa pars vel eā absente procurator eius habens legitimũ mādatū compareat corā ipso iudicēte, ac proponat recusationem suam in scriptis, & iuret p(er) sanctum Dei Euangeliũ quòd habet ipsũ Iudicē suspectũ ex iustis, & rationabilibus causis, & huiusmodi recusatio valeat, & procedat absq; etiā expressione aliquarũ causarũ & p(ro)batione ipsarũ, teneaturq; talis iudicans recusatus dictam recusationē admittere, alioquin acta inde secuta sint nulla ipso iure. Et partes teneantur altera die sequenti iuridica dare suos confidentes iuxta tradita in stat. De electione Consultoris. & fiat electio de confidentibus vt in stat. De Confidētibus, & suspectis. Et coram dicto electo procedatur in ipsa causa, prout procedebatur co(ram) Iud. suspecto ante suspicionē allegatā habeatq; electus illas authoritates. & potestates, quas habebat Iudex recusatus; non possit tamē Iudex electus recusari, aut peti vt associetur, quia hoc esset procedere in infinitũ, sed bene corā eo peti possit consiliũ sapientis iuxta tradita in statutis nostris. Et dictam recusationē permittimus posse fieri vsq; quo lapsum sit tēpus ad petendum consiliũ sapientis sup(er) definitiua, vel habente vim definitiuæ, post vero dictum tempus recusatio ipsa non admittatur, nisi causa suspicionis allegetur, & p(ro)betur, quæ probatio fieri debeat coram D. Iudice appellationum, & si Iudex appellationum fuerit ille qui allegetur suspectus coram D. Potestate, vel eius Vicario, qui teneatur declarare superinde intra sex dies vtiles a die propositæ recusationis sub pœna ipsi iudici imposita Scutorum viginti applicanda in totum parti recusanti. Declarationi autem superinde, stetur sine remedio appellationis, & nullitatis, & in integrum restitutionis etiam ex capite minoris ætatis. Et si causa, seu causæ suspicionum probatæ non fuerint per recusantem. pars ipsa opponens incidat, & incidisse intelligatur in pœnam librarum quinq; & in expensas causæ recusationis alteri parti applicandas.

¶ De Carceratis in subsidium alendis. RVB. LXXXVI.

STatuimus quòd vbi detentus ex causa, siue criminali, siue ciuili siue in ista ad instantiā alicuius ciuis, vel districtualis ciuitatis Mut. vel forensis steterit in carcere per sex menses continuos & modũ non habeat se alimentādi per se, vel ascendentes, vel descendentes suos masculos (quod præsumi volumus p(er) dictũ tempus quousq; p(er) creditorē probatum fuerit contrariũ) creditor ipse, ad cuius instantiā detentus fuit per dictũ tempus, teneatur singulis quibusq; diebus per se, & non p(er) aliā personā personaliter portare ad carcerem quadrantes sex monetæ currentis Mutinæ & eos sine spe rehabēdi dare & dimittere ipsi debitori detento, alioquin detentus ipse liberetur, ac liberatus sit ipso iure a carcere ipso, licet non a debito, pro quo detinebatur, & amplius p(ro) eodem debito capi non possit, nisi forte fieret locupletior, & debitum prædictum soluere nollet. Declarātes non sufficere si creditor ipse solueret, vel soluere vellet debitori semel aliq(ua)m quantitatē pecuniæ p(ro) pluribus diebus, quia volumus dictũ creditorē grauari singulis quibusq; diebus ad portādũ, & soluendũ dictos sex quadrātes vt tāde tædio affectus vel liberè dimittat debitorem, vel cum eo concordiam faciat.

¶ De non patrocinando coram Patre, vel Filio, vel Fratre, Domino, vel Vassallo. RVB. LXXXVII.

SI Pater sit Iudex ordinarius, vel delegatus etiam à Principe in aliqua cã, non possit filius nomine suo, vel alieno patrocinium alicui præstare; nec econtra, & similiter, nec pater habere consilium a filio. Et idem dispositum intelligatur de fratre corã fratre, & de Domino coram Vassallo, & e contra, sub pœna contrafacienti librarum quinq; applicanda parti aduersæ.

¶ Quod quis non vtatur patrocinio Forensis. RVB. LXXXVIII.

NVllus ciuis, vel comitatinus, nec aliqua alia persona vtatur patrocinio Forensis corã Potestate Mut. vel suis Iudicibus, aut alijs magistratibus Com. Mut. & qui contrafecerit soluat pro banno libras quinquaginta monetæ Mut. & quilibet possit accusare, & medietas sit accusantis. Et potestas teneatur exigere dictum bannum, seu pœnam sine remissione infra dies xv. postquã requisitus fuerit, sub pœna quinquaginta librarum irremissibiliter ab eo soluenda. Et intelligatur quantum ad prædicta forensis, quicunq; non fuerit ciuis originarius origine sua, vel paterna, vel auita.

¶ Quod nullus bannitus pro falsitate possit esse Syndicus, Procurator, vel Notarius. RVB. LXXXVIIII.

STatutum est quod quicunq; est, vel fuit bannitus, vel condemnatus ex aliqua ciuitate, castro, vel loco pro instrumento falso, vel aliqua alia falsitate non possit esse procurator, curator, actor, vel syndicus alicuius villæ, loci, collegij, vniuersitatis, monasterij, seu capituli, vel singularis personæ, nec coram aliquo magistratu in ciuitate Mut. patrocinium præstare pro aliquo, agendo, vel defendendo, nec artem notariæ quoquo modo exercere in ciuitate, vel districtu Mut. Quilibet autem magistratus, coram quo comparuerit, eum audire non debeat nec possit, sed omnino à se repellere, & nihilominus Potestas teneatur, & debeat talem bannitum, vel condemnatũ qui pro aliquo comparuerit, vel artem notariæ exercuerit in xxv. libris condemnare applicandis pro dimidio Collegio DD. notariorum, & pro alio dimidio Fisco Duc. & a dicta procuratione, & omnibus suprascriptis expellere, & cassare sub eadem pœna, quam incurrat ipso iure Iudex, vel magistratus prædictus, applicanda vt supra. Et insuper omnis processus suo, vel alieno nomine, & in eius fauorem, & quodlibet aliud instrumentum, siue scriptura ipso iure nullius sit momenti, & sub eadem pœna huiusmodi bannitus, vel condemnatus minime possit magistratum gerere, vel eligi ad aliquod officium ciuitatis, seu Communis Mutinæ, & electio in contrarium facta non valeat ipso iure.

¶ De Aduocatis Ciuitatis Mutinæ. RVB. XC.

NVllus, qui sit potẽs, vel de genere potentum possit esse Aduocatus alicuius vniuersitatis, seu singularis personæ in ciuitate, vel districtu Mutinæ, nec officium Aduocati in dictis locis exercere, item & non possit exercere officiũ prædictum qui non sit descriptus in matricula venerandi collegij DD. Iuristarũ ciuitatis prædictæ, nec aliqui ex prædictis possint dari pro confidentibus, nec eligi in consultores etiam de consensu partium, & si electi fuerint, & forte exhibita consilia p eos, non valeat electio, nec sententia forte lata iuxta eorũ consiliũ.

De Procuratoribus. RVB. XCI.

STatuimus quòd nullus potens, vel de genere potentum possit, vel debeat esse procurator, actor, vel curator, seu tutor alicuius collegij, vel singularis personæ ciuitatis, vel districtus Mut. sub pœna libr. centum auferenda a quolibet potente, vel de genere potentum, & qualibet vice. Similiter qui non sit in matricula DD. notariorũ non possit esse actor, syndicus, procurator, vel intercedere pro aliquo in iudicio nisi vsq; ad litem contestatam, postea autem teneatur procuratorem constituere, qui sit ciuis, & in matricula DD. notariorum descriptus. Prædicta autem intelligantur quantum ad iudicia, non autem quãtum ad negotia, vel ad substituendum, vel constituẽdum procuratores, & omnis qui fuerit matriculatus & originarius ciuitatis Mut. possit exercere officiũ procuratoris in quocunq; foro & coram quibuscunq; iudicibus. Verum is, qui exercet officium procuratoris, non possit per se, vel suppositam personam quoquo modo exercere officium iuris, vel appellationum in ciuitate, vel districtu Mut sub pœna imposita tam ipsi procuratori, quam personæ suppositæ, lib. xxv applicanda collegio DD. notariorum, & nihilominus persona supposita deleatur de matricula DD. notariorum, nec amplius exercere valeat artem notariæ. Et ad detegendas fraudes mandamus Massarijs dicti collegij, & cuilibet ipsorum sub pœna lib xxv. applicanda vt supra, quòd singulis sex mensibus faciant de prædictis diligentem inquisitionem, & vt facilius constent fraudes volumus quòd ipsi Massarij possint deferre iuramentum cuilibet ex notarijs prædictis, an ipsi exerceant dicta officia, vel aliquod eorum nomine seu contemplatione alicuius procuratoris comparentis in iudicio, & maxime si talis procurator participet secum de emolumentis dictorum officiorum, & an sit eius substitutus, vel discipulus, & huiusmodi notarius teneatur iurare, & si recusauerit habeatur pro conuicto & confesso, & sit plena probatio contra ipsum. Et similiter possint deferre iuramentum procuratori qui teneatur iurare vt supra. Qui vbi iureiurando affirmauerint partem affirmatiuam, vel recusauerint iurare vt supra, vltra pœnas supradictas quilibet eorum teneatur ad damna, & interesse alicuius læsi.

De Aduocato, & Procuratore Pauperum. RVB. XCII.

STatuimus quòd D. Iudex ad minora, qui pro tẽpore fuerit sit, & esse debeat Aduocatus pauperum, & miserabilium personarum, quibus teneatur officium aduocationis gratis, & amore Dei præstare, & ad hoc compelli possit per D. Potestatẽ Mut. & DD. Conseruatores. Et procurator Magnificæ Communitatis Mutin. qui pro tempore fuerit, similiter pro tempore officij sui teneatur, & debeat esse procurator dictorum pauperum, & miserabilium personarum, & pro illis intercedere pro salarijs, quæ recipiunt a magnifica Communitate, & illis debeant esse contenti excepto ipso procuratore, qui etiam habeat salarium alias sibi legatum, & taxatum per Magnificam D. Constãtiam Rangonã. Et teneantur ipsi tam D. Iudex quam procurator singulis tribus diebus saltem visitare carceres, & Carceratos: & interrogare eos de causis carcerationum, & [illegible] quæ spectant ad eorum officium sub pœna priuationis salariorũ, quæ [illegible]t ab ipsa Illustri Communitate.

De

De Pauperibus. RVB. XCIII.

QVia sæpius in statutis nostris fit mentio de Pauperibus, ne dubium sit qui dicãtur pauperes, statuimus quòd illi sint, & intelligantur pauperes, qui non habent in bonis immobilibus vltra valorem librarũ Ducentũ, & non exercent aliquam mercaturam de suo, & quibus procurator iurauerit præstare patrocinium suum amore Dei.

De iuramento testibus præstando. RVB. XCIIII.

NE propter difficultates probationum ius alicuius pereat statuimus quòd si testes inducendi in aliquam causam habitarent extra Ciuitatem Mut. possit, & valeat is, qui vult inducere illos, & quemlibet illorum, hoc facere, vt iuramentum eis deferatur quacunq; hora diei, & etiã extra bancũ, & quocunq; die, dummodo non sit feriatus in honorẽ Dei, & ẽt absente Iudice, dummodo iurẽt in manu notarij causæ, parte cũ altera legitime citata, vel monita ad hoc. Qui cum eis iuramentũ delatũ fuerit possint examinari quocunq; die; interpellata tamen parte, & dictũ cuiuslibet testis, qui vt supra iurauerit, etiam si non fuerit citatus, vel coactus, sed sponte accesserit, valeat ac si coactus fuisset.

Quod quilibet possit alteri stipulari, & acquirere. RVB. XCV.

STatuimus quod quilibet ẽt non subiectus potestati illius, cui stipulatur, & acquirit, possit, & valeat stipulari, & acquirere cuicunq; etiam extraneo, & valeat stipulatio contractus, & acquisitio perinde ac si esset notarius, vel persona publica qui stipulatur, vel acquirit, absq; etiam alia cessione, ipso tamen cui stipulatum, contractum, & acquisitum fuit, ratificante, & non aliter.

De Salario Iudicum, Consultorum, & Arbitratorum. RVB. XCVI.

STatuimus quòd in causis Ciuilibus, vel criminalibus, ex quibus imponeretur pœna pecuniaria, salarium Iudicum (quibus tamẽ salarium ex forma nostrorum statutorum debeatur) consultorum, arbitrorum, & arbitratorũ, etiam si prædicti plures essent, quia quoad dictum salarium prædictos omnes, quotquot fuerint, pro vno haberi volumus, sit, & taxari debeat, vt infra, & plus peti, vel taxari non possit. Et primo pro qualibet interlocutoria mera expresse lata recipiat in totum libras II. & soldos X Pro qualibet vero definitiua, vel habẽte vim definitiuæ, si æstimatio eius quod petitur vere, vel verisimiliter tam respectu conuentionis, quam reconuẽtionis (quod simul adiungi volumus) sit librarũ XX. recipiat in totũ libram I Si vero fuerit a libris XX vsq; ad XXX. recipiat in totũ libr. I. & soldos X. A libr. aũt XXX. vsq; ad L. recipiat in totum libras. II. A libris L. vsq; ad LXXX. recipiat in totum libras III. A libris LXXX vsq; ad C. recipiat in totum libras III. & soldos X. A libris C. vsq; ad CL. recipiat in totum libras IIII. A libris CL. vsq; ad CC. recipiat in totum libras V. A libris CC. vsq; ad CCL. recipiat in totum libras V. & soldos X. A libris CCL. vsq; ad CCC recipiat in totũ libras VI. A libris CCC vsq; ad CCCL. recipiat in totũ libras VI. & sold. X. A libris CCCL. vsq; ad CCCC. recipiat in totũ libr. VII. A libris CCCC. vsq; ad CCCCL. recipiat in totũ libras VII. & soldos X A libris CCCCL. vsq; ad D. recipiat in totum libras VIII. A libris D. vsq; ad libras DL. recipiat in totũ librsa VIII. & soldos X. A libris DL. vsq; ad DC. recipiat in totum libras VIIII.

A libris DC. vsq; ad DCL. recipiat in totū libr. VIIII. & soldos X. A libr. DCL. vsq; ad DCC. recipiat in totum libras X. A libris DCC. vsq; ad DCCL. recipiat in totum libras X. & soldos X. A libris DCCL. vsq; ad DCCC. recipiat in totum libras XI. A libris DCCC. vsq; ad DCCCL. recipiat in totum libras XI. & soldos X. A libris DCCCL. vsq; ad DCCCC. recipiat in totum libras XII. A libris DCCCC. vsq; ad DCCCCL. recipiat in totum libras XII. & soldos X. A libris DCCCCL. vsq; ad M recipiat in totum libras XIII. A libris M. vsq; ad MC recipiat in totum libras XIII. & soldos X. A libris MC. vsq; ad MCC. recipiat in totū libras XIIII. A libris MCC. vsq; ad IIM. recipiat pro quolibet M. vltra mercedem prædictam in totum libras IIII. A libris IIM. vsq; ad XM. recipiat pro quolibet M. vltra mercedem prædictam in totum libras III. A libris XM. vsq; ad XXM. recipiat pro quolibet M. vltra mercedem prædictam libras II. in totū. Ab inde vero supra, quantacunq; sit summa, non possit recipere amplius q̄ soldos xxx pro quolibet. M. Pro sententia qua pronunciaretur deferendum, vel non deferendum appellationi, recipiat in totum libras III. Pro causis autē non continentibus quantitatem implicite, vel explicite, stetur arbitrio D. Prioris Conseruatorum, & Syndici palatij In causis vero Criminalibus, ubi ueniret imponenda pœna mortis, etiam cum bonorum confiscatione, siue sit absolutoria, siue condemnatoria, recipiat in totū libras XXV. Vbi vero veniret imponēda aliqua pœna corporalis, etiam si cum dicta pœna corporali irrogaretur aliqua pecuniaria, recipiat in totum libras XV. Vbi autem veniret imponenda solum pœna pecuniaria, recipiat solum salarium prout taxatum est in ciuilibus. Et Iudices ipsi vel arbitri, seu arbitratores salarium ipsum recipiāt post latam sententiam, & non ante, modo aliquo, ratione, vel causa, & si ante perierint, vel receperint, incurrisse intelligantur in crimen baratariæ, & si non ferretur sententia, vel partes concordarent ante litem contestatam, vel si periret instantia culpa Iudicis, vel arbitri, seu arbitratoris, non soluatur salarium aliquod. Si vero concordarent partes post litem contestatam, & ante conclusum in causa, soluatur tertia pars salarij tantum. Si vero post conclusum in causa fieret concordia, vel instantia periret culpa petentis, soluatur totum salarium. Et in supradictis omnibus casibus soluatur vnicum salarium, siue sint plures Iudices, vel arbitri seu arbitratores, vel vnus tantum, siue in causa, siue in petitione, aut in inquisitione plures continerentur personæ, quia quoad prædicta pro vna tantum persona haberi ordinamus. Et Iudices ordinarij pro causis quarum iure ordinario essent Iudices, nullas sportulas etiam a sponte dare volentibus accipere possint, etiam si causæ ipsæ delegarentur etiam cum clausula sola facti veritate inspecta. D. Gubernator autem, vel eius consultor inter ciues, vel districtuales sportulas aliquas habere, vel petere minime possit, præterquam in causis delegatis a Principe. Statuentes quod, si quis obtinuerit aliquam causam ciuilem, vel criminalem, seu mistam ad preces alicuius delegari etiam a principe alicui non ordinario, talis impetrans teneatur ad solutionem omnium sportularū, si quæ debebuntur, & eas immediate lite contestata teneatur deponere penes notarium causæ, alioquin delegatio sit nulla, & ad vlteriora procedi non valeat, & si fuerit processum, acta sint nulla, etiam altera parte non opponente, & minime

dictas

dictas sportulas rehabere valeat a parte altera in expensis etiam condemnata. Et Iudices tam ordinarij, quam delegati, si contigerit eos, vel aliquem eorum ire ad locum alicuius differentiæ, recipiant intra ciuitatem soldos x. a qualibet parte, intra vero suburbia soldos xv. a qualibet parte, per districtum vero eundo habeant libras tres in totū singulis diebus, & expēsas pro se, famulo, & equo.

De Salario Patrocinij Causidicorum. RVB. XCVII.

HAbeant Causidici pro mercede sui patrocinij in causis salaria sibi ipsis soluenda prout infra ordinatur videlicet. In prima instantia. A libris XV. vsq; ad libras XXX. pro libello, vel primis exceptionibus soldos X. Pro alijs scripturis, & toto processu libram I. & soldos X. A libris XXX. vsq; ad LX. pro libello, vel primis exceptionibus soldos XV. Pro alijs scripturis, & toto processu libras II. & soldos X. A libris LX. vsq; ad C. pro libello, vel primis exceptionibus librā I. Pro alijs scripturis, & toto processu libras III. A libris C. vsq; ad CL. Pro libello vel primis exceptionibus libram I. & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto pcessu libras III. & soldos X. A libris CL. vsq; ad CC. Pro libello, vel primis exceptionibus libram I. & soldos XV. Pro alijs scripturis, & toto processu libr. IIII. & soldos X. A libris CC. vsq; ad CCC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras II. Pro alijs scripturis, & toto processu libras V. & soldos X. A libris CCC. vsq; ad CCCC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras II. & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VI. A libris CCCC. vsq; ad D. Pro libello, vel primis exceptionibus libras II. & soldos XV. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VI. & soldos X. A libris D. vsq; ad DC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras III. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VII. A libris DC. vsq; ad DCC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras III. & soldos V. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VII & soldos X. A libris DCC. vsque ad DCCC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras III. & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VIII. A libris DCCC vsq; ad DCCCC. Pro libello, vel primis exceptionibus libras III. & soldos XV. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VIII & soldos X A libris DCCCC. vsq; ad M. Pro libello, vel primis exceptionibus libras IIII. Pro alijs scripturis, & toto processu libras VIIII. A libris M. vsq; ad MD. Pro libello, vel primis exceptionibus libras V. Pro alijs scripturis, & toto processu libras X. & soldos X. A libris MD. vsq; ad IIM. Pro libello, vel primis exceptionibus libras V & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto processu libras XII. A libris IIM. vsq; ad IIIM Pro libello, vel primis exceptionibus libras VI. & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto processu libras XIII. A libris IIIM. vsq; ad IIIIM. Pro libello, vel primis exceptionibus libras VII. Pro alijs scripturis, & toto processu libras XV. A libris IIIIM. vltra. Pro libello, vel primis exceptionibus libras VII. & soldos X. Pro alijs scripturis, & toto pcessu libras XV. Et vltra taxam suprascriptam soldos X. po quolibet C. a libr. IIIIM. vltra. In causis appellationum. Pro appellatione a libris XV. vsq; ad L. soldos XV. A libris L. usq; ad libras C. libram I. A libris C. vsq; ad libras D. libram I. & soldos V. Ab inde supra libram I. & soldos XV. Item pro libello appellatorio, uel appellatione loco libelli producta, uel primis exceptionibus habeat procurator ut supra taxatū est in appellatione; Pro alijs uero scripturis [illegible]

cessu habeat vt supra taxatum est in prima instantia. In causis vero executiuis, & alijs, in quibus non producatur libellus in scriptis, sed instrumentum, senten tia, seu laudum, vel prima instantia, seu petitio oretenus facta habeatur loco libelli, pro eo prætenso libello, & pro primis exceptionibus, & toto processu dimidietur salarium eius, & dimidiatum esse intelligatur, quod taxatur per præsens statutũ in causa, seu causis, in quibus porrigitur libellus in scriptis. Et prædicta omnia procedant, & vendicent sibi locum in causis reconuentionum, vt ipsa reconuentio sit pro libello, & exceptiones ad reconuentionem sint per exceptionibus ad libellum, & residuum processus sit pro processu causæ petitionis. In causa vero alicuius præparatorij, in qua fertur sententia in contradictorio iudicio habeat procurator dimidium illius, quod taxatum est in principali causa. In causis vero ab interlocutoria mera, a qua liceat appellare, habeat procurator appellantis soldos XXXX. & procurator appellati soldos XXX. pro tota causa. In causis non continentibus certam summam implicite, vel explicite habeat procurator pro libello, vel primis exceptionibus libram I. & soldos XV. Pro alijs scripturis taxetur secundum importantiam, attentis laboribus, & qualitatibus personarum. In causis seruitutum pro libello, seu querela conuentionali vel primis exceptionibus libram I. & soldos V. Pro alijs scripturis, & toto processu libras III. Et si qua pars habuerit plures procuratores non teneatur condemnatus nisi ad salarium vnius tantum, & iuxta taxam prædictam.

¶ De Salarijs Aduocatorum. RVB. XCVIII.

Vide Reformat. Rub. xij. Car. 2.

Salaria sunt miru in modum Aduocatis debita, cum eorum scientia, bona, & aliquando vita hominis defendatur, ideo statuimus & taxamus eisdem salaria modis infrascriptis. Nam si Aduocatus fuerit in causa ciuili, & consuluerit faciendo, vel glossando scripturas, & non fuerit allegatum oretenus, vel in scriptis percipiat tantummodo dimidium salarij, quod percipit procurator a parte sua, iuxta tradita in proxime præcedenti statuto. Si vero duxerit causam, & in ea oretenus, vel in scriptis allegauerit, percipiat, & taxatum sibi esse intelligatur salarium secũdum modum, & formam, & ad eandem rationem, quibus supra taxata sunt salaria procuratorum cum quarto tamen de pluri, si aduocatus reportauerit victoriam in causa, quod loco palmarij succedat, & si non obtinuerit, non habeat ipsum quartum. & quæ dicta sunt supra non habeant locum, si duo aduocati interuenerint. Nam si duo a principio interuenerint aduocati habeant salarium suprascriptum, & dictum quartum in casu victoriæ. & etiam tertiam partem totius salarij taxati pro vno aduocato cum tertio dicti quarti pro palmario. Si vero vnus aduocatus a principio interuenerit, alius autem postea, qui a principio duxit causam habeat salarium totum, alter vero habeat dictum tertium salarij prædicti. In causa vero criminali criminaliter intẽtata, siue ex inquisitione, siue ex accusatione, si fuerit pœna pecuniaria salarĩ pro patrocinio taxamus vt supra, & si fuerit pœna sanguinis citra mortem, taxamus scutos tres. & pro palmario scutum vnum, si vero pœna mortis fuerit, pro defendendo scutos ex, & pro palmario scutos duos. Et si quis aduocatus conduceretur extra ciuitatem Mut. ad allegandum, aut aliter ad patrocinium suum præstãdum in aliqua causa percipiat, & habeat, & habere possit vnum scutum

quoli-

quolibet die,& expen. cibi,& potus pro se,vno famulo,& duobus equis. At salarium alicui aduocato taxari non possit, nisi ille sit descriptus in collegio DD. Iuristarum ciuitatis Mutinæ,nec ad illud teneatur pars condẽnata in expen. Et nullus possit habere in eadem causa vltra duos aduocatos.

¶ De non Capiendis venientibus ad mercatum. RVB. XCVIIII.

STatuimus & ordinamus quod nullus habitator extra ciuitatem in Ducatu Mutinẽsi possit,vel debeat detineri in die sabbati,& etiam veneris, respectu habitantium vltra decem milliaria a ciuitate Mutinæ,pro aliquibus debitis ciuilibus,etiam fiscalibus,vel condẽmnationibus pecuniarijs,vel pro debito aliquo gabellarum,vel salinæ, nec quoquo modo molestari,vel grauari possit in rebus,vel persona in dictis diebus respectiue etiam si suspecti, & fugitiui allegarentur. Et si captus fuerit contra formam præsentis statuti, talis captura sit nulla ipso iure,& ille,ad cuius instantiam captus fuerit,teneatur ad omnes expensas,ac damna & interesse capto. Et hoc statutum seruari volumus inuiolabiliter pro interesse publico,cui statuto renuntiari non possit per debitorem: ẽt cum iuramento,quod iuramẽtum præsumatur dolosum,simulatũ ac per vim, & metum extortum,& habitantes in iurisdictione Saxoli,& Castellarani comprehendantur in præsenti statuto,& gaudeant beneficio illius.

¶ De Alienatione,vel locatione apothecæ locatæ prohibita, & tacita locatione. RVB. C.

AD euitandas expensas mercatorum statuimus,& ordinamus quod si quis locauerit alicui mercatori apothecam aliquam in ciuitate, vel Ducatu Mutin. qui eam renuerit pro tempore suæ conductionis,& pensionem iuxta conuẽta soluerit,ipse locans eam alteri vendere, vel locare etiam finita prima locatione non possit,etiam pro maiori pẽsione,nisi prius ipse conductor, qui in apotheca merces suas habere reperietur,fuerit requisitus,& interpellatus,an eam emere,vel reconducere pro illo iusto pretio,vel iusta pẽsione,quod, vel quam ab alia persona bona fide consequi,& habere potest. Et ipso primo conductore eam volente illo modo,quo potest patronus illam alteri vendere, vel locare, teneatur ipse proprietarius eam locare,si locare proposuerit,vel vendere, si vẽdere voluerit,ipsi primo conductori,& facta tali denunciatione habeat interpellatus terminum xv. dierum continuorum ad sese deliberandum, an velit eã reconducere,vel emere,prout fuerit requisitus, & si exprimeretur pensio oblata,vel pretium oblatum,quod videretur iniusti,vel iniustum, stetur iuramento vendere,vel locare rem volentis. Et elapso dicto termino si interpellatus nihil dixerit,liceat ipsi patrono eam vendere, vel locare cuicunque alteri personæ,& prædicta procedant,nisi locator,vel eius hæres voluerit pro se, vel filijs, & descendentibus,& transuersalibus intra secundum gradum secundum ius ciuile apothecam prædictam, quo casu teneatur ipse locator licentiam dare in scriptis ipsi conductori,& eum expectare per menses tres continuos immediate sequentes a die datæ licentiæ,vt possit ipse conductor de alia apotheca commode sibi prouidere. Et si quis locauerit domum aliquam alicui in ciuitate,vel Ducatu Mut. pro vno,vel pluribus annis expressis,teneatur locator; si eam alteri voluerit locare,licentiam ipsi conductori dare in scriptis per vnũ mensem

con-

Vide Reform presentis sta sub Rubr. impressas po fine Volumi Stat.rum Mut. fol. ...

continuum ad minus, antequam finiatur locatio præcedens, & contra conductor, si ex ea exire voluerit, teneatur ante finitam conductionem per unum mensem notificare in scriptis ipsi locatori quòd non vult reconducere tacitè, nec expresse dictam domũ, alioquin huiusmodi notificatione non facta, intelligatur ipso iure locatio, seu conductio per unum annum immediatè sequentem renouata. Et successiue in fine anni prorogati dictæ notificationes respectiuè fieri debeant, alioquin de anno in annum intelligatur relocata, seu reconducta, & si in locatione non esset expressum tempus solutionis affictus faciendæ; statuimus tacitè actum fuisse inter partes, quòd medietas affictus solui debeat in fine primi semestris, & altera medietas in fine anni.

¶ De diffalcatione pretij rerum rusticalium, vel conductitiarum liberè venditarum. RVB. CI.

AD obuiandum hominum fallacijs statuimus quòd si quis scienter, vel ignoranter vendiderit rem aliquam, quæ sit rusticalis, uti ciuilem, & pro ciuili, vel conductitiã iure proprio, sit in arbitrio emptoris posse ipsam rem restituere, & nolle illam emisse. Et si dixerit nolle illam cum tali onere, venditio ipsa sit ipso iure nulla, & nullius momenti, & venditor teneatur, & condemnatus esse intelligatur ipso iure ad restitutionem pretij per eum accepti, & quinq; pro centenario, & ad rationem centenarij, etiamsi incontinenti solueret, & cum singulis annis si ultra annum differet solutionem, & ad damna, expensas, & interesse. Si verò emptor vellet rem emptam retinere, sed de pretio diffalcari quanto minoris pretij, diminuatur pretium ut infra videlicet. Primo si erunt rusticales, & uti ciuiles venditæ fuerint, diminuatur tertia pars pretij conuenti, & restituatur si soluta fuerit si vero iure proprio venditæ fuerint, & essent conductitiæ, ciuiles tamen, diminuatur, & restituatur tertia pars pretij ut supra si vero essent rusticales, & conductitiæ, & iure proprio, & uti ciuiles venditæ fuerint, detrahatur, & restituatur respectiuè medietas pretij conuenti. Si vero venditæ fuerint uti conductitiæ, & ciuiles, & rusticales reperiantur, detrahatur & soluatur ut supra tertia pars pretij conuenti, & facta fide de præmissis summariè, Iudex, seu Domini Compilatores æstimi rusticalis teneantur compellere ipsum venditorem ad prædicta absq; alia condemnatione. Et prædicta procedant quando venditor expressit, quo iure, vel modo vendat ipsam rem, si vero nihil expressũ sit clare, & aperte, licet sit dictum quòd venditor vendebat rem cum iuribus suis, tunc valeat contractus, nec ab eo discedere valeat emptor, & venditor teneatur diffalcare partem, seu ratam de qua supra.

¶ De rebus, & iuribus emphiteoticis. RVB. CII.

CVm sæpe occurrat quod ignorato instrumento emphiteosis, vel liuelli, aut feudi, aut usus, aliqua pars negat tale ius, asserendo forsan affictum simplicem, vel proprietatem sibi ascribendo, iccirco volentes fraudibus occurrere; hoc præsenti statuto ordinamus quòd si reperiretur aliqua psona, quæ tenuisset aliquam rem immobilem per quinquennium continuum, & soluisset pẽsionem, seu canonem, & haberet receptiones manu proprietarij directi, in quibus esset scriptum tales receptiones, & solutiones factas fuisse pro emphiteosi; vel liuello, vel feudo, aut usu, tunc ipsi proprietario noceat, & contra eum tales re-

ceptio-

ceptiones probent rem in emphiteosim vel libellum, vel feudū vel vsum, quæ
receptiones cantabunt concessam. Et ipso soluente petente cogatur, & tenea-
tur ipse proprietarius instrumentum inuestituræ facere, expen. tamen ipsius pe
tentis, absq; solutione aliqua laudemij iuxta formam iuris, & similiter obtinea-
tur contra soluentem, si erit persona, quæ sciat legere, vel non sit verisimile quod
huiusmodi receptiones fecerit, nisi veritas sic se haberet & accipere inuestituram
tam teneatur ipso D. directo petente, expen. tamen directi D. absq; solutione ali-
qua laudemij, si autem ipse soluens esset literarum ignarus prædicta contra ip-
sum procedant si soluerit, & receptiones in scriptis acceperit per decennium
continuum, & hæc procedant vbi non constaret nec constare posset per testes,
instrumentum, vel inuestituram factum, vel factam fuisse; alioquin receptio-
nibus non extantibus sequatur ius commune. Si vero constare posset instrumen-
tum inuestituræ factum fuisse, licet ignorentur omnes qualitates, & ipsum de-
perditum aliquo casu fortuito, puta incendio, ruina, naufragio, vel alio simili
casu, statim facta fide saltem per duos testes fidedignos concessionem vel inue
stituram factam fuisse, teneatur quælibet pars altera petente, vel instante acci
pere, vel facere inuestituram iuxta formam iuris, videlicet iure emphiteotico,
si probabitur inuestituram factam in emphiteosim, vel iure vsus, vel iure feu-
di, prout probatum fuerit, licet aliæ singulares qualitates non ita præcise pro-
barentur. Et si reperiatur aliqua concessio facta in perpetuum, vel simpliciter
absq; pacto renouationis, & iam res ipsa peruenisset ad quartam generationē;
possit cogi Dominus directus ad renouandum inuestituram, & similiter con-
ductor, seu successor ad accipiendum renouationem absq; solutione laudemij,
expen. tamen petentis respectiue, & si quis non soluerit debitum canonē iuxta
formam iuris, & ipso termino lapso negligens fuerit etiam vltra præfatum ter-
minum per mensem continuum cadat a iure suo Domino volēte, & nullo mo
do possit moram purgare, similiter etiam si concessio facta fuerit cum pacto re-
nouandi in fine annorum xxviij. vel ad aliud certum tempus teneatur condu-
ctor vel successor renouationem ipsam petere iuxta conuenta, & si finito ter-
mino steterit per annum immediate sequentem quod inuestituram non petie-
rit si sciens fuerit, vel verisimiliter scire potuerit ipso iure cadat ab omni iure
suo, & ipsi iuri renuntiasse præsumatur virtute præsentis statuti, Domino tamē
volente, & non aliter, & si in tali concessione non adesset pactum renouādi, sed
solum terminus concessionis, videlicet vsq; ad triginta annos vel per totam pri-
mam, vel secūdam generationem & huiusmodi terminus sit lapsus, res ipsa, Do
mino volente, reuertatur ad ipsum dominum, reseruato iure melioramentorū
ipsi conductori, vel hæredibus eius & hæc procedant in concessionibus priua-
torum. Vbi vero concessio facta esset ab ecclesia Nonantulana, vel alia serue-
tur laudum alias latum inter commune Mut. & Abbatem Nonantulanum, &
disposita per Summos Pontifices. Et quæ supra ordinata sunt in proprietario
vero, vel præsumpto procedere etiam statuimus contra eorum, & cuiuslibet
eorum singularem vel vniuersalem successorem & tempus successoris coniun-
gatur cum tempore authoris ita vt, quo ad prædicta eadem met persona cen-
seantur.

¶ De

De compromissis faciendis, & de modo, & forma pronuntiandi per arbitros. RVB. CIII.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati repositimus s. quem statutum reformatum.

STatuimus, quod si contigerit aliquod peti, vel fieri compromissum inter quascunque personas de quacunque re, seu quantitate, vel de quocunque facto, seu interesse in aliqua lite, causa seu controuersia quacunque occasione, modo valor, vel æstimatio litis, vel controuersiæ transcendat summam librarum quinquaginta monetæ Mutinæ, si partes concordauerint quæstiones huiusmodi committi in arbitros, seu arbitratores, si partes de vno non concordauerint arbitro, vel arbitratore, in quem solum compromissum fiat de quæstionibus eorum facta nominatione ex qualibet parte de suo confidenti arbitro, vel arbitratore, qui non fuerit, nec sit aduocatus in causa, & qui alicui partium non consuluerit & qui non fuerit procurator, solicitator, vel intercessor in causa, vel aliter conuenerit cum aliqua partium de eligendo ipsum in arbitrum, vel arbitratorem de quibus omnibus pars eligens, & ipse eligendus ante omnia iuramentum præstare teneantur altera parte instante, teneantur partes suos dare confidẽtes, & suspectos infra biduum vtile coram D. Potestate vel Iudice causæ, qui eligere debeat tertium, vbi partes de tertio non concordarẽt hoc ordine videlicet quod pars quæ petierit compromissum, primo teneatur dare in scriptis D. Iudici, & notario causæ nomina quatuor hominum exceptis supra nominatis, deinde altera pars illud idem facere teneatur, ex quibus personis is tertius sit, in quo ambæ forte consenserint, verum si partes ipsæ in aliquo eorũ non concordauerint, ille qui compromissum petierit denuo teneatur dare in scriptis iudici, & notario antedictis nomina aliorum quatuor, vt supra. Quod tẽ fiat ab aduersario, & ex ijs iterum datis is tertius sit; in quo ambæ partes fuerint concordes. Et si partes in omnibus præfatis, vt supra datis dissentient tunc volumus, quod iudex publicare teneatur illos qui prima, & secunda vice ab ipsis partibus dati sunt ad hunc finem, vt sic huic rei finem imponat. Nam quælibet pars eligat vnum ex publicatis à D Iudice, & datis per aduersam partem, quorum nomina ponantur in vno pileo à D. Iudice, ex quo ille qui primum à notario causæ extrahatur tertius arbiter, & arbitrator sit, & esse debeat. Declarantes, quod nulla pars recusare possit quin det, & dare debeat semel atq; iterũ suos confidentes, & quotiens aliquis eorum recusauerit, tunc Iudex debeat omnino eligere vnum eorum qui dati sunt ab altera parte, & hic a Iudice hunc in modum, & formam electus sit tertius arbiter, & arbitrator nec vti suspectus recusari possit, & iste tertius cum alijs duobus primo electis arbitris, & arbitratoribus habeant iudicare, laudare, & decidere litem iurantes prius ad sacra Dei euangelia de recte iudicando & laudando, ac terminãdo omnia eis commissa, seu de quibus in eum vel eos factum fuerit compromissum per quæcunque verba sub quacunque potestate & authoritate, ita quod laudum, seu arbitramentum sit decisiuum totius quæstionis compromissæ, & omnino finem liti imponens, & quæstioni. Statuimus, quod dicti domini arbitri, vel arbitratores vnus, vel tres (quia in duos, vel quatuor, aut numero pares fieri posse compromissum omnino prohibemus) acceptare debeant in actis notarij publici compromissũ

in eos

in eos factum infra dies tres continuos à die facti compromissi. Qua electione facta si ipsi electi præsentes fuerint, & se electos intellexerint; intelligantur acceptasse, nisi immediate recusauerint, & si absentes fuerint debeat ipsa electio eis legitime notificari, qua facta notificatione intelligantur acceptasse compromissum, nisi infra duos dies continuos à die notificationis numerandos acceptare recusauerint, & ipsa recusatione facta; si fuerit ex primis duobus electis teneatur & cogi debeat realiter, & personaliter pars ipsa, quæ eum sic recusantē elegerit die sequenti, cum sciuerit ipsum recusasse alium loco ipsius recusantis subrogare. Si verò tertius electionem de se factam recusauerit, aut non acceptauerit, tunc ad electionem alterius tertij procedatur modo, & forma superius dictis. Et idem obseruetur si ipse tertius, vel alter ex alijs duobus, vt supra electis, post acceptationē factam aliquo iusto impedimento non possit sibi commissa expedire arbitrando tamen D. iudice causæ, intra quos tres dies partes deponere debeāt salarium ex forma statutorum taxatum penes notarium causæ, quod salarium totum ab vtraque parte altera pars possit deponere, & Iudex teneatur ad instantiam partis deponētis alteram partem non deponentē compellere realiter, & personaliter ad deponendum partem suam, vel ad reficiendum parti, quæ totum deposuerit partem contingentem ipsi parti deponenti, & post ipsam acceptationem electus, seu electi arbitri vel arbitratores, vt supra teneantur causam, seu causas, & lites, vel quæstiones in eum, vel eos compromissas laudare, & terminare vt supra, intra duos menses continuos proxime sequentes inchoandos a die acceptationis, vt supra factæ, sub pœna libr. xx. monetæ prædictæ pro quolibet arbitro, seu arbitratore contrafaciente applican. pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia dimidia pauperibus Orphanellis Ciuitatis Mutinæ, quod tempus duorum mensium non possit suspendi per positiones in iudicio productas ab aliqua partium, nec per prorogationem arbitrorum, & arbitratorum interim tempus non currere. Et nihilominus ad proferendum sētētiam, seu laudum, vel arbitrium seu arbitramētum teneantur & compelli possint, & debeant realiter, & personaliter per D. Prætorem Mutinæ, vel eius Vicarium intra viginti dies proxime sequentes post finitum terminum suprascriptum. Et si post dictum terminum proferre distulerint, siue distulerit condemnetur quilibet contrafaciens, seu differens, & condemnatus esse intelligatur in libris quinquaginta monetæ prædictæ applican. vt supra, & nihilominus instantia compromissi pereat, neque a pœnis prædictis excusentur aut excusari possint arbitri vel arbitratores vllo prætextu, etiam si dixerint sibi de causa non liquere, quia oīno laudo, & arbitramento compromissum terminare volumus, vt supra. Et si eueniet, quod alter ex arbitris durante compromisso ab hac vita decederet, volumus per mortem illius compromissum non expirare, nec finiri, & ordinamus, quod si talis fuerit electus ab altera partium pars ipsa teneatur alterum eligere loco illius intra duos dies a die scientiæ mortis illius, & si fuerit tertius, qui defunctus sit, eligatur à partibus alter, qui sit tertius loco illius defuncti modo & forma, de quibus supra ordinatum est in electione tertij, qua electione facta volumus tempus duorum mensium assignatum, vt supra arbitris, & arbitratoribus ad laudandum stare in suspenso spatio decem dierum ad,

hoc,

hoc,vt nouiter electus possit se informare de gestis,& actitatis,ac de alijs necessarijs,& acta,& iura coram primis arbitris,& arbitratoribus facta,& producta,& attestationes factæ faciant fidem,& probationem, etiam coram nouo arbitro,& arbitratore.

Adijcientes quod illud valeat,& seruari debeat,ac sortiatur effectum,quod maior pars arbitrorum,seu arbitratorum concorditer laudauerit, & pronuntiauerit,seu arbitrata,vel arbitramentata fuerit,etiam si alius,vel alij alter vel alio modo pronuntiauerint,& laudauerint,dummodo intra tempora instātiæ supraścriptæ pronūtiauerint,& laudauerint. Possint autem partes de communi concordia terminos,vt supra instantiæ præfixos suspendere, & prorogare semel,ac pluries ad eorum volūtatem,dūmodo suspensio,& prorogatio vna,vel plures non excedant terminum aliorum duorum mensium continuorum, ita quod in omni casu tempus instantiæ compromissi,tempus quatuor mensium continuorum excedere nequeat,comprehensis viginti diebus suprascriptis,nisi acciderit,quod alter ex arbitris decederet tempore compromissi, quo casu volumus instantiam duorum siue quatuor mensium perseuerare per illud tēpus,quod datum est arbitro siue arbitris,nouiter electis loco defuncti pro eorum informatione in tali casu,& omnia,ac singula supradicta quo ad modum,& formam laudandi , & arbitrandi intelligantur repetita in tempore prorogato sub eisdem pœnis vt supra applicandis.

Si vero dicti omnes arbitri,vel arbitratores essent in laudando,& pronuntiādo varij,& discordes,tunc dictum laudum,vel pronuntiatio cuiusque dictorū arbitrorū nullo modo valeat,& procedatur in causa corā D.Iusdicente cæpta.

Volentes,quod quando fit compromissum iuxta formam statutorum videlicet duraturum per duos menses,vel per aliud tempus terminatum a partibus, & vltra ad beneplacitum arbitri,vel arbitratoris arbitrorum , vel arbitratorū, vel partium tale beneplacitum vltra quadrimestre supradictum extendi nequeat,ita quod instantia compromissi in totum sit de quatuor mensibus continuis & non vltra,saluis suprascriptis,possit tamen de breuiori tempore declarari ab arbitris vel arbitratoribus respectiue.

Et quia magis dispendiosa plerunque sunt iurgia , & lites inter attinentes quam inter extraneos,prouidemus,quod si contigerit litem,quæstionem , vel causam,aut contentionem moueri siue per libellum,siue per aliquam petitionem,vel exceptionem,vel quocunque alio modo in aliqua causa ciuili,ordinaria,vel extraordinaria,siue executiua,etiam habente originem a criminali corā aliquo magistratu communis Mutinæ inter aliquos coniunctos vsque ad quartum gradum inclusiue numerando gradus secundum formam iuris ciuilis, siue sint agnati , siue cognati,affines autem non comprehendantur in præsenti statuto,inter quos moueretur dicta lis,& contentio , & aliqua partium petet coram D.Iusdicente partem aduersam sibi,vt præmittitur coniunctā compelli ad compromissum faciendum de dicta lite quæstione,vel causa dictus D.Iudex vel officialis, qui de hoc requisitus fuerit teneatur vinculo sacramenti sui, & sub pœna vigintiquinque librarum monetæ Mutinæ Cameræ Ducali applicandarum partes ipsas tam realiter quam personaliter cogere ad compromissum

sum faciendum,& per illum modum,& formam supra traditum seu traditam circa principium,vbi de numero arbitrorum seu arbitratorum dispositū fuit, ita vt omnia,& singula supra ordinata,quo ad tempus & instantiam compromissi,& quo ad formam traditam electioni,& acceptationi arbitrorum, & seu arbitratorum & quo ad dispositionem salarij intelligantur,ac sint repetita, ac inserta in præsenti statuto,& obseruari,ac adhiberi debeāt omnimodo. Et eom promissum fieri debeat à partibus cum potestate procedendi, & terminandi sola,& mera facti veritate inspecta, & de facto super omnibus contentis in dicto libello, seu petitione porrecta exceptionibus, ac instantia quacunque & qualitercunque hinc inde facta per partes prædictas. Et vna parte petente compromissum propter coniunctionem suprascriptam si altera pars negauerit esse in gradu requisito à statuto possit,& debeat iudex se de attinentia informare sola facti veritate inspecta, & superinde pronuntiare teneatur secundum informationes habitas infra quinque dies vtiles a die negationis per partem factæ numerandos,& ab eius pronuntia,siue pronūtiauerit partes esse in gradu, vel non:non liceat modo aliquo appellare,querelare, aut de nullitate dicere, vel contrauenire nec restitutionem in integrum petere, etiam ex ratione minoris ætatis, & si pars negans parentelām succubuerit ipso iure condemnata esse intelligatur & sit virtute præsentis statuti in libris decem monetæ suprascriptæ applicandis parti petenti compromissum loco damnorum & interesse, & absque alia condemnatione Iudex ipse,cui denegamus facultatem excusandi,aut absoluendi dictum succumbentem à pœna prædicta vlla ratione, vel causa teneatur sub pœna soluendi de suo committere grauamen reale,& personale contra negantem. Similiter neque a pronuntiatione ipsa de compromisso faciendo,vel non,minimè liceat quoquomodo appellare,vel querelare; aut de nullitare dicere, vel contrauenire, nec restitutionem in integrum petere etiam ratione minoris ætatis. Declarantes,quod deinceps non possit coram aliquo Iudice ciuitatis Mutinæ,coram quo petitum fuisset fieri compromissum, opponi,excipi,seu peti,quod fiat compromissum compromissi,& si dicta oppositio,exceptio,seu petitio fieret,non valeat ipso iure, neque debeat in aliquo casu per iudicem admitti sub pœna librarum centum ipsi iudici infringenda, & omnis stilus vel consuetudo,ac doctorum authoritates in contrarium intelligantur & sint omnino sublatæ.

Similiter,neque modo vllo,si super prædictis oriretur difficultas possit peti consilium sapientis,quod ad euitandas fraudes,ac delusionem præsentis statuti nullo modo peti posse volumus.

Mandantes ipsis iudicibus ciuitatis Mutinæ quod prædicta obseruet & obseruari faciant sub pœna in præsenti statuto compræhensa,& electio, vt supra facta,valeat,& teneat,& seruari debeat, etiam tertio aliter vel alio modo laudāte,& pronuntiante,requisito tamen,de qua requisitione constet in actis notarij causæ. Et, si petito compromisso, instantia, vt supra prefixa, perierit, ita, quod per arbitros, vel arbitratores non fuerit laudatum, & pronuntiatum. super deffinitione negotij principalis sibi commissi, amplius non possit prætextu attinentiæ quispiam ad aliud compromissum cogi,sed procedatur in causa

L mota

mota coram Iudice vel officiali cuius compulsione factum fuerit compromissum, quam causam volumus stetisse in suspenso pendente compromisso sic petito, quod generaliter volumus esse statutum de omnibus alijs causis, & quæstionibus, in quibus tempora nullo modo currant quousque durauerit compromissum inter quoscunque factum de & super petitis in quæstionem, & seu litem deductis inter ipsas partes quomodolibet coram quocunque iudice. Et probationes factæ coram dictis arbitris, seu arbitratoribus habeantur perinde ac si factæ fuissent coram ipsomet iudice ordinario. Adijcientes ad euitanda subterfugia, & protelationes litium, quod si facto compromisso inter attinentes, vt supra extraiudicialiter, nullo adhuc Iudice adito, instantia a partibus compromisso præfixa perierit, cæpto post modum iudicio, aut mota lite super eo, de quo prius, vt supra extraiudicialiter compromissum fuerat, non liceat in iudicio aliud compromissum peti, ad quod petendum quispiam nullatenus audiatur. Insuper statuimus ad hoc compromissum sic vt præfertur inter dictos attinentes faciendum compelli posse pupillos cuiuslibet ætatis minoris vigintiquinque annis, & teneantur eorum tutores, & curatores super ijs omnibus, & singulis authoritatem præstare, & si essent infantes tunc tutores illorum nomine cogantur ad omnia, & singula prædicta & similiter curatores furiosorum, surdorum, & mente captorum, & ijs casibus bona duntaxat ipsorum pupillorum minorum ac aliorum prædictorum sint obligata, non autem tutorum vel curatorum.

Hoc tamen compromissum volumus peti posse in causa principali tantum infra quindecim dies continuos à die litis contestatæ exclusiue, & non postea vllo modo, quod autem inter attinentes prædictos fuerit per arbitrum, vel arbitros, seu arbitratorem, vel arbitratores laudatum, pronuntiatum, præceptũ, vel visum, illud per Prætorem, vel eius Vicarium executioni mandetur omni reductione, appellatione, nullitatis dictione in integrum restitutione, vel recursu, & supplicatione in contrarium factis & exceptionibus quibuscunque prorsus reiectis, siue illud fuerit emologatum per partes, siue non, quia pro emologato ipso facto haberi volumus, & disponimus, quam emologationem volumus intelligi in laudo emanato inter prædictos attinentes, etiam si ipsum laudum emanauerit super compromisso voluntario, & sponte per ipsos attinentes facto, & a laudo lato inter prædictos attinentes non possit modo aliquo per aliquam partium reclamari, nec contra ipsum laudum aliquod opponi prætextu alicuius læsionis enormis, enormioris, & enormissimæ, vel alio modo causatæ, nec officium Iudicis implorari, nec aliquo alio beneficio legis, vel statuti contrauenire; immò firmum sit ipsum laudum, & perinde, ac si esset sententia, quæ trãsiuisset in rem iudicatam contra cuius executionem nulla exceptio possit opponi quin sententia sortiatur debitam executionem. Adijcientes etiam quod supradicta de compromisso faciendo inter coniunctos non vendicent sibi locum in rebus finitis, vel quæstionibus, siue controuersijs, siue causis in iudicio, vel extra per iudicialem sententiam, vel per laudum, seu transactionem, seu pactum, vel iuramentum, vel aliter quo modocunque finitis, seu terminatis, sed quod finitum, & terminatum fuerit ple

num

num robur obtineat,ac etiam disponimus, quod compromissum locum non habeat in casu quo de obligatione quacunque cuiuscunque speciei appareat publicum instrumentum ex quacunque causa factum, vel scriptura priuata manu propria debitoris, vel etiam si appareat scriptura priuata manu tertiæ personæ cum subscriptione duorum vel trium testium de consensu debitoris subscribentium,vel si ex libro publici campsoris ciuitatis Mutinæ probaretur factum,vel debitum. Et similiter cesset huius statuti dispositio, & compromissi petitio vbicunque peteretur legatum,vel relictum in ultima uolútate, de qua appareat publicum instrumentum,neque in casibus prædictis peti possit com promissum,etiam super exceptis contra instrumentum,scripturam, ut supra, priuatam,& librum campsoris.

Declarantes in omnibus suprascriptis casibus,ualere compromissum,& laudum, etiam si instrumento uel instrumentis compromissi contineretur quod quælibet pars elegerit arbitrum uel arbitratorem suum, & pro parte sua tátú, & eidem solummodo authoritatem,& facultatem attribuerit, & non etiam arbitro,vel arbitratori electo per aliam partem,vel forte extracto,vt supra, quia volumus intelligi compromissum esse factú communiter in electos per dictas partes,& sorte extractos,vt supra,&c.

¶ Quod probationes factæ in vna instantia valeant in alia.

RVB. CIIII.

QVoniá quandoq; contingat propter ineptam petitioné acta corruere, ita quòd partes patiuntur maximú dispendiú prouidéres earú indénitati, & vt lites citius finiantur,mandamus quod ubi ex cã prædicta pcessus redderetur nullus,oía acta pbatoria ét non publicata valeát in qualibet aliá instátia inter easdem psonas,ac si apta petitio ab initio pducta fuisset. Declarantes tñ quòd actor non possit gaudere beneficio pñtis statuti, nisi prius actor ipse integraliter,& cum vero,& perfecto effectu, & non per viam depositi refecerit reo oés expensas p ipsum in cã factas,& a taxatione ipsarú expensarú, per aliquam partem non liceat appellare vel querelare,nec contra eam aliquid opponere.

¶ De probatione solutionis.

RVB. CV.

STatuimus quòd si inter partes ét cum iuramento conuétum fuerit non posse probari solutioné debiti,vel satisfactionem nisi per instrumentum publicum,vel alio certo modo nihilominus possit debitor probare ipsam satisfactionem per duos bonos,& legales testes. Quæ qualitates legitime probari debeát ipsa conuentione,& iuramento non obstante, quòd iuramentú in casibus prædictis dolo,& metu volumus præsumi esse extortú, nec huic stat.modo aliquo renuntiari possit,ét cum iuramento,& si renuntiatú fuerit, renuntiatio non teneat,& iuramentum prædictú vi,& metu vt supra interpositum præsumatur.

¶ De eo qui pro alio obligatus soluerit.

RVB. CVI.

SI quis fideiussor,correus,vel mandatarius, vel alius pro alio obligatus ciuis vel districtualis Mut.pro eo aliquid soluerit, vel satisfecerit quoquo modo siue volens,siue coactus,compellatur debitor, pro quo soluerit, & sat[...]

rit, et soluere omne id, quod per ipso debitore probauerit fideiussor, vel alij suprascripti se soluisse. & vltra hoc omne damnũ, & interesse, quod passi fuerint, & quod soluerint credendo de damno, & interesse sacramento illorũ, qui soluerint inspectâ qualitate personæ, & quãtitate debiti, præmissa taxatione Iudicis. Et Prætor, & alij officiales Com. Mut. qui causas cognoscent, teneantur, & debeant dictam causã definire intra xv. dies summarie, sine porrectione libelli, & sine aliqua iudiciorum figura, non obstantibus aliquibus ferijs, sub pœna librarũ xxv. cuius medietas sit ipsius soluentis vt supra, & altera sit communis Mutinæ, exigen. vt supra per Thesaurerium ipsius communis.

De iuribus, & actionibus non cedendis. RVB. CVII.

NEmo etiam forensis possit cedere, vendere, vel mandare, vel transferre alicui personæ etiam forensi aliquo titulo lucratiuo, vel oneroso, & quocunq; modo aliqua iura, & actiones contra aliquẽ ciuẽ, vel districtualẽ Mut. nisi cessio fieret in casibus necessarijs, vt si ipse cessionarius fuerit obligatus cũ eo, contra quẽ dicta iura, & actiones cederentur, & pro eo soluisset, vel satisfecisset creditori, vel nisi ex natura contractus, vel in contractus consequentiã facienda esset prædicta cessio, vt in venditione, emptione, permutatione, diuisione, & donatione, & alijs similibus contractibus rerũ mobiliũ, & immobiliũ, ac hæreditatis existentiũ vel existentis penes ipsum cedentẽ, & alienantẽ, vel nisi iura prædicta in solutum cederentur pro satisfactione rei immobilis acquisitæ, & non aliter. Quo casu quo dictæ res non existeret apud dictum cedentẽ, vel alienãtem, nolumus quoquo modo fieri posse dictã cessionẽ, vel alienationẽ, & quod contra factũ fuerit ipso iure non valeat, & nullũ sit, etiam si appositum sit iuramẽtum, quod metu, & dolo extortũ præsumi volumus. Et cedens, & recipiẽs contra formã præsẽtis stat. ipso iure puniatur in quinta parte rei, & iurium cessorum, qua applicamus pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia Com. Mut. Et quisquis cesserit iura sua contra formam præsentis statuti modo aliquo non audiatur.

Quibus spectet cura bonorum absentium, vel bona sua negligentium. RVB. CVIII.

STatutum est quoties contigerit aliquẽ se absentare extra ciuitatem, & districtũ Mut. vel alio modo relinquere, vel negligere domũ propriã, vel res suas, quòd tunc propinquior agnatus eius masculus, vel deficientibus agnatis, proximior cognatus masculus sit ipso iure curator bonorum dicti sic se absentantis, vel alio modo res, domũ, & bona sua negligentis ita quod talis curator debeat fideliter, & diligenter curare bona prædicti, cuius bonorum curator erit, & iurare vtilia pro dicto absente, & negligente facere, & inutilia prætermittere, & inuentarũ bonorũ eorũ conficere, ac fideiussionẽ idoneã præstare, & omnia, & singula ad dictã curam spectantia bene, & legaliter administrare, & agere. Qui curator prædictũ absentẽ, vel negligentem defendere possit, & debeat & ipsius nomine agere, & experiri pro quibuscunq; iuribus etiam pro tempore non perituris, & pro prædictis bona absentis, vel negligentis intelligantur, & sint obligata adeo, quòd nullam satisfactionẽ iudicialiter præstare cogatur curator prædictus, & qui curator ad petitionem cuiuslibet compelli possit ad ipsam curã insumendam, gerendam, & exercendam, nisi ex iusta causa se excusauerit, quæ quidẽ cã

vtrum

vtrum iusta fuerit, nec ne, remaneat in arbitrio D. Prætoris, qui hoc declarare debeat, prout sibi æquum esse videbitur, infra terminum sex dierum continuorum. Et curator prædictus quandocunq; ad petitionem dicti absentis, vel negligentis, vel eius procuratoris legitimi, vel eius hæredis teneatur, & debeat suorum gestorum, & administrationis reddere rationem.

¶ Quod hæredes cuiuslibet personæ bona, quæ defunctus tempore mortis suæ pro suis, & tanquam sua tenebat, & possidebat, possidere intelligantur. RVB. CVIIII.

QVilibet ciuis, & districtualis Mut. hæres cuiuslibet personæ intelligatur ipso iure possidere omnia bona, quæ defunctus, cuius est hæres, tempore mortis suæ pro suis, & tanq̃ sua tenebat, & possidebat perinde ac si statim eo authore mortuo hæres corporalem dictorũ bonorum appræhendisset possessionẽ, & ita ẽt pronuntiari facere p quemcunq; Iudicẽ competentem possit dictus hæres. In qua possessione, quæ pro vera habeatur, Prætor, & Commune Mut. teneantur eos defendere quousq; legitime cognitũ fuerit de iuribus partium, & si quis contrafecerit turbando, vel inquietando, seu auferendo dicto hæredi ipsã possessionẽ condemnetur Com. Mut. & huiusmodi hæredi in libris L. Mut. & nihilominus ipse hæres defendatur, vt superius dictum est, contra quoscunq; ẽt non subiectos, & contra quaslibet vniuersitates, & idem ius habeat in dictis bonis, qui emit ab hærede prædicto, vel qui aliam iustam causam, vel titulũ habeat ab eo. Et intelligatur defunctus bona tenuisse, & possedisse tempore mortis vt supra, si probabitur ipsum defunctum ipsa bona p suis, & tanquam sua tenuisse, & possedisse tempore mortis suæ, vel a tempore mortis retro intra vnum mensem, dummodo non probetur p aduersarium se vel alium, quam ipsum defunctũ, ipsa bona dicto tpe possedisse. Et prædicta de continuatione possessionis in hæredẽ locum habeant ẽt si interim, ante q̃ adita esset ipsa hæreditas, possessio dictorũ bonorũ fuisset quoquo modo appræhensa per tertium, quæ appræhensio in casu prædicto pro nulla habeatur, & allegari non possit. Et nihilominus p dicta possessione sic vt supra virtute præsentis statuti attributa dicto hæredi competant quælibet remedia possessoria ẽt possessionis recuperandæ, & omnibus diebus ius reddatur de, & super prædictis summarie, & sine strepitu, & figura Iudicij, & ferijs etiam repentinis non obstantibus, nisi ob aliquã publicam causam, & necessitatem indictum esset, & ita instituimus. infra fol. 1 . . . 154.

¶ De Indemnitatibus Mulierum, & earum contractibus. RVB. CX.

MVlierũ indemnitati, quarum sexus est fragilis, quæq; blanditijs, vel minis facile circumueniũtur, in quantũ possumus puidentes statuimus, quòd nulla Mulier cuiuscũq; ætatis sit, ẽt cum tutoris, vel curatoris authoritate, nupta, vel non nupta possit aliquẽ contractũ, vel quasi contractũ, vel liberationẽ, distractũ, obligationẽ ẽt ex eã dotis, vel confessionẽ alicuius qualitatis, receptionẽ, renuntiationẽ, fideiussionẽ, donationẽ, venditionẽ, alienationem, vel hæreditatis aditionem, vel immistionẽ, vel alium quemuis contractum, vel quasi, per quem quoquo modo ipsa mulier appareat obligata, vel aliquid, qualecunq; præiudiciũ sibi generaretur, inire, vel facere sine præsentia, & consensu patris ipsius mulieris, si superest, vel si patrẽ non habuerit, vnius saltem ex filijs ipsius mulieris mai-

maioris tamē xxv. annis,& sui iuris,vel ipsis patre,& filijs non extantibus,vel in habilibus ,,vel contumacibus,siue recusantibus,sine præsentia, & consensu vnius saltem ex fratribus ipsius mulieris maioris,& sui iuris vt supra,& ipsis fratre,vel fratribus deficientibus,vel inhabilibus existentibus,vel contumacibus, seu recusātibus,absq; præsentia, & consensu duorum proximorum attinētium ipsius mulieris maiorum annis xxv.vt supra,& cum decreto vnius Iudicis aduocatorum Comm.Mut.si extant,& si non erunt duo, saltem cum præsentia, & consensu vnius attinentis,& vnius vicini cum decreto tamen Iudicis vt supra, & quicquid contrafactū fuerit ipsi mulieri quoquo modo præiudiciū generans non valeat ipso iure.Addentes tamen quòd casu quo primò loco requisitus recusauerit consentire contractui,vel actui celebrando per mulierē,eo casu pos sint fieri contractus,& actus vt supra per dictas mulieres cū consensu aliorum, de quibus supra,& cum decreto Iudicis,citato tamē illo recusante consentire, ad finē vt prædictus Iudex cognoscere possit recusationis causas,& an expediat ipsi mulieri decretum per ipsum Iudicem interponi,& intelligatur cognitū de causis recusationis,& eas reiectas esse,vbi Iudex decretum suum interposuerit. Volumus tamen quòd si aliqua mulier per annum continuum tenuerit,& pos sederit bona hæreditatis ad eum spectantis,vel eorum partem aliquam, ea intelligatur,& præsumatur dictam hæreditatem solemniter,& legitime adiuisse, vel ei se immiscuisse ita tamen vt nullo casu vnquam grauari possit vltra vires hæreditarias,sed perinde sit,ac si dictam hæreditatem legitime adiuisset,vel ei se immiscuisset cū beneficio legis,& inuentarij ita tamen, quòd ad instantiā cu iuslibet interesse prætendentis quandocunq; teneatur inuentarium bonorū legitime conficere,alioquin inuētarij beneficiū amittat.Item & quòd personæ, quæ in prædictis suum præstiterint consensum,in prædictis nullum habeāt interesse,& in ipso contractu,vel instrumēto nullo modo eidē,cui se obligat mulier,obligentur,alioquin quicquid gestū fuerit per ipsas mulieres in eorū præiudicium et cū pñtia,& consensu prædictis cassum sit,& irritū,ac inane, & nullius roboris,vel momēti ipso facto.Et nulla psona possit contrahere, vel quasi, vel aliquid agere aliquo ex prædictis modis cū aliqua muliere sine solemnitate pñtis statuti.et si in prædictis,vel aliquo prædictorū interçesserit iuramētum, quòd in casibus prædictis authoritate pñtis statuti præsumatur metu,dolo, & p vim extortū.& contra bonos mores tā iuris canonici,q̄ ciuilis, & in sexus muliebris fraudē.Inhibentes Notarijs qui rogati erunt de aliquo instrumento inde & super prædictis,vt non deferāt iuramentū ipsis mulieribus,nec scribant, aut memoriā aliquā faciant de delatione dicti iuramenti ipsis mulieribus, nisi seruata solemnitate prædicta sub pœna lib. xxv. applicanda collegio Notariorum ciuitatis Mut.quam Massarij prædicti Collegij illico exigere teneātur sub pœna soluendi tantundem de suo applicanda prædicto collegio.Et ex contractu,vel facto aliquo celebrato,vel gesto cū aliqua muliere contrā formā prædictā,aliquis non audiatur corā quocunq; iudice,immo petēs,vel excipiēs vigore dicti contractus,vel facti contra pñtis statuti formā gesti,huius statuti authoritate cadat ipso iure ab omni iure suo , quod haberet aduersus ipsam mulierem,& in pœnam soluendi de suo ipsi mulieri, vel eius hæredibus tantundem,
quan-

quantum esset id, quod in ipso contractu, vel obligatione eum dicta muliere factis committetur, reficiendiq; ipsi mulieri omnes expen. & damnum, ac interesse, quæ ipsa ideo passa esset. Et vt omnis tollatur circumscriptio, & occasio fraudis volumus supradicta omnia locum habere, et si per interpositam personã, vel quoquo modo mulier contra formã præsentis statuti apparuerit obligata, Et si aliquis ex prædictis, cuius præsentia, & consensus requiritur, fuerit absens a ciuitate, & districtu Mut. alius præsentia, & consensus adhibeatur, cuius necessarius esset, si ille absens non esset in rerum natura, dummodo de dicta absẽtia appareat per relationẽ nuntij Com. qui ipsum attinentẽ citauerit in scriptis saltẽ bis per interuallũ ad eius habitationis domũ. Quod si dictus talis attinẽs, cuius præsentia, & consensus requiritur, fuerit requisitus a dicta muliere, vel ab alia persona eius nomine in præsentia testiũ, vel de commissione vnius ex Iudicibus Aduocatorũ Com. Mut. vel alterius Iudicis per nuntium Communis Mut. vt veniat ad consentiendũ alicui ex prædictis, & declaretur ei locus, & tẽpus contractus, & actus celebrandi, & ille venire neglexerit, tunc debeat alius attinens proximior eodem modo requiri, & eius venientis præsentia, & consensus sufficiat, ac si requisitus & negligens vt supra non esset in rerum natura, ita vt amplius non sit necessaria eius requisitio, sponte tamen veniens admittatur, & adhibeatur. Quibus oĩbus non extantibus, vel non repertis, siue absentibus, vel negligentibus, vel præsentibus, & recusantibus suum præstare consensum recusationis causas allegando, vel non allegando, possint ipsæ mulieres contractus ipsos & oĩa prædicta facere libere eorum absentia, vel contradictione non obstante, cum authoritate tamen & decreto vnius ex Iudicibus Aduocatorũ Com. Mut. & cũ præsentia & consensu duorũ ipsarũ mulierũ vicinorum ætatis perfectæ. Et dictus Iud. teneatur tunc perscrutari diligẽter a dictis vicinis causas contractus ipsius vel actus celebrandi per mulieres, & si viderit prædicta tendere ad earum vtilitatem, suã & Communis Mutinæ authoritatem interponat, & decretũ & non aliter, in quo ipsius conscientiã oneramus. Statuimus insuper, & ordinamus quod si mulier aliqua aliqũ obligationẽ fideiussionem, vel promissionẽ fecerit pro marito suo ẽt in casu quo loquitur Authentica. Si qua mulier. Codice ad Vellei anum, vel cum ipso marito et cũ solemnitate præsentis statuti non valeat, neq; teneat ẽt si in dicta obligatione, fideiussione, vel promissione fuerit iuramentũ interpositum, quod dispositione præsentis statuti præsumatur & metu, & ꝓpter minas, & terrores eidem illatos extortum, ẽt si aliquo tempore talis actus fuerit per mulierẽ ratificatus, nec possit pro vero in contrarium admitti, nec vigore talis obligationis, fideiussionis, vel promissionis possit quis agere, excipere in iudicio, nec a quocunq; Iudice quomodolibet audiatur & agens incidat in pœnas, de quibus supra. Et similiter non valeat renunriatio facta per mulierem in matrimonio existentem, ẽt seruata forma & solemnitate per præsentẽ legẽ indictam in vltimis bonis viri, vel alterius personæ sibi obligatis pro iure eidẽ competenti pro suis dotibus, seu augumentis dotiũ, ac donationibus sponsalitijs in & super dictis bonis, scilicet quantũ sit vsq; ad quãtitatẽ ipsarũ dotiũ, augumentorũ, ac donationũ tantum, ẽt si iuramentũ [illegible] catũ, & iteratũ vt supra, ac repetitũ pro parte mulieris interuenerit, quo[illegible]

liter præsumatur metu, dolo, propter minas, & terrores ei illatos extortum, & simulatum, & agens, ac excipiens vigore huiusmodi renuntiationis cadat in pœnas, de quibus supra. Inhibentes notarijs, qui de prædictis contractibus, & actibus rogabuntur sub pœnis vt supra diximus in alio casu præsentis stat. Et prædicta sibi locũ vendicent nisi in aliquo ex casibus proxime dictis fuerit dispensatũ per Ill. DD. Conseruatores ciuitatis Mut. qui dispensare possint in casibus prædictis ita demũ si iusta, necessaria, & legitima cã interuenerit, de qua in instrumẽto ꝑ mulierẽ celebrando fiat mentio specialis cũ præsentia tũ, & consensu, ac decreto, & solẽnitatibus prædictis, & non aliter. Et prædicta non intelligantur in constitutionibus ꝓcuratorũ ad cās, vel lites, nec in actibus, vel negotijs iudicialibus, nec in tenutis accipiendis, vel in possessionibus, nec in receptionibus, seu receptionis confessionibus pecuniarũ vsq; ad x. libr. inclusiue semel tãtum factis ꝓ vno eodemq; debito, nec in casibus, in quibus mulieres ipsæ receperint aliquid extra pecuniã ꝓ necessitate sui victus, & vestitus, nec in locationibus domorũ, possessionũ, vel aliarũ rerũ mobiliũ, vel immobiliũ, ac sese mouentiũ, dũmodo dicta locatio non trãscendat tẽpus v. annorũ, & dicta mulier in vno anno ꝓ pluribus annis mercedẽ, & seu pensionẽ non recipiat, nec in conductionibus laboratorũ, ac operatiorũ, & colonorũ partionariorũ, vel famulorũ, ac ancillarũ, in quibus oĩbus casibus sufficiat seruari formã a iure Communi traditã, teneãtur tũ ipsæ mulieres ex contractibus, & actibus suis sine solemnitatibus prædictis celebratis eatenus, quatenus factæ sunt locupletiores, ne cum aliena iactura ditentur. Quæ oĩa in præsenti statuto compræhensa locũ habeant in quibuscunq; obligationibus, & actis ẽt celebrandis extra iurisdictionem Prætoris Mut. inter aliquos ciues, vel districtuales Mut. in quantum aliter facta concernerent præiudicium alicuius ciuis, vel districtualis Mutinæ.

¶ De non danda licentia vendendi, vel alienandi res pupillorum, prodigorũ, furiosorum, & mentecaptorum. RVB. CXI.

PVpillorũ indẽnitati, prodigorũq;, & furiosorũ, ac mentecaptorũ prouidẽtes statuimus, quòd Prætor, vel aliquis alius Iud. vel aduocatus Communis Mut. alicui tutori, vel curatori alicuius prædictorũ aliquo modo, aliqua ratione, vel causa licentiã dare non possit vendẽdi, alienãdi, obligandi aliquã rem immobilẽ alicuius prædictorũ, nisi creditore ipsorũ pupillorũ, cæterorumq; prædictorũ instãte, & sibi corã ipso Iud. in actis satisfieri petẽte, aut nisi legitima causa vrgente, quæ similiter in actis appareat, & nisi in primis dictus Iud. fuerit informatus de valore, ac æstimatione dictæ rei ꝑ duos ad minus vicinos dictæ rei vẽdẽdæ, prout ipsi Iud. videbitur, & nisi de mãdato, & commissione ipsius Iud. a quo ipsa licentia petetur, factæ fuerint tres ꝓclamationes, quarũ vna fieri debeat in conspectu rei vendendæ, aliæ duæ ad tribunal ipsius Iudicis, a quo petitur licentia, ipso pro tribunali sedente hora iuris, & ad arengheriã Communis Mut. diebus & horis, quibus ius redditur, palã, & alta voce, sono tubæ præmisso per vnum ex tubicinibus, seu bannitoribus Communis Mut. & inter vnã proclamationẽ, & aliã sit, & esse debeat terminus triũ dierũ ad minus. In quibus ꝓclamationibus exprimatur, & notificetur, quòd ipsa res talis pupilli, vel talis prodigi, seu furiosi, vel mentecapti est vendenda, vel obliganda per eius tutorem,

vel curatore,& ex eá, ꝑ qua licétia fuerit petita,& si pretiũ aliquod erit in actis ꝑ aliquẽ ꝑ emptione dictæ rei oblatũ, exprimatur dicti pretij quantitas; & nomẽ, ac cognomẽ eius, qui pretiũ obtulerit. Et si aliquis est, qui velit aliquid contradicere, vel opponere, ne res ipsa vendatur, alienet, vel obliget, & ne petita licentia detur, seu quia non sit iusta de causa petita, vel qui velit ipsam rem emere, debeat in termino trium dierum proxime futurorũ in qualibet ipsarum ꝓclamationũ apponendo corá ipso D. Prætore, vel Iud. comparere ad opponendũ quicquid voluerit, ne præmissa fiant, & ad proferendum quid, & quantum dare voluerit pro emptione, seu pretio dictæ rei, & cedula continens omnia prædicta ponatur, & affigatur ad scalas palatij Communis, & ad ipsam rem vendẽdã. Et si in dicto termino alicuius dictarum proclamationum comparuerit aliquis, & contra prædicta opposuerit, vel dixerit, Prætor, seu Iud. prædictus intra terminum x. dierum cognoscere, & declarare debeat super dictis exceptionibus, & oppositionibus, prout sibi iustum, & æquum esse videbitur. Et si cognouerit licentiã non esse dandã, ad aliquid vlterius non procedatur, nec procedere possit, sed si sibi videbitur licentiã prædictam iusta de causa esse petitam, & non dolo, vel fraude, & oblatum pretium esse iustum, tunc licentiã det, & concedat vendendi, alienandi, vel obligandi dictã rẽ illi, qui plus obtulerit quandocunq; ante licentiã concessam. Et dictæ Prætoris, vel Iud. declarationi stetur, & res, de qua alienanda vt supra fuerit licẽtia postulata, & sic seruatis seruan. prædictis data, vendi, alienari, & obligari libere possit, nec in ipsa alienatione, & obligatione postea secuta necessario requiratur amplius dicti Prætoris, vel Iudicis licentia, & aliter vel alio modo res aliqua immobilis alicuius prædictorum vendi, alienari, vel obligari non possit, neq; de ipsa vendenda, alienanda, vel obliganda licentia dari, & si data fuerit nullius sit momenti. Venditio autẽ, alienatio, & obligatio facta contra dictam formam nullæ sint, & omni careant firmitate, et si iuramẽtum fuerit interpositum, quod volumus præsumi dolo, & per vim extortum, & nihilominus Prætor vel Iudex, qui prædictam licentiã dederit, non seruata forma prædicta incurrat pœnam C. librarum Mut. applican. ꝓ dimidia ærario Duc. & pro alia Communi Mut.

De non contrahendo cũm aliquo filiofamilias, vel minore, vel alijs.

RVB. CXII.

NVllus contrahere possit, vel quasi, cum aliquo filiofamilias in quacunq; ætate constituto, nec aliquem omnino actũ cũm ipso celebrare, per quẽ quoquo modo appareret ipse filiusfamilias obligatus, vel aliquod qualecunq; præiudicium sibi generaretur, sine consensu eius, in cuius potestate esset. Cum consensu autem solo eius, qui eum in potestate haberet, dummodo sit pubes; & alias habilis, possit dictus filiusfamilias quencunq; contractum, vel quasi contractũ; ac obligatorium actum facere, & prædicta locum habeat quotiescunq; ipse pater, vel habens in potestate ipsum filium præsens fuerit in ciuitate, vel districtu Mut. & suũ præstare voluerit consensum. Vbi vero is, qui habet in potestate ipsum filiumfamilias, absens esset a ciuitate, & districtu Mut. vel præsens nollet sine iusta causa consentire contractui, obligationi, seu actui per ipsum filiumfamilias celebrãdo, tunc, si ipse filiusfamilias fuerit minor [illegible]

tractibus,vel quasi, ac obligationibus,& actis quibuscunq; per eum celebrandis seruetur forma per præsens stat.in contractibus minorum sui iuris tradita. Vbi vero dictus filiusfamilias esset ætatis perfectæ, tunc prædicta omnia facere possit cum decreto,& authoritate vnius ex Iudicibus aduocatorũ Communis Mut.vel Iudicis loci,in quo habitaret extra districtum Mut. & non aliter, & an recusationis causa sit iusta,nec ne,stetur arbitrio, & declarationi D. Iudicis decretum interponere debentis. Et quicquid contra formã præsentis stat. actum,vel gestum fuerit non valeat ipso iure, ēt si iuramentũ fuerit interpositũ,quòd in casibus prædictis præsumatur dolo,& per vim extortum, ac simulatum. Cæterum quilibet filiusfamilias maior.xviij.annis,qui sit publicus, & consuetus mercator,vel qui vniuersaliter bona eius in cuius fuerit potestate,administret,similiter & qlibet sui iuris maior xviij.annis publicus & consuetus mercator obligetur,& obligatus esse intelligatur illis,cum quibus contraxerit, vel quasi,ēt sine solēnitate præsentis stat.& minoritate non obstante. Idemq; intelligatur,& fiat de quolibet alio filiofamilias maiore xxv. annis habitante per se, seorsum a patre,vel eo,in cuius est potestate,& faciente,ac gerente facta,& negotia sua seorsum a patre,vel eo in cuius est potestate, & possint prædicti agere,& conueniri in iudicio tanq̃ patresfamilias in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq;. Addētes ēt quòd aliquis sui iuris minor xxv. annis aliquo modo,ratione vel causa extra iudiciũ cũ aliquo contrahere non possit,vel aliquid gerere sibi quoquo modo dãnosum,ēt cũ tutoris, vel curatoris authoritate absq; decreto & authoritate vnius ex iudicibus aduocatorũ Communis Mut.vel iudicis loci,in quo habitaret extra districtũ Mut & absq; consēsu duorũ minoris ipsius propinquorũ attinentiũ habitãnũ in ciuitate Mut.vel districtu,vel ipsis non extantibus,vel recusantibus sine iusta cã,de qua stetur declarationi dicti D.Iud.vt supra,cũ consensu duorũ habitatorũ cinquantinæ,villæ, castelli,vel loci,in quo,vel in qua habitabit ipse minor in ciuitate Mut. vel districtu,& si in ciuitate Mut.vel districtu non haberet ipse minor, absq; consensu duorũ habitatorũ cinquantinæ dictæ ciuitatis, villæ, castelli, vel loci vltimæ ipsius minoris solitæ habitationis,si ipse unq̃ habitauerit, alioquin vltimæ habitationis patris,si habuerit,& vltimo loco aui paterni ipsius minoris, & si pater,vel auus in ciuitate,vel districtu non habitassent,absq; consensu duorum ciuiũ,vel districtualiũ Mut.cognoscentiũ ipsum minorē. At suprascriptis oĩbus deficientibus absq; consensu duorum cognoscentium, a quibus propinquioribus,& habitatoribus,& cognoscentibus vt supra,Iudex prædictus, qui authoritatē suã,& decretũ interponet in contractu,vel quasi, ac alijs sic(vt præmittit̃) ꝑ minorē faciendis,informationem recipere debeat,si ipsi, qui erunt præsentes sint propinquiores minoris ipsius,vel habitatores,& cognoscentes vt supra. Et si contractus,& obligatio, quē,vel q̃ minor facere voluerit sit iusta de causa,& non dolo,vel fraude,& si Iudici videbitur ipsa informatione præhabita fieri iusta de causa,& non dolo,vel fraude,suã & Communis Mut.authoritatem interponat,& non aliter,& intelligatur esse,& fuisse propinquiores, & habitatores, & cognoscentes prædicti,de quibus supra continetur,illi,a quibus Iudex prædictus informationē receperit supradictã,si notarius fecerit in instrumēto mētio-

tione, quòd Iudex illos ꝑ talibus vt supra approbauerit. Statuentes, & ordinan-tes quòd in extraiudicialibus iudices aduocatorũ Communis Mut. solũ, & non alij minoribus prædictis curatorem dare possint, & debeant, & suam, & Communis Mut. authoritatem, & decretum interponere. Et si contra aliquod prædictorum factus fuerit actus non valeat, nec teneat ipso iure, et si iuramentum per ipsum minorẽ fuerit præstitũ super prædictis, siue iurauerit non contrauenire, siue se maiorem esse, siue alio quocunq; modo, quod iuramentum in omnibus prædictis casibus præsumatur vi, & dolo extortum, prout docente experientia sæpissime, & communiter accidisse compertum est. Addentes insuper, & statuentes ad euitandas multorum fraudes, qui simulationibus, & blanditijs senes circumueniunt, quod nullus maior annis LXX. possit quoquo modo contrahere, vel quasi contrahere, vel se obligare sine decreto, & authoritate vnius ex iudicibus aduocatorum Communis Mut. vel Iudicis loci, in quo habitaret extra districtum Mut. & quicquid fuerit contrafactum sit ipso iure nullũ etiã si iuramentum interuenerit, quod in casibus prædictis præsumi volumus dolo, & per vim extortum. Quæ omnia in præsenti statuto compræhensa vendicent sibi locum in contractibus, & obligationibus, vel quasi, ac actibus quibuscũq; obligatorijs etiam celebrandis extra iurisdictionem Præt. Mur. per aliquos ciues, vel districtuales Communis Mut. Et hæc omnia in hoc stat. compræhensa locum habeant etiam in quibuscunq; contractibus factis, & celebratis per suprascriptos cum quibuscunq; campsoribus, & mercatoribus etiã ciuitatis Mut. non obstantibus quibuscunq; stat. & priuilegijs ipsorum campsorum, & mercatorum etiam quouis iuramento roboratis.

¶ De ratione administrationis per tutores adultis reddenda, & cui deferatur tutela, vel cura. RVB. CXIII.

Finita tutela si tutor velit rationem reddere, & absolui, vel adultus vellet rationem a tutore ipso reddi de tutela, & administratione, prouideatur de curatore ipsi minori ad hunc actum, qui curator sit attinens ipsi minori, & homo bonæ famæ, & conditionis, & dato curatore coram vno ex Iudicibus aduocatorum Mut. cum authoritate ipsius curatoris eligantur duo attinentes ꝓximiores ipsius minoris vnus videlicet ex parte ipsius, & alius ex parte tutoris, qui sint maiores annis xxv. & homines bonæ famæ, & conditionis, & experti in calculando computa, si extarent, & si non extarent de attinentibus, qui essent habiles, eligantur duo alij probi viri experti, & bonæ famæ, & conditionis, & ipsis electis, & confirmatis per ipsum Iudicem deferatur iuramentum de legaliter calculando computa, & rationes ipsorum minoris, & tutorum, remotis amore, timore, pretio & omni humana gratia. Et hoc facto calculentur ipsa computa, & rationes administrationis dictæ tutelæ, & his calculatis referant in actis corã ipso D. Iudice tam de neglectis, vel ommissis, quam de gestis in præsentia ipsius adulti, & curatoris, & decernatur copia ipsi minori & curatori eius cum termino quatuor dierum continuorum, dummodo non sint feriati in honorem Dei, ad videndum, & considerandum ipsa computa, & ad opponendum, si quid ponere intendit. Et si opposuerit aliquid summarie, & sola facti veritate i[illegible] cta, examinentur causæ oppositionis, & terminentur prout iuri conueniẽs

ti

sit, si autem non fuerit oppositum, vel si fuerit oppositum, sed terminatū circa talem oppositionem, & veniat facieda absolutio per minorem, solutis his quæ soluenda essent, fiat talis absolutio cū authoritate dicti curatoris adhibitis duobus alijs proximioribus attinentibus iuxta formam statuti præcedētis. De non contrahendo cum filiofamilias, & ratio aliter reddita non valeat. Et tutela, vel cura minorum, vel bonorum absentis, vel furiosorum, vel menteca ptorum, vel aliorum similium deferatur prius, & dari debeat attinentibus illorum habitantibus in ciuitate, vel districtu Mut. quàm alijs etiam proximioribus suis, q non habitarent in ciuitate, vel districtu Mut. vel matre, vel auia tutrice transeūte, vel transire volente ad secunda vota, & instante de tutore prouideri pupillo sit locus legitimo tutori, reiecta penitus nominatione ipsius matris, & auiæ.

¶ De interdicendo bonis cuilibet male gerenti facta sua.

RVB. CXIIII.

SI quis attinens, vel affinis, seu vicinus alicuius personæ ciuitatis Mut. vel districtus, Prætori, vel suis iudicibus manifestum fecerit per tres testes, inter quos saltem adsit vnus ex attinentibus infrascripti malegerētis negotia sua, vel alias legitimas probationes coniunctum, vel affinem, vel vicinum male tractare substantiā suā in ludis, vel cauponulis, siue tabernis, vel aliter, Prætor, vel sui officiales pronuntient eum prodigum, & teneatur Prætor per præconem publicari facere, quòd nullus quoquo modo debeat contrahere cū prædictis, vel de rebus suis accipere loco pignoris, vel alia quacunq; de causa. Et si aliquis contrafecerit teneatur ad restitutionē rerum, quas habuit a prædictis, & contractus cum ipsis factus ꝓ nullo habeatur ēt si iuramentum interuenerit, quod in casibus prædictis dolo, & metu extortum præsumatur, & prædicta fiant sine figura iudicij, etiam parte aliter non citata, & remota quacunq; appellatione.

¶ Quod Aduocati, & procuratores non possint pro alijs fideiubere.

RVB. CXV.

QVoniam aduocati, & procuratores consueti, & periti suis subtilitatibus lites faciunt protelari, & subterfugijs vtuntur, & iccirco faciles sunt ad sese pro alijs obligandum, ideo ne ex hoc damnum aliquis sustineat, statutum, & ordinatum est quod aliquis Iudex, seu Aduocatus, qui sit in matricula iudicum ciuitatis Mut. & aliquis causidicus solitus non possit esse fideiussor alicuius personæ, collegij, vel vniuersitatis, nec etiam possit constituere se pro aliquo soluturum, nec pro alio, nec secundo loco, nec principaliter aliquid promittere, vel se obligare in iudicio, vel extra iudicium etiam ipsi Communi Mut. aliquo modo, vel causa, quæ dici vel excogitari possit. Et si quis aduocatus, vel causidicus prædictus aliquid prædictorum fecerit ipso iure non teneatur, nec conueniri, nec condemnari possit, etiam si iuramentum fuerit interpositum, quod præsumatur dolo, & fraude, & per vim extortum, & hoc statutum sit præcisum, & truncum, cui renuntiari non possit. Et si renuntiatum sit, renuntiatio nulla sit ipso iure etiam si iuramentum interuenerit, quod metu, & dolo interpositum præsumatur & omnes obligationes, vel contractus factæ, & facti contra formam præsentis stat. non valeant, nec teneant ipso iure.

¶ De

De modo alienandi res communes, vel confinantes.
RVB. CXVI.

Nota quòd loco statuti veteris abrogati reposuimus sequens statutum reformatum.

STatuimus quemlibet habentem rem aliquam immobilem communem, stabulum, apothecam, hortum, cortile, vacuum, vel aliud quodcunq; stabile, vel quæ alias fuerit communis, aut sub eodem contextu, siue tecto cum aliqua persona in Ciuitate vel districtu Mutinæ, non posse partem suam alij vendere, alienare, vel in alium transferre titulo tamen oneroso, nisi prius requisita fuerit altera persona quæ habebit vel habuisset, aut authores eius habuissent rem ipsam communem, vel sub eodem contextu, aut tecto cum ipso alienare volēte, an eam velit emere illo pretio quo alteri vendere, vel in alium trāsferre potuerit vel poterit, dummodo sit iustum & conueniens pretium arbitrio boni viri per peritos communiter eligendos, & teneatur talis requirens ipsum tunc vel alias socium interpellare, & requirere in præsentia duorū testium & vnius Notarij, qui mentionem faciat de tali interpellatione seu requisitione aut per viā iudiciariam ipso citato secundum formam Statutorum de modo citandi. Et hoc si requirendus siue interpellandus erit maior. Si vero esset minor, furiosus, mentecaptus, prodigus, mutus, vel alius cui de iure debeat dari tutor vel curator, requiratur mediantibus eorum tutoribus, & curatoribus respectiue. Et si ipse siue ipsi requisitus vel requisiti vt supra eam emere vellent cuilibet præferantur aut præferatur. Si autem requisitus siue interpellatus vt supra dixerit nolle emere vel acquirere, possit ipse alienare volens partem suam alienare ad libitum suum cui voluerit, si autem nihil responderit teneatur expectare per quindecim dies continuos, quibus elapsis intelligatur ei data licentia alienandi vt supra partem suam ad suum libitum & ita virtute præsentis Statuti data sit & esse intelligatur ipso iure omni exceptione ac restitutione in integrum ēt ex capite minoris ætatis aut alio quocunq; remoto beneficio. Et si essent plures qui haberent rem communem vel quæ alias fuerit communis vt supra cum ipso alienare volente, si adest alius attinens, detur proximiori secundum successionem ab intestato tàm iuris quàm statutorum. Si vero aliqui ex prædictis attinentibus essent in pari gradu successionis vt supra tunc sit locus gratificationi etiā si lis mota esset. Et si nullus esset attinens sit in electione ipsius alienare volentis eam rem vendere vel alienare cui ex socijs voluerit etiam mota lite, & tales interpellationes tenuente socio emere tacite vel expresse suam habeant virtutem per annum tantum finiendum à die lapsi termini quo socius respondit tacite vel expresse, & non vltra, quoniam si post annum integrum vendere statuerit, volumus venditorem teneri ad faciendum denuo interpellationes vt supra. Si vero aliqua persona haberet domum, aream, siue vacuum, ædes, seu domum diruptam, stabulum, apothecam, hortum, cortile, & siue quodcunq; stabile siue sint separata, siue contigua, & connexa, vel aliquam petiam terræ etiā si haberet domum, & alia ædificia superexistentia quæ non excedat quantitatē iugerum viginti non communem, vt supra, & uellet eam alienare, uendere, uel in alium transferre ut supra titulo tamen oneroso teneatur eam dare, & uendere confinanti eam emere uolenti, & si essent plures confinantes, uel unus qui

confi-

confinaret a pluribus lateribus qui eam emere vellent,detur in primis attinēti confinanti,& si plures essent,detur proximiori,vt supra. Et si aliqui ex dictis attinentibus confinātibus essent in pari gradu,sit locus gratificationi vt supra, etiam lite mota. Si vero non confinaret attinens qui eam vellet, detur illi qui à pluribus lateribus siue plagis mundi confinaret. Si autem pariter confinarent sit locus gratificationi etiam mota lite,& teneatur ipse alienare intendens vicinos omnes interpellare,& requirere & domum ac alia supradicta alicui ex vicinis vendere pro iusto pretio vt supra. Et quod supradictum est de stabulo,horto,cortili,& area, vel æde dirupta non habet locum quando quis venderet vel alienaret domum vsui cuius stabulum,hortum,cortile,siue area, vel uacuum respectiue essent destinata,quia tunc præferatur confinans domui tanquā mēbro principali etiam respectu horti & aliorum accessoriorum de quibus supra. Item non habent locum quando quis venderet vel alienaret possessionem distinctam in pluribus petijs terrarum,quæ possessio intelligatur, quando excedat quantitatem bubulcarum vigintiquinq;,licet separatarum a cum domo super extante,& quælibet alienatio vel in alium translatio aliter facta non valeat & sit ipso iure nulla in præiudicium sociorum vel confinantium vt supra. Et hoc statutum procedat non solum in alienatione voluntaria, sed etiam necessaria,etiam si bona alienanda essent subiecta emphiteosi etiam Ecclesiasticæ respectu vtilis dominij, nisi concurreret Dominus directus cum emptore, quia tunc dominum præferri volumus, nisi secuta esset ad iudicatio bonorum, ex causa dotis constante matrimonio, quia vbi ex quacunq; alia causa ad talem actum esset deuentum,etiam si alias esset priuilegiata, & etiam si interuenisset iuramentum, quod præsumatur dolose ac fraudulenter præstitum vti contra vim & formā præsentis statuti,& si venditor non factis interpellationibus prædictis processerit ad venditionem,sit in libertate & facultate emptoris retrahētis vel vti & potiri ijsdemmet pactis,& commodis quibus res ipsa alteri vēdita fuerit prius,vel deuenire ad electionem æstimatorum vt supra. Similiter ille confinans qui haberet seruitutem luminis tantum in domo vendenda,tunc talis confinans præferatur alij vicino non habenti talem seruitutem luminis,nisi tamen adesset attinens, qui eo casu præferatur. Vlterius ille qui voluerit vendere,& alienare,vt supra,si processerit ad alienationem , non facta requisitione vt supra,& confinantes non interpellauerit, teneatur omnino vendere illā rem socio vel confinanti,vt supra pro illomet pretio,quo alteri vendita fuerit, si retrahenti placuerit,vel iusto pretio vt supra, & vti ac gaudere possit ijsdē pactis,& commodis quibus prius alienata res fuerat, nec amplius locus sit pœnitentiæ quoquomodo. Et ius dicendi alienationem nullam,& retrahendi rem ipsam contra formam huius statuti venditam,vel alienatam,vel in alium translatam duret per bienniumà die scientiæ etiam præsumptæ, quo biēnio elapso habeatur pro vera scientia,absq; alia probatione talis scientiæ, quæ censeatur inducta virtute præsentis statuti dēptis minoribus, & absentibus, quibus quatuor anni conceduntur continui ad scientiam introducendam vigore præsentis statuti, vt excludantur & ipsi tali tempore ab omni remedio restitutionis ex quocunq; capite competenti, & prædicta locum habeant quo ad alienationes,

nes, quas in futurũ fieri contigerit. Quo vero ad alienationes siue, venditiones factas ante pñs statutũ, volumus, & declaramus, quod si qs voluerit retrahere aliq̃s ex prædictis rebus vẽditis seu alienatis, vt supra ante pñs statutũ, & sit in casu quo sit locus retractui, tunc possit eas retrahere, sed tñ teneaſ, & obligatus sit soluere iustũ pretiũ p p̃itos vt supra eligẽdos estimãdũ tpe quo velit retrahere, non aũt eo pretio, quo prius vẽdita fuit vel alienata, id tamen conceditur intra tpa prædicta præfixa, vt supra respectiue, & non post, & prædicta non habeãt locum in alienationibus seu venditionibus factis ad publicum incantum, quorũ subhastationes ex forma statutorum, & iuris dispositione fieri debent citatis tamen, & interpellatis vicinis siue socijs, vt supra ad videndum fieri tales subhastationes, & non aliter. Et præsens dispositio non habeat locum in causis seu litibus pendentibus. Et quia nostræ intentionis est, quod stabilia prædicta, quæ supposita esse reperiuntur iurisdictioni, & obedientiæ Serenissimi Principis nostri siue Communi Mutinæ ad subleuationem aliorum Ciuium, & districtualium remaneant nostro Serenissimo Principi subiecta, & obnoxia ob bonũ publicum, propterea statuimus, & ordinamus quod priuilegium siue beneficium præsentis statuti, & commodum huius nostræ ordinationis non transeat neq; transire possit ad eos, qui pleno iure non sint subiecti Serenissimo Principi nostro, & Communi Mutinæ, grauando in hoc pro vt grauamus venditores subiectos, vt supra quod eorum bona, & iura minime in supradictas personas quoquomodo alienare valeant directè vel indirectè, aut alio quoquis quæsito colore. Injcientes ex nunc pro vt injcimus vinculum obligationis rebus, & iuribus prædictis ita, quod nulla ratione vel causa ad extraneas personas non subiectas, vt supra transire possint quominus subditi nostri sub colore, & prætextu alicuius priuilegiati, ementis vel emere procurantis ab acquisitione prædicta impediri aut distrahi possint, pro vt alias vsu euenisse comperimus supponendo tales personas. Volentes quod prædicta bona dictorum subditorum sint vigore præsentis statuti tali onere retractus affecti adeo quòd transeant ad quascunq; personas cum tali onere, & si alienatio facta fuerit in non subiectos, vt supra dominium aliquod non transeat neq; possessio, sed statim reuocari possit, & interim sit & intelligatur virtute præsentis statuti violenta vitiosa, & clandestina, quo ad præiudicium sociorum vel vicinorum, vt supra, & statim ac ipso iure sit locus retractui, & venditor etiam si opus fuerit cogatur, & cogi possit per socios, vel confinantes, vt supra ad recuperandum, siue retrahendum rem vitiose alienatam in talem non subiectum & non obseruantem præsentia statuta nostra. Et talis venditor si non curauerit cum effectu, quod confinãs, vt supra consequatur bona, vt supra vendita infra mensem, tunc incurrat in pœnam amissionis pretij applicandam pro medietate vicino vel socio ratione damnorum, & pro alia medietate fisco Serenissimi D. N. Prohibentes ex nunc omnes fraudes, & cautelas quibus præsens nostra ordinatio suum non posset de cætero sortiri effectum adinuentas, vel quæ inueniri possent per vẽditores vel alios, quas volumus probari posse per coniecturas, & præsumptiones arbitrio iudicis quoniam tale statutum fauore publico inductum esse censemus, & declaramus. Et idem seruari volumus vt supra, si res mobilis, vel se mouens communis vt supra.

supra venderetur. Insuper statuimus, & ordinamus, quod Ciues habentes prædia, domos, & alias res eiusdē generis sitas alibi extra districtum Ciuitatis Mutinæ vt supra non possint neq; valeant, vel eas alienare, vel in alium transferre titulo tamen oneroso, nisi prius interpellatis conciuibus, confinantibus, vel habentibus rem communem vt supra sub pœna dimidij pretij rei vendendæ, vel in alium transferendæ, vt supra applicanda pro dimidia Ciui consocio, vel confinanti, & pro alia dimidia fisco Serenissimi Ducis nostri. Et vlterius ad prædicta etiam cogi possint, per officiales Ciuitatis Mutinæ ad vendendum ac tradendum rem siue communem, siue confinantem contra prædicta alienatam in alium quam in Ciuem.

¶ De donationibus. RVB. CXVII.

STatuimus & ordinamus quód quælibet inter viuos donatio maioris quantitatis, valoris, seu æstimationis centum librarum Mut. debeat insinuari, & si insinuata non fuerit non valeat ipso iure. Et prædicta locum habeant etiam si iuramentum fuerit interpositum, quod in prædictis præsumatur dolo malo, & per vim extortum, & huic statuto renuntiari non possit.

¶ De Emancipationibus. RVB. CXVIII.

SAncimus quód quælibet Emācipatio debeat publicari ad Arengheriā Communis Mut. palam, & alta voce, & super scalis palatij Communis plateā versus, & ad tribunal Iudicis, corā quo fiet dicta emancipatio, hora iuridica tēpe dictæ emancipationis p vnū ex præconibus, & bannitoribus Communis Mut. sono tubæ præmisso, quod si non fuerit obseruatū emācipatio non valeat ipso iure. Itē volumus quód si quis filiusfamilias male vtatur, vel male tractet bona patris, vel propria, Prætor, & quilibet alius Iusdicens, Communis Mut. requisitus a patre teneatur compellere talē filiū recipere emancipationē, cui tñ filio in casu prædicto, si non sit idoneus ad quærēda sibi alimēta condecentia, teneatr pater sm̄ facultates, & qualitatē personarū alimēta præstare, vel supplere. Si vero pater male vtatur sua substantia, vel dicti sui filij, tūc & eo casu pater cogatur ipsum suum filium emancipare, & ipsi patri interdicat bonis secundum formā statutorum, remanente dicto filio, vel filijs administratione bonorum propriorum, & patris, cui teneatur ipse filius alimenta condecentia ministrare.

¶ Qualiter donari possit, vel relinqui sponsæ vel vxori, & de prohibitis donationibus, vel relictis in concubinas & meretrices. RVB. CXIX.

NVllus sponsus, vel maritus, cui dos constituta, vel promissa fuerit, aut soluta ex parte sponsæ, vel vxoris infra summam librarū mille, possit inter viuos, vel causa mortis sponsæ, vel vxori suæ donare vltra summam libr. cētū quinquaginta, vel aliud excedens summā prædictā, & in maiori quātitate non valeat ipso iure, quod si dos excesserit summam librarū mille, vsq; ad bis mille possit donare vsque ad summā librarum ducentarū. Si veró erit trium mille donare possit libras tercentū, & si erit de quatuor mille, scutos centum auri donare possit, & sic pro singulis mille scutis possit sponsus, vel maritus donare scutos centum sponsæ, vel vxori, & non vltra absque vlla insinuatione.

Adijcientes, quod vltra prædicta liceat marito, vel sponso donare sponsæ vel vxori quascunque vestes, & quæcunque ornamēta per ipsum maritū, vel spon-

sum ad usum uxoris facta,& seu destinata. Ex ultima uerò uoluntate quauis di spositione,seu prohibitione de non molestando,uel introspiciendo capsas,uel alias quomodolibet a marito,uel sponso facta non obstante,non possit sponsa, uel uxor consequi aliquid de bonis sponsi uel mariti ultra usumfructũ integrũ bonorum illius dempto usufructu legitime descendentiũ,& eorũ quibus de iu re debetur in bonis defunctæ psonæ,uel libras mille ad plus,& qualcũq; uestes & quæcunq; ornaméta per ipsum maritũ,uel sponsum ad usum sponsæ,uel uxo ris destinata seu facta. Debeat tamen uxor,uel sponsa cui usufructus,& libræ mille essent in ultima uolũtate relictæ eligere an mille,uel usumfructum uelit infra mensem proxime subsequentem à die interpellationis,seu monitionis per iudicem in scriptis sibi factarum qua electione per uxorem,uel sponsam,ut su pra non facta transferatur electio in hæredem ipsius relinquentis.

Addentes,quod in omni casu quo mulier extra districtum nuberet ipso iure priuetur & priuata sit eo,quod sibi fuerit relictum.

Vlterius statuimus,nullum posse aliquo titulo donationis, aut relinquere in ultima uolũtate aliquid etiam minimum concubinis,uel meretricibus suis, & in omnibus prædictis casibus quicquid factum fuerit contra formam præsen tis statuti sit nullum,& iuramentum super eo appositum præsumatur dolo, & per fallaciam extortum.

Declarantes prædicta non habere locum in donatis, seu relictis per vxoré, seu sponsam marito seu sponso.Quia uolumus eas pro libito ipsarum uolunta tis posse inter uiuos donare,& in ultima uoluntate mariris relinquere.

¶ Quod in omni alienatione rei imobilis saluũ sit ius laboratoris. RVB. CXX.

STatuimus quòd in omni alienatione rerum immobilium quarũcunq; saluũ semper & in omni casu sit,& esse debeat ius Laboratoris,ita quòd per ipsam alienationem,capiendo eam etiam largo modo,non fiat aliquod præiudicium colono,vel laboratori possessionis vnius,vel rei particularis, quo minus suã por tionem fructuum,& reddituum vndecunq; venientium percipiat, ac si dicta alienatio facta non fuisset,nisi tamen alienans esset Laborator dictæ rei, quo casu Laborator ipse nihil petere possit de dictis fructibus, nisi tamen alienans ius suum pro fructibus reseruasset,vel aliter conuentum esset inter alienãtem, & laboratorem,volumus enim dictas conuentiones seruari.

¶ Ne Prælati,uel Clerici,uel Potentes alicui uim faciãt. RVB. CXXI.

SI quis Prælatus vel Clericus fecerit aliquam violentiam alicui ciui Mut. vel districtuali in possessione alicuius petiæ terræ,seu domus, quæ petia terræ, seu domus fuerit possessa,seu detenta tempore uiolentiæ, uel turbationis per ipsum ciuem uel districtualem,uel per aliquem eius nomine, Potestas teneatur ad postulationem dicti ciuis,uel districtualis,cui facta fuerit dicta uiolẽtia mittere nuntiũ suum p Communi Mut ipsi Prælato,vel Clerico, ne inquirat, imbriget,vel turbet,& fructus non auferat,uel laboret,uel laborari faciat,uel molestet in possessione ipsius terræ dictum ciuem,uel districtualem. Et si hoc facere contempserit facta requisitione prædicta, postea miles potestatis pro Communi Mut.ad uillam,uel locũ mittatur,in qua,uel in quo dicta terra,uel mus fuerit.qui miles ipsum ciuẽ,& districtualẽ defendat in possessione & te-

M nuta

nuta dictæ terræ, siue domus, & fructuū omniū, & præcipiat consuli, vel officia libus dictæ villæ, seu loci, si placuerit dicto ciui, vel districtuali, dictam terram, siue domū tenere, & laborare, seu laborari facere pro ipso, & medietatē totius bladæ, quā ipsi perceperint, dicto ciui in ciuitatē Mut. conduci facere expensis illius villæ vel loci. Et si dictus Prælatus vel Clericus aliquos fructus a solo re mouisset, teneatur Potestas Mut. & eius Iudices facere vt dicto molestato, tur bato vel inquietato dicti fructus restituantur, si exteant, alias eorum æstimationem declarandam sacramento vim passi, vel turbati vel inquietati, vel molestati, faciendo executionem fieri in quibuscunq; bonis possessis per dictū Prælatum, vel Clericū. Et si dictus Clericus, vel Prælatus voluerit consequi rationē de dicto ciue, vel districtuali occasione prædicta, Mutinam venire debeat ipse, vel eius procurator Potestati, vel officialibus Communis Mut. ostensurus de iure suo, si quod habuerit contra prædictū ciuē, vel districtualē. Et prædicta possit petere persona molestata, vel inquietata officio Iudicis summarie, sine libello, & citatione, & strepitu aliquo, vel ordine, vel solemnitate iudiciorū, ipsa tali persona plene probante, quòd turbatus possidebat, vel eius nomine possidebatur eo tpe, quo se molestatū dixerit, vel inquietatū. Idem obseruetur qn̄ aliquis de populo diceret se molestatum, vel turbatū esse in possessione terrarū, & possessionum ab aliquo potente vel eius domestico, vel familiari, vel eius castaldo, vel factore, vel quocunq; modo censeatur. Et Potestas Mut. & eius Iudices & milites teneantur præsens statutū in omnibus suis partibus obseruare, & obseruari facere præcise vt iacet, sub pœna C. librarum Mut. irremissibiliter ab ipsis auferenda, quoties per ipsos, vel per aliquem eorum fuerit contrafactum, applicanda pro medietate vim passo, turbato, vel inquietato, & pro alia medietate Cameræ Ducali. Et teneantur Syndicatores prædictam pœnam exigere sub pœna tantundem de suo ab ipsis auferenda, & applicanda vt supra.

De surreptis rebus restituendis. RVB. CXXII.

VT fraudibus, & dolis hominum quoad eius fieri potest occurratur mandamus quod, si quis surripuerit aliquid alicui, possit ille, cui res surrepta fuerit a quolibet possessore illam recuperare, & possessor incontinenti illam restituere omnino teneatur, neq; aliquid recipere possit pro dicta re surrepta, vel e restitutione, & ad id compelli debeat sublatis exceptionibus quibuscunq;, præsertim si dictus possessor allegaret, & probaret se dictā rem emisse pro mino, & etiam ad publicum incantum. Et ad probandum rem fuisse eius, surrepta diceretur, sufficiat petenti, si probet se illam possedisse tempore surreptionis vel ante, is autem, qui eam rē per alium surreptam habet, condemnari non possit in aliquam pœnā applicandā ærario, vel parti, nisi dolum, vel cu dum surrepta fuit, adhibuerit, vel dictam rem sciens esse furatam acquisiuerit.

De salario, & mercede famulorum, & aliorum. RVB. CXXIII.

SAncimus quòd alicui ius non reddatur de salario suo si steterit cum aliqu famulo, vel famula, nisi intra vnum annum, postquam se seperauerit a D vel eo, cum quo steterit, querimoniā fecerit coram D. Prætore, vel alio Iud vel officiali Cōis Mut. de dicto salario, vel nisi appareat de confessione Dñi patroni facta, postq̄ se seperauerit dictus famulus, vel famula a Dño, vel ab

cur

eū quo steterit, quod ipsis pro dicto salario teneatur. Et prædicta locum habeant dūmodo dominus ipse, vel patronus iurauerit se satisfecisse prædictis, quod iuramentum pro plena, & sufficienti probatione satisfactionis habeatur. Quod si prætensus debitor fuerit mortuus, volumus quod hæredis iuramentum eo casu credulitatis sufficiat, & plenā faciat pbationem, & idem obseruetur in fabris murarijs, & lignarijs, ac magistris, & operarijs quibuscunq; quibus merces aliqua debetur, cum non sit verisimile, quod aliquis ex prædictis vltra annum differat ad mercedem suam, & seu salarium postulandum.

De securitate danda ab eo, pro quo quis se obligauit. RVB. CXXIIII.

Si quis est obligatus p aliquo quacunq; de cā principaliter vel secundario etiā ex cā euictionis, teneatur ille, p quo is se obligauit, dare idoneā securitatem & cum fideiussione de eo conseruando indemne ab obligatione, & promissione, in qua est p eo obligatus post annum a die obligationis contractæ, nisi is p quo se obligauit, esset suspectus, & causa suspicionis probatetur saltem semiplene ad arbitrium Prætoris. Quo casu teneatur prædictam securitatē præstare quandocunq; ad voluntatē, & requisitionē eius qui se pro alio obligauit; quod si prædictā securitatē non præstiterit, tunc Prætor, vel quilibet alius competens Iudex teneatur ad voluntatem illius, qui se pro alio obligauerit, contra illum, pro quo se obligauerit, procedere realiter, & personaliter, & illū cogere ad dictā securitatem præstandam sub pœna Prætori, vel Iudici prædicta non obseruāti librarum L. Mut. applicanda prædicta fieri petenti, & nihilominus teneatur Iudex in prædictis negligens ad damna, & interesse parti læsæ, & in prædictis pcedatur summarie, & sine figura iudicij.

sup. cap. 147. c. 148. B... a Dec. in l. a. C. de colla... et Alex. in ind. l. a. ... 65. lib. 5. Dec. cons. ... ad fin. Rom. cons. 45. ... in sing. ... Suid. ... decis. 117. afflit. decis. ...

vide infra. lib. 3. ... g. fol. 199.

De operibus, & laboretijs manutenendis. RVB. CXXV.

PRo euidenti vtilitate ciuium & districtualium Mut. ordinamus quod quilibet magister muri vel lignaminis, qui acceperit aliquod laboretium, vel opus a Communi Mut. vel ab aliqua psona, vel vniuersitate faciendum ad summā, teneatur ipsum opus, vel laboretium manutenere per annos x. continuos a die perfecti operis. Et si laboretium ipsum interim corrueret, vel ruinam minaretur in totum, vel in partem, præsumatur id accidisse culpa ipsorū magistrorū, & successiue teneantur ad restitutionem totius mercedis, & ad refectionē omnium impensarum per Dominum operis factarū, & ad omnia alia damna, & interesse ipsius domini. Ad quas impensas, & damna, ac interesse taxanda eligantur duo periti de confidentibus partium, & in casu discordiæ eligatur tertius p D. Prætorē, & eorum relationi stetur, nec possit appellari, vel peti quod corrigatur, vel emendetur, nec contra eam aliquid opponi possit. Et super prædictis reddatur ius summarium, & sola facti veritate inspecta.

De Clausendis domorum. RVB. CXXVI.

OMnes qui habuerint domū iuxta vicinū suum teneantur facere communiter, & p dimidia clausendam ad postulationem vicini per totū inter vnam domum, & aliam, quantum ambæ domus simul ascendunt, scilicet in vrbe Mutin. & eius suburbijs ex lateribus coctis, extra vrbem vero & suburbia siue de muro, siue de alia materia prout D. Prætori Mut. videbitur, & qui habuerit domum altiorem domo vicini, si eam ab inde supra claudere voluerit hoc faciat

suis expensis. Item qui habent in vrbe Mut. & eius districtu casamenta vacua, & hortos iuxta vicinos suos, teneantur claudere sepibus, vel muro, vel alia materia communibus expensis prout arbitrabitur D. Praetor Mut. qui teneatur facere vt praedicta fiant ab omnibus, de quibus quaerimoniā habuerit, intra x. dies continuos, sub poena xxv. libr. Mut. praedicto Praetori praefata adimplere negligenti irroganda. Et si contigerit aliquam domū deuastari, clausendae existentes inter ipsam domū, & domos vicinorum non possint, nec debeāt deuastari etiam si non essent in totum illius, cuius domus destruitur, & sit praecisum.

¶ Qualiter debeātur laboratores, seu mezadri laborare terras. RVB. CXXVII

Laboratores, qui vulgo mezadri dicuntur, teneantur terras p eos ad laborādū conductas laborare arbitrio boni viri, & fossata ipsarū terrarū bene stirpare, & fodere, seu cauare, & reparata, & cauata tenere sumptibus suis, & vites, ac arbores tpibus congruis putare, ipsasq; vites & arbores fructiferas singulis annis bis zappare debitis tpibus, videlicet in mense Aprilis, & Iunij, & terras per quatuor vices antequā seminentur arare, & prius terras ad laborādū acceptas seminare, qā proprias, & cum arauerint dictas terras, teneantur dn̄is, vel eorum factoribus denuntiare, quod sunt aratae, & similiter quando fuerint retaliatae, reterzatae, & requartatae. Et si dicti laboratores terras ad laborandū conductas non laborauerint vt supra, liceat patrono terrarū, siue sit dn̄s, siue affictuarius accipere ēt propria authoritate tantā terram deseminatā, vbi aliqua seminata fuerit, quāta erit illa, quae laborata, seu seminata non fuerit ita tn̄, quod non excedat portionē debitā patrono, & fructus ex ea pcipere, & habere. Vbi vero terras ipsas non laborauerint vsq; ad summā debitā patrono, tunc teneantur laboratores huiusmodi respondere patronis p terris non laboratis vt supra, secundū quod terrae confinantes bene aratae & seminatae responderint dominis earum, & si in aliquo praedictorum contrafecerint incurrant poenam librarum triū p qualibet vice, & re, qua, & pro qua contrafactum fuerit, applicanda Dn̄o ipso iure. Ipsi aūt laboratores praedicta obseruantes, dimidiā oium fructuum etiā in stipulis existentiū habeāt singulo anno, ēt vltimo, quo discederent a laborerio, praeterea ēt habeant oēs glandes ipsarum terrarum, si carnem pro affictu cortilis soluerent, & alias honorantias, vel porcos ad medium tenerent.

¶ De messe, & trituratione a laboratoribus facienda. RVB. CXXVIII.

Teneantur laboratores, seu mezadri tempore debito metere bladas terrarū ad laborandum conductarum, a patrono tamen accepta licentia, & omnes bladas terrarum, quas ad laborandum acceperint, in garba conducere ad areā possessionis, seu terrarum ipsius patroni, & area in dictis terris non extante teneantur illas conducere ad alium locum praedictarum terrarum, quas laborauerint, ad voluntatem patroni etiam si esset affictuarius ille, cui esset respondendum vti patrono & ibi ipsas bladas triturare tempore debito, & partem patroni super granario patroni consignare, & exonerare expensis ipsius laboratoris excepta gabella. Et possit quilibet patronus etiam si esset affictuarius vt supra ponere, & dare suo laboratori tempore triturationis vnum arelanum expensis sui laboratoris si erit aptus ad adiuuandum ipsum laboratorem, & eū adiuuauerit ad triturandum bladas ipsarum terrarum, si autem non adiuuaret

laboratores, tunc detur expen. ipsius patroni tantum, alias laboratores contra facientes incurrant pœnam libr. v. pro qualibet vice, qua fuerit in prædictis, & quolibet prædictorum contrafactum applicandam ipso iure ipsi patrono, & si militer teneantur laboratores affictum cortilis, & omnia alia debita patrono ad domum ipsius patroni debitis temporibus conducere expen. proprijs ipsorũ laboratorum sub pœna prædicta applicanda vt supra.

¶ De paleis, straminibus, & fœno. RVB. CXXIX.

DEclaramus quòd tota palea, & fœnũ, & stramina collecta, seu nata ex terris quas mezadri, seu laboratores laborauerint, sint, & esse intelligantur dños ipsarum terrarum, & ad eas terras spectent, & pertineant. Et ipsi laboratores, seu mezadri non possint, nec valeant de talibus paleis, fœno, & straminibus contrahere, vel alienare, sed hæc omnia super ipsa possessione consumere teneantur in alendis bestijs tentis, seu tenendis super prædictis terris, & ad beneficiũ ipsarũ terrarum, & lætamen non vendant, sed illud totũ super ipsis terris ad laborandum conductis spargere teneantur, sub pœna libr. v. ꝑ qualibet vice, qua contrafactum fuerit, applicanda ipsi patrono. Et prædicta locum habeant in quolibet laboratore, etiam si non adesset domus super dictis terris, & etiam in quolibet conductore ad pretium, nisi aliter fuerit inter partes conuentum.

¶ De bestijs tenendis per laboratores. RVB. CXXX.

STatuimus quòd laboratores, seu mezadri teneantur, & obligati sint oẽs bestias cuiuscunq; qualitatis, & generis, exceptis bobus aratorijs, ad mediũ tenere a patronis, siue sint ꝓprietarij, siue affictuarij, & non ab aliqua alia persona, et si essent propriæ & hoc intelligatur quoties patronus ipse dictis laboratoribus aut dare noluerit, aut non potuerit. Et oẽs bestiæ, quæ reperirentur penes ipsos laboratores, exceptis bobus aratorijs, virtute pñtis statuti præsumatur, & intelligãtur esse patroni vt supra, si patronus hoc allegauerit, & iurauerit, nisi aliter p legitimas ꝓbationes contrariũ ꝓbaretur. Laboratores aũt ipsi habere teneantur boues aratorios, ꝓprios pro laborerio necessarios, vel conductos ab ipso patrono, vel ab alio, si patronus dare noluerit; & ad iuuaticã teneãtur ipsi laboratores tantum, & non patroni, & teneãtur ipsi laboratores tenentes porcas ad mediũ ad ipso patrono illos tenere vsq; ad festum S. Thomæ apostoli singulis annis, & ante diuidere illos non possint inuito domino, & facta diuisione non possint dicti laboratores partem suam tenere super ipsa possessione vltra octo dies nisi patrono expresse consentiente, sub pœna libr. trium pro qualibet vice applicanda pro dimidia patrono, & pro alia dimidia accusatori. *Iuuatica*

¶ De non carrezando per laboratores. RVB. CXXXI.

NOn possint, nec debeant ipsi laboratores pro aliqua alia persona vltra patronum carrezare, vel carregium aliquod facere, vel operam aliquam bouum pro carrezando, vel arando extra terras ad laborandum conductas præstare sine licentia, & voluntate patroni, sub pœna librarum trium pro qualibet vice, qua contrafactum fuerit, applicanda ipsi patrono, etiam si esset ipse patronus affictuarius ad pretium. Et nullus laborator, qui aliquam possessionem acceperit ad laborandum ad medium, super qua habitaret cum eius familia, possit aliquas alias terras accipere, vel conducere ad laborandum, seu ad affictum si-

ne voluntate,& licentia patroni ipsius possessionis,super qua habitaret sub pœna prædicta applicanda vt supra.

¶Quod laboratores non possint peruertere possessionem, nec quæstionem dominij inferre,nec bona ipsa alienare. RVB. CXXXII.

NVllo modo,nulla ve causa possint ipsi coloni partiarij,vel laboratores quæstioné dominij patrono,vel locarori terrarũ inferre, vel possessioné patroni seu locatoris peruertere,vel ipsam possessionem in aliũ transferre,vel rem ipsã conductã ad laborandum alienare,vel alium in ipsam possessioné ponere, vel inducere,sine patroni,seu locatoris licentia,& si contrafactum fuerit, tam ipse laborator,quam accipiens in centum libris Mutinæ condemnetur, & plus arbitrio Iudicis,inspecta qualitate,& quantitate negotij & terrarum.Quæ pœna applicetur pro dimidia Cameræ Duc.& pro alia dimidia ipsi locatori, & nihilominus incontinenti restituatur,& restitutus ipso iure sit, & intelligatur ad suam pristinam possessionem absq; aliquo processu,sed sola facti veritate inspecta,& manu regia absq; ordine aliquo iudiciario.

¶De laboratore recusante dare partem patrono. RVB. CXXXIII.

SI quis colonus partiarius,seu laborator recusauerit,vel omiserit dare,& consignare patrono suo,seu locatori parté fructuũ ipsarũ terrarum ipsi patrono spectanté,& eã ad domũ dicti patroni conducere ad mãdatũ D.Prætoris Mut. vel eius vicarij,teneatur pro ipsis fructibus terrarũ,quas laborauerit,videlicet pro frumento,spelta,faba,& alijs quibuscunq; respondere ipsi patrono, seu locatori pro parte ei spectante tantũ de terra clausurata,campanea,pratiua, vineata,vel alia qualicunq; terra, quantum communiter reddiderint aliæ terræ eiusdem villæ,& viciniæ,similis qualitatis,& bonitatis illo anno suis patronis, nisi dominus,vel locator probauerit, quod terræ per eum locatæ ad laborandum tali laboratori reddidissent maiorem quantitatem fructuum, quam reddiderint supradictæ circumuicinæ terræ. Quo casu ipse laborator teneatur respondere secundum quod locator ipse,seu patronus probauerit.

¶De pignonis faciendis,& modo respondendi patrono. RVB. CXXXIIII.

TEneatur quilibet laborator, seu colonus partiarius statim messis bladis reducere oés bladas in pignonos in campis, & illas illinc non amouere absq; licentia patroni seu locatoris.Et pignonis factis teneatur illud patrono suo denunciare infra biduum continuũ,vt ipse patronus possit numerare, vel numerari facere anteq̃ moueantur,si ei placuerit.Et possit quilibet patronus,seu locator accipi facere vnum pignonum bladæ de quolibet,& pro quolibet campo, & illud triturari facere per ipsum laboratorem,&tantum,quantum illa blada reddiderit,teneatur ipse laborator de cæteris ipsi patrono respondere ad rationem dictæ bladæ trituratæ absq; alia probatione,reiecta quacunq; exceptione, quæ quacunq; de causa opponi posset.Et quilibet laborator in prædictis,& singulis prædictorum contrafaciens incurrat ipso iure pœnam librar.x.pro qualibet vice,qua contrafactum fuerit applicandam pro dimidia patrono,& p alia dimidia Cameræ Fiscali.

¶De laborerio derelicto. RVB. CXXXV.

SI contingeret quòd aliquis laborator,vel colonus partiarius culpa, vel facto sui reliquerit laborerium, vel terras sine licentia patroni durante mezadria,

zadria, seu tempore laborerij, patronus ipse, seu locator lucretur, & licite habere, & accipere possit partem fructuum spectantem ad ipsum laboratorem, teneatur tamen patronus facere expensas recollectus, & laborerij illius anni, & insuper talis laborator cadat in pœnam librar. quinquaginta applicandam ipsi patrono loco damnorum & interesse.

¶ De hypotheca in bonis laboratorum. RVB. CXXXVI.

BEstiæ oẽs, & singulæ, & fructus, & res oẽs, & singulæ, quos, & quas laboratores habere reperiuntur, seu reperirentur, vel haberent in domibus, vel cortili, vel sup terris, quas laborarent, vel laborauerint, sint, & esse intelligantur generaliter, & specialiter, & prout magis patronis expedierit, obligatæ, & obligati. Et in his, & qualibet ipsarũ rerũ præferantur ipsi patroni oĩbus alijs, licet ipsi alij haberent anteriorẽ hypothecam, vel potiora iura, ẽt si alias fuissent patroni talis laboratoris, & præferantur ẽt quilibet patroni pro debitis mezadriæ, vel alijs quibuscunq; debitis contractis cum ipsis patronis tempore mezadriæ vxoribus, matribus, & nuribus ipsorũ laboratorũ, & hypothecis, ac obligationibus quibuscunq; dotiũ, & donationũ mulierum quorumlibet laboratorũ, licet haberent ipsæ mulieres anteriorem hypothecam tacitam, vel expressam. Insuper statuimus quòd dotes etiam, & donationes, & omnia bona, & iura, & actiones prædictarum mulierum, & omnis, & cuiuslibet personæ familiæ cuiuslibet laboratoris, seu coloni partiarij, sint ipso iure obligatæ, & obligata ipsis patronis pro debitis per ipsos mezadros qualitercunq; contractis cum patrono ex causa mezadriæ, vel quacunq; alia de causa duranrẽ mezadria.

¶ De fructibus arborum. RVB. CXXXVII.

FRuctus oẽs arborũ existentium super terris conductis ad laborandũ cuiuscunq; qualitatis, & quantitatis sint, diuidantur inter patronum, & laboratorẽ, & communes sint exceptis glandibus, quæ esse debeant laboratoris, cum ipse soluat carnẽ, vel pecuniã patrono, vel cum teneat porcos ad medium. Et hoc seruetur in fructibus cuiuslibet anni, & tam vltimi, q̃ primi, & tam cortilis, & horti, quam aliarum terrarum, non obstante quod soluatur affictus cortilis, cũ hoc, quòd vltimo anno si laborator haberet porcos ad medium, & eos diuideret ante festum Natiuitatis Domini Nostri Iesu Christi, teneatur etiam diuidere glandes, quas habere reperiretur tempore diuisionis porcorum, quarũ glandium non possit aliquam quãtitatem vendere ante dictam diuisionem sub pœna soldorum viginti pro quolibet stario.

¶ De obligatione laboratorum. RVB. CXXXVIII.

STatuimus quòd quilibet laborator maior xviij. annis, etiam si esset filiusfamilias, possit se obligare realiter, & personaliter patrono absq; aliquo curatore, vel aliqua alia solemnitate statuti positi sub Rubrica. De non contrahendo cum aliquo filiofamilias, vel minore, cui statuto in his, & sequentibus in præsenti statuto derogamus. Et quælibet persona de familia ipsius laboratoris, siue sit minor, siue filiusfamilias, & quælibet mulier etiam filiafamilias sit, & esse intelligatur virtute præsenti, statuti principaliter, & in solidum obligata pro debitis contractis per ipsum laboratorem cum patrono vt supra in præsenti statuto, & alijs præcedentibus, cuius patroni dicto cum

iuramento credi statuimus vsq; ad quātitatē libr. x. absq; alia ꝓbatione in debitis prædictis. Familiares vero famulos videlz, & famulas, q, vel quæ cū laboratoribus stetēt ad salariū sub ipsa obligatione minime comprehēdi statuit, & laborator aliquis, vel alius de eius familia non possit quoquo modo cedere bonis, vel inducias quinquenales vel saluūconductū ipetrare, nec eis vti i præiudiciū patroni, & si cesserit, vel ipetrauerit talis cessio, vel concessio sit ipso iure nulla quoad præiudiciū patroni, nec aliqs iudex possit illā obseruare sub pœna soluēda de suo.

De probationibus in causis mezadriæ. RVB. CXXXIX.

SI patronus facto recollectu integro steterit p annū continuū quod non petierit portionē suā fructuū, intelligatur habuisse partem suā fructuū illius recollectus, si ipse colonus iurauerit se patrono, vel eius familiæ consignasse portionem suā illius anni, & hoc durāte mezadria. Finita aūt mezadria seruetur statutū positū sub Rub. De creditore, & patrono, qui tenuerit p certū tēpus, & si patronus allegaret laboratorē sibi teneri in aliqua quātitate ꝓ rebus ipsi laboratori datis, vel relaxatis ex portione ipsius patroni stetur eius iuramento vsq; ad quātitatem libr. x. quod iuramentum in hoc sit plena & legitima probatio.

De licentia danda aut accipienda a laborerio. RVB. CXL.

PAtronus q licentiā laboratori dare vellet, eā dare, & laborator, qui licētiā accipere prætenderet, eā accipere teneatur a principio mensis Aprilis vsq; ad finē Maij, & licētia data, vel accepta in dicto tpe sit legitima. & sic laborator p totū mensē Octob. teneatur euacuare domū possessionis a qua fuerit licētiatus. At post dictū tēpus non possit dari, nec peti p illo anno, & data non valeat, sed nullius valoris & momenti penitus sit, & habeat ipse laborator eo anno, quo discedit ab ipsis terris videlicet a domo talis possessionis, seu terrarū, tm̄ fœni, quātū sibi sufficiat ꝓ seminādo videlicet vnū cētenariū fœni ꝓ qualibet bubulca seminata.

De iure reddendo in causis mezadriæ. RVB. CXLI.

OMnes causæ mezadriæ inter ipsos patronos, seu hæredes, & laboratores, seu eorum hæredes ēt finita mezadria cognoscantur, & decidantur sola facti veritate inspecta non obstante statuto. De ius vocatis & venientibus. Et Iudex quilibet teneatur omnia, & singula statuta de laboratoribus loquentia, & omnia, & singula in eis contenta obseruare, & obseruari facere sub pœna libr. xxv. applicanda pro dimidia Cameræ, pro alia dimidia parti læsæ.

De laboratura, seu pensione boum, vaccarum, equorum, equarum, asinorum, & asinarum. RVB. CXLII.

AD vtilitatē ciuiū, & districtualiū, & aliorū de Duc. Mut. statuimus quod qlibet, qui locauerit boues, vel vaccas, aut equos, aut equas, vel asinos vel asinas, aut alias res mobiles, vt sunt lecti, vegetes &c. pro certa pēsione, teneatur finito quolibet anno, si pensio annua debebitur, talē pensionē, seu collaticā, vt dicitur petere infra terminū duorū annorū immediate sequentiū post talē annū, ꝓ quo vellet pensionē petere. Et si non petierit in dicto termino, & post illū petere vellet, si conductor, seu hæres eius allegabit solutionē, ad eā probandam stetur eius iuramento, si iurauerit soluisse, & iuramentum talis conductoris ēt iurātis de credulitate sit plena, & legitima probatio, cū verisimile non sit quod locatores fuerint ita negligentes in petendo. Et si vellet locator petere pro plu-

ribus

ribus annis non possit petere nisi pro tribus annis tunc ꝓxime præteritis, ꝓ pluribus vero si conductor, vel hæres eius allegabit solutionē aliorū, stetur eius iuramento, quod iuramentū sit plena, & legitima probatio, & hæc procedant durāte locatione. Finita aūt locatione teneatur locator infra annū immediate sequentē a die finitæ locationis petere illud, quod sibi deberetur, aliter ipso anno elapso stetur iuramento conductoris, aut hæredis allegantis solutionē vt supra, & iuramentū eius sit plena, & legitima probatio vt supra. Et si conductor promiserit soluere certā q̄titatem frumenti possit, & valeat soluere aut frumentū, aut soldos triginta quinq; pro quolibet stario, & ad rationē starij, ꝓut sibi magis placuerit tpe solutionis, & huic electioni, & statuto nullo modo possit renūtiari, & si fuerit renuntiatum ēt cum iuramento ipso iure intelligatur, & præsumatur, & per talem renuntiationē probatum sit tale iuramentū dolo locatoris acceptū, & factum, & eidem locatori aliter ius non reddatur, sed aliter petēdo repellatur, nec Iudex aliquis possit, vel valeat aliquē conductorē compellere ad solutionē talis frumenti nisi vt supra sub pœna soluendi tantundē de suo læso. Et hoc statutum sit præcisum, & truncum, & cursus supradicti temporis non ꝓcedat contra minores, vel absentes, vel alios de iure agere non valentes.

De societate bestiarum, & eius præscriptione. RVB. CXLIII.

CVm sæpe occurrit quòd aliquis det bestias in societatem, vel vt vulgo dicitur in socidam simpliciter, & dubitari contingat qualiter contractum esse intelligatur, vel diuidi debeant. Propterea volentes ꝓuidere ne ex tali dubitatione lites oriātur statuimus, & ordinamus, quòd si patronus alicui suo laboratorii seu colono partiario super terris ipsius patroni proprijs, vel ab alio conductis, bestias aliquas cuiuscūq; conditionis, vel generis, siue sint oues, siue alterius speciei, exceptis porcis, dederit in societatē, si inter eos facta non fuerint pacta specialia, intelligantur datæ his modo & forma uidelicet, quod saluū semper sit capitale ipsi patrono, nisi perijsset casu fortuito, uel diuino iudicio, & seu ꝑ fluxū tpis absq; tñ culpa aliqua ipsius conductoris, seu laboratoris, cum ipse patronus ponat bestias, & terras, super quibus pascūtur ipsæ bestiæ, & fructus oēs, & tam nascentes, q̄ alij æque diuidantur suis tpibus. In porcis uero firmo manēte capitali ipsi patrono, nisi perierint casu fortuito vt supra, diuidantur singulo anno nascentes, dummodo coloni teneātur pro quolibet laborerio vnius paris bouū ad minus tenere quatuor porcos, seu tpales a carne, qui diuidi non possint, nec debeāt inuitō dño, nisi in hebdomada præcedēte festū Natiuitatis D. N. Iesu Christi iuxta statutū sub rubrica. De colonis partiarijs. In alijs vero ꝑsonis, videlicet quæ non sint patroni, & laboratores insimul, vt si quis daret bestias alicui personæ, quæ non esset eius colonus partiarius, tunc talis societas durare habeat ꝑ annos quatuor continuos, quibus finitis diuidantur oīa videlicet capitale, & nascētes, & alij fructus, qui diuisi non fuerint æquis portionibus, exceptis porcis, quorū societas durare habeat per annos duos continuos. Et in oībus casibus prædictis teneatur ille, qui bestias acceperit vt supra, eas tenere, custodire, & alimentare arbitrio boni viri, & oēm bonā curam præbere, alias teneatur ad oīa dāna, & interesse patrono ipso iure liquidañ. suis loco, & tpe, & in prædictis ius summarie, ac sola facti veritate inspecta reddatur. Et finita so-

cietate si patronus, vel altera pars prætendens ius aliquod habere contra alterā partē tacuerit p biennniū continuū, quod in iudicio non petierit, vel conuentionē, vel concordiū extra iudiciū non fecerit, & postea petere vellet, si reus allegaret satisfactionē ex parte, talē satisfactionē probare possit, & valeat per iuramentū propriū, siue sit principalis, siue hæres iuxta dispositionē statuti positi sub Rubrica. De creditore &c. & hoc procedat & si in contrahēda societate interuenisset instrumentū iuratū, quo casu quoad impediendā prædictā ꝓbationem tale iuramentū intelligatur, præsumatur, & sit virtute præsentis statuti dolo assumptum. Et in apibus seruetur illud, quod ordinatum est in secundo capitulo. In alijs vero personis &c. siue sint coloni, siue aliæ personæ, cū in his non dentur alimēta aliqua a patrono. Et ille qui dederit bestias, & alia animalia vt supra in societatē, quoad portionē sibi tangentem præferatur oībus ēt patrono possessionis, seu terrarum, super quibus tenerentur, & habentibus anteriora iura, & intelligatur in hoc prior, & potior in iure, non obstante statuto. De laboratoribus &c. sub Rubrica. De hypotheca in bonis laboratorum.

¶ De dote vxoris cognitæ in matrimonio defunctæ, & de fructibus bonorum non dotalium. RVB. CXXXXIIII.

Nota quod loco statuti veteris abrogati reposuimus sequens statutum reformatum.

SI vxor à viro traducta, vel cognita decederet absq; liberis eiusdē, vel alterius matrimonij, maritus ipse, non extantibus descendentibus ab ipsa vxore ex eodem matrimonio lucretur indistincte dimidium dotis datæ, vel promissæ, seu constitutæ, nec non donationem simplicem totam ab ipso viro, vel eius contemplatione vxori factam, quod & locum habeat in dote data, vel constituta, siue promissa præcedēti viro, quæ dos ipso iure repetita intelligatur in quolibet matrimonio, etiam si vxor minor esset, vbi in vltimo matrimonio in præmissis nihil actum conclusumue esset in contrarium.

Volumus tñ ipsā vxorē haberi ꝓ cognita si publice more maritali ad domū viri accesserit, vel aliquo tpe cū ipso viro cohabitauerit. Et casu quo ex dicta vxore liberi masculi, vel fœminæ extarēt ex alijs matrimonijs vno, vel pluribus, non tñ extent filij masculi, vel fœminæ ex vltimo matrimonio, in quo decesserit tunc dos ipsius mulieris, & eius augumentū æqualiter diuidatur inter filios dictorū matrimoniorū vnius, vel plurū & maritū vltimi matrimonij sm̄ numerū matrimoniorū per ipsā mulierē contractorū, ex quibus liberi extarent in stirpes, & non in capita; Ita quod maritus solus tantā partē lucretur de dote prædicta vel eius augumento, quanta contigerit cuilibet stirpi, & parti dictorū liberorū præcedentiū matrimoniorū vnius, vel pluriū diuidendo dictā dotē sm̄ numerū matrimoniorū per ipsā mulierē contractorū ex quibus liberi extarēt, vt supra, nulla deducta legitima de dicta dote, vel eius augumento, p q̄s deductionem pars mariti vllo modo minuatur, reliquas verò partes dictæ dotis, vel eius augumēti restituere, vel relaxare teneat, vt supra. Si verò ex vltimo matrimonio vno, vel pluribus extarent liberi; tunc seruētur tradita in statuto sub rubrica De successione descendentiū in bonis fœminarū ascēdentiū. Adijcientes, quod si quis percepit fructus de possessionibus, & rebus vxoris, vel nurus, vel priuignæ non receptis in dotē, non possit ipsa mulier, vel eius hæredes ipsos fructus, vel eorū æstimationē ab eo, vel eius hæredibus petere, nec maritus, nec socer,

cer, vel prosocer, vel eorum hæredes possint aliquid retinere, vel petere pro me liora mētis quibuscunque, nec pro sumptibus, & expensis quas fecissent, aut fecerint in dictis bonis. Et oīa, & singula in præsenti statuto disposita locum habeant, non obstantibus aliquibus legibus, aut statutis in contrarium facientibus, & maxime statuto sub rubrica De indemnitatibus mulierum.

¶ Quibus competat exactio doris. RVB. CXXXXV.

STatuimus. & ordinamus quòd dos data, vel ꝓmissa ab illo, vel illis, qui tenebantur dotare, non obstāte aliqua conuentione, quæ fieret in contrariū, spectet, & ꝑtineat in oēm casū, & euentū dotis restituendæ, ad mulierē dotatā, vel ad habentē cām ab ea. Si vero dos data, vel ꝓmissa fuerit ab eo, vel ab eis, qui dotare non tenebātur, & is, vel ij, qui dotarūt, non fuerint stipulati eā sibi reddi, ipsa dos sit ipsius mulieris, & ipsi mulieri, ac eius hæredibus in oī casu, in quo restitui, vel consignari debet, exactio competat. Si aūt is, vel ij, qui dotarūt, vel dotē ꝓmisserunt, stipulati fuerint ipsā dotē sibi reddi, tūc exactio competat ipsis, stipulāti, vel stipulātibus, ac eorū hæredibus, vbi matrimoniū solueretur ꝑ mortē mulieris decedentis sine liberis eiusdē matrimonij, in cæteris aūt casibus dotē ipsā, atq; eius exactionē ipsi mulieri, & habentibus cām ab ea competere disponimus. Statuentes in oībus, & singulis in p̄nti hoc statuto compræhensis aliquo modo ꝑ mulierē renūciari non posse, & contraria conuentio, vel renuntiatio ēt iurata, quæ prædictis contraria esset, non valeat, nec teneat ipso iure. Quod iuramentū siue vnū, vel plura præsumantur virtute præsentis statuti per dolū, & metum extorta. & nemo agens contra formā huius statuti audiri debeat Iudex autem, qui non denegauerit audiētiam contra prædicta, incurrat ipso iure pœnam libr. C. & nihilominus teneatur ad damna, & interesse parti læsæ.

¶ De dote confessata. RVB. CXXXXVI.

STatuimus ꝓ bono publico quòd oīs confessio dotis facta ꝑ maritū, vel ex eius parte, de qua constet publicū instrumentū cū expressa hypotheca bonorum valeat, & teneat, siue facta fuerit ante matrimoniū, seu constante matrimonio, ita quòd ꝓ dote ipsa vxor, & habentes cām ab ea præferātur in bonis ꝓ dote obligatis quibuscunq; alijs posterioribus creditoribus, & lex assiduis C. qui potiores in pignoribus habeātur, vēdicet sibi locū in dote vt supra confessata. Declarantes tñ prædicta procedere, præterq̄ vbi opponeretur, & opponi posset contra dictā confessionē exceptio non numeratæ dotis, vel præscriptionis, vel renūtiationis, vel probaretur, quòd confessio simulata fuisset, vel in fraudē creditorū confecta, in quibus quidē casibus ꝑ talē confessionem nolumus vllum præiudiciū creditoribus afferri. Volentes insuper quòd priuilegiū supra datum in dote confessata procedat similiter in augumento dotis, nisi confessio augumenti dotis fieret constante matrimonio, quo casu dicta confessio virtute præsentis statuti præsumatur emanata in fraudem creditorum etiam futurorum, si de tali augumento, vnde prouenerit, ex parte mulieris legitime non probetur.

¶ De successione descendentium in bonis ascendentium masculorum.
RVB. CXXXXVII.

QVoniā ꝑ diuitias decus, & honor familiarū conseruatur ideo, vt agnationū dignitas præseruari possit, sancimus quòd filiæ, vel mulieres dotatæ, vel non dotatæ, & descendentes ab ipsis cuiuscunq; sexus non succedāt alicui ascēdenti

dicti masculo ab intestato decedēti,siue ascēdens ipse testabilis fuerit,siue non, existentibus prædicti ascendētis cuiuscunq; gradus descendētibus masculis, & p lineā masculinā legitimis,& naturalibus,vel legitimatis,dummodo legitimatione celebrandā præcedat instrumentū publicū continens expressam voluntatē eius de cuius hæreditate agitur,quòd talis legitimari,seu dispēsari valeat ad sibi succedendū.Dotes aūt prædictarū mulierū sint vt infra.Nā quæ dotata fuerit de bonis alicuius ascendentiū,vel descendentium,qui ex forma pñtis statuti eas excludūt,si nupta sit dote sibi data,aut promissa,vel constituta contēta sit, & esse debeat.Si aūt nupta non esset,vel dotata non foret,vel esset dotata minus conuenienter attentis his,quæ in statuto nostro sub Rubr. De modo dotandi disponitur,tunc possit ipsa mulier petere se dotari,vel sibi augeri dotē secūdū formā stat. De modo dotandi mulieres exclusas & interim vsq; quo congruēter dotatæ non fuerint alimentari debeant arbitrio boni viri a descendentibus eas ex. ludentibus ita tñ quòd mulieres prædictæ præstent operas suas,vel per eas non stet quo minus illas præstare velint ad beneficiū alimentare debentis. Possint ēt dictæ mulieres vt supra exclusæ cōsequi & petere omne id,qđ ab ipsis ascendentibus,vel ex contractu,vel ex vltima voluntate eis relictū,datum,vel promissum fuisset,nec possit vlla mulier,vel descendentes ab ea, existentibus prædictis descendentibus masculis & hæreditatē ascendentis masculi agnoscētibus,testamentū,vel aliā quālibet vltimā voluntatē sui ascendentis masculi prætextu alicuius legitimæ sibi debitæ aliquo modo infringere.Vbi vero non extarent descendentes masculi,de quibus supra,vel extarent, & hæreditatē prædictorū ascendentium non agnoscerent,seu agnoscere non possent, tunc descendentes fœminæ vel nati ex eis cuiuscunq; gradus existant,succedant ipsis ascendentibus prout de iure imperiali disponitur,non obstante aliqua renuntiatione vel cessione facta per dictas descendentes fœminas, vel natos ex ipsis ante mortē talis ascendentis de cuius successione agitur ēt si fuerint iuramento vallata.Quod iuramentū siue vnū, siue plura in quantū contrariantur dispositioni huius statuti præsumi volumus per dolum,& metum fuisse extorta.Teneantur tamen dictæ fœminæ,& ab eis descendentes conferre dotes datas, constitutas vel promissas ab ipso ascendente illis,qui succedant vna cum eis.

¶ De successione descēdentiū in bonis fœminarū ascēdentiū. RVB.CXLVIII.

Sancimus quòd descendentes masculi ex muliere,quæ in primo matrimonio decesserit,vel descendentes masculi ab ipsis descendentibus masculis, salua gradus prærogatiua succedant ab intestato ipsi mulieri eorum ascendenti,siue ipsa mulier fuerit testabilis siue non,exclusis descendentibus fœminis, & masculis ex eis descendentibus,saluo tñ statuto sub Rubr. De modo dotādi mulieres exclusas Si vero in vlteriori matrimonio decesserit, stantibus tantūm filijs, vel descendentibus primi matrimonij succedant dicti descendentes ipsi mulieri ascendenti eo modo,quo supra dictū extitit.Si aūt decesserit dicta mulier cū descendētibus tantū secundi,vel vlterioris matrimonij,eius successio deferatur eo modo & ordine,quo succederent descentes primi matrimonij, si soli essent, vbi vero dicta mulier mortua esset relictis descendentibus ex diuersis matrimonijs dos & cætera bona ipsius defunctæ,firmo manente statuto sub Rubr. De dote vxoris cognitæ in matrimonio, deferātur iure successionis ad descendētes

vtriusq; sexus ipsius mulieris defunctæ, sm̃ iuris communis dispositionẽ, ita tamẽ quòd o[?] id, qđ puenerit, seu puenire posset ex tali successione descendẽtibus fœminis; & eorũ descendentibus et masculis transeat ipso iure, & in effectu ad descendentes masculos ipsius ascendentis, vel ex masculis descendentes natos ex eodẽ matrimonio cum dictis descendentibus fœminis; saluo quòd in bonis defunctæ ascendentis peruẽtis ad eã a viro, vel eius contẽplatione, volumus illos tantũ succedere eo ordine, & forma, de quibus supra, qui descendunt ab illo, a quo, vel cuius contẽplatione dicta bona peruenerunt. Declarantes etiã quòd in casibus prædictis in quibus fœminæ, & descendentes ab eis exclusæ sunt, si earũ aliqua dotata sit de proprijs bonis alicuius descendentis masculi eã excludẽtis, cæteri, qui sunt in pari gradu cũ eo, qui dotauit, si non satisfecerint pro rata dotis datæ, vel promissæ ei, qui dotẽ dedit, vel promisit; non admittãtur ad portionem tangentẽ ipsam dotatã in bonis dictæ ascendentis defunctæ, sed eorum ius acquiratur ei, qui eam dotauit. Item ordinamus quòd quælibet mulier habens descendentes ex diuersis matrimonijs non possit; nec valeat p aliq̃ vltimã voluntatẽ vel donationẽ cã mortis de dote sua disponere in præiudicium suorũ descendentium cuiuscunq; matrimonij sed dicta dos inter eos diuidatur secundum ordinem & modum suprascriptum: In cæteris autem casibus in hoc statuto non compræhensis ius commune seruari volumus, & mandamus.

De modo dotandi mulieres exclusas ab hæreditate ascendentium, RVB. CXXXXVIIII.

VT consultũ sit mulieribus, quæ ex forma præcedentiũ statutorũ nostrorum excluduntur ab hæreditate ascendentiũ, statuimus quòd quælibet mulier, quæ veniret dotãda virtute prædictorũ statutorũ, statim quòd puenerit ad ætatẽ xij. annorũ si nubere intendit, vel religionẽ ingredi, possit petere corã vno ex DD. Iudicibus aduocatorũ Communis Mut. sibi taxari, & constitui dotẽ competetẽ. Qua petitione facta teneatur ipse Iudex infra tres dies pxime sequẽtes eligere duos proximiores attinentes ipsius mulieris dotãdæ, qui sint bonæ conditionis, & famæ, & maioris annis xxv. & si non adessent attinentes, tũc loco attinentiũ deficientiũ, vel illius attinentis, qui non adesset, eligantur arbitrio dict. Iudicis, cuius conscientiã in hoc oneramus, duo probi viri, vel vnus tm̃, ita quòd compleatur numerus duorũ electorũ. Qui duo sic electi delato eis iuramẽto p Iudicẽ de dote taxãda arbitrio boni viri teneãtur taxare dictã dotẽ vna cum donis & iocalibus infra tempus xxx. dierũ continuorũ pxime futurorum, quæ dos computatis dictis donis, & iocalibus non sit minus legitima, q̃ quæ de iure Communi eidẽ mulieri deberetur, quã dotẽ vt supra taxatã Iudex ipse confirmare teneatur. Et si ij, qui dotare tenentur infra tẽpus præfixũ taxationi prædictæ, impediuerint quominus ipsa taxatio dotis fieri non potuerit, vel facta taxatione, postq̃ mulier ipsa nupta fuerit, vel religionẽ ingressa, distulerint soluere dotẽ saltẽ in bonis hæreditarijs p sex menses continuos immediate sequẽtes; tunc ij, qui dotare tenentur, ipso facto incurrãt, & condẽnati sint, & esse intelligantur ad vtilitatẽ; & p augumẽto dotis ipsius mulieris in pœnã quarti pluris eius, quòd continebitur in ipsa dotis taxatione. Mãdantes quòd in omni casu, in quo dos veniret soluenda cũ augumento prædicto, vel sine, semper interusuria dotis p ea parte, quæ soluta non esset, seu alimenta debita ipsi mulieri, vsq;

quo

quo in effectu p solutione dotata fuerit, debeăt ad rationé quinq; pro centena, & ad rationé centenarij singulo anno, nisi aliter p partes conuentu fuerit, & mulieres vt supra dotădæ interim alimétari debent a dotare debentibus, vt in statuto sub Rub. De successione descendentiũ in bonis ascendentiũ masculis continetur. Et si contigerit aliquas ex prædictis mulieribus in euentu dotis sibi restituendæ soluto matrimonio absq; eius dolo, facto vel culpa non possentibus maritis, & alterius cuiuscunq; ad restitutionem obligati recuperare dotem suã, tunc teneantur hæredes ipsorũ ascendentiũ, qui eã excluserunt, & oés alij, qui de iure Communi primo loco tenebantur eã dotare eã modo ipsi dotare modo, & forma prædictis mulier aũt, quæ iterũ dotaretur, teneatur, & debeat solenniter, & p publicum instrumentũ cedere ipsis dotantibus oés actiones suas, & oia iura, & quas ipsa habet, vel habere posset eã, & occasione primæ dotis, & si dicta cessio facta non fuerit, p facta ipso iure, & solenniter fit, & esse intelligatur, non obstante statuto sub Rub. De iuribus non cedendis. Insuper statuimus quod quibuscunq; mulieribus dotes suas petẽtibus, & non habẽtibus vnde se alere, alimenta, ac expensæ litis p dote consequẽda præstari debeãt ab illis, q ex forma Iuris Communis, vel stat. nostrorũ eas dotare, vel quoquo modo ipsis restituere dotes tenẽtur. debeãt tñ dictæ mulieres, si filios non habuerint, operari ad cõmodũ, & vtilitaté dotare debentiũ, si non sunt ipsi mulieri penitus extranei. Et p prædictis dote, & alijs, & constituẽdis, vel taxãdis vel soluẽdis, aut aliter exequẽdis, bona oia, & singula eorũ, in quorũ bonis dictæ mulieres dotãdæ essẽt, intelligãtur & sint eisdẽ specialiter hypothecata pacto precarij, & agi possit ĩ forma. Et ad ea bona deueniri, licet possessa fuerit p tertiũ possessoré nulla excussione facta.

¶ De successione ascendentium in bonis descendentium. RVB. CL.

SI quis, vel si qua, intestatus, vel intestata decesserit, siue testabilis fuerit, siue non, nullis post se relictis descẽdẽtibus, ascendẽtes masculi, & p masculos, saluis ijs, quæ dicentur in sequẽti statuto sm̃ ius commune succedãt ipsi defuncto, exclusis penitus matre, & oibus alijs ascendẽtibus ex linea materna, & hoc procedat et in bonis pertinentis ad defunctũ mediãte consanguinitate, seu successione matris, vel alterius ex linea materna coniuncti. Volumus tñ ipsi casibus matri, & oibus coniunctis ex latere materno, qui de iure communi succedere possent defuncto, vna cũ ascendentibus masculis præstari alimẽta victus, & vestitus sm̃ vires facultatũ, & bonorũ illius, a cuius hæreditate excluduntur, ita tñ quòd prædicta mater, & eius coniuncti vt supra teneantur prædictis ascendentibus masculis conferre fructus dotium, & bonorum suorum.

¶ De successione agnatorum transuersalium. RVB. CLI.

VT consulamus agnationi, quã diuitijs abundare valde cupimus, ordinamus quòd si aliqua psona, siue fuerit testabilis, siue non, ab intestato decesserit absq; descẽdẽtibus legitimis, & naturalibus, vel legitimatis, vt in stat sub titulo, De successione descendentiũ in bonis ascendentiũ, masculorũ: ipsi sic decedẽti succedãt eius agnati masculi priores ĩ gradu vsq; ad quartũ gradũ inclusiue, numerãdo gradus sm̃ ius ciuile, exclusis sorore, vel sororibus, matre, auia, & pauia, tã paternis, quã maternis, & filiabus fratrũ præmortui, & oibus alijs coniunctis p lineã dictarũ psonarũ vt supra exclusarũ. Consequãtur tñ mater, & auia, vel pauia prædictæ, vltra dotes suas, toto tpe vitæ earũ vsufructũ legitimæ, quæ eis ab

 inte-

intestato alias de iure communi debita esset in bonis dictæ psonæ defunctæ, & soror vsufructū, vel sorores dimidiæ portionis eius, quòd ad se de iure communi spectaret, qui vsufructus post mortem vnius cuiusq; prædictarum mulierum consolidetur cum proprietate pro parte ad mortuam spectante. Et quæ dicta sunt in præsenti & præcedenti statuto locum habeant, & procedant, vbi etiam concurrerent ascendētes, & trāsuersales, excludēdo mulieres ipsas respectiue.

¶De successione in bonis ingredientium religionem. RVB. CLII.

QVoniā, vt pluries in præcedētibus statutis nostris clarissime expresū fuit, intētionis nostræ est conseruare agnationē opulētā, cū in hoc summopere versetur fauor publicus, ideo sancimus quòd bona omnia, & iura etiam in spe probabili consistentia cuiuslibet volentis ingredi religionem, si sequatur ingressus & religionis professio intelligantur & sint ipso iure ante eius ingressum trāslata in personam illorum, vel illius, qui de iure communi, vel ex forma stat. nostrorum ab intestato succederent, nisi ante religionis primum ingressum ipse ingrediens aliter de bonis, & iuribus suis legitime disposuerit.

¶De successione viri, & vxoris. RVB. CLIII.

SAncimus quòd Authentica. Præterea C. vnde vir, & vxor. & leges, ex quibus sumitur, locum non habeant, sed abrogatæ sint, excepto tñ quòd in casibus, in quibus locum habent, volumus supstitē quousq; vixerit & vitam vidualē seruauerit loco ꝓprietatis habere tm̄ vsufructū patris, seu portionis illius quæ sibi defertur ex beneficio dictæ Authēticæ, Præterea. Suprascripta tamen locum tā tum habeant extantibus agnatis, vel cognatis defuncti vsq; ad quartum gradū computan. secundum ius canonicum agnoscentibus hæreditatem defuncti.

¶De termino dādo ad deliberādū, & ad adeundū hæreditatē. RVB. CLIIII.

QVia, vt docuit experientia, quæ est rerū magistra, obuiandū est malitijs hominū ideo statuimus quòd si aliqua psona quātumcunq; minor, quæ prius hæreditatē legitime sibi delatā non adierit, vel in ea se immiscuerit, petierit ī iudicio p se, vel eius legitimū agentē terminū ad deliberandū, an acceptare velit dictā hæreditatē, vel ad eā adeūdā, seu se immiscēdū in dicta hæreditate, & conficiendū inuētariū assignetur ei terminus sūi quòd prudētiæ iudicis conuenire videbitur, dūmodo non excedat tēpus xxx. dierū continuorū. Et talis terminus [illegible]t simpliciter petitus fuerit, & assignatus ad deliberādū, intelligat̄ tū. & sic as[illegible]psēt ad adeundā hæreditatē, vel ad immiscen. se in ea, & ad conficiēdū in[illegible]riū, quo termino elapso illa psona, quæ terminū prædictū p se, vel media[illegible]us legitimo agente petierit, si expresse infra dictū tēpus ipsā hæreditatē per publicū instrumentū legitime, & solēniter non repudiauerit, intelligatur simpliciter, & efficaciter p aditionē seu immistionē ipso iure dictā hæreditatē adiuisse, & in ea se immiscuisse, nec possit contra terminū vt supra statutū concedi p iudicē restitutio in integrū ex capite minoris ætatis, vel alia quacunq; de cā. Si aūt peteretur restitutio aduersus aditionē, seu immissionē factā virtute pñtis stat. concedimus petētē audiri debere in his casibus, in qbus de iure communi restitutio eidē competeret ad repudiādū hæreditatē p eū prius acqsitā, & restitutione concessa ītelligat̄ statim hæreditatē ipsā repudiasse, & aduersus hāc repudiationē non possit aliquo modo restitui vt supra. Et pñs stat. sit pcisū, & tūcū, & iuiolabiliter obseruet̄ p quēlibet iusdicentē, sub pœna piurij, & lib. L. quæ

Alex. cons. 139. lib. 1. ... in l. 1. ... Alex. cons. 44. ... cons. 30. ...

...in l. ... agend.

pœna ꝑ dimidia applicetur parti læsæ,& pro alia dimidia Communi Mutinæ.

¶ De iure hæreditario non acquisito ad hæredes transmitteñ. RVB.CLV.

VT resecetur difficultates,quæ quotidie occurrere possunt, mãdamus quòd si vlla hæreditas, vel ius aliqđ hæreditariũ deferatur alicui mulieri in quacunq; ætate constitutæ,vel alicui masculo minori annorũ xxv.si viuẽtibus prædictis, vel aliquo prædictorũ ipsa hæreditas,vel ius hæreditariũ non fuerit ab eis acquisitum(si tñ acquiri potuit)transmissa,& transmissum ipso iure intelligatur esse,& sit ad quoscunq; hæredes suos,vel extraneos ex testamento,vel ab intestato.In masculis aũt maioribus annis xxv.ius Commune sequi volumus.

¶ De bonis mulieris nubentis forensi. RVB. CLVI.

STatuimus quòd oĩa,& q̃cũq; bona mulieris ciuitatis, & districtus Mut. quæ nupserit alicui forensi ptineant, & sint pro duabus partibus ex tribus attinentiũ ipsius mulieris,salua gradus prærogatiua sm̃ formã iuris,vel stat.nostrorũ,ita tñ quòd dicta mulier vsquequo vixerit potiatur, & consequat vsufructũ dictarũ duarũ partiũ.Itẽ volumus,& mãdamus,quod q̃libet mulier nubẽs vt supra sit ĩcapax ex testamẽto,vel ab intestato oĩum,& quorũcunq; bonorũ cuiuscunq; ciuis,vel districtualis Mut.etiam si prius sibi dicta bona essent acquisita.

¶ Quod domus destructa pro bono Communi,& incendij arcendi causa emendetur. RVB. CLVII.

SI domus vna,vel plures,fuerit,vel fuerint,destructa,vel destructæ,vel interci sæ in vrbe Mut.vel burgis,seu suburbijs incendij arcendi cã,ne vltra procederet,& sic continuando vlteriora corriperet,domus a Communi Mut.emẽdetur arbitrio duorũ bonorũ virorũ intra duos menses,licet incendiũ non peruenisset ad dictã domũ,vel domos sic vt supra destructas. Et si contigerit domũ alicuius vicini comburi in vrbe Mut.vel suburbijs in totum,vel in partẽ, vel ei dãnum aliquod datũ fuerit causa,vel occasione incendij cœpti in alijs domo, vel ædificio,vel loco,damnum ipsum vicino illatum emẽdari debeat a Communi Mut.nisi ostendatur dolosus incendiarius,qm̃ eo casu volumus ipsum incẽdiarium teneri ad emendationem prædictam. Nulla autem damni emendatio a communi fiat ei,in cuius domo,vel loco incendiũ quomodocunq; ortũ habuerit siue fortuito,siue habitantiũ culpa ortũ fuerit dictũ incendiũ,siue dolo tertij,vel culpa,sed hoc vltimo casu iura sint ei salua contra incendiarium prædictũ.

¶ Quod verba prolata in genere masculino intelligantur prolata in genere fœminino. RVB. CLVIII.

STatuimus,& ordinamus quòd verba ꝓlata in genere masculino ĩ q̃buscunq; stat.positis in pñti secũdo libro voluminis stat.intelligant ꝓlata et in genere fœminino,& ipsũ genus fœmininũ compræhẽdatur,vbi non repugnet ratio recti sermonis,& ĩtellectus,& ubi ex uerbis,uel mẽte de contrario non appareat.

¶ Qui intelligantur potentes. RVB. CLVIIII.

POtentes intelligi uolumus oẽs,qui castella,arces,seu fortilicia, siue castellum,arcem,uel fortiliciũ teneant in Episcopatu,uel Duc.Mut.uel in confinibus,& prope confines ciuitatis Mut.& omnes de ipsorum agnatione,nisi tales de agnatione prædictorum habitarent in urbe Mutinæ, & sustinerent onera quæcunq; cum Communi Mutinæ,& cum alijs ciuibus ciuitatis Mutinæ.

Finis secundi libri Statut.Ciuitatis Mutinæ.

LIBER TERTIVS STATVTORVM CIVITATIS MVTINAE.

De Maleficijs in quibus Potestas habet arbitrium. RVBRICA. I.

N his omnibus & singulis maleficijs. s. homicidijs, pace rupta, incendio, tradimento, strata robata, deprædatione, vel rapina, hauersis vel personarum, in furtis, & falsis testibus, falso instrumento, falsam monetam fabricãtibus, tonsatoribus monetæ, qui vsus fuerit falsis testibus, falso instrumẽto, in ferutis sanguinolentis factis cum spata, vel alijs armis vetitis, & in eo qui traxerit cum balista, vel arcu contra aliquẽ vel ad domum alicuius, & in quolibet, & de quolibet delicto commisso per comitatinum, vel rusticum, vel forensem in personam alicuius ciuis ciuitatis Mut. Et de quolibet alio crimine pro quo veniret imponenda pœna corporalis, vel pecuniaria excedens quantitatem centum libr. Mut. habeat Potestas arbitrium inquirendi suo officio per se, vel per suos iudices. In alijs autem quibuscunq; criminibus negotijs vel factis, vel delictis, vel aliquo eorum non possit Potestas, vel aliquis officialis D. Potestatis, vel Communis Mutinæ inquirere suo officio, nec per inquisitionem procedere etiam facta denunciatione per Capitaneum cinquantinæ. Et si Potestas, vel aliquis ex suis Iudicibus, aut familia contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit circatores Communis Mut. teneantur dictum Potestatem condemnare p qualibet vice in trecẽtis libr. Mut. nec processus inde subsecutus teneat ipso iure. Quod statutum in qualibet sui parte sit præcisum, nec possit absolui.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones i. ij. iij. iiij. & v. ad hoc statutum facientes.

In quibus maleficijs commissis tempore alterius Potestatis nouus Potestas possit procedere. RVB. II.

DE maleficijs, seu iniurijs de quibus tamen aliàs possit inquiri commissis tempore alterius Potestatis inquisitiones possint fieri per sequentes Potestates si fuerint commissa infra vnum mensem ante introitum dicti Potestatis. Si vero commissa forent per dictum mensem ante introitum dicti Domini Potestatis non possit ipse Potestas, nec aliquis officialis Communis Mutinæ procedere sub pœna tercentarum librarum Mutin. pro qualibet vice cuilibet contrafacienti per sindicatores imponenda, & exigenda excepto quam de homicidijs, pace rupta incendio, tradimento, strata robata, deprædationibus, rapinis, furtis, falsis testibus, falso instrumento, & falsam monetam fabricantibus, & expẽdentibus, tonsatoribus, & vtentibus falsis testibus, & falso instrumento, violatoribus monialium, & raptoribus virginum, per violentiam violantibus honestas mulieres, sodomijs agentibus, & patientibus maioribus quatuordecim annis, & lenocinium committentibus, seu tractantibus.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisionem vi. ad hoc statutum facientem.

De ordine procedendi in maleficijs infra quantum tempus debeat quæstio criminalis terminari. RVB. III.

STatuimus, & ordinamus quod accusatione porrecta coram Domino Potestate, & iudice maleficiorum, & satisdatione præstita de accusatione prosequenda secundum formam nostri statuti positi sub Rubrica De satisdatione præstanda ab accusatore vel accusato ipse Potestas, vel Iudex antequam dictam accusationem admittat teneatur deferre sacramentum calumniæ ipsi accusatori, & ipso præstito ipsam accusationem admittat, & ipsa accusatione admissa vel inquisitione formata citetur ipse accusatus, vel inquisitus secundum
l. 2. rub. 3. fol. 75. formam nostri statuti positi sub rubrica De citationibus fiendis, vt infra quinque dies coram ipso iudice debeat comparere ad se defendendum, & excusandum a dicta accusatione, vel inquisitione. Et si in dicto termino comparuerit, & copiam accusationis, vel inquisitionis petierit decernatur sibi copia dictæ inquisitionis vel accusationis, videlicet ipsius accusationis, expensis accusatoris, & inquisitionis sine aliqua solutione fienda notario dictæ causæ, & ipsi statuatur terminus trium dierum a die habitæ copiæ, vel oblatæ ad respondendum ipsi accusationi, vel inquisitioni. Cuius tamen responsio non admittatur, & pro non facta intelligatur nisi primo ipse accusatus, vel inquisitus satisdederit secũdum formam prædicti statuti vel nisi ipse detentus remaneret, aut quia ipsam securitatem præstare non posset, aut quia de tali delicto foret accusatus, vel inquisitus quòd detentus stare deberet secundum formam statuti positi sub rubrica De non tenendo aliquem detentum &c. Quo termino trium dierum elapso, siue responderit, siue non lis habeatur pro contestata non obstantibus quibuscunque exceptionibus oppositis, quæ tamen saluæ sint, & examinetur postea quandocunque ante conclusum in causa Et responsione facta si responderit vel dicto termino lapso currat ipso iure tam accusatori quam accusato, & tam iudici quàm inquisito terminus viginti dierum continuorum ad probandum, & probarum habendum per omnem modum, genus, & speciem probationis de iuribus suis. Quo termino elapso incontinenti die sequenti prima iuridica publicatus sit & esse intelligatur processus & dicta & attestationes testiũ. Et currat ipso iure ad reprobãdum, & reprobarum habendum terminus octo dierum continuorum, infra quorum primos duos dies teneatur dare notarius copiam processus, & actitatorum vtrique parti si copia ante petita fuerit sub pœna decem librarum Mutin. post quem terminum octo dierum prima die sequenti iuridica conclusum sit, & esse intelligatur in dicta causa. Et concluso in causa, vel habito pro concluso, vt supra teneatur ipse Potestas infra decem dies continuos proxime sequentes ipsam causam terminasse citatis tamen partibus, vel parte ad ipsam sententiam audiendam secundum formam statuti positi sub rubrica De citationibus fiendis sub pœna librarum centum Mutinen. ipsi Potestati, & iudici prædicta omnia non obseruantibus pro qualibet vice auferenda, nisi iusta, & probabili causa fuerint dicti Dominus Potestas & iudex impediti. Et post dictum terminum instantia pereat & nihilominus teneatur ad damna, & interesse accusationis, accusati, vel inquisiti. Et incontinenti lapsa dicta instantia accusatus, vel inquisitus, & eius fide-

fideiussor absoluti sint,& esse intelligantur fictione præsentis statuti. Et si carceratus esset ipse accusatus,vel inquisitus debeat incontinenti relaxari sub pœna antedicta. Et prædicta sibi locum vendicent quando accusatus, vel inquisitus comparuit,& negauit contenta in accusatione,vel inquisitione, vel exceptiones,seu exceptionem opposuerit. Sed si confessus fuerit in accusatione vel inquisitione contenta in iudicio iudice pro tribunali sedente in palatio iuris ad bãchum maleficiorũ ipsa confessione facta si fuerit detentus mittatur illico ad carceres Communis Mutin. Et si in dicta confessione perseuerauerit quia eam non reuocauerit,vel aliam defensionem non fecerit legitimam infra duos dies proxime sequentes tunc dictis duobus diebus elapsis infra octo dies proxime sequentes possit,& debeat dictus Dominus Potestas prædictum accusatum, vel inquisitum sic confitentem,& perseuerantem condemnare sub pœna prædicta irremissibiliter auferenda per sindicos. Si vero dictus accusatus, vel inquisitus prædictam confessionem vt supra factam infra duos dies quouis modo reuocauerit,vel aliam legitimam defensionem fecerit tunc dictus Potestas,& iudex dictam talem reuocationem,vel defensionem admittere teneatur,& debeat sub pœna prædicta & illico statuere dicto accusato , vel inquisito terminum quinq; dierum continuorum proxime futurorum ad probandum,& probatum habendum per omnem modum,genus,& speciem probationis dictam reuocationem,vel legitimam defensionem. Possit tamen dictus Potestas,& Iudex dictum terminum prorogare,prout eis videbitur considerata qualitate facti,vel defensionis. Qua dilatione finita teneatur, & debeat ipsum talem inquisitum,vel accusatum condemnare,vel absoluere sub pœna antedicta infra tres dies proxime sequentes. Si vero accusatus,vel inquisitus,citatus vt supra non comparuerit infra dictum terminum,tunc banniatur ipse accusatus, vel inquisitus per vnum ex bannitoribus Communis Mutinæ sono tubæ præmisso super arengheriam palatij Communis Mutinæ in certa quantitate pecuniæ, quæ videbitur dicto iudici,in quo banno exprimatur causa ipsius banni,& delictum de quo bannitur,& ipso banno sibi dato vt supra si non comparuerit infra octo dies continuos proxime sequentes tunc iterum citetur ad arengheriam per vnum ex bannitoribus Communis Mutinæ sono tubæ præmisso & per vnum nũtium in scriptis ad locum vbi citationes fieri debent secundum formam nostrorum statutorum, quòd infra alios octo dies continuos proxime sequentes debeat comparere coram dicto Domino Potestate , vel iudice ad faciendum se extrahi de dicto banno, & ad se defendendum, & excusandum a dicta accusatione , vel inquisitione exprimendo causam propter quam accusatus vel inquisitus est. Quæ citationes,& bãnum ponãtur per notarium dicti processus per ordinem in libro dicti processus. Et elapso dicto termino vltimæ citationis dictus accusatus,vel inquisitus non comparuerit habeatur pro confesso , & ipsum teneatur Potestas condemnare secũdum formam nostrorum statutorum infra x. dies proxime sequẽtes sub pœna antedicta. Volumus tamẽ quòd quãdocũq; ante publicationem sentẽtiæ,& condemnationis possit dictus accusatus,vel inquisitus comparere,& se excusare , & defendere non obstantibus prædictis.

N 2 Et

Et ex tunc videlicet ipsius defensione facta currant termini, & dilationes supra statutæ, & limitatæ in citato comparente. Et omnia alia locum sibi vendicent, ac si in principio comparuisset. Concedimus tamen licentiam Potestati & iudici antedictis procedendi ad capturam cuiuscunq; inculpati de delicto ex quo veniret corporaliter puniendus, vel etiam pœna pecuniaria si modo dubitaretur an esset talis inculpatus minus idoneus ad dictam pœnam soluendã, vel de delicto ex quo posset subijci tormentis secundum formam nostri statuti positi sub rubrica de non subijciendo aliquem tormentis. Et vbicunq; in casu permisso reperietur accusatus, vel inquisitus detentus, non requiratur prima citatio de qua supra. Et si veniret corporaliter puniendus talis detentus: possint ipse Potestas, & iudex arctare ipsum ad respondendum inquisitioni tãtum non data dilatione trium dierum ad respondendum ipsi inquisitioni quam dari supra disposuimus ad respondendum inquisitioni, vel accusationi. Et quæ supra dicta sunt sibi locum non vendicent in accusationibus damnorum datorum, nec gabellarum, saluo quàm quòd admittantur defensiones eorum quandocunq; ante publicationem sententiæ vt supra.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones vij. viij. viiij. & x. ad hoc statutum facientes.

¶ De satisdatione præstanda ab accusatore, & accusato.

RVBIRCA. IIII.

STatuimus, & ordinamus quòd quicunq; aliquem accusare voluerit antequàm eius accusatio admittatur, teneatur, & debeat fideiussorem præstare de ipsa accusatione prosequenda, & de expensis restituendis, & condemnatione de eo fienda soluenda si non probauerit, vel prosecutus non fuerit dictam accusationem, vel succubuerit, & accusatio admissa ipsa fideiussione non præstita pro non admissa habearur, & sit, & processus inde secutus non valeat, nec teneat ipso iure. Et nihilominus iudex qui ipsam accusationem admiserit ipsa fideiussione non præstita incurrat pœnam vigintiquinque librarum Mutin. Et prædicta vendicent sibi locum nisi ipse accusare volens vellet stare detentus in carceribus Mut. pro prædictis obseruandis, quo casu non teneatur ad ipsam fideiussionem præstandam. Teneatur etiam accusatus, & inquisitus antequam eorum defensiones admittantur fideiussionem præstare de iudicio sisti, & iudicato soluendo in casu quo præstita fideiussione veniret relaxandus secundum formam nostrorum statutorum, vel stare detentus. Et eius responsiones, vel defensiones aliter non admittantur, & admissæ non valeant, & pro non factis habeantur. Et nihilominus Iudex admittens incurrat pœnam suprascriptam.

¶ De pœna non probantis, vel non prosequentis accusationem.

RVBRICA. V.

QVicunq; accusauerit aliquem de delicto de quo veniret puniendus corporaliter, & dictam accusationem non fuerit prosecutus, vel non probauerit, siquidẽ dicta pœna corporalis esset mortis, vel mẽbri abscissionis condẽnetur ipse accusator in libris centum Mut. Si vero minor pœna veniret imponenda condemnetur ipse accusator in quinquaginta libris Mut. Sed si veniret imponenda pœna pecuniaria siquidem quingentarum librar. Mut. vel maior con-

da pœna pecuniaria siquidem quingentarum librarum Mutinenſ. vel maior condemnetur in libris xxv. Mut. Si vero minor quingentarum librarum, maior tamen centum condemnetur in x. libris Mut. Abinde vero infra condemnetur pro qualibet libra condemnationis, quæ veniret de eo ficda in vno soldo Mut. Et nihilominus condemnetur in expensis dãnis & intereſſe. Et prædicta ſibi locum non vendicent ſi ipſe accuſator deſiſteret ab ipſa accuſatione, ſeu ipſius accuſationis abolitionẽ impetraret de voluntate, & conſenſu ipſius accuſati. Quam abolitionem quandocunq; ante publicationem ſententiæ impetrari poſſe, & concedi debere volumus, & mandamus. Qua abolitione impetrata de voluntate accuſati vt ſupra non poſſit ex ipſa accuſatione ſententia ſequi, & ſecuta non valeat. Et nihilominus ipſe Poteſtas, & iudex, & eorum quilibet qui dictam abolitionem non concederent, vel ipſa petita procederet condemnetur in centum libris Mut. ab ipſis irremiſſibiliter auferendis.

¶ De non ſubijciendo aliquem tormentis. RVB. VI.

STatuimus, & ordinamus quòd Poteſtas Mut. eius iudices milites, & alij officiales Communis Mutinæ non poſſint, nec debeant aliquem ſubijcere tormentis, ſeu alicui generi tormentorum niſi præcedant inditia ſufficientia ad ſubijciendum dictis tormentis, & niſi pñs ſit vnus ex notarijs maleficiorũ Communis Mutinæ ſub pœna tercentarũ libr. Mutin. ab ipſo Poteſtate, vel officiali præſens ſtatutũ non obſeruante irremiſſibiliter per ſindicatores auferenda pœna tãtundem ipſis imminente. Et ſi petita fuerit copia inditiorum teneatur ipſe Poteſtas & quilibet alius officialis dictam copiam antequam ad torturã procedant dare & dari facere petenti quem torquere voluerint, vel alteri eius nomine. Et ſi ipſe ſubijciendus tormẽtis, vel alius eius nomine in petendo dictam copiam inditiorum obtulerit ſe paratum dicta indicia purgare; ſtatuitur per ipſum Poteſtatem, vel officialem terminus congruus eius arbitrio ad ipſa inditia purganda. quo elapſo ſi non fuerint purgata, & ſufficientia fuerint ipſa inditia poſſit ad torturam procedere, & ipſum talem contra quem forent dicta inditia tormentis ſubijcere. dum tamen præſens ſemper ſit vnus ex dictis notarijs maleficiorum per quem ſcribi volumus & mandamus ipſa inditia, & genus ipſorum tormentorum, ac quantitatem ſub pœna vigintiquinq; librarum Mutiñ. a notario qui adhibitus tormentis prædicta adimplere omiſerit. Et ſi prædicta facta non fuerint, & obſeruata vt ſupra non poſſit ex confeſſione ſecuta per tortum inquiſitio, nec ſententia ſequi nec proceſſus formari. Et ſi formatus fuerit, ſeu ſententia lata fuerit non valeat ipſo iure. Et nihilominus ipſe Poteſtas, & alius officialis prædicta non obſeruantes pro quolibet ex contentis in præſenti ſtatuto omiſſo, vel contrafacto pœnam prædictam libr. tercẽtarum Mutineñ. incurrat ipſo iure, nec poſſit ipſe Poteſtas, vel aliquis alius officialis ſub pœna antedicta aliquem ſubijcere tormentis etiam præcedentibus inditijs, niſi in caſibus, & pro delictis infraſcriptis videlicet, pro homicidio, pace rupta, incendio, tradimento, ſtrata robata, deprędatione, rapina haueris, vel perſonarum, furto, falſis teſtibus, falſo inſtrumento, falſam monetam fabricantibus, & vtentibus, & tonſatoribus monetæ. Et ſi quis vſus fuerit falſis teſtibus, vel falſo inſtrumento, & falſum inſtrumentum

N 3 fa-

fabricantibus, sodomijs tàm contra agentes quàm patientes maiores tamen quatuordecim annis, in ferutis sanguinolentis ex quibus os fractum fuerit, vel membrum debilitatum, vel cicatrix remanserit. Et in quolibet alio delicto pro quo veniat imponenda aliqua pœna corporalis, vel pecuniaria maior tamen centum librarum Mutineñ. Et in quolibet delicto commisso per aliquem comitatinum, vel rusticum, vel forensem in personam alicuius ciuis Mutin. Et hoc statutum sit præcisum, & truncum nec possit fieri statutum, prouisio, & reformatio, vel decretum in contrarium, & si factum fuerit non valeat, nec teneat ipso iure.

De accusationibus, inquisitionibus, & denunntiationibus mittendis ad cameram. RVB. VI.

AD euitandas fraudes quas quotidie fieri videmus, statuimus, & ordinamus quòd Potestas, & eius iudices teneantur ea die, vel sequenti qua producta fuerit accusatio, vel denuntiatio coram ipsis, vel eorum aliquo, & qua per ipsos vel eorum aliquem formata fuerit inquisitio copiam ipsius accusationis, denũtiationis, vel inquisitionis mittere ad cameram actorum Communis Mut. & in ipsa ipsam deponere sub pœna prædicta non obseruanti centum libr. Mut. Et nihilominus accusatio, denuntiatio, vel inquisitio, cuius copia non fuerit transmissa vt supra, & processus exinde secutus sint nullius momenti efficaciæ, vel valoris. Et notarius cameræ actorum teneatur dictam copiam recipere, & super ipsam diem præsentationis illico scribere, & ipsam in dicta camera reponere, & infilzare sub pœna decem librarum Mut. Nec possint dictus Potestas, vel iudices missa dicta copia vt supra ipsam accusationem, denuntiationem, vel inquisitionem mutare, corrigere, vel emendare, nec mutari, corrigi, vel emendari permittere sub pœna centum librarum Mutin. Quæ locum non habeant in accusationibus damnorum datorum.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xi. & xij. ad hoc statutum facientes.

Quòd nomen, & pronomen, & vicinantia cuiuslibet in qua habitat qui denuntiabitur, vel accusabitur, siue contra quem inquiretur aliquid de aliquo facto, & etiam in condemnatione scribatur per quemlibet Not. qui aliquid scribet de prædictis. RVB. VII.

STatutum est ad hoc vt condemnationes facilius recuperentur, & ne aliquis error impediat recuperationem ipsarum quòd quotiescunq; fiet aliqua accusatio, seu denuntiatio, siue ex officio inquiratur quòd debeat scribi nomen, & pronomen accusati, seu denuntiati, seu illius contra quem fieret inquisitio ex officio, & nomen loci, seu villæ, seu castri, seu vicinantiæ in qua habitat. Et quòd tabellio in qualibet condemnatione scribere debeat nomen, & pronomen condemnati, & locum, & vicinantiam in qua habitat. Idem faciat de fideiussore dato a quolibet accusato, seu denuntiato, vel ab eo contra quem procederetur ex officio. Et si tabellio aliquid ex his prætermiserit Potestas, teneatur eum condemnare in centum soldis Mut. sine remissione. Et quòd si notarij non receperint idoneã securitatẽ compellãtur soluere de suo, quod exigi non posset a principali, vel a fideiussore, sicut compelleretur principalis, & si-

& fideiussor. Possit tamen habere regressum contra principalē & fideiussorē & ei fiat ratio, quemadmodū fieret communi per officiales communis Mutinæ.

¶ De non detinendis malefactoribus vltra taxatum terminum.

RVB. VIIII.

NOn possit nec debeat Potestas nec aliquis alius officialis communis Mutinæ aliquem pro maleficio detinere in palatio communis Mutin. vltra tres dies continuos, sed teneatur ipsum mittere ad carceres communis Mut. vel ipsum relaxare sub pœna tercentarum libr. Mut. a contrafaciēte irremissibiliter auferenda. In carceribus aūt non possit aliquem detinere, seu detineri facere vltra quinquaginta dies continuos, sed debeat ipsum absoluere vel condemnare infra dictum terminum sub pœna antedicta irremissibiliter auferenda. saluo quòd si fuerit in pecunia condemnatus aliquis infra dictū terminū possit detineri donec soluerit condemnationē de eo factā, siue fuerit simpliciter in pecunia condēnatus, siue ad certā pœnā corporalē si non solueret aliquā q̄titatē pecuniæ in summā limitatam infra terminum in ipsa sententia assignatum. quo casu vsq; ad terminum præfixum possit in dictis carceribus detineri.

¶ De non tenendo aliquem detentum si dare voluerit securitatem

RVB. X.

NEmo in palatio seu in carceribus, nec alibi personaliter detentus retineri possit per Potestatē vel aliquē de sua familia, vel aliquem alium officialem, seu per præceptum alicuius eorū pro maleficio, vel quasi si paratus est satisdare, de se repræsentando, vel soluēdo totū, quod esset condemnādus illa occasione, de qua inculparetur, inquireretur vel denūciaretur, vel accusaretur. Et iudex teneatur certificare quantitatē in qua qui dictā securitatē præstat, poterit condemnari sm̄ formam statutorum. Et ad plus non teneatur fideiussor datus. Saluo nisi esset denuntiatus vel accusatus, vel inquireretur contra eum de tali crimine, de quo deberet personaliter condemnari vel puniri & contra eum procedi, vel de delicto pro quo posset subijci tormentis, vel nisi in pœnam alicuius criminis veniret carcerandus. Et si Potestas vel aliquis de sua familia contra prædicta, vel aliquod prædictorū fecerit, condemnetur p circatores in tercētis lib. Mut. & in extimatione iniuriarū ei cui facta esset iiuria prædicta occasione.

¶ Quòd pax & cōfessio prosint infrascriptis casibus. RVB. XI.

STatuimus & ordinamus quòd quicunq; delinquēs qui ex delicto veniret pecunialiter tantum condemnandus, produxerit instrumentū pacis vel pacē factam legitime probauerit qn̄cunq; ante condemnationē consequatur remissionem duarum partium condemnationis fiendæ. Et quicunq; confessus fuerit delictum si ex dicto delicto venit pecunialiter tantum condemnandus, vt supra consequatur remissionē tertiæ partis condemnationis fiendæ si pacem non habuerit ab offenso. Si vero pacem habuerit & confessus fuerit condemnetur tantum in quarta parte eius in qua veniret condemnandus. Nec possit Potestas, nec aliquis officialis communis Mut. condemnare aliquem in maiori q̄titate, quam sibi liceat ex forma præsentis statuti sub pœna tercētarum librarum Mutinæ, quam incurrat ipso facto quotiens contrafactum fuerit.

Require in fine huius libri Male prorum Prouisionem xiij. ad hoc statutum facientem. fol. 231.

¶ Quòd nulla criminalis quæstio committatur consilio sapientis.
RVBRICA. XII.

POtestas ciuitatis Mut. puniat illos, qui puniendi sunt, cum consilio suorũ iudicum tantum in formam nostrorum statutorum. Et aliquæ quæstiones criminales, seu aliquis articulus, vel quid incidens vel emergens in dictis quæstionibus criminalibus non possint nec debeant committi consilio sapientis.

¶ Quòd Potestas Mut. punire teneatur stipendiarios ciuitatis Mutinæ.
RVB. XIII.

POtestas Mut. teneatur & debeat inquirere & procedere contra oẽs & singulos stipendiarios communis Mut. & ipsos punire, & condemnare de omnibus & singulis maleficijs, rixis & delictis, quæ, & quas insimul, cũ quacunq; alia persona fecerint, vel commiserint secundum formam nostrorum statutorum communis Mut. sub pœna librarum tercentarum Mut. si omiserit procedere vt supra & ad eius notitiam peruenerit tale delictum.

¶ De condemnationibus duplicatis scribendis. RVB. XIIII.

TEneãtur notarij ad maleficia deputati & alij notarij q rogati fuerint de aliquibus condẽnationibus, vel absolutionibus ipsas condẽnationes & absolutiones in duobus quaternis, siue libris scribere, videlicet in quolibet quaterno siue libro de per se. Et vnus quaternus, siue liber designetur massario generali communis Mut. alius vero quaternus, siue liber deponatur in scrineo tertij iudicis. Teneatur tamen ipse massarius generalis communis Mut. dare, seu dari facere folia pro scribendis duplicatis ipsis condemnationibus, vel absolutionibus noti prædictis vt hactenus consueuit.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisionem xiiij. ad hoc statutum facientem.

¶ Quòd Potestas & aliquis de sua familia non possit condemnationes exigere.
RVB. XV.

NOn possit Potestas ciuitatis Mut. nec aliquis Iudex, nec aliqs de eorũ familia condẽnationes exigere, nec exigi facere, seu pmittere sub pœna libr. x. Mut. p qualibet libra Mut. exacta ab ipso p sindicatores irremissibiliter auferẽda.

¶ Quilibet possit denunciare maleficia de nocte commissa. RVB. XVI.

ITẽ si contigerit aliqd graue maleficiũ vel ferutã committi in ciuitate Mut. vel burgis noctis tpe p aliquẽ ciuẽ, comitatinũ, vel aliã personã. Quod quilibet possit tale delinquentem publice, vel priuatim, prout voluerit dicto D. Potestati, vel eius curiæ denunciare, & accusare, & teneatur in credentia.

¶ Quòd qui ceperit bannitum, vel inimicum ipsum præsentare teneatur.
RVB. XVII.

ITem quòd si quis ceperit aliquem bannitum, vel aliquem inimicum Dñorũ Marchioñ. & communis Mut. quòd vnicuiq; licitum sit, & ea die, vel sequenti teneatur designare Potestati Mutinæ, & in fortiam communis reducere. Et qui contrafecerit condemnetur in quinquaginta libris Mutiñ.

¶ Quòd vbi non est determinata pœna per statuta ius commune seruetur.
RVB. XVIII.

STatuimus quòd Potestas Mutinæ, & alij officiales communis Mut. in condẽnationibus fiendis teneatur sequi formam statutorum communis Mutinæ

sub

ſub pœnis in ipſis ſtatutis comprehenſis. Et ſi comprehenſæ non eſſent in aliquo ſtatuto quod non obſeruarent incurrat pœnam pro qualibet vice, & quolibet articulo non obſeruato ipſi Poteſtas, & officiales, & eorum quilibet librarum centum Mutin. Vbi vero pœna non eſſet determinata per noſtra ſtatuta ius commune ſeruari volumus & mandamus ſub pœna antedicta.

Quòd nullus potens, qui non ſit conſuetus Iudex audeat præſtare patrocinium alicui perſonæ nec eſſe curator, vel procurator in aliqua quæſtione ciuili, vel criminali. RVB. XIX.

STatuerunt etiam quòd nullus magnus, vel potens, ſeu filius alicuius eorum de cætero audeat vel præſumat patrocinium præſtare alicui perſonæ in ciuili, vel criminali cauſa, ſeu quæſtione coram Poteſtate Mutinæ, ſeu aliquo officiali Communis Mut. nec eſſe curator, vel procurator, ſeu defenſor, vel adiutor cuiuſcunq; vocabuli niſi eſſet eis coniunctus parentela vſq; ad tertium gradũ, vel ſit conſuetus iudex & ſcriptus in matricula. Et qui contrafecerit ſoluat pro banno Communi Mutinæ, & condemnetur per Poteſtatem pro qualibet vice in vigintiquinq; libris Mutin. ſine remiſſione.

Quòd vicarius D. Poteſtatis poſſit ferre ſententias ſi contigerit Poteſtatem eſſe extra diſtrictum Mut. RVB. XX.

ORdinamus quòd ſi contigerit Poteſtatem eſſe extra ciuitatem, & diſtrictũ Mut. quòd eius vicarius poſſit ſententiam etiam ſanguinis, & capitalem ferre ſicut ipſe Poteſtas facere poſſet, ſi præſens eſſet.

De notis fiendis per iudicem maleficiorum. RVB. XXI.

STatutum eſt quòd iudex maleficiorum debeat ſcribere manu propria vel ꝑ aliũ fidedignũ notas oĩum accuſationũ, denũtiationũ, & inquiſitionum quæ corã ipſo fierẽt ſub pœna centũ libr. Mutiñ. ꝑ qualibet vice. Itẽ quòd ipſe iudex habere debeat ſemꝑ penes ſe in vno libro, ſiue quaterno, nomina, & ꝓnomina oĩum carceratorũ qui fuerint & erunt de cætero capti ꝑ communi Mut. & etiã cauſas, quare ſint ibi depoſiti Quem librum ſiue quaternum debeat deſignare ſucceſſori ſuo, & etiam oẽs ipſos carceratos perſonaliter deſignare in ꝑñtia Poteſtatis qui pro tẽpore fuerit in ciuitate Mutinæ ſub pœna xxv. libr. Mut. Et de his omnibus fiat publicum inſtrumẽtum, vt declaratum eſt ſub eadem pœna.

Require in fine huius libri Maleficiorum xvi. & xvi. Prouiſionẽ ad hoc ſtatutum facientem.

Quòd nullus detineatur in capella communis. RVB. XXII.

AD honorem & reuerentiam Dei, & omnium Sanctorum duximus ſtatuendum quòd de cætero nulla perſona detineatur ſiue cuſtodiatur pro aliquo maleficio, nec aliqua alia occaſione in capella communis Mut. Et hoc ſtatutum Poteſtas, & eius familia teneatur, & debeat obſeruare, & obſeruari facere inuiolabiliter, & præciſè ſub pœna vigintiquinq; libr. Mutiñ.

De bannitis pro infraſcriptis maleficijs non rebanniendis. RVBRICA. XXIII.

AD hoc vt malefactores de ſuis malis operibus grauamen, damnum, & iniuriam poſſint & debeant ſuſtinere. Et ne ſpe futuri beneficij vel ſubſidij cauſam habeant faciendi, vel operandi illicita contra honorem & bonũ ſtatũ DD. Marchionum & Communis Mutinæ, & mala conſuetudo hactenus obſeruata

tollatur: firmatũ & ordinatum est quòd quicunq; est, vel decætero erit positus, & scriptus in banno communis Mut. pro homicidio, vel robaria, incendio, assassinio, falsitate, ꝑditione, siue strata robata, filia, vel vxore alicuius rapta, vel corrupta ꝑ vim non possit ꝑpetuo exire de banno, vel condemnatione sibi dato, vel data, modo aliquo, vel ingenio, sed perpetuo esse & ꝑmanere in bãno Dñorum Marchionum, & Communis Mut. prout positus & descriptus est, vel fuerit, ita quòd nullũ statutum, reformatio, decretũ, prouisio, vel absolutio possit, vel debeat fieri in fauorẽ eorũ, vel alicuius eorum. Et si facta factũ, concessum, vel concessa fuerit, non valeat, nec teneat ipso iure, sed sm̃ formã condemnationis, & banni habeãtur pro bãnitis & condemnatis nullo remedio, vel exceptione obstãte. Ita quòd perpetuo possit offendi in ꝑsonis & rebus impune. Et quòd dñs Potestas possit & debeat suo arbitrio contra talẽ bãnitum inquirere, & eũ punire sm̃ formam iuris & statutorũ Communis Mut. Et per dictũ D. Potestatẽ, & consilium Mut. prædicta debeãt inuiolabiliter obseruari sub pœna mille libr. Mut. eidem D. Potestati totiẽs auferẽda quotiẽs fuerit contrafactum. Quam etiam pœnam incurrat Potestas, & quilibet officialis Communis Mut. qui quoquomodo procederet contra offensorem, vel offensores dictorum bãnitorũ. Ex alijs vero quibuscunq; maleficijs, vel delictis bãniti, nullatenus rebanniri possint, nec de bãnis cãcellari, nisi habita pace ab offenso si vixerit, vel si non vixerit ab eius hærede, & agnatis masculis omnibus existẽtibus infra tertium gradum inclusiue habitantibus in ciuitate Mut. vel comitatu. Et si aliqua reformatio, decretum, prouisio, vel absolutio facta fuerit in fraudem alicuius prædictorũ pace non habita vt supra non valeant, nec teneant ipso iure. Sed teneatur Potestas ipsos punire perinde ac si facta non fuerit sub pœna antedicta.

¶ De bannitis impune offendendis. RVB. XXIIII.

NE puersi de suis puersionibus valeãt gloriari: statuimus & ordinamus quòd quicũq; ꝑ maleficio sit bãnitus, vel ĩ futurum bãnietur ex quo debeat pati pœnã mortis, vel membri abscissionẽ, vel aliã pœnã corporalem sm̃ formã iuris, vel statutorũ communis Mut. impune realiter, & personaliter possit offẽdi, & ipso iure ab oĩ legitimo actu penitus sit exclusus. Et quicũq; ĩterfecerit aliquem bãnitum ex prædictis si fuerit bãnitus vnus, vel plures, qui bãnum prædictum interfecerit, vel ĩ fortiam Dñi Potestatis, & communis Mut. præsẽtauerit rebãniatur, & rebãniti esse intelligãtur fictione præsẽtis statuti. Si vero bãnitus non fuerit qui bãnitum ĩterfecerit, seu præsẽtauerit, vt supra habeat, & habere debeat a Communi Mut. pro quolibet bãnito præsẽtato, vel occiso libr. quinquaginta Mut. ĩcontinẽti ipso occiso, vel præsẽtato. Et Potestas ciuitatis Mut. singulis mẽsibus ĩ die Sabbati hora mercati teneat facere præconizari ad arẽghe riam palatij Communis Mut. & ĩ foro mercati præsẽs statutum, & contẽta ĩ eo sub pœna cẽtum libr. Mut. pro qualibet vice qua prædicta omiserit adĩplere.

¶ De concedenda licentia cuilibet bannito, & accusato, vel inquisito, vt veniat ad se defendendum. RVB. XXV.

STatutũ est quod si aliquis fuerit denũtiatus, vel accusatus, vel contra aliquẽ voluerit inquiri de aliquo maleficio, vel quasi, & ille tãlis fuerit bannitus Communis Mut. vel condẽnatus pro aliquo maleficio, vel quasi possit Potestas

&

& quilibet ex suis iudicibus corã quo prædicta fuerint, vel fieri vellent, dare ei fiduciã, vt possit venire corã eo ad se defendendũ de eo, de quo denuntiatus fuerit, vel accusatus, seu de quo contra eũ inquiri voluerit vsq; ad terminum, infra quẽ ex forma nostrorũ statutorũ quæstio, de qua esset accusatus, vel inquisitus, debeat terminari. Et si venerit infra dictũ terminũ interim talis bannitus, uel inquisitus debeat in carceribus Communis Mutinæ detineri, & continue imbogatus custodiri ita quòd interim sine voluntate D. Potestatis, vel iniuriã passi de dictis carceribus exire non possit, nec modo aliquo relaxari, & infra terminũ ei datũ in veniendo, stando, & redeundo non possit impune offendi. Qua fiducia data Potestas, vel aliqui officiales non possint eũ punire ꝑ primis bannis, vel condẽnationibus, si non inuentus fuerit culpabilis ex delicto de quo nũc inculpatur tpe fiduciæ, vel non culpabilis donec Potestas, vel alius officialis reduci fecerit talẽ bãnitũ, inquisitũ, vel condẽnatũ extra ciuitatẽ Mut. & districtũ, & eũ ibidẽ fecerit liberũ, & securũ dimitti. Et custodes carceris sic eũ custodire & imbogare teneãtur. Et si contrafactũ fuerit condẽnẽtur custodes i cẽtũ libr. Mut. & plus, & minus ad volũtatẽ D. Potestatis ĩspecta qualitate ꝑsonæ & negocij cuius condẽnationis medietas sit iniuriã passi & alia medietas sit Cõis.

¶ De non blasphemando Deum, nec sanctos, & de pœna apposita super hoc.
RVBRICA. XXVI.

NEmo debeat blasphemare Deũ, nec beatã virginẽ Mariã, nec alios Sanctos. Et qui contrafecerit Deũ, vel beatã Virginẽ Mariã blasphemãdo, vel desorando soluat ꝑ bãno ꝑ qualibet vice x. libr. Mut. Qui vero blasphemauerit, vel desorauerit B. Geminianum almificũ patronum nostrum Antistitem soluat ꝑ qualibet vice v. libr. Mut. Qui vero blasphemauerit alios Sanctos, & Sãctas puniatur ꝑ qualibet vice in tribus libr. Mut. medietas cuius banni sit accusantis, & si non poterit dictum bannum soluere ponatur ad catenã & stet per vnã diẽ.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xvij. & xviij. ad hoc statutum facientes.

¶ Quòd nullus debeat tractare contra honorem D. Marchionis, & Communis Mut. RVB. XXVII.

ITem statutũ & ordinatum est ad hoc vt ciuitas Mut. & districtus pacifice conseruetur sub dominio dicti Domini Marchionis quòd aliqua persona cuiuscunq; conditionis existat, non audeat, nec præsumat dicto, vel facto aliquid tractare, ordinare, vel operari contra honorem dicti Domini Marchionis, & bonum, & pacificum statum ciuitatis Mut. & districtus. Et quòd Dominus Potestas Mut. & eius iudices, & quilibet eorum habeant liberum, generale, & absolutum arbitrium procedendi, & inquirendi omni modo contra omnes, & singulos qui dicerentur modo aliquo conscij, seu culpabiles de prædictis, vel aliquo prædictorum, vel dependentibus ab eisdem, & puniendi realiter, & personaliter ad eorum, & cuiuslibet eorum liberam voluntatem. Saluo semper, & reseruato mandato prædicti Domini Marchionis non obstãtibus aliquibus statutis, prouisionibus, & reformationibus factis, vel quæ fierent in contrarium loquentibus. Et quicquid dixerint, & fecerint in prædictis, & circa prædicta valeat, & teneat de iure, & intelligatur legitime factum.

¶ De puniendo pandentes credentias. RVB. XXVIII.

STatutum & ordinatum est quòd si aliqua tractarentur, ordinarentur, vel fierent per D. Potestatem, vel regimen, & sapientes siue de per se, siue cũ Adiũctis super aliquo facto, seu negotio, & imposita essent in credentia de prædictis per ipsos sapientes, vel adiunctos, & aliquis panderet alicui, vel in aliquo referret quæ ordinata essent nisi primo publicata essent incurrat ipso facto pro qualibet vice talis pandens pœnam xxv. libr. Mut. quam soluere teneatur infra xx dies postquam constiterit de propalatione legitime. Et si non soluerit infra dictum terminum lingua ei amputetur.

¶ De proditoribus Nonantulæ. RVB. XXIX.

STatutum est quòd proditores qui prodiderunt Nonantulam, & dederũt castrum Nonantulæ in manibus Bononiensium sint perpetuo banniti Dominorum Marchionum, & Communis Mutinæ ipsi, & eorum filij, & hæredes, & omnia bona sua publicata semper remaneant in Communi. Et si aliquo tempore ipsi, vel aliquis eorum venerint in fortiam Dominorum Marchionum, vel Communis Mut. furcis suspendantur. Et hoc statutum sit truncum, & præcisũ & inuiolabiliter debeat obseruari, nec possit tolli nisi decem partes ex duodecim consilij generalis Communis Mut. facto de hoc partito ad fabas albas & nigras fuerint in concordia. Et Potestas, vel alius officialis Communis Mutinæ, qui hoc proposuerit aliter quàm superius dictum est in mille libr. Mut. & arenghator in trecentis libris Mutin. & notarius qui scripserit in tantundem condemnentur. Et Potestas qui nunc est, vel pro tempore fuerit teneatur, & debeat inquirere de prædictis sub pœna centum librarum Mutineñ.

¶ De potentibus qui non possunt stare in castris.
RVBRICA. XXX.

STatutum est quòd nullus potens, vel nobilis seu de genere potentium, vel nobilium, siue sit legitimus, siue naturalis, vel clericus, vel laicus, possit vel audeat ire, vel intrare, stare, vel habitare in aliquo castro, seu in aliqua fortilicia Communitatis Mutinæ sine licentia Domini Marchionis sub pœna quingentarum librarum Mutineñ. Et quòd nullus rector, vel officialis, vel capitaneus, vel custos dictorum castrorum, vel fortilitiarum permittat aliquem de potentibus, & nobilibus antedictis intrare in dictis locis sine dicta licentia sub pœna prædicta. Et de prædictis possit inquiri per D. Potestatẽ contra quẽlibet eorũ, & quilibet possit accusare, & denunciare, & habeat medietatẽ condẽnationis.

¶ De pœna imposita Potestati, & alijs officialibus si grauent aliquem sibi aliquid denuntiantem. RVB. XXXI.

STatutum est quòd Potestas, & eius iudices, & milites & quilibet alius officialis Communis Mutinæ & quilibet eorum qui pro tempore fuerint teneatur pacifice audire, & recipere denuntiationes, & protestationes cuiuscunq; denũtiantis, & protestantis, & denuntiare, & protestari volentis eis, vel alteri eorum ex quacunq; causa. Et non debeat, nec possit aggrauare, nec aliquam violentiã, vel iniuriam, verbis, vel factis tali denuntianti protestanti, vel denuntiare, & protestari volenti inferre, nec eius aduocatis, vel procuratoribus, nec notarijs, qui ad hæc fuerint vocati, nec aliquibus testibus qui ibi adessent, vel vocati essent.

sent. Et etiam teneatur compellere quemlibet notarium quē denuntians postulauerit vt ex ipsa denūtiatione, & protestatione faciat, & facere debeat publicum instrumentum incontinenti omni occasione cessante. Et Potestas, vel iudex, vel miles ipsius Potestatis qui contra prædicta, vel aliquod prædictorū fecerit, vel facere præsumpserit, condemnetur per sindicatores in centum libr. Mut pro qualibet vice. De qua pœna talis denuntians, vel protestās, vel denūciare, & protestari volens, vel quiuis alius prædicta occasione aliq̄s iniuriam vel grauamē sustinuerit habeat medietatē dictæ pœnæ, vel condēnationis, & commune aliam medietatem. Et nihilominus Potestas, vel iudex, vel miles contrafaciens teneatur coram dictis sindicatoribus de iure dictis denuntiantibus, vel passis iniuriam respondere.

¶ Quòd nullus grauetur a potentibus. RVB. XXXII.

ITem quòd quilibet officialis ciuitatis & comitatus Mutinæ teneatur expressim suo sacramento dare operam toto opere, & posse suo, ne aliquis de ciuitate Mut. vel districtu indebite molestetur, seu grauetur, vel iniurietur, vel modo aliquo opprimatur ab aliquo potente, seu magnate ciuitatis Mut. vel districtus seu comitatus in iure ipsius. Et ne alicui de ciuitate Mutinæ, & districtu aliqua violentia modo aliquo inferatur, neq; damnum aliquod, vel iniuria, seu rapina inferatur, vel fiat qui sit subiectus Dño Marchioni, & communi Mutinæ. Si vero aliqua violentia, vel rapina, vel oppressio, seu iniuria alicui facta fuerit in persona, vel in rebus teneatur sacramento, & debeat prædictum patientem, vel substinentem prædicta adiuuare, & operam dare quòd inferens, vel faciens modo debito per Potestatem puniatur & condemnetur.

¶ De pœnis condemnationum non solutarum ad terminum.
RVB. XXXIII.

QVælibet persona quæ fuerit condemnata communi Mut. in aliqua quantitate pecuniæ soluere debeat si fuerit ciuis, vel de ciuitate Mut. infra decem dies a die publicationis ipsius condemnationis. Et si fuerit comitatinus, vel quis alius infra xv. dies. Quod si non fecerit soluat pro pœna duodecim denarios Mut. p qualibet libra Mut. si summa illius condēnationis fuerit a tribus libr. Mut supra. Et si condemnatio fuerit in summa trium libr. Mut. vel abinde infra soluat vnum denarium Mut. pro quolibet soldo Mut. Quod locū non habeat in condemnationibus quæ fierent ex arbitrio per Potestatem.

¶ Quòd nullus potens trahat ad rumorem aliquem, & quòd nemo tempore rumoris vadat ad domum alicuius potentis.
nis Mut. RVB. XXXIIII.

NVllus potens ciuitatis Mut. districtus vel comitatus debeat trahere ad aliquam mesclantiam, vel rumorem, qui fieret in ciuitate, vel burgis cum armis, vel sine armis, eques, vel pedes sine licentia Potestatis Mut. sub pœna centum libr. Mutiñ. pro qualibet vice & plus ad voluntatem Domini Potestatis. Item quod nullus de ciuitate Mut. vel districtus, ac comitatu tempore alicuius rumoris, vel mesclātiæ quæ fieret in ciuitate Mut. vel burgis debeat ire agere, vel trahere ad domum alicuius potentis cum armis, vel sine armis sine licentia prædicta, & qui contrafecerit in centum libris Mut. condemnetur.

¶ De

De terris confinium venditis contra formam statuti circandis per Potestatem, & eius iudices. RVB. XXXV.

TEneatur Potestas, & eius iudices inquirere omnes personas quæ vendiderũt seu vendiderint, vel aliquo modo alienauerint terras, & possessiones confinium contra formam statuti, & alienatas, & venditas in communi reducere, & alienantes, & recipientes condemnare. Et hoc locum habeat in præsentibus, præteritis, & futuris. Et de his possint fieri accusationes & denuntiationes, & inquisitiones. Et quòd nullus qui habet terras, & possessiones in confinibus episcopatus Mut. possit eas vendere, vel alienare aliquo ingenio, nec locare alicui vel aliquibus ad laborandum nisi hominibus de ciuitate Mutin. & districtus in dicta ciuitate, vel districtu habitantibus. Et si quis contrafecerit Potestas teneatur rem in communi Mut mittere, & prætium venditoribus auferre, & soluat pro banno quinquaginta libr. Mut. & sine remissione; cuius bãni medietas sit accusantis, vel denuntiantis. Et terræ & possessiones intelligãtur esse in confinibus, quæ sunt prope confines, episcopatus Mut. & districtus per duo milia- ria. Saluo quòd locati possint ad laborandum cuilibet qui habitauerit in districtu Mutinæ etiam si sit de alieno districtu.

De pœna illius qui tractauerit quòd commune perdat castrum, vel iurisdictionem, vel non acquirat. RVB. XXXVI.

NOn audeat aliquis præsumere, seu facere, vel tractare quòd commune Mutin. perdat ciuitatem, vel aliquod castrum, siue locum, vel iurisdictionem, nec tentare, ordinare, procurare, vel impedire quòd castrum, vel fortilitiæ, quæ aliquo tempore fuerint, vel erunt de iurisdictione Communis Mut. vel in ipso Communi Mut. aliquo tempore obedierunt etiam quæ nunc non detinentur per ipsos Dominos Marchiones, vel alios Communi Mut nunc non obediẽtes, vel obedientes non veniant ad mandata dictorum Dominorum, & Communis Mut. Et qui contrafecerit, vel attentauerit furcis suspendatur, & eius bona publicentur, & veniant in communi. Et quòd de prædictis possit cognosci etiam tempore alterius Potestatis quolibet tempore non obstante statuto quòd est sub rubrica in quibus maleficijs commissis tempore alterius Potestatis nouus Potestas possit procedere.

De pœna euntis post sonum tertiæ campanæ. RVBR. XXXVII.

NEmo post tertium sonum campanæ debeat ire per ciuitatem sine licẽtia Potestatis, vel officialis custodiæ, vel sine lumine. Et qui repertus fuerit per militem ipsius Potestatis sociatum vno notario ad maleficia deputato, & vno nuntio Communis puniatur in soldis viginti Mut. Volentes tamen quòd propter vnicum lumen non excusetur nisi vnus simul cum deferente nisi esset lumen vnius duplerij, vel plurium candelarum saltem trium.

De pœna portantis arma vetita & quæ sint arma vetita. RVB. XXXVIII.

SI aliquis repertus fuerit per militem Dñi Potestatis Mut. habentem secum vnum ex notarijs maleficiorum, & vnum nuntium Communis Mut. portare arma vetita per ciuitatem Mut. puniatur in libra vna Mutiñ. pro quolibet

petio dictorum armorum, & nihilominus arma amittat, quæ sint ipsius militis inuentoris, quam pœnam exigere teneatur ipse miles sine aliqua condemnatione, & Communi Mut. assignare infra octo dies postquàm repertus fuerit deferre arma sub pœna decem libr. Mut. ab ipso milite auferenda. Si vero extra ciuitatem Mut. repertus fuerit aliquis ciuis iens ad villam portare arma non possit aliquo modo puniri. Sed si aliquis comitatinus, vel habitator comitatus repertus fuerit in ciuitate, vel comitatu tempore pacis deferre arma vetita excepta roncheta, pro laborando puniatur in soldis centum Mut. pro quolibet petio dictorum armorũ. Et quæ supra dicta sunt locum non habeant in forensibus itinerãtibus per vias publicas, siue in ciuitate Mut. siue extra, nec in ciuibus Mutinæ equitantibus, vel pedes euntibus si tamen dicti pedites habeant arma ligata, vel bechatam in ferris dictorum armorum, seu capellum. Et pœnæ prædictæ duplicentur in repertis arma portare de nocte. Volumus tamen quòd aliquis non possit inquiri, nec puniri ratione delationis armorum nisi sic repertus fuerit per militem, vt supra dictum est. Et condemnatio, seu punitio facta contra dictam formam sint nullius momenti. Et nihilominus contrafaciens incurrat pœnam ipso facto librarum vigintiquinq; Mut. communi Mut. applicandã. Arma vetita declarantes fore lanceam, glauarinam, lanzonum, dardum, ronchonum, ronchetam, acetam, sbirum, mazã ferratam, vel de cupro, vel de plũbo, spetum, ensem stochum, bergaminum, pistorensem, cultelessam, dagã quadreletum, basilerium, cultellum feritorium a cornibus, & quemlibet alium cultellum maioris longitudinis sex vnciarum nisi spuntatus fuerit. Addijcientes quòd dictus miles sociatus, vt supra, & non aliter possit circare quoscunq; voluerit pro dictis armis. Et quemlibet quem reperierit habere arma prohibita possit ducere ad palatium nisi satisdederit de se præsentando, & de soluendo pœnam supradictam, & infra terminum supradictum, & ipsum non relaxare donec dictam pœnam soluerit, aut satisdederit de soluendo dictam pœnam infra dictum terminum. Et quilibet qui non permiserit se circari a milite puniatur in libris tribus Mutineñ. & si inuentus voluerit satisdare de se præsentando pœnam soluendo non debeat duci ad palatium, nec detineri sub pœna ipsi militi librarum decem Mutineñ.

arma vetita [illegible]

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xviiij. xx. xxi. & xxij. ad hoc statutum facientes. fol. 234.

De pœna offendendis Potestatem, & eius Iudices, & officiales Communis Mutiñ. RVB. XXXIX.

SI quis Potestatem, Capitaneum, vel Potestatis, Iudices, vel Massarium generalem Communis offendiderit pœnæ in nostris statutis limitatæ quadruplicentur. Si vero offendiderit iudicem victualium, vel milites ipsius Domini Potestatis pœnæ triplicentur. Si vero birouarios, familiares, vel alios officiales dictorum Dominorum Potestatis, Capitanei & Massarij pœne duplicentur. Et si Potestas, Capitaneus, & Massarius fuerint percussi cum armis in persona tunc perpetuo exuletur vltra pœnas prædictas. Quæ locum non habeant si reperti fuerint noctis tempore extra plateam, vel domos eorum habitationis.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisionem xxiij. ad hoc statutum facientem.

De

De pœna Capitaneorum cinquantinarum,& massariorum villarum non denuntiantium maleficia. RVB. XXXX.

Statutum,& ordinatum est quòd Capitanei cinquantinarum, & massarij villarum,castrorum,& locorum comitatus Mut.teneantur,& debeant denuntiare rixas,& mesclantias factas de quibus Potestas habet arbitrium inquirẽdi ex forma statuti positi sub rubrica de maleficijs in quibus Potestas habet arbitrium in eorum cinquantinis,villis,vel locis, Et non intelligatur de aliqua cinquantina,platea & maior ecclesia,videlicet Capitanei cinquantinarum infra quintam diem. Et massarij villarum,& castrorum comitatus Mut. infra octauam diem a die commissi maleficij Domino Potestati, seu Iudici maleficiorũ apponendo ibi nomina delinquentium,& veritatem delicti quam sciuerint, & locum in quo prædicta fuerint,& testes quos crediderint melius veritatẽ scire de prædictis bona fide. Quod si non fecerint puniantur ipsi Capitanei cinquantinarum,& massarij villarum,seu locorum prædictorum in centum soldis Mut.de suo proprio hauere.Maleficia vero,seu rixas de quibus non possit Potestas per inquisitionem procedere secundum formam dicti statuti denuntiare non teneantur,nec cogantur,& si coacti quoquo modo fuerint cogẽs incurrat in pœnam centum libr.Mut.pro qualibet vice ipso facto. Et nihilominus sup ipsa denuntiatione procedi non possit & si processum fuerit processus ipso iure non teneat,nec aliqua condemnatio sequi possit,& secuta non valeat. Et vlterius teneatur ipse cogens ad damna,& interesse cuiuslibet exinde læsi.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisionem xxiij.ad hoc statutum facientem.

De pœna villæ,vel loci,vel castri non insequẽtis malefactores. RVB.XXXXI.

Statutum est quòd quælibet villa,vel castrum comitatus Mut. teneatur dare operam ne furta,siue robariæ,homicidium,incendium, vel damnum aliquod dari,vel fieri debeat alicui personæ.Et si rumor occasione damni, vel robariæ sonuerit in aliqua villa,castro,vel loco comitatus Mut. quilibet de dicta villa,loco,& castro,& omnes habitantes in ea,& etiam villæ circunstantes, & habitantes in eis teneantur campanas sonare ad stremitam,& currere post malefactores,& eos capere & in fortiam Communis Mut.conducere, & hoc tàm de die quam de nocte.In quibus omnibus & singulis si negligentes fuerint condemnetur quælibet vniuersitas in decẽ libr.Mut. a quinquaginta focolaribus infra,& abinde supra in xxv.libr.Mut.& singularis persona quæ tempore dicti damni,vel robariæ fuerit in dicta villa,vel loco in xx sold.Mut.Ille vero qui absens fuerit tunc non teneatur ad dictas condemnationes. Damnum vero siue robaria,& furtum per villam,vel castrum in cuius territorio factum, vel facta fuerit emendetur per omnes habitatores illius terræ, & terrarum confinantiũ cum dicta villa siue fuerint negligentes,siue non.

Et de his teneatur Potestas cognoscere oĩ die feriato,& non feriato,& sũmarie sine oblatione libelli, & strepitu iudiciorũ Et a die mótæ q̃stionis infra xxx. dies deffinire.Et hoc statutũ teneat̃ Potestas facere præconizari ad arengheriã quolibet anno de mẽse Ianuarij in die Sabbati hora mercati sub pœna cẽtum libr.Mut.eidem de suo salario auferenda si prædicta omiserit obseruare.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xxv. & xxvi.ad hoc statutum facientes.

De

¶ De multiplicatione pœnarum in maleficijs. RVB. XXXXII.

SI quis commiſerit aliquod maleficium de comprehenſis in duobus proxime ſequentibus ſtatutis, in platea Communis Mut. in quantum ſe extendit ſalegatum de lapidibus dictæ plateæ, vel in aliqua eccleſia ciuitatis Mutinæ, vel in palatio iuris, & reſidentiæ D. Poteſtatis, vel alibi vbicunq; in præſentia D. Poteſtatis Mut. pœnæ in dictis ſtatutis compræhenſæ duplicentur. Volumus etiã quòd vbicunq; aliquis comitatinus, vel habitator comitatus ruſticus commiſerit aliquod ex maleficijs antedictis in aliquem ciuem ciuitatis Mutin. pœnæ in prædictis ſtatutis compræhenſæ ſimiliter duplicentur. Duplicentur etiam pœnæ prædictæ ſi aliquod ex dictis maleficijs committatur de nocte. Et intelligatur eſſe nox poſt vigeſimamquartam horam, vſq; ad campanam diei, quæ pulſatur in mane. Duplicari etiam volumus quaſcunq; pœnas pecuniarias in qualibet parte noſtrorum ſtatutorũ compræhẽſas in quocunq; ciue ciuitatis Mut. qui non ſubeat onera cum communi Mut. & non ſit extimatus in extimo communis Mut. aliquod delictum committente, niſi ea ratione paupertatis non eſſet deſcriptus in dicto extimo, & ita onera non ſubiret.

¶ De pœna percutientis aliquem. RVB. XXXXIII.

SI quis percuſſerit aliquem a facie inferius manibus vacuis, ſiue cum pedibus ſine ſanguine condemnetur in tribus libr. Mut. pro qualibet percuſſione. Si vero percuſſerit in facie ſine ſanguine, & liuido, vel machatura condemnetur in decem libr. Mut. Si autem cum liuido, vel machatura, vel cum effuſione ſanguinis de naribus ſine ruptura tamen condemnetur in libris xv. Mut. pro qualibet percuſſione. Percutiens vero in capite extra faciem ſine ſanguine condemnetur in libr. quatuor Mut. pro qualibet percuſſione. Sed ſi quis percuſſerit aliquem manibus vacuis, vel pedibus in perſonam a facie inferius cum ſanguine condemnetur in libr. ſex Mut. pro qualibet percuſſione. Et ſi in facie abſq; membri debilitatione, & cicatrice remanſura condemnetur in xv. libr. Mut. pro qualibet percuſſione, & ſi in capite extra faciẽ cũ ſanguine condẽnetur in libr. octo Mut. pro qualibet percuſſione. Percutiẽs aũt aliquẽ ſine armis vetitis cum baſtone, vel alia materia in perſonam a facie inferius ſine ſanguine condẽnetur in libr. ſex Mut. pro qualibet percuſſione. Si vero in facie, vel in capite, & ſine ſanguine, & membri debilitatione, & oſſis fractione condemnetur in libr. xv. Mut. pro qualibet percuſſione. Et ſi in perſonã percuſſerit a facie inferius cum ſanguine ſine mẽbri debilitatione, & oſſis fractione condẽnetur in libr. x. Mut. pro qualibet percuſſione. Si vero in facie vel in capite cũ ſanguine abſq; debilitatione mẽbri, oſſis fractura, ac cicatrice remanſura in libr. xxv. Mut. condemnetur pro qualibet percuſſione. Quicunq; vero percuſſerit aliquẽ cũ armis vetitis, & ferro dictorũ armorũ ſi percuſſerit in perſonã a facie inferius ſine ſanguine condẽnetur in xxv. libr. Mut. Si vero cũ ſanguine abſq; membri debilitatione & oſſis fractione condemnetur in quinquaginta libr. Mut. Si vero in facie, vel in capite ſine ſanguine, & abſq; membri debilitatione & oſſis fractione condemnetur in quinquaginta libris Mutinæ. Si vero cum ſanguine abſq; tamen membri debilitatione, oſſis fractura, & cicatrice remanſura condemnetur in centum libris Mutinæ pro qualibet percuſſione. Quicunq; autem

cußerit aliquem,& membrum absciderit,vel debilitauerit cum armis vetitis, vel sine condemnetur in quingentis libris Mut. quarum medietas peruehiat ad ipsum cuius membrum fuerit absciſſum,uel debilitatum, cui nihilominus ſaluum ſit ius ad damna,& intereſſe contra talem percutientem,alia uero medietas Communi Mutinæ. Cicatricem uero faciens in facie,ſeu uulnus facies ex quo cicatrix in facie remaneat,uel frangens os condemnetur in ducentis libr.Mut.Et ſi quis aliquem ſcarminauerit,aut ſpinſerit,& ex ſpintura ceciderit in terram abſq; eo quod repercutiendo ſanguis factus fuerit condemnetur in libris quinq; Mut.Si vero ex ſpintura ceciderit in terram,& repercutiendo ſanguis factus fuerit condemnetur in decem libris Mut. Si vero ex ſpintura non ceciderit condemnetur in ſoldis quadraginta Mutin. Si autem aliquis aliquem ceperit ad gulam,vel ad pectus,vel ad capitium,vel aliquem deſcapuzauerit condemnetur in libris tribus Mutin. niſi ille quem talis capiens per gulam ad pectus,ſeu ad capitium, ſiue deſcapuzauerit ſe nolle habere moleſte prædicta,vel aliquod prædictorum dixerit. Et tunc in prædictis, & quolibet prædictorum ex prædictis caſibus in aliquo non debeat condemnari.Si autem aliquis contra aliquem euaginauerit, vel amenauerit aliquod armorum vetitorum,& non percuſſerit in libris quinq; Mutin.condemnetur. Si autem aliquis amanauerit cum aliquo bastone,vel alia materia contra aliquem, & non percuſſerit in quinquaginta ſoldis Mutin.condemnetur. Et ſi aliquis contra aliquem lapidem proiecerit, & non percuſſerit condemnetur in libris tribus Mutin. Ille vero qui cum baliſta,vel arcu,lancea,vel glauarina,vel dardo traxerit,& manus eius exiuerit contra aliquem, & non percuſſerit condemnetur in vigintiquinq; libris Mutin. Dantes tamen arbitrium Poteſtati minuendi dictas pœnas inſpecta qualitate percuſſionis, & perſonarum percutientis, & percuſſi.

¶ De pœna eius qui inſultum fecerit. RVB. XXXXIIII.

SI quis aliquem aſſaliuerit,cum armis vetitis ſtudioſe,& cum adunantia plurium tribus hominibus ad domum aſſaliti,vel de ipſa domo per vim extraxerit,vel per vim ipſam domum intrauerit condemnetur in tercentis libr. Mut, qua etiam pœna condẽnetur quilibet de dicta adunantia pro quibus aũt exigi dicta pœna nequiuerit teneatur ipſe principalis conducens. Si autem ſine armis de dicta domo per vim extraxerit condemnetur in centum libr. Mut.Et ſimili pœna condẽnentur ſinguli qui cũ eo fuerint, pro quibus etiam vt ſupra teneatur.Si aũt inſultũ fecerit ad domum aſſaliti cũ adunantia prædicta vt ſupra dictũ eſt.ſine tamen armis condemnetur in quinquaginta libr.Mut.& in totidem quilibet de dicta adunãtia pro quibus teneatur vt ſupra.Si vero ſine adunantia aliquis aliquem aſſaliuerit ad domum ipſius aſſaliti cum armis vetitis condemnetur in libr.vigintiquinq; Mutin. Si vero ſine armis vetitis condemnetur in libris decem Mutin.

Inſultum vero faciens contra aliquẽ ad alium locum quam ad domũ ipsius aſſaliti ſi cum armis vetitis condemnetur in x. libr. Mut. ſi ſine armis in v. lib. [illegible]etur. Et hoc ſi ſine adunantia, ſi vero cum adunantia, & cum quinquaginta libr. Mut. Et ſi ſine armis vetitis in vigintiquinq; libr.

libr. Mut. condemnetur ipse conducẽs, & quilibet de adunãtia ꝑ quibus teneatur vt supra. Declarãtes quòd si vulnus, vel percussio secuta fuerit, ex dicto insultu, vel vltra dictum insultum minor pœna confundatur cum maiori.

¶De pœna homicidij. RVB. XXXXV.

SI quis per se, vel aliũ dolose homicidiũ commiserit capite puniatur. Et nihilominus in mille libr. Mutin. condemnetur, quarum medietas perueniat ipso iure ad hæredes occisi, & alia medietas Communi Mutin. applicetur. Et tertia pars bonorum suorum confiscetur.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xxvij. & xxviij. ad hoc statutum facientes.

¶De assassinis, & eorum pœnis. RVB. XXXXVI.

QVicunq; in ciuitate Mut. burgis, & districtu, comitatu, vel alibi aliquẽ occiderit, vel percusserit, vel assaliuerit prece precio, vel causa ipsum derobandi condemnetur ad mortẽ. Item quòd tanagetur, & furcis suspendetur.

¶De pœna forensium. RVB. XXXXVII.

SI quis forensis ꝑcusserit, vel vulnerauerit aliquẽ ciuẽ Mutin. pœnæ in nostris statutis compræhẽsæ duplicentur. Et si occasione prædicta condẽnetur aliquis forensis in ducentis libr. vel in maiori quãtitate, & non soluerit infra duos menses a die condemnationis factæ de eo manus eius amputetur. Declarantes forenses intelligi quãtũ ad contenta in præsenti statuto omnes qui non habitassent ipsi, vel eorũ ascendentes in ciuitate Mut. vel districtu vltra annum.

¶De pœna offendentium ciues, & comitatinos extra ciuitatem, & comitatum. RVB. XXXXVIII.

SI quis aliquem ciuem, districtualem, vel comitatinum Mutinæ offenderit ꝑ se, vel aliũ ẽt extra comitatum Mutinæ puniatur, & condemnetur per Potestatem Mutinæ perinde, ac si ipsum offendisset in ciuitate Mutinæ, districtu, vel comitatu. Et contra tales offendentes teneatur Potestas Mutinæ procedere, & ipsos condemnare, & punire sub pœna ducentarum libr. Mut. irremissibiliter ab ipso per sindicatores auferenda.

¶De pœna receptantium bannitos in eorum terris. RVB. XXXXIX.

QVicunq; cuiuscunq; conditionis existat scienter receptauerit, vel morari permiserit in aliquo castro, seu villa, vel fortilitio ipsius sitis in comitatu Mutinæ, vel dioecesi aliquem bannitum ciuitatis Mutinæ quacunq; de causa sit bannitus condemnetur in mille libris Mut. Et in tantundẽ condemnetur communitas in qua steterit talis bannitus, aut receptatus fuerit, & contra talem receptantem, vel receptantes, & ipsam communitatem teneatur Potestas Mutinæ procedere etiam per inquisitionem non obstante aliquo statuto in contrariũ faciente, & ipsum, vel ipsos ac ipsam condẽnare pœna prædicta sub pœna mille libr. Mut. ab ipso Potestate qui neglexerit procedere, & condẽnare infra mensẽ postquam eidem notificatum fuerit, vel ad eius notitiam peruenerit irremissibiliter, & per sindicatores auferenda. Et quilibet possit denuntiare ipsi Potestati prædicta, Et teneatur per ipsum Potestatẽ, & aliũ quemcunq; in credentia, nec pandatur sub pœna centum libr. Mut. a pandente auferenda. Et qlibet de dicta coitate possit capi, & a quolibet exigi dicta pœna realiter, & ꝑ-

sonaliter. Et quilibet qui notificauerit Potestati palam aliquē bannitū de prædictis retineri p aliquē vel in aliq uo loco ex prædictis habeat, & habere debeat a Communi Mut. p quolibet bannito, & receptatore denuntiato libr. v. Mut. si secuta fuerit dictā condemnatio aliàs a dicto Potestate tēpore sui sindicatus.

¶ De incendiarijs, & eorum pœnis. RVB. L.

QVicunq; incendium fecerit studiose, vel dolose in domibus, vineis, bladis, igne concremetur, & in emendatione damni, seu interesse condemnetur damnum passo. Et si tempore condemnationis fiendæ non foret in fortia Potestatis vltra dictam pœnam condemnetur in quingentis libr. Mut. Communi Mut. Si vero in alijs rebus fiat incendium arbitrio Potestatis puniatur, & condemnetur sm̄ qualitatē loci, & personarum, & dānū passo emendare teneatur.

¶ De robatoribus. RVB. LI.

QVicunq; aliquē derobauerit, vel deprædationē fecerit, seu rapinā, aueris, vel personarū furcis suspendatur. Et si visum fuerit Potestati primo strassinetur. Et si tpe fiendæ condēnationis non erit in fortia Potestatis, pōssit vltra dictam pœnam pecunialiter condemnari arbitrio ipsius Potestatis.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisionem xxix. ad hoc statutum facientem.

¶ De pœna comitatinorum offendentium ciues. RVB. LII.

STatuimus, & ordinamus ad tollendas comitatinorum audacias, & temeritates, ne de facili irruant in ciues, quòd si aliquis rusticus, vel comitatinus occiderit aliquem ciuem Mut. pœna capitis puniatur, & in mille libr. condēnetur, & eius bona confiscentur. Adijciētes, & disponētes quòd homicidio commisso p aliquē ex prædictis, vt supra bona patris aui paterni, & oīum aliorū de eadem familia quicunq; fuerint publicētur, nec ex ipsis bonis possit dos aliqua exigi, seu salua remanere, sed simul cum alijs bonis confiscetur, quorum oīum bonorū, & pœnæ medietas applicetur Communi Mut. & alia medietas sit hæredis occisi. Et si rusticus, vel comitatinus non occiderit, sed percusserit ciuem Mut. pœnæ duplicent, vt supra prouisū est in statuto de duplicatione pœnarū. Et ipsæ pœnæ exigi possint, & debeant in bonis ipsius patris, & aui paterni, ac omniū de eorum familia, nec aliqua dos deduci possit in præiudicium exactionis dictarum pœnarum, nec possit de banno extrahi tale homicidium committens, vt supra etiam habita pace. Et omnis prouisio reformatio decretum, & ordinamentum in contrarium facta nullius sit momenti. Et etiam possit impune offendi, & occidi etiam habita gratia quam pro nulla haberi volumus.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xxx. & xxxi. ad hoc statutum facientes.

¶ De eo qui pacem fregerit. RVB. LIII.

PRo euidenti vtilitate, & integratione ciuitatis, & populi Mut. & ad confirmationē dictorū DD. Marchionum, statuimus, & ordinamus, quòd si aliquis ciuis comitatinus, vel districtualis ciuitatis Mut. vel aliquis in ciuitate Mut. vel alibi pacē voluntarie fecerit, & intelligatur volūtarie facta, si in instrumēto dictæ pacis contineatur quòd volētes fecerūt cū aliquo, cū quo discordiā, & inimiciā habuerunt dictā pacē debeant inuiolabiliter obseruare. Et si quis dictam pacē fregerit per se, vel aliū facto offendendo eum, vel eos, cum quo, vel cū quibus pacem fecerit in quingentis libr. Mut. in [illegible] condemnetur.

¶ De

¶ De fabricatoribus, & expēsoribus falsæ monetæ, & tonsatoribus. RVB. LIIII.

SI quis falsam monetam fabricauerit in ciuitate Mut. districtu, vel comitatu, vel etiam alibi si modo ad formam monetæ Communis Mut. vel Dominorū Marchion. igne comburatur omnibus suis bonis publicatis, & in mille libr. Mut. & alij culpabiles & participes tanquam fallarij monetæ puniantur. Eadem pœna puniatur quicunq; scienter falsam monetam expendiderit, si modo vltra tres libras ipsius falsæ monetæ expendiderit. Si vero aliquis tonsauerit monetam manus dextra ei amputetur. Possit tñ dicta pœna minui arbitrio Potestatis inspecta quantitate delicti, & qualitate delicti, ac conditione personæ.

Require in fine huius libri Maleficiorum Prouisiones xxxij. & xxxiij. ad hoc statutum facientes.

¶ De falsis testibus, & falso instrumento, & eo qui producit falsum instrumentum, falsos testes, & pœna eorum. RVB. LV.

STatutum est quòd quælibet persona quæ falsum testimoniū tulerit si in causa criminali puniatur ea pœna qua puniretur ille contra quem testificatur si culpabilis foret. Et eadem pœna puniatur producens. Et hoc locum sibi vēdicet si talis pœna foret corporalis, vel pecuniaria. Si tamen maior fuerit pœna infrascripta alias locum habeat ipsa pœna infrascripta. Si vero in causa ciuili falsum testimonium tulerit, vel instrumentum falsum scripserit, seu fabricauerit si venerit in fortiam Communis Mut. manus dextra ei amputetur, & de ciuitate Mutinæ, & districtu perpetuo expellatur. Si autē non venerit ad præcepta Potestatis tunc talis malefactor puniatur, & condemnetur in quingētis libr. Mut. & perpetuo banniatur. Et si quis sciens produxerit falsos testes, vel falsum instrumentum cadat a causa, & in centum libr. Mut. Communis Mut. condemnetur. Et si quis alieno nomine sciens produxerit falsos testes, vel falsum instrumentum, seu ipsis falsis testibus, vel falso instrumento vsus fuerit in centum libr. Mut. condemnetur, & a causa cadat. Et insuper eadem pœna condemnetur etiam si per alium productum fuerit instrumentum falsum, seu producti falsi testes. Et ipse principalis producens falsos testes, vel falsum instrumentum intelligatur sciens nisi clare contrarium probauerit. Adijciētes quòd quilibet notarius, qui condēnatus fuerit occasione alicuius instrumenti falsi per eum confecti, seu conuictus fuerit, vel confessus perpetuo sit infamis, & a quolibet perpetuo possit offendi impune, & ab omni actu legitimo semper sit exclusus, nec possit vllo vnquàm tempore instrumenta conficere, seu quoquo modo artem notariæ exercere, nec famæ restitui possit. Et quælibet absolutio decretum, vel ordinamentū in contrarium factum, vel facta nullius sit momēti, & ipsis non obstantibus vendicent sibi locum oīa suprascripta. Mandantes massarijs artis notariorū quòd singuli semestri teneantur, & debeant conuocare, & conuocari facere omnes, & singulos not. ciuitatis Mut. & in matricula descriptos qui sint præsentes in ciuitate Mut. districtu, vel comitatu, & ipsos monere quòd se abstineant a falsitatibus, & notificare ipsis omnia in præsenti statuto contēta sub pœna decem libr. Mut. a quolibet massario auferenda, & arti not. applicanda si prædicta adimplere neglexerint quā omnimodo ab ipsis sine aliqua condēnatione Potestas Mut. teneat exigere incontinēti post x. dies finito semestro officij ipsorū massariorū. Qui Potestas sub pœna centū libr. Mut. teneat ingrere bis in anno vz de mēse Ianuarij, & Iulij an prædictā monitionē, &

notificationem fecerint dictis not. vt supra, de quibus fidem faciant per publicum instrumentum, & si reperierit ipsam non esse factam ab ipsis dictam pœnam exigere teneatur sub pœna ipsi Potestati imminente libr. centum Mut. ab ipso per sindicatores irremissibiliter auferenda, & Communi Mut. applicanda.

¶ De sponsalitijs & matrimonijs, & pœnis appositis facientibus contra formam huius statuti. RVB. LVI.

NVllus decætero audeat, vel præsumat accipere in vxorem, seu desponsare filiam alicuius de ciuitate Mut. vel districtu etiam de voluntate fœminæ absq; consensu patris, & si patrem non habeat absq; consensu aui, vel proaui paterni ex linea paterna. Et si prædictos non habeat absq; consensu fratrum masculorum descendentium ex linea masculina. Et si fratrem, vel fratres non habeat absq; consensu patrui, his deficientibus absq; consensu duorum proximiorum propinquorum ex vtraq; linea. Quod locum non habeat in muliere viginti annos habente quod in filio masculo etiam obseruetur. Et si quis per vim acceperit filiam alicuius, vel aliam mulierem de ciuitate Mut. vel districtu vim inferens puniatur, & condemnetur secundum formam iuris. Sponsalitia decætero non fiant de nocte. Et si contrafactum fuerit soluat pro banno qui ad dicta sponsalitia fuerit tam sponsus quam sponsa testis notarius, & laudator, & quilibet in centum libr. Mut.

¶ De pœna committentis adulterium, stuprum, vel incestum. RVB. LVII.

SI quis de cætero in ciuitate Mut. vel districtu adulterium commiserit cum nupta muliere condemnetur in centum libr. Mut. mulier vero nupta quæ commiserit adulterium tondetur, & verberetur per ciuitatem Mut. & amittat dotem, quæ dos perpetuo fit mariti & eius hæredum. Si vero quis commiserit stuprum cum virgine condemnetur in centum libr. Mut. Si vero cũ vidua, vel alia muliere honeste viuente condemnetur in quinquaginta libris Mut. Si vero cum famula, vel pedisequa alicuius, vel alia muliere leuis vitæ, & conditionis condemnetur in x. libr. Mutin. Et in prædictis casibus aliquis vltra prædictas pœnas non possit condemnari, nec de prædictis possit nisi per accusationẽ procedi. Si vero aliquod prædictorum maleficiorum commissum fuerit p vim capite puniatur. Quicunq; autem monialem, sacratam, vel professam carnaliter cognouerit, vel de monasterio extraxerit capite puniatur. Et eadem pœna puniatur ille qui incestum commiserit cum aliqua sibi coniuncta vsq; in quartum gradum inclusiue computando gradum secundum ius canonicum. Ille vero qui sodomiam commiserit tam agens quam patiens igne concremetur.

¶ De prohibitis vestibus, & alijs iocalibus muliebribus. RVBRICA. LVIII.

ATtendẽtes quòd hoĩes ciuitatis Mutinæ in vestibus, & alijs iocalibus ornamentis mulierũ, se, & sua bona consumunt, & vltra quã recipiãt a mulieribus ut plurimũ expendũt in ipsis quod redundat in magnũ præiudiciũ eorum prædictis obuiare volentes statuimus & ordinamus, quòd aliquæ mulieres cuiuscunq; conditionis existant non possint, nec debeant deferre aliquas vestes, quæ terram tangant taliter, quòd per terram trahantur aliquo modo, nec aliquas vestes fodratas aliqua pelle in aliqua parte ipsarum uestiũ. Itẽ quòd

nulla

nec aliquas vestes fodratas aliqua pelle in aliqua parte ipsarū vestiū. Itē quòd nulla mulier possit, vel debeat habere vltra vnā vestē panni serici cum qualitatibus tamen antedictis, nec aliquā vestem pāni brocati aurei, vel aliter deaurati, vel contexti de auro, nec aliquā vestē recamandā in futurū aliqua specie recamaturæ, nec possint deferre aliquæ mulieres argentū, vel aurū sup aliqua veste vltra x. vncias argenti in totū, nec possint deferre vltra tres annulos valoris ad plus inter oēs ducatorum duodecim Mut. nec possint deferre vltra sex vncias perlarū valoris libr. sex Mut. pro qualibet vncia ad plus, nec aliquas gemmas, seu zoielos vltra specificata sub pœna sold. xxxx. Mutin. pro qualibet vice, qua in aliquo prædictorum contrafecerit aliqua mulier, & pro quolibet excessu contra prædicta exigenda irremissibiliter sine aliqua condēnatione a viro dictæ mulieris si habuerit alias a patre ipsius mulieris si patrem habuerit. Et si patrē non habuerit, vel cum eo non habitauerit a patrefamilias domus in qua habitauerit, vel ab ipsa contrafaciente. Cuius pœnæ tertia pars perueniat ad officialem inuentorem & duæ partes Communi Mut. Et si officialis non inuenerit, sed alius accusauerit, vel denunciauerit ipsi officiali tūc tertia pars dictæ pœnæ perueniat ad ipsū accusatorē, alia tertia pars ipsi officiali exigenti, & reliqua tertia pars Communi Mut. Et quilibet sartor qui inciserit aliquod vestimētū maioris latitudinis, vel longitudinis prædictæ, seu qui inciserit aliquod vestimentū alicui mulieri qualitatis non licitæ tali mulieri pœnā v. libr. Mut. p qualibet uice qua contrafecerit incurrat ipso facto. Et quòd credatur sacramento accusatoris cū duobus testibus si accusator, uel denunciator fuerit, & teneatur in credentia si uoluerit. Ac ipsi officiali, & notario ipsius officialis simul credatur, & non alijs. Qui notarius teneatur scribere signa, & qualitatem rei repertæ per modum quòd non possint allegari, seu subijci aliæ res loco repertæ. Quod si recusauerit ad mandata ipsius officialis mulier præsentare per modū quòd possit ueritas apparere pœna dupli committatur, ut supra exigenda, & applicāda, ut supra. Imponentes iudici uictualiū Potestatis ciuitatis Mut quòd diligentē inquisitionē quolibet die facere teneatur, & debeat de prædictis. Et pœnas p repertis culpabilibus de prædictis exigere infra tertiā diē sine aliqua condemnatione post inuentionē facti per ipsum officialem vel denunciationē, seu accusationē legitime probatā vt supra sub pœna ipsi officiali xxv. libr. Mut. pro qualibet vice quā prædicta oīa, & singula adimplere neglexerit ab ipso irremissibiliter auferenda per sindicatores. pœna tantundem ipsis negligentibus imminēte. Et teneatur Potestas Mut. tempore sui introitus saltem infra xv. dies, & successiue singulis tribus mensibus durante suo officio præsens statutū, & contēta in eo preconizari facere per loca publica, & consueta ciuitatis Mut. sub pœna libr. centum Mutin. pro qualibet vice qua prædicta adimplere neglexerit ab ipso irremissibiliter auferenda per sindicatores sub pœna tantundē ipsis imminente. Et prædicta sibi locū non vendicent præterquam in longitudine in vxoribus militum, doctorū, & nobilium, ac ēt ciuium artem mechanicā non exercentiū, & viuentium more nobili, & in vxoribus cuiuscunq; ciuis qui fuerit in aliquo regimine alicuius ciuitatis, & in vxoribus quorumcunq; ciuium qui sibi ipsis faciant vestem eiusdem panni de quo voluerit vxorem suam induere.

¶ Quòd aliquis non perturbet aliquem in possessione. RVB. LIX.

Statutum est quòd nemo possessionem alicuius rei immobilis ab alio possessæ debeat occupare, seu possidentem in ipsa possessione turbare, vel ipsius rei possessionem accipere, seu intrare sua auctoritate sine voluntate possidētis. Et qui contrafecerit, Potestas, & sui Iudices teneantur ius conquerenti facere summarie, sine strepitu, & figura iudicij, ac cognoscere sine datione libelli, ac sine strepitu, & figura iudicij, & omnibus diebus feriatis, & non feriatis, & dictā possessionem restitui facere conquerenti, & expensas cum fructibus perceptis, & ipsum a turbatione desistere. Et insuper communi Mutinæ condemnetur in xxv. libr. Mut. Et insuper ius quod habeat in dicta re amittat.

¶ De pœna illius qui imbrigauerit terram alicuius ne laboretur. RVBR. LX.

SI aliquis imbrigauerit alicui ciui, vel districtuali, aut contrastauerit terram suam ne laboretur, vel ne vtatur, vel fruatur soluat pro banno xxv. libr. Mutiñ. Et de prædictis credatur cuilibet de populo sacramento ipsius popularis contra quemlibet potentem, vel non subeuntem onera cum communi Mutin. per modum declaratum in statuto de duplicatione pœnarum, & contra oēs, & singulos familiares seruos, vassallos, rezolanos, potentum, vel non subeuntium onera vt supra Quod locum habeat in præsentibus, & futuris.

¶ De eo qui fecerit iniuriam alicui dicendo ne sis ausus laborare talē terram. RVB. LXI.

QVicunq; iniurias fecerit, vel intulerit alicui laboratori alicuius, vel alicui de sua familia occasione iuris quod dicat se habere in aliqua terra, vel dicendo quòd non sit ausus laborare, vel laborari facere terram, vel possessiones aliquas quas ipse habet, vel tenet in quocunq; loco eas habuerit in ciuitate Mut. districtu, vel comitatu, vel eis vti, puniatur in libr. xxv. Mut. Si vero aliqua persona non subiecta Communi Mut. vel non subiens onera cum dicto Communi, vt supra proximo statutō dictum est prædictam iniuriam fecerit condēnetur in centum libr. Mut. Et nihilominus satisfaciat conquerenti de damno dato ab eo.

¶ De domibus non destruendis in ciuitate, seu confinibus ciuitatis, seu in castris. RVB. LXII.

ALiquis homo ciuitatis Mut. vel districtus qui habet domū in ciuitate Mut. vel burgis, aut in aliquo castro districtus Mut. vel quis alius non debeat destruere, nec destrui facere ipsas domos nisi causa meliorationis, vel refectionis præstita tamen fideiussione idonea de ipsa domo reficienda infra terminum arbitrio Potestatis statuendū. Et qui contrafecerit soluat pro banno libr. xxv. Mut. Cuius bāni medietas sit accusantis, nec in contrariū licētia concedi possit quoquo modo. Et si concessa fuerit non valeat. Et nihilominus prædictā pœnā incurrat ipse destruens & in eandem pœnam licentiam concedens incurrat.

¶ De mellegarijs, & palea non tenendis pro clausendis. RVB. LXIII.

MEllegarios neq; paleam neq; storias in domo aliqua in ciuitate, vel burgis pro clausenda, nemo teneat sub pœna quinq; libr. Mutin. Et Potestas infra decem

decem dies post introitum officij sui teneatur hoc statutum publicari facere per ciuitatem,& burgos sub pœna decem libr. Et ante dictam proclamationē non pœna possit ab ipsis exigi,nec committi.

De pœna tenentium dischos,vel banchas,vel obstaculum iter impedientia. RVB. LXIIII.

NVllus possit tenere in platea Communis Mut. aliquod banchum, siue dischum,siue scaffam,vel aliud simile affixum,seu conficatum sub pœna libr. trium Mut. In strata vero Claudia,vel alibi in stratis,seu vijs ciuitatis Mut. vel burgorum etiam sub porticibus non possit aliquis tenere banchum,discū,scaffam,seu aliud quid simile maioris latitudinis duorum brachiorum,seu quæ impediant iter per dictam ciuitatem,vel burgos, quo minus remaneat iter sub porticu saltem latitudinis trium brachiorum ad minus sub pœna prædicta. Possint tamen habentes stationes in dicta ciuitate,vel burgis ante ipsam stationem tenere inter vnam columnam,& aliam,scaffam,quæ non sit maioris latitudinis quam ipsæ columnæ,dummodo non teneantur in loco per quem solitus sit transitus fieri alias puniatur pœna prædicta.

De meretricibus, & lenonibus expellendis de vicinantijs, & de pœna tenentium ipsas,vel ipsos in domibus. RVB. LXV.

STatuimus, & ordinamus quòd Potestas Mut. & eius Iudices. & Officiales ad instantiam,vel querelam cuiuslibet de aliqua vicinia teneatur,& debeat in continenti facta sibi fide per duos,vel tres testes de publica voce,& fama quòd illa,vel ille,quam,vel quem expelli petierit minus honeste viuat siue lenocinium committēdo,seu se prostitui faciendo expellere de dicta vicinia sub pœna quinquaginta libr. ab ipso Potestate,vel officiale requisito negligente irremissibiliter auferenda,& Communi Mutinæ applicanda. Et nihilominus teneatur procedere contra committentem lenocinium,& inquirere,& condemnare secundum formam nostrorum statutorum ad instantiam cuiuslibet sub pœna prædicta. Et si aliquis lenocinium commiserit, vel tentauerit aliquam mulierem inducere ad aliquid inhonestum faciendum condemnetur in centum libr. Mutin. quas si non soluerit infra decem dies a die condemnationis de eo, vel ea factæ per ciuitatem Mut. fustigetur,& perpetuo banniatur de ipsa ciuitate, & comitatu. Et hoc siue secutum fuerit tale inhonestum tentatum siue non. Si tamen tentatā muliere consentiente. Si vero ipsa non consentiente fuerit secutū tale lenocinium committens capite puniatur, nisi ipsa foret vilis conditionis, & inhonestæ vitæ, quo casu pœna pecuniaria prædicta duplicetur. Prohibemus insuper quòd meretrices publicæ non possint exire locū postribuli,& plateā sine fazolo ad collum,& cum chyrotecis in manibus per modum quòd discerni possint ab alijs mulieribus, Sub pœna xx. soldorum Mut. pro qualibet vice,nec in contrarium possit concedi licentia sub pœna prædicta.

De pœna occupantis,vel astringentis stratam, vel publica loca Communis. RVBRICA. LXVI.

NVllus claudat,vel occupet,aut astringat aliquam stratam publicā,vel vicinale, vel aliqua alia loca publica Communis Mut. vel castrorū, aut villarū nec occupatam,vel clausam detineat. Et qui contrafecerit soluat pro banno

pro

pro qualibet vice x. libr. Mut. Et nihilominus compellatur obstaculum remouere. Et Capitanei cinquantinarum, & massarij villarum, & castrorum teneantur denuntiare contrafacientes sindico Communis Mut. & D. Potestati ciuitatis Mut. infra quinq; dies post attentationem occupationis sub pœna centum soldorum Mut. Qui sindicus facta sibi denuntiatione prædicta teneatur infra biduum instare cum dicto Potestate, quòd opus prædictum remoueri faciat, & in pristinum statum reduci, seu prohibere quo minus fiat. Ad cuius instantiam teneatur Potestas prædicta executioni mandare infra octo dies sub pœna xxv. libr. Mut. Et quòd omnes, & singuli ciuitatis Mut. & burgorum, qui nunc habent, vel habituri sunt de cætero porticalia, siue tassella super stratas, seu publica communis tendentia ab vna domo ad aliam, siue quibus itur ab vna domo ad aliam possint, & debeant licite & impune, & eis licitum sit ipsa porticalia, seu tassella ibi habere, & tenere coperta, & discoperta, & ipsa tassellare, & coperire, & tassellata, clausa, & coperta tenere, & habere prout voluerint dummodo sint tantæ altitudinis quòd currus oneratus fœno, vel paleis possit habiliter pertransire sub ipsis. Et dummodo non fiant nec teneantur super strata Claudia, nisi tantum alta sint, aut fiant, quòd sub ipsis transire possit vnus eques cum lancea recta absq; eo quòd ipsum pozolum tangat. Et si aliter facta sunt remoueantur, & ipsa remoueri faciat Potestas, & ne fiant prohibere sub pœna libr. centum Mut. ab ipso per sindicatores irremissibiliter auferenda. Et contrafacientes punire, & condemnare sub pœna xxv. libr. Mut. facta tamen notificatione publicata contentorum in præsenti statuto per decem dies quam facere teneatur Potestas infra mensem post publicationem præsentis statuti sub pœna antedicta. Et quòd omnes, & singuli habentes casamenta, vel domos in ripa canalis, qui dicitur canale magnum quod labitur per ciuitatem Mut. a molendino de Sonza, vsq; ad Ecclesiam Sanctæ Margharitæ volentes edificare super ipsis casamentis, & domibus possint ædificare, & ædificia facere super viam publicam ad ripam canalis alta a terra per decem brachia, ita quòd non noceat euntibus, & redeuntibus cum personis, bobus, & plaustris oneratis, & animalibus, & equis per dictam viam faciendo in ripam dicti canalis per totam suam spondam muri altam super terra per brachium ad conseruationem dictæ ripæ & vtilitatem habentium penes ipsum canale.

¶ De tenendis apertis porticibus. RVB. LXVII.

POrticus domus circa plateā communis debeāt aperiri, & aperti teneri sm̄ modū consuetū. Et qui contrafecerit soluat pro bāno pro qualibet vice xx. soldos Mut. & in quacunq; parte ciuitatis Mut. & burgorum portici domorū sint, & esse debeant aperti sine aliquo impedimento muri per transuersū porticorum. Et quòd nullus debeat eleuare, vel leuatum tenere ad modum tribi terrenum porticus domûs suæ vltra porticum vicini sui. Et qui contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit condemnetur in decem libris Mut.

¶ De turpitudine non facienda circa Ecclesiam, & turrim, ac palatium Communis Mutinæ. RVB. LXVIII.

STatutum est quòd circa Ecclesiam, & turrim Sancti Geminiani, ac prope palatia communis, nec in ipsis palatijs, seu super scalis eorum nemo mingere, seu

seu turpitudinem aliquam facere, vel proijcere, vel proijci facere vrinam, seu turpitudinem aliquam in platea Communis Mut. nec letamen tenere debeat per duas perticas prope. Et qui contrafecerit soluat pro qualibet vice pro banno x. soldos Mur. Et quilibet possit accusare, & habeat medietatẽ bãni. Et Potestas, & eius officiales inquirere, procedere, & punire contrafacientes possit, & teneatur.

¶ De non proijciendo lapidem in dicta Ecclesia, nec pirlando in ea.
RVB. LXIX.

STatutum est ad honorem S. Geminiani quòd nullus proijciat lapidem, nec ludat ad dados armelas, siue nuces in ipsa ecclesia, nec pirlet in ea. Et qui contrafecerit si fuerit maior quatuordecim annis soluat pro banno qualibet vice xx soldos Mut. Si vero minor quatuordecim annis soluat pro banno quinque soldos Mut. vel pater, vel rector eius. Cuius banni medietas sit accusantis, vel denuntiantis.

¶ De non ludendo ad ferutas, nec portando fronziam per ciuitatem.
RVBRICA. LXX.

NVllus debeat ludere ad ferutas, nec portare fronziam, nec proijcere cum balotaria, vel arcu per ciuitatem. Et si quis contrafecerit pater puniatur pro eo in decem soldis Mutin.

¶ De eo qui imbrigauerit nauigium. RVB. LXXI.

SI quis imbrigauerit, vel imbrigatum tenuerit nauigium ita quòd naues non possint ire libere, & expedite a Mutina vsq; ad Padum, & specialiter vsq; ad Bondenum per Potestatem suo arbitrio realiter, & personaliter puniatur.

¶ De lapidibus magnis non extrahendis de episcopatu. RVB. LXXII.

LApides magni qui fodiuntur de terra non extrahantur extra episcopatum Mur. & qui contrafecerit lapides publicentur, & venditor pretiũ amittat, cuius banni medietas sit accusantis, & alia medietas perueniat in Communi.

¶ De pœna illius qui vendiderit rem eandem duobus.
RVBRICA LXXIII.

QVicunq; vendiderit duobus diuersis temporibus rem eandem mobilem, vel immobilem Potestas teneatur ei qui vendiderit rem mobilem auferre centum soldos Mut. Ei vero qui vendiderit rem immobilem vt supra libras xxv. Mut. & prima venditio ipso iure teneat, secunda pro nihilo habeatur. Et hæc sibi locum vendicent si ipse venditor pretium, vel maiorem partem precij a primo emptore recepisset, vel termino conuento ad soluendũ ipsum precium pendente venderet alteri, seu termino nullo conuento infra mẽsem post perfectam primam venditionem alteri venderet, post vero terminum conuentum per contrahentes, vel termino non conuento post mensem si precium non fuerit solutum alteri personæ impune vendere possit.

¶ De pœna illius qui sacramentum receperit pro pace non facienda.
RVB. LXXIIII.

STatutum est quòd si aliquis receperit sacramentum promissionem, vel pignora, seu aliquam aliam obligationem ab aliquo, vel aliquibus de non faciendo pacem de aliqua offensione alicui, vel aliquibus facta sine parabola, & con-

consensu alicuius, vel aliquorum Potestas teneatur ei qui fecerit nomine banni auferre quinquaginta libras Mut. & tantundem ab eo qui dictum sacramétum, promissionem, vel pignora, seu aliam obligationem alicui præstiterit, vel fecerit in tantundem not. qui rogatus fuerit de instrumento puniatur, & Potestas teneatur ei qui dictam securitatem pignus obligationem, vel pignora recepcperit compellere eum, vel eos a quo, vel a quibus receperit, vel receperint dictam securitatem pignus, pignora, vel promissionem de quibus banni medietas sit accusantis.

¶ Quòd nullus laicus terrigena, vel forensis possit interesse alicui electioni, alicuius ecclesiæ præbendæ, vel prælati, vel clerici tempore ipsius electionis. RVB. LXXV.

STatuimus, & ordinamus, ac inuiolabiliter præcipimus obseruari, quòd nullus laicus, terrigena, vel forensis audeat, vel præsumat se intromittere de aliqua ecclesia, beneficio, vel præbenda, seu etiam prælatura in ciuitate Mut. vel districtu, nec tempore vacationis alicuius ecclesiæ ad ipsam ecclesiam accedere, seu stare cum clericis, vel sine clericis in ea, vel eius pertinentijs, donec ipsa electio fuerit celebrata, & electio effectualiter confirmata, nec de ipsa electione, modo aliquo, vel ingenio imbrigare præsumat, nec ipsos ad quos spectat electio aliqualiter impedire quo minus liberam faciant electionem de persona quam velint. Et qui contrafecerit si fuerit de potentibus in quingétis libr. Mutin. & si de popularibus in tercentis libr. Mut. & minus arbitrio Potestatis condemnetur inspecta conditione personæ, & negotij qualitate. Saluo quòd iuris periti tam aduocati quam notarij, & testes necessarij, & legitimi patroni beneficiorum dictæ electioni possint libere interesse.

¶ Quod nullus possit citari pro eadem re nisi in vno loco. RVB. LXXVI.

STatutum est quòd si aliquis fecerit citari aliquem coram aliquo iudice, vel officiali Communis Mut. occasione aliqua, & postea illum coram alio iudice fecerit citari pro eadem causa infra sex menses a die primæ citationis, quod condemnetur in viginti soldis Mut. Post vero sex menses possit coram alio iudice, vel tribunali citari, si tamen citari faciens satisfaciat expensas factas per citatum coram primo iudice.

¶ De pœna illius qui negauerit filiationem paternitatem, vel fraternitatem. RVB. LXXVII.

STatutum est quod si aliqua persona suo nomine, vel alieno negauerit filiationem, paternitatem, vel fraternitatem in aliqua causa, vel quæstione, & postea probabitur contra eum de eo quod negauerit condemnetur pro quolibet & qualibet vice in centum soldis Mut. Quod etiam locum habeat in sacraméto credulitatis. Et prædicta locũ habeant inter ciues, & comitatinos Mur. tãtũ.

¶ De pœna singularis personæ receptantis in domo aliquem bannitum Communis. RVB. LXXVIII.

STatutum est quòd nullus magnus, potens, vel aliquis alius audeat, vel præsumat tenere, recipere, vel receptare in domo sua propria, vel conducta, vel retineri facere in ciuitate Mut. vel burgis, seu districtu, vel comitatu aliquem bã-

nitum

nitum ad pœnam corporalem modo aliquo, vel ingenio, nec auxilium, vel consilium, vel iuuamen ei dare, vel præstare dicto vel facto. Et qui contra faceret, vel veniret puniatur, & condemnetur in centum libr. Mut. pro quolibet, & qualibet vice realiter, & personaliter ad voluntatem D. Potestatis. Qui vero receptauerit aliquem bannitum pœna pecuniaria, seu ipsi aliquod auxilium, consilium, vel iuuamen, dicto, vel facto præbuerit siquidem sit bannitus in quantitate libr. quingentarum, vel abinde supra condemnetur in libr. quinquaginta Mut. A quingentis vero libris infra vsq; ad centum condemnetur in libris xxv. Mut. A centum vero libris infra vsq; ad xxv. libras inclusiue condemnetur in centum soldis Mut. talis receptans, auxilium, consilium vel fauorem præstans. Et quilibet possit accusare contrafacientes publice & priuate, & habeat medietatem condemnationis & teneatur in credentia. 22

¶ Quòd nulla villa, castrum, vel vniuersitas audeat vel præsumat ponere aliquam collectam, vel mutuum. RVB. LXXIX.

STatutum & ordinatum est quòd nulla villa, castrum, vel uniuersitas cuiuscunq; conditionis, & status existat, audeat, uel præsumat de cætero imponere, seu imponi permittere aliquam collectam, uel mutuum, uel datia, uel aliquod aliud loco prædictorum quocunq; nomine censeatur in fraudem prædictorum occasione dandi, donandi, uel mutuandi alicui nobili, uel potenti, uel alteri personæ nomine eorum, uel alicui de eorum familia sub pœna, & banno uniuersitati contrafacienti, & habitanti a quinquaginta focholaribus supra cẽtum libr. Mutin & ab inde infra in quinquaginta libr. Mutin. Et cuilibet arenganti, & notario scribenti xxv. libr. Mut. Et quilibet in dicta congregatione fuerit & consenserit seu expresse non contradixerit in libr. x Mutin. condemnetur. Et quilibet possit accusare, denuntiare publice, & priuatim & teneatur in credentia & habeat medietatem condemnationis & testes qui testificabuntur in prædictis etiam perpetuo teneantur in credentia. Et insuper dictus Potestas per se possit inquirere publice, & priuatim ad eius voluntatem cum tormentis & sine tormentis habendo arbitrium in prædictis. Et potens cuius nomine prædicta imponentur condemnetur in ducentis libr. Mut. pro qualibet vice. Et quòd nullus potens ab aliquo ciue, vel comitatino ciuitatis Mut. vel districtus vel in bonis alicuius ciuis Mutin. vel districtualis aliquid extorqueat minas vel terrorem inferendo per se, vel per alium, vel aliqua ratione, vel causa. Et D. Potestas possit, & debeat inquirere, & tormentis subijcere testes, & delinquentes in prædictis, & quolibet prædictorum præcedentibus inditijs, vel non. Et dictum vnius testis, vel fama habeatur & teneatur pro plena, & legitima probatione si fama fuerit in dicta villa, vel loco, seu castro, siue etiam in ciuitate Mut. non obstante quòd testes de fama sint singulares in dicto suo. qui testes teneantur in credentia si voluerint. Et quòd massarius dictæ villæ, vel castri, seu loci & quilibet alius prædicta, vel aliquod prædictorum procurans dicto, vel facto in quinquaginta libr. Mut. soluendis Communi Mut. condemnetur. Et nihilominus dicta villa castrum, seu vniuersitas tantundem quantũ erit collecta, mutuum vel datia imposita modo prædicto, seu imponenda de cætero dare, & soluere Communi Mut. teneatur. Ad quam condemnationem vniuersi-

uersitatis, villæ, vel castri, non teneantur absentes, vel contradicentes viduæ, & pupilli, nec illi qui de iure non tenentur esse ad arengum. Et dictum statutũ præconizetur per ciuitatem, & burgos in locis publicis infra mensem primum introitus D. Potestatis Mut. sub pœna libr. centum Mut. ab ipso Potestate prædicta oĩa, & singula non obseruante irremissibiliter per sindicatores auferẽda.

¶ De barataríjs puniendis. RVB. LXXX.

STatutum est quòd nulla persona cuiuscunq; conditionis existat, audeat, vel præsumat per se, vel per alium corrumpere, seu baratariam facere cum aliquo officiali, terrigena, vel forensi. Nec aliquis officialis, terrigena, vel forensis, audeat, vel præsumat facere aliquam baratariam, vel collusionem cum aliqua persona, & ipsa persona corrumpens, vel corrumpere attentans aliquem officialem Cummunis Mut. ipso facto cadat a causa. Et nihilominus incurrat pœnam centum libr. Mut. ab ipso corrumpente, vel corrumpere tentante irremissibiliter sine aliqua condemnatione a Potestate, & a quolibet alio officiali auferenda. Et si officialis se corrũpi pmiserit incurrat ipso facto in pœnã tercẽtarum libr. Mut. ab ipso per sindicatores irremissibiliter auferenda. Et nihilominus si aliquem læserit prece precio, vel aliqua gratia teneatur parti læsæ ad dãnum, & interesse in quadruplum. Et intelligatur officialis corruptus, si probabitur ipsum officialem recepisse ab aliquo aliquam quantitatem pecuniæ, vel aliam quamlibet rem maioris valoris x. soldorum Mut. Prohibẽtes quibuscũq; officialibus Communis Mut quòd aliqua ratione, vel causa, quæ dici, vel excogitari possit, non possint, nec debeant aliquam quantitatem pecuniæ, nec aliam rem maioris valoris vt supra quoquo modo etiam occasione delegationis sibi factæ examinationis testium, seu alia quacunq; causa etiam a volentibus recipere vltra quam expresse a nostris statutis sit permissum, & alio casu quam pmissis ex forma nostrorum statatorum sub pœna antedicta ipso facto committenda, & exigenda qualibet vice qua contrafactum fuerit vt supra. Itẽ ad hoc, vt dictæ barataríæ, & collusiones cessent, statutum & ordinatum est quòd si aliquis fecerit aliquam baratariam cum aliquo officiali, terrigena, vel forensi, vel ipsum officialem corruperit in officio qualuercunq; possit licite, & impune eas pandere, & super his testimonium ferre tempore sindicatus, & ante. Cui tamen soli non credatur. sed volumus quòd ad probandum baratariam commissam per officialem sufficiat probatio vnius testis omni exceptione maioris.

¶ De pœna prohibentis pignus accipi, vel tenutam dari. RVB. LXXXI.

STatutũ est quod quilibet qui pignorari debet ex parte D. Potestatis, seu cuiuslibet alterius officialis Communis Mut. iurisdictionem habentis sup hoc si prohibuerit nuncio Communis habenti mandatum de pignorando in scriptis subscriptum manu not. & sigillatum sigillo officialis cuius mandato pignorari debet, sibi pignus accipi, condẽnetur in decem soldis Mut. si ille ad cuius instantiam pignorari debuerat hoc voluerit, & non aliter, qui possit quandocunq; ante publicationem condemnationis accusationi renuntiare. Et renunciatione facta si condemnatio sequeretur non valeat ipso iure. Quæ omnia sibi locum vendicet etiam in casu sequenti. Et si prohibuerit sibi tenutam accipi

con-

condemnetur in xx. soldis Mut. Et de prædictis credatur relationi nuntij habẽtis præceptum de hoc vt supra a iudice competenti. Saluo quòd si talis qui debet pignorari venerit coram dicto officiali cum dicto nuntio, vel ante, vel ea die periturus mandatis dicti iudicis, & scribi fecerit in actis ad dictam pœnam minime teneatur.

¶ Quod nullus potens, clericus, vel laicus, audeat cognoscere de aliqua quæstione. RVB. LXXXII.

ITem prouiderunt, & ordinauerunt quòd nullus potens, nec de eorum progenie, clericus, vel laicus naturalis, & legitimus, vel naturalis tantum, audeat, vel præsumat cognoscere de aliqua causa, lite, vel quæstione ciuili, vel criminali per se, vel alios inter aliquos de ciuitate Mut. vel de Fregnano, vel de Abbatia comitatu, vel alicuius terræ, loci, vel castri diocesis Mut. nec sententiã, laudum, vel arbitramentum dare, vel dari facere inter prædictos, vel aliquẽ prædictorum, nec aliquam potestariam, vicariam, sindicariam, vel aliquod aliud regimen, quocunq; nomine censeatur recipere, vel exercere, per se, vel p alium in aliqua villa, vel castro, vel ciuitate, vel locis prædictis nec aliquid extorquere, vel petere ab aliquo ciue, vel comitatino contra eius voluntatem vel ab aliquo commune prædicto. Sed omnes de ciuitate Mutinæ, districtu, & comitatu teneantur, & debeant venire coram officialibus Communis Mutinæ ad ius petendum, tam in ciuili, quam in criminali. Et potẽs, vel de progenie ipsorum, qui contra prædicta vel aliquod prædictorum fecerit puniatur, & condemnetur in ducentis libr. Mut. pro quolibet, & qualibet vice, & obligatio, & sententia laudum, vel arbitramentum ipso iure non valear. Et quilibet prædictorum inter quos cognouerit, sententiauerit, perceperit, vel arbitratus fuerit, puniatur, & condemnetur in vigintiquinq; libris Mut. pro quolibet, & qualibet vice, nisi infra tertiam diem denuntiauerit Domino Potestati, vel eius iudici. de qua denuntiatione appareat scriptura publica manu not dicti D Potestatis. Et not. qui scripserit prædicta, vel aliquod prædictorum facta per dictos potentes puniatur, & condemnetur in vigintiquinq; libris Mut. pro quolibet, & qualibet vice. Et massarij collegij artis not. teneantur, & debeant ipsum facere cãcellari de arte notariorum, & ipso iure, & facto habeatur pro cancellato & nũquam possit exercere artem notariæ in ciuitate Mut. vel districtu, vel comitatu. Et quilibet qui pro tali potente fecerit contra prædicta, vel aliquod prædictorum puniatur, & condemnetur in vigintiquinq; libris Mut. pro quolibet & qualibet vice, & habeatur pro exempto a protectione Communis Mut. donec soluerit dictam condemnationem. Et si prædictus potens, seu de eorum progenie fuerit clericus contra prædicta, vel aliquod prædictorum habeatur ipso iure, & facto ipse, & sui familiares pro exemptis a protectione, & defensione Communis Mut. donec fuerit soluta condemnatio de ipso facta, vel solutũ id quod fuerit declaratũ ipsum soluere debere qui fecerit contra prædicta, vel aliquod prædictorum. Et nihilominus proximior laycus de progenie sua compellatur ad solutionem dictæ condemnationis. Et villa, vel castrum, uel uniuersitas quæ elegerit, uel receperit, uel passa fuerit aliquem potẽtẽ officium, regimẽ, uel Potestariam, uel uicariam facere contra prædictam formam condẽnetur in quin-

gen-

gentis libr. Mut. pro quolibet, & qualibet vice. Et massarij villarũ, & castrorum in quibus talia committerentur, teneantur vinculo sacramenti denũtiare oẽs potentes, & de eorum progenie, & oẽs alios facientes contra prædicta, vel aliq̃d prædictorũ, pœna, & bãno xxv. libr. Mut. de suo hauere. Et quinquaginta libr. Mut. de hauere ipsius Communis. Quã ꝓuisionẽ teneanť massarij dictarũ villarũ, & castrorũ in scriptis accipere de mẽse Ianuarij, & quolibet mẽse legi facere in consilio, vel arengho, & de ipsa lectione fieri faciãt publicũ instrumentũ. Et de prædictis oĩbus, & singulis teneať, & debeat D. Potestas qui nũc est, vel ꝑ tpe fuerit ꝓcedere, & cognoscere ꝑ accusationẽ, & denũtiationẽ, notificationẽ, vel inquisitionẽ sũmarie sine strepitu, & solẽnitate iudiciorũ oĩbus diebus feriatis, & non feriatis. Et q̃libet possit accusare, & denuntiare, & habeat medietatẽ banni, & condẽnationis. Et Potestas Mut. infra mensẽ a die sui introitus teneať sub pœna antedicta contẽta in pñti statuto præconizari, & notificari facere ad aregheriã palatij Coĩs Mut. Et teneãtur sindicatores specialiter de contẽtis in pñti statuto dictũ D. Potestatẽ sindicare, & reptũ culpabilẽ negligẽtẽ, & remissum condẽnare sub pœna xxv. libr. Mut. cuilibet ipsorũ sindicatorũ imminẽre.

¶ De iudicibus, & notarijs non offendendis. RVB. LXXXIII.

Statutũ est quod nullus de cætero audeat, vel præsumat offendere, vel offendi facere aliquẽ iudicẽ, seu notariũ scriptos in collegijs artiũ ipsorũ iudicum, vel notariorũ ciuitatis Mut. occasione alicuius aduocationis, procurationis sindicariæ, vel officij, quã, vel quod fecerit, vel exercuerit in palatijs Coĩs Mut. vel alibi contra eũ. Et si aliqs potẽs contrafecerit puniatur, & condẽnetur in quadruplũ pœnarũ contentarũ in statutis & ꝓuisionibus Coĩs Mut. Si vero fuerit popularis puniatur, & condẽnetur in duplo dictarũ pœnarũ contentarũ in dictis statutis, & ꝓuisionibus. Et si aliquis familiaris alicuius potẽtis, seu alicuius forensis contrafecerit, & dictã condẽnationẽ soluere non posset quadruplicatã, vt supra dictũ est puniatur, & condẽnetur ꝑsonaliter arbitrio D. Potestatis q̃ ꝑ tpe fuerit infra tertiã diẽ. Et credatur contra potẽtes, & eorũ familiares, & contra forẽses sacramẽto iudicis, vel notarij offensi iurãtis se esse offensũ, vel ꝑcussũ occasione dictæ aduocationis, procurationis, seu officij prædictorũ sine aliquã ꝓbatione testiũ, & ẽt sacramento hæredis iudicis, vel notarij prædictorũ si prædicti fuerint occisi, & iurauerint eos esse occisos occasionibus prædictis. Adijciẽtes quod si aliquis dixerit verba iniuriosa alicui aduocato, procuratori, vel sindico, seu notario occasionibus prædictis, vel aliqua ipsarum condemnetur in xxv. libr. Mut. Et credatur sacramento dicti aduocati, procuratoris, sindici, vel notarij contra quem dicta essent dicta verba. Et de prædictis possit inquiri.

¶ Quod nullus improperet offensam, vel disputet de parte. RVB. LXXXIIII.

Item quod nulla persona terrigena, vel forensis, audeat in ciuitate Mut. vel districtu contendere, vel disputare cum aliquo de aliqua parte ghelfa, vel ghebellina, vel alia, nec improperare alicui aliquam offensam quæ facta esset ab aliquo dictæ ciuitatis contra alium de ciuitate potentem, vel popularẽ sub pœna cuilibet de domo nobilium quinquaginta librarum Mut. populari xxv. libr. qui contrafecerit, quam si non posset soluere condemnetur ad standum in carceribus per sex menses.

¶ De

De pœna officialium qui fraudẽ commiserint in officijs. RVB. LXXXV.

SI cognouerit Poteſtas aliquẽ officialẽ Cõis Mut. vel notariũ exiſtentẽ in officio, dolũ, vel fraudẽ feciſſe, teneatur in conſilio nũciare, & ab officio priuare & feudũ ei auferre, & tãtundẽ de ſuo, & illud in quo dolũ, vel fraudẽ commiſerit in pecuniaria re ꝗ̃ ꝑ ſe, vel in ſuos vſus retinuerit in duplũ eũ reſtituere compellat. Idẽ obſeruetur in officialibus villarũ, & terrarũ epiſcopatus Mut. & de his ꝗ ſunt ſup laborerijs vicinorũ ciuitatis Mut. & de laborerijs vniuerſitatis, & terrarũ epiſcopatus Mut. Et qlibet poſſit accuſare, & denũtiare habiturus medietatẽ condẽnationis. Et teneatur i credẽtia ſi ei placuerit. Et Poteſtas teneatᷣ inqrere de prædictis ad poſtulationẽ cuiuſlibet ſub pœna tercentarũ lib. Mut. ab ipſo Poteſtate irremiſſibiliter auferenda ſi prædicta neglexerit adimplere.

Quod officiales nihil accipiant ab hominibus de foris, vltra quam habere debent per ſtatuta. RVB. LXXXVI.

ORdinatũ eſt quod officiales Cõis Mut. & notarij exiſtẽtes in officio qñ vadũt ꝑ diſtrictũ Mut. non poſſint, nec debeãt exigere, vel accipe ab aliquo Communi, vel ſingulari pſona, ſeu vniuerſitate occaſione ſui ſalarij, vel expẽſarũ, nec aliqua alja de cã, niſi ſalariũ quod ſibi conceditur ꝑ ſtatuta Cõis Mut. vel conceditur ꝑ reformationẽ conſilij generalis Cõis Mut. Et ꝗ contrafecerit ſoluat ꝓ bãno x. libr. Mut. ꝑ qualibet vice. Et reſtituat id totũ quod plus acceperit cũ pœna dupli. Et quilibet accuſare, & denuntiarẽ poſſit contrafacientem. Et Poteſtas teneatur de prædictis inquirere ad poſtulationem cuiuſlibet.

Quod nullus debeat iurare fidelitatem, nec fieri vaſſallus alicuius. RVB. LXXXVII.

NVllus de cætero audeat, vel præſumat, nec debeat iurare fidelitatẽ alicui, nec fieri vaſſallus alicuius aliqua occaſione, vel ingenio quæ excogitari poſſit. Et qui contrafecerit ſi fuerit Dñs amittat rẽ, ſiue denarios quos dedit, & veniat in Communi. Qui vero iurauerit fidelitatẽ, & factus fuerit vaſſallus contra prædictum modũ ſoluat pro banno qualibet vice xxv. libr. Mut. Et caſſum, & irritũ habeatur quicquid factũ fuerit. Et nullus tabellio debeat idẽ facere inſtrumentũ. Et qui contrafecerit ſoluat ꝓ banno x. libr. Mut. pro qualibet vice medietas quorum bannorum omnium ſit accuſantis, & denuntiantis.

De obſeruantia ſtatutorum, & pœna non obſeruantiũ. RVB. LXXXVIII.

MAlitijs cupientiũ effugere obſeruationem ſtatutorũ Cõis Mut. obuiantes, ſtatuimus, & ordinamus quòd nullus cuiuſuis ſtatus, & conditionis exiſtat, audeat, vel præſumat dicere, opponere, vel allegare quòd aliquod ſtatutũ compræhenſum in volumine ſtatutorum Cõis Mut. non valeat aliqua ratione, vel cauſa etiam ſi diceretur fore, & eſſe contra libertatem eccleſiaſticã. Et ſi quis auſu temerario dixerit, oppoſuerit, vel allegauerit aliquod ſtatutũ non valere ſoluat ꝓ pœna libr. quingentas mut. Et in eandẽ pœnã incurrat iudex ipſo iure qui dictam allegationem, vel exceptionẽ admiſerit, vel ꝓpter eam ſtatutum aliquod ſeruare diſtulerit. Et ſi talis opponens, vel allegans non fuerit ſuppoſitus iuriſdictioni D. Poteſtatis Mut. perpetuo non audiatur in aliquo ſuo iure, nec ei ius reddatur per aliquem officialem Communis Mutinæ agendo, excipiendo, vel accuſando, & ſit exemptus a protectione Communis Mutinæ.

¶De pœna furtum committentis. RVB. LXXXIX.

SI quis furtũ commiserit in ciuitate Mut. districtu, vel comitatu de re minoris pretij x. lib. ꝑ primo furto condemnetur in lib. xxv. Mut. ꝑ secundo vero furto si simul coaceruata non fuerint de maiori quantitate, vel re maioris quãtitatis xxv. lib. fustigetur, si tamen dicta furta simul fuerint de re maioris quantitatis, vel maiori quantitate x. lib. Si vero dictum primum furtum foret de maiori quantitate x. lib. non tamen maioris quantitatis xxv. lib. possit fustigari, vel etiam in pecunia condemnari ꝓut visum fuerit Potestati Mut. Si vero ipsum primum furtum fuerit de maiori quantitate xxv. lib. possit suspendi, vel mitius condemnari in personam inspecta qualitate personæ furtum committentis. Similiter possit, & debeat puniri quilibet qui tertium furtum commiserit cuiuscunq; quantitatis fuerit dummodo simul coaceruata fuerint maioris quantitatis x. lib. Et in omni casu non comprehenso in præsenti statuto condemnetur arbitrio Potestatis. Et semper condemnetur quilibet ad restitutionem rei, seu rerum furto subtractarum in duplum furtum passo.

ſ. lib. 2. rub. 176. ꝗ.

¶De pœna Medici qui bis infirmum visitauerit, qui confessus non fuerit. RVB. LXXXX.

PRopter bonum, & salutem animarum, & vt minus infirmi terreantur, statuimus, & ordinamus quod quilibet Medicus, qui de cætero aliquem infirmũ visitauerit in ciuitate Mut. districtu, vel comitatu teneatur prædicere infirmo qualicunq; infirmitate oppresso, prima vice qua ad ipsum accesserit, quod debeat sua peccata confiteri, & venerandum Christi corpus assumere. Et quod ad eum visitandum secundo non accedat nisi prædicta ipse infirmus effecerit. Et non possit ipse Medicus secundo ad infirmum accedere, nisi ei constiterit infirmum confessum esse, & Corpus Christi assumpsisse. Et quilibet Medicus qui contra prædicta fecerit quoquo modo per D. Potestatem Mut. in lib. x. condemnetur. Et vt huius statuti ignorantia prætendi non possit, volumus quòd quilibet Potestas ciuitatis Mut. infra mensem a die introitus sui officij teneatur sub pœna xxv. lib. comprehensa in præsenti statuto per præconem Communis Mut. præconizari facere per loca publica ciuitatis Mutinæ.

¶De cassatione trium voluminum statutorum antiquorũ. RVB. XCI.

STatuimus, & ordinamus quòd omnia statuta posita in primo libro, tertio, & quarto statutorum Communis Mutinæ cum additionibus, ꝓuisionibus, decretis, & ordinamentis quibuscunq; factis super, & de contentis in dictis tribus libris de connexis, & dependentibus ab eisdem quæ hactenus obseruata fuerũt sint cassa, & irrita nullius valoris efficaciæ, vel momenti in totum in omnibus eorum partibus. Et deinceps seruentur, & seruari debeant statuta præsentia, & præsentialiter edita, & composita. Quæ tamen vendicent sibi locum in futuris, & non præteritis, in quibus præteritis seruentur quoad decisiones, statuta antiqua in omnibus casibus, præterquam in casibus in quibus specialiter prouisum est statuta præsentia, vel aliquod ex ipsis sibi locum debere vendicare, tã in præteritis, præsentibus, & futuris, quibus casibus seruetur quod in nouis statutis prouisum, & ordinatum est.

Finis Tertij libri Statutorum Ciuitatis Mutinæ.

PROVISIONES DE QVIBVS IN TERTIO LIBRO fit mentio sunt infrascriptæ, videlicet.

Quod arbitrio D. Potestatis Maleficia puniantur. Prouisio I.
Nicolaus Marchio Estensis &c.

Carissime noster. Quia scimus, & sic docet casuum experientiā, quod nonnul la interdū per facinorosos hoīes scelera committuntur acerbiorē exigentia punitatē, quam leges, & statuta disponant, vt eiusmodi punitio alijs delinquen di aīum detrahat, & trāseat in exemplū. Tibi tenore pñtium committimus, & concedimus, & licentiā tradimus, & plenū arbitriū de prudentia, & modificatione tua plene confisi, quatenus in criminalibus contra quoscunque facinorosos, & delinquentes possis aīaduertere, & procedere, & pcedi facere mulcta re, condēnare, & punire realiter, & psonaliter arbitrio tuo ēt vltra & aliter quā iura, statuta, prouisiones, constitutiones & ordinamenta Coīs & ciuitatis Mut. velint, atq; disponāt, non obstātibus ipsis iuribus, & statutis in contrariū dispo nētibus. Et hoc de nostra certa sciētia, & de nostræ plenitudine potestatis con cedimus Dat. Ferrariæ die 29. Aug. MCCCCIIII. A tergo. Potestati nostro Mut.

Literarum proxime suprascriptarum confirmatio. Prouisio II.
Nicolaus Marchio Estensis &c.

Carissimi nostri. Recepimus literas vestras, & cū illis copiā statutorū nouorū, & veterū, circa modū procedēdi concessorū contra delinquētes p nostrū Po testatē Mut. ad quas vobis rñdemus, qđ visis dictis vestris literis, & visa subtra ctione arbitrij p ipsa statuta vetera nostro Potestati concessi, p q̄s præbet̄ mate ria delinquēdi & qđ delicta remaneāt īpunita in graue dānū, & præiudiciū Cameræ nostræ illic Mutinæ, volumus, & harū nostrarū literarum tenore damus, concedimus & attribuimus nostro Potestati prædicto Mut. q nūc est, vel in fu turū erit, illā iurisdictionē arbitriū, & authoritatē, qđ & quas alij nostri Potesta tes & Rectores ciuitatis Mut. habuerūt ex forma, & occasione ipsorū statutorū veterū, & aliarū nostrarū literarū ipsi nostro Potestati concessarū sup hoc de an no Dñi N. Iesu Christi 1404 die 29 Aug. quarū copiā nobis suprascriptā statutis ipsis veteribus misistis Non obstantibus in aliquo statutis ipsis nouis expost editis qbus p pñtes volumus esse derogatū, si in aliquo possent obesse, quo minus ipsa statuta vetera, & dictæ nostræ literæ non deberent seruari. Volētes, ac vobis mādantes, vt has nostras literas faciatis itē registrari ad ppetuā memoriā futurorū in volumine statutorū Coīs Mut. prædictæ Dat. 1. Iulij. MCCCCXX.

De mulctandis inobedientibus vsq; ad xxv. libr. Prouisio III.
Nicolaus Marchio Estensis &c.

Carissime noster. Quoniam habemus quod multi subditi nostri officio vestro sunt inobedientes, damus, & concedimus vobis licentiam, & liberam potestatem puniendi, & mulctandi inobedientes vsq; ad quantitatem lib. 25. mon. vbi solum habebatis licentiam mulctandi & condemnandi tales inobedientes in soldis XX. Mut. & hoc ad terrorem inobedientium, & reproborum. Mutinæ XXVI. Octobris. M. CCCCXXVI.

A tergo. Iudici nostro maleficiorū, & tertio Iudici Mut. nostro carissimo.

¶ Contra quos Minores potest procedi. Prouisio IIII.
Nicolaus Marchio Estensis &c.

Carissimi nostri. Vidimus literas vestras, quibus significatis nobis, quid p vos actum sit, & qualiter processum fuerit contra Bartholomeum della Cella per vos inquisitum vti latius in ipsis vestris literis continetur. Quæsiuistis vos declarari, an attenta forma statuti, & ordinamentorum in illa nostra ciuitate Mutinæ vigentium, & formam dantium de modo procedendi in criminalibus causis contra absentes vocatos, & non venientes, contra quos ex ipsorum ordinamentorum serie, banna, & sñiæ definitiuæ proferri possunt, & Minores annis xxv. sub ipsorum dispositione ordinamentorum compræhendãtur. Ita quod & ipsi minores contumaces bannum patiãtur accusati, inquisiti, vel denũtiati de crimine contra eos valida possit proferri sententia. His diligẽter pensatis, & super eisdem matura deliberatione præhabita vobis scribimus, atq; per præsentes decernimus, & mandamus etiam addentes ad ea quæ pridie vobis de nostri scientia scripta sunt, vt contra maiores annis xiiij. possit, & valeat per vos, & successores vestros procedi ad banna, & ad sententias quaslibet seruata forma ordinamentorum ibi vigẽtium, quæ disponunt de modo procedendi contra contumaces. Et in causis criminalibus minores ipsi maiores tamen annis xiiij. habeantur tanquam maiores, & sub ordinamentis suprascriptis, & eorum dispositione compræhendantur, ac si annos xxvi. excessissent in omnibusq;, & per omnia, quo ad formam procedendi maioribus æquiparentur, Sic etenim in casu de quo scripsistis, ac etiam futuris casibus seruari volumus, & mandamus. Decernentes, atq; mandantes processus omnes ac sententias, quos, & quas fieri, & ferri continget, tam in casu de quo agitur, quam in facto contra tales minores sub forma ordinamentorum suprascriptorum omnes vires, & omne robur habere, quas habere dignoscuntur hæ, & hi, quæ, & qui contra maiores proferuntur, & fiunt. Mandantes insuper, vt hæ nostræ literæ in volumine statutorum Communis Mutinæ registrentur, quas ámodo pro inuiolabili lege volumus obseruari. Vobis insuper remittimus processum, & scripturas dictæ inquisitionis, quas nobis misistis diebus elapsis. Ferrariæ die 4. Deceb. M. CCCCXXXI.

A tergo. Potestati, & Iudici Maleficiorum nostris Mutinæ.

¶ Contra quoscunq; malefactores Diœcesis Mut. Potestas Mut. possit procedere. Prouisio V.
Nicolaus Marchio Estensis. &c.

Carissimi nostri. Noi hauemo riceuuto vna vostra lettera, la quale hauemo bene intesa, vogliamo, che voi procediate contra quelli c'hãno morto quello Martino da Fellina, secondo che vuole la ragione. Auisandoui, che se noi hauemo donato alla Margherita nostra figliuola Magreda. Nostra intentione è, che la giuridittione rimanga à voi in far fare ragione. Præterea nostra intentione è che in criminalibus voi procediate contra ogni malfattore, sia di qual terra si voglia della giuridittione, ò Vescouato di quella nostra città di Modona. Et cosi volemo, che voi diciate da nostra parte al Podestà nostro di Campogagliano. Fossadalbari XVII. Octob. M. CCCCXXXIIII.

A tergo. Potestati nostro Mut. ac Iudici Maleficiorum nostrorũ ibidem.

¶ Limi-

¶ Limitationes,& additiones ad nonnulla statuta. Prouisio VI.
Leonellus Marchio Estensis.&c.

CArissimi nostri.Statuta vestra illi vetera egebant in aliqua parte, sui additione,& modificatione,Quod cũ ita sit,ea fecimus rectius loqui ꝑ infrascriptũ modũ videlicet.Vbi statutũ sm̃ in ordine voluminis Statutorũ Maleficiorũ,positũ sub Rub.In quibus Maleficijs commissis tpe alterius Potestatis,&c.loqtur & disponit infra vnũ mẽsem,Volumus,& decernimus quod dicat infra sex mẽses.Ad statutũ vero sub Rub.de non subijciendo aliquẽ tormentis ibi vbi dicit, vel cicatrix remanserit,addi volumus,vel in alijs feturis quouis modo factis cũ sanguine,dummodo pœna sit maior xxv.libr.& locũ habeat in præteritis, præsentibus,& futuris.Has ergo additiones volumus,& mandamus de cætero seruari per vos,& successores vestros.Quod vt fiat,facite has nostras illic registrari in volumine statutorum Maleficiorum illius nostræ Ciuitatis.
Ferrariæ X.Martij. M. CCCCXXXIX.
A tergo,Potestati,& Iudici maleficiorũ ciuitatis nostræ Mut.nostris carissimis.

A sñia ex qua venit imponẽda pœna sanguinis appellari non potest. Prou.VII.
Leonellus Marchio Estensis.&c.

DIlectissime noster,Remittimus vobis his insertã copiã litterarũ alias ordinatarũ ꝑ fœlicis,& nunq̃ delẽdæ mem.Serenis.D.Genitorẽ nostrũ super eo, quod ab aliqua sñia,quæ ꝑ illos Potestates Mut.in causa criminali,in qua pœna sãguinis veniat imponẽda,& lata fuerit cũ consensu totius curiæ eorundẽ non possit appellari,&c.Et quia ordinamentũ illud iustũ,& sanctũ est, Ideo tenore pñtium comprobamus,& ratificamus eorũ tenorẽ,& effectũ suum.Et ita volumus ꝑ vos,& successores vestros obseruari,& executioni mãdari. Præterea suborta est difficultas,& dubietas,an ordo ipse vendicet sibi locũ ẽt circa condemnationẽ per contumaciã factã,vt est in casu illius salui.De l'Oca,quẽ haberis in vinculis,& de quo ad nos scripsistis. Quare volentes ẽt occurrere huiusmodi introductæ dubietati edicimus,& ex nostra scientia mandamus quod de cætero,ordinamentum prææallegatum non solũ locũ habeat in maleficio conuicto, & confesso,sed etiam in condemnationibus,quibuscunq; ex contumacia emanatis.Quocirca faciatis has nostras illic authenticæ registrari,& publicari.quæ vim,& robur vnius statuti teneant. Ferrariæ XXVI.Febr.MCCCCXXXXV.
A tergo. Potestati nostro Mutinæ.

¶ Vbi non esset,seu intelligeretur pœna determinata per stat. Prouisio VIII.
Leonellus Marchio Estensis.&c.

DIlectissimi nostri. Voi Giudice del maleficio ci scriuete di due casi occorsi, alli quali male si può procedere,ꝑche non troppo bene si può hauere la verità,& gli statuti non dãno altro arbitrio,come si facciano.Et cosi questi,& altri assai passariano impuniti,chi non prouede opportunamẽte à ciò. Onde che ꝑ prouedere à tali eccessi,& à tali delitti oltre la forma de gli statuti,deliberiamo,& vogliamo,che sia in arbitrio di voi Regimento di dare licentia al Giudice di procedere in tali delitti oltre la forma de gli statuti, secondo che parerà à voi Regimento,& alla vostra prudenza, che meriti il caso. Et questo arbitrio vi sia concesso tam pro præteritis quam pro futuris casibus. Et per tanto voi Giudice haurete sempre ricorso al Regimento,& farete

secondo che vi sarà detto per loro. Ferrariæ VIII. Noueb. M.CCCCXXXXVI.
Atergo. Regimini nostro Mut. & Iudici Maleficiorum nostro. ibi.
Quando non sunt indicia sufficientia. Prouisio IX. Hercules Dux Ferrariæ &c.
Dilectissime noster. Egli ne consta manifestamẽte, che molti delitti, & malefici sono passati, & passano impuniti, per hauere atteso voi, & vostri precessori alla forma di certi statuti di quella nostra cittade, per li quali non potete procedere contra li malfattori senza indicio, & senza che sia data copia alla parte per purgare detti indici. Onde ne segue molte volte, che detti malfattori, & procuratori loro hauuta detta copia, & intesi i fondamenti, che si hanno contra loro, & suoi delitti, cautamente cercano con ogni sforzo d'occultare la verità, & con sotterfugij, & cauillationi impugnano, & impediscono il procedere contra loro, posto che re vera siano in mancamẽto. Onde volendo noi prouedere à questo mancamento, & aiutare la giustitia quãto sia possibile, per meglio raffrenare, & punire i cattiui, vi diciamo, che noi habbiamo statuito, & ordinato, & cosi statuiamo, & ordiniamo, che voi, & vostri successori possiate procedere in Maleficijs contra qualunque persona, che vi sarà denunciata, & accusata per delinquente, & culpabile di qualche delitto, con quegli indici, ch'alla prudenza discretione, & conscienza vostra pareranno, senza che siate obligati à dare copia di detti indici, se non quanto paresse à voi, & à vostri successori, assoluendo ex nũc voi, & vostri successori da ogni pena, la quale v'imponesse alcuno statuto, lege, constitutione, ò decreto, & da ogni libello, & molestia, che vi potesse esser data per tal cagione, ita & taliter, che non siate tenuti di stare à sindicato per lo procedere in detti malefici, nisi appareret, quod haueste commesso in esso procedere alcuno furto, ò barataria, ò che altro dolo, ò fraude ex parte vestra gli fosse interuenuto. Et hoc non obstantibus aliquibus in contrariũ quouis modo faciẽtibus. Quibus oĩbus, & singulis quãtũ est ꝑ præmissis, & respectu præmissorũ duntaxat ex certa sciẽtia derogamus. Et voi farete registrare questa nostra iui ad ꝑpetuã rei memoriã, acciochè ella sia per regola à voi, & à vostri successori, ꝑ quello che circa ciò haurete à fare. Regij X. Noueb. M. CCCCLXXVI.
A tergo. Potestati nostro Mutinæ.
¶ Quando non admittatur defensio. Prouisio X. Dux Ferrariæ &c.
Dilectissimi nostri. Noi intẽdiamo, che dà vn tẽpo in quà, egli ci è indotta, & seruata vna consuetudine vel potius corrottela al Tribunale di voi nostro Podestà, & giudice del Maleficio, per la quale molte fiate i malfattori vengono assoluti da i delitti per loro commessi contra il debito della giustitia, cioè, che quando lo è inquisito, & che per l'vfficio si procede contra alcuno malfattore, per delitto, che meriti pena corporale, egli compare vno non come procuratore, perche sà di non essere admesso dalla ragione, ma come iscusatore, ò come vnus, & quilibet de populo, & adduce giustificatione, & testimoni ad iscusare il malfattore senza che egli comparisca personalmente, come di ragione è obligato. Et per questa via viene ad ogni sua giustificatione, benche alcune fiate siano taliter, qualiter, & cosi molti delitti se ne passano impuniti, & altri pigliano ardire di commettere maggiori mali, & più facilmente persuadendosi di potersi aiutare, & difendere per questa via, la quale cosa, come non lodeuolo anzi mala fatta non ci pare esser da comportarse.
Et

Et però vogliamo,& per questa nostra dichiariamo, statuiamo,& ordiniamo, che la predetta consuetudine da mò innanzi sia in tutto,& per tutto annullata,& reuocata,& ch'ella non si possa ne debba osseruare per modo alcuno. Et che in simili casi non sia ammessa persona,ne cosa alcuna à defensione,& giustificatione di detti malfattori,s'essi non comparono personalmente,come vuole la ragione. Cosi adunque prouedete,che questa nostra dichiaratione sia posta in osseruanza non ostante alcuna cosa,che facesse in contrario. Et questa nostra farete registrare doue sarà bisogno ad perpetuam rei memoriam. Mediolani XI. Octobris. M. CCCCLXXIX.

A tergo. Regimini nostro Mutinæ.

¶ Quod copia inquisitionum subito ad Cameram Sereniss. D.N. mittatur.

Prouisio XI.

Leonellus Marchio Estensis.&c.

CArissime noster. Vt de cætero diligentior habeatur cura,quam hactenus habita sit ad solicitandas eas condènationes, quæ faciedæ sunt ex inquisitionibus,quæ ex isto maleficiorum officio fiunt. Volumus,ac mandamus vobis, & successoribus vestris,vt inquisitiones omnes quæ ex maleficijs formabunrur ad cameram nostram ibi,eo modo, & forma mittatis quo mitti consueuerant ad cameram actorum illius Communis nostri, non obstante aliquo statuto illius ciuitatis nostræ Mutinæ inconrrarium disponente.

Ferrariæ VIII Ianuarij. M. CCCCXLVI.

A tergo. Iudici nostro maleficiorum Mutinæ præsenti, & successoribus.

¶ De descriptione bonorum delinquentium. Prouisio XII.

Leonellus Marchio Estensis.&c.

DIlectissimi nostri. Quando egli accade, che si hà da fare la descrittione di qualche malfattore costi. Egli ne pare di vedere, ch'ella si faccia alla sciolta, & non con quella auertetza,che si conuerria. Et per occorrere,& ouuiare à ciò,massime p l'interesse della Camera,deliberiamo di metterci quest'ordine. Vuolsi,che accadendo questi casi,Tu Massaro sij chiamato da voi Podestà, & dal Giudice,acciò che tu le sole citi,che le faccino debitamēte, & cosi si faccia per li successori. Con questo che vi vadi vn famiglio della Camera, come solea hauere,benche da poco tēpo in quà il non se habbia costumato. Et oltre ciò immediate fatta la descrittione il notaio del maleficio la mandi alla Camera,perche il giudice non hà bisogno della descrittione,ne in procedere,ne in giudicare. Et accioche la cosa passi anchor meglio lodereßimo che v'andasse anco vno dei notari della Camera insieme con l'altro. Questa è la prouisione,che ne pare che sia vtile,& necessaria intorno à questo proposito. Fatela registrare iui in volumine ordinamentorum palatij, & Massariæ, & facciatela seruare pro præsenti,& futuro. Belreg. VIII. Augusti. M. CCCCXXXXIX.

A tergo. Regimini nostro Mutinæ.&c.

¶ Quando pax non prosit. Prouisio XIII.

Leonellus Marchio Estensis &c.

STatuimus,& ordinamus,quod in delictis, p quibus corporalis pœna,aut ēt pecuniaria vltra summam libr. XXV. Marc. gr. veniret imponenda,secundū

formam statuit. Communis Mut. probatio pacis aliter non fiat, nec fieri possit, nec facta prosit, quam per instrumentum publicum manu publici Notarij rogarum, nisi forte pax ipsa fieret in loco tali, aut tali temporis vrgente necessitate, vbi, & seu quo copia Notarij haberi non potuerit verisimiliter de qua vrgēte necessitate stetur arbitrio Iudicis de medio. Quibus in casibus sufficiat pacē probari per tres fide dignos testes, & omni exceptione maiores, & non per pauciores rite, & recte receptos, & ipsam pacem concludentes. Vbi vero sola pecuniaria pœna citra dictam pœnam sit imponenda secundum formam dictorum statutorum sufficiat illam per duos testes idoneos, & omni exceptione maiores rite, & recte receptos, & pacem ipsam concludentes probari. Et aliter per testes de pace probatio facta nihil prosit.

Prouisionem xiiij citatam in xliij. Rubr. require in prouisione xxiiij. in iiij. capitulo.

¶ Quinam habere debeat bastardellum in quo denuntiæ scribantur.

Prouisio XV.

Leonellus Marchio Estensis. &c.

QVi syndicus damnorum datorum curam habeat, & teneat bastardellum in quo describantur denuntiæ, & accusæ criminales quam primum factæ fuerint, ne transeant impunitæ, &c.

¶ Sine Iudice D. Potestas, nec Iudex sine Potestate in criminalibus procedere potest. Prouisio XVI.

Nicolaus Marchio Estensis &c.

CArissimi nostri. Iudices deputati per superiores annos ad officiū Maleficiorū huius nostræ ciuitatis solebant accipere notificationem querelarum omnium rerum criminalium absq; præsentia Potestatis nostri, At cum dicta consuetudo non satis honesta videatur. Id vel ex eo fit vt ea postposita eaq; non obstante velimus, ac decernamus tenore præsentium, vt nullæ denūtiationes vobis Domino Iudici Maleficiorum de cætero fieri possint sine præsentia vestri Domini Potestatis, nec super illis procedi possit absq; volūtate vtriusq; vestrū. Quod cum ita sit volumus, & vobis mandamus, vt vnanimiter, & concorditer disponatis vos ad sic faciendum vice mutua, & officio concordi.

Mut. die 28. Iulij. M. CCCCXXXXIX.

A tergo. Potestati, & Iudici Maleficiorum Mut. nostris carissimis.

¶ Contra Blasphemos. Prouisio XVII.

QVælibet persona quæ ausa fuerit blasphemare omnipotentem Deum, seu sacratissimam Virginem Mariam, aut verba ignominiosa, vel vituperosa proferre relinquendo tamen in arbitrio D. Potestatis ibidem, quæ sint, aut quæ dicantur verba blasphemiæ, ignominiæ, vel vituperij condemnetur in libr. x. m. pro dimidia Massariæ, pro altera dimidia accusanti applican. Si vero Sāctum, vel Sanctā in libris quinq; m. vt supra, & stetur in arbitrio D. Potestatis adhibere fidem ipsi accusatori. Possit tamen dicta pœna propter paupertatē diminui, vel in aliam quamlibet commutari arbitrio D. Potestatis.

Ibidem superius est hæc modificatio.

INsuper attenta paupertate per maxima tam ciuium, quam comitatinorum blasphemantium, ludentium, & repertorum cum armis pœnæ minorentur.

hoc

hoc est. Quod blasphemans Deum puniatur in libris tribus, blasphemans vero beatam Mariam Virginem, Apostolos Dei, & beatum Geminianum patronũ nostrum in quadraginta solidis; cæteros vero in viginti solidis &c.

Contra blasphemantes. Prouisio XVIII. Borsius Dux. &c.

CAriſſimi noſtri. Per mettere ordine, & modo, che coloro che beſtemmieranno, & giuocheranno in quella noſtra città contra la forma delli ſtatuti, & gride ſiano puniti. Et per prouedere anco che gli accuſatori ſiano tenuti più ſegreti, perche alla brigata venga voglia d'andargli à denontiare, & che nen ſi ritirino per paura d'eſſere paleſati. Hauemo determinato, che tutte le denontie, & accuſe, che ſi faranno da quì innanzi per beſtemmie, & per giuoco, ſi faccino ne gli atti del Cancelliero di voi Regimento, il quale nota etiam l'altre noſtre coſe ſegrete in quel luogo. Et queſto accioche ogn'vno con più confidenza ardiſca d'andare à denontiare chi caderà in mancamento. Coſi vogliamo, & v'imponiamo, che fin da mò cominciate à mettere in oſſeruanza con fare etiam regiſtrare queſta noſtra ad perpetuam rei memoriam, la quale vogliamo quod habeat vim, & robur legis, & ſtatuti in hac parte. Et le condannationi, che ſi faräno per dette cagioni, vogliamo che voi Podeſtà, & ſucceſſori voſtri ſiate quelli, che le habbiano à fare. Herberiæ die 16. Iulij. MCCCCLXI.

A tergo. Regimini, & ſapientibus ciuitatis noſtræ Mutinæ nobis ſincere dilectiſſimis.

Hercules Dux Ferrariæ &c. Prouiſio XIX.

DIlectiſſimi noſtri. Per ouuiare à molti diſordini, & inconuenienti, che tutto'l dì accadono in quella noſtra cittade, & ſuo ducato per eſſerci perſone aſſai diſcorrette, proſontuoſe, & male obedienti, le quali non ſolo per ſe ſono male coſtumate, ſed etiam incitano altri al mal fare, Habbiamo ſtatouiti, & ordinati gl'infraſcritti capitoli, & ordini, li quali vogliamo che voi, & voſtri ſucceſſori facciate ſeruare in omnibus, & per omnia per le leggi ſolenniſſime di quella noſtra città, & ſuo ducato, non oſtante altri ſtatuti, leggi, prouiſioni, ordini, conſuetudine, & decreti, & qualunque altra coſa che in contrario appareſſe, Quibus omnibus, & ſingulis expreſſe derogamus.

Regij die X. Nouembris. M. CCCCLXXVI.

A tergo. Poteſtati noſtro Mutinæ. Paulus Ant.

PRimo vogliamo, ſtatuiamo, & ordiniamo, che non ſia perſona alcuna di che conditione, ſtato, preeminentia, & grado voglia eſſere, ò ſia, la quale ardiſca portare armi offenſibili, ò defenſibili, in quella noſtra Città di Modona, ne nelli ſuoi borghi ſotto pena di lire 25. de Mar. per ogni pezzo d'armi. Della qual pena i due terzi s'applichino alla Camera noſtra, l'altro terzo all'inuentore. Et la quale pena ſe fra'l termine di tre dí non ſarà pagata per quelli che foſſero trouati con le armi od altri per loro gli ſiano dati per il reggimento noſtro di Modona tre tratti di corda. Et queſto s'intende eſſendo trouati di dì, ma eſſendo trouati di notte, ſiano raddoppiate le pene, ſe ſaräno trouati ſenza lume. Ma ſi che ſia lecito à tutti li gentil'huomini, & huomini d'armi portare vn'arma à ſuo piacere per ciaſcuno di loro, non autem ſia lecito ad alcuno loro famiglio portare ſotto la pena predetta.

De

De coadunatione personarum. Prouisio XX.

ITem vogliamo, statuiamo, & ordiniamo, che non sia persona di che conditione voglia essere, ò sia, cosi nella città predetta, come nel suo ducato, la quale ardisca, ne presuma fare alcuna coadunatione di genti armate da persone cinque in sù per alcuna cagione senza espressa licenza in scritto del regimẽto nostro predetto alla pena di ducati cinquanta d'oro per ciascuno delli capi di detta coadunatione. Et di ducati 25. per ciascuno delli seguaci per cadauna volta, che sarà contrafatto da essere applicati alla Camera nostra. Alle quali pene sono tenuti, & obligati cadauno delli coadunati principalmente, & in solido per gli altri coadunati. Et se caso fusse, che niuno delli coadunati hauesse da pagare gli siano dati de facto quattro tratti di corda per cadauno, & ciascheduno possa essere accusatore, & guadagnarà la terza parte delle soprascritte pene pecuniarie, & sarà tenuto segreto, & gli sarà creduto con suo giuramẽto, cõn vn testimonio degno di fede.

De bannitorum receptatione. Prouisio XXI.

ITem vogliamo, statuiamo, & ordiniamo, che non sia persona alcuna di che conditione voglia essere, ò sia, la quale ardisca per alcun modo accettare, ne dare ridotto scienter in casa sua cosi nella città, & borghi, come nel ducato ad alcuno bandito, & condannato per maleficio alcuno, al quale vada pena corporale sotto pena di lire cento de Mar. per cadauna volta, che sarà contrafatto da essere applicate per li due terzi alla Camera nostra, & per l'altro terzo al lo'nuentore od accusatore, alli quali sarà data piena fede con suo giuramento con vn testimonio degno di fede, & saranno tenuti segreti. Et intendesi che tali contrafacienti habbiano scienter ricettati tali banditi, se non saranno legitima fede d'hauerli ricettati ignoranter, & sine aliqua scientia delli loro bandi, & condannationi.

Quod euntes rus ferre possint arma. Prouisio XXII.

Borsius Dux Mut. & Regij, Marchio Estensis, Rodigijq; Comes. &c.

DIlectissime noster. Inteso quanto ne scriue di quel figliuolo di Thomasino Cauallerino, & di Gasparo Regierino cittadini nostri de lì, per le armi con ch'erano stati trouati senza beccata, ti diciamo, che siamo contenti, che tu non gli procedi, ne dia altro impaccio. Et cosi per l'auuenire siamo contenti, che li cittadini per il suo andare, & tornare possano portare le armi, ò voglino con beccata, ò senza beccata. Et per questa nostra oltre di ciò approuiamo, & con fermiamo ogni sentenza, & condannatione, che tu hauessi fatto da quì indietro contra tali cittadini per il portare dell'armi, & al tuo sindicato tu potrai presentare questa lettera per tua saluatione.

Saxoli XXII. Iulij. MCCCCLIII.

A tergo. Potestati nostro Mutinæ.

Contra impedientes familiam Potestatis, & alios. Prouisio XXIII.

Borsius Dux. &c.

DIlectissime noster. Inteso quanto ne hauete scritto per vna vostra vi diciamo, che niuna cosa del mondo tanto ne dispiace circa gubernationẽ status nostri, quanto che la giustitia sia impacciata, & che gli officiali non possano esserci-

sercitare gli vfficij loro. Onde poiche hauete manifesta proua di quello Mattheo, che impacciò il Caualliero vostro à condurre quel suo fratello per nome Pasquino da Porcile, & che non v'è statuto, che limiti la pena, vogliamo & commettiamoui, che gli debbiate fare tagliare tutte due le mani, & condannarlo ad perpetuos carceres, & oltre ciò facciate fare vna publica grida, che da qui innanzi qualunque incorrerà in quello errore d'impacciare la essecutione del l'officio vostro, & della vostra famiglia, & così delli vostri successori, sarà punito eadem poena d'essergli troncate ambe le mani, & essere dannato ad perpetuos carceres, & fatela registrare ne gli statuti di quel nostro commune ad perpetuam rei memoriam.

Ferrariæ die 28. Maij. MCCCCLVIII. A tergo. Potestati nostro Mutinæ.

Leonellus Marchio Estensis. &c. Prouisio XXIIII.

DIlectissimi nostri. Gli ordini che furono posti là per consiglio, & maturo essamine da gli Giudici nostri della corte per ouuiare alli Gargoci, & turpitudine che si faceuano per l'vfficio de malefici, li quali tunc commandassimo, che si publicassero, & deinceps s'osseruassero per statuti & legge, non dubitiamo, che vi siano noti. Et perche per quello intendiamo non sono messi in prattica, ne osseruatione, & grandemente se ne marauigliamo In per tanto vi diciamo, & expresse commandiamo, che se non sono publicati, gli facciate publicare, & deinceps osseruare per statuti & legge, mettendoli in prattica; si che sentiamo, c'habbiano luogo, & siano osseruate com'è nostra intentione, & fermo proposito. Ferrariæ die 26. Iunij. MCCCCXLVIII.

A tergo. Regimini nostro Mutinæ.

PRimo quod Notarij ad Maleficia deputati debeant tenere per totũ tempus officij sui vnum librum autenticum intitulatum, cum signo Tabellionatus sui, & cartis singulis bullatis signo Massariæ, seu cameræ Serenis. D. N. Super quo ipsi debeant scribere seriose, & annotare denuntias, inquisitiones, processus, actus, & determinationes, & præsertim dicta testium distincta, & clara. Et non possint describere aliquam denuntiam, inquisitionem, actum, & quamuis aliam scripturam ad officium prædictum pertinẽtem super aliquo alio libro, seu scartafacio seu aliter in folijs, & cedulis aliquibus, nisi super dicto libro authentico sub poena libr. 25. m. applicanda cameræ præfati D. N. Item quod ipsi notarij debeãt tenere vnam vacchettam simili modo intitulatam, cum signo tabellionatus, & cũ singulis cartis signatis, & bullatis signo Massariæ Mutinæ. Super qua vacchetta notare, & describere debeant omnia extraordinaria, & omnes informationes, & indicia ad officium prædictum Maleficiorum pertinentes, & pertinentia sub poena infrascripta applicanda vt supra. Hoc addito quod dicta Vacchetta stet continue, & stare debeat penes Potestatẽ, vel penes Iudicem Maleficiorum.

Item quod Notarij prædicti quamprimum præsentatæ fuerint eis denuntiæ per Capitaneos cinquãtinarum, & alios ad quos denuntiandi pertinet officiũ, eodem die præsentationum teneantur, & debeant in summa denotare & sub breuitate effectum denuntiationis, super vna vacchetta, quam dominus Iudex Maleficiorum tenere debeat intitolatam signo Notarij, & cum cartis signatis, & bul-

latis vt supra sub pœna sold. xx. m. pro qualibet vice qua contrafecerint.

Item quod D. Potestas, & D. Iudex Maleficiorum ciuitatis Mutinæ post præsentationem denuntiæ, quam dictus not. teneatur, & debeat notare in libro, vt supra dictum est infra octo dies debeant formare inquisitionem ab ipsa denuntia deriuantem, & deinde facere processum secundum formam iuris statutorum, & prouisionum Communis Mutinæ sub pœna lib. xxv. m. applicanda vt supra.

Prouisio xxv. nullibi inuenta deest.

Borsius Dux Mut. & Regij, Marchio Estensis, Comesq; Rodigij. &c.

Prouisio XXVII.

ANimaduertentes quantum nos deceat iustitiam colere, & obseruare, & proinde occurrere, & prouidere ne delicta quæ sæpius committuntur in ducatu nostro Mutinensi, & Regino etiam in terris, & locis quæ nostri nobiles. & Castellani inibi a nobis qualitercunq; tenent, & recognoscunt remaneant impunita. Quod frequenter accidisse didicimus ex confugio ipsorum delinquentium de loco perpetrati criminis ad alia loca nostra, & nobilium nostrorũ præmissorum ex distinctione iurisdictionis eorundem locorum tutelam, & trachisiam prætendentium; Cupientes modum ponere, quo [illegible] huiusmodi facinora, & talium improborum hominum ausus temerarij reprimantur. Attendẽtes quoque quod pro iure, & superioritatis nostræ, quam in vniuerso ducatu dictorũq;
nobilium nostrorum terris, & locis prænarratis nos habere dignoscimur. Regularitas eorum omnium pro communi bono, & iuris obseruantia ad nos prinet
hac lege in perpetuum valitura statuimus, & ordinamus quod si quis delict
aliquod commiserit in ciuitatibus nostris Mut. & Regij, earumq; territorijs
ris, & locis ipsis obedientibus, & inde fugiens se trãstulerit ad terras, & loca
bilium præfatorum in ducatu præmisso non sint de cætero tuti, nec securi in
Quin immo ad omnem requisitionem Potestatum nostrorum dictarum ci
tum, terrarum, & locorũ vt supra præsentium, & qui pro tempore præfuer
quæ de ipsis delinquentibus dandis, seu remittendis ad se fiat, vel per eorũ
teras, vel per nuntium in dilate dentur, & remittantur ad eos nostros Po
tes, vt reperti culpabiles conuenientibus pœnis plectantur. Et idem fieri,
seruati prouidemus per eosdem Potestates nostros præmissarum ciuitatu
præmittitur contra, & aduersus delinquentes in terris, & locis præfatorun
bilium castellanorum nostrorum, & confugientes ex ipsis locis, & terris ad
dictas ciuitates, terras, & loca eisdem obedientia vt præfertur, vt talium d
quentium, & sic confugientium cognitio, & punitio ad ipsos nostros Po
tes spectet, & pertineat, nec hoc casu alicui remissioni locus sit instantib
sis nobilibus ad loca delicti perpetrati, vel originis, vel domicilij eisdem
bus quouis modo subiecta. Sed vbi fuerint depræhensi per prædictos Po
tes nostros ibidem congruas pœnas excipiant delinquentes pro eorum c
nibus, & excessibus perpetratis. Quod si delinquentes ipsi, & malefacto
aliquo loco præfatorum nobilium dicti ducatus nostri confugerint ex ip
co delicti commissi ad alium locum aliorum nobilium nostrorum, præm
& alterius iurisdictionis, & dominij volumus, & ordinamus quod eo qu

su ad requisitionem illius nobilis, cuius sit iurisdictio eius loci, in quo commissũ sit delictum; seu officialis sui inibi alius nobilis, seu castellanus in cuius locum, seu terram se reduxerit fugiendo ipse malefactor teneatur, & debeat ipsum capi facere, & detineri, & ad locum perpetrati delicti remittere iustitia exigente ibidem puniendum. Et hoc ita nisi locus ille ad quem se transtulisset ipse malefactor casualiter foret locus domicilij, vel originis eius delinquentis. Nã tũc disponimus nulli remissioni, seu dationi locum esse de eo, sed huiusmodi reũ criminis ibidem posse distringi, & puniri perinde ac si in eo loco delictum perpetrasset. Sane prouidemus quòd in omni casu quo secundum præsentem ordinationem nostram reum criminis fugiẽtem remitti, seu dari oportuerit, id fiat, & fieri debeat expensis ipsius criminosi suppetentibus ad id facultatibus suis alioquin expensis, & sumptu Cameræ nostræ, seu præfatorum nobilium nostrorum petita remissione in casibus præmissis singula singulis congrue referendo. Prædictis omnibus locum obtinẽtibus in delictis illis duntaxat pro quibus imponenda fuerit pœna capitalis, seu alia corporalis, seu etiam pecuniaria maior tamen libr. centum monetæ in præfatis terris, & locis currentis, quæ Cameræ nostræ, seu forsan præmissis nobilibus esset applicãda. Cæterum quia sæpe contingit ad exaggerãdas pœnas criminum bona ipsorum delinquẽtium confiscari, superinde prouidentes decernimus quòd talis publicatio, & confiscatio se extendat etiàm ad alia bona talis criminosi existentia in alio loco, & in alia iurisdictione ab illo, seu illa in quo sententiam huiusmodi passus sit incorporanda tamen illi loco & ad eius commodum, & vtilitatem in quo extabunt tempore latæ sententiæ præmissæ modo vterq; locus, & iudicij, & bonorum vt præmittitur eisdem statutis in effectu quo ad eius criminis punitionem vtãtur. Quod si vigerent statuta, & ordinamenta diuersa tunc talis confiscatio effectum, & robur suum porrigat quo ad bona loci iudicij duntaxat, & non ad alia quæ exterius esse reperientur. Vbi vero ex crimine bona venirent confiscanda iure communi sic disponente, & citra municipalem censuram superinde isto casu volumus, & declaramus omnia bona delinquentis, & vbilibet constituta compræhendi, & illi loco, seu illis acquiri, cui & quibus, & prout forma iuris acquiri fuerit, & incorporari. Hanc autem constitutionem nostram ad cohercẽdos maleficos homines saluberrimam extendi iubemus ad præterita, præsentia, & futura, & suum robur, ac vigorem obtinere in vniuerso ducatu nostro Mutin. & regino post dies decem a publicatione huius nostræ legis inchoandos non obstantibus aliquibus legibus communibus, statutis, municipalibus ordinamentis, consuetudinibus, priuilegijs, & concessionibus quibuscunq; ciuitatum, terrarum, & locorum dicti ducatus nostri, vt præmittitur, & alijs quibuslibet quæ facerent in contrarium. Quibus obstantibus, & obstare valentibus ex certa sciẽtia, & de nostræ absolutæ potestatis plenitudine nobis a sacro Romano Imperio specialiter attributæ, qua publice fugimur generaliter, & specialiter derogamus, & derogatum esse volumus, & mãdamus, ac si de eis de verbo ad verbum facta esset mentio specialis quoniam ea omnia haberi ꝑ sufficienter expressis decernimus, & declaramus.

Dat. Ferrariæ 22. Febr. MCCCCLVII.

Asen-

¶A sententia ex qua pœna sanguinis oriatur appellari non potest: Prouisio XXVIII.

Nicolaus Marchio Estensis &c.

CArissime noster. Quia plerumq; illic contingit per aliquos capitali supplicio damnatos ad impediendã, & turbandam executionem Iustitiæ contra se, a sententijs contra eos latis viua voce, & coram vniuerso populo appellatum fuisse, ex quo scandalum sequutum est, huiusmodi rei pro futuro remediũ istud pro iustitiæ executione, & expeditione adhibere curauimus. s. quod de cætero ab aliqua sententia, quæ aut per vos vel successores vestros ex illo officio, in causa criminali, in qua venit imponenda pœna sanguinis lata fuerit cum consensu totius curiæ vestræ, vel curiæ dictorum successorum vestrorum, non possit appellari, de nullitate dici vel querelari, aut ab ea aliquo modo prouocari. Sed talis sententia mitti debeat, & mittatur executioni non obstante aliqua appellatione, querela, vel nullitate facta, vel interposita. Quæ si interposita sit, habeatur, & intelligatur pro non interposita, & ita seruari volumus per vos, & successores vestros in perpetuum ad quorum successorum notitiam facite præsentes nostras literas registrari.

Ferrariæ die XXIX. Decembris. M. CCCCXXXVII.

A tergo. Potestati nostro Mutinæ.

Prouisionem xxviij. citatam in rub. xlv. vide in Prouisione vij. quæ est eadem.

¶Contra raptores æris & mulierum alienarum. Prouisio XXIX.

Borsius Dux Mut. & Regij. Marchio Estensis, Rodigijq; Comes. &c.

QVicunq; aliquem derobauerit, vel depredationem fecerit, seu rapinã haueris, vel personarum furcis suspendatur. Et si visum fuerit Potestati, primo strassinetur. Et si tempore fiendæ condemnationis non erit in fortia Potestatis possit vltra dictam pœnam pecunialiter condemnari arbitrio ipsius Potestatis. Hoc addito, & declarato, quod quicunq; aliquam mulierem cuiuscunq; gradus, status, & conditionis existat, rapuerit etiam si ipsa cum ipso raptore per verba de futuro cum patris, aut aliorum eius consanguineorum consensu ante raptam contraxisset, & pœna puniatur, de qua supra, nisi post raptum matrimonium contraxisset per verba de præsenti, & carnaliter consummasset, quo casu condemnetur in lib. 100. applicandis pro tertia parte Cameræ, & pro tertia Communi Mut. & pro alia tertia principali iniuriam passo, vni vel pluribus.

Quicunq; autem aliquam mulierem cum qua ante raptũ non contraxisset per verba de futuro, vel de præsenti rapuerit, & post raptum per verba de præsenti contraxerit, aut matrimonium consumauerit, puniatur pœna 500. ducatorum, cuius dimidia applicetur Ducali Cameræ, alia dimidia Communi Mutinæ. Quam pœnam si non soluerit infra terminum arbitrio Potestatis statuendum amputetur sibi manus dextra. Si vero aliquis rapuerit aliquam mulierẽ, cum qua prius contraxisset per verba de præsenti, condemnetur in lib. xxv. applicãdis vt supra in primo capitulo statuti. Et eisdem pœnis puniantur, & condemnẽtur omnes consocij criminis, & omnes qui auxilium, & fauorem talibus raptoribus præstiterint singula singulis congrue referendo. Quicunq; vero sciẽter tales raptores consocios, & seu auxilium, consilium, & fauorem præstantes

in domibus proprijs, vel conductis receptauerit, condemnetur in lib. 50. applicandis vt sup. in 1. cap. stat. si modo tales receptantes non fuerint resistentes dictæ receptationi, & fecerint, quicquid potuerint, ne receptarent. Quod remaneat in arbitrio D. Potestatis declarare, vtrum fuerint resistentes vt supra, Et ipsis repertis resistentibus, & eos fecisse quicquid potuerunt vt supra in nihilo condemnentur. Volentes insuper, quod quicunq; a prædictis, vel aliquo prædictorum se defendere, vel sponsalia, vel matrimonia, de quibus vt supra, probare voluerit, teneatur legitime probare per duos testes, vel tres ad minus omni exceptione maiores, & ad quam probationem mulieres raptæ nullo modo admittantur.

¶ Contra rusticos offendentes ciues. Prouisio XXX. & XXXI.

Leonellus Marchio Estensis, &c.

Dilectissimi nostri. Veluti Oratoribus illius nostræ ciuitatis datum fuit hic responsum ad quartum capitulum Capitulorum per eos nobis exhibitorum, quo petebatur confirmari per nos prouisionem per vos factam ad reprimendam rusticorum audaciam, quam habebant in ciues, ne ita proni, & faciles forent ad irruendum in eos, &c. Ita factum est. Et quoniam petitio ipsa atq; prouisio iusta, & æqua, ac sancta sibi, atq; etiam vobis esse videtur, Ideo tenore nostrarum præsentium literarum prouisionem ipsam, & omnia, & singula in ea contenta approbamus, confirmamus, ratificamus, & validamus, Volentes, decernentes, & mandantes, vt ipsam seruetis, seruariq; pro lege faciatis aliquibus in contrariũ facientibus minime obstantibus, hasq; nostras ad perpetuam rei memoriam facite registrari.

Ferrariæ die XI. Nouembris. MCCCCXLII.

A tergo. Regimini nostro Mutinæ, & sapientibus gerentibus negotiũ Communis nostri ibi dilectissimis nostris.

In Christi nomine Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo secundo Indictione quinta, die vigesimo octauo mensis Octobris.

Congregatis ad consilium in officio Massariæ Mutinæ sono campanæ, & nuntiorum consilij, requisitione, & de mandato sapientum, & Spectabilis militis D. Feltrini de Boiardis honorandi Capitanei ciuitatis Mut. pro Serenis. D. N. D. Leonello Marchione Estensi. &c. ac præsentialiter repræsentantis totum regimen Mutinæ præfatis Dominis sapientibus gerentibus negotia Communis Mutinæ, & præsenti Trimestri præsidentibus in numero sufficienti. Propositum fuit, Quod ad reprimendam audaciam rusticorum quam habent in ciues, ne ita de facili irruerent in eos, præstaret Reipublicæ, & bonũ, atq; salubre foret, prouidere, facere, & ordinare, quod omnes habitantes in cinquatinis extra muros ciuitatis Mutinæ exercentes opera rusticalia habeantur pro rusticis & comitatinis, & non pro ciuibus ciuitatis Mutinæ, quantum ad hoc, si homicidium commiserint, aut in ipsos commissum fuerit. Sed ad instar aliorum comitatinorum, & rusticorum comitatus Mutinæ habitantium extra dictas cinquantinas puniantur, teneantur, & reputentur in omnibus, & per omnia, quantum est respectu prædicto, & pœnæ ex dicto homicidio actiue, & passiue committendo, si committi contigerit, imponantur. Ita tamen quod si aliquis ex dictis

ctis habitatoribus in illis cinquantinis dictam artem rusticalem exercentibus, vt supra, aut alius quiuis habitans extra dictas cinquantinas rusticalem artem exercens occideretur ab aliquo ciue ciuitatis Mutinæ, non possit ipse ciuis, quantum est pro pœna pecuniaria in plus condemnari, quam valuerint facultates dicti occisi deductis deducendis. Intelligendo semper quod dicta pœna non possit transcendere pœnam mille librarum, & confiscationem tertiæ partis bonorum taxatam, & limitatam a statuto Communis Mutinæ. Minus autem possit, & debeat ad modum, & ad mensuram facultatum talis occisi deductis deducendis. Intelligendo filiumfamilias nihil habere in bonis paternis. Super qua dicta propositione permulta dicta sunt, & tamen in reformatione dicti consilij dato partito ad fabas albas, & nigras per dictum D. Capitaneum in totũ regimẽ repræsentantem, vt supra videlicet. Qui vult, & cui placet, quod ita fiat, & prouideatur, ac statuatur, prout in dicta propositione continetur det fabam albã, qui non vult, det nigram. Placuit octo dantibus fabas albas ita fieri. Quæ quidem reformatio visa, & examinata fuit per denuntiationem fabarum. Dans autem fabam nigram fuit vnus, & sic prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt dictos habitantes in cinquantinis extra muros ciuitatis Mutinæ exercentes opera rusticalia haberi pro rusticis, & comitatinis in omnibus, & per omnia, prout in dicta propositione continetur.

¶ Contra fabricantes falsas monetas. Prouisio XXXII.

MAgnificus, ac generosus Eques, & iuris Doctor, & Comes D. Luchinus de Nigris de Saona hon. Potestas ciuitatis Mut. ac sui ducatus pro Serenifs. Principe, & D. nostro D. Borsio Duce Mut. ac Regij, Marchione Esten. Rodigijq; comite &c. Ac eximius legum Doctor D. Ioannes de Calceteris ciuis Ferrarien. Iudex maleficiorum, ac appellationũ ciuitatis Mut. suiq; ducatus. &c. p eodem Serenifs. Principe, &c. Commiserunt publicari suprascriptum pclama contra il fabricare, trafegare, & spendere, & generalmente vsare per ogni modo, arte & ingegno delle false monete, cosa detestabile, scandalosa, abhomineuole, & prouocatiua ad ogni male Et per sradicare ogni delinquente, & malfattore, & leuargli il pensiero di mal oprare circa tal reprobo, & dannato pensiero, hauuto sopra ciò opportuno consiglio, & diligente essamine Statuisce, ordina, vuole, & comanda, che ciascuna persona di che conditione, stato, grado, preeminentia, & dignità voglia esser, ò sia, la quale fabricasse, ò facesse fabricare false monete di alcuna sorte, & di qualunque metallo, stampe, & cunio, ò fusse del prefato nostro Signore, & della Serenifs. Casa da Este, ò di qualũque altro Papa, Imperatore, Duca, Marchese, Principi, Baroni, Signori, Communità, Città, & popoli si vogliano in questa sua Città di Modona, & suoi borghi, contado, & distretto, & in tutti gli altri luochi, terre, castella, & ville sottoposte per alcũ modo allo imperio, iurisdittione, gouerno, & signoria del predetto Sig. nostro, i quali si habbiano in questo per sufficientemente espressi, & nominati, & se à detta moneta falsa spendibile, & non spendibile nella detta Città di Modona, & suoi borghi, & contado, & distretto, & in detti altri luoghi, terre, castella, & ville sopradette. Et così chi dasse, & prestasse, per se, ò per altri, per diretto, ò per indiretto, palesemente, ò occultamente alla fabrica di dette monete false, co-

come di sopra alcuno fauore,& consiglio mandato o hauesse compagnia,& partiecipasse de tal fabrica p qualūque modo forma cagione & ragione. Et spe cialmēte chi secretamente gli concedesse,& accomodasse sua casa capāna co- perto,fondo,o luogo alcuno pprio o condotto,per lo detto ministerio,& fabri catione,& monete false cada alla pena del fuoco cioe di essere brusato,& arso si che il muora,& l'anima dal corpo si partisca,& alla confiscatione, & publi catione di tutti li suoi beni alla Camera del prefato nostro signore in Modo na. Et chi comparasse o per altro modo riceuesse false monete, ut supra da chi fabricasse,o facesse fabricare,o da altri ausiliatori,fattori,mandatori, com pagni,& altri participeuoli sopranominati, & chi scientemente le portasse in detti luoghi,o in alcuno de esse hauēdone comperate,o hauute da chi fabricas se,o facesse fabricare,o da suoi fattori,& ausiliatori, o altri participeuoli co me di sopra,& fosseno comprate,hauute,& portate in detti luoghi p spendere o per non spendere,o per fare mercantia,& venderla ad altri, & cosi fosse se guito,o non seguito, in questi casi,& cadauno de esse cada alla pena d'essergli tagliata la mano dritta, cauato l'occhio sinistro,& hauere bando perpetuo di terre,citta,e luoghi del prefato Ser. Sig. nostro, & oltra piu paghi per pena il doppio di bone monete di quello in che hauera contrafatto alle parti sopra dette referendo debitamēte l'una parte all'altra,& l'altra all'altra. La qual pe na vada,& si debba applicare alla Camera antedetta. Et si per altro modo, & via,& da altri che da li sopranominati alcuna persona scienter comperasse o hauesse comperato,o altramente riceuesse false monete per spendere, ouero quelle spendesse,o hauesse speso,o fatto spendere per altri o fusse anchora per farne mercantia cada alla pena del decuplo de buone monete,come disopra applicanda ut supra,& de stare due mesi in prigione. Et che niuno cambiato re,banchiero o altro mercadante possa ne debba tenere moneta falsa de alcu na ragione come di sopra apresso a se in botega,o in casa sua,o aliena in la det ta citta de Modona,suoi borghi,& contado,& distretto,& in detti altri luoghi terre,castelle,& ville ut supra. Et contrafacendo cada alla pena di lire cento de marchis per ogni volta che gli sara trouata,che vada alla Camera antedet ta,et sel fusse persona artefice che tenesse apresso di se in casa,o in botega di de ta moneta falsa scientemente, & gli fusse trouata cada alla pena di lire cinquā ta de march.de buone monete che vada alla Cam. antedetta per tāte volte quā te sarà trouato hauere presso di se di dette monete false,& reprouate. Notificā do ad ogni persona che'l si farà di tutte le predette cose diligente inquisitione & chi serà trouato in fallo serà punito secondo il tenore del presente ordina mento,& non hara gratia perche la intentione dell prefatto nostro Sig. total mente e di purgare,& mondare dette sue terre,& luoghi dal fabricare tal mo nete,& da ogni uso di esse. Et chi non obedirà per propria uirtu lo facia p pau ra delle sopradette pene. Il quale ordinamento il prefatto Sig. nostro vuole co māda,& statuisse debba hauere uigore di legge,statuto,& decreto perpetuo, non ostante alcune altre gride, & legge o altri ordini fatti da qui indietro che facesse in contrario. Alli quali la prefatta Ducale Altezza vuole, & intende de ex certa scientia,& animo deliberato derogargli, & vuole essere derogato.

m. cccclxviiii. die uigesimotertio mensis Iulii.

¶ Super monetis argenteis tonsis. Prouisio XXXIII.

VOlendo il nostro Serenis. Prencipe, & Sig. il Sig. Donno Hercole Duca di Ferrara, Modona, & Reggio, Marchese di Este, & Conte di Rouigo, &c. prouedere, & ouuiare alla malignità delli cattiui che secretamente, che non non si puo intendere chi siano, che tosano, & guastano le monete d'argento, & contra etiam a quelli che le fanno legiere, & non al debito peso, che le doueriano essere, & che le sfogliano, & che li suoi cittadini, & sudditi non rimangano ingānati in pigliare simili monete in pagamento, o per qualunque altro modo tuorle, & accettarle.

Egli si fa commandamento, & espressa prohibitione per la presente grida p parte di sua Altezza che da quest'hora inanti non sia persona alcuna cosi terriera come forestiera, & sia di che grado stato, preeminētia, & autorità si voglia che ardisca per alcun modo, & via diretta, ouero indiretta cosi palesemente come ascosamente, ouero secretamente spendere, & dare in pagamento, o per qualū que altro modo dare ad altri ouero ad alcuna persona in la Città di Modona suoi borghi, & ducato alcuna moneta d'argento sia di che cunio, o stampa si voglia che sia legiera, & manco del debito peso a che ella e fatta, & battuta. Et similiter che'l non sia persona alcuna sia di che conditione si voglia come e dette di sopra che ardisca, o presuma tuore in pagamento o per qualunque altro modo simili monete dette di sopra.

Et alli banchieri, & mercadanti di detta Città il simile si prohibisce, & fa comādamento a non pigliare ne tuore, ne tenere alcuna quantità di simili monete o in piccola o in gran quantità ne tenerle per alcun modo ne li suoi banchi, & sacche sotto pena a cadauno nominato di sopra, & p cadauna volta sara contrafatto alla presente grida di lire vinticinque di mar. applicand. per la terza parte alla camera del prefatto Ser. Sig. per un'altra terza parte al commune della Città di Modona, & per l'altra terza parte all'accusatore, ouero inuentore, & piu, e manco come parerà ad esso nostro Ser. Sig. considerata la quantità di dette monete spese, ouero date, & tolte, & le conditioni delle persone che si ritroueranno hauere contrafatto, alli quali accusatori, & inuentori sera creduto con giuramento suo se al magnifico regimento di Modona gli parera persona di conditione che merita essere creduta senza altra proua non gli parendo con vno testimonio fide degno. Notificando a cadaunò che la intentione del prelibato Sig. nostro vuole che la presente grida inuiolabiliter se osserui accio li sudditi suoi non rimangano disfatti, siche ognuno se guardi di fallire, & dal la mala ventura.

Finis Prouisionum.

LIBER QVARTVS STATVTORVM CIVITATIS MVTINAE.

DE DAMNIS DATIS.

¶ Qui sit Iudex damnorum datorum,& de illius officio. RVB. I.

Tatuimus,& ordinamus quod D.Iudex appellationũ,& maleficiorũ ciuitatis,& districtus Mut.sit,& esse intelligatũ virtute pñtis statuti Iudex competẽs de,& supoĩbus,& singulis dãnis datis in Ciuitate,& districtu Mut.& supoĩbus accusationibus,& litibus occasione dãnorũ datorũ, ac sup eorum emergentibus,annexis,connexis,& dependẽtibus ab eisdẽ. Et in eis,vel super eis habere intelligatur ordinariã potestatẽ,& iurisdictionẽ,& causas,& quæstiones prædictas cognoscat,terminet,& decidat sũmarie,de plano,sine strepitu,& figura Iudicij , & sola facti veritate inspecta,ita tñ quòd intra terminos,& instãtias p pñtia statuta præfixas causas,& q̃stiones ipsas decidat , & fini debito mãdet,sub pœna ipsi Iud.imposita p ipsa statuta.Et a sñijs,siue meris interlocutorijs,vel habẽtibus vim definitiuæ, siue definitiuis mulctis & alijs depẽdẽtibus ab eis,quas p ipsũ Iudicẽ superinde ferri contigerit,non possit ab aliqua partiũ appellari,aut de nullitate dici,siue per viã principalis petitionis,siue per viã exceptionis , siue per viam officij Iudicis, nec contra eas opponi,aut aduersus eas supplicari,& omnis appellatio, nullitatis dictio etiam notoria,vel euidens,& supplicatio sint , & esse censeãtur ipso iure nullæ.Et si forte appellaretur,aut de nullitate diceretũ, vel ẽt Iudici a quo inhiberetur per Iudicem ad quem,nihilominus sententia lata super damnis datis exequatur,& executioni mandetur,non obstantibus prædictis ,solũ enim, & duntaxat reseruamus læso, vel grauato ius querelandi contra Iud. tempore eius syndicatus.Statuẽtes etiam,ut in causis , & litibus dãnorum datorum,vel occasionatis ab eisdem minime peti,vel decerni possit consiliũ sapientis, siue illud peti contingat super meris interlocutoriis,siue definitiuis, vel habẽtibus vim definitiuæ,& siue causa sit ordinaria,siue extraordinaria.

¶ De electione,officio,& salario Præsidentium damnorũ datorũ. RVB. II.

Q Voniam nobis curæ est,ne comitatini,& districtuales ciuitatis Mut.indebite grauentur,aut iniustis,& calumniosis accusationibus vexentur , statuimus quod singulis annis in mense Decẽbris duo notarii matriculati in matricula notariorum Ciuit.Mut.maiores annis quadraginta legales,bonæ famæ & conscientiæ eligantur per Ill.DD.Conseruatores Ciu.Mut.pro tempore existentes,vel extrahantur de vrna ad hoc deputata,prout magis placuerit ipsis Conseruatoribus, & unus eorum præsit damnis datis Portæ Albareti , & Baioariæ,alter Cittanouæ,& Sancti Petri . Qui Præsidentes electi , aut extracti ut supra antequam adipiscantur suum officium iurare debeant in manibus Dominorum Conseruatorum de exercendo rite,recte, legaliter , bona fi-

de,& sine fraude, & secundum formam nostrorum statutorum ipsum officium Præsidentiæ, ad quod electi, aut extracti fuerint, & quod non accipient et a sponte dare volentibus quicquam, uel minimum, & quod contenti erūt suo salario sibi taxato per hæc nostra statuta. Eorum autem officium incipiat in Calendis Ianuarii, & duret per illum annum totum vsq; in finem, & durante officio vt supra non possint dicti præsidentes, vel aliquis eorum eligi, vel vocari ad aliquod aliud officium collegij notariorum. Faciant autem dicti Præsidētes suam continuam residentiam in Palatio Communis Mutinæ, & in sala magna iuris, vt accusare volentes facile eos inueniant. Habeatq; ipse Præsidens singulis quibusq; semestribus, & in principio semestrium vnum librum bullatū signo Illustris Communitatis Mut. a quolibet notario damnorum datorum ex pensis dicti notarij, super quibus notare debeant accusationes, & æstimationes omnes fideliter, & sine fraude iuxta tradita in statuto sub titulo. Modus accusationum. Nec alius præter ipsos Præsidentes possit recipere, scribere, vel notare accusationes, alias omnia exinde secuta sint nulla, & inualida ipso iure, & nihilominus talis, & maxime si esset aliquis ex notariis damnorum datorum, recipiens accusationes contra formam præsentis statuti incurrat in pœnam librarum decē applican. pro dimidia Cam. Duc. & pro altera dimidia Communi Mut. saluo quòd vnus ex Præsidentibus, altero absente breui absentia, possit accipere, scribere, & notare accusationes alterius collegæ super libro dicti absentis, & saluo quòd, vbi vnus ex dictis Præsidentibus esset infirmus, vel abfuturus a Ciuitate Mutinæ absentia diu duratura, possit licite substituere quemlibet alium notarium æque tamen idoneum, & legalem. Qui substitutus antequam officium exercere incipiat, iurare debeat modo, & forma quibus in præsenti statuto. Dicti autem Præsidentes vinculo iuramenti, & sub pœna suprascripta teneantur, & quilibet eorum debeat singulis mensibus facere, & scribere vnā listam pro vna quaq; villa sub vna præsidentia, & in ea scribere omnes personas illuc vsq; accusatas per damnum passos, seu per ipsum Saltuarium, & eam in vltimo Sabbato cuiuslibet mensis tradere Massario, siue Saltuario villæ ad effectum, vt ipse Massarius, vel Saltuarius publicet, seu publicare faciat, & postea referat Præsidenti, & prout in statuto. De officio Saltuarij. & quam relationem ipse præsidens scribere debeat super libris accusationum prædictarum clare, & extense, sub pœna ipsi Præsidenti librarum trium applicanda Cameræ Ducali singulis vicibus, quibus prædicta non obseruauerit. Salarium autē dictorum Præsidentium sit, & esse debeat infrascriptum videlicet. Quia volumus quòd districtuales Mutinæ, si quidem laborauerint cū bobus, soluere teneantur pro quolibet pari bouū a iugo Præsidenti, sub cuius præsidentia reperitur, quadrantes decem monetæ Mut. si vero laborauerint cum vaccis soluant pro quolibet pari vaccarum a iugo soldum vnum monetæ prædictæ, si uero non laborauerint cum bobus, nec cum vaccis, sed sint laborantes cū brachiis, quælibet familia teneātur in totū soldū vnū, & non ultra. Et quia sæpenumero laborantes cum brachiis solent vagari, ideo volumus quòd patroni domorū in quibus habitabūt teneātur pro eis ad dictā solutionē mercedis prædictæ, ac grauari possint eo modo, & forma, qbus grauari poterāt ipsi

ipsi laborantes cũ brachijs. Et ut habilius, ac facilius huiusmodi exactio fieri valeat, statuimus Massarios villarum, & loco eorũ Saltuarios teneri ad omnẽ requisitionem Præsidentiũ singulis annis in scriptis dare notulã nominũ singulorũ laborantiũ cũ bobus, & vaccis, ac numerũ bouum, & vaccarum, cum quibus laborauerint, nec non nomina omnium laborantiũ cũ brachijs. Et nullus habitans in districtu ciuitatis Mut. et si laborauerit ĩ villis Marzaleaũ, Gorzani, Campi Sancti, & Domuscuporũ, & si ẽt fuerit mezadrus, seu laborator alicuius nobilis, vel personæ exẽptæ, vel alicuius monasterii ecclesiæ, beneficij, vel ẽt episcopatus, sit immunis ab huiusmodi solutionibus mercedis prædictæ, alioquin non gaudeat beneficijs istorũ stat. ecclesiæ, clerici, psonæ religiosæ, vel exẽpti, vt in stat. De iis, qui vti non possunt beneficijs præsentiũ statu. Volentes quòd mezadri, & laboratores cũ brachijs laicorũ non nobilium habitantes in villis Marzaleaũ, Gorzani, Campisancti, & Domuscuporũ omnino teneantur ad dicta salaria vt supra, ẽt si D D. ipsorũ, vel ẽt ipsi mezadri, vel laborantes cũ brachijs nolent uti beneficio istorum stat. & quòd Massarij, seu Saltuarij villarum teneantur exigere suis impensis, & laboribus dicta salaria, & pecunias exactas dare dictis Præsidentibus intra annum officij ipsorum Præsidentium.

De electione Notariorum damnorum datorum, & eorum officio, & salario. RVB. III.

STatuimus quòd singulis semestribus cuiuslibet anni, videlicet in Calendis Ianuarij, & Iulij sorte extrahantur iuxta ordines collegij dictorum tabellionum Ciuit. Mut. quatuor breuia, videlicet vnum pro officio damnorum datorum Portæ Albareti & aliud Portæ S. Petri, & aliud Portæ Cittanouæ, & aliud Portæ Baioariæ. Et notarij, quibus obuenerint dicta breuia, sint notarij ad dicta officia damnorum datorum pro illo semestri, & sic in principio cuiuslibet semestris fiat similis extractio. Qui notarij sic extracti in introitu officij sui iurare debeant ad sancta Dei Euangelia in manibus D D. Massariorum collegij notariorũ se bona fide, & sine fraude facturos sua officia per se, & non per aliã personam, & nil petituros, vel recepturos ẽt a sponte dare volentibus vltra salarium debitũ quod sibi taxatum sit, & promissum ex forma statutorũ sub pœna amissionis officij, & librarum decem applican. Ca. Duc. ac se fore solicitos, & diligentes in eorum officijs, & obseruaturos statuta Ciuit. Mut. ad dictum officium pertinentia. Habeantq; vnum librum bullatum in singulis chartis signo Illu. Co. Mut sufficientium chartatum, & ipsi notarij teneantur in fine cuiuslibet mensis leuare, seu transcribere in dictis suis libris omnes accusationes receptas, & descriptas in libro suorũ Præsidentium, & eas seriatim de uerbo ad verbũ scribere, & notare super libro, seu libris suis, & dicti Præsidentes ad omnẽ requisitionẽ dictorũ not. debeant pati, & permittere dictos no. leuare accusationes ad se spectãtes, & eas scribere in lib. suis, & cõtinue dci Præsidẽtes sint præsẽtes, dũ sic scribẽtur ut supra, & dcis accusationibus trãscriptis p notarios. liber notarii, & Præsidentis conferatur, & facta auscultatione cũ Præsidẽti debeant Præsidentes in margine chartarũ, in quibus fuerint scriptæ accusationes scribere eas exẽplatas fuisse a libro suo. Prohibentes dictis Præsidẽtibus quominus

minus tradant, vel dimittant libros suos in manibus dictorum notariorum, qui portent, vel portare debeat, aut possint dictos libros de loco ad locu, & teneantur ipsi notarij absq; vlla mercede ad requisitione accusatorum ostendere accusationes scriptas in libris suis, vt possint videre, an sint accusati, & quod prædicti notarij non possint cancellare aliquas accusationes nisi de commissione accusantis vel facto deposito, put in Stat. De abolitione accusationu, sub pœna lib. x. applic. p dimidia Ca. Duc. & p altera dimidia accusanti, & nihilominus et teneantur ad emedatione dãni contenti in accusatione dãnũ passo. Salariũ aũt, seu merces dictorũ notariorum sit vt infra videlicet. Quia volumus quod notarius quisqua ad dicta officia damnorum datorum non possit habere, vel percipere p mercede sua nisi soldũ vnum monetæ Mut. a quolibet accusato, et si accusatio ipsa contineret damnũ datũ a pluribus bestijs, & in ea continerentur plura damna, & prout in statuto sub titulo. Quando una, uel plures dicantur accusationes. Et prædicta procedant, ubi processus non fieret, si aũte processus fieret, tam pro actis, quam alijs quæ fieri contingent in eius actis, habeat, & percipiat prout ordinatum est in nostris statutis in causis ciuilibus.

De electione Saltuariorum. RVB. V.

ORdinamus quod in uillis, & burgis districtus Mut. per homines ipsorum locorum fiant, & debeant fieri Saltuariorũ electiones modo, & forma infrascriptis. Quia coadunatis hominibus cuiuslibet burgi, vel villæ sono campanæ in ecclesia dicti loci, per ipsos homines adunatos, siue eorũ maiorẽ partem nominari, & scribi debeat unus pro qualibet familia habitans in dicta villa, uel loco, qui tñ sit maior annis triginta, idoneus, & non prohibitus exercere dictũ officiũ, & scriptis breuibus, ea omnia ponãtur in urna ad id deputata, quæ stare continue debeat penes Capellanum ecclesiæ dictorũ locorũ pro tẽpore existente, & singulis annis in calẽdis Ianuarij extrahatur unũ breue, & qui fuerit scriptus in illo sit, & esse intelligatur Saltuarius illius villæ, vel burgi p totũ illũ annũ. Qui sic extractus non possit aliquo modo recusare dictũ officium, sub pœna librarum v. applican. Cam. Duc. & nihilominus ad dictum officiũ exercendũ compellatur multa indicta, & captis pignoribus, nisi fuerit impeditus iusto impedimento, quod relinquimus arbitrio D. Iu. damnorũ datorũ. Et ipse Saltuarius intra octo dies a die extractionis sub pœna prædicta applicãda ut supra se præsentet Præsidẽti villæ, vel burgi, sub cuius præsidentia burgus, vel villa reperietur. Et in primis ad delatione dicti Præsidẽtis iurare teneatur se bene, & legaliter, & cũ oĩ diligẽtia dictũ officiũ Saltuarii facturũ dicto anno, nec in eo aliquã fraudẽ se cõmissurũ, & idoneũ præstare fideiussore de soluedo oĩa, i qbus fuerit cõdenatus occasiõe dicti officij sui & de stãdo continue in dicta villa, seu burgo, durãte dicto suo officio, quẽ fideiussorẽ recipiat Præsidens suo periculo. Et si pendente dicta imbuxullatione aliquis ex dictis imbuxullatis recesserit a dicta villa, vel burgo, & tẽpore extractionis habitauerit alibi, vel mortuus fuerit, aut alio modo esset inhabilis ad officiũ prædictũ extractus de vrna reiiciatur, & aliud breue loco eius extrahatur. Si vero aliquis dicta imbuxullatione durante venerit de alio loco ad habitãdum in burgis, vel villis, qui sit idoneus, & non prohibitus per statuta nostra, ipsi homines

nes burgi, vel villæ teneantur istum talem sic venientem imbuxullare cum alijs tempore, quo saltuarius fuerit extrahendus. Declarantes cauponem, macellarium, molendinarium, & famulum alterius non posse, vel debere imbuxullari ad huiusmodi officium. Concedimus autem licentiam cuilibet villæ, vel loco, si noluerint habere saltuarium pro minori eius dispendio, vt habeāt solū Massarium, qui faciat officium Massarij, & Saltuarij, procedendo ad electionem dicti Massarij, modo, & ordine, quibus supra, & dictus Massarius faciēs officium Saltuarij, vt supra habeat salarium suprascriptum, si aliter de salario non fuerit conuentum, alioquin habeat mercedem conuentam, & pactam, & non vltra.

¶ De officio Saltuarij. RVB. VI.

STatuimus quòd Saltuarij villarum, vel burgorum districtus Mut. die, noctuq;, & per totum dictum tempus teneantur inuigilare, ac diligenter custodire clausuras, terras, hortos, prata, segetes, vites, & arbores, & omnes alios fructus hominum, & personarum ciuitatis Mut. & eius villarum, vel locorum, & alterius cuiuscunq;, qui de prædictis aliquid possideat in dictis villis suo nomine, vel alieno. Et teneantur ad minus vna vice in singulis hebdomadis, & si magis placuerit in die Sabbati, nisi dies illa fuerit festiua, quo casu die prima sequenti non festiua se præsentare coram suo Præsidenti in Ciuitate Mut. & ad eius locum residentiæ ad videndum omnes accusationes sibi, & alijs de sua villa factas, & institutas in præcedenti hebdomada sub pœna soldorum xx. Cam. Duc. applicanda pro qualibet vice, qua prædicta non adimpleuerint ipsi Saltuarij, vel Massarij. Teneanturq; in vltimo sabbato cuiuslibet mensis accipere, & habere a suo Præsidente listam vnam, in qua descripti sint omnes accusati ꝑ damnis datis, & prout disponitur in statuto sub titulo. De electione, officio, & salario Præsidentium, & sequenti die Dominico teneantur illam listam, & nomina accusatorum publicare, vel publicari facere per capellanum dicti loci intra solemnia missarum, & dicta publicatio, & intimatio habeatur pro vera & legitima citatione, & in sequenti sabbato referre teneantur talem publicationem dicto Præsidenti, & si negligentes fuerint in prædictis, vel aliquo prædictorum qualibet vice incidant in pœnam soldorum xx. applicandam Cam. Duc. & vltra prædictam pœnam teneantur ad damna, & interesse damnum passo, reseruato tamen sibi inuicem iure consequendi ab eo qui damnum intulerit. Volentes quòd dicti Saltuarij, vel Massarij, bene, & diligenter se informent de dānis datis, & a quibus processerint, & sine dolo, fraude, odio, vel mala volūtate, & cum iuramento extendant, & extendere teneantur accusationes sibi datas, quas extendi volumus intra hoc tempus videlicet incipiendo ab vno Sabbato, in cuius hebdomada data fuerit accusatio ipsi Saltuario, vsq; ad aliud sequens Sabbatum, Et elapso dicto termino, & non facta dicta extensione, non possit amplius dictus Saltuarius, vel Massarius accusationes ipsas extendere sed de suo teneatur, ac si vere Saltuarius ipse damnum dedisset, volumus.n. vt ipsi Saltuarij, aut Massarij metu pœnæ sint solertes, & diligentes in extendendis accusationibus. Teneatur etiam quilibet Saltuarius circa horā secundam noctis cū duobus, vel tribus personis de villa sua ab eo requisitis peragrare, & videre, an in cortilibus, & locis consuetis sint omnes bestiæ, quæ solent stabulari in dictis

villis. Quod si tales requisiti ire neglexerint cadant in pœnam soldorum xx. applicandam vt supra, & restitutiones damnorum, liceatq; Saltuario, si reperierit bestias diurno, vel nocturno tempore cum custode, vel sine, damnum dãtes in quibuscunq; terris, accusare damnificantes, modo, & forma contentis in præsentibus statutis, & medietas accusationis isto casu sit ipsius Saltuarij, vt sit diligentior in prædictis omnibus, & altera medietas sit damnum patientis.

De immunitate Saltuariorum, vel Massariorum. RVB. VII.

STatuimus quòd Saltuarij Burgorum, & Villarum districtus Mutinæ sint immunes ab omni onere personali durãte eorum officio, nec compelli possint ipsi, vel aliqui pro eis ad aliquas operas, vel labores faciendos, excepta opera, seu laborerio Siculæ, ad quos possint astringi pro rata æstimi sui. Possint etiam die, noctuq; arma sua defensibilia etiam hastata deferre impune, & absq; aliqua licẽtia, & in quocunq; loco, & in tripudijs, & triuijs, nec proclamata ædita, vel ædenda sub quauis conceptione verborum, compræhendant, vel ligẽt ipsos Saltuarios, vel Massarios. Et hoc statutum sit præcisum.

De Salario Saltuariorum, vel Massariorum. RVB. VIII.

STatuimus quòd quilibet Saltuarius, vel Massarius Burgorum, vel Villarum habeat pro salario suo starium vnum frumenti, vel soldos xxx. pro vt maluerit colonus, vel partiarius pro quolibet pari boum a iugo ab ipso colono, vel partiario, qui de suo tantum soluere debeat, & pro quolibet pari vaccarũ vnã minam frumenti, vel soldos xv. pro vt magis voluerit soluere debens, Et a quolibet laborante cum brachijs quartarium vnum frumenti, vel soldos septẽ cũ dimidio, pro vt ipsi laboranti cum brachijs magis placuerit, dummodo in domo habitationis huiusmodi laborantis cum brachijs sint boues, vel vaccæ a iugo. Declarantes quòd si Domini possessionum ciues laborare fecerint aliquam possessionem per famulos, & non per colonos teneantur soluere tantundẽ eius, quod supra taxatum est singula singulis congrue referendo. Volentes vt soluere debentes salaria prædicta astringantur ad ea soluenda illi Saltuario tantum illius villæ, in qua habitant, & non Massario, vel Saltuario alterius villæ, in qua essent aliquæ terræ, quæ per ipsos laborarentur, non tamen in ea habitarẽt, & salarium dicti Saltuarij soluatur ad festum Sanctæ Mariæ mensis augusti ad minus. Et intelligatur contra soluere debentes commissum grauamen seruatis seruandis.

De Electione æstimatorum, & eorum officio. RVB. VIII.

STatuimus quod quælibet Villa, vel Burgus districtus Mut. teneatur in festo S. Syluestri, vel Circuncisionis D. N. Iesu Christi facere de vrna infrascripta duos æstimatores, modo, & ordine infrascriptis. Nã volumus quòd in dictis diebus oẽs patres, seu capita familiarũ dicti Burgi, vel Villæ post prandiũ debeant in vnũ conuenire sono cãpanæ in ecclesia, vel domo ecclesiæ dicti loci sub pœna sold. xx. cuilibet contrafacienti imposita. Et congregatis simul prædictis, vel eorũ maiori parte duo seniores in præsentia Reuerendi Capellani dicti loci scribere faciant per dictũ Capellanum, vel alium in singulis breuibus noĩa, oĩum

corum,

eorum,qui ad arbitrium dictorum seniorum reputabuntur idonei ad huiusmodi officiũ æstimandi,& oĩa breuia ponantur in pileo,& D Capellanus, vel puer extrahat ex dicto pileo duo breuia noium,& sic extracti sint,& esse intelligantur æstimatores,p illo anno dictæ villæ, vel loci, nec valeãt recusare dictũ officiũ sed quilibet illud subire teneatur,sub pœna suprascripta. Officium aũt prædictorum æstimatorum sit,& esse debeat,quia vbi contigerit aliquod damnum æstimari debere,tunc æstimatores illius villæ,vel loci, vbi damnum datũ fuerit,bona fide,sine fraude,& passione bene oĩa considerantes æstimẽt,& æstimare teneantur intra tempus a Iud.statuendũ damnũ quodlibet datũ,& suam æstimationem,& relationem in actis faciant cum eorũ iuramentis.Et a tali æstimatione,& relatione non possit appellari,nec de nullitate dici, & minus peti quòd corrigatur,vel emendetur tanquam improba,vel iniusta. Volentes tamẽ quòd,vbi ciuis dãnum passus haberet dictos æstimatores suspectos, cum vnus comitatinus fouere soleat potius alteri comitatino,quam ciui maxime ea ratione,quia comitatinus accusatus posset aliquando æstimare damnum quod imputaretur illi,qui de præsenti æstimat damnum, tũc ad instantiam ipsius ciuis non confidentis de dictis æstimatoribus eligatur,& eligi debeat ciuis vnus nominandus per damnum passum possidens bona immobilia in dicta villa, vel loco,pro æstimando,qui ciuis,& vnus ex æstimatoribus villæ,vel loci faciat vt supra dictum est.De æstimatoribus villæ.Et si ciuis electus & æstimator villæ eiũt discordes,tũc D.Iudex aquarũ,sub cuius iurisdictione est villa,in qua damnum asseritur datum,sit loco tertij æstimatoris,& ipse postea etiam solus æstimet,& referat vt supra,& eius relationi stetur in omnibus vt supra dictum est. Salariũ aũt ipsorum æstimatorum sit & esse debeat soldi vnius cum dimidio pro qualibet æstimatione,quod salariũ teneatur soluere accusatus,vel inquisitus,si damnũ sit aliquod,alias ipse accusans,& denuntiãs teneatur soluere dictũ salariũ.

¶ De ijs qui possunt accusare. RVB. X.

STatuimus,& permittimus quod oẽs Ciues,& districtuales Mut. tam seculares,quam religiosi(saluis dispositis in cæteris nostris statutis) ac omne collegium,commune,& vniuersitas,& monasteria(saluis dispositionibus statutorũ, vt supra)possint,& valeant accusare,& accusationes instituere occasione damnorum datorum,nec non,& quilibet filiusfamilias,nuntius,& factor accusare valeant,dummodo dominus ipse ratum habeat factum per prædictos,& possit ratum habere ẽt post sententiã. Item & oẽs procuratores habentes ẽt simplex mandatum ad negotia.Item,& omnis proprietarius,emphiteota, liuellarius, feudatarius,conductor ad medium,vel modicum,vel longũm tempus vsufructuarius,vsuarius,commodatarius,depositarius sequester,& quilibet alius qui rem,in qua asseritur damnum datum esse,possederit per se,vel aliũ, a quo causam habet,per sex saltem menses ante damnum datum, & prædictorum omnium famuli,nuntij,& alij de ipsorum familia,Item & laboratores de medio p parte sibi tangente. Et prædicta procedant siue accusatores suprascripti fuerint maiores annis xxv.siue minores,dummodo sint maiores quãtuordecim,& curatore generali careant,in quo stetur eorum iuramento. Item siue fuerit sui iuris,siue in alterius potestate,dummodo ij,qui habent eum in potestate, ratificent

ficent vt supra, vel administrent bona eius, in cuius est potestate in totum, vel in partem.

¶ Intra quantum tempus accusationes fieri possint.
RVB. XI.

VT certius possit esse damnum, & de eo verior haberi notitia, volumus quod accusationes pro damnis datis valeant fieri intra vnum mensem tantum a die scientiæ damni dati numerandum, & non vltra, nisi tamen accusare volẽs per id tempus fuerit absens a ciuitate, vel districtu Mut. Et vt cognosci possit de lapsu dicti mensis, præcipimus cuilibet Præsidenti, vt in qualibet accusatione facta apponat, & apponere debeat annum, & mensem damni dati, & aliter accusationes institutæ non valeant.

¶ Qui possint accusari. RVB. XII.

STatuimus quòd quilibet cuiuscunq; sexus, gradus, & conditionis existat, qui asseratur damnum dedisse in aliqua re mobili, vel immobili cum persona, vel eorum bestijs, vel coniunctim, vel alias quoquo modo, & tam in ipsa Ciuitate Mut. quam extra, possit, & valeat accusari, siue custos bestiarum, vel damnum dans sit maior, vel minor.

¶ Quod paterfamilias teneatur pro omnibus de familia.
RVB. XIII.

STatuimus quod, si filius, vel nepos, uxor, uel nurus, famulus, uel famula, & quicunq; alij de familia alicuius, uel si bestiæ alicuius custoditæ, uel non custoditæ per aliquẽ supraſcriptum damnum dederint, ipse paterfamilias, siue regens, uel patronus maior, uel minor annis xxv. teneatur pro dictis damnis datis, ac ipse paterfamilias, patronus, uel regens damnum intulisset, uel bestiæ essent per ipsum custoditæ, nulla habita differentia, an paterfamilias, regens, uel patronus facti fuerint locupletiores, uel non, uel si prohibere potuerint, uel non, uolumus enim ipsum teneri pro dictis damnis datis.

¶ Modus accusationum. RVB. XIIII.

STatuimus quòd qui accusare voluerit aliquẽ, qui sibi damnũ dedẽrit, in primis debeat iurare quòd non animo calumniæ id facit, sed quòd credit, vel scit contenta in accusatione vera esse, & aliter, & alio modo accusatio non teneat, vlterius ẽt teneatur obseruare modũ infrascriptum. Quia scribi faciat per Præsidentem annum, mensem, & diẽ, quibus accusatio datur, iuramentum ipsius accusantis, ac nomen accusantis, & accusati, & locum habitationis accusati, si personam dantem sibi damnum per se, vel bestias accusare voluerit, in qua re, seu rebus datum fuerit damnum, cum appositione duorum saltem confinium petiæ terræ, in qua, seu super qua datum fuerit, annum, & mensem damni dati, & quantitatem damni, videlicet. Die 1. Septẽb. MDLIIII. Petrus Garrutus habitator Mut. uel districtus iuramento calumniæ secundum formam statut. accusat Martinum Spezanum habitatorẽ Collegariæ de damno dato sibi in frumento pasto a tribus bestijs bouinis in petia terræ laboratiuæ sita in villa Collegariæ iuxta Petrum Zambonum ab uno, & Mattheum Salanum ab alio, saluis alijs, de anno, & mense præsentibus, & facit damnum suum secundũ prouisionem, uel de libris tribus, & prout accusatori uidebitur. Si uero accusare uolue-

voluerit Saltuarium, vel Massarium Villæ, seu Burgi in, qua, seu quo damnum datum fuerit, similiter scribere faciat annum, diem, & mensem accusationis datæ, iuramentum calumniæ, nomen, & cognomen accusantis, ac ipsum Saltuarium, seu Massarium, & in qua re, vel rebus damnum datum fuerit cum appositione saltem duorum confinium in qua, seu super qua damnum fuerit datum, & an à personis, vel bestijs datum fuerit, annum, & mensem damni dati, & quātitatem damni, hoc modo videlicet. Die 10. Septemb. MDXLIIII. Odoardus Salanius ciuis, vel districtualis Mut. iuramento calumniæ, & secundum formā statutorum accusat Saltuarium Villæ Sorbariæ de damno dato anno præsenti, & mense præsenti in prato pasto à bestijs decē bouinis sito in dicta villa Sorbariæ iuxta Petrum Valentinum, & illos de Heris saluis alijs, & facit damnum secundum prouisionem. Et Saltuarius accusatus vt supra habita informatione iuxta posse suum extēdat intra tempora à statutis nostris præfixa dictam accusationem, ponendo in loco sui eum, vel eos, quem, vel quos duxerit nominandum, vel nominandos videlicet. Die tali Saltuarius loco sui ponit Mazonum Valentinum habitatorē Sorbariæ, & facit damnum de tribus bestijs, vel de illa quantitate bestiarum, de qua secundum informationem habitam, & conscientiam suam videbitur. Quando autem Saltuarius ipse agros peragrando inuenerit bestias alicuius damnum facientes in alienis cāpis ex officio suo accuset hoc modo videlicet. Antonius Goldonus Saltuarius talis villæ denuntiat, & accusat Petrum Guandalinum cum decem bobus dedisse damnum Martino Syluatico in suo frumento, in tali petia terræ, in villa Albareti districtus Mutinæ iuxta Antonium Pulcianum, & Titium, & cet. edendo, pascendo, vel vastando, & facit damnum iuxta formam prouisionis, & statuti, & cet.

¶ De ordine procedendi in damnis datis. RVB. XV.

STatuimus quòd facta relatione p Saltuariū, vel Massariū Præsidēti, prout in statuto sub titulo, De officio Saltuariorū, vel Massariorū, tunc immediatè, & ipso iure statutus sit, & esse intelligatur dictis accusatis, & citatis vt supra, terminus quindecim dierum vtilisi ad comparendū, & se defendendū à dictis accusationibus, & à contētis in eis. Et si ipsi accusati, & citati vt supra nō compa ruerint intra dictū tēpus, tūc ipso iure statutus intelligatur terminus accusato ad concordandū cū dānū passo, & et se defendēdū p totū tēpus quo libri accusationis repositi fuerint in Camera Ducali, quo casu accusati ipsi habeatur p confessis, & verè conuictis, ac condēnatis tā accusanti, quā Cameræ Ducali, saluo tñ quòd, si accusans prius cām ipsā dāni dati expedire voluerit, possit, & ei liceat citari facere elapsis tñ dictis xv. diebus, prædictū accusatū ad opponen. intra terminū octo dierū vtiliū quicquid voluerit, ne contra eū committatur grauamen pro contētis in dictis accusationibus, & expēsis factis, & faciēdis. Et elapso dicto termino octo dierū, & ipso accusato non comparēte, commissum sit, & esse intelligatur contra accusatū grauamen pro contētis in dictis accusationibus, & expensis, & vlterius præfatus accusatus non audiatur ad aliquā defensionem faciendam. Si vero accusatus comparuerit (quod facere possit semp antequā sit condemnatus, vel habitus pro condemnato) tunc perinde sit, ac si in principio comparuisset, & currant termini, & dilationes partibus, de quibus

infra videlicet. Nam ipse accusatus veniens ad defensionem, citato tamen accusatore, in primis præstare teneatur fideiussione de iudicio sisti, & iudicatum soluendo accusanti, iuxta formā statuti sub titulo de satisdatione præstanda ab accusatore, & accusato, in libro Criminaliū, nec non, & iurare non animo Calumniæ, nec contra veritatē se defendere, & opponere quicquid vult contra dictā accusationē, & aliter comparitio ipsa nō admittatur. Et prædictis adimpletis, & notificatis accusanti, & relatione habita statuatur, & statutus esse intelligatur accusatori terminus duorū dierū utilium ad respondendū dictæ defensioni, & si intra dictū tēpus duorū dierū oppositæ fuerint aliquæ exceptiones dilatoriæ, & maxime exceptio procuratoria, tunc ipse Iudex eas terminare debeat intra tres dies tunc proxime sequentes, quæ si terminatæ non fuerint intra dictū tēpus tunc saluis, & reseruatis ipsis exceptionibus tempore ferendæ sententiæ, post ipsos tres dies, continuo die sequenti statutus sit ipso iure ambabus partibus terminus xii. dierum utilium ad probandū, & probatū habendū per omne genus, & speciē probationis cum suis monitionibus hinc inde. Si vero aliquæ exceptiones dilatoriæ oppositæ non fuerint, tunc elapsis dictis duobus diebus datis ad responden. defensioni prædictæ currat immediate terminus prædictus duodecim dierum datus ad proban. & probatum habēdum ut supra cum monitionibus hinc inde. Et quo termino xii. dierum vtiliū elapso, sequenti die iuridica publicatus esse intelligatur processus, & currat ipso iure utriq; parti terminus octo dierum vtilium ad reprobandum, & reprobatum habendum cum monitionibus hinc inde. Quo termino octo dierū elapso, conclusum sit, & esse intelligatur in causa, & utriq; parti currat terminus decem dierum continuorum ad releuandum scripturas. Quo termino elapso statutus sit, & esse intelligatur terminus xii. dierum vtilium Iudici ad proferendum suam sententiam claram, & expeditā, & si intra dictum tempus Iudex suam non tulerit sententiam, instantia pereat, & accusatus ipso iure sit absolutus ab accusatione, & a contentis in ea, saluis tamen iuribus tā parti, quam Cameræ Ducali experiendi contra iudicē tēpore eius syndicatus, si eius culpa vel negligentia instantia perierit. Volētes etiā quòd licet quis fuerit condemnatus in contradictorio iudicio, siue etiā per contumaciā non amittat, nec amisisse intelligatur aliquod ius in proprietate, vel in possessione rei, de qua, seu cuius occasione fuerit condemnatus. Volumus tamen quòd accusatus siue p damnum passum, siue per Saltuarium, quādocunque in iudicio comparuerit, teneatur antequam discedat a banco, siue loco Iudicii eligere locum in Ciuitate Mut. in quo debeat citari pro quolibet actu faciendo usq; ad sententiam definitiuā inclusiue, quòd si dictus locus fuerit electus ut supra, vel ex eo quia comparens recusauerit, vel oblitus fuerit locum ipsum eligere, in quolibet casu prædictorum scalæ palatii Communis Mut. versus plateam electæ esse intelligatur virtute præsentis statuti in quibus scalis quælibet citatio affigi debeat per nuntium publicū Communis Mut. & ibi affixa admitti.

¶ De iuramento, & probationibus in damnis datis. RVB. XVI.

QVia damna vt plurimū in occulto dantur, qui enim male agit, odit lucē, ideo hoc salubri statuto ordinamus, quòd vbi quis aliquē in persona ac-

accusauerit, si quidem accusans sit ciuis Mutinensis, tunc ei credatur plene, & quoad personam, & quoad damnum datum, & quoad quantitatem damni videlicet vsq; ad summam soldorum decem, si iurauerit per iuramentum veritatis, & non sufficiat iuramentum credulitatis, quod an iuret accusans de veritate, vel credulitate teneatur exprimere notarius in ipsa accusatione. Si vero accusãs fuerit districtualis, & iurauerit per dictum iuramentũ veritatis, plene ei credatur quoad personã, & quoad damnum vsq; ad summã soldorũ quinque. Iuranti autẽ de firma credulitate, si fuerit ciuis credatur sibi quoad personam, & quoad damnum vsq; ad summã soldorum quinq;, si vero fuerit districtualis credatur ei quoad personã, & quoad damnum vsq; ad summã soldorũ trium. Volumus tamẽ quòd accusatus ipse possit contrariũ probare uidelicet, vel quòd ipse damnum non dederit, vel quod damnum non fuerit in tanta summa, quibus casibus accusatus omnino absoluatur, & accusans condemnetur in expensis, & in eis condẽnatus esse intelligatur, nec absolutio forte in contrariũ facta valeat. Nolumus tamen quòd accusans molestari valeat per partem, vel iudicem etiam ex eius officio ratione iuramenti, seu periurii exinde forsan secuti, & si quis in persona accusauerit aliquẽ, & fecerit damnũ suũ de maiori summa, quã supra respectiue scriptum est, tunc sibi minime credatur, nec quoad personã, nec quoad damnũ datũ, nec quoad quantitatẽ damni, sed teneatur accusãs vltra iuramentũ veritatis, vel credulitatis omnino probare personam, quæ asserit dãnum dedisse, & damnũ ipsum fuisse datũ saltem per vnum testem idoneum. Quantitatẽ vero damni dati accusans probare non teneatur, si quantitas ipsius damni fuerit taxata ꝑ statuta nostra, si uero quantitas taxata non fuerit, vel accusans vltra summã taxatã accusauerit, tũc summã probare, & liquidare teneatur iuxta tradita in statu. sub titulo De Electione æstimatorum. saluo etiam accusato iure probandi contrarium in prædictis, ad quod probandũ admittatur intra tempus, & tempora de quibus in statu. sub titulo. De ordine procedendi in damnis datis. At si quis non personam dantem sibi damnum, sed Saltuarium, siue Massarium villæ pro damno sibi dato accusauerit, & Saltuarius accusatus loco sui aliquem posuerit tũc credatur Saltuario ut infra. Nam si Saltuarius loco sui aliquem posuerit, ei plene credatur, & quoad personam loco sui positam, & quoad hoc, quod damnum fuerit datum, nisi legittime per accusatũ fuerit probatũ in contrariũ. Et si legitime probauerit se non fuisse, qui damnum dederit, vel nullũ damnũ datũ fuisse, tũc Saltuarius teneatur accusanti ꝑ omni eo, & toto in quo accusatus teneretur, si vera fuisset contenta in accusatione extensa ꝑ Saltuariũ, & nihilominus Saltuarius ipse teneatur ad expensas, dãna, & interesse tã accusanti, quã ei, contra quẽ accusationẽ extenderit. quantũ uero ad æstimationem dãni credi volumus Saltuario vt infra. Nam si æstimatio damni, pro quo accusatio est extensa, reperiatur in statutis nostris, ea fit æstimatio, si uero æstimatio ipsius dãni non sit in prædictis statutis volumus quod dicto Saltuario iuranti per verbum et credulitatis credatur, & credi debeat plene vsq; ad summã soldorum quadraginta inclusiue, nisi accusatus probauerit damnum esse in maiori summa quo casu Saltuarius condemnetur in eo, in quo de pluri damnum fecerit, & in expensis per accusatum

factis

factis in probando contrariũ. Vltra vero dictã summã credatur et dicto Saltuario iuranti vt supra, nisi p accusatum de dicta æstimatione conquestũ fuerit in actis notarij, seu Præsidentis, quo casu Saltuario non credatur, sed dictũ dãnũ æstimari debeat, vt in stat. sub titulo. De electione æstimatorum, ad quod probandum admittatur intra tẽpus, & tpa, de quibus in stat. sub titulo. De ordine procedendi in dãnis datis. Declarando quòd si æstimatio dãni dati esset maior, vel sm̃ tradita in stat. nostris, vel et sm̃ quod æstimaretur, vt in statuto sub titulo. De electione æstimatorũ. quã esset sũma. p qua accusatori iurãti vt supra respectiue creditur, sñ accusans fecerit dãnũ suũ de sũma, p qua sibi iurãti respectiue creditur vt supra, tunc accusator admittatur ad beneficiũ pñtis statuti, & credatur sibi pro debita, & congrua summa, vt in principio præsentis statuti, singulis congrue referẽdo. si vero accusans fecerit dãnũ suũ de maiori summa, quã sibi iuranti credatur iuxta tradita in dicto principio, puta si faceret damnum sm̃ prouisionẽ, vel sm̃ æstimationẽ faciendam, & prouisio contineret maiorẽ summã, vel æstimatio esset similiter de maiori summa tunc sibi non credatur et p summa, pro qua iuranti vt supra creditur, & sic vtile per inutile vitietur, & nisi probauerit vt supra, accusatus in totum absoluatur, & idem seruetur in accusationibus institutis, vel datis per Saltuarium.

¶ Quod pro damnis datis in vno, & eodem die in eadem petia terræ non possit dari nisi vnica accusatio.
RVB. XVII.

STatuimus quòd si vno, & eodem die, licet diuersis horis, ac in eadem petia terræ plura damna data fuisse a pluribus bestijs eiusdem domini allegentur non possint tamen dari, siue institui plures accusationes, sed vna tantũ, & si plures datæ fuerint, prima tantum valeat, cæteræ autem non valeant, & sint nullius valoris. Quod si bestiæ fuerint plurium dominorum, tũc tot accusationes dari possint, quot erunt domini bestiarum. Declarantes etiam quòd eadem persona non possit pluries accusari pro diuersis allegatis damnis eiusdem diei, & in eadem petia terræ.

¶ Quando vna, vel plures dicantur accusationes. RTB. XVIII.

STatuimus quòd accusatis pluribus psonis p eodẽ dãno, intelligantur esse plures accusationes, accusatis vero pluribus bestijs eiusdem domini p eodẽ dãno vna dicatur accusatio. Ex præmissis inferẽtes quòd si plures psonæ dederint dãnũ insimul, tot dicantur dãna, quot erunt insimul psonæ, & si æstimatio dãni, habito respectu ad singulas personas, non excesserit quantitates p quibus respectiue creditur iuranti sibi damnum datum fuisse, vt in stat. sub titulo. De iuramento, & alijs probationibus in damnis datis. tunc non facta coaceruatione aliarum personarum admittatur ad beneficium dicti statuti in principio. Et si plures bestiæ damnum dederint, non possit admitti ad dictum beneficium habita cosideratione ad singulas bestias. in totum enim est vna accusatio. Et prædicta etiam sibi locum vendicent etiam respectu mercedis notarii, quoniã volumus quod notarii damnorũ datorũ habeãt pro qualibet persona accusata s. I. I. non autem pro qualibet bestia, si plures bestiæ insimul damnũ dederint.

¶ Quan-

¶ Quando accusatio præsumatur calumniosa. RVB. XVIIII.

STatuimus quod accusatio damni dati censeri debeat calumniosa in infrascriptis casibus. Primo si probatum fuerit damnum aliquod datũ non fuisse in re, vel super re, in qua, seu super qua data fuerit accusatio. Item si probatum fuerit accusante sciuisse alium quam accusatum sibi dedisse damnum. Item si plures accusationes in eodem anno dederit de eadem re, seu super eadem re, quæ accusationes, seu æstimationes earum transcenderent id quod in ipso anno accusator ipse de eadem re verisimiliter percepturus fuisset, vel accusauerit aliquem sibi dedisse damnum cum bestiis, quas tamen accusatus non haberet, vel damnum datum fuisse cum maiori numero bestiarum, quam haberet ipse accusatus (quod probare possit per duos testes) in casibus enim suprascriptis accusatio data, seu instituta per principalem accusatorem, vel extensa per Saltuarium, seu loco eius per Massarium villæ, vel burgi præsumatur fictione præsentis statu. calumniosa, & temeraria. Et tunc tam accusans, quam Saltuarius cadant in pœnam dupli eius, quod fuisset condemnatus accusatus, si accusatio vera fuisset, applicandam parti, & vlterius accusans ipse non possit accusare per bienium aliquem pro damnis sibi datis. & Saltuarius, vel Massarius, ab officio suo remoueantur, & remoti sint ipso iure, & etiam condemnentur in sol. xx. Cam. Duc.

¶ Quando dubium vertitur in qua villa sit res, vel aliqua petia terræ. RVB. XX.

STatuimus quòd si dubium oriatur in qua villa, seu guardia sit aliqua res, seu petia aliqua terræ, tunc huiusmodi res, seu terra intelligatur esse quoad omnia de guardia illius villæ quæ habet domum propinquiorẽ dictæ rei, & Massarius illius villæ, quæ habet domum propinquiorem dictæ rei, seu terræ sit, & cẽseatur esse Massarius, seu Saltuarius respectu dictæ rei, de qua inter partes dubitatur, nisi quòd si aliqua partium diceret se velle probare contrarium, statuatur terminus duodecim dierum vtilium ad probandum partibus, quo termino elapso. D. Iudex damnorum datorum decidat causam intra octo dies vtiles, quibus elapsis seruetur quod supra dictum est.

¶ De abolitionibus & cancellationibus accusationum. RVB. XXI.

STatuimus quod accusãs quilibet, seu legitime agens pro eo valeat pro libito eius voluntatis semper & quandocunque antequam libri damnorum datorum traditi, & consignati fuerint per notarium damnorum datorum exactori Duc. Cam. accusationi errore datæ, vel institutæ renuntiare, & omne ius tam ipsius accusãtis, quam Cam. Duc. sit extinctum, nec vlterius possit accusatus molestari per accusantem, vel Cameram Duc. uel aliqua sententia pòstea lata valeat. Similiter si accusatus, antequam libri prædicti assignentur dicto exactori, fecerit depositum de ualore, & æstimatione damni dati penes notarium dãnorũ datorum, penes quem solum illud fieri possit, & sic illud appareat in eius actis, accusatio habeatur pro cãcellata, & remissa, quantum sit quod accusatus vlterius molestari non valeat per accusantem, vel Cam. Duc. Et notarius damni dati ad omnem requisitionem accusantis nulla alia sententia secuta eodem die realiter, & personaliter cogatur depositum soluere dicto accusanti

ti ſubpœna tantundem de ſuo applicanda dicto accuſanti.

De ſuſpenſionibus in damnis datis. RVB. XXII.

STatuimus quod omnes dilationes, & termini aſſignati in cauſis damnorū datorum per præſentia noſtra ſtatuta poſſint de commvni partium conſenſu non tantum ſemel, ſed pluries, & pluries ſuſpendi, vel protogari, prout ipſæ partes maluerint, & ualeat ſuſpenſio, & prorogatio per omne id tempus, quod voluerint accuſans & accuſatus. Similiter quandocunque, antequam libri dānorum datorum aſſignentur, & relaxentur exactori Cam. Duc. dictæ accuſationes poſſint ſuſpendi de expreſſa voluntate accuſantis, & ipſa ſuſpenſione ſtā te non poſſit modo aliquo procedi contra accuſatum, & proceſſus, & ſententia in contrarium non valeat ipſo iure.

De accuſatione pro damno non æſtimata per præſentia ſtatu. nec per ipſos æſtimatores. RVB. XXIII.

STatuimus quod ſi accuſatio aliqua fuerit inſtituta, & damnum pro quo accuſatio eſt inſtituta, non reperiatur æſtimatum neque per præſentia ſtatuta neq; per æſtimatores electos iuxta tradita in ſtatu. ſub titulo. De æſtimatione æſtimatorum. & contigerit librum accuſationū deferri in Camerā Duc. iuxta tradita in ſtatutis noſtris, aliqua pœna pro dicto damno non æſtimato minime exigi poſſit pro dictis accuſis per Cameram Duc. nec etiam per damnum paſſum, quinimmo accuſatio, ſeu accuſationes ipſæ habeantur pro non factis, ac ꝑ non ſcriptis. Declarantes damnum intelligi eſſe æſtimatum per præſentia noſtra ſtatuta in omnibus illis caſibus, in quibus creditur plene iuramento accuſantis, ſeu Saltuarii extendentis, vel inſtituentis accuſationem iuxta tradita in ſtatuto ſub titulo. De iuramento, & probationibus in damnis datis.

De æſtimationibus damnorum datorum, & primo in terra ſeminata frumento. RVB. XXIIII.

QVoniam rapacitas multorum iuſtum, & æquum quandocunque excedit ideo neceſſe fuit vt legis authoritas eas refrenet, & ſuis debitis terminis quemlibet faciat ſtare contentum. Hinc eſt quod ad puniendum audacias dātium damna venimus ad æſtimationes, limitationes, taxationes æſtimationum vt infra. Et primo pro damno dato in terra ſeminata frumēto, ſtatuimus quod ſi damnum datum fuerit in terra ſeminata frumento, accuſatus ſoluere debeat pro ipſo damno quouis tempore dato ut infra videlicet. Pro qualibet beſtia bouina, equina, aſinina, mulina, vel alia beſtia groſſa, & qualibet uice ſol. V. damnum paſſo. Pro qualibet beſtia minuta quadrupede, puta pecude, & ſimilibus, excepto porco, pro qualibet vice damnum paſſo ſol. II. & denarios VI. pro quolibet porco, vel porcello quocunque modo damnum dederit, & pro qualibet vice damnum paſſo ſol. II. Pro Capra autem ſol. III. Pro qualibet beſtia bipede ut puta gallina gallo, & ſimilibus, pro qualibet uice damnū paſſo denarios VI. Pro anſere, & anate ſol. I. & denarios VI. Pro quolibet homine cum equo, & qualibet vice, ſi fuerit venator, damnum paſſo ſol. xxx ſi fuerit uiator damnum paſſo ſol V. Pro quolibet pedite, & qualibet vice damnum paſſo ſi fuerit venator ſol. V. ſi fuerit viator, damnum paſſo ſol. I. Pro qualibet perſona faciente herbam pro qualibet vice damnum paſſo ſol. VII. Si vero inciderit

fru-

frumentũ in herba damnũ passo sol. X. Si vero terra, in qua damnũ fuerit datũ, seminata erit spelta, faba, vicia, hordeo, faseolis, ciceribus, & alijs leguminibus pœnæ de quibus supra, dimidientur, & dimidiatæ esse intelligantur, singulis suis singulis debite, & congrue referendo, demptis tamen ciceribus, & faseolis, pro quibus seruetur quod dictum est supra de terra seminata frumento. Si vero damnũ datũ fuerit in terra seminata croco, vel zafrano, si quidem damnũ datum fuerit a bestia grossa æstimatio damni sit pro qualibet bestia, & qualibet vice damnũ passo sol. XX. Si vero damnum processerit a bestia minuta quadrupede, excepto porco æstimatio sit damnum passo sol. X. Si vero bestia minuta fuerit bipes æstimatio sit pro qualibet bestia, & qualibet vice dãnum passo sol. V. Si vero damnum datum fuerit in terra seminata canape, vel lino, æstimatio sit damnum passo, vt dicitur in æstimatione damni in hortis dati. In alijs vero fiat, & obseruetur vt dictum est de damno dato in terra seminata frumento.

¶ De damno dato in pratis. RVB. XXV.

STatuimus quòd si damnũ datum fuerit in pratis a die festiuitatis S. Mariæ de mense Martij in herba maiatica, seu fœno a bestijs grossis puta boue, equo, asino, & similibus, condemnetur dominus bestiarum, vel is, qui habuerit in societatem, vel conduxerit, damnum passo, pro qualibet bestia, & qualibet vice sol. VI. Si aũt in herba, seu fœno guaiumo condemnetur dãnũ passo p qualibet bestia, & qualibet vice sol. IIII. Si vero in tertiarolo vsq; ad mensẽ Septẽb. condẽnetur dãnũ passo in sol. II. Ab inde vero vltra, & alio tpe condemnetur in sol. I. pro qualibet bestia, & qualibet vice. Si vero damnum datum fuerit a bestijs minutis in prato in fœno maiatico vt supra, dempto porco, condemnetur dñs, & vt supra dãnum passo p qualibet bestia. & vice sol. II. In fœno guaiumo sol. I. Ab inde vltra, & alio tpe den. VI. connumerando anseres & anates in bestijs minutis Si vero damnum datum fuerit a porco pascente in prato absq; rugatura, eodẽ modo, & forma, vt ordinatũ est in bestijs grossis. Si autem damnum datum fuerit in prato a porco rugante, condemnetur dominus, custos, & qui habuerit in societatẽ eos vltra pœnas prædictas in sol. I. pro qualibet rugatura & ad emẽdandum, & reaptandum rugaturas Si vero damnum datum fuerit ab homine in prato faciente herbã, vel exportante, condemnetur pro qualibet vice & per sona in sol. x. & ad emendationem damni damnum passo, quod damnum intelligatur pro quolibet cumulo, seu muchia, vel tractu. & andata de sol. xx. & hæc omnia intelligantur de pratis solitis secari. Si vero damnum datum fuerit in terra solida, quæ nondum sit redacta ad pratum, pœnæ dimidientur habito respectu ad tempora, & bestias vt supra.

¶ De damno dato in terra non seminata, nec etiam pratiua. RVB. XXVI.

STatuimus quòd si datum fuerit damnum in terra, quæ non sit seminata, neq; sit pratiua, si quidem est laboratiua, & damnum datum sit a bestia grossa, æstimatio damni sit pro qualibet bestia & qualibet vice sol. I. Pro quolibet vero porco & qualibet vice de denarijs VI. Si damnum datum fuerit in terris nemorosis, saldiuis, stirpiuis, valliuis, & similibus a bestia grossa, damnum sit de sol. III Si vero damnum datum fuerit in dictis terris a bestia minuta damnum sit de sol. I.

¶De damno dato in carrezando. RVB. XXVII.

STatuimus quòd pro qualibet carrezata currus, aratri, barocij, & elciæ cum bobus, vaccis, vel equis, si facta fuerit in terra seminata frumento, æstimatio damni pro qualibet carrezata, & qualibet vice sit de sold. xxx. In terra vero semi nata spelta, hordeo, faba, faseolis, vicia, & alijs leguminibus, pro qualibet carreza ta, & qualibet vice sol. X. In terra vero non seminata, nec pratiua, sed laborati- ua, & arata pro qualibet carezata, & qualibet vice sol. XV. Si carrezata facta fuerit vt supra in pratis a festo Sanctæ Mariæ mensis Martij quousque sectum fue rit fœnum maiaticum pro qualibet carrezata, & qualibet vice damnum sit de sol. XXX. Si autem carrezata facta fuerit postquam sectum fuerit fœnum maia ticum vsquequo fuerit sectum fœnum guaiumum damnum sit de soldis XX. Si vero damnum datum fuerit carrezando in pratis sectis, & sublatis dictis fœ- nis reliquis temporibus, damnum sit pro qualibet carrezata, & qualibet vice sol. XV. In stipulis vero damnum sit sol. XII. Si vero facta fuerit in terra nemo- rosa, stirpiua, saldiua, vel paludiua, damnum sit pro qualibet carrezata, & qua- libet vice de sol. X. Et prædicta omnia in præsenti statuto contenta procedant, nisi via, per quam solitum est carrezari, esset adeo destructa, & redacta ad mo- dum, quòd sine periculo per eam non posset carrezari, vel iri. Istis enim casibus licere volumus impune ire per campum illius, qui confinat viæ destructæ. Iu- dex tamen ad hoc deputatus cogat, & cogere debeat omnes, qui soliti sunt re- parare dictam viam ad reaptandum illam, dummodo non appareat quod ex culpa habentium testatas via sit destructa.

¶De damno dato pro bladis exportatis. RVB. XXVIII.

STatuimus quòd si exportatum fuerit e campis aliquod genus bladorũ, æsti- matio damni sit pro quolibet couo frumenti exportato de sol. XX. Pro quo- libet alio Couo aliorum bladorum sol. X.

¶De damno dato in lino, & canape exportatis. RVB. XXVIIII.

STatuimus quòd si exportata fuerit aliqua quantitas lini, vel canapis, dãnum sit pro quolibet fasce canapis, & lini sol. XXX.

¶De damno dato in nemore. RVB. XXX.

STatuimus quòd si dãnũ datũ fuerit in nemore a bestijs, si quidem datũ fuerit damnũ a bestia grossa, vt puta, boue, vacca, asino, & similibus, damnũ sit pro qualibet bestia, & qualibet vice sol. V. Si vero a bestia minuta, puta capra, pe- cude, & similibus damnum sit pro qualibet bestia, & qualibet vice sol. III.

¶De damno dato in fructibus arborum, & vitium. RVB. XXXI.

STatuimus quòd si damnum fuerit datum in vuis pendentibus, seu in massa existentibus, si exportatæ fuerint in folio, damnum sit pro qualibet vice, & quolibet folio sol. XXX. Si vero cum cista, damnum sit pro qualibet cista, & qualibet vice sol. XV. Si vero cum bozio, pro quolibet bozio, & qualibet vi- ce sol. XV. Si vero in rocijs pro quolibet rocio, & qualibet vice sol. X. Et in- telligatur si damnum datum fuerit in vuis maturis, & non maturis. Si autem damnum datum fuerit a bestijs in vuis in massa existentibus, tunc damnũ æsti- mari debeat iuxta disposita in stat. De electione æstimatorum, & eorũ officio. Si vero damnum datum fuerit a bestijs grossis in vua pendẽte matura, siue non

matura,

matura æstimatio damni sit pro qualibet bestia,& qualibet vice sol.V. Si vero cum bestia minuta quadrupede æstimatio damni sit pro qualibet bestia,& vice sol.III. Si vero quis accipiens,seu deijciens vuas ex arboribus eas porcis dederit,seu alio modo æstimatio damni sit pro quolibet porco,& qualibet vice sol. V.At si damnum datum fuerit a personis in pomis piris,cerasis,nucibus, persicis armeniacis prunis,mespilis,castaneis,ficubus,zezulis amygdalis,auellanis, sorbis,& alijs similibus fructibus pro qualibet vice,& qualibet persona æstimatio damni sit sol.X.Si quis ascenderit arborem ex prædictis fructiferam, & ipsam quassauerit vt fructus cadant,siue exportauerit,siue non, condemnetur pro qualibet vice,& qualibet persona damnum passo sol.xxx.Et hoc si arbores non fuerint in terra seminata tempore dicti damni.Si vero terra fuerit seminata pœna duplicetur.Si vero damnum datum fuerit in glandibus à personis condemnetur pro qualibet persona,& vice sol.V.Quatien.autem,& deijcien.glandes, & alios fructus porcis,vel alijs bestijs,damnum sit pro quolibet deijciente, & qualibet bestia,& qualibet vice sol.XX.

De damno dato in exportando ligna a foco.

RVB. XXXII.

STatuimus quòd si damnum datum fuerit in exportando ligna a foco iam incisa,æstimatio damni sit prout infra.Pro qualibet carica a dorso hominis damnum sit sol.X. Pro qualibet carica muli,asini,vel equi damnum sit sol.xx. Pro quolibet barocio,seu elcia,damnum sit sol.xxxx.Pro quolibet curru lignorum damnum sit sol.lxxx.Pro quolibet ligno ab opere sol.lx.Et prædicta locum sibi vendicent,vbi ligna exportarentur ex terra non seminata,si vero ex terra seminata pœna duplicetur.

De damno dato in fascibus exportatis.

RVB. XXXIII.

STatuimus quòd si damnum datum fuerit in exportando fasces ad comburendum æstimatio damni sit prout infra.Pro qualibet carica fascium exportata à persona damnum sit de sol.V.Pro qualibet carica asini sol.X.Pro qualibet carica equi,vel muli sol.xv. Pro quolibet barocio,vel elcia sol.xx. Pro quolibet curru fascium sol.xxxx.Et hoc si damnum datum fuerit in terra non seminata. Si vero in terra seminata,pœnæ duplicentur.

De damno dato in arboribus incisis in campis,vijs,& alijs locis.

RVB. XXXIIII.

QVia vt docet experientia rerum magistra,quamplurima damna committuntur in incidendo,frangendo,scorzando arbores virides,fructiferas,vel infructiferas adiunctis,vel non adiunctis vitibus,quæ arbores aliquando sunt crassæ,aliquando tenues,ita quòd difficile,& fere impossibile esset taxare, siue æstimare damnum singulatum arborum,tum propter varietates arborum tum propter ætates earum.Propterea statuimus,quòd si damnum datum fuerit in aliquibus arboribus viridibus,magnis,vel paruis,fructiferis,vel non,cum vite, vel sine,in terra seminata,vel non,& in via,& in alijs locis,æstimatio huiusmodi damni fiat iuxta tradita in stat.sub Rub.De electione æstimatorum,& eorum officijs. infra rub. 45. 263.

¶ De damno dato in excauando tractorias, inserituras, & prouanas.

RVB. XXXV.

STatuimus quòd si qua insneritura, seu planta arboris fructiferæ scilicet pirorum, pomorum, persicorum, prunorum, & aliarum huiusmodi, ac etiam mororum incisa, euulsa, vel fracta fuerit in cãpis, æstimatio damni sit pro qualibet inseritura, vel planta de libr. IIII. Pro excauatione, & euulsione Tractoriarum vitium æstimatio dãni sit pro qualibet tractoria & qualibet persona sol. xx. Et hæc omnia si de die, si vero de nocte, pœna duplicetur.

¶ De damno dato in scaluando arbores, sfoliando, & sbrocando.

RVB. XXXVI.

STatuimus quòd si damnum datum fuerit in scaluando aliquam arborem vitidem fructiferam, æstimatio damni sit ꝑ qualibet arbore scaluata sol. xxxx. Si vero non fructifera sol. xv. si in dictis casibus dicta arbor erat sine vite, si vero cum vite damnum sit de quarto pluri. Si vero damnum datum fuerit in sfoliãdo, seu sbrocando arbores sine vite, æstimatio damni sit sol. VII. Si vero cum vite sit sol. x. Et prædicta procedant in terra non seminata, in terra vero seminata addatur quartum de pluri.

¶ De damno dato in hortis, broilis, vel zardinis.

RVB. XXXVII.

STatuimus quod si damnum datum fuerit in hortis, broilis, vel zardinis citra tamen fractionẽ, vel scorzaturam arborum, si quidẽ damnum datum fuerit a bestijs grossis, vel minutis quadrupedibus, æstimatio damni sit sol. xxx. Pro quolibet vero ansere, vel anate, & pro qualibet vice, damnum sit sol. V. Pro qualibet vero gallina & alia qualibet bestia bipede, & pro qualibet vice, damnum sit de sol. III Si vero in fractione, vel scorzatura arborum damnum datum fuerit æstimatio sit vt infra dicetur, Si autem damnum datum fuerit a personis, tunc si huiusmodi damnum datum fuerit in rebus hortensibus, vel fructiferis horti, vel zardini, seu arboribus existentibus in horto, vel zardino, æstimatio ipsius damni sit pro qualibet vice, & qualibet persona de lib. V. Si vero huiusmodi damnum datum fuerit in arboribus eas, incidendo, scaluando, frangendo, vel scorzando, vel euellendo, tunc si damnum datum fuerit in inserituris, seu ente, æstimatio damni sit pro qualibet inseritura, & ente, & pro qualibet persona de lib. x Si vero huiusmodi damnum datum fuerit in alijs arboribus existentibus vt supra, siquidem dictæ arbores fuerint fructiferæ æstimatio sit pro qualibet arbore, & pro qualibet persona de lib. xx. Si vero arbor non fuerit fructifera æstimatio sit pro qualibet arbore, & qualibet persona de lib. x.

¶ De damno dato in Columbarijs, Piscarijs, & Apibus.

RVB. XXXVIII.

STatuimus quod, si damnum datum fuerit in columbarijs & piscarijs, æstimatio damni sit pro qualibet vice, & qualibet persona de scutis decem auri pro apibus vero damnum sit pro qualibet persona de scutis decem auri.

¶ Quando dici non debet damnum datum. RVB. XXXVIIII.

STatuimus, quod vbi persona aliqua occiderit, vel vulnerauerit bestiam aliquã cuiusuis conditionis, & qualitatis, & in quocunque loco, vel si canis, vel lupus,

pus,vel alia bestia occiderit,vel vulnerauerit,seu aliquo modo damnificauerit aliquam bestiam grossam,vel minutam,& cuiuscunq; maneriei,huiusmodi dāna non veniant appellatione damnorum datorum,nec præsentia statuta in eis locum vendicent sibi,sed passi huiusmodi damna agant actionibus sibi competentibus,prout de iure communi.

¶ De fossatis explanatis,& pontibus,& sæpibus deuastatis.

RVB. XL.

STatuimus quòd si quis explanauerit,vel atterrauerit fossatum alienum,siue communem soluat libras tres Mo.Mut.damnū passo,& alias libr.tres Cam. Duc.& nihilominus teneatur reficere dictum fossatū bene fossum, & credatur vni testi non suspecto.Et eadem pœna teneatur,qui fecerit fossatum sup terreno alieno,& teneatur illud statim explanasse.Ille vero qui obicem,vel cauedonum fecerit in aliquo fossato, vel dugario,teneatur in simili pœna applican.vt supra,& leuare tale obstaculum,& cauedonum.Et si quis deuastauerit,deiecerit,vel abstulerit aliquem pontem priuatum,vel pub.in totum,vel in partem, teneatur illico ad refectionem dicti pontis,& soluere pro pœna libr.v. applican.Cam.Duc.Et idem intelligatur de illo,qui abstulerit, vel deuastauerit in totum,vel in partem claudendam,seu portitiam alicuius campi, & qui sepem euulserit,vel deiecerit,seu aliquo modo deuastauerit, æstimatio damni sit de sol.X.p quolibet brachio sepis euulsæ,deuastatæ,seu exportatæ. Et hoc,quod dictum est de sepibus,non habeat locum in mezadris, seu laboratoribus ipsarum terrarum,quia de illis specialiter est dispositum sub titulo. De sepibus, & horrensibus relinquendis a Mezadris.Et hæc intelligantur de sepe sicca,de viridi autem pœna duplicetur.

¶ De via,itinere,& actu conceden. RVB. XLI.

STatuimus quòd licitum sit omnibus personis habentibus prædia, siue campos,qui,seu quæ non teneant,seu habeant caput ad viam,ire, & redire per prædia,seu campos vicini sui proximioris viæ cum bobus,aratro,plaustro, vel elcia,dummodo non faciat studiose,& vadat per locum minus damnosum ipsi domino,nisi ipse dominus deputauerit ipsi viam aptam, quam ille tunc teneatur sequi,& non aliam sub pœna infrascripta. Et non ducat porcos,& alia animalia,nisi boues,vel vaccas aiugo,& equum, vel asinum causa laborandi, vel fructus conducendi,seu stercorandi,& qui contrafecerit soluat sol.X. damnum passo pro qualibet vice.

¶ De sepibus,& hortensibus relinquendis a Mezadris.

RVB. XLII.

QVia rustici sunt mirum in modum procliues ad inferen. damna patronis,inimicanturq; naturaliter eisdem,maxime in eorum discessu, quem faciunt a terris,& laborerijs,quo quidem tempore vellet omnia bona patronorum ire pessum, & in dispersionem,hinc est,quòd sepes cortilium,& hortorum aut comburunt,aut deijciunt,vel sinūt eas euelli,dissipari,& ad nihilum reduci.Quapropter,vt ipsi laboratores,seu mezadri solertes sint,& inuigilent in faciē.manutenē.& conseruādis dictis sepibus,& horrēsibus,volun.⁹, & statuimus quòd ipsi mezadri,seu laboratores teneātur,& debeāt facere, & reparare sepes

prædictas,& reparatas,ac reaptatas tenere easdem per tempus,& tẽpora,quibus erunt laboratores,de viminibus dictæ possessionis,siue terrarum, seu falcibus,& lignis communibus inter eos,& patronum. Et dictas sepes bene contextas,& aptatas relinquere quando discedent a laborerio,seu terris,sub pœna libr.x.applican.patrono,qui non tamen possit facere damnum suum de dictis libr.x.occasione prædicta, reseruata tamen laboratori facultate faciendi æstimare damnum,vel detrimentum ipsarum sepium iuxta tradita in statuto sub titulo. De electione æstimatorum,& eorum officio. Volentes etiam quod mezadri seu laboratores prædicti,quando discedent a laborerijs,seu terris,non possint hortensia exportare,euellere,vel deuastare,sed ea teneãtur relinquere successoribus suis intacta,illæsa,& non pessundata absq; aliqua solutione ipsi faciẽ per successores,sub pœna prædicta applican.vt supra,reseruata tamen eis facultate æstimandi vt supra.

¶ De spatio,quod esse debet inter arborem,& arborem. RVB. XLIII.

STatuimus quòd omnes,qui de cætero voluerint aliquam arborem plantare a latere superiori,vel a mane versus terram conuicini sui,teneãtur,& debeãt dimittere versus dictum conuicinum sex brachia terræ plantare volẽtes versus dictum conuicinum. Et si aliter arbor plantata fuerit D. Iudex damnorum datorum,vel Iudex aquarum illius loci,in quo arbor extiterit,faciat cum effectu dictam arborem incidi,& euelli ad omnem instantiam conuicini damnum sẽtientis. Declarantes tamen quòd si vna petia terræ diuideretur,permutaretur, vel aliter alienaretur,& in vna parte remaneret aliqua arbor non habens talẽ distantiam versus alteram partem desubtus,vel a sero,tunc suprascripta sibi locum non vendicent,sed in prædictis casibus obseruetur quod inferius dicetur De arboribus plantatis tempóre editionis prædictæ. Statuimus quòd si quidem arbor existens a latere superiori,vel a mane vt supra non habens talem distantiam fuerit fructifera,non debeat quoquo modo incidi,vel deradi, si vero fructifera non fuerit,sed bene auitata, tũc debeat scaluari,& incidi a sex brachijs supra,si vero ipsa arbor fuerit neq; fructifera,neq; auitata tunc dominus arboris teneatur incidere,vel radere insursum per quindecim brachia,vel vendere dictam arborem dicto conuicino sub æstimatione officialis,reseruata electione domino arboris incidendi,vel vendendi. Quod in montanis partibus locum non habeat,& intelligãtur montanæ partes a Saxolo,Florano,Spezano, Solignano,Castrouitreo,Campilio,& Vignola supra. Declarantes quòd omnes arbores nocentes hortis existentibus intra circas Ciuit. Mut. incidantur, & nulla plantata viridis inter vnum vicinum,& alium esse,vel fieri , sed sepes tantummodo possint.

¶ De fossatis cauandis. RVB. XLIIII.

STatuimus quòd quilibet habens terram inferius ad requisitionem alterius, qui habet terram superius & qui suum fossatum fecerit,seu cauauerit,præcise teneatur fodere,seu fodi facere fossatum suum,nec non Cauedonos, carratas,& omnia alia impedimenta leuare,& pontes,& similia a latere inferiori. Et Iudex teneatur hoc fieri facere sine mora,vel dilatione,& omnibus reiectis.

¶ De-

¶Declaratio ad statutum. De electione æstimatorum, & eorum officio. RVB. XLV.

DEclarantes contenta in statuto sub titulo. De electione æstimatorum, & eorum officio, in ea parte, in qua disponitur accusationes notificari debere accusatis per Saltuarium quæ notificatio habeatur loco veræ citationis, & vt in allegato statuto. Volumus, & disponimus vt intelligatur procedere in habitatoribus villæ, vbi fit dicta notificatio, si autem accusatio esset instituta contra non habitantem in dicta villa in re tamen, vel rebus existentibus in dicta villa, dicta notificatio minime sufficiat, sed citari debeat per nūtium Communis iuxta tradita in statuto. De citationibus. Et eo legitime citato cætera alia, de quibus in dicto statuto, & alijs statutis nostris obseruentur, & aliter accusatio, vel condemnatio, siue in contumacia, siue alio modo non valeat, nec exigi possit, & habeatur accusatio pro nulla ipso iure.

¶Quod in verbis prolatis in masculino compræhendatur genus fœmininum, & è contra, & in singulari numerus pluralis, & è contra. RVB. XLVI.

STatuimus quòd verba prolata in genere masculino intelligantur prolata in fœminino, & è contra. Et similiter verba prolata in singulari intelligantur prolata in plurali, & è contra nisi expressè reperiatur secus dispositum esse.

¶Quod vbi damnum non reperiatur æstimatum, recurratur ad statutum sub titulo. De æstimatorum electione. RVB. XLVII.

STatuimus quòd si occurrerit dari aliquod damnum, quod per præsētia stat: non reperiatur taxatum, vel extractum, tunc tale damnum debeat æstimari iuxta tradita in stat. sub titulo. De electione æstimatorum, & eorum officio. Saluis tamen dispositis in statuto sub Rub. De probationibus per iuramētum, vel alias probationes.

¶De ijs, qui vti non possunt beneficio præsentium statutorum. RVB. XLVIII.

STatuimus, & ordinamus pro bono publico quòd Ecclesiæ, loca pia, monasteria, clerici, aut personæ ecclesiasticæ, nobiles, vel alias exempti, & similiter eorum conductores, fictabiles, mezadri, coloni, & laboratores non possint, nec aliquis supraſcriptorum possit vti beneficijs præsentium nostrorum statutorum, nisi mezadri, coloni, & laboratores dictarum ecclesiarum, monasteriorū, clericorum, locorū piorū, & aliarū personarum ecclesiasticarum, nobilium, vel alias exemptorū fecerint, & subierint oēs, & quascunq; operas, & factiones in communi ordinarias, vel extraordinarias, & vndecunq; prouenientes siue a Serenifs. D. N Duce, siue a Communitate Mut. prout, & quemadmodū mezadri, laboratores, & coloni secularium non exēptorum dicta onera, & factiones subeūt, & subire soliti sunt. Exempti tamen ob numerum duodecim liberorum, & similiter eorum mezadri, vel coloni non comprehendantur in præsenti statuto. Et hoc statutum sit præcisum, & truncum, & ad literam seruari debeat.

¶De applicatione pœnarum in damnis datis. RVB. XLVIIII.

STatuimus, & ordinamus quòd vbi quis est condēnatus alicui vere, vel ficte pro aliquo damno dato resarciendo, resarcio ipsius damni fiat, & applicetur, ac

applicari debeat damnum passo, & in tantundem etiam intelligatur condemnatus fictione præsentis statuti Cam. Duc. & illud tantundem solum exigi possit per Cam. Duc. non autem applicatio damni, sub pœna ipsi exactori Ducali libr. quinquaginta quotiescunq; contrafecerit applicanda pro dimidia Cam. Duc. & pro altera dimidia damnum passo. Declarantes, quòd si in aliqua parte nostrorum statutorum sit facta mẽtio de aliqua pœna ex alia occasione, semper, & vbiq; intelligatur quòd dimidia sit applicata Cam. Duc. & altera dimidia dãnum passo, nisi specifice cui debeat applicari fuerit dictum, cui tunc plenarie stetur. Et si aliter dictum, vel sententiatum fuerit, nullum sit ipso iure.

De bestijs in campis repertis, sine custode. RVB. L.

b. 39. tel. 260. QVia sæpenumero damna eueniunt, quia bestiæ sine custode per campos vagantur in graue detrimẽtum ciuium & districtualium, ideo statuimus quod si bestiæ aliquæ cuiusuis generis, seu qualitatis per quempiam in suo campo, vel conducto, seu tento repertæ fuerint sine custode, huiusmodi repertiens ciuis, vel comitatinus possit, & valeat dictas bestias sic inuentas conducere, vel conduci facere super hospitio, vel in domum massarij absq; aliqua licentia officialis, etiam si ipse reperiens sciuerit cuius sint dictæ bestiæ, nec rehaberi possint per tenentes eas, vel quemuis alium, nisi hospitij, & alia quauis impensa soluta. Et nihilominus pœnæ contentæ in statutis nostris singulis singulis congrue referen. duplicentur pro damno dato. Et prædicta sibi locum vendicent, si talis inuentio fuerit facta de die, si autem de nocte, tunc liceat inuentori conducere dictas bestias vt supra, & pœnæ quadruplicentur, vel eas impune interficere possit. Declarantes quòd si inuentæ fuerint de nocte, credi debeat iuramẽto inuentoris asserentis se eas inuenisse in suo, vel vt supra, si autem de die credatur vt supra cum vno teste idoneo, & non aliter.

Quot Bestias tenere possint paucas terras habentes. RVB. LI.

STatuimus, & ordinamus prohibitũ fore, & esse omnibus, & singulis in aliqua villa non habentibus, vel possidentibus plures bubulcas terrarum, quam decem, tantummodo tenere alias quadrupedes bestias præter vnam vaccam, & vnum porcum pro vsu suo tantum, & non vltra.

Finis quarti libri Statutorum Ciuitatis Mutinæ.

LIBER QVINTVS STATVTORVM CIVITATIS MVTINAE.

VICTVALIVM.

¶ De Potestate, & arbitrio D. Iudicis Victualium in condemnando, seu mulctando. RVB. I.

Tatuimus quòd D. Iudex victualium Ciuitatis Mutinæ, & districtus possit, & debeat punire., & condemnare omnes delinquentes in pœnis, & mulctis contẽtis in statutis officij sui, & non vltra, & vbi statuta deficeret, & pœna non esset expressa, tunc possit punire, & mulctare singulos delinquẽtes vsq; ad summam soldorum xx. tantum, & non vltra, attẽta tamẽ qualitate delicti, & conditione personarum. Quæ pœnæ, seu mulctæ in prædicto casu applicentur, & applicatæ esse intelligãtur ipso iure, & facto Cameræ Ducali pro dimidio, & accusatori, seu denuntiatori pro alio dimidio. Possit etiam facere præceptum in pertinentibus ad suum officium cuilibet personæ sub pœna soldorum viginti ad plus de faciẽdo, vel non faciendo tale quid.

¶ De Syndicando Iudice victualium, & eius Notarijs. RVB. II.

ORdinamus quòd D. Iudex victualium, & etiam notarij dicti officij finito Iudicis officio syndicari debeant per deputandos ab Ill. Comm. Mutinæ. Qui syndici possint, & teneantur tam ex eorum officio, quam ad querelã, seu accusationem cuiuslibet cum omni cura, & diligentia contra ipsos, & quemlibet ipsorum inquirere, & eos, & eorum quemlibet punire, condemnare de dolo, lataq; culpa, & quibuscunq; baratarijs per eos commissis, quæ probari possint prout disponitur in statuto sub Rub. De baratarijs puniendis. Et instantia, modus, & dilationes, qui seruantur in alijs officialibus syndicandis ex forma statutorum nostrorum, seruari etiam debeant in syndicandis Iudice, & notarijs prædictis.

¶ De ordine procedendi. RVB. III.

STatuimus, & ordinamus quòd Spectabilis D. Iudex victualium ciuitatis, & districtus Mutinæ procedere, mulctare, & condemnare possit, & debeat omnes, & quoscunq; contrauenientes, vel non obseruantes præsentia statuta, vel aliter delinquẽtes in eorum artibus, & exercitijs, modo, & ordine infrascriptis; Nam quis re ipsa repertus fuerit in contrafactione, seu maleficio, vel quasi, tũc ipse Dominus Iudex adnotata contrafactione, seu maleficio moneat, vel citarĩ faciat iuxta formam statuti sub Rubrica. De citationibus faciendis inculpatũ, quatenus ipse inculpatus comparere debeat coram præfato Domino Iudice intra tres dies continuos proximè sequentes ad se defendendum, & excusandũ à dicta inculpatione, & à contẽtis in ea, & si inculpatus in dicto termino compa-

paruerit,& causas excusationis,seu defensionis suæ deduxerit,admittantur, & admitti debeant per iudicem,quas probasse teneatur ipse inculpatus intra terminum octo dierum continuorum.qui terminus sit, & esse intelligatur statutus tam Iudici,quam parti ad probandum,& probatum habendum per omne genus,& speciem probationis Et si in dicto termino non comparuerit, vel comparens nullas causas excusationis allegauerit,tunc ipso iure habeatur pro confesso,& conuicto virtute præsentis statuti, & contra eum procedi debeat ad condemnationem,eo tamen saluo quòd vbicunq; inculpatus comparuerit ante condemnationem contra eum factam,admittatur,& admitti debeat eius comparitio,& defensiones,ac si a principio comparuisset,non obstante sibi in aliquo eius contumacia,credatur autem de inuentione, & contrafactione re ipsa dicto,seu attestationi D.Iudicis,& vnius ex notarijs suis,vel nuntij,referentium insimul sic se inuenisse,vt in contrafactione,seu maleficio adnotata continetur.Nisi in prædictis,vel aliquo prædictorum fuerit per inculpatum probatum contrarium,vel legitime se excusauerit dictus inculpatus a dicta inculpatione vt supra.Quo termino octo dierum elapso dictus Iudex ipsum inculpatũ infra quatuor dies vtiles condemnet,vel absoluat prout iuris fuerit, & ipso termino quatuor dierum elapso intelligatur absolutus ipso iure fictione præsentis statuti. Quod si in ipsa contrafactione,seu maleficio re ipsa inuentus non fuerit,sed accusatus,vel denuntiatus per aliquem fuerit, seu ipse Dominus Iudex ex eius mero,& puro officio contra eum procedere voluerit,tunc adnotata ipsa accusatione,seu denuntiatione,vel inquisitione, seu defensa per notarium Domini Iudicis in libro,seu vaccheta sua Dominus Iudex victualium legitime citari faciat inculpatũ quatenus comparere debeat ipse inculpatus intra tres dies continuos coram ipso D.Iudice ad se defendendum,& excusandum vt supra.Et si in dicto termino comparuerit si quidem contenta in accusatione,querela,vel inquisitione sponte confessus fuerit admittatur dicta confessio,& condemnetur in pœnis iuris,vel statutorum ciuitatis Mutinæ,admisso tamen confitenti beneficio confessionis iuxta ordinata in statuto sub Rub. Quod pax,& confessio prosit,in casibus infrascript. Si vero comparens negauerit contenta in dicta accusatione,denuntia,seu inquisitione,vel defensa in totum,vel in partem admittatur similiter eius negatio,& eo tunc statutus sit, & esse intelligatur tam D.Iudici,quam inculpato terminus octo dierum continuorum ad probandum,& probatum habendum per omne genus,& speciem probationis,nisi visum fuerit ipsi D. Iudici dictum terminum protogare attenta arduitate causæ.Quo termino elapso D. Iudex ipse intra dies quatuor vtiles condemnet vel absoluat inculpatum,prout iuris fuerit,quo termino quatuor dierum elapso inculpatus,seu inquisitus ipso iure absolutus intelligatur, fictione præsentis statuti.Si vero inculpatus ipse non comparuerit,vel comparens nihil opposuerit,tunc iterum inculpatus citari debeat ex parte dicti D. Iudicis quatenus comparere debeat intra biduum proxime continuum ad dicendum,& allegandum causas,quare non habeatur pro confesso,& conuicto, & si venerit,& negauerit inculpationem admittatur ad eius defensiones, ac si a principio comparuisset,& refectis tamen expensis accusatori,seu notario,si processum fuerit ex

officio,

officio, si vero non venerit, vel comparens nihil opposuerit habeatur tunc pro conuicto, & confesso ac si ore proprio confessus fuisset, & procedatur ad condẽnationem. A condemnationibus autem, seu mulctis dicti D. Iudicis a libr. quindecim infra non possit per quempiam appellari, querelari, vel de nullitate dici, vel aliquod aliud remedium contra eas implorari. A condemnationibus vel, seu mulctis a dictis libris quindecim supra possit appellari, & de nullitate dici ad D. Iudicem appellationum ciuitatis Mutinæ, & huiusmodi appellationes & nullitatum dictiones per dictum D. Iudicem terminari debeant intra tempora consimilia supra taxata in prima instantia. Et processus, & condemnationes aliter factæ, non seruata forma præsentis statuti, non valeant, nec teneant ipso iure, nec ad aliquam condemnationem, excussionem, vel exactionem procedi valeat seu possit. Et processus omnes faciendi vt supra rogari debeant per notarios dicti D. Iudicis, & habeant, & consequi possint mercedem suam taxatam per alia nostra statuta.

¶ De accusationibus, denuntiationibus, & inquisitionibus.

RVB. IIII.

QVilibet possit, & valeat accusare, vel denuntiare quoscunq; fraudantes, delinquentes, vel contrafacientes, in his, & circa ea, quæ sunt artis ipsius contrafacientis, ex quibus ex forma statutorũ, vel alias de iure castigari vel puniri possunt. Et similiter ipse D. Iudex in prædictis, & in singulis prædictorũ inquirere, cognoscere, procedere, & condẽnare possit ex eius puro, & mero officio. & etiam ad querelam cuiuslibet querelantis iuxta disposita in statutis nostris.

¶ De faciendis, & scribendis inuentionibus. RVB. V.

STatuimus quod non possit fieri aliqua inuentio de pertinentibus ad officiũ, D. Iudicis victualium, nisi ipse D. Iudex simul cũ vno saltem ex notariis suis, vel nuntio, vel vnus ex notariis prædictis simul cum nuntio D. Iudicis contrafacientem in ipso delicto, seu contrafactione re ipsa inuenerit. Qua inuentione facta alter ex notariis prædictis teneatur omnino sub pœna infrascripta intra triduũ continuum scribere, & notare inuentionem, seu inuentiones in vacheta bullata bullo D. Massarij Ducalis, & non in bastardello, nec in alio folio, nec possit habere nisi vnã vachetã ad inuentiones scribendas. Et si prædicta seruata non fuerint inuentiones ipsæ non valeant, nec teneant ipso iure nec eañ vigore possit sequi aliqua condemnatio sub pœna ipsi Domino Iudici contrafacienti librarum decem applicandarum pro dimidio ærario Ducali, & pro alio dimidio Inculpato cõdemnato. Et elapso triduo teneatur Dominus Iudex inquirere, procedere, & condemnare, vel absoluere iuxta disposita in statuto sub Rubrica. De ordine procedendi. Volẽtes quod, si inculpatus per legitimas defensiones fuerit absolutus, nihil soluere teneatur pro inuentione, & si quid solutum fuerit totum repetat, & repetere possit a notario, vel ab alia persona.

¶ De Officio bonæ opinionis. RVB. VI.

STatuimus, & ordinamus quod Ill. DD. Con. Ciuitatis Mut. eligere, vel confirmare debeant uirum probum legalem & idoneum ad officium bonæ opinionis de mense Decembris. Qui antequam exercere incipiat eius officium iurare debeat in manibus prædictorum Ill. DD. Con. de recte, & legaliter exercendo

cendo officium suum, quod iuramentum scribatur per cancellarium prædicto rum DD. Conseruatorum, & qui officialis bonæ opinionis bullare, & iustare habeat omnes, & quascunq; mensuras, stateras, pondera cum bullo D. Iudicis victualium, qui pro tempore erit, singulis sex mensibus, exceptis tamen mensu ris, & ponderibus habentium dictas mensuras, seu pondera non exercentiũ aliquam mercantiam, volumus enim sufficere eas semel fuisse bullatas cum bullo prædicto, nec Iudex possit contra eos procedere, dummodo mensuræ, seu pondera sint iusta, & habeat ipse officialis pro eius mercede vnum quadrantem p qualibet bullatura, exceptis bullaturis castellatarum, pro quibus singulis vicibus, & bullaturis consequi possit soldos duos singulo anno, & exceptis ingistarijs, & boccalibus hospitum, pro quorum singula bullatura habere possit duos quadrantes, & non vltra, & semel bullare sufficiat dictas ingistarias, & boccalia. Et huiusmodi mercedes suprascriptas, habeant ipse sic electus, & notarius bonæ opinionis, & inter eos diuidant iuxta solitum, & consuetum, vel prout con cordes erunt, & nullum habeat salarium officialis ipse a dicta Ill. Com. Et si officialis bonæ opinionis repertus fuerit fraudem, seu dolum commisisse in eius officio, eo priuatus sit ipso iure, nec amplius possit ad aliud, vel aliud officium pro communi eligi, & vlterius puniatur prout arbitrabitur D. Prætor inspecta qualitate, & conditione personarum.

¶ De Mina. RVB. VII.

OMnes, & singulæ minæ sint, & esse debeant bene ferratæ de bono ferro grosso, sicut est mina rami, quæ reperitur, & solita est teneri penes officialem bonæ opinionis, ita quòd ferrum de facili non flectatur. Et mina debeat esse eius capacitatis, cuius est mina existens penes ipsum officialem, & minoris non possit esse latitudinis a parte superiori, quam sit a parte inferiori, & non sit altior octo vncijs, nec aliter bullari possit. Et officialis, qui bullauerit minam alterius capacitatis, latitudinis, & altitudinis persoluere cogatur Fisco Ducali sold. xx. & persona, quæ habere reperta fuerit minam alterius qualitatis vt supra, in totidem applicandis vt supra condemnetur, & minam perdat. Et prædicta omnia sibi locum vendicent in personis vendentibus, & ementibus, & qui soliti sunt emere, & vendere in plateis, & ad apothecas suas, & in omnibus alijs locis publicis dictæ ciuitatis. Alij vero ciues cuiuscunq; qualitatis possint tenere in domibus suis proprijs minas cuiuscunq; sortis, & maneriei, dummodo sint ad mensuram sub pœna antedicta, & infrascripta, & quilibet possit accusare, seu denunciare, & habeat a contrafaciente alios soldos viginti.

¶ De Quartario Starij. RVB. VIII.

QVartarius starij sit, & esse debeat qualitatum, & circunstantiarum, qualiũ debet esse mina vt supra in præcedẽti statuto est ordinatũ; excepta lati tudine. Quia volumus quòd quartarius ipse sit, & esse debeat vnciarum sex ad plus, & non vltra. Et bullans, vel habens dictum quartariũ alterius sortis, seu qualitatis puniatur pœna, seu pœnis, de quibus supra in præcedenti statuto.

¶ De Rasora. RVB. VIIII.

STatuimus quòd rasora, cum qua raduntur mensuræ, in quibus res existentes ad rasum venduntur, sit, & esse debeat rotunda tota, & non lata, & radiens

aliter mensuras dictarum rerum puniatur in decem soldis, quorum dimidium applicetur Ducali ærario, aliud dimidium denuntianti, seu accusanti.

De Pœna vendentium cum mensuris falsis RVB. X.

STatuimus quod si quis inuentus, seu conuictus fuerit vendere, vel vendidisse cum mensura falsa, idest non iusta, dato etiam quod esset bullata, & ferrata, condemnari debeat arbitrio. D. Iudicis victualium inspecta qualitate facti, & importantia rei, frequentia venditionum cum mensura prædicta, & personarum conditione, dummodo non excedat summam librarum centum, cuius pœnæ medietas sit accusantis, seu denuntiantis, & alia medietas Cameræ Ducalis. Et præsumatur tenuisse, & vendidisse scienter cum falsa mensura, nisi probauerit contrarium per legitimas, & veras probationes.

De Mensura Vini. RVB. XI.

QVartarius, quo vinum uenditur, & medius quartarius sint ad mensuram & formam quartarii, & medij quartarij, qui esse reperiuntur in platea communis Mutinæ, & prope ecclesiam cathedralem. Quæ mensura quartarij in effectu est de libris trecentis pro quolibet quartario, & in rationem quartarij, & mensura quartarij, & medij quartarij signetur cum borchetis de ferro, ut dignosci possit ipsa mensura. Et nulla persona possit uendere vinum aliquod ad quartarium nisi ad mensuram prædictam, & cum mensuris iustis, & bullatis, & portatores uini portantes mensuras non iustas, uel non bullatas puniantur ut in statuto. De pœna uendentium cum mensuris falsis, & priuentur officio, & teneantur dictas mensuras bullari facere per officialem bonæ opinionis in principio cuiuslibet semestris, alias incurrant pœnam librarum triū, uendens uero scienter cum dictis quartario, vel medio quartario non iustis, vel non bullatis cadat in pœnam librarum trium pro qualibet uice, quarum medietas sit accusantis, uel denuntiantis, alia uero medietas Cameræ Ducalis, & quilibet possit accusare in prædictis, & quolibet prædictorum, & ei credatur cum iuramento, & dicto unius testis.

De Vendendo, uel emendo ad pensam Ciuitatis Mutinæ. RVB. XII.

STatuimus, & ordinamus quod omnes, & singulæ res cuiuscunq; sortis, & maneriei, quæ in posterum uendentur, ementur, permutabunt, uel alio modo contractabuntur, ad pensam, uel bilancias in ciuitate, uel districtu ciuitatis Mutinæ vendi, permutari, & contractari debeant, & sic pensari ad pensam ciuitatis Mutinæ, & secundum pensam dictæ ciuitatis, & non secundum pensam seu bilancias alterius cuiuscunq; loci, castri vel ciuitatis, non obstantibus aliquibus consuetudinibus hactenus forte seruatis, quas consuetudines præsentes, uel futuras reprobamus, & corruptelæ potius præsumuntur uirtute præsentis statuti, sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum librarum trium, & amissione stateræ, seu bilanciæ applican. pro dimidia fisco Ducali, & pro alia dimidia accusatori, seu inuentori. Et ut occasio tollatur pensandi ad pensam, seu bilācias alterius ciuitatis, stricte prohibemus aliquos artifices, mercatores, uenditores posse tenere in eorum apothecis, domibus, habitationibus aliquas pensas, seu bilancias, nisi pensam, uel bilancias iuxta pensam, & pondus ciuita-

tis Mutinæ, sub pœna librarum decem applican. ut supra, & D. Iudex uictualium pro debito officij sui diligentem faciat de prædictis inquisitionem.

De Statera, & Bilanciis, ac pensis. RVB. XIII.

Statuimus quod bilancia debeat esse de ramo, statera uero de ferro, aut ottono, & pensæ de ferro. Et tam bilanciæ, quam stateræ, & pensæ debeant iustari, & bullari per officialem bonæ opinionis, & debeat esse ad uncias, & pondus bilanciarum, pensarum, & stateræ existentium penes officialem prædictũ. Et quilibet stationarius, & venditor alias bilancias, stateras, vel pensas tenere, vel habere non possit, & si aliquis prædictorum inuentus, vel conuictus fuerit tenere stateras, bilancias, vel pensas non bullatas, etiam si sint iustæ, cadat ipso iure in pœnam soldorum quadraginta applican. vt infra. Si vero tenuerit, vel conuictus fuerit tenere bilãcias, pensas, vel stateram falsas, id est non iuste ponderantes, cadat in pœnam librarum triginta, & plus arbitrio D. Iudicis ad victualia, considerata qualitate personarum, & imputationis qualitate, dummodo non vltra libras centum applican. pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia dimidia accusatori, seu inuentori.

De pertica rationis. RVB. XIIII.

Pertica rationis sit, & esse debeat ad longitudinem perticæ rationis insculptæ in pariete ecclesiæ cathedralis Mutinæ, & debeat esse ferrata in quolibet capite, & bullata per Officialem bonæ opinionis, qui pro eius mercede habeat pro qualibet bullatura denarios sex. Et cum tali pertica mensurentur muri, lignamina, ligna, terrenum, & fœnum in ciuitate, districtu, & Ducatu Mut. sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr. v. applican. pro dimidio ærario Ducali, & pro alio dimidio accusatori, & vbi accusator non extiterit venerabili monti Pietatis ciuitatis Mutinæ.

De passo, & brachio communis. RVB. XV.

Passus sit, & esse debeat eius longitudinis, cuius est passus insculptus in pariete ecclesiæ cathedralis Mutinæ, & brachium esse debeat dimidium dicti passus communis. & tam passus, quam brachium debeat esse ferreũ & non ligneũ, & bullari per officialẽ bonæ opinionis, qui pro eius mercede habeat denarios duos pro quolibet passo, vel brachio bullato. Et quilibet vendens panum lanæ, lini, canapis, bambasij & quelibet aliũ panũ, vendere teneatur tenendo dictos panos extensos, & apertos super banca vel scaffã, mensurando eos cũ dicto passo, vel brachio per medium petiæ dictorum panorum, excepto tamẽ in hoc pano serico, qui mesurari possit iuxta solitum. Et qui contrafecerit cadat ipso iure in pœnam libr. x. cuius dimidia sit accusantis, & alia dimidia Cameræ Ducalis, & super prædictis D. Iudex teneatur facere diligentem inquisitionem.

De Officiali ad mensurandum. RVB. XVI.

Eligatur singulis annis per Ill. DD. Con. de mēse Decemb. vnus qui sit ciuis dictæ Ciuitatis ad officium mensurandi in platea blada, & alia mensurari solita, & a communi habeat dictus officialis tres minas de ferro, vnum quartarium, & vnam quartarolam. Et quilibet ciuis, vel habitans in ciuitate seu suburbijs ciuitatis volens mensurare blada, vel alia mensurari solita possit, si voluerit mensurare cum minis dicti communis, & habeat officialis pro quolibet stario

bladæ mensurato vsq; ad staria octo denarium vnum, ab inde vero supra habeat vnum denarium pro quolibet sacco, quantacunq; sit summa. Alij vero extra ciuitatem habitantes, & suburbia dictæ Ciuitatis non possint in platea mensurare nisi cum minis, seu mensuris dicti communis sub pœna soldorum quinq; applican. officiali prædicto pro dimidia, & pro alia dimidia communi Mutinæ singulis vicibus, quibus fuerit contrafactum, & nihilominus in omni casu teneatur ad solutionem mercedis vt supra taxatæ.

¶De officio pensatorum bladorum. RVB. XVII.

PEnsatores bladorum sint, & esse debeant maiores annis viginti, ac notarij matriculati. Et licet pensatores duo extrahantur singulis sex mensibus per Massarios artis notariorum vna cum alijs officijs notariorum, & extracti ipsi exercere habeant dictum officium, Illustris tamen Communitas possit subrogare vnum alium notarium, qui sibi placuerit, loco vnius ex dictis duobus extractis, recepta sua solita, & iusta recompensa pro dicto officio. Et habeat quilibet eorum a communi soldos quinquaginta singulis mensibus, & tertiam partem condemnationum, quæ fieri contingent ex eorum inquisitionibus, querelis, seu denuntiationibus, iurare etiam teneãtur in manibus D. Iudicis victualium singulis sex mensibus, videlicet calendis Ianuarij, & calendis Iunij, quòd bona fide, & sine fraude exercebunt eorum officium, ac seruabunt statuta ad eorum officium pertinentia, ac præcipient munarijs & portatoribus Ciuitatis, & districtus Mutinæ, quòd omnino seruare debeant statuta pertinentia ad eorum officium, & omni posse suo cogent eosdem munarios, & portatores seruare statuta prædicta. Et vt ipsi pensatores seruare, ac seruari facere valeant ipsa statuta, sancitum est ipsos pensatores habere debere penes se statuta loquentia de eorum officio, & de his, quæ agere, & obseruare habent munarij, & portatores, studeant etiam ipsi pensatores, ne in domo macinæ aliquis munarius, vel quælibet alia persona ludat ad aliquem ludum etiam scaccorum, neq; blasphemet, vel dicat turpia verba de Deo, Virgine, & Sanctis, & contrafacientes accusare teneantur D. Iudici victualium, qui eos culpabiles repertos puniat omnino, Teneantur etiam pensatores continue stare ad pensam omnibus diebus etiam festiuis, quando molendina macinant, habeant etiam librum vnũ ab Illustri Communitate Mutinæ bullatum bullo communis, & dinumeratum per singulas chartas, super quo libro scribãt de die in diem omnem quãtitatem grani, & diem, quo pẽsabitur, & omnem quãtitatem farinæ, & diem, quo reportabitur farina, pensabunt autem omnem quãtitatem grani, & farinæ, quã munarius acceperit in ciuitate, vel burgis, & postea reportauerit ad pensã, put dispo nitur, in statuto sub Rub. Qualiter granum, & farina pensari debet. Et pensato ipso grano teneãtur facere bulletinum vnum apponendum in singulis saccis, in quo scripta sit quãtitas grani, & dies, quo portatum a domo patroni fuerit ad pensã, & cuius sit granum. Granum autem, & farinã pensabunt cum statera, quæ currat vsq; ad vnã librã, & pro vna libra, & quæ sit iusta secũdum disposita in statuto sub Rub. De pensa, & statera, & quæ stare habeat continue in macina appensa cum staffeta ferrea ita quòd statera ipsa non possit tracollare. Et ipsi pensatores, quãdo pensabunt, & videbunt marcum steteræ adæquare, seu

adæ-

adæquatum esse ponderi, teneantur retrahere manum a statera ita quod eam non tangant, nec permittere quod munarij se approprinquent stateræ quod eã tangere ualeant, & postquam pensauerint ut supra, si fuerit bladum portari faciant ad molendinum, si uero fuit farina ad domum eius, cuius fuerit in conti- nenti, & pro ut in statuto sub Rub. De grano statim pensando, & de farina sta- tim reportanda. Et teneantur etiam pensarores, si requisiti fuerint ab aliqua persona, præcipere munario cuilibet sub pœna, quæ ipsis uidebitur, quod ire debeant ad accipiendum granũ talis ciuis, uel habitatoris in ciuitate, uel bur- gis ciuitatis Mut. & si munarius, cui præceperit, non obedierit & obediẽs non fuerit, nec adimpleuerit dictum præceptum ea die, uel sequenti teneantur, & debeant dictos inobedientes omnino. D. Iudici uictualium denuntiare, qui eũ uel eos, & quemlibet eorum condemnare debeat in soldis uiginti, credendo ipsi pensatori denuntianti cum sacramento suo. Et ne dum in prædicto casu te- neantur dictos inobedientes, sed etiã dicta eorum mancamenta, delicta, frau- des in quaternis suis ad unguem, & seriose notare, & post ea dictos quaternos singulis mensibus dare dicto. D. Iudici, ut illos condemnet, uel absoluat secũ- dum quod in statutis eorum continetur. Et ut munarij sint pensatoribus obe- diẽtes ultra alias pœnas, de quibus in statutis nostris decernimus insuper quod pensatores possint dictis munariis præcipere in omnibus spectantibus ad eorũ officium sub pœna soldorum decem, & ab eis, & a quolibet exigere, si fuerint inobedientes. Et ut pensatores iuste exerceant eorum officium, & puniant, seu denuntient munarios prohibemus ipsos pensatores, & quemlibet eorum posse bibere, uel comedere, uel familiaritatem, seu amicitiam habere cum aliquo ex munariis, seu portatoribus prædictis, nec aliquis pensator, pater, filius, seu fra- ter pensatoris habere possit partem aliquam, nec interesse in aliquo molendi- no, nec societatem cum dominis molendinorum, munario, seu portatore. Et dicti officiales, uel aliquis eorũ non possit, nec debeat accipere, uel habere ali- quid in pecunia, uel in re aliqua a munariis, portatoribus, uel conductoribus molendinorum, uel ab aliquâ alia persona eorum nomine, aliqua de causa, uel sub alio quæsito colore, seu occasione alicuius seruitij, uel alia ratione, quæ dici uel excogitari possit, sed stent contenti salario suo. Et si prædicti, uel aliquis eo rum contra prædicta, uel aliquod prædictorũ fecerit, uel acceperit, uel habue- rit, condemnetur pro quolibet, & qualibet uice in centum soldis Mutinæ, & quilibet possit accusare, & denuntiare, & credatur contra dictos officiales in prædictis extorsionibus sacramento denuntiantis cum uno teste, qui non sit munarius, portator, uel conductor alicuius molendini, & ipse testis teneatur in credentia, & ulterius remoueatur de officio prædicto, & ab omnibus aliis offi- ciis communis tunc, & in futurum.

¶ Qualiter granum, & farina pensari debeat. RVB. XVIII.

Statuimus quod vbi granum portatum fuerit in domo macinæ, statim p vnũ pensatorem pensari debeat cum statera pensæ, & eo tunc pondus ipsius gra ni per alium pensatorem scribi debeat in libro, quem habet a communi, & simi liter quando farina reportatur a molendino incontinenti pensari debeat per vnũ pensatorem, & per aliũ videri debeat posta grani, ex quo facta est farina, &

bul-

bulletinus sacco appensus,& si inuenerit farinam deficere, fiat prout ordinatum est in statuto sub Rub. Quomodo emendari debeat farina, si inuenta fuerit in minori pondere. Volentes quòd nulla alia farina, vel granum pensari possit nisi postquam prima farina,seu granum sit pensatum,& habitus perfectus computus de ipsa farina prima,nec permittat aliquam asinam, vel asinum,equum,vel equam aliquo grano,vel farina oneratum exonerari, vel disgrauari, nisi postquam primum bladum,vel farina primo discaricata fuerit,& caricata,& saccos,quos pensauit cum grano, pensari faciat cum farina, nec possit se excusare ex hoc,quòd vna pensa,vel saccus adiuuet alium,& pensabit quamlibet bladam per se,sub pœna arbitrio D. Iudicis victualium tam contra pensatorem,quam munarios,seu portatores,dummodo non excedat summam soldorum viginti.

¶ Quod stari debeat iuramento Domini,an farina sit minus, vel malè macinata. RVB. XIX.

ORdinamus quòd si aliquis de Ciuitate,vel districtu Mutinæ inuenerit farinam suam in minori pondere,quam esse debèret,vel male macinata, si fuerit pensata,siue non,emendetur ei per munarium,qui eam macinauit,seu macinari fecit,& per portatorem,& quemlibet eorum in solidum,credẽdo de prædictis,& quolibet prædictorũ D.farinæ cum eius iuramẽto inspecta tamẽ qualitate personarum. Et D. Iudex victualium debeat intra secũdam diem ex quo hoc dictũ,& denũtiatum fuerit ei prædicta obseruare,& obseruari facere,quòd si munarius,& portator hoc non fecerit intra dictũ terminum soluãt pro bãno sold.xx.Mutinæ,& nihilominus damnum emendare teneantur. Et, vbi aliter quam per iuramentum probatum fuerit farinam fuisse subtractam, vel vitiatã per ipsum munarium,puniatur in duplum,& in tribus ictibus funis dictus munarius,seu portator.

¶ Quomodo emendari debeat farina si inuenta fuerit in minori pondere. RVB. XX.

SI farina alicuius ciuis,vel districtualis ciuitatis Mutinæ,seu habitatoris in ea, inuenta fuerit librarum quinq;,vel ab inde infra pro quolibet sacco minus, quam esse debuerit,teneatur pensator emendari facere per munarium incontinenti,& sine mora,antequam remoueatur desuper pensa,in simplum,& ab inde supra si inuenta fuerit minus vsq;ad decem libras farinæ pro quolibet sacco in duplum sine aliqua pœna,& a decem libris supra pro sacco quãtumcũq; fuerit minus inuẽta in duplum, & in decem soldis Mutinæ puniatur munarius pro singulis vicibus applicãdis Communi Mut. Si autem farina inuenta fuerit in maiori quãtitate,& pondere,quam esse deberet,tũc dicta farina in quacũq; summa existat,siue magna,siue parua,tota sit; & esse intelligatur fictione præsentis statuti ipsius Domini,qui eam macinari fecerit,nec officialis prædictus sinat,vel quoquo modo permittat ipsis munarijs accipere, vel quicquam detrahere de dicta farina.

¶ De munarijs,& portatoribus. RVB. XXI.

NVllus munarius,vel portator possit exercere exercitium,seu artem macinãdi,seu portandi,nisi prius dederit idoneum fideiussorem de exercendo le-

galiter artem ipsam,& de restituendo cuilibet personæ farinã cuiuslibet bladæ acceptæ ad macinandum,& damna,& interesse,si non esset macinata dicta blada arbitrio boni viri,alioquin vbi exerceret dictã artem non præstita dicta cautione incurrat pœnam libr.v.pro qualibet vice,qua contrafactum fuerit, quarum medietas sit Cameræ,alia vero accusantis,seu inuentoris. Item omnes,& singuli munarij,& portatores teneantur,& obligati sint singulis annis per totũ quintumdecimum mensis Ianuarij iurare in manibus D. Iudicis victualium, quòd bona fide custodient granũ,& farinã ad vtilitatem patroni dictæ rei, nec facient fraudem de eis,vel in eis,nec fieri permittent,nec consentient, & quòd statuta,& ordinamẽta ad artẽ suã facientia seruabunt, & quòd aliquod granũ ad macinandũ non repudiabunt, quinimmo a quocunq; volente macinare ea die,vel sequenti,quo fuerint requisiti granũ ipsum accipient,prout sic eos accipere debere statuimus sub pœna sold.decem pro qualibet vice, & a quolibet auferen.applicã.vt supra.Itẽ pensari facere teneantur quodlibet granũ cuiuslibet habitantis in Ciuitate, vel in Burgis Mutinæ per pensatorem Communis antequã illud ad molendinũ portent,& intra triduũ continuũ farinam reportare ad pensam teneãtur,& eã pensari facere,antequam exeant de pẽsa, & ipsã pensatam incontinenti ad domũ patroni farinæ portare, & eam super granario resignare iuxta statutũ sub Rub.De grano statim pensando. Et hoc nisi canalia essent exsiccata ita vt macinare non valeant,& vt etiam granum celerius macinetur disponimus,quòd postquam dictum granum pẽsatum fuerit, antequam vadãt ad accipiendũ aliud granum,teneantur granum prius pensatum ad molendinũ portare,vt per momentum non remaneat in loco pẽsæ postquã fuerit pensatum sub pœna in prædictis sold.xx.applican.pro medietate inuentori,seu accusatori,& pro alia medietate Cameræ Ducali. Item postquam intrauerint in locum pensæ cum aliquo grano,vel farina,de ipso loco exire non possint,nisi prius ipsum granum,vel farina fuerit pensatum,seu pensata,si pensator ibidem fuerit,nisi ex aliqua iusta corporis causa exiuerit de dicto loco, & si farina creuisset ita quòd non potuisset stare in saccis pensatis teneatur ipse munarius denuntiare hoc pensatori,& ei præsentare alium saccum,in quo farina,quæ creuerit,fuit per ipsum posita,& de eo fiat nota per pensatorem in libro suo,ne possit fieri fraus patrono,& hoc sub pœna librarum sex applican.pro tertia Cameræ, & pro alia patrono,& pro alia tertia parte accusatori,& in actibus tribus funis. Item non possint quoquo modo ipsi munarij aperire aliquem saccum grani,dũ illud portant a domo patroni ad pensam,& similiter nec aperire saccũ farinæ, dum illam portant a pensa ad domum patroni sub pœna in prædictis,& quolibet prædictorum sold.quadraginta pro singulis vicibus, quibus fuerit contrafactum applican.pro dimidia Cameræ Ducali,& pro alia dimidia D grani,seu farinæ.Prohibentes ẽt ipsis munarijs, quòd minime præsumant aperire saccos, in pensa,seu domo pensæ nisi in præsentia pensatoris tantum sub pœna eadem applican.vt supra. Teneantur etiam ipsi munarij separatim accipere moleturã de quolibet sacco,& dictã moleturam accipere iuxta modũ,& mensurã,ac quãtitatẽ,de qbus in statuto sub titulo. De moletura accipiẽda a munarijs,& non aliter sub pœna in dicto statuto contenta.Prohibentes, & districte vetãtes ipsis muna-

munarijs, ne quid accipere audeāt, vel præsumant vltra dictam moleturā, & minime aliqđ seruitiū vltra eam pro macinando grano aliquo, vel celerius macinando, vel pro melius seruiendo in macinādo, vel alia quacunq; occasione, vel quæsito colore, quæ dici, vel excogitari possit, sed sint, & esse debeāt contēti ipsa moletura vt supra sub pœna dupli eius, quod habuerint, seu consecuti fuerint ab aliquo ex aliqua occasione prædictorum, & in pœna librarum trium applican. vt supra. & vnus testis non habens interesse faciat plenam probationem. Teneantur quoque ipsi munarij die, noctuq; stare in molendino saltem vnus pro quolibet molendino, quādo molendina macinabunt sub pœna soldorum decem applican. vt supra. Vlterius etiam ipsi munarij non possint stare super bestijs, super quibus fertur granum, seu farina sub pœna soldorum x. applican. vt supra. nec habere possint aliquas gallinas, seu pullos caponos, anseres, vel porcos in molendino ipso vbi macinatur, & si dicta animalia, vel aliquod prædictorum repertum fuerit in ipso molendino, cadat in pœnam pro ipso porco soldorum viginti, & pro alijs in soldis decem applican. vt supra. Et si quis munarius, vel portator permutauerit, seu cambiauerit frumentum, vel farinam alicuius incurrat ipso iure in pœnam libr. x. applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio Iudici victualium, & patrono frumenti, grani, vel farinæ teneatur ad restitutionem grani, vel farinæ in duplum. Et teneantur munarij, seu portatores, quando pluit, tenere petiam de pano super saccis sub pœna sold. v. applican. pro dimidio Cameræ, & pro alio dimidio accusatori. Dicti autem munarij non possint macinare in aliquo Sabbato post vesperas, vsq; ad alias vesperas sequentis diei, nec in festiuitatibus natiuitatis Domini nostri, Epiphaniæ, Pascatum, gloriosissimæ Virginis Mariæ, & diui Geminiani sub pœna sold. x. applicā. vt supra, & non possint facere aliquam conuenticulam, vel sectam in præiudicium alicuius cum aliquo de arte munariorum, vel portatorū sub pœna libr. v applican. vt supra. Et intelligatur portator quilibet, qui per vnam diem tātum portauerit ad molendinum aliquod granum, disponentes molinarium teneri de gestis, vel commissis per aliquem famulum seruientem, vel alium de eius familia spectantibus, & quoquo modo spectantibus, & pertinentibus ad artē molinarij, & primo ipsi possint conueniri, & contra eos exactio fieri pro prædictis, vel aliquo prædictorum, vel alius vt supra, saluo tamen iure ipsis munarijs contra famulum, vel quemlibet de eius familia. Et si occurreret aliquis casus non prouisus in præsenti, vel alijs statutis. D. Iudicis victualium contra munarios, possit D. Iudex punire in sold. xx. & minus arbitrio suo applican. pro dimidio ærario Ducali, & pro alio dimidio inuentori.

De moleturis accipiendis. RVB. XXII.

STatuimus quòd nullus munarius Ciuitatis, vel Ducatus Mutinæ possit accipere quoquo modo, ratione, vel causa moleturam nisi de grano non macinato, & modo infrascripto, & non de farina, & contrafaciens ipse cadat in pœnam sol. decem pro qualibet libra farinæ applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori. & nihilominus munarius, seu portator teneatur restituere farinā in duplū Dño farinæ. Moletura autem accipien. per ipsos munarios de grano vt supra, fit, & esse debeat ad rationē infrascriptā videlicet. Vo-

lumus enim quòd vbi valor starij frumẽti sit a sol. triginta infra tunc munarius habere possit pro moletura quinq; pro centenario, & non vltra, modo aliquo, & vbi pretium starij frumenti excesserit summã sol. triginta, & vsq; ad soldos quinquaginta munarius tunc habeat duntaxat pro moletura quatuor pro centenario, & in rationem centenarij, & si dictum pretium starij frumenti fuerit vltra dictos sol. quinquaginta, tunc cuiuscunq; fuerit pretij, communis habeat solũmodo pro moletura tria pro centenario, & in rationem centenarij, & teneatur munarius accipere moleturam de quolibet sacco grani in rationem prædictam & non de vno sacco pro omnibus sub pœna in prædictis, & in quolibet prædictorum soldorum viginti pro qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio inuentori seu accusatori, & nihilominus si quid vltra dictum calmerium, seu taxam acceperit cogatur Domino grani restituere in quadruplum. Pro alijs autem bladis, vt est faba, vicia, milica, siligine, mistura, accipere possint, & debeant, prout supra dictum est in frumento, dicti munarij p centenario, & in rationem centenarij recurrere ad prouisionem officialis macinæ tantum, & non vltra sub eisdem pœnis. Et quilibet munarius possit pro vsu suo macinare blada sua solita, soluta tamen gabella, vt alij soluere consueuerunt, & de hoc possint inquiri.

¶ Quilibet munarius habeat capsam in domo pensæ, in qua reponatur farina.

RVB. XXIII.

Statuimus quòd quilibet munarius habere debeat in macina communis vnã capsam, in qua semper, & continue sit de bona farina, vt si contigerit saccum farinæ fore de minori pondere quam esse debuerit, possit de farina dictæ capsæ emendare, & tantum adiungere, quãtum sit pro complemento sub pœna sold. decem pro qualibet vice applican. vt in præcedenti statuto, non recedendo tamen a pœnis contra munarios, de quibus in statuto sub Rub. Quomodo emendari debeat farina.

¶ De grano statim pensando, & de farina pensata statim reportanda.

RVB. XXIIII.

Vt obuietur fraudibus munariorum in quantũ fieri potest statuimus quod, vbi munarius, seu portator detulit granum a domo patroni ipsius grani in domum pensæ non debeat quoquo modo alibi exonerare de bestia granum nisi super asside pensæ pro faciendo illud pensare, & similiter, vbi farina reportata fuerit a molendino in macinam ipsam, non possit eam exonerare nisi super asside ipsa, a quã non possit ipsam farinam amouere, nisi fuerit pensata, & quam teneatur ipse munarius statim, & illico portare ad domum patroni, ita vt nec p momentum possit eã tenere in domo pensæ, vel alibi sub pœna librarum trium in prædictis, & quolibet prædictorũ applican. vt in præcedenti statuto. Prohibentes etiam pensatori, vt ipse pensator non valeat facere aliquem bulletinũ, nisi de frumẽto per ipsum pẽsato in macina communis, & non alibi, etiam si dominus grani aliter vellet, & ipsi munario, quòd non audeat macinare aliquod granum, nisi fuerit pẽsatum in dicta pẽsa, et si dominus aliter vellet, vel consentiret sub pœna cuilibet videlicet pẽsatori, & munario librarum trium applicã. vt supra. Volẽtes quòd si munarius portãs granum a domo Domini ad pẽsam,

vel

vel portans farinam a pensa ad domũ patroni visus fuerit in itinere, vel alibi, quam in domo domini, & pensa discargare, ipso iure præsumatur surripuisse, & fraudem commisisse, & puniatur arbitrio D. Iudicis, qui in præfatis sit diligẽs.

ℭ De Cupellis. RVB. XXV.

STatuimus quòd omnes, & singuli munarij teneãtur habere, & tenere vnum cupellũ tantum de ramo strictum de super, & amplum desubtus, qui bulletur, & bullari debeat per officialem bonæ opinionis singulis sex mensibus videlicet in Calendis Ianuarij, & Iulij. Et si aliter tenuerint cupellum, & eum bulla si non fecerint vt supra cadant in pœnam libr. trium applicandam vt supra, & hoc statutum locum habeat in omnibus munarijs districtus Mutinæ.

ℭ De cogendo Munarios, seu Portatores exercere artem suam. RVB. XXVI.

MVnarij, seu portatores postquã exercuerint per annos duos artẽ munarij, seu portatoris, cogi possint per D. Iudicem victualium exercere artem prædictam sub pœna sold. quadraginta applican. Ducali Cameræ pro dimidio, & pro alio dimidio prædicto D. Iudici pro singulis vicibus.

ℭ De bulletinis non ponendis in saccis non habitantium in Ciuitate, vel burgis. RVB. XXVII.

STatuimus quòd munarij, pensatores minime teneantur facere, vel tenere bulletinos super saccis grani, quod est alicuius, qui non sit de Ciuitate, vel burgis Ciuitatis Mutinæ.

ℭ De Palmento molæ. RVB. XXVIII.

PAlmentum cuiuslibet molæ macinantis sit, & esse debeat infrascriptæ conditionis. Nam ipsum palmentum sit fabricatum, & confectum de bonis assidibus de robore, seu nuce, & habeat spondas a lateribus distantes ab ipsa mola macinante per spacium sex vnciarum ad minus, & ipsæ spondæ confectæ ex dictis lignis sint altæ, seu habeant altitudinem duodecim vnciarum ad minus, sponda vero a parte posteriori videlicet versus canale distare habeat a dicta mola per spatium vnciarum octo ad minus, & sit alta vt supra, super qua sponda partis posterioris ponatur, seu affigatur vna assis, quæ vocatur la cauedagna, & dicta cauedagna ita affigatur, & recumbat in muro, & stet in modum declinã versus molam, vt ab illa parte non possit cadere, seu labi, vel spargi farina sub pœna sol. xx. applican. vt supra. Et teneantur dicti munarij continue tenere cortinas circum circa dictum palmentum dum macinatur sub pœna prædicta applican. vt supra.

ℭ De molis molendinorum. RVB. XXVIIII.

QVilibet molendinarius, seu conductor, seu quilibet habens molendinum teneatur, & debeat habere, & tenere molas de bonõ lapide arbitrio boni viri, & non possit tenere in molendinis pro macinando aliquam molam mattam occasione macinandi. Et D. Iudex victualium teneatur singulis mensibus semel ad minus perquirere, seu perquiri facere per suos notarios omnia, & singula molendina ciuitatis, & districtus Mut. Et si aliquis ex prædictis inuentus fuerit tenere aliquam molam mattam, seu non aptam pro macinando condemnetur, & condemnatus esse intelligatur ipso iure in pœnam librarum quinque

S 3 appli-

applican. vt supra, & mola inferior esse debeat maior ad minus vno digito molæ superioris.

ℭ De modo tenendi saccos grani, vel farinæ. RVB. XXX.

QVilibet molendinarius, qui habeat molendinum aliquod conductum, seu proprium teneatur, & obligatus sit tenere, & habere in ipso molendino vnum tabulatum bonarum assiduum altum a terra ad minus per vncias quatuor; super quo tenere debeat saccos bladorum, & farinarum, ne possint recipere humiditatem sub pœna sol. viginti pro qualibet vice, qua contrafecerit supradictis, vel alicui prædictorum applican. pro dimidio accusatori, & pro alio dimidio Cameræ.

ℭ De molendinis abbassandis, & de mora ipsorum. RVB. XXXI.

PRo salute, & nitidatione ciuitatis Mut. ac purgatione canalectarum statuimus quòd molendina omnia Ciuitatis Mut. burgorum, & districtus eiusdē infra tria milliaria debeant abbassari, & abbassata teneri modo infrascripto videlicet. Nam volumus quòd Dominus Iudex victualium vna cum duobus deputandis per Illust. Dominos Con. dictæ Ciuitatis Mut. debeant se conferre ad quodlibet molendinum infra terminos prædictos, & quodlibet molendinum, & eius statum bene, & diligenter considerare, & examinare, & re bene intellecta ipse D. Iudex cum prædictis nominatis ponat signum marmoreum in parte te ipsius molendini a parte aquæ defluentis cum literis insculptis, & continentibus significationem dicti signi, & vsq; ad dictum lapidem possit mora eleuari, & non vltra. Declarantes lignum, seu soleam, quod, seu quæ ponitur super dicta mora, esse debere latitudinis vnciarum trium, & non vltra. Si mora, postquam dictus lapis pro signo vt supra positus fuerit, altior inueniatur, Dominus molēdini & conductor in solidum puniatur in pœna libr. centum applican. pro dimidio Cameræ Ducali; & pro alio dimidio accusatori, seu inuentori, quas si non soluerit ipse contrafaciens infra decem dies continuos puniatur in quinq; ictibus funis, & vlterius perpetuo banniatur.

ℭ De Canalibus cauandis. RVB. XXXII.

CAnalia etiam dictæ Ciuitatis, Burgorum, ac districtus Mut. volumus cauari per Dominos, seu conductores molendinorum iuxta, & secundum bassuram, vel altitudinem moræ, & signi marmorei vt supra, & sic ipsa canalia manu teneri debeant vt supra per ipsos Dominos, vel conductores molēdinorum sub pœna in prædictis librarum decem pro qualibet vice applican. vt supra. Et vlterius D. Iudex possit expensis ipsorum Dominorum, vel conductorum cauari facere vt supra dicta canalia, & cauata manutenere, quod ipse D. Iudex teneatur facere ex suo officio, & ad postulationem cuiuslibet habentis interesse sub pœna libr. xxv. detinenda de suo salario, quarum medietas applicetur Cameræ Ducali, alia vero requirenti vt supra. Et hoc statutum sit præcisum, truncum, & inuiolabiliter obseruari debeat, & contra ordinationem præsētis statuti non admittatur, nec procedat, vel procedere, nec admitti possit præscriptio, vel consuetudo aliqua in contrarium allegata, vel probata, etiam si esset quadraginta annorum, & vltra.

ℭ De

¶ De foratorijs, & paratorijs. RVB. XXXIII.

STatuimus, & ordinamus pro vtilitate publica quòd quilibet habens molendinum ad macinandum, seu fullandum teneatur habere iuxta ipsum molendinum vnum foratorium ante paratorias, & moram, & magis bassum ipsa mora, altitudinis, & latitudinis ad arbitrium Domini Iudicis, per quod possit labi aqua quando non macinatur, & quando occurrunt inundationes aquarum ita etiam quòd aqua per dictum foratorium labens reuertatur in ipsummet canale, ne alia molendina inferiora detrimentum patiantur. Et etiam pro vtilitate publica volumus quòd quodlibet foratorium habeat suam paratoriam altam tantum, prout est altus solitus cursus aquæ, & non altiorem ad effectum, quòd vbi aqua creuerit, possit aqua superabundans cadere a dicta paratoria in foratorium suum. Prohibentes omnino quòd clusa non possit fieri in foratorio loco dictæ paratoriæ sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum librarum quinq; pro qualibet vice, qua contrauenire reperietur applican. pro dimidio accusatori, & pro alio dimidio Cameræ, & nihilominus non possit macinare, vel macinari facere, seu fullari in dicto molendino per vnum annum proximum continuum. Paratoriæ autem dictorum molendinorum sint, & esse debeant latitudinis vnciarum decem, & octo, & altitudinis vnciarum duodecim, & ipsi munarij teneantur illas tenere, quando macinant, tam altas, quòd vix tangant superficiem aquæ, tempore autem inundationum aquarum, & etiam quando non macinatur quacunq; de causa, tenere eas debeant eleuatas in totum, & foratorium penitus apertum, vt aquæ possint facilius labi, & discurrere sub pœna librarum quinq; pro qualibet vice, qua contrafactum fuerit applicanda vt supra. Insuper aliquis quacunq; dignitate præfulgeat non teneat, vel tenere præsumat, vel habere aliquod foratorium ad suum molendinum tali modo, seu forma, quod aqua, quæ vadit per foratorium, noceat, seu nocere possit fundo, seu campo alicuius ciuis, seu comitatini Mutinæ, nec aquam de canali extrahere causa forandi, vel alia de causa, & mittere per aliquem fossatum, viam, vel locũ debeat, vel possit adeo quòd noceat, vel nocere possit vijs publicis, vel priuatis, vel terris, seu domibus alicuius personæ sub pœna prædicta applican. vt supra, & teneatur etiam ad damna, & interesse.

¶ De ripis canalium reparandis, & reparatis manutenendis. RVB. XXXIIII.

RIpa canalis cuiuslibet reparari debeat per dominos, vel conductores molendinorum, ita vt aqua in ipso lecto canalis contineatur, & aqua minime spargatur super vijs. Et possit quilibet, qui habet terram iuxta dicta canalia, compelli ad vendendum terram tantam, quæ sufficiat pro ipsa reparatione facienda, & prout necessarium fuerit iuxta æstimationem faciendam terreni vendendi per Dominum Iudicem victualium, seu aquarum, quorum conscientias in hoc oneramus. Et si aqua exiuerit extra ripas canalis non vi pluuiarum, sed alio modo, tunc omnes molendinarij, qui tenentur ad manutentionem dictarum riparum, condemnari debeant in libris tribus pro quolibet eorum, & qualibet vice applican. pro dimidio Came-

ræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori,seu inuentori,& nihilominus cogantur incontinenti manu regia ad reparationem dictæ viæ, & riparum sub eadem poena.

De non extrahendo aquam de canalibus. RVB. XXXV.

STatuimus quòd nullus audeat tempore æstiuo, vel hyemali aliqua ratione, vel causa tagliare, rumpere, vel incidere ripam, seu ripas alicuius fluminis publici, vel priuati canalis, aquæductus, vsdugarij de die, vel de nocte, & minus ea scauezare, vel atterrare, vel clusam in eis facere sub poena libr. x. applicā. pro dimidio inuentori, & alio dimidio Cameræ, & nihilominus statim, & manu regia cogatur reficere dictam ripam. Insuper etiam nulla persona quacunq; dignitate decorata audeat, vel præsumat extrahere aquam ex dictis canalibus, sed permittere teneatur quòd labatur, & eat ad cursum suum sub dicta poena applican. vt supra, exceptis tamen diebus sabbati, & vigilijs festiuitatum S. Mariæ, Diui Geminiani, Apostolorum, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, & S. Laurentij, a vesperis dictorum dierum vsq; ad alias vesperas sequētes. Quibus temporibus volumus posse extrahi de canalibus aquas causa adaquandi, & per eos tantum, qui adaquare possunt, & hoc procedat in quolibet canali, etiā super quo est molendinum Domini nostri, & etiam Illust. Communitatis Mutinæ pro vtilitate totius Ciuitatis, & districtualium Ciuitatis Mutinæ, & Ducatu eiusdem. Declarantes quòd extrahētes aquas præfatas in dictis temporibus teneantur facere in ripis canalium clauigas de lapidibus coctis, & calce, & in singulis clauigis ponatur foramen in lapide marmoreo, & fiat p ipsos adaquantes aquæductus a clauiga per totam viam publicam, qui constructus sit de bonis lapidibus, & calce ne viæ publicæ destruantur sub poena libr. trium extrahēti dictam aquam absq; dicta clauiga, & foramine prædicto, & aquæductu, pro qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimid o accusatori. Et D. Iudex aquarum desubtus, vel desuper teneatur omni cum diligentia prædicta obseruare, & obseruari facere, & possit ipse D. Iudex super hoc syndicari, vel accusari, & quòd non sit licitum alicui personæ aliquam clauigam tempore pluuiarum aperire, vel apertam tenere in damnum alicuius personæ sub poena libr. x. applican. vt supra & insuper teneatur emendare damnum passo. Et intelligatur apetuisse clauigam ille, seu illi, cuius, vel quorum fuerit clauiga, si aqua modo aliquo intrauerit per ipsam clauigam, & damnum fecerit vicino suo. Et Iudex teneatur prædicta obseruare, & obseruari facere sub poena librarum x. de suo salario retinen. & applican. vt supra quoties prædicta negligenter non obseruauerit.

De imbuccatore, & imbuccatura aquæ Sitiulæ. RVB. XXXVI.

STatuimus quòd aqua Situlæ veniens in ciuitatem Mutinæ imbuccari debeat in locis, & temporibus solitis, & vbi commodius imbuccari poterit per Imbuccatorem eligendum per Illust DD. Conseruatores. Qui habeat libr. triginta octo ab Ill. Communitate prædicta singulis annis, videlicet libr. decē, & nouem singulo semestri. Residuum vero salarij, quod soluen. erit, soluatur per habentes molendina iuxta ripas canalium dictæ aquæ.

De

¶De Molendinis denuo non faciendis,ac destruendis, quæ sunt in fluminibus Situlæ,& Panarij. RVB. XXXVII.

QVia molendina solent afferre immodica damna Ciuitati, & prædijs districtus Mutinæ,& maxime quæ sunt desubtus ciuitatem propter eleuationem terrenorum,quæ paulatim in dies eleuantur, propterea statuimus nemini licere,aut licitum esse denuo erigere,vel ædificare molendinum aliquod ꝑ macinando,vel fullando,vel vetus aliquod molendinum in totum destructũ, & non aptum ad macinandum reparare,reædificare,vel instaurare in ciuitate, burgis,vel districtu Mutinæ,& maxime iuxta,vel prope ripas Situlæ,vel Panarij,etiam si in suo faceret,erigeret,vel restauraret sub pœna libr. ducen. applican. pro dimidio cameræ Ducali,& pro alio dimidio Illust. Communitati Mutinæ,& nihilominus illico,& incontinenti teneatur omne ædificatum destruere,& in pristinum reducere sub eadem pœna vt supra. Et ordinatio,decretum, priuilegium,prouisio,constitutio,ac concessio in contrarium facta non valeat, nec teneat ipso iure.

¶De non ponendo aquam in canalibus nisi necessariam pro molendinis. RVB. XXXVIII.

NVlli liceat ponere aquam in canalibus nisi tantum imbuccatoribus,de quibus in statuto sub Rub. De imbuccatore,& imbuccatura,nec facere aliquam buccam in flumine Situlæ,vel Panarij nisi fiat per dictum imbuccatorem sub pœna libr. x. applican. pro dimidio Ducali Cameræ,& pro alio dimidio inuentori,seu accusatori. Et ipse etiam imbuccator non possit,nec valeat ponere aquam in canalibus nisi necessariam tantum,& debitam,& quæ commode labi,& contineri potest in canalibus ipsis ita vt aquæ non exeant canalia,& damnum inferant vijs,seu fundis alicuius personæ sub pœna ipsi imbuccatori libr. xx. applican. vt supra,& similiter cuilibet prædictorum.

¶De Canali claro. RVB. XXXVIIII.

VOlumus quòd omnes confinantes Canali claro etiam mediante strada debeant,& teneantur manutenere,& reficere murazolos canalis clari de lapide,& calce,& denuo etiam facere,vbi dicti murazoli deficerent, ad modum, & mensuram arbitrij D. Iudicis victualium. Et vt dictum canale manuteneatur prohibemus aliquem posse proijcere,vel proijci facere aliquam turpitudinem in dicto canali claro sub pœna libr. trium toties quoties contrafactum fuerit auferen. ab ipso contrafaciente,& applican. pro dimidio inuentori, seu accusatori,& pro alio dimidio Cameræ Ducali.

¶De scaletis,ex quibus descenditur in canale clarum,seu aliud. RVB. XXXX.

OMnes scaletæ,quæ sunt,vel in futurum fient in ripis canalis clari, vel alterius canalis debeant esse de calce,& lapidibus,& non de lignamine, & aliqui non possint iuxta dictas scalas canalis clari,vel alicuius alterius canalis in ciuitate,vel burgis,vel alibi in ripis canalium fabricare impedimenta illa, quæ vulgo dicuntur le sette,nec pontes aquam impedientes,& minus ponere, seu infigere assides pro lauandis forte panis,ne ex dictis impedimentis impediatur cursus aquarum,& paulatim fundi canalium crescant,prout crescere compertum

tum est sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum lib. trium applican. vt supra, & nihilominus statim cogatur remouisse, & remouere dicta impedimẽta nunc, vel in futurum in dictis canalibus existentia. Et D. Iudex victualium teneatur diligentem facere inquisitionem, & facere dicta impedimenta remoueri sub pœna lib. decem ab ipso Domino Iudice auferenda, vbi negligens fuerit; retinenda de suo salario, & applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori.

¶ De vezia canalis clari, & Modonellæ facienda per Illust. Communitatem. RVB. XXXXI.

DEclaramus quòd vbi contigerit veziam canalis clari, quæ est ad Portam Baioariæ in foneis Ciuitatis reparari, refici, seu denuo fieri debere, huiusmodi reparatio, & fabrica spectet ad Illust. Communitatem Mutinæ, & eius expensis fieri debeat, prout huc vsq; solitum est fieri, & hoc idem obseruetur in Vezia Modonellæ.

¶ De cauamento Canalis clari. RVB. XXXXII.

VOlumus quòd D. seu patronus, & conductor in solidum filatorij, seu torcitorij existentis super canali claro prope, & iuxta ecclesiam S. Georgij teneãtur, & obligati sint cauare, & remundare totum canale clarum per totam ciuitatem Mutinæ, & cauatum, & remundatum teneri facere, & omnia alia facere, tam pro reparatione, & cauamento dicti canalis, quàm pro ipso ædificio filatorij, quæ continentur in infrascriptis capitulis vulgari sermone inferius notatis pro maiori declaratione, quæ pro statutis in omnibus, & per omnia obseruari volumus, & ad ea obseruanda, & adimplenda cogi possint, & debeant D. & conductor per D. Iudicem victualium manu regia, & sub pœna arbitrio suo imponendis. Primo che il filatoio non si possa dare, ne vendere a potenti, ò à religiosi, ne ponere nelle mani sue accioche stia nelle mani di persone, che commodamente si possano costringere per il Giudice delle vittouaglie alli cauamenti necessarij per il detto canale. Secondo che il patrone, che sarà di tempo in tempo del detto edificio sia obligato tenere cauato il canal chiaro predetto di sopra, & di sotto tante fiate quante sarà necessario, si che i fondi delle canalette, le quali si scolano nel detto canale, stieno di sopra delle dette acque del canale, accioche si possano scolare commodamente, & di sotto il segno che se le hà da ponere, non le essendo posto. Tertio sia obligato a fare segare l'herba del detto canale dentro, & di fuori della città tante volte, quante bisognerà acciò che l'acqua possa senza impedimento scorrere al corso suo. Quarto, che soura il detto canale non si possa far molini, follo, ò altro edificio di qual si voglia sorte, ma solum gli habbia da restare il detto filatoio, ouero torcitoio a beneficio dell'arte della seta. Quinto, che si habbia à tenere bassa la mora al segno posto, ouero che se gli hà da ponere, non gli essendo, & per modo alcuno non si possa alzare soura il detto segno. Sesto, che se gli habbia da fare la mora di pietre con il suo foratoio larga in fondo del detto canale, & che sia obligato il detto patrone, il quale foratoio sia obligato il detto patrone aprire ogni Sabbato, & ogni vigilia delle feste commandate nell'hora di vespro, & quello continuamẽte lasciare aperto fino all'altro vespro della Domenica, ò vespro seguente, ouero

dare

dare le acque alle canalette da strada in giù secondo il solito. Settimo, che sia obligato detto patrone mantenere nel detto canale l'acqua pertinente al detto canale, accioche si habbia commodità di tale acqua a beneficio del publico. Ottauo, che tutti i patroni delle case sopra alle canalette, che s'imboccano nel canale di Secchia, & con l'acqua del detto canale esse canalette si lauano, & poi hanno vscita nel Canale chiaro, debbiano communibus expensis fabricare di nuouo, o mantenere le chiauege a ciascuna delle dette bocche di canalette in modo, che quando dette acque di Secchia sono torbide non possano per alcun modo nelle dette canalette entrare, & successiuamente discendere nel detto canale chiaro, & così monire, & riempire di sabbia il detto canale. Nono, che nella chiauega che è posta nel detto canale chiaro appresso la gabella grossa, & la casa de Beccari, non se le possa tenere in fondo pietra alcuna di marmo, ne altro impedimento, ma se le habbia à tenere la sua sarasinesca con le catene da poterla tenere alta, & abbassarla quando accaderà per lauare le canalette disotto. Quæ omnia, & singula obseruari, & adimpleri statuimus, & ordinamus sub pœna lib. decem applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori, seu inuentori toties quoties contrafactum fuerit committenda. Et D. Iudex victualium in prædictis adhibere teneatur curam, & diligentiam, vt prædicta obseruentur, & adimpleantur sub pœna prædicta ab eo auferenda, si negligens fuerit.

De canali Circæ. RVB. XXXXIII.

Canale quòd vulgariter appellatur la cerca, habens originem a flumine Situlæ labens per ciuitatem prope ecclesiam diui Augustini debeat cauari, & cauatum manuteneri tam in Ciuitate, quam extra ciuitatem ad sufficientiam, & arbitrio D. Iudicis victualium per Dominos molendinorum existentium super dicto canali suis expensis, videlicet per quemlibet a suo molendino inferius vsq; ad aliud molendinum inferius, & ad id cogi possint, & debeant manu etiā regia per D. Iudicem victualium quoties fuerit necessarium, & opportunum, & ad requisitionem cuiuslibet interesse habentis cum facultate mulctandi inobedientes vsq; in libr. x. pro qualibet vice, quarum dimidium applicetur Cameræ Ducali, & aliud dimidium accusatori, seu ipsi D. Iudici.

De canali nauigij. RVB. XXXXIIII.

Statuimus quòd Dominus, seu Domini molẽdini, quod est penes Sanctū Dominicum, quod appellatur il molino della Cerca, nec non conductores, seu molinarij ipsius molendini insolidum teneantur, & debeāt cauare, & cauatum tenere dictum canale a suo molẽdino inferius vsq; ad muros, seu portam Albareti Ciuitatis Mutinæ ad sufficientiam, & arbitrio D. Iudicis victualium, ita vt dictum canale liberum habeat decursum, & ne dictum canale eleuetur, seu eius lectus eleuari contingat prohibemus hortos aliquos posse fieri, vel teneri intra muros castelli, & murazolos canalis seu fouearum dicti castelli, & minus iuxta ripas dicti canalis, & illos hortos, qui reperiuntur de præsenti, volumus destrui omnino, & leuari, ex cultura enim dictorum hortorum terra assiduè corruit in dictum canale, & ita assidue fundus dicti canalis eleuatur in damnum totius Ciuitatis. Et prohibemus etiā quòd aliquis possit proijcere immundicias, rusco,

vel aliquod terrenum in dicto canali, vel super ripis, vel iuxta ripas ipsius canalis per brachia octo sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr. trium pro qualibet vice applican. pro dimidio ducali Cameræ, & alio dimidio ipsi D. Iudici, qui diligētem in prædictis habere debeat inquisitionem, & prædicta adimplere sub pœna libr. x. ipsi Iudici prædicta omnia, & singula non adimplēti applican. pro dimidio Ducali Cameræ, & pro alio dimidio Sanctissimo monti Pietatis Ciuitatis Mutinæ.

¶ De Murazolis canalium. RVB. XXXXV.

STatuimus quòd murazoli canalium fiant, & fieri debeant, ac fabricari, seu reparari per DD. domorũ existentium super ipsis canalibus etiam mediante via pro tanto, quantò Domus ipsæ se extendunt, seu confinant cum dicto canali. Et ad id quilibet possit cogi, & debeat per D. Iudicem captis pignoribus, & mulcta indicta vsq; in lib. x. & minus arbitrio D. Iudicis pro qualibet vice inspecta qualitate rei, & conditione personarum applican. pro dimidio ipsi D. Iudici, & pro alio dimidio Monialibus Corporis Christi ciuitatis Mut.

¶ De soratoribus, & sustineis apertis tenendis.
RVB. XXXXVI.

QVia vt re ipsa notorium, & patens est, maxima fuit facta eleuatio terreni in fundis canalium, & canalectarum Ciuitatis Mutinæ, ex constructione molendinorum, & maxime eorum, quæ denuò fabricata fuerunt super canale nauigij in loco detto il forcello, vt tota ciuitas, & habitantes in ea maximum patiantur damnum, ea propter, vt dictæ eleuationi, & successiue indemnitati Ciuitatis occurratur, in quantum fieri potest, volumus, & districte mandamus quòd quilibet molinarij, seu conductores molendinorum teneantur, & debeāt tenere soratoria molendinorum existentium in ciuitate, vel extra penitus, & in totum aperta ab hora vigesima cuiuscunq; Sabbati vsq; ad horam vigesimā dominicæ sequentis, & singulis diebus, quibus macinare est prohibitum, de quibus cauetur in statuto sub Rub. De Munarijs, & portatoribus videlicet ab hora vesperarũ in vigilia cuiuslibet dictorũ dierũ vsq; ad aliā horam festiuitatis eiusdem. Et similiter conductores & molinarij molendinorũ nouorũ existentiũ in dicto loco detto il forcello teneātur, & oīno debeāt tenere sustinea, quæ sũt ad dicta molēdina in canale nauigij, aperta penitus, & in totũ a dicta hora vigesima sabbati, & aliorũ dierũ vt supra vsq; ad vigesimā horā festiuitatis sequentis, ita vt libere aqua fluere possit per dicta sustinea, nisi pro transitu nauium, sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr. v. singulis vicibus, quibus contrafactum fuerit applican. ꝑ dimidio cameræ, & pro alio dimidio inuentori, seu accusatori. Et Iudex in prædictis sit, & esse debeat diligens, & prædicta oīa adimplere tam ex suo officio, quàm ad instantiam cuiuslibet interesse habentis, & in eis procedere etiam manu regia, & vbi esset negligens, vel prædicta non adimpleret cadat in pœnam libr. x. applican. vt supra.

¶ De non plantando, vel tenendo arbores super ripis nauigij.
RVB. XXXXVII.

STatuimus quòd aliquis non audeat, vel præsumat plantare super ripis canalis nauigij pertantum, quantum se extendunt viæ publicæ vsq; in ipsum canale,

nale, aliquas arbores cuiuscunq; fortis, uel maneriei, & tam in ripa respiciente uersus ortum solis. Et si quae arbores reperiuntur de praesenti uolumus quod omnino incidantur, & remoueantur ut facilior sit trãsitus nauium, & prolapsus aquae, & ne nauigium ipsum angustetur sub poena in praedictis, & quolibet praedictorum librarum trium applican. singulis uicibus, quibus fuerit contrafactum, pro dimidia Camerae Ducali, & pro alia dimidia inuentori. Et similiter Iudex victualium debeat facere diligentem inquisitionem in quolibet praedictorum. Canale autem nauigii intelligimus. & intelligi uolumus a porta albareti Ciuitatis Mutinae vsq; ad castrum Finalis.

¶ De Canale Magno. RVB. XXXXVIII.

Statuimus, & ordinamus quod canale magnum, quod discurrit per Ciuitatẽ Mutinae fodi, & cauari debeat per conductores, vel dominos molendinorũ existẽtiũ sup dicto canali in dicta ciuitate toties quoties opus fuerit. Et quod murazoli existẽtes in ripa dicti canalis fieri, & manuteneri debeant per habentes domos, seu stratas iuxta dictos murazolos sub poena librarũ trium applican. Camerae Ducali pro dimidio, & pro alio dimidio accusatori qualibet vice, qua contrafactum fuerit. Et similiter idem Iudex teneatur incontinenti sub eadem poena curare cum effectu quòd dicti conductores, vel Domini molendinorum conduci facient extra ciuitatem Mut. terraceũ extractũ de ipso canali.

¶ De canale Modonellae. RVB. XXXXIX.

Qvia ex eodem fonte, seu loco detto il Paullo qui est prope moenia ciuitatis versus montem trahunt originem duo satis insignia ciuitatis canalia, videlicet Canale clarum, & Canale Modonellae, propterea statuimus quòd ipse locus a quo trahunt ortum praedicta canalia, cauetur, remundetur, ac cauari, & remundari debeat expensis hominum de Canali claro, & hominum de canali Modonellae, & successiue canale ipsum Modonellae, quòd intrat in ipsam ciuitatem subtus moenia ipsius ciuitatis, & discurrit iuxta domunculas Illustris Communitatis Mutinae, ac descendit in monasterium Venerabilium sororum diui Pauli Ciuitatis Mutinae, debeat ab ipso ortu cauari, reparari, ac remundari prout oportuerit, & cauatum, reparatum, & stirpatũ bene teneri ita vt aqua ipsa possit, & valeat labi per ciuitatem, & cursum velocem habere pro vsu, & purgatione aedificiorum existentium super dicto canali. Et vt aqua in maiori copia veniat in dictum canale volumus quòd riuuli, qui descendunt, & descẽdere soliti sunt in dictum canale extra ciuitatem similiter cauentur, & reparentur vt supra ad effectum praedictum, & quae aqua dicti canalis labens per dictũ monasterium diuiditur, & pars dictae aquae vadit per contratam, quae tendit ad ecclesiam Dominae Sãctae Mariae Seruorum, & postea trauersat contratam Castellarij, & alia pars vadit in canale aliud, quòd tendit ad monasterium Venerabilium Sororum Sancti Geminiani ciuitatis Mutinae, ac descendit in canale alias detto della Macca de praesenti vero detto il Canalino, & trauersat contratam Sancti Laurentij a principio versus Castellarium. Et quae duo canalia partita vt supra confluunt postea in idem, & faciunt etiam canale detto la Modonella, quòd discurrit per domos existentes inter contratam ruae magnae, & contratam campanariam, & tandem descendit in canale magnum prope ecclesiã

diuæ Margaritæ. Et vt dictum canale manutepeatur, & etiam immunditiæ canalectarum habentium caput in dictum canale, seu canalia abluantur volumus quòd quælibet canalecta habens caput in præfatum canale, seu canalia debeat habere suam clauigam factam de lapidibus, & bono calce, & habeat suam sarasinescam de bono ligno bene obturante caput canalectæ, & singulis Sabbatis post vesperas sarasinescha leuari possint à filiis clauigis vt aqua possit intrare per dictas canalectas, & abluere immunditias dictarum canalectarum. Quæ sarasinescha diebus Dominicis sequentibus post vesperas debeant abbassari, & reponi ad loca solita pro obturatione prædicta, nec aliquis præsumat diuertere, vel occupare aquas dictorum canalium a cursu suo solito, & in alium locū conuertere, nec clusam facere, vel impedimenta aliqua imponere in dictis canalibus puta settas facere, vel assides ponere cum palis infixis in canalibus prædictis sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr. v. applican. pro tertia parte Cameræ Ducali, & pro alia tertia accusatori, seu inuentori, & pro residuo Donnicellis Diui Geminiani, & vbi contigerit aliquam impensam fieri pro cauamento, vel reparatione dictorum canalium volumus quemlibet teneri pro sua testa, quam habet ad dictam Modonellam licet via mediaret domos & contra recusantem Dominus Iudex possit procedere manu regia. Et quia est rationabile quod abluentes canalectas suas cum dictis aquis conferant ad impensam cauamenti, seu reparationis volumus quòd prædicti habentes domos suas super canalectis prædictis soluere teneantur tertium eius, quòd soluetur per eos qui habent testas suas ad dicta canalia. Volentes etiam quòd dictum canale, seu canalia cauari, vel remundari debeant singulis tribus annis ad plus, & etiā prius si oportuerit.

De canale Abyssi. RVB. L.

QVia ex aqua, quæ fluit per canale, quòd vulgariter nuncupatur il Canale d'Abysso, lauantur, & purgantur multæ canalectæ, & andronæ, & multæ immunditiæ abluuntur, propterea statuimus quòd conductores molendini vulgariter nuncupati della sonza teneantur etiā non requisiti rotam aquam fluentem ad dictum molendinum vertere, inuiare, & dimittere in canale prædictū abyssi per clauigam existentem desuper dictum molendinū m, quam clauigam Illust. Communitas Mutinæ teneatur facere, seu reficere suis expensis vbi oportuerit. Et dictam aquam sic dimissam in omnibus diebus Sabbatorum relaxare, & dimittere vsq; ad alias vesperas diei Dominicæ, & similiter ad vesperas aliorum dierum festiuorum ex præcepto S. Matris Ecclesiæ sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr. v. pro qualibet vice applicanda pro dimidio Sororibus Corporis Christi Ciuitatis Mutinæ, & pro alio dimidio Iudici mulctanti.

De Canalibus cauandis. RVB. LI.

DOmini molendinorum, seu conductores eorum teneantur iuxta tradita in statuto sub Rub De canali Circæ cauare, seu cauari facere, ac expedira, & cauata tenere canalia venientia a fluminibus Scultenæ, & Siculæ ad Ciuitatem & per ciuitatem Mutinæ eorum expensis, considerata debita latitudine & profunditate ita quòd aqua, quæ ducitur per dicta canalia ad Ciuitatē, possit conduci

duci libere, & expedite, & absq; nocumēto alicuius personæ,& ne aquæ spargantur sub agris confinantium dictis canalibus, sub pœna librarum quinque quotiescunq; fuerit sibi commissū per D.Iudicem,& non fuerit obseruatum.

¶ De iuramento præstando Fornariis. RVB. LII.

STatuimus, & ordinamus quod Massarij artis fornariorum, antequam officium suum exerceant, iurare debeant in manibus D.Iudicis uictualiū, quod bona fide, bene,& legaliter,& sine fraude exercebunt officium suum massariæ secundum formam statutorum communis Mutinæ, & artis prædictæ,& quod omni posse suo diligenter curabūt quod quilibet fornarius exercebit fideliter, & sine fraude artem suam prædictam,& quod condemnabunt contrafacientes statutis communis Mutinæ,& artis prædictæ in dicto exercitio sub pœna dictis massariis soldorum viginti pro quolibet,& qualibet vice qua fuerit contra factum applican. pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori seu denuntianti. Et sub eadem pœna applican. vt supra quilibet exercens artē prædictam teneatur in principio cuiuslibet anni saltem per totam quintādecimā diem Ianuarij iurare in manibus prædicti D.Iudicis de exercendo artem prædictam legaliter, & sine fraude,& de obseruando statuta Communis Mut. ad ipsam artem pertinentia,& præcepta D.Iudicis. Et Massarij iurantes vt supra soluere teneantur sol. duos pro quolibet, & alij soldum vnū pro quolibet.

¶ Quibus diebus Fornarij non possint coquere panem.
RVB. LIII.

ORdinamus quod nullus de arte Fornariorum audeat facere, vel coquere panes, seu fabricari, vel coqui facere in diebus festiuis ex præcepto Sanctæ Matris Ecclesiæ, nisi vrgente necessitate sub pœna soldorum viginti pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice, applican. pro dimidio, vt in alio statuto præcedenti continetur, saluo tamen quod volumus de omnibus fornariis vendētibus panē venalē in Ciuitate Mut. fieri vnā imbuxullationem in vna vrna, & singulis mensibus, & prima die cuiuslibet mensis extrahatur vnus bulletinus, & tunc persona, cuius nomen extractum fuerit,& non alius, possit,& valeat facere,& coquere,& vendere panē venalem dictis festiuis diebus totius mēsis iuxta tū calmeriū, quod tūc curret, abolita quacūq; consuetudine in cōtrariū faciēte

¶ De Fornariis coquentibus panem non venalem. RVB. LIIII.

STatuimus quod Fornarij qui coquunt panē ad familias in Ciuitate, vel Burgis Mutinæ debeant bene,& diligenter custodire panem,& mensurate coquere,& si male custodierint, vel coquerint panem, seu panis defuerit, teneatur. D. Iudex victualium damnum emendari facere Dño panis per fornariū non admissa aliqua excusatione, stando iuramento Dñi cuius panis fuerit, de quantitate farinæ dicti panis male cocti, a quo iuramento non possit appellari, vel de nullitate dici. Et vlterius etiam puniatur pœna infrascripta. Et ad effectum vt bene panis coquatur volumus quod fornarij non possint infornare panem, nisi sit bene leuatus, & ponere teneantur panem in furno distantem vnum ab alio videlicet ita vt terriæ, seu manus panis non se tangant ad inuicē, sub pœna in prædictis,& quolibet prædictorum arbitrio D. Iudicis victualiū, dummodo non excedat libras tres in condemnando pro qualibet vice applicandas

candas pro vno tertio Cameræ Ducali, pro alio tertio damnum passo, & pro residuo inuentori, habeat autem pro sua mercede quilibet fornarius summas infrascriptas. Nam si coquet ad buccas habeat pro singula bucca, quæ sit maior annis quatuor pro vno anno, & in rationem anni sol. nouem, & non vltra, si vero ad terrias, seu manus habeat pro singula manu denarium vnum, & pro singulis terrijs vnum quatrenum, & non vltra. & sit in electione Domini panis coquere ad buccas, vel terrias, seu manus. Et si fornarius plus acceperit etiam a sponte dare volentibus castigari debeat per Iudicem pœna sold. quadraginta applican. vt supra.

¶De Fornarijs facientibus panem venalem. RVB. LV.

Statuimus quòd omnes, & singuli Fornarij Ciuitatis Mutinæ, & Burgorũ, qui faciunt, seu fabricant, vel fieri, vel fabricari faciunt panem venalem, teneantur, & debeant dictum panem fabricare ex bona farina non putrida, vel male olenti, nec loliata, vel viciata, & bene dictum panem custodire, & coquere ita vt sit bene, & cum fermento conuenienti leuatus, & non chiocatus sub pœna amissionis panis distribuendi per D. Iudicem victualium statim inuentione facta inter pauperes Christi, & carceratos scilicet duas partes ex tribus, & pro alia tertia parte sit ipsius D. Iudicis notariorum, & nunrij. Et teneantur dicti fornarij tenere in platea Communis Mut. & locis solitis sufficientiam panis pro vsu ipsius Ciuitatis, & aduenarum, nec vnus se possit excusare super alio, vel quòd alijs diebus maiorem quantitatem panis fecerit, quam alij, sub pœna lib. x. applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio inuentori, ab eo auferenda, quem D. Iudex vna cum notario, vel eius nunrio dixerit, vel attestatus fuerit defecisse in sufficientia panis prædicti venalis. Et panis ipse sit, & esse debeat, ac fabricatus iuxta, & secũdum calmerium infrascriptum, volumus enim dictum panem fabricari debere iuxta dictum calmerium sub pœna soldorum quinq; pro qualibet terria, seu manu dicti panis, & amissionis ipsius panis, qui distribuatur vt supra. Et pistores, & mulieres, quæ faciunt panem venalem, debeant habere linteamina, seu mantilia nitida, quæ adoperari non debeant nisi ad panem sub pœna sold. x. pro qualibet vice, & amissionis mantilium applicanda vt supra. Et nullus, vel nulla vendere possit panem in foro, vel alibi, nisi habeat toualeam pulchram, & nitidam subtus panem sub pœna sold. x. pro qualibet vice, & amissionis toualeæ, si inuenta fuerit non nitida. Teneantur etiam fornarij facere de pane secundo, vt vulgo dicitur da massaria, in ea quantitate, & quando, & prout D. Iudici victualium videbitur, pro vsu, & indigentia Ciuitatis, & distr. ictualium sub pœna librarum trium applicanda vt supra. Et quilibet faciens panem venalem bullare debeat singulas manus, & terrias cum bullo in quo sit sculptum nomen facientis ipsum panem., sub pœna soldorum decem pro qualibet vice, qua fuerit contrafactum, applican. vt supra. Et Fornarij teneantur habere, & tenere caminos ad quemlibet eorum furnum sic ordinatos, & aptatos, vt ignis exiens de furno nullum damnum faciat, vel facere possit sub pœna librarum quinq; applicanda vt supra. Et Illustres Domini Conseruatores possint calmeria facere, & secundum ea panem facere teneantur fornarij.

¶De

¶ De Calmerio panis. RVB. LVI.

STatuimus, & ordinamus panē venalē de frumento albū arbitrio boni viri, & bene coctum fieri debere ad rationem ponderum decem, & libr. septē pro quolibet sacco farinæ frumenti ex molendino reportatæ, & habito semper respectu ad dictum pondus, & ēt cum augumento libr. xviij. panis pro quolibet centenario farinæ. Prohibentes vllo vnquā tempore aliud calmerium fieri posse de sacco, vel grano frumenti rationibus alias allegatis, & quia ēt est in facultate fornariorum non emere frumentum minoris ponderis, seu in eo minus expendere secundum eius bonitatem. Item dicimus ex dicto sacco farinæ detrahi & diffalcari debere libras quatuor pro quolibet pondere farinæ, videlicet pro singulis libris xxv. pro furfure, & occasione furfuris. Item similiter dicimus diffalcari debere ex dicto sacco farinæ pro remezolo, & occasione remezoli libr. xxv. augumentum autem, & seu crescimonia panis remezoli, a remezolo declaramus esse de lib. xxxij. pro singulo centenario, & ad rationem centenarij. Insuper vltra pretium frumenti volumus poni de impensa super dicto sacco farinæ ad commodum fornariorum, & in dicto calmerio infrascriptas expensas videlicet primo pro factura, & coctura panis totius dicti sacci tam farinæ, quā remezoli sol. octo, & pro gabella macinæ dicti sacci farinæ soldum vnum. & denarios octo, & pro buratino sol. vnum, & denarios quatuor, & pro mercede venditoris eiusdem panis videlicet pro singulis sol. xx. Mut. sol. vnum, & denarios quatuor, pretio frumenti non excedente summā sol. xlv. ab inde vero supra sol. vnus tantum admittatur ad beneficium fornariorum pro venditore, ex quibus expēsis detrahatur valor furfuris, minā cuius dicimus valere denariū vnū pro quolibet soldo pretij vnius starij frumenti. Et sic mādamus obseruari, & panem venalem fieri secundum concurrentem frumenti valorem de tempore in tempus.

Vide Calmeriū nouum in fine Reformat.

¶ De Cercatore pro incarceratis. RVB. LVII.

STatuimus quòd D. Syndicus Illust. Commun. Mut. teneatur operam dare, quòd semper vnus vadat per ciuitatē cercādo eleemosynas pro pauperibus carceratis. Et qui cercator habeat de eleemosynis sibi pro carceratis factis partem prout conuenerit cum dicto D. Syndico, residuum autem dictarū eleemosynarum teneatur cercator dare suprastātibus ad carceres, qui æqualiter diuidāt eleemosynas inter pauperes incarceratos. Et teneatur Ill. Communitas eligere singulo anno in calendis Ianuarij vnum deputatū, siue præsidentē ex Collegio Ill. DD. Doctorū Mut. ad custodiā, & curā dictorum incarceratorum.

¶ De pane forensi. RVB. LVIII.

STatuimus, & ordinamus quòd quilibet forensis possit conducere, vel conduci facere panē ad vendendū, & vendere in Ciuitate Mut. ad libitum sine solutione alicuius gabellæ, vel datij ēt portæ, vel macinæ. Et intelligantur quantùm ad hoc etiam forenses illi de Campogaiano, & de Nonantula.

¶ De Macellarijs seu Beccarijs, & primo de iuramento præstando beccarijs. RVB. LVIIII.

QVilibet volens exercere artem beccariæ teneatur in quolibet semestri iurare in actis Iudicis victualiū se artem ipsam fideliter, & legaliter exercere, & pensare, & vēdere iuste secundū formam statutorū, & in oibus, & per om-

nia seruate statuta,& ordinamenta Ciuitatis Mut.& hoc sub poena sold.viginti pro quolibet,& qualibet vice,qua fuerit contrafactum applicanda pro tertia parte Cameræ Ducali,& pro alia tertia Communi Mut.,& pro alia tertia parte accusatori,& notarius habeat pro quolibet iuramento,& qualibet persona soldos duos.

¶ De bestijs interficiendis. RVB. LX.

STatuimus quòd nullus exercens artem beccariæ possit occidere aliquas bestias grossas,vel minutas,nisi in macello Communis Mut.& non alibi,nec in alio loco,seu apotheca,vel domo sub pœna librarum trium applican. pro tertia parte Cameræ Ducali, pro tertia parte Communi Mut. & pro alia tertia accusatori.

¶ De non tenendo nisi de vna sorte carnis,& de pœna vendentis vnam carnem pro alia. RVB. LXI.

STatuimus quòd nullus beccarius possit, aut valeat tenere eodem tempore, nisi de vna sorte carnis super banchis,& minus vendere eodem tempore,nisi de vna carne sub pœna libr.trium singulis vicibus applican.vt in præcedẽti statuto,excepto tamen nisi carnes diuersæ sortis venderentur eodem pretio,& excepta carne porcina.Quibus casibus admittimus dictas carnium sortes eiusdẽ pretij,& carnem porcinam posse eodem tempore per beccarios teneri super dictis bãchis,prohibentes quòd nulli beccario liceat tradere,seu accommodare de carne sua alteri beccario,siue sit caro bona,siue mala,& ex quacunq; causa tradatur,ne forte hoc colore captatæ malitiæ eludatur præsens statuti dispositio sub pœna libr.trium cuiuslibet eorum,& qualibet vice applicanda pro dimidio Ducali ærario,& pro alio dimidio accusatori,seu denuntianti. Et si aliquis beccarius vendiderit vnam sortem carnis pro alia cadat ipso iure in eandem pœnam applican.vt supra,& restituto carnis pretio amittat carnem, quæ applicetur vt in statuto.De vendendo ad stateram.

¶ De meta carnium. RVB. LXII.

STatuimus quòd Ill.Dñi Cons.Ciuitatis Mut.pro tempore existẽtes possint, & debeant ponere,& taxare pretia carnium vendendarum in Ciuitate, & districtu Mut.bis tãtum in anno,videlicet in principio mensis Octob.& in festo Pascatis Resurrectionis D.N.Iesu Christi.Et teneatur Cãcellarius Illust. Communitatis Mut.incontinenti dare,seu intimare D.Iudici victualium metã positã carnibus per Dominos Conseruatores singula quaq; vice,& vltra dictã taxã beccarij ipsi non possint vendere carnes ipsas in ciuitate,vel districtu Mut.sub pœna sold.xxx.applicãda pro tertia parte Cameræ Ducali,pro alia tertia Communi Mut.& pro alia inuentori,seu accusatori.

¶ De Tabella tenenda per beccarios super banchis. RVB. LXIII.

VT occurratur fraudibus,quæ quotidie fiunt per beccarios,statuimus quòd ipsi beccarij teneãtur continue habere, & tenere tabellã appensam ad rastellum bãchæ propriæ ipsius beccarij tempore ,quo carnem habet super banchis,in qua literis grossis scripta sit sors carnis bestiæ mortuæ, quæ existat super bãcha,& pretium ipsius carnis sub pœna libr. triũ pro qualibet vice auferenda a contrafaciente,& applican.vt supra.

¶ De

¶De tenendo carnem super banca,& de vendendo cuilibet,& alijs prohibitionibus. RVB. LXIIII.

STatuimus quòd beccarij teneantur tenere carnes mortuas super banchis,& rastellis,& non in abscondito,aut in eorum banchetis,ita vt quilibet possit videre carnes ipsas,& eas cognoscere,& similiter teneantur,& obligati sint vēdere carnes prædictas cuilibet emere volenti,& in ea bestiæ parte, & quantitate prout emere volens voluerit,& sibi placuerit,nec excusari possit ipse beccarius eo colore,vel prætextu,quòd caro ipsa petita,vel quæ petetur per ipsum emere volentem,sit alteri vendita,vel promissa,etiam si dicerent eam carnem promissam,vel venditam fuisse alicui officiali cuiuscunq; dignitatis,vel præeminētiæ,ne sub colore captatæ malitiæ defraudent præsens statutum, seu emere volentes.Et similiter dicti beccarij non possint vēdere,vel vendi facere capita,seu testas alicuius bestiæ grossæ,vel minutæ, vel zampetas vsq; ad nodum ginochij, vel interiora,seu intestina ad pondus cum alia carne,vel sine,sed tantum ea vēdere possint ad oculū vltro,& sponte petenti sub pœna in prædictis omnibus, & singulis sold.xxx.in quolibet casu,& qualibet vice,qua contrafactū fuerit applican.pro tertia parte Cameræ Ducali,pro tertia communi Mut.& pro alia tertia accusatori,seu denuntianti.Insuper non possit,nec valeat aliquis beccarius vendere carnes alicuius bestiæ infirmæ,vel morbosæ, vel quæ aliquo accidēti mortua esset,vel alicuius vituli,qui non sit maior xxv.diebus ad minus,sub pœna prædicta applican.vt supra,& incurrenda toties quoties fuerit contrafactum,& amissionis carnis. Volentes etiam quòd testæ ipsæ incidentur a busto tali modo quòd pars colli condecens remaneat testæ, & non totum collū remaneat busto,quòd relinquitur arbitrio Iudicis,& sub pœna, quæ sibi videbitur applican.vt supra,nec aliquæ testæ aliquarum bestiarum incidi solitarum a bustis possint,vel valeant per ipsos Beccarios,vel aliquem eorum incidi a bustis,nisi ipsæ testæ prius visæ fuerint per Iudicem victualium sub pœna prædicta.

¶De vendendo ad stateram,& de falsis libris. RVB. LXV.

STatuimus quòd beccarij non possint,nec valeāt vendere eorū carnes nisi ad staterā,quæ tamen statera sit,& esse debeat signata ab vtraq; parte,vt emens videre possit ipsa pondera,seu numerum lib.sub pœna sol.xxx. pro qualibet vice,qua contrafactum fuerit.Et si beccarius aliquis inuentus fuerit, vel probatum fuerit vendere,seu vendidisse carnes pro vno pondere,seu mensura, & in dicto pondere caro ipsa non inuenta fuerit,& sic fraudē commiserit in ponderando,tunc ipso iure puniatur beccarius ipse pœna sol.xx.p qualibet vice,qua fuerit contrafactū,& credatur in prædictis iuramēto emptoris,quod habeatur pro plena probatione.Et Dñs,seu patronus banchæ teneatur pro facto famuli seu seruitoris.Quæ oēs pœnæ contētæ in præsenti statuto applicētur,vt in præcedenti statuto,& nihilominus teneatur ad restitutionem pecuniarū, & carnē amittat,quæ sit ipsius Iudicis,vel pauperum,vel etiam eius,cui fuerat vēdita.

¶De Beccarijs Communitatis. RVB. LXVI.

STatuimus quòd nullus Beccarius possit exercere artē Beccariæ,nec occidere,nec vendere de carne aliqua nisi in beccarijs Communitatis existentibus desuper,& prope plateas,& iuxta iura hospitalis mortis, Hieronymum Vene-

tum,& viam publicam sub pœna librarum quinq; pro quolibet contrafaciēte, & qualibet vice, qua fuerit contrafactum applican. pro tertia parte accusatori seu denuntianti, pro alia tertia Ducali Cameræ, & pro tertia communi Mutinæ, & sic cogi possit ibi stare, & exercere artem prædictam. Et quas beccarias teneantur tenere bene nitidas, & ab omni immunditia expurgatas sub pœna sol. quinq; a quolibet contrafaciente auferenda, cuius medietas sit Domini Iudicis victualium, & inuentorum, & alia medietas Cameræ Ducalis, & sub dicta pœna non possint pelare, vel pelari facere aliquas bestias, nisi in pelatorio publico. Prohibemus beccarios posse inflare quoquo modo bestias aliquas grossas, vel minutas scorticatas, siue non scorticatas, nec possit quoquo modo ponere redam vnius bestiæ super alia bestia mortua, & sic redare bestiam aliena reda, & minus ponere aliam pinguedinem super bestijs ipsis, vt pinguiores, & sic vendibiliores fianr sub pœna libr. trium applican. pro tertia inuentori, pro tertia Ducali Cameræ, & pro alia tertia Communi Mutinæ.

¶ De sufficientia carnis. RVB. LXVII.

STatuimus quòd Massarij artis Beccariorum Ciuitatis Mut. necnon ipsi beccarij exercentes ipsam artem beccariæ teneantur, & omni tempore, & præcise obligati sint ad sufficientiam carnium vendendarum in Ciuitate Mutinæ pro vsu, & indigentia hominum existentium in ipsa Ciuitate, Burgis, & toto eius districtu sub pœna librarum viginti auferen. a singulis beccarijs, quos Massarij ipsi attestati fuerint cum iuramento non fecisse partem suam carnium ꝑ dicta sufficientia, quorum iuramento in hoc plene credi volumus, alioquin auferen. ab ipsis massarijs, quam pœnam in casibus prædictis applicamus, vt in præcedenti statuto disponitur, & quam sufficienriam declaramus esse debere de summis, seu quantitatibus infrascripris. Nam volumus quòd a festo Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi exclusiue vsq; & per totum medium mensem Septembris dicta sufficientia sit, & esse debeat singulis diebus, quibus venditur caro, de libris duobus millibus quingentis ad minus carnis, computato etiam calmerio, de quo infra in statuto De diuidēdijs bestijs, excepto sabbato, in quo ipsa sufficientia sit, & esse debeat de libris tribus millibus quingentis ad minus, saluo tamen nisi occurrerent in hebdomada aliqua festa prohibentia carnes fieri. Nam volumus quòd pro ipsis diebus festis fiat caro ad sufficientiam iuxta taxam prædictam in die immediate præcedenti ipsum festum, seu festa. A dicto autem medio mense Septembris vsq; & per totam quadragesimam ipsa sufficiētia sit, & esse debeat ad arbitrium D. Iudicis victualium, & prout ipse arbitrabitur consideratis per eum considerandis. Declarantes quòd carnes ipsæ pro dicta sufficientia sint & esse debeanr partim de carne vituli, partim de carne manzij, & partim de alijs carnibus ad arbitrium ipsius D. Iudicis, & vt facilius, & prompte constare possit de dicta sufficientia, vel insufficientia, & qui in ea defecerint, vel adimpleuerint, volumus quòd pro declaratione prædictorum recursus habeatur ad libros officialium beccariæ, qui in prædictis plenam fidem faciant, non obstantibus in prædictis, vel aliquo prædictorum statutis aliquibus, vel consuetudinibus, quas omnino volumus non obstare.

¶ De

¶De non occidendis bestijs non habentibus medullam firmam.
RVB. LXVIII.

STatuimus quòd nullus beccarius audeat, vel præsumat occidere, nec vendere aliquem bouem, manzium, vel vaccam in beccarijs communis, qui, vel quæ non habeat firmam medullam sub pœna contrafacienti sold. triginta applican. pro tertio Cameræ, & pro alio tertio D. Iudici victualium, & incontinenti teneatur beccarius exportare dictum bouem, vaccam, vel manzium extra Ciuitatem Mutinæ.

¶De non emendis, nec occidendis bestijs infirmis. RVB. LXVIIII.

STatuimus, & ordinamus quòd aliquis beccarius non emat aliquem bouem, manziũ, vel vaccam, vel aliud animal infirmum, vel infirmos, nec illos, & illa occidat nec vendat in beccarijs communis Mut. & si emerit, aut occiderit, vel vendiderit soluat pro banno sold. xx. pro qualibet bestia applican. pro tertia parte cameræ Ducali, & pro alia tertia Communi Mutinæ, & pro alia tertia parte inuentori, seu accusatori. Et si dubitaretur an tale animal esset sanũ, vel infirmũ, quòd nullo modo tale animal occidant, nisi prius illud fuerit ostẽsum Spectabili D. Iudici victualiũ, qui pro tempore fuerit, qui D. Iudex teneatur dictũ animal videre, & diligenter considerare, si esset infirmum, vel sanum, & idoneũ ad occidendum in beccarijs, vel extra, & quod determinabitur per prædictum D. Iudicem, id obseruetur, & obseruari debeat, & qui contrafecerit prædictis, vel alicui prædictorum soluat pro banno sold. xx. applican. vt supra.

¶De diuidendis bestijs per filum schenæ. RVB. LXX.

STatuimus, & ordinamus quòd omnes Beccarij Ciuitatis, & districtus Mut. teneantur, & omnino debeant diuidere quaslibet bestias diuidi solitas, siue grossas, siue minutas per filum schenæ ipsius bestiæ recta scissura sub pœna libr. duarum applican. pro vno tertio Cameræ Ducali, pro tertio communi, & pro alio tertio D. Iudici victualium, abolentes, & abrogantes quamlibet consuetudinem, & ritum ipsorum beccariorum aliter huc vsq; diuidentium bestias ipsas in graue damnum ementium de ipsis carnibus. Ideo statuimus quòd ipsa bestia diuidatur per filum vt supra, & vna ex dictis mezenis ad arbitrium Datiarij beccariæ ponderari debeat per officialem, & iuxta pondus dictæ mezenæ sic ponderatæ vt supra soluatur, & solui debeat datium pro tota bestia, sed ipse Datiarius teneatur, & debeat remittere, seu diffalcare omnibus computatis de ipso datio vere soluendo secundum statuta, seu prouisiones duodecim pro centenario, & in rationem centenarij.

¶De Salcicciarijs. RVB. LXXI.

STatuimus quòd Salcicciarij iurare teneantur singuli in manibus D. Iudicis victualium iuxta solitũ de iuste, & recte facien. salciccias, & obseruãdo statuta sua, & Communis Mutinæ, & obediendo D. Iudici victualium, & pro quolibet iuramento habeat notarius soldos duos tantum, & non vltra, & dictos Salcicciarios Dominus Iudex victualium, puniat, castiget, & iustitiam faciat.

¶De Salciccia. RVB. LXXII.

STatuimus quòd duæ sortes salcicciæ, seu Lucanicæ fiant per ipsos Salcicciarios, vna quæ vocatur la Rossa, alia vero la Gialla, & conficiantur tantum

de bona carne porcina,non morbosa,vel aliqua infirmitate defuncta,& non de alia carne,& illa,quæ vocatur la gialla fiat de bonis speciebus, & croco, caseo, & ouis ad arbitrium boni viri. Item statuimus quòd dicti Salcicciarij non possint quoquo modo vendere,vel vendi facere de carnibus recentibus porcorum vel alterius sortis sub pœna libr.v.a contrafacien. auferen. toties quoties contrafactum fuerit,& applican.pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia dimidia D.Iudici victualium,demptis,& exceptis requæstis,quas possint impune vendere ad oculum,& non ad pondus sub pœna supradicta applicanda vt supra. Declarantes eas esse requæstas,testas porcorum,pedes,gambuccios,ossa,codegas, interiora,ventrem,budellas,sonzias,coradas,lunzias, & quas requæstas vendi permittimus per dictos Salcicciarios in beccarijs,& extra beccarias,& vbilibet vbi faciunt eorum exercitium,& tenent eorum apothecas absq; aliqua contradictione D.Iudicis victualium,& Massariorum artis beccariorum.

¶De lætamine,& immunditijs tollendis per beccarios.
RVB. LXXIII.

STatuimus quòd omnes & singuli beccarij compelli possint,& valeãt per Spectabilem D.Iudicem victualium ad tollendum,& exportandum extra Ciuitatem Mut.lætamen,& omnes immunditias,quæ in dies fieri contingẽt in beccarijs, & extra eas occasione beccariæ intra tempus statuendum per ipsum D. Iudicem sub pœna arbitrio ipsius D.Iudicis imponenda, dummodo non excedat in puniendo eos summam sol.xx.applican.pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio ipsi D.Iudici.

¶De Piscatoribus. RVB. LXXIIII.

STatuimus quòd omnes Piscatores,seu venditores piscium ad pondus in Ciuitate Mutinæ, vel burgis teneantur iurare in manibus D. Iudicis victualium videlicet in principio cuiuslibet semestris,quòd bona fide,ac legaliter exercebunt artem,seu exercitium prædictum,& minime contrauenient statutis, & ordinationibus Illust.Dominorum Conseruatorum Mut. & quòd vendent pisces iuxta taxam, seu limitationes pretij dictorum piscium factas per dictos Illust.Dominos Conseruatores,nec vendent aliquos pisces putridos,nec tenebunt pisces in viuarijs nisi in nauigio.Nec possint inter se facere sectas, vel conuenticulas pro vendendo dictos pisces sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum libr.trium pro qualibet contrafactione, & pro qualibet vice applican.pro tertia parte Cameræ Ducali,& pro alia tertia parte inuentori, vel accusatori,& pro alia tertia communi Mut. Et similiter sub eadem pœna dicti vendentes non possint vendere pisces extra locum deputatum per Illust.Domines Conseruatores.

¶De non reuendendo pisces. RVB. LXXV.

PRo maxima vtilitate, & abundantia Ciuitatis Mut. statuimus quòd nemini liceat,aut licitum sit quoquo modo, vel quæsito colore pisces captos in Ciuitate, vel districtu reuendere in Ciuitate Mutinæ, vel burgis sub pœna amissionis piscium distribuendorum pro tertia parte inuentori,seu accusatori, pro alia tertia Donnicellis S.Geminiani, & pro alia tertia parte Monialibus Corporis Christi,& nihilominus incurrat pœnã sold. quadraginta pro qualibet

vice

vice applican.vt in præcedenti proximo statuto continetur sed tantum liceat eis vendere,qui eos piscauerint,& cœperint in ciuitate,vel districtu,& teneantur venditores tenere pisces mortuos separatos a viuis in eorum scaffis,seu banchis sub pœna applican.vt supra.

¶De vendentibus pisces ad oculum. RVB. LXXVI.

STatutum est quòd quilibet vendens ad oculum pisces cuiuscunq; qualitatis in ciuitate Mutinæ,vel burgis teneatur stare in pedibus,& non sedere quousq; vendiderit dictos pisces sub pœna sold.x. applican. pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio inuentori.

¶De piscibus palam tenendis. RVB. LXXVII.

QVilibet vendens,seu vendere volens pisces quoscunq; teneatur illos tenere publice,& palam in piscarijs,& locis consuetis ad vendendum, & demonstrare ipsos pisces cuilibet petenti,& emere volenti, & vendere quos emere volens petierit sub pœna sold.x.pro quolibet,& qualibet vice,qua contrafactum fuerit in prædictis,& quolibet prædictorum applicanda, vt in proxime præcedenti statuto.

¶De Tabernarijs. RVB. LXXVIII.

STatuimus quòd quilibet Tabernarius teneatur iurare in manibus D.Iudicis victualium quolibet anno in calendis Ianuarij de bene, & legaliter exercẽdo artem suam,& quòd bene tractabunt hospites suos,nec eis,vel contra eos fraudes aliquas facient,vel fieri facient,& quòd tenebunt mensuras iustas sub pœna libr.v.Mutinæ applican.pro tertia parte Cameræ Ducali Mut.& pro alia tertia parte inuentori,vel accusatori,& pro alia tertia parte Communi Mut. Et teneantur singulis annis in calendis dicti mẽsis Ianuarij præstare idoneum fideiussorem D.Iudici victualium,qui se obliget principaliter, & in solidum pro omnibus,in quibus ipse Tabernarius tenebitur occasione dictæ suæ artis,& seu exercitij sub pœna libr.trium applican.vt supra. Et teneantur etiam dicti Tabernarij pro facto suæ familiæ de pertinentibus ad hospitium.

¶De bene tractando hospites. RVB. LXXVIIII.

OMnes,& singuli Tabernarij Ciuitatis,& districtus Mutinæ teneãtur, & debeant bene,& legaliter tractare omnes,& quoscunq;,qui hospitabuntur in eorum hospitijs,vel tabernis,nec fraudem aliquã contra eos facere,& teneãtur ipsis aduenis dare bona,& condecentia cibaria,& non corrupta,seu marcida, & maxime bonum vinum non adaquatum,& vt vulgo dicitur vino inacquato, nisi dixerint ipsi hospiti vinum ipsum fore,& esse adaquatum sub pœna in prædictis,& quolibet prædictorum libr.trium, & minus arbitrio D.Iudicis victualium applican.pro dimidia accusatori,seu inuentori,& pro alia dimidia Cameræ Ducali quoties fuerit contrafactum.Et similiter equis dare teneãtur de bono fœno,& spelta prout conuentum fuerit.

¶De pœna vendentis vinum ad minutum cum mensura non iusta.
RVB. LXXX.

NVlla persona vendere possit in Ciuitate , vel districtu Mutinæ vinum ad minutum nisi cum mensura iusta, & bullata per officialem bonæ opinionis sub pœna soldorum viginti Mutinæ pro qualibet vice applicanda pro di-

midia Cameræ, & pro alia dimidia inuentori, seu accusatori, & vlterius cadat in pœnas compræhensas in alijs nostris statutis.

Quod Tabernarij tenere debeant mensuras iustas. RVB. LXXXI.

STatuimus quòd Tabernarij, seu hospites debeant tenere boccalia, præbedas & alias mensuras bullatas, & iustas, & cum dictis mensuris iustis, & bullatis dare vnicuique suum alias cadant in pœnas de quibus in statuto sub Rub. De pœna vendentium cum falsis mensuris.

De pœna portantium vuas in Ciuitatem. RVB. LXXXII.

VT euitentur maliciæ rubariæ, quæ in dies committuntur tempore vuarum in ipsis vuis, & pro euidenti vtilitate ipsius Ciuitat. statuimus quòd nulla persona, quæ non habet terras proprias, vel conductas, possit, aut valeat portare per se, vel alium vuas, neque nuces cuiuscunque generis in Ciuitatem Mutinæ, vel burgos sub pœna sold. xx. pro qualibet vice applicanda inuentori, pro dimidio & pro alio dimidio Cameræ, & amissionis ipsarum vuarum, vel nucum. Et vbi et dictæ vuæ, vel nuces essent collectæ ex terris proprijs, vel conductis, vel eas portaret de voluntate Domini, non possit eas portare in Ciuitatem, vel burgos ante festum S. Mariæ de mense Septemb. excepta Iuliatica, tremarina, & muscatule, vel nisi portaret in bozio appenso ad castellatam plenam musto.

De portatoribus vini, & eorum mercede. RVB. LXXXIII.

POrtatores vini teneantur habere solia sua, seu mensuras suas bullatas, & iustas, prout continetur in statuto sub Rub. De mensura vini, & quilibet portator pro portatura vini per Ciuitatem Mut. habeat quatrenos quatuor, & per burgos quatrenos sex tantum, & tenere debeāt toualeam albam super solium cum vinum portāt, & quilibet contrafaciens cadat in pœnam sold. x. Mut. pro qualibet vice. Et quilibet denuntiare possit, & habeat dimidium pœnæ vltra pœnas in statutis nostris contentas. Et pro venditura vini non possit recipere nisi denarios sex pro quolibet quartario vini.

De Mercede Gerulorum. RVB. LXXXIIII.

STatuimus quòd nullus Gerulus, seu Fachinus, seu alius quilibet portator quocunque nomine nuncupetur, possit, aut valeat accipere etiam a sponte dātibus nisi denarios octo pro qualibet salma, seu portatura per Ciuitatem, quantacunque sit via a burgis vero intra ciuitatem, vel a Ciuitate in burgos sold. vnum tantum, & non vltra. Pro portatura autem bladorum super granario accipere possit denarios tres & non vltra pro quolibet sacco duorum stariorum saltem, & si fuerint duo, vel plures ad portandum salmam, seu pondus aliquod accipere possint tantum pro quolibet quantum supra est taxatum cum diminutione tamen quartæ partis pro quolibet vt supra sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum amissionis mercedis, & sol. v. pro quolibet, & qualibet vice applicanda Cameræ Ducali. Item volumus ipsos gerulos, seu baiulantes teneri, & obligatos esse exorto incendio in aliqua parte Ciuitatis, seu burgorum statim currere ad dictum incendium exortum cum suis solijs, & alijs necessarijs ad extinguendum ignem solitis haberi communiter per fachinos sub pœna sol. xx. pro quolibet, & qualibet vice, qua fuerit contrafactum, pro dimidia Cameræ, &

pro

pro alia dimidia accusatori. Et ipsi fachini, seu quilibet portator, seu baiulans teneatur ad requisitionem cuiuscunque ire ad portandum salmam condecentem, & cogi possit, & debeat per D. Iudicem victualium sub pœna prædicta applican. ut supra.

¶De Rastellinis. RVB. LXXXV.

RAstellini, qui euacuant castellatas vuarum, habeant, & habere possint sex denarios pro euacuatura cuiuslibet castellatæ vuarum, & non vltra, sub pœna amissionis mercedis, & sold. trium applican. Cameræ Ducali.

¶De carrarerijs a manibus. RVB. LXXXVI.

OMnes carraterij, qui solent carretis a manibus trahere pondera, seu salmas, habere possint quantum supra est staturum, & taxatum pro mercede gerulorum in statuto sub Rubrica. De mercede Gerulorum, sub pœna, de qua in dicto statuto.

¶De non tenendis porcis per ciuitatem. RVB. LXXXVII.

STatuimus quòd nemini liceat habere, aut tenere porcos, seu porcas aliquas, qui, seu quæ vadant per ciuitatem, vel extra domos, sed tantum possint teneri intra domos, etiam si essent porci sub nomine Diui Antonij, sub pœna sol. xx. pro quolibet, & qualibet vice applicanda pro dimidio Cameræ Ducali, & prò alio dimido accusatori, seu inuentori, & si monitus per Iudicem, seu nuntium perseuerauerit eos tenere per Ciuitatem, possint libere capi per Iudicem, & distribui inter pauperes Christi.

¶De non filando per vendirrices super rebus venalibus.
RVB. LXXXVIII.

PRohibemus quòd nulla persona possit filare, nec douanare tempore, quo tenet in plateis, vel alibi ad vendendum panem, siue butyrum, seu recoctã, siue alias res, vel fructus, qui imbrattari possunt sub pœna sold. v. & amissionis dictarum rerum applican. pro tertia parte pauperibus Conuertitis Ciuitatis Mutinæ, pro alia tertia parte inuentori, & pro alia tertia Cameræ Ducali.

¶De Hortolanis. RVB. LXXXIX.

PRohibemus pro ornamento Ciuitatis aliquam personam posse vendere herbas, seu alia olera in plateis communis Mut. nec in buccis plateæ, & quantũ ipsæ buccæ se extendunt, sub pœna sol. v. applicanda ærario Ducali pro dimidio, & pro alio dimidio Inuentori.

¶De non eundo obuiam portantibus, seu deferentibus victualia ad Ciuitatem. RVB LXXXX.

STatuimus quòd nulla persona possit aliquo tempore feriato, vel non feriato diebus sabbati, vel alijs diebus ire obuiam extra ciuitatem intra duo millia ria a Ciuitate alicui terrigenæ, vel forensi portanti aliquam speciem victualiũ versus Ciuitatem pro emendo comprando, & contractando aliquod genus victualium, & minus ipsa victualia emere, vel emi facere sub pœna libr. trium, & amissionis rerum emptarum applicanda prò dimidia inuentori, & pro alia dimidia Donnicellis S. Geminiani, & nihilominus contrafaciens amittat res emptas contra formam præsentis statuti, quas applicamus D. Iudici victualiũ, & eius notarijs, & nuntio.

¶De

De mercede Magistrorum lignaminum, & Muratorum RVB. LXXXXI.

STatuimus quod quilibet magister muri, & lignaminis, & copertorum domorum, vel secator lignaminum habeat, & percipere possit pro mercede sua pro opera cuiuslibet diei incipiendo laborerium suum in principio diei usq; ad horam uigesimam tertiam cum dimidio a calendis Aprilis usq; ad calēdas Nouembris, & laborando arbitrio boni uiri, sol. duodecim expensis ipsorum operariorum, uel sol. octo, & expensas consuetas a conducente. A calendis uero Nouembris usq; ad calendas Aprilis sol. decem expensis ipsius operantis, uel sol. septem, & expensas ab ipso conducente. Manuales autem, seu garzoni habere possint a calendis Aprilis usq; ad calendas Nouembris sol. octo expensis suis laborando ut supra, uel soldos quinq; expensis conducentis. A calendis uero Nouembris usq; ad calendas Aprilis soldos sex expensis suis, uel soldos quatuor expensis conducentis. Et ultra prædictam taxam non possint aliquid accipere etiam a sponte dante sub pœna soldorum uiginti pro qualibet vice applicanda pro dimidia Cameræ, & pro alia dimidia accusatori, & amittat mercedem, quæ sit ipsius conducentis, & credatur accusatori cum iuramento. Et supradicti magistri murorum, & lignaminum pro æstimatione in scriptis, uel sine scriptis facta habere non possint ultra sol. uiginti pro quolibet, & pro qualibet relatione, & æstimatione, sed minus arbitrio D. Iudicis, corā quo facta fuerit relatio. Et quia aliquando est necessarium in multis casibus, & maxime quādo contenditur de aliquibus seruitutibus, habere opinionem, seu iudicium magistrorum a muris, seu a lignamine, ideo decernimus quod suprascripti magistri pro qualibet uice, qua fuerint conducti super aliqua differentia, pro eorū salario, & mercede non possint habere ultra soldos decem, sed bene minus arbitrio D. Iudicis, coram quo lis pendebit. Et prædicti manuales pro modio calcinæ smorzatæ soldum unum, & calcinæ criuellatæ soldum unum, & pro im pastatura sol. unum, & non ultra etiam a sponte dare uolētibus sub pœna sol. decem, & amissionis mercedis pro qualibet uice qua contrafecerint. Et nullus ex prædictis magistris, uel manualibus possit recusare quin præstet operas suas cuilibet petenti pro mercede prædicta sub pœna librarum trium a quolibet recusante auferenda, & applicanda pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alia dimidio accusatori pro qualibet uice, qua contrafactum fuerit.

De Mensura Quartorum, & Stangarum. RVB. LXXXII.

ORdinamus quod quilibet uendens ligna ad mensuram uidelicet ad quartum teneatur facere ipsa quarta ad minus longitudinis brachiorū quinq; & altitudinis & latitudinis brachiorum duorum cum dimidio sub pœna librarum quinque pro quolibet quarto applicāda pro dimidio Cameræ, & pro alio dimidio accusatori. Stanghæ uero ad comburendum, quæ uenduntur, sint, & esse debeant ad minus brachiorum trium cum dimidio, & competentis grossiciei, & ulterius etiam contrafaciens amittat ligna applicanda. D. Iudici.

Quod quilibet possit laborare de lignamine. RVB. LXXXXIII.

STatuimus quod quælibet persona possit, & ualeat libere, & impune extra Ciuitatem, & burgos Mut. laborare de lignamine, & de arte marangonariæ, &

& similiter huiusmodi laboreria sua ad ipsam Ciuitatem ad vendédum, & con tractandum portare, & portari facere nihil soluendo dictæ arti, nec etiam pro luminaria, non obstáte quòd non sint descripti in dicta arte. Declarátesq; quod Voltatores, & seu cappelletti, qui aptant tantum tegulas domorum, & ædificiorum, possint, & valeant idé facere, & exercere in dicta Ciuitate, & burgis, ac in toto comitatu Mut. libere, & licite etiã nihil soluendo dictæ arti Marangonorum, nec pro luminaria, etiam si ponerent pro reparatione aliquas tempias nouas in opere, non obstantibus statutis, & alijs in contrarium facientibus. Vide Reform. l. 6. c. 8. Rub. 29.

¶De lignis non extrahendis extra districtum. RVB. LXXXXIIII.

NVllus audeat, vel præsumat extrahere, seu extrahi facere lignamina aliqua ab igne extra districtum Ciuitatis Mut. sub pœna libr. trium pro qualibet vice, & amissionis ipsorum lignorum applican. pro dimidio accusatori, seu inuentori, & pro alio Cameræ.

¶De mercede secatoris herbarum, seu fœni. RVB. LXXXXV.

NVllus secator herbæ audeat accipere pro qualibet die, qua secuerit, pro sua mercede vltra sex soldos Mutinæ expensis conducentis, & nouem sol. Mut. expensis secatoris. Et si secuerit ad bubulcam non possit accipere pro bubulca vltra sol. quatuor Mut. expésis conductoris, & sol. sex expensis secatoris sub pœna sol. xx. Mut. pro quolibet contrafaciente & qualibet vice, & quilibet possit accusare, & denuntiare, & habeat medietatem condemnationis, & alia medietas applicetur Fisco, & teneatur in credentia.

¶De mercede Messoris bladorum. RVB. LXXXXVI.

MEssor, seu messores bladorum non possint accipere pro salario, & mercede cuiuslibet diei suis expensis vltra soldos octo Mutinæ, expensis vero conducentis quinq; soldos Mut. si fuerit masculus, si vero fuerit fœmina sol. iiij. sub pœna sol. xx. pro quolibet, & qualibet vice applican. vt supra in præcedenti proximo statuto.

¶De mercede Triturancium. RVB. LXXXXVII.

TRituratores bladorum non possint accipere pro eorum mercede ad expensas conducentis pro quolibet die, & pro quolibet trituratore vltra sold. v. & soldos octo expensis ipsius triturantis sub pœna sold. viginti pro qualibet vice applican. vt supra.

¶De Mercede carreggiatorum. RVB. LXXXXVIII.

CArreggiatores de quolibet milliario tegularũ, vel laterũ conductorũ a fornacibus existentibus in suburbijs intra, & per totam et Ciuitaté Mut. non possit accipere vltra sol. duodecim a calédis Aprilis vsq; ad calédas Noueb. a calendis vero Noueb vsq; ad calendas Aprilis sol. xv. Pro quolibet aũt carreggio faciendo a portu Mut. pro quibuscunq; alijs rebus in Ciuitaté, & et per totã ipsam ciuitaté sol. quatuor a dictis calendis Aprilis vsq; ad principiũ Nouemb. & sol. v. a calendis Noueb. vsq; ad principiũ Aprilis accipere possint, & non vltra, & qui contrafecerit condemnetur pro qualibet vice in xx. sol. Mut. cuius pœnæ medietas sit denuntiantis, & alia medietas Cameræ applicetur, & credatur iuramento soluentis cum vno teste. Et cogantur ad carreggiandum pro dictis mercedibus consueti carreggiatores sub pœna supradicta applican. vt supra.

¶Quod Bubulcus non vadat super plaustro. RVB. LXXXXIX.

NVllus Bubulcus vadat per Ciuitatem super plaustro,& si iuerit soluat sol. quinq; pro qualibet vice,& teneatur ire ante boues per Ciuitatem tenendo manum ad temonem sub dicta pœna Cameræ Ducali applican. pro dimidia,inuentori vero pro alia dimidia.

¶Quod plaustra non conducantur in plateam. RVB. C.

NVllus possit conducere plaustra aliqua in plateam communis Mut.absq; licentia D.Iudicis victualium sub pœna sold.v.pro qualibet vice,& quolibet contrafaciente,cuius medietas sit inuentoris,& alia medietas Cameræ.

¶De non currendo cum equo per Ciuitatem. RVB. CI.

QVia multoties ex cursu equorum compertum est aliquos,& maxime pueros fuisse oppressos,& enecatos,propterea statutum est quòd nullus possit currere per Ciuitatem Mut.cum equo,nisi faciendo monstram causa vendẽdi,& nisi cucurrerit prope fascinas sub pœna sol.xx.pro quolibet,& qualibet vice applicanda,vt in præcedenti statuto.

¶De vecturis equorum. RVB. CII.

NEmo accipere possit pro vectura equi,seu muli vltra sold.x. pro prima die, pro alijs vero diebus quotquot fuerint pro quolibet die vltra sol.octo ẽt si plus fuerit ei promissum,& ẽt a sponte dantibus sub pœna libr. trium pro quolibet contrafaciente,& qualibet vice applican. pro dimidio accusatori, & pro alio dimidio Cam.& vlterius vecturam amittat,quæ,si soluta fuerit,repeti possit p soluentẽ. Et si occurreret quòd conductor teneret equũ per xx. dies continuos soluat vecturã ad rationẽ suprascriptã pro diebus viginti,& sit in eius electione,si tenuerit vltra dictũ tẽpus,soluere æstimationẽ equi,seu muli, & vecturas xx. dierum prædictorum in rationem prædictam, pro vecturis vero decursis post dictum tempus xx.dierum,si voluerit soluere æstimationem prædictam minime quidem teneatur ad vecturas,nec ad eas cogi possit,ne contingat vnũ teneri pro vecturis vltra æstimationem equi; & præsenti statuto renuntiare non possit etiam cum iuramento,quod si interuenerit simulatum, & dolo extortum præsumatur virtute præsentis statuti

¶De Marescalchis,& eorum mercede. RVB. CIII.

MArescalchi habeant,& percipere possint ad plus pro ferratura pedis vnius ronzini,vel muli cum omnibus necessarijs ad ferrandum vnum pedẽ soldos duos,pro ferratura vero pedis vnius equi,qui vulgo dicitur piatto, soldos duos cum dimidio, pro ferratura vnius dextrerij sol.tres pro quolibet pede cũ omnibus necessarijs.Pro remettitura vero ronzini,equi piatto,vel dextrerij accipere possint tertiam partem eius,quod supra taxatum est.Pro ferratura autẽ bouis pro singulo boue absq; ramponis sol.quatuor;& cũ ramponis sol quinq;, & pro remettitura bouis pro singulo pede soldum vnum, & duos quatrinos, & si quis contrafecerit puniatur in viginti sold.Mutinæ pro quolibet, & qualibet vice,qua contrafecerit,& quilibet possit accusare,& denuntiare,& habeat medietatẽ pœnæ,& credatur eius sacramento cum vno teste, & alia medietas sit Cameræ. Et ipsi marescalchi equorum,& boum,vel aliorum animalium teneantur habere conchas,in quibus cadat sanguis animalium cum salassantur,

& ta-

& talem sanguinem in canale projiciant sub pœna soldorum uiginti pro quolibet contrafaciẽte, & pro qualibet uice. Prohibentes quod de cætero nullus marescalchus in die Sancti Stephani salassare audeat, uel præsumat aliquas bestias sub pœna sol. uiginti ab eis auferenda, & applicanda pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia accusanti. Teneantur etiam dicti marescalchi habere porticum suarum apothecarum salegatum de lapidibus coctis pro quanto capit dicta apotheca sub pœna supradicta applicanda, ut supra.

¶ De Candelis, uel Duplerijs de cera. RVB. CIIII.

STatuimus quod nullus aromatarius, neq; alia persona terrigena, uel forensis de cætero audeat, uel præsumat facere, uel fieri facere aliquas candelas, seu dupleria de cera alba, seu rubea, nisi factæ, seu facta fuerint de bona, & nitida cera sine aliquo mancamento, uel immistione alicuius alterius maneriei, ac de stupino boni bombicis tantum, & non de filo in totum, uel in aliqua etiam minima parte , nec in cera ipsa immiscere aliquod non immiscendum, sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum librarum quinque pro quolibet contrafaciente, & qualibet uice applicanda pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia dimidia accusatori, seu inuentori.

¶ De Candelis de Sepo RVB. CV.

NVlla persona possit facere, uel fieri facere causa uendendi aliquas candelas de sepo nisi cum bono, & nouo stupino a bombice tantum, & de bono sepo non immiscendo aliquam grassiam aliam sub pœna prædicta applicã, ut supra, & expulsionis de arte. Et teneantur, & obligati sint tenere semper, & continue palam, & in publico decem libras candelarum de sepo, quæ sint eiusdem qualitatis, & dare unicuiq; emere uolenti. Pretium autem dictarum candelarum pro qualibet libra sit, & esse debeat soldorum duorum, & unius quadrantis, & non ultra accipere possit etiam a sponte dare uolentibus. Et similiter teneantur facere dicti candelarij candelas ad sufficientiam pro usu Ciuitatis ad arbitrium. D. Iudicis uictualium, & prædicti etiam teneantur iurare in manibus dicti. D. Iudicis de obseruando, & obseruari faciendo suprascripta omnia sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum soldorum decem pro quolibet, & qualibet uice applican. ut supra. Et. D. Iudex uictualium teneatur facere diligentem inquisitionem de prædictis, & pro quolibet iuramento habeat notarius sol. duos ab ipso iurante.

¶ De non faciendo aliquam artem, uel mercatum, uel aliquam turpitudinem in Ecclesia, uel prope Ecclesiam Cathedralem. RVB. CVI.

PRohibemus aliquam artem exerceri posse in sacrato Ecclesiæ maioris, nec aliquem mercatum fieri posse in eo, uel in Ecclesia, & minus aliquam turpitudinem circa Ecclesiam sub pœna uiginti soldorum applicandorum ipsi maiori Ecclesiæ. Et si aliquid fiat uerbo, uel facto per aliquam personam in dicta Ecclesia quod sit turpe, uel inhonestum, uel non conueniens cultui diuino, Potestas, uel D. Iudex uictualium eis occurere debeat eos plectendo arbitrio suo inspecta conditione personarum, & delicti qualitate.

¶ De Pellibus non squassandis per Pelliparios. RVB. CVII.

PRohibemus quod Pellipari possint, aut ualeant squassare, battere, seu percutere

cutere causa squassandi pelles, vel pellicciasin Ciuitate Mutinæ, & in quacunq; parte Ciuitatis, nisi intra domos proprias, vel extra domum pulsatis, seu sonatis duabus horis noctis vsq; ad campanam pro Aue Maria diei sub pœna soldorum triginta pro qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ, & pro alio dimidio inuentori, seu accusatori.

¶De non tenendo, vel battendo culcitras in platea.
RVB. CVIII.

STatuimus quòd nullus stationarius, vel reuenditor, vel alius quiuis audeat, vel præsumat battere, vel tenere in platea Communis Mut. nec in sacrato Sancti Geminiani iuxta plateam aliquam culcitram, vel plumaceum, vel aliquas pennas de oca, vel gallina sub pœna amissionis dictarum pennarum, culcitrarum, vel plumaceorum.

¶De Calceolarijs. RVB. CVIIII.

VOlumus Massarios Calceolariorum debere iurare in manibus D. Iudicis victualium in calendis Ianuarij de exercendo, & exerceri faciendo per se, & alios de dicta arte fideliter, & legaliter ipsam artem, seu exercitium suum, & de obseruando statuta, & ordinaméta Ciuitatis Mut. & maxime D. Iudicis victualium loquentia de eorum arte, & pro dicto iuramento soluant notario Iudicis victualium sol. duos Mut. & quòd ipsi Massarij condemnabunt, & condemnationes facient de omnibus contrafacientibus.

¶De scarpis, & alijs calceamentis. RVB. CX.

TEneantur Calceolarij Ciuitatis Mut. facere, seu fieri facere scarpas, & alia calceamenta, seu laboreria sua de bono coramiue, & non marcido, vel magagnato, & quòd sit bene adaptatum, & bene vt dicitur adobatum, & quòd coramen, cum quo facient aliqua calceamenta, debeat esse adaptatum, & bene conciatum tota perfectione sua per menses sex, antequam dictum coramé ponatur in opere, vel ex eo faciant calceamenta. Et non possint facere soleas de fianchis, nec de spatolarijs, sed tantummodo de schenis boum, & vachetarum tantum, & non de coraminibus aliarum bestiarum sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum librarum trium pro qualibet vice, & pro quolibet contrafaciente applicá. pro dimidio accusatori, vel inuentori, & pro alio dimidio Cameræ Ducali. Et Dominus Iudex victualium debeat quolibet mense perquirere per apothecas calceolariorum, si in eorum apothecis habeant laboreria contra formam præsentis statuti, vel aliter non bona ad arbitrium boni viri, & possit punire, & condemnare quoscunq; committentes fraudes in dicto exercitio, & incidere, & comburere, seu comburi facere coramina, & laboreria non bona arbitrio suo.

¶De Chartularijs, & eorum laborerijs. RVB. CXI.

STatuimus quòd nullus chartularius, seu pellacanus possit facere societatem cum aliquo calceolario, nec econtra, nec aliquis chartularius possit exercere artem chartulariæ, & calceolariæ vno, & eodé tempore, nec calceolarius artem calceolariæ, & chartulariæ eodem tempore, nec possit aliquis chartularius aliquod coramen tingere, vel vngere nisi sit prius adobatum, & cuscitum, nec possit in concerijs coraminum vel alia materia, vel concerio, nisi vallania,

& folia subpœna librarum quinque applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio inuentori, vel accusatori. Et D. Iudex victualium teneatur saltem semel in mense vna cum Massario ipsius artis, si sibi videbitur, & etiam fine, perquirere an fiat fraus aliqua in dictis coraminis, & contrafiat præsenti statuto, & aliis statutis artis prædictæ. Et non possit esse Massarius aliquis dictæ artis, qui exerceat mercaturam coraminis, & qui manibus propriis non adaptet coramina, & si aliter facta fuerit electio dicti Massarij ipso iure non valeat.

¶ De animalibus non excoriandis super foueis, nec aliis locis publicis. RVB. CXII.

STatutum est quod nullus excoriet cadauera aliquarum bestiarum super foueis, nec in aliis locis publicis Ciuitatis Mutinæ, nec proiiciat carnes, uel aliquid aliud in dictis locis publicis, vel alibi, ex quo possit generari in publico foetor, & qui contrafecerit incurrat in pœnam soldorum quadraginta applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio accusatori.

¶ De non proiiciendo aliquid in stratis publicis. RVB. CXIII.

STatuimus, & ordinamus quod nulla persona de die, vel de nocte audeat, vel præsumat proiicere aquam, vel aliquid aliud turpe in aliquam stratam publicam Ciuitatis Mut. sub pœna sol decem pro qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio inuentori. Ad cuius pœnæ solutionē teneatur paterfamilias illius habitationis, ex qua facta fuit illa proiectio, uel deiectio, & credatur sacramento accusantis, seu inuentoris, cum uno teste, & quilibet possit accusare, vel denuntiare. Et si facta deiectione, vel effusione aliquis læsus fuerit incontinenti condemnetur ad emēdationem damni ipsi effundens, vel deiiciens, & in libris duabus applican. Cameræ.

¶ De non lauādo pro Tinctores in canali Claro ante nonas. RVR. CXIIII.

STatuimus quod Tinctores non possint, nec debeant lauare pannos, lanas, telas, sericeum, filum, nec genus alicuius rei tinctæ, in canali Claro ante nonas pulsatas, & minus ante dictum tempus possint euacuare calderias, & tinas suas, & ex eis euacuatum proiicere in dictum canale ad effectum, vt ciues possint in dicto canali lauare bucatas suas, & non impediantur propter aquas tinctas per ipsos tinctores. Et si quis contrafecerit puniatur in sol. viginti pro qualibet vice, qua contrafactum fuerit applican. Cameræ Ducali pro dimidio, & D. Iudex victualium pro alio dimidio.

¶ De canalibus cauandis, & terraceo exportando. RVB. CXV.

STatuimus quod omnia canalia extra Ciuitatem Mut. venientia, & labentia ad ipsam Ciuitatem debeant per dominos molendinorum, seu eorum conductores in solidum cauari, & remundari, & reparari iuxta solitum eorum sumptibus, & expensis, & ad id cogi possint, & debeāt per D. Iudicem victualium captis pignoribus, & mulcta indicta vsq; in libras tres, quarum dimidium applicetur Cameræ Ducali, & aliud dimidium applicetur ipsi D. Iudici. Et dicta reparatio, & cauamentū dictorū canaliū fiat, & fieri debeat ad modū altitudinis, & bassitudinis locorū ita vt aquæ ipsæ labentes p dicta canalia, non noceant, vel nocere valeāt agris, fundis, prædijs, aut vijs publicis, sed contineātur aquæ intra lectos ipsorū canaliū. Intra vero Ciuitat. Mut. teneantur similiter ipsi Dñi

molen-

molendinorum,& conductores in solidum dicta canalia cauare,reparare,& remundare eorũ proprijs expensis,& sumptibus iuxta altitudinẽ,& bassitudinẽ lo corũ,& ad proportionẽ eorũ,& iuxta morã;& signũ marmoreũ hoc modo videlicet,quòd dominus molendini vnius teneatur reparare,& cauare, & cauatũ, & reparatum tenere canale à suo molẽdino inferius vsq; ad aliud immediate sequens molendinum,& ad id cogi possit,& valeat per D.Iudicem modo quo supra.Declarantes quòd vbi contigerit,vel opus sit reparare,cauare, vel remũdare dicta canalia,si terraceum,quod ex dictis canalibus euacuatur,non potest alio deferri per operarios Dñi domorũ existentium iuxta dicta canalia teneantur aperire domos prædictas,seu ostia domorũ,vt in ipsis domibus dictũ terraceum,seu lutum possit deferri,seu proijci,& ad id domini, seu habitatores domorum cogi possint p D.Iudicem sub pœna prædicta. Declarãtes quòd terraceũ sic euacuatum exportetur,& exportari debeat per ipsos Dños,seu habitatores domorũ in quibus proiectũ fuerit.Et similiter Dñi,seu habitatores habẽtes domos iuxta dicta canalia et mediãte via teneãtur ad dictã exportationẽ p rata sua,& pro quanto extendit se domus sua suis sumptibus proprijs;& non ipsius molinarij,vel domini,seu conductoris molendinorum Vbi aũt dictum terraceum,seu lutum fuerit delatũ in loca publica cinquãtinæ ipsæ,vel cãpellæ expensis hominum teneantur ad dictã impensam exportationis pro rata sibi contingente,& pro quanto se extendit publicum.Et quæ dicta sunt supra intelligãtur,& procedant saluis tamen dispositis in statuto De Canali claro,§.& in alijs statutis.Prohibentes quòd nullus possit proijcere aliquod inmundũ; trabẽ,fasces,vel aliã materiã in dictis canalibus sub pœna prædicta applican.vt supra.

¶De plateolis disgombrandis. RVB. CXVI.

DOminus Iudex victualium omnino,& omnibus iuris remedijs prouideat quòd omnes plateolæ,quæ vadũt de vna contrata in aliam contratam,sint,& stare habeant apertæ,& sine aliquo itinerantibus impedimento.Et quicunq; impediuerit,vel ingombrauerit,vel ingombrari fecerit aliquam plateolam,vel viazolum aliquo modo puniatur,& puniri debeat pœna libr. trium applicãda pro dimidio Ducali Cameræ,& pro alio dimidio denuntianti,seu accusanti,& eo deficiente Domino Iudici,& nihilominus incontinenti cogatur tollere dicta impedimenta,& Iudex multum inquirere habeat in prædictis.

¶De Vinaceis non tenendis sub porticu. RVB. CXVII.

QVia temporibus,quibus vina conficiuntur,vinacea extrahuntur ex tinacijs,& portantur,seu deferuntur sub porticibus,vel vijs publicis in maximum dedecus Ciuitatis,quia iter impeditur,& muscini intrant ora hominum, vel excæcant oculos,propterea statuimus quòd aliquis non possit tenere,vel habere vinacea prædicta sub porticibus prædictis,vel vijs publicis sub pœna sold. xx.applican.vt in præcedenti statuto.

¶De lætamine sgombrando. RVB. CXVIII.

STatuimus quòd lætamina,quæ de cætero fient in Ciuitate Mut.& exponentur in vijs publicis,vel porticibus debeant leuari, & conduci extra Ciuitatẽ Mut.p dños lætaminũ intra x.dies continuos,si fuerint exposita in dictis locis a fine mẽsis April.vsq;,& p totũ mensẽ Octob.a dicto aũt mẽse Octobr.vsq;,& per

totum

totũ mẽnſẽ Aprilis ad arbitriũ D. Iudicis victualiũ ſub pœna in prædictis libr. duarũ monetæ Mut. applican. Cameræ Ducali ꝑ dimidia, & ꝑ alia dimidia ipſi D. Iudici, & nihilominus illico cogantur ipſi Dñi exportarę dicta lætamina.

¶ De non tenendis impedimentis in vijs publicis, vel porticibus. RVB. CXIX.

STatuimus quòd viæ publicæ, & porticus ſint, & eſſe debeant aperti, & abſq; aliquo impedimento tranſeuntibus de die, vel de nocte ita vt nec aliquod lignum, ſeu trabs ſub porticibus teneri poſſit, & minus ſcaffæ aliquæ, per quas iter quoquo modo impediatur, vel via fiat anguſtior. Volumus enim quòd omnia de medio tollantur, & quod D. Iudex omni cũ diligentia, & cura prouideat quòd porticus ſint aperti continue, & continuato tempore, nec ibidem aliquid fiat, vel operetur ꝑ aliquos marangonos, fabros, vel alios operantes, per quod quoquo modo iter impediatur ſub pœna contrafacienti libr. trium pro qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio denuntianti, & eo deficiente Domino Iudici, notarijs, & nuntio victualium.

¶ De vijs publicis non occupandis, vel anguſtandis. RVB. CXX.

NVllus occupet, aut anguſtet, vel claudat aliquã ſtratã, ſeu viã publica m, vel vicinalẽ, vel aliqua alia loca publica Cõis Mut. in totũ, vel in partem, & qui contrafecerit ſoluat libr xx. pro qualibet vice applican. ꝑ dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio denuntiãti, & eo deficiẽte D. Iudici victualiũ, & nihilominus oĩa reducantur in priſtinum ſtatum, & obſtacula remoueantur, & non currat aliqua præſcriptio ẽt nulle annorũ Communi Mut. quin recupare poſſit rẽ, ſeu ſtratã, vel viam occupatam in totũ, vel in partem. Et Capitanei cinquãtinarũ, & Maſſarij Villarum teneantur denuntiare contrafacientes Syndico Ill. Communitatis Ciuitatis Mut. ſeu D. Iudici victualium intra quinq; dies poſt attentationẽ occupationis, vel ipſam occupationẽ ſub pœna libr. v. applican. vt ſupra. Qui D. Iudex victualium ſtatim, & incontinenti intra biduum remoueri faciat, & in priſtinum ſtatum reduci rem occupatam, vel anguſtatam ſub illis pœnis prout ſibi videbitur procedendo manu regia, & ſi opus adhuc factum non erit prohibere quominus fiat ſub pœnis prædictis.

¶ De podiolis. RVB. CXXI.

STatuimus quòd oẽs, & ſinguli poſſint, & valeãt in qualibet parte, ſeu contrata Ciuitatis Mut. quocunq; nomine cenſeatur, fabricare, ſeu fabricari facere de & ſuper ſtratis, & vijs publicis quoſlibet podiolos, ſeu porticalia tendentia ab vna domo propria ipſius ædificantis ad aliam domum ex oppoſito ſimiliter propriam ipſius ædificantis abſq; aliqua vicinorum contradictione, vel officialium prohibitione, & intereſſe etiam publico non attento, præterquam ſup via Claudia, rua magna, canali Claro, & Magno, contrata plopæ, & rua muri, in quibus locis prohibemus fieri, ſeu ædificari poſſe quoquo modo dictos podiolos etiam valde altos, ſeu ſublimes, niſi tamen in dictis locis, ſeu contratis, vel earum aliqua de præſenti adeſſe reperirentur aliqui ex dictis podiolis, tali enim caſu volumus eos ſic remanere, & reparari poſſe.

¶ De Clauſendis domorum. RVB. CXXII.

PRohibemus clauſendas domorum, ſeu in domibus verſus vicinum, vel publicum poſſe, vel debere fieri de milicarijs, palea, vel arellis, vel alia ſimili

mili materia,sed tantum de lapidibus bene coctis, sub pœna operis destruēdi, & reficiendi,& libr.trium,& minus arbitrio D. Iudicis applican. pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori.

❡De columbis non capiendis,& trapola non tenenda. RVB. CXXIII.

PRohibemus colūbos aliquos capi posse,vel debere in Ciuitate, vel districtu Mut.ab aliqua persona habente,seu non habente columbariam,& vt tollatur occasio capiendi columbos prohibemus trapolam, seu retia aliqua ad columbos capiendos teneri posse per aliquos triganerios, vel aliquas alias personas in Ciuitate,vel districtu Mut.cum fune,vel corda,& qui in prædictis contrafecerit puniatur in libr.v.p qualibet vice applican pro dimidio Ducali Cameræ,& pro alio dimidio inuentori.Et præsumatur cœpisse columbos, qui eos habuerit in domibus suis,vel columbarijs,& D.Iudex prouidere habeat,& punite eos omnes,qui tenent,vel habent dictas trapolas,vel retia in prædicta pœna ad effectum,vt columbi possint libere volare,& reuolare,& vt redditus ipsorum columborum crescat in ciuitate,& districtu Mutinæ. Et similiter teneri non possit per aliquos terra salata super tegulis ad columbos capiendos,vt præsumitur,sub pœna prædicta applican.vt supra.

❡De laborerijs non faciendis tempore messium, & vindemiarum. RVB. CXXIIII.

COmmunia,& homines villarum,& districtus Mut.non compellantur, nec compelli possint per Prætorem, vel aliquem Iudicem aquarum desubtus, vel desuper ad laboreria stratarum,aggerum,cauamentorum,vel ad aliquod aliud laborerium tempore feriarum messium, & vindemiarum nisi magna vrgēte necessitate arbitrio Illust. DD. Conseruatorū non obstante aliquo statuto vel consuetudine in contrarium faciente.

❡De Veneratione Veneris Sancti. RVB. CXXV.

AD reuerentiam D.N.Iesu Christi statuimus quòd nulla persona in Ciuitate,vel suburbijs in die Veneris Sancti,vsq; ad horam nonam audeat,vel præsumat in publico laborare,nec apothecā aliquam apertam tenere, sed ipsā diē vsq; ad horam nonam prædictā vti festum solemne celebrare, & obseruare sub pœna sol.x.applican.pauperibus Christi.

❡De festis obseruandis. RVB. CXXVI.

DOminus Iudex victualium obseruari faciat per omnes operarios, artifices habentes,vel non habentes stationes in Ciuitate Mutinæ omnes, & singulos dies festos ex præcepto S.Matris Ecclesiæ,vel Domini Episcopi, in quibus generaliter p omnes cessatur ab opere,seu laborerio sub pœna libr.trium a quolibet,& p qualibet vice auferenda, & applicanda p dimidio mulieribus Conuertitis,& p alio dimidio pauperibus verecundis exceptis tamen aromatarijs, quibus sit licitum tenere duas eorum apothecas apertas iuxta eorum morem, & consuetudinem vsq;,& post vesperas. Quibus finitis liceat postea omnibus suas apothecas apertas tenere modo solito,& vendere in eorum apothecis, & exceptis his,qui habitant cum tota familia in aliquibus stationibus non habentibus aditum ex alio loco,quam ex apotheca,quibus sit licitum aperire ostium apothecæ tantum pro dicto aditu,& exceptis cauponibus, qui tenere valeant

aperta eorũ hoſpitia. In alijs vero quibuſcunq; diebus ẽt ſi eſſent feſtæ Iudicis di cti operarij, & artifices tenere poſſint eorum apothecas apertas ad totã ſcaffam vel dimidiã ſcaffam prout ipſis libuerit, & in eis laborare, vendere, & emere abſq; metu alicuius pœnæ etiam exiſtente tota ſcaffa, ſeu oſtio aperto non obſtã tibus dictis feſtis, quæ vocãtur le feſte del Giudice quas feſtas in totũ tollimus, & abolemus, cum parum ſit laborare ad mediã ſcaffam, vel ad totam ſcaffam.

De banchis, & diſchis non tenendis ante apothecas. RVB. CXXVII.

STatuimus, & ordinamus nemini licere habere, vel tenere ante ſtationes, vel apothecas in Ciuitate Mut. exiſtentes diſcum, vel bancham, vel ſcaffam, aut aliud obſtaculum protendentes, ſeu protendens ſe verſus ſtratam, ſeu porticũ vltra ſpatium brachiorum duorum ad plus, & minus etiam arbitrio D. Iudicis ſub pœna ſol. viginti applican. Cameræ Ducali pro dimidio, & pro alio dimidio inuentori, & amiſſionis banchæ, ſeu alterius obſtaculi pro qualibet vice, qua fuerit contrafactum.

De ſtratis ſalegandis. RVB. CXXVIII.

ORdinamus ad vtilitatem publicam quòd D. Iudex victualium debeat, & teneatur manutenere Ciuitatem Mut. bene ſalegatam, & vbi ſit opus refectione teneatur reſalegare facere, ad quam ſalegationem, ſeu reſalegationem compellere teneatur omnes, & quoſcunq; ciues, & alios, ad quos ſalegare ſtratas ſpectat iuxta formam ſtatuti ſub Rub. Qui teneantur ad impenſas pontium, ſtratarum, canalectarum, manu regia, & de facto, ſub pœna ſold. xx. & minus arbitrio ſuo imponenda contrafacientibus, ſeu inobedientibus. Et D. Iudex diligẽtiam, ac curam præſtare teneatur quòd omnino talia exequantur pro decore ciuitatis, & vtilitate habitantium in ea, ſub pœna ipſi Iudici libr. x. applican. in totum Cameræ Ducali. Et quòd omnes ſtratæ Ciuitatis, & burgorum ſint liuellatæ tali modo, quòd dictæ ſtratæ maneant magis baſſæ, quam porticus, & dictæ ſtratæ habeant liuellum, vt poſſint ſcolari ad loca conſueta, vt ipſa Ciuitas, & burgi ſtent purgati. Et quilibet debeat alzare, cauare, & abbaſſare dictas ſtratas prout oportuerit, & ita ſimiliter cauare, & extollere porticus dictæ ciuitatis & burgorum ſecundum liuellum deſignatum per ipſum D. Iudicem victualiũ, vel deputandos per eum, vel Dominos Conſeruatores ſub pœnis, & mulctis ab ipſo Iudice imponendis.

De ſtratis publicis exeuntibus infra circas Ciuitatis Mut. glareandis.
RVB. CXXVIIII.

TEneatur Iudex victualium ſub vinculo iuramenti aſſumpti in principio ſui officij ſub pœna librarum vigintiquinq; ſibi auferen. in ſuo ſyndicatu, & applican. pro dimidio Fiſco Domini, & pro alio dimidio Sororibus Corporis Chriſti ſingulis quibuſq; annis curare cum effectu, quòd vna ſaltem via, ſeu ſtrata exiſtens infra circas prædictas glareetur, & glarea ſalegetur, & ſalegari debeat quantum capit circa illius viæ, ſeu ſtratæ, videlicet quantum ſe extendit ſua iuriſdictio. Et omnino facere quòd foſſata, quæ ſunt a latere talis viæ bene cauentur, & via extollatur, ſeu alzetur, & poſtea ſupra imponatur glarea ita quod tempore hyemali poſſit iri ſuper huiuſmodi ſtratis commode cum bobus, plauſtris, equis, & equitantibus. Et ad prædicta facienda cogere debeat omnes, &

V 2 quoſ-

quoscunq; exemptos,& non exemptos mulctando, & cogendo singulos sub illis pœnis,& mulctis, quæ sibi expedientes videbuntur,& omnes villæ teneantur conferre pro stratis,quibus eunt quando veniunt ad Ciuitatem,& etiam laborantes cum brachijs,& tales viæ sint,& manuteneantur latitudinis ad minus brachiorum vigintiduorum,auferentes omnia obstacula,& impedimenta. Ad stratam autem Claudiam conferre teneantur omnes, & singulæ villæ indistincte siue vtantur tali strata,seu via,vel non. Et ipsis vijs glareatis, & leuatis vt supra teneatur Iudex ipse curare cum effectu quòd sic stratæ ipsæ glareatæ manuteneantur,& conseruentur glareando de anno in annum,vbi opus fuerit, vel necessarium. Et hoc statutum teneatur ipse D. Iudex obseruare, & obseruari facere sub pœna prædicta applican. vt supra.

¶ De pontibus faciendis,& quorum expensis. RVB. CXXX.

STatuimus,& ordinamus quòd Iudex victualiū,& alij Iudices aquarū teneantur singulis quibúslibet annis diligentiam,& curam adhibere vt pontes, qui expediētes fuerint super stratis publicis fiāt,& fieri debeāt de lapidibus,& calce,& non de ligno,& facti manuteneātur sub pœna libr. xxv. a quolibet contrafaciente auferenda,& Cameræ Ducali pro dimidio applicanda, & pro alio dimidio pauperibus verecundis. Et ad stratæ Claudiæ pontes, seu regales teneatur expensis suis Ill. Communitas Mut. tantum,ad alios vero pontes, si fuerint in ciuitate,teneantur suis expensis cinquantinæ seu habitantes in cinquātinis, in quibus pontes fieri,seu reparari contigerit. Pontes vero extra Ciuitatē fiant, seu fieri,& reparari debeant per illos homines,& villas,per quos, seu quas solitum est dictos pontes fieri,vel reparari. Insuper etiam teneantur Iudices ipsi, & quilibet ipsorum respectiue talia obseruare facere,& adimplere,& obseruari facere ad requisitionem cuiuslibet ciuis,vel districtualis sub pœna prædicta, vt supra applicanda. Et ad hæc omnia, & singula possint ipsi Iudices omnes,& singulos exemptos,vel non exemptos compellere sub illis pœnis, & *mulctis*, quæ sibi expedientes videbuntur.

¶ De vijs conseruandis. RVB. CXXXI.

NVlla persona possit aliquam viam publicam astringere, vel in ipsa aliquod impedimentum,vel obstaculum ponere, vel facere sub pœna infrascripta. Et similiter non possint dictam viam publicam scauezare, seu intercidere etiā ad finem irrigādi,nisi prius ibi fecerint pontem lapideum latitudinis ad minus brachiorum octo sub pœna librarum decem applicanda pro dimidio accusatori,vel inuentori,& pro alio dimidio Cameræ Ducali, & vlterius cuilibet licitum sit ipsam incisionem atterrare. Insuper etiam Iudex possit, & valeat talem contrafacientem compellere vltra pœnā prædictam ad faciendū talem pontē, & seu ad reducendum viām ipsam ad pristinum statum, & qualitatem.

¶ Qui teneantur ad impensas pontium,stratarum fontium,& canalectarum huiusmodi. RVB. CXXXII.

QVia sæpissime est alias dubitatum,& altercatum, quorū expensis pontes, stratæ publicæ,fontes publici,& huiusmodi fieri,construi, restaurari, seu refici debeāt,ad tollendas huiusmodi dubitationes,quæ ēt in posterū oriri possent,statuimus quòd oīa,& singula onera,& grauamina, quæ in posterum imponi

poni contigerit ratione alicuius operis faciendi in aliqua cinquantina, vel burgis Ciuitatis Mutinæ. Et si quidem dictum opus sit tale, quòd respiciat utilitatẽ perpetuam, seu sit longo tempore duraturũ, ut pontẽ facere, seu reparare, fontes construere, seu restaurare, stratas salegare, seu reficere, canalectas euacuare & alia huiusmodi, tunc impensa huiusmodi operis faciendi fiat, & fieri debeat per dominos, & patronos domorũ, & casamentorũ existentium in cinquantina, uel burgo, in qua, seu quo fiat, uel fieri contingat huiusmodi opus, & non ꝑ habitatores in dicta cinquantina, vel burgis ad pensionem. Si vero opus faciendum respiciat vtilitatem momẽtaneam, & breui tempore duraturam, vt scopare stratam, conferre ad annales præstationes ecclesiarum, & alia huiusmodi, impensa dicti operis faciendi fiat, & subeatur per habitantes ad pensionem in dicta cinquantina, vel burgis, in quo, seu qua occurrerret tale opus. At si fuerit collecta, vel imposta ordinaria, seu extraordinaria, quæ obueniat ex alia causa, quam operis faciendi, puta pro mutuo aliquo faciendo Communitati, tunc huiusmodi imposta, seu collecta subeatur per habitatores etiam ad pensionem in dicta cinquantina, uel burgo, in qua seu quo tempore collectæ impositæ habitabunt, & in dicta cinquantina, uel burgo intelligantur, & censeantur appræhensi, & descripti ad prædicta. Declarantes quod si in eadem domo habitaret aliqua persona, quæ alias faceret per se familiam sed aliqua ratione habitaret in eadem domo, ut est pupillus qui in domo tutoris, uel gubernatoris habitaret, licet non faciat familiam separatam, tunc quoad prædicta habeãtur pro pluribus habitantibus. Volentes etiã, & statuentes quod impensa ipsa, quæ venit describenda ut supra ratione alicuius operis, distribuatur, ac taxa fiat per D. Iudicem victualiũ, & duos eligendos per homines dictæ cinquãtinæ, vel eorum maiorem partem iuxta facultates ipsorum de dict.s cinquantina, vel burgis, & a taxatione prædictorũ appellari non possit, & minus peti possit, vt taxa emendetur, vel corrigatur aliqua ratione, vel causa, vel vt dictũ opus faciẽdũ ponatur ad incantum, vt in stat. sub Rub. de andronis, & canalectis cauandis.

¶ De Fontibus, & Puteis manutenendis. RVB. CXXXIII.

CVm circa refectionem, reparationem, & remundationem Fontium, & Puteorum Ciuitatis Mut. multæ orirentur differẽtiæ, altercationes, contentiones, ac rixæ, adeo quod ob ipsas contẽtiones oẽs fontes, & putei dictæ Ciuitatis reducerentur inutiles nisi sup prædictis ꝓuideatur, maxime cũ super ipsorũ fontiũ, & puteorũ refectione, reparatione, ac remũdatione nulla clara appareat ꝓuisio. Iccirco volentes, rixas, altercationes, contẽtiones, & contradictiones, quæ ꝑ prædictis, & prædictorũ occasione in futurũ oriri possent, remouere, & resecare declaramus quòd oẽs ꝑsonæ tã ciues, q̃ forenses, & comitatini cuiuscũq; conditionis fuerint, habẽtes, & quæ in futurũ habebũt in ciuitate Mut. aliquas domos, siue tegetes conferre teneãt, & soluere, ac refectionẽ, reparationẽ, reaptationẽ, & remundationẽ illius fontis, vel putei, cui magis erit ꝓpinqua domus, vel teges, mensurando cũ pertica, seu cũ filo ab hostio anteriori domus, vel tegetis, eundo ꝑ rectã viã & commodiorẽ vsq; ad fontẽ, vel puteũ, q̃ reaptaretur, repararetur, vel remũdaretur. Et si esset aliqua ꝑsona, quæ haberet plures domos, siue tegetes sic magis propinquas fonti, vel puteo reaptando, vel cui pro

prædictis aliqua fieret expensa, pro vna quaq; domo, & tegete conferre teneatur, & soluere, & cogi possit nulla contradictione obstante. Si vero aliqua persona, quæ haberet domũ, in qua habitaret a latere anteriori, magis propinquam vni fonti, vel puteo, & a parte posteriori haberet tegetẽ, vel stabulum, siue aliã domum contiguã, & affixã suæ domui anteriori, in qua teneret bestias, & magis esset propinqua alteri fonti, siue puteo, quam esset domus anterior, quòd conferre teneatur, & soluere debeat pro domo anteriori expensis occurrẽtibus fonti, vel puteo, cui magis ꝓpinquior erit a latere anteriori, & ꝓ tegete, stabulo, siue domo posteriori ad vsum bestiarum deputatis alteri fonti, vel puteo, cui magis proximus erit a latere posteriori, mensurando ab ostio tegetis, siue stabuli, & eundo ꝑ viam rectam vsq; ad fontẽ, vel puteum, qui reficeretur, repararetur, vel remundaretur. Si autẽ aliqua persona emeret post publicationem præsẽtis prouisionis, & declarationis in ciuitate Mut. vnam domum, vel plures contiguas domui suæ habitationis, quæ domus emptæ essent magis proximæ fonti, siue puteo, quam esset domus habitationis emptoris, videlicet quod domus emptoris magis esset proxima alteri fonti, vel puteo, quam esset domus empta, & de omnibus faceret, seu fieret vna domus, quòd ꝑ vna sola domo tñ soluere, & conferre teneatur, & debeat fonti, vel puteo magis ꝓpinquo, mensurãdo vt supra. Si autem sic diuisas teneret, & in vna quaq; domo haberet scalã, vel aliter ipsam, vel ipsas non deuastaret, tunc conferre teneatur, & debeat ad expensas faciendas, & occurrendas fonti, vel puteo, cui ante emptionem factam tenebãtur domini domorum venditarum, & quod dictum est de domibus, idem intelligatur etiam de tegetibus, & stabulis. Si vero aliqua persona de vna domo duas faceret, vel plures, ita quòd ĩ vna quaq; domo possit habitari de ꝑ se, & vna ipsarũ domorũ esset magis proxima vni fonti, vel puteo, quòd ꝑ vna quaq; domo conferre, & soluere teneatur, & debeat fonti, vel puteo, cui magis proxima erit domus, mensurando vt supra. Et quòd Iudex victualium ciuitatis Mut. qui pro tempore erit singulo anno teneatur, & debeat reaptare, remũdare, & reparare fontes, & puteos, q reparatione, & remundatione indigebunt expẽsis illorũ, qui ex forma prouisionis præsentis obligati apparebunt. Pro quibus omnibus exequendis, & executioni mandandis capitaneus cinquantinæ, in qua fuerit fons, siue puteus reparandus, reficiendus, remundandus, aut reaptandus ad requisitionem Iudicis prædicti teneatur, & debeat eligere tres bonos viros ad contributionem, & solutionẽ expensarũ faciendarum fonti, siue puteo reaptando, reficiendo, vel remũdando obligatos, qui dictum fontem reparari, reaptari, & remundari faciant expensis omnium ad expensas obligatorum, & expensas factas & occurrendas prædictorum occasione videre, diuidere, examinare, & imponere habeant, & ipsas exigere prout & secundum quòd ipsis electis videbitur.

Et quòd dictus D. Iudex teneatur, possit, & debeat ad petitionẽ eorũ qui electi fuerint ad reaptãdum, reficiendũ, vel remundãdum aliquẽ fontẽ, vel puteũ, cogere & grauare realiter, & personaliter omni exceptione remota, et nulla data dilatione quãlibet personã soluere recusantẽ ratã sibi tangentem, & impositã per electos sub pœna lib. quinq; ab ipso Iudice de facto auferenda, si prædicta executioni mandare neglexerit, vel omiserit, cuius pœnæ medietas applicetur

came-

cameræ Ducali,& alia medietas cameræ communis Mut. Declarantes fontes, & puteos, de quibus supradicta prouisio loquitur, esse infrascriptos tantum, & si qui alij reperirentur de præsenti, de quibus non sit facta mentio specialis, habeantur pro non existentibus in rerum natura,& primo videlicet.

Fons positus in cinquantina Pomposiæ in contrata dicta la Cerca iuxta ripã canalis Circæ ab vno, viam communem, seu contratæ.

Et alius fons in dicta cinquantina,& contrata versus S. Marcum iuxta fascinas, seu terraleum ciuitatis mediante canalecta,& viam contratæ.

Et alius fons in dicta cinquantina in contrata Maraldi magni iuxta viã, seu stratam contratæ,& viazolũ p quẽ itur ad aliam contratã dictã Maraldi parui.

Et alius fons in dicta cinquantina Pomposiæ,& in contrata nuncupata contrata Pomposiæ,& circa medium dictæ contratæ, confinat via contratæ, viazolus,& quædam cloaca, seu canalecta.

Alius fons in cinquantina Ganaceti existens inter contratam S. Michaelis, & contratam Ganaceti nuncupatus la budriana iuxta dictas contratas.

Alius fons in cinquantina S. Michaelis sup strata Claudia iuxta sacratũ S. Michaelis, stratam Claudiam,& stratam contratæ, vulgariter nuncupatus la fontana di S. Michele.

Et alius fons in eadẽ cinquãtina,& in contrata S. Michaelis circa mediũ prædictæ contratæ iuxta stratã contratæ,& viazolũ p quẽ itur ĩ contratã Ganaceti.

Et alius fons in eadem cinquantina in contrata appellata la contrada guarda porci, iuxta viam, stratam contratæ,& canalectam.

Alius fons in cinquantina S. Agathæ in contrata post ecclesiã S. Agathæ prædictæ iuxta stratã contratæ, & viazolum strictũ circa medium dictæ contratæ.

Alius fons in cinquantina Blasij nuncupatus la fontana d'Abysso iuxta flumen Circæ, & canale Abyssi,& viam communis.

Alius fons in cinquantina S. Georgij nuncupatus la fontana rasa iuxta circũ circa vias publicas.

Alius fons in cinquãtina ruæ magnæ in contrata p quã itur a dicto fonte raso recto tramite ad ecclesiam S. Margaritæ iuxta vias publicas a duobus.

Alius fons in cinquantina S. Laurentij inter contratam S. Margaritæ, & aliã contratam a sero,& iuxta canale Modonellæ.

Et fons, seu puteus in cinquantina S. Syluestri in plateale S. Ioann. Baptistæ de Cantono, qui alias dicebatur puteus magnus.

Et alius fons in cinquantina prædicta S Syluestri nuncupatus la fontana di S. Vincentio iuxta ripam canalis Magni,& stratam contratæ.

Et alius puteus in cinquantina S. Vincentij existens in medio stratæ.

Alius fons in cinquantina plopæ penes ecclesiam S. Mariæ de monte Carmelo iuxta stratam Claudiam,& stratam contratæ.

Et puteus in cinquantina prædicta plopæ vulgariter nũcupatus il pozzo de Gallucci iuxta contratam fascinæ, seu terralei, & vias publicas a duobus.

Alius puteus in cinquantina S. Petri vocatus vulgariter il pozzo de Cusini iuxta vias,& cloacam.

Et alius fons in cinquantina prædicta in contrata plopæ iuxta stratam con-

tratæ,& iuxta iura S.Mariæ Assidum,seu fratrum Trinitatis.

Et alius fons in cinquãtina prædicta in contrata,per quam itur a puteo Galluciorum recta linea ad canale Magnum in strata prædicta.

Alius fons in cinquantina Asini in capite canalis Magni prope ripam canalis prædicti,& penes viam.

Alius fons in cinquantina S.Petri super canali Magno, iuxta ripam dicti canalis,& stratam contratæ,qui fons est medius inter suprascriptum proximũ fontem,& infrascriptum.

Et alius fons in cinquantina plopæ super canali prædicto penes stratã Claudiam,& in medio viæ contratæ.

Alius fons in cinquantina S.Laurentij, & in contrata S. Laurẽtij prædicti in medio dictæ contratæ vulgariter appellatus la fontana di S.Lorenzo.

Alius fons in cinquantina Castellarij in triuio,quo itur ad Donnicellas S.Geminiani prope canalinum appellatus la fontana dalla Balla.

Et alius fons in cinquantina Asini nuncupatus fons Asini prope canalinum prædictum,& vias a duobus,& prope moniales S.Geminiani.

Et alius fons in via,& cinquantina Fratrum minorum iuxta stratam contratæ,& iura horti ecclesiæ S.Francisci.

Et alius fons in cinquantina S.Pauli super canali Claro in capite superiorĩ dicti canalis iuxta dictum canale,& stratam.

Et alius fons in cinquantina S.Saluatoris intra viam Beccariarum nouarũ, & viam transeuntes ante carceres Communis.

Et alius fons in cinquantina S.Geminiani super Canali claro in capite versus plateas communis iuxta vias circum circa.

Et alius fons in cinquãtina s.Iacobi ante hospitale Iesu iuxta stratas a duob⁹.

Et alius fons in cinquantina prædicta in contrata appellata la rua fredda iuxta stratam contratæ,& porticum.

Et etiam alius fons in cinquantina prædicta S. Iacobi iuxta iura ecclesiæ S. Iacobi,& S.Barnabæ,& iuxta canale Situlæ,& stratas contratæ.

Et alius fons in cinquantina S.Geminiani vulgariter detta là fontana da casa di Zuccari prope canale Situlæ.

Et alius fons in cinquantina S.Barnabæ ex opposito ecclesiæ S.Brigidæ, & S. Iosephi iuxta stradellum,& flumen Circæ.

Et alius fons in cinquantina S.Blasij in rua muri iuxta stratam contratæ prædictæ,& viazolum,quo itur ad ecclesiam S.Augustini.

Et alius fons in cinquantina prædicta in contrata S.Blasij iuxta stratam contratæ,& stallas Nobilium de Rangonis de retro.

Et alius fons in cinquantina S.Euphemiæ appellatus la fontana di S.Euphemia iuxta stratam contratæ,& iura ecclesiæ prædictæ.

Et si contigerit alios fontes,seu puteos in posterum denuo construi,seu fieri adhuc omnes illi , qui prius tenebantur iuxta formam præsentis prouisionis ad reparationem,& restaurationem fontium,seu puteorum, de quibus , & prout in præsenti prouisione continetur,possint,& debeant cogi, & compelli ad expensas reparationum, & restaurationum fontium, seu puteorum respe-

ctiue

ctiue nominatorum in præsenti statuto per Dominum Iudicem, vt prius poterant, non obstante quòd nouus fons, seu puteus alius denuo fuerit factus, ne per nouam alterius putei constructionem antiquis fontibus, seu puteis nominatis vt supra fiat aliquod præiudicium.

¶De turpitudine non facienda circa fontes. RVB. CXXXIIII.

NVlla persona lauet pannos aliquos laneos, & lineos, vel canapis, nec budellas, vel carnes, nec aliquid aliud in aliquo fonte, seu puteo, nec etiam intra muros, vel salegatum fontis, vel putei existentium in ciuitate Mut. & vbi muri, vel salegatum non extarent, tunc non possit prædictorum aliquid fieri prope aliquem fontem, vel puteum per brachia sex ad minus, & similiter non possit aliquid turpe ponere in aliquo fonte, vel puteo, nec abbeuerare aliquam bestiam in aliquo dictorum fontium, vel puteorum, & qui in aliquo prædictorum contrafecerit cadat in pœnam sold. xx. pro quolibet, & qualibet vice applican. pro dimidio Cameræ, & pro alio dimidio inuentori.

¶De mercede pilantium porcos. RVB. CXXXV.

STatuimus quòd pilatores porcorum ciuitatis, vel districtus Mutinæ solum habeant, & habere possint soldum vnum, & denarios sex pro mercede sua pilaturæ, & conciaturæ cuiuscunq; porci magni, vel parui, & non vltra, etiã a sponte dare volentibus sub pœna sold. xx pro quolibet porco, pro quo accipient plus quam supradictum est, applicanda pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori.

¶De mercede canapes laborantium ciuibus. RVB. CXXXVI.

STatuimus quòd nullus caneparolus ciuitatis, vel districtus Mut. possit habere vltra sold. tres pro quolibet pondere canapis traditæ, & adhuc non laboratæ & fonziã conuenientẽ ad dictã canapem laborandã, si habuerit ipse caneparolus expensas a domino canapis, si vero expensas victus non habuerit possit percipere soldos sex in totum, & similiter fonziam conuenientem pro laboratura canapis, & non vltra, aliquo modo, ratione, vel causa, sub pœna lib. vnius applicanda pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori.

¶De non emendo per tabernarios, hospites, & reuenderolos ante nonam infrascriptas res. RVB. CXXXVII.

NVllus tabernarius, hospes, vel reuenderolus audeat, vel præsumat per se, vel alium emere, seu emi facere ante nonam pulsatam in platea Communis Mutinæ, nec per ipsam ciuitatem aliquos capponos gallinas, pulastros, vel pullos columbinos, perdices phasanos, ocas, & pauarinos, vel alias volucres, agnos caprettos, lepores, nec oua, & caseum, & qui contrafecerit cadat in penã sold. xx. applican. pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio inuentori, & vbi inuentor, seu accusator nou extaret D. Iudici victualium, & nihilominus contrafaciens amittat etiam res emptas contra formam præsentis statuti, quas Iudex distribuere debeat inter pauperes Christi, vel ipsum D. Iudicem, & notarios & nuntium.

¶De non emendo per beccarios caprettos, agnos, vel porcos ante nonas pulsatas. RVB. CXXXVIII.

NVllus beccarius audeat, vel præsumat emere, vel emi facere aliquos agnos,

vel caprettos in ciuitate Mutinæ ante nonas pulsatas sub pœna in statuto præcedenti contenta applicanda etiam vt in eo.

¶De reuenditoribus prohibitis emere aliquam grassiam ante nonam. RVB. CXXXVIIII.

NVlla persona terrigena, vel forensis solita tunc reuendere res infrascriptas, seu aliquam earum, audeat, vel præsumat emere, vel emi facere aliquã grassiam, nec aliquos fructus ad vsum hominis, nec filum filatum, nec aliquam telã nec canapem, nec linum a portantibus in ciuitatem, nec intra circas Mutinæ ante pulsatas nonas aliquo modo, & ratione, vel causa sub pœna sold. xx. p qualibet vice a contrafaciente auferenda, & applicanda vt supra & amissionis rerũ emptarum contra formam præsentis statuti applicanda, vt in statuto sub Rub. De non emendo per tabernarios.

¶De reuenditoribus bladorum. RVB. CXXXX.

PRo communi vtilitate ciuitatis, & totius populi Mutinæ, & vt fertilitas, & grassia remaneat in ipsa ciuitate, statuimus, & ordinamus, quòd aliquis fornarius panem venalem faciens habitans extra dictam ciuitatem, & districtum ciuitatis Mutinæ, nec aliquis de dicta ciuitate, vel districtu prædicto solitus tunc reuendere blada, seu farinas possit, vel valeat emere aliquod triticum, vel speltam, vel aliud grani genus in dicta ciuitate, vel districtu Mutinæ sine licentia D. Iudicis Victualium sub pœna amissionis bladæ, & librarum x. applican. Cameræ Ducali pro dimidia, & pro alia dimidia accusatori, seu inuentori, exceptis tamen Fornarijs panem venalem facientibus in dicta ciuitate vel districtu qui possint emere frumentum, fabam, vel viciam pro pane faciendo pro vsu ciuitatis, & pro vendendis farinis habita tamen licẽtia a Domino Iudice Victualium de vendendis dictis farinis, & non aliter, nec alio modo. Declarantes statutum victualium sub Rubrica. De reuenditoribus non habere locum in istis bladis.

¶Pro euitandis incendijs. RVB. CXLI.

AD euitanda discrimina, & pericula ignis, quæ quotidie euenire, & contingere possent prouiderunt, & deliberauerunt quòd omnes, & singulæ personæ tam ciues, quam forenses, & comitatini, & ecclesiastici, quam seculares habẽtes aliquas domos in ciuitate Mutinæ, vel burgis eiusdem, quæ non habeant caminos, & focularias ad faciendum ignem in eorum domibus, teneantur, & debeant facere, & fieri facere in eorum domibus, in quibus non habent caminos & focularias cum cappa bona, & sufficienti, & cum canna, quæ vadat supra tectum domus suæ per duo brachia eleuata, & si quis aliam habuerit, & tenuerit cadat in pœnam pro quolibet camino non reperto habere cannam exeuntem vt supra, & pro qualibet domo non habente caminum, & focSlariam vt supra libr. trium pro dimidia applican. cameræ Ducali, & pro alia dimidia Cameræ Communis Mutinæ, & quòd nulla persona cuiuscunq; conditionis, aut status fuerit audeat, vel præsumat de cætero ire de die, vel de nocte cum lumine ad aliquod stabulum, siue ad aliquam tegetem, in quo, vel in qua habuerit stramen, nisi illud lumen portauerit in vno caminello, & qui contrafecerit incidat in pœnam pro qualibet vice sold. xx. Mutinæ, cuius pœnæ medietas applicetur

Cameræ

Cameræ Ducali,& alia medietas sit inuentoris,siue denuntiantis,vel accusatoris.Declarantes dominum,vel patronum,siue patrem,aut administratorem illius personæ,quæ reperta fuerit ire cum lumine contra formam præsentis prouisionis teneri ad solutionem condemnationis,& pœnæ prædictæ. Et similiter hospitatorem,& conductorem hospitij,& tabernarium,& conductorem tabernæ teneri pro omnibus repertis in hospitio,vel taberna cum lumine contra formam præsentis prouisionis,& quòd D.Iudex Victualium ciuitatis Mutinæ qui pro tempore fuerit,teneatur,& debeat de prædictis inquirere,& inquisitionem solemnem facere,& repertos culpabiles contrafacientes condemnare secundũ modum,& formam præsentis prouisionis,& quòd D.Iudex habeat, & habere possit a quolibet reperto non habere caminum, nec focularíam prout superius dictum est vltra condemnationem prædictã soldos duos Mut. pro qualibet libra condemnationis. Et quòd nulla persona cuiuscunq; conditionis habitans in ciuitate Mut.vel burgis eiusdem audeat,vel præsumat facere, nec accẽdere ignem in aliqua domo,nec in aliquo loco,vbi non habuerit caminum, & focularíam secundum modum prædictum sub pœna libr. trium Mut. a quolibet contrafaciente auferen.& applican.vt supra.Et quòd licitum sit cuicunq; personæ accusare,& denuntiare quoscunq; contrafacientes,& lucrabitur medietatem condemnationis,& tenebitur in secreto,si eidem placuerit.

¶ De Ferrarijs. RVB. CXLII.

STatuimus,& ordinamus quòd nullus Ferrarius possit tenere apothecã, seu fucinam aliquam sine camino,& cappa sub pœna libr.trium pro qualibet vice,qua inuentus fuerit contrafecisse,cuius medietas sit cameræ Duc.& alia medietas accusatoris,seu inuentoris.Et Ferrarius non possit pro mercede sua accipere vltra denarios sex pro qualibet libra, & ad rationem libræ pro laborerijs grossis,pro minutis vero vltra denarios x.sub pœna amissionis laborerij, & pretij.Insuper nullus Ferrarius possit,vel audeat imponere signum alterius ferrarij super suo laborerio sub pœna libr.trium applicand. pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori. Et in prædictis sit Iudex, ipse Iudex Victualium,qui in prædictis cognoscat,procedat,& terminet sola facti veritate inspecta,& signum remaneat illi,qui primo tale signum fecerat, vel hæredibus suis.

¶ De carbone non exportando extra Ducatum. RVB. CXLIII.

NVlla persona audeat,vel præsumat per se,vel alium portare, vel extrahere, vel portari facere extra Ducatum Mutinæ aliquam quantitatem carbonis sub pœna libr.x.applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori,vel inuentori,& amissionis carbonis,nauis,vel currus,vel bestiæ, aut rei,super qua conduceretur,vel portaretur talis carbo, & quilibet possit accusare,& denuntiare.

¶ De recocta,& butyro. RVB. CXLIIII.

STatuimus quòd vendentes butyrum debeant vendere libram butyri quadrantibus decem a calendis Maij per totum mensem Octobris, & a calendis Nouembris vsq; ad calendas Ianuarij bologninis duobus,& non vltra, & a calẽdis Ianuarij vsq; ad quadragesimam prout taxabitur per Dominos Conseruatores

tiatores ciuitatis Mut. Recoctam vero quocunq; tempore vendere teneantur ad libram,& pro qualibet libra denarijs sex tantum, & non vltra sub pœna in prædictis,& quolibet prædictorum pro qualibet vice sol. xx. & rei,applican.,p tertia parte Cameræ Ducali,pro tertia inuentori,& pro alia tertia D.Iudici,notarijs,& nuntio eius,& scutellæ,in quibus reponuntur recoctæ, quando vendũtur,debeant esse in fundo perforatæ sub pœna prædicta applican.vt supra.

¶ De infirmis S Lazari. RVB. CXXXXV.

NVllus tabernarius,vel hospitator,nullaq; alia persona teneat,vel tenere audeat aliquam personam leprosam,seu lazarinam in domo suæ habitationis nullaq; persona leprosa stare possit,nec debeat in ciuitate Mut. vel in burgos venire,vel accedere aliquo tempore sub pœna in prædictis, & in quolibet prædictorum sol.xx.pro qualibet vice & pro quolibet contrafaciente applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio inuentori.

¶ Quod D.Iudex Victualium cogere debeat omnes operarios operari pro mercedibus taxatis in præsentibus stat. RVB. CXLVI.

STatuimus quòd quilibet operarius, seu artifex in ciuitate,vel districtu Mut. teneatur,& debeat operari,seu operas suas præstare pro mercedibus taxatis in præsentibus statutis nostris,vel taxandis arbitrio D Iudicis vt infra,nec recusare possit quoquo modo præstare operas pro dictis mercedibus cuicunq; sibi operas præstare volenti,& petenti sub pœna amissionis operarũ, quas omnino præstare cogatur,& sol.xx.applican.vt in præcedenti statuto.Et sic D.Iudex Victualium cogere debeat quemlibet operarium ad præstandum operas petitas pro mercedibus prædictis,& ipsi operarij non possint accipere vltra quam taxatum est per præsentia statuta etiam a sponte dare volentibus sub pœnis comprehensis in dictis statutis.Et vbi eorum mercedes non essent taxatæ ex forma præsentium statutorum ipse Iudex eas taxare valeat arbitrio suo, non obstantibus in prædictis aliquibus conuentionibus,& statutis artium aliquarum,quibus omnibus derogamus,& derogatum esse volumus.

¶ De rebus non emendis a Filijsfamilias,vel famulis,vel pedisequis,vel alijs personis suspectis. RVB. CXLVII

STatuimus,& ordinamus pro bono publico quòd nulla persona cuiuscunq; conditionis sit audeat,vel præsumat emere aliquod ferramentum,vel vestẽ, vel camisciam,vel aliquod genus massaritiæ,vel quòd possit esse ad vsum massaritiæ ab aliquo Filiofamilias,vel famulo,vel pedisequa, vel aliqua alia persona suspecta sine consensu,vel licentia patris,vel aui, vel patroni sub pœna lib. triũ applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori, & vltra prædictam pœnam teneatur ad restitutionem rei emptæ absq; restitutione pretij,excepto nisi Filiusfamilias esset mercator,vel habitaret seorsum a patre.

¶ De immunitate venientium ad faciendum pignolatum in ciuitate Mutinæ. RVB CXLVIII.

STatuimus,& ordinamus pro euidenti vtilitate totius ciuitatis, & Ducatus Mut.quòd quilibet exercens artem pignolati in texendo,vel fabricando sit,& esse debeat vna cum tota familia immunis,& exemptus ab omnibus,& singulis collectis,factionibus,& grauaminibus Communis Mut.& cinquãtinarũ, realibus,

libus,& personalibus perpetuo,& quādiu ipsam curam & artem faciendi,& cu rādi pignolati fecerit,exercuerit,& habuerit in dicta ciuitate Mut. vel burgis, ac etiam tanquam ciues Mutinæ tractentur,& habeantur.

ℭ De modulis tegularum,& lapidum,& eorum pretio. RVB. CXLVIIII.

STatuitur quòd fornasarij obligati sint habere,& tenere modulos tegularum, & laterū ferratos,& bullatos per officialē bonæ opinionis. & quòd laboreria ipsa sint cocta arbitrio boni viri,& latitudinis,& altitudinis,& longitudinis mē suræ,seu formæ,quæ apparet,& extat in pariete ecclesiæ cathedralis Mut. versus plateam,seu palatiū Iuris ad hunc finem ibi factæ,& sculptæ sub pœna lib x applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio inuentori,seu accusatori ꝑ qualibet vice,qua inuentus fuerit aliquis fornasarius contrauenisse,& pro qualibet contrafactione.Pretium vero dictorum laboreriorum,& calcis, seu calcinæ statuatur, & ordinetur singulis annis in principio mensis Maij per Dños Conseruatores Mut. a qua taxatione pretij prædicti ipsi fornasarij non possint quoquo modo reclamare,vel querelare,vel appellare, vel corrigi, aut emendari petere.Et pro tali pretio taxato de anno in annum teneatur quilibet fornasarius talia laboreria,& calcem,seu calcinam dare,vēdere,& tradere,sub pœna sol.xx.pro quolibet contrafaciente,& pro qualibet vice, qua fuerit negatum,vel contrafactum applican.vt supra,& amissionis rei venditæ, vel petitæ, & negatæ vendi vt supra.Et in prædictis D. Iudex Victualium teneatur facere diligentem inquisitionem,vt prædicta obseruentur,alias si negligens fuerit, teneatur ad pœnas prædictas respectiue in suo syndicatu applican.vt supra.

ℭ De Olearijs. RVB. CL.

AD honorem ciuitatis statuimus quòd nulla persona possit,vel debeat per se vel alium exercere artem conficiendi oleum nucum,seu fieri facere oleum nucum in aliqua domo posita super strata Claudia in ciuitate Mut. vel prope dictam stratam ita quòd fœtor illius olei possit sentiri per existentes sup strata Claudia sub pœna libr.trium pro qualibet persona contrafaciente,& pro qualibet vice applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio accusatori seu inuentori.Et pro mercede olei laborati ipsi olearij non possint, nec debeāt accipere vltra sold.vnum cum dimidio pro quolibet pondere libr xxv. nucleorum sub pœna sold.xx.pro qualibet vice,& pro quolibet contrafaciente applican.vt supra,& amissionis mercedis.

ℭ De Cimatoribus pannorum. RVB. CLI.

ORdinamus quòd cimatores pannorum ciuitatis Mut.accipere possint denarios duos,& non vltra pro quolibet brachio panni bassi cimati, & pro brachio panni alti cimati accipere possint denarios quatuor,& non vltra. Et teneātur cimare cuilibet volenti, & intra quintam diem cimatum dare petenti sub pœna in prædictis sol.v.pro quolibet brachio,& quilibet possit accusare, & denuntiare,& habere medietatem pœnæ,& alia medietas spectet ad Ducalem cameram,& credatur sacramento accusantis seu denuntiantis.

ℭ De mundatoribus bladorum. RVB. CLII.

NVllus Mundator bladorum audeat , vel præsumat accipere pro mundatura cuiusuis starij frumenti, seu alterius bladi mundati ad duos criuel-

los

losita quod macinari possit vltra denarios quatuor Mut. & si mundati non causa macinandi, sed causa refrescandi & spoluerizandi dictum bladum non possit accipere pro quolibet stario bladi refrescati, seu spoluerizati vltra duos denarios. Et teneantur mundare cuilibet petenti sub dicta mercede, nec possit vltra accipere etiam a sponte dare volentibus sub poena decem sol. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice. Et quilibet possit accusare, seu denunciare contrafacientes, & credatur eius sacramento, & habeat medietatem poenæ & alia medietas spectet ad Ducalem Cameram.

De Andronis, seu canalectis cauandis. RVB. CLIII.

VT mali odores arceantur, & succeffiue sanitas conseruetur in ciuitate Mut. statuimus quod singulæ andronæ, seu canalectæ ciuitatis Mut. debeant omnino singulis quatuor annis, & sic in singulum quadriennium ad plus cauari, & fieri lauari per D. Iudicem Victualium expensis eorum prout disponit statutũ sub Rub. Qui teneantur ad impensas pontium, stratarum, fontium, & canalectarũ. Et vbi cauamenta, seu purgamenta prædicta fieri contigerit taxa impensæ dicti cauamenti, seu purgationis fieri debeat per D. Iudicem Victualium cum interuentu duorum deputatorum ab habentibus ædificia sua super dictis andronis seu canalectis faciẽdis, & ad id cogi possint per D. Iudicẽ captis pignoribus, & multa indicta sub pœnam prædictis, & quolibet prædictorum tam Iudici non exequenti ut supra, quã parti contrafacienti librarũ triũ singulis vicibus applican. pro dimidio cameræ Ducali, & pro alio dimidio operi, seu cauamẽto dictarũ canalectarũ. Et quilibet habens ædificia iuxta dictas canalectas, seu andronas teneatur aperire ostia versus dictas canalectas existẽtia, & permittere quod immunditiæ per eatã terrenti sui proijciãtur in domos suas, si alio commode proiici non valeant sub pœna recusanti, vel resistenti libræ vnius applican. pro dimidio cameræ Ducali & pro alio dimidio ipsi Iudici. Declarantes quod huiusmodi cauamenta, seu purgationes ponantur ad incantum, & tres fiãt incantus per D. Iudicẽ Victualiũ, & deliberentur ei qui meliorẽ conditionẽ obtulerit pro dicto cauamẽto faciẽdo nisi habẽtes ædificia sup dictis canalectis seu andronis voluerint facere dicta cauamẽta, seu purgationes quod facere possint. Et D. Iudex nihil habere possit, & minus eius notarii, vel nũtius.

¶ Quod canalectæ caput habere debeant. RVB. CLIIII.

STatuimus quòd oẽs & singulæ canalectæ ciuitatis Mut. habere debeant exitus suos solitos, & consuetos. & vbi obturati essent, vel nunquam habuissent exitus conuenientes D. Iudex Victualium possit & valeat exitum facere, seu fieri facere, & cogere quoslibet ædificia vt supra habentes ad exitus prædictos faciendos sub poena vnius ducati ipsi Iudici negligenti, & similiter parti recusanti applican. vt in præcedenti statuto. Fiant autem dicti exitus cum illo minori dispendio, & incommodo ciuium quam possibile est.

¶ De andronis hominum S. Petri, & portæ Albareti lauandis de aqua molendini a Sonzia. RVB. CLV.

STatuimus quòd canalectæ, seu andronæ hominum Sancti Petri, & habitantium in dicta cinquantina, vel alijs circumuicinis, & portæ Albareti lauari possint de aqua molendini a Sonzia, seu canalis magni, nec conductores dicti

molen-

molédini possint impedire volẽtes lauare dictas suas canalectas cũ dicta aqua sub pœna ipsi conductori scuti vnius quoties ĩpediuerit,vel recusauerit vt supra.

De officio Capitaneorum cinquantinarum. RVB. CLVI.

STatuimus quòd quælibet cinquantina ciuitatis,& burgorum ciuitatis Mut. habeat,& habere debeat capitaneum suum cinquantinæ,& eligatur,& fiat per Ill. Dños Conseruatores dictæ ciuitatis, & quilibet habeat pro suo salario annuo libr.xv.quod soluatur,& solui debeat cuilibet eorum per Illust. Communitatem Mut.in fine anni,& ponatur hæc impensa in bulletta ordinaria & soluatur omnino per Thesaurerium dictæ Communitatis. Teneatur autem quilibet dictorum capitaneorum denuntiare maleficia prout in statuto. De maleficijs denuntiandis,in libro maleficiorum,& tenere res pro currendo ad incẽdia vt in sequenti statuto,& alia facere,quæ incumbunt, & solita sunt incumbere officio dictorum capitaneorum,& maxime quando pulsatur campana pro habendis dictis capitaneis teneantur omnes,& singuli currere ad palatium communis ad videndum quid agendum occurrat.

Quod capitanei cinquantinarum teneantur currere ad incendia, & de rebus quas habere debeant pro dictis incendijs. RVB. CLVII.

STatuimus quòd omnes,& singuli Capitanei cinquantinarum ciuitatis Mut. teneantur,& debeant currere ad quodlibet incendium exortũ in quacunque parte ciuitatis de die,vel de nocte cum rebus, & instrumentis infrascriptis ad effectum,vt remoueãt,& extinguãt,& extinguere possint ignẽ exortum in quacunque re,vel parte ciuitatis sub pœna ipsi capitaneo libr.x. pro quolibet, & qualibet vice applican.pro dimidio Cameræ Duc.& pro alio dimidio passo incendium. Res autem,quas quilibet capitaneus habere debet ab Ill.Com. Mut.ad effectum prædictum sunt infrascriptæ videlicet, vnus mastellus, duæ situlæ ligneæ ferratæ,duo graffii ferrei,vna scala,& vna securis,quas habere debeant,& consequi,ab Ill.Com.Mutinæ vt prædiximus,& Iudex Victualium teneatur diligentem,& solemnem curam facere saltem bis in anno de singulis dictis rebus quæ existere debeant penes ipsos capitaneos vt supra, sub pœna ipsi Iudici sol. viginti Cameræ Ducali applican.in totum.

De non macerando in dugarijs,vel alijs scolatorijs. RVB. CLVIII.

STatuimus quòd nullus ciuis, vel comitatinus,vel alia quælibet persona audeat,vel præsumat macerare canapes,linum,vel aliam rem in dugarijs, vel scolatorijs,nec penes vias publicas districtus Mut. nec macerum, seu aliqua alia impedimenta occasione prædictorũ facere, vel fieri facere in dugarijs prædictis,vel alijs scolatorijs,& vijs publicis vt supra,sub pœna lib. x. applican.pro dimidio Cameræ Ducali,& pro alio dimidio inuentori. Et nihilominus contra faciens amittat canapem,seu linum,& ille dicatur contrafecisse,cuius canapis seu linum fuerit,quam canapem,seu linum in casu prædicto applicamus inuẽtori,& Iudici,& paterfamilias teneatur pro omnibus de sua familia.

De non emendo per reuenditores lignamina aliqua ab opere, vel circulos ante nonas pulsatas. RVB. CLVIIII.

STatuimus quòd nulla persona reuendere solita possit,aut valeat emere, seu emi facere p aliquẽ quouis quæsito colore in ciuitate Mut. nec extra a duobus

bus milliarijs,& citra,aliqua lignamina ab opere,aut circulos,perticas, scalas, vel storias ante nonas communis pulsatas sub pœna in prædictis, & quolibet prædictorum in lib.trium ab ipso emptore,& etiam ab emente eius nomine in solidum exigenda,& applican.pro dimidio Cameræ Ducali, & pro alio dimidio accusatori,seu inuentori. Et nihilominus res emptæ vt supra contra formam præsentis statuti amittantur & amissæ esse intelligantur ipso iure, & applicentur Iudici,eius notarijs,& nuntio.

¶De mercede Circulatorum. RVB. CLX.

STatuimus quòd quilibet Circulator non possit,aut valeat accipere pro quolibet circulo aptato ad vegetem cum saligis dicti circulatoris, si circulus fuerit vetus,vltra denarium vnum,si vero sit nouus vltra vnum quadrantē. Pro circulo autem aptato ad tinacium accipiat,vel accipere possit secundum quòd arbitrabitur D.Iudex Victualium,si fuerit quæstio inter circulatorem, & Dominum sub pœna in prædictis & quolibet prædictorum sold.xx.applican.vt supra in præcedenti statuto,nec vltra accipere possit etiam a sponte dare volentibus sub eadem pœna,nec teneātur dicti circulatores pro sic circulando aliquod soluere arti marangonorum pro luminaria, nec aliter etiam si tunc fuerint descripti in dicta arte non obstantibus statutis aliquibus.

¶De mercede Nautarum nauigij Mutinæ. RVB. CLXI.

STatuimus etiam, & declaramus mercedem nautarum a ciuitate Mut. vsq; ad castrū Finalis Ducatus Mut.pro qualibet persona in naui conducta fore, & esse de sold.v.monetæ Mut.tātum,& non vltra,computata etiam sarcinula, quam dictæ personæ in naui portatæ deferrēt in dicta naui.A dicto vero castro Finalis ad ciuitatē Ferrariæ fore,& esse debere de soldis duobus tantum monetæ currentis in Mut.computata ēt dicta sarcinula Declarantes quòd si contingeret nauem fore,& esse impeditā aliquo casu ita vt opus sit,vel bobus,vel alijs iumentis pro trahendo nauem,id totum,quòd soluendum erit dicta ex causa, soluatur per ipsos nautas,& non per ipsas personas in naui portatas modo aliquo,ratione,vel causa.Et vltra prædicta non possint ipsi nautæ quicquam accipere aliqua occasione,vel munere,ēt a sponte dare volentibus,& idem obseruetur,& eadem merces debeatur dictis nautis in redeundo a ciuitate Ferrariæ, vsq; ad dictum castrū,& a dicto castro vsq; ad ciuitatem Mut. sub pœna in prædictis,& quolibet prædictorum libræ vnius applican.pro dimidio Cameræ Ducali & pro alio dimidio damnum passo pro qualibet persona, a qua de pluri aliquid accipient vltra formam præsentis statuti.

¶De mercede Nautarum transitus Sitularum. RVB. CLXII.

VOlentes prouidere extorsionibus,ac violentijs,vt ita dicamus, quæ in dies committuntur per nautas pedagij Situlæ maxime apud Marzaleam, & castrum Herberiæ,ex quibus in dies audiuntur maximæ querelæ tam incolarum, quam forensium,& ēt montanorum.Propterea declaramus dictum pedagium fore,& esse liberum & immune ab omni onere,vel solutione illis, qui voluerint pse ipsos pedibus,vel equo trāsire p flumē Situlæ prædictæ, super quo flumine nolumus imponi aliquod grauamē.Quia tū fuit huc vsq; toleratū quòd aliquæ personæ possint ibi tenere naues p dicto transitu, & est conueniens vt ipsæ tales

les personæ percipiant debitã suã mercedẽ, non tñ excorient viatores, vel equestres, ppterea præsenti statuto taxamus, & ordinamus eorũ mercedem fore, & esse infrascriptã, nec vltra quicq̃ accipe possint quouis quæsito colore, vel prætextu ẽt muneris, vel gratificationis. Declarãtes quod p præsens statutũ, uel eius occasione non accrescat, uel accrescere intelligať aliquod ius alicui psonæ plus quã habeăt de præsẽti in dicto pedagio, nec supponete dictũ flumẽ alicui oneri, quinimmo volumus in perpetuũ obseruari, & manuteneri dictũ flumẽ in sua solita, & consueta libertate transeundi per aquas absq; aliqua solutione.

¶ Prima che i detti passatori non possano pigliare da qualunque suddito del Serenissimo Signor Duca di Ferrara passando in naue col cauallo per ciascuna volta nel tempo delle acque grosse, per le quali sia couerto la maggior parte della giara, che soldi due, & senza cauallo soldo vno, & cosi s'intenda per ciascuno capo di bestia bouina.

E da qualunque forestiero a cauallo per detti tempi soldi tre, & denari sei, & senza cauallo soldo uno, & denari otto.

Et p ciaschedun mulo de muli forestieri caricato compreso il mulatiero sol. v.

Et per ciaschedun mulo voto col basto soldi tre, & denari sei.

Et per ciaschedun mulo del dominio del predetto Serenissimo Signor Duca caricato compreso il mulatiero soldi quattro.

Et p ciaschedun mulo uoto col basto, del detto dominio, sol. tre, & denari sei.

Et da qualunque catradore col suo carro, e buoi caricato passando in naue come e detto sol. dieci, & col carro voto soldi sette.

Et se fosse forestiero possa torre il terzo di piu, compreso il biolcho, carro, e buoi passando sempre in naue, & non altrimenti, volendo però che siano obligati detti passatori a passar qualũque gli ricercherà riceuuta la mercede predetta.

Item che gli huomini da Rubera, & da Marzaglia siano trattati come sono stati trattati per il passato, & che non se gli possa innouare cosa alcuna.

Et quando le acque del detto fiume saranno basse, cioe che la maggiore parte della giara sara scouerta, che detti passatori non possano pigliare dalli predetti che passeranno in naue, come e detto di sopra se non la meta delle soprascritte tasse come di sopra si contiene.

Et per tempo di notte le predette mercedi sieno duplicate, hauendo sempre rispetto al tempo predetto. Et non possano pigliare i detti passatori cosa alcuna da alcuno stipendiario, ufficiale, trombetta, caualaro, ne corriero del Serenissimo Signor Duca, ò dell'Illustre Communità di Modona, & questo quando anderanno per bisogno di Sua Altezza, ò di detta Communità, ò suoi vfficij, ma sieno tenuti di passare gli altri che li ricercherãno riceuuta la debita mercede, come è detto. Et sieno obligati i detti passatori per il tempo, che le acque saranno basse, & che le naui non potrãno passare, mãtenere li pedagni di legno per li pedoni sopra dette acque del detto fiume senza pagamẽto alcuno.

Et i detti passatori siano tenuti, & obligati per il tẽpo che sarãno osseruate dette tasse à non pigliare cosa alcuna contra gli soprascritti ordini sotto pena di lire cinque, nella quale sarà subito caduto ciascuno delli famegli delli passatori che hauerà contrafatto, & p ciascuna volta che contrafarà, & di lire dieci nella

quale

quale subito caderanno i patroni che haueranno tolerato li suoi famigli piglia re di piu applicandole senza alcuna dichiaratione alla Ducale Camera di Modona, & di restituire il doppio più di quello che haueranno tolto alli viandăti, lamentandosi, & più secondo l'arbitrio dell'Illustre Ducale Massaro di Modona, che per il tempo sarà, hauendo sempre rispetto alla conditione delle persone che si lamentaranno, & se fosse corriero à piedi, ò à cauallo di qualunque Signore sieno obligati passarlo subito così di dì, come di notte, & per ogni tēpo sotto pena all'arbitrio di S. Altezza.

¶ De capacitate castellatarum. RVB. CLXIII.

DEclaramus ad tolendas difficultates, quæ oriri possent inter ementes, & vendentes castellatas vuarum, quòd quælibet castellata intelligatur, & esse debeat capacitatis quartariorum septem iustorum, & media castellata sit capacitatis quartariorum trium cum dimidio, & secundum hanc mensuram intelligatur contractus de castellatis, vel medijs castellatis. Prohibentes cuicunq; tam terrigenæ, quam forensi, ne audeat facere, aut fieri facere, vel conducere castellatam, vel mediam castellatam, quæ non sit ad mensuram, de qua supra, sub pœna libr. trium applican. pro dimidia Cameræ Duc. & pro alia dimidia accusatori, seu inuentori quoties fuerit contrafactum, & circa hoc Iudex Victualium diligenter inquirat.

¶ Quod de curribus intrantibus in ciuitatem non possit aliquid accipi. RVB. CLXIIII.

AD extirpanum abusum, & corruptellam potius, quàm consuetudinem introductā in præiudiciū ciuium, & pauperū statuimus quòd nullus capitaneus, custos, officialis, stipendiarius, aut famulus ad portas ciuitatis Mut. vel burgorum audeat, vel præsumat arripere, vel arripi facere, accipere, vel accipi facere de curribus, seu carrettis, baroccijs aut quibuscunq; vehiculis, vel instrumentis ad conducendū res quascunq; intrantes in ciuitatē Mut. lignas, vuas, vinū, poma, fœnū, paleā, aut aliquā aliā rem in modica, vel magna quātitate, quæ conduceretur super curribus, carrettis, barocijs, vel alijs instrumentis in ciuitatē Mut. sub pœna restituendi incontinenti ablata, seu eorum pretiū domino rei, & lib. v. pro quolibet, & qualibet vice, cuius tertia pars sit accusatoris, vel inuentoris, tertia Ducalis Cameræ, & alia tertia pars Iudicis Victualium. Qui sub vinculo iuramēti teneatur contra omnes contrafacientes inquirere, & eos punire, & condemnare sine aliqua exceptione, & cum omni cura, & diligentia nullo fori, vel alio quocunq; priuilegio attento, de quibus rebus ablatis stetur, & stari debeat iuramento bubulcorum, & aliorum, qui conducebant res prædictas, siue in magna, siue in modica fuerint quantitate ablatæ res prædictæ.

¶ Quod Hortulanæ non dimittant immunditias in plateis. RVB. CLXV.

STatuimus quòd omnes hortulanæ, vel alij vendentes herbas, vel alias res, occasione quarum possint immunditiæ dimitti in locis publicis, teneātur, & debeant eodem die exportare, & seu exportari facere omnes suas immunditias herbarum, vel aliarum rerum ex ipsis rebus causa vendendi factas, aut descendentes, sub pœna sold. v. Cameræ Ducali Mutinæ applican.

¶ Quod

¶ Quod latrinæ,& fecchiarij aut cloacæ non discurrant in viam publicam.

RVB. CLXVI.

STatuimus,& ordinamus quòd nulla persona audeat tenere aliquas latrinas, cloacas,vel fecchiarios in domo sua,vel infra domum suam,vel supra publicum per modum,quo putredo,vel immunditia labi,vel discurrere possit in viã publicam,& si contrafecerit cadat in pœnam soldorum viginti applicam. Cameræ Ducali pro dimidia,& pro alia dimidia D.Iudici Victualium. Et nihilominus compelli debeat per D.Iudicem prædictum ad reaptandũ,& reficiẽ.ita & taliter quòd putredo,& immunditia exire, & labi non possint in viã publicã.

¶ De non perdendo res per contrafacientem.

RVB. CLXVII.

STatuimus quòd in omnibus præsentibus statutis bona,seu res contrafacientis non intelligantur,nec sint perditæ,nec Iudici,seu notarijs,vel nuntio applicentur nisi in casibus,in quibus hoc expressè cautũ repiatur in dictis statutis.

¶ De pœna fieri facientibus. RVB. CLXVIII.

STatuimus quòd omnia statuta præsentis voluminis loquentia in faciente extendantur,& proprie vendicent sibi locum etiam in pœnalibus in fieri faciente,seu auxilium,vel opem dante.

¶ Quod genus masculinum concipiat fœmininum.

RVB. CLXIX.

STatuimus quòd in omnibus,& singulis partibus horum statutorum nostrorum masculinũ genus et in pœnalibus concipiat fœmininũ,& non econtra.

¶ De applicatione pœnarum. RVB. CLXX.

STatuimus,& ordinamus quòd vbi in aliqua parte statutorum nostrorum imponeretur pœna pecuniaria,& expressum,seu cautum minime reperiretur cui,seu quibus pœna applicetur,seu applicari debeat, tunc semper pœna ipsa applicetur,& applicata esse intelligatur ipso iure Cameræ Ducali pro dimidio & pro alio dimidio accusatori,seu inuentori.

¶ Quod Forenses subiiciantur pœnis præsentium statutorum. RVB. CLXXI.

STatuimus quod præsentia statuta nostra in omnibus suis partibus,vbi pœna adaptari potest, locum habeant in Forensibus, qui habitauerint per triennium,tunc censeantur compræhensi, & compræhendantur in dictis statutis, etiam pœnalibus,nec possint aliquam allegare ignorantiam.

¶ HERCVLES DVX.

ERCVLES Secundus,Ferrariæ,Mutinæ,&Regij Dux Quartus,Carnutum primus,Marchio Estensis,Rodigij,& Gisordij Comes,Carpi Princeps. Prouinciarum Carfignanæ,Frignani,& Romandiolæ,Comaclijq;,& Montis Arguti Dñs &c. Cum per fidelissimam nostram Ciuitatis Mutinæ Communitatem exhibiti nobis fuerint quinq; Statutorum libri,quorum primus est de Officiis,secundus causarum Ciuilium,Tertius causarum Criminalium,Quartus Damnorum datorum.Quintus

tus rerum pertinentium ad Victualia, & per eandem humiliter Nobis supplicatum fuerit, vt dicta statuta sibi approbare, & confirmare dignaremur. Quo maturius hac in re procederemus, vt in cæteris consueuimus, diligenter ea oĩa examinari, considerariq; per Consiliarios nostros Iustitiæ mandauimus, qui uisis, lectis, & accurate perlibratis dictis statutis, ac omnibus, & singulis in eis contentis, Nobis retulerunt ea ipsa authoritate nostra confirmanda esse, cum maturo consilio considerata, digesta, & constituta sint. Nos ergo pro ipsius nostræ Ciuitatis Mutinæ, erga nos, & statum nostrum fide, atq; obseruantia, ut eius commodo, & utilitati consuleremus, perlibenti animo præsentium nostrarum patentium literarum tenore, & Decreti serie ex certa scientia, animo deliberato, ac de nostræ potestatis plenitudine, omniq; alio meliori modo, via ur e, & forma, quibus magis, melius, & firmius possumus; prædictos quinque statutorum libros, cum appostilis per supradictos Consiliarios nostros Iustitiæ ad ea appositis antedictæ fidelissimæ Communitati nostræ Mutinæ, approbamus, confirmamus, validamus, & quatenus opus sit denuo concedimus, & impartimur. Decernentes omnia, & singula in eis contenta, rata, firma, stabilia, & perpetuis temporibus inuiolata esse debere, dummodo iurisdictioni, statui, & honori nostro non sint contraria. In oppositum facientibus quibuscun q; non attentis. Et in præmissorum fidem has nostras Patentes Literas, & Decretum fieri, registrari, nostriq; maioris sigilli appensione communiri iussimus.

Dat. Ferrariæ in Ducali nostra Cãcellaria anno Salutis. Millesimo Quin gẽtesimo quadragesimo sexto, Indictione quarta, die vero vigesimo mẽsis Martij.

Lanfrancus. Agypso. | Alexander Guarinus.

LAVS DEO.

Finis Statutorum Ill. Ciuitatis Mutinæ.

MVTINAE.

Apud Paulum Gadaldinum. M. D. LXXXX.

REFORMATIONES STATVTORVM NOVORVM INCLYTAE CIVITATIS MVTINAE.

Prooemium Reformationum Statutorum Nouorum Ciuitatis Mutinæ. RVB. I.

Eformationes omnium Statutorum nouorum ciuitatis Mutinæ factæ per D.D.conseruatores,& Adiūctos dictæ ciuitatis in pleno, & generali Consilio, præhabita superinde matura consultatione, ac deliberatione, tum ex relatione Dominorum electorum ad ipsa reuidenda statuta, tum etiam ex pluribus suffragiis inter ipsos. D.D.Conseruatores,& Adiūctos solemniter, & nemine eorum discrepante obtentis, sic temporum qualitatibus, ac casuum varietatibus exigentibus.

Quas quidē reformationes sic correctas, additas, & emēdatas præfati. D.D.Conseruatores, & Adiuncti humiliter,& deuote supplicantes ad Illu.D.N.Du cē Confirmādas,& approbādas(Excellentiæ suæ gratia) trāsmitti curarunt, ac eas sic per celsitudinem suam confirmatas suis in locis congruis aptatas ab omnibus subinde prælibata Illu.D.S.(eius gratia) per viam solemnis statuti perpetuo,& inuiolabiliter obseruari faciat. Cassatis tamen, annullatis, ac non obstantibus ipsis nouis statutis in ipsis duntaxat partibus in contrarium ad infrascriptas reformationes facientibus, cæteris quoq; alijs nouis statutis his reformationibus non contrarijs (præter alia quædam nondum correcta) in suo robore permanentibus, & permansuris.

De Ambasciatoribus,& eorum salario. RVB. II.

PRimo nanq; circa statutum de Ambasciatoribus in primo volumine De offi.sub Rub.XLV. in .§. Et prædicti legati, dictum .§. vsq; in finem cassarunt,& remouerunt, illum que correxerūt usq; in finem hoc modo scilicet. Et prædicti legati, quamcitius poterunt, debeant suā legationem expedire,& domum reuerti,& ipsi legati pro salario,& expensis omnibus tam uictus, q; equorum, nauium,& familiæ eorum, habeant si fuerint Doctores Iu.de Collegio tamen.D.D. Aduocatorū ciuitatis Mutinæ, vel de ordine equestri, libras quatuor monetæ Mutinæ singulis diebus, si autem non fuerint huius gradus, vel conditionis, habeat unusquisq; soldos quinquaginta monetæ prædictæ singulis diebus.

Additiones,& reformationes feriarum. RVB. III.

ITem circa statutum primum in ordine, De feriis, in secundo volumine ciuilium

ciuilium,& Rubrica prima,addiderunt infrascriptas ferias Sanctorum suis diebus videlicet. Dies tertiadecima Iunii propter festum Sancti Antonii de Padua. Dies duodecima Augusti propter festum Sanctæ Claræ virginis. Dies quinta eiusdem mensis propter festum Sancti Dominici. Dies vigesima quinta Noue. propter festū S. Catherinæ virginis, & mart. Declarauerunt q; etiam,& voluerunt de cætero ferias vindemiarum obseruari debere singulo quoq; anno in perpetuum a die xxiiii. Augusti vsq; & per totum mensem septembris inclusiue.

De modo citandi,& in ius uocandi. Rub. IIII.

ITem circa statutum in dicto secundo uolumine ciuilium: De modo citandi,& in ius uocandi, sub Rub. tertia, addiderunt in fine dicti statuti hos infrascriptos duos. § videlicet.

Quod si contigerit quempiam citari,& in ius uocari, semper fieri debeât a nuntiis relationes citationum die saltem præcedenti illum diem, quo citatus debet comparêrê, ne quis possit decipi,& aliter, uel alio tempore factæ citationes non valeant, nec quis citatus fuisse intelligatur, Et vbi statutum ipsum disponit,& loquitur de soldis.xx. intelligatur.& dicat de soldis.xxxx.& sic usq; ad illam summam citationes oretenus fieri possint, & debeant, abinde uero supra in scriptis.

fib. 2. rub. 4. c. 19. Et si contigerit citari aliquem districtualem, saluis præmissis, & habitantem extra ciuitatem, & burgos Mutinæ citari possit ad eligen. locum in ciuitate Mutinæ per binas citationes ad domum suæ vltimæ habitationis, audientibus tamen familia,& habitatoribus dictæ domus ipsius citati, si personaliter haberi non poterit, quod si personaliter inuentus fuerit, uolumus unicam sufficere citationem, ubi de cætero citari debeat usq; ad sententiam exclusiue cum comminatione quod ipso non eligente locum in dicta ciuitate Mutinæ scalæ palatii eligentur,& confirmabuntur pro loco legitimo ad citationes mittendas in totà causa usq; ad sententiam exclusiue, ad sententiam uero proferendam citari debeant citandi ut supra ad domum suæ habitationis, uel personaliter,& non ad loca electa in eorum contumatiam.

De curatore dando ad lites. RVB. V.

ITem circa statutum De dando litis curatore in principio, ubi loquitur de affinibus sub Rub. nona citandis ad prouiden. pupillis,& minoribus, ac aliis de quibus in statuto, de curatore ad litem, ibi loquatur,& intelligatur de agnatis,& cognatis, aut proximioribus attinentibus illi, cui de curatore prouidendum sit.

De temporibus appellationum. RVB. VI

ITem circa statutum,. De temporibus appellationum sub Rub. L. in prædicto libro ciuilium, statuerunt,& ordinarunt quod, ubi dicit quod appellatio interposita ab interlocutoriis terminetur iuxta tempora præfixa in statuto De appellationibus ab interlocutoria, intelligatur remittere lectorem, ad. § Quo uero ad tempora appellationū ab interlocutoriis in vltima facie dicti statuti.

A qui-

A quibus sententiis non liceat appellare. RVB. VII.

ITem in alio statuto ciuilium sub Rub. LII. a quibus sententiis non liceat appellare, vbi dicit quod ab executione iuris, vel facti possit appellari, facto tamen deposito, quia ibi non est prouisum de forma circa instantiam. Statuerunt, & determinauerunt ipsam appellationem sic interpositam facto deposito habere instantiam appellationis ab interlocutoriis iuxta formã Statuti sub Rub. L. De temporibus appellationum in. §. Quo vero ad tempora appellationum.

Prouis. 27. 5. lib. 3. f. 238.

De restitutione in integrum. RVB. VIII.

ITem circa Statutum in volumine ciuilium De in integrum restitutione Rub. LVI. in. §. Declarantes, linea xxx. vbi ait tunc restitutio ipsa, ibi addiderunt hoc verbum scilicet, concedatur, quia ibi deficiebat.

De septuagenario non capiendo. RVB. IX.

ITem circa Statutum in dicto secundo volumine sub Rub. LVIII. Vbi & quando, & qui capi non possint, corrigendo dictum Statutum in illa parte ubi dicit, quod sexagenarius capi non possit, dicat septuagenarius, quia voluerunt sexagenarium posse capi usq; ad annum septuagesimum exclusiue.

vide lib. 1. rub. ... fol. 72. et lib. 2. rub. 58 fol. 124.

De satisdatione a non subiectis præstanda.

RVB. X.

ITem circa Statutum in dicto secundo volumine Rub. LXXII. De satisdatione a non subiectis præstanda, illud correxerunt aduerbiũ, non, in linea quinta dicti statuti, vbi dicit quoquo modo audiri non debeat, voluerunt, quod dicat, quoquomodo audiri debeat, quoniam in principio statuti dicit nulla persona, & sic nulla, & non duæ erant negatiuæ affirmatiuam facientes contra mentem statuti, & eodem modo tollatur dictio, non, apposita in statuto. XLV. primi voluminis in linea quinta.

v. fol. 142. lib. 2

De sportulis. RVB. XI.

ITem circa Statutum De sportulis in libro primo officiorum sub Rub. LXXV. illud remouerunt in. §. vltimo, quantum sit solum, & duntaxat pro mercede officialium se conferentium super aliquo facto, quoniam cassando, & annullando dictum. §. in illa parte, voluerunt, & sic statuerunt eorum mercedem fore dictis iudicibus se transferentibus super facto iuxta tradita in statuto, De salario Iudicum, & consultorum, sub Rubrica XCVI. in. §. vltimo in fine.

De salariis Aduocatorum. RVB. XII.

ITem circa Statutum De salariis Aduocatorũ in fine sub Rub. XCVIII. in volumine Ciuilium, vbi dicit, & nullus possit habere in eadem causa vltra duos Aduocatos, addiderunt, statuerunt, & ordinarunt, quod si plures aduocati interuenirent in eadem causa siue ciuili, siue criminali, de salario sibi pro vno Aduocato taxato stare debeãt contenti, nec vltra quo quo modo taxari possit nisi pro vno tantum Aduocato. Quod quidem salarium pro solo Aduocato sic vt supra taxato diuidi debeat inter ipsos Aduocatos, qui interuenerunt in dicta causa, quotquot fuerint, & non

2. fol. 133.

aliter, nec alio modo obseruari debeat, & si secus factum fuerit, id totum vi, & dolo extortum intelligatur, & debeat.

De locatione, vel alienatione apothecæ prohibita. RVB. XIII.

ITem circa Statutum, De alienatione, vel locatione apothecæ prohibita sub Rub. C. in dicto secundo volumine ciuilium, statuerunt, correxerunt, & ordinarunt, ne uideatur, nec sit sublata dominis, & patronis libertas de rebus suis proprijs disponendi, & vt quilibet in re sua sit arbiter, & moderator, quod liceat, & licitum sit patronis, & dominis domos, & apothecas suas ad eorum libitum vendere, & locare non obstante statuto prædicto; ipsumq; statutum vltra dictam prohibitionem sublatá in infrascriptis partibus etiam correxerunt vt infra.

Et primo vbi loquitur quod locator apothecæ teneatur expectare conductorem ipsius apothecæ per tres menses a die datæ licentiæ, & interpellationis, voluerunt, & determinauerunt quod dictus locator teneatur expectare conductorem apothecæ per menses sex. Quo vero ad domos vbi loquitur de vno mense, reduxerunt, & correxerunt ad tres menses a die datæ licentiæ, & interpellationis sibi factæ firmo tamen semper manente statuto, De rebus communibus nisi certo modo non alienandis sub Rub. CXVI. cui per præsens statutũ, & reformationem in aliqua sui parte non sit derogatum.

De rebus Communibus nisi certo modo non alienandis. RVB. XIIII.

QVod etiam Statutum, De rebus communibus ut supra correxerunt in §. si vero aliqua persona haberet domum, voluerunt addi, & addiderunt, vel apothecam, & etiam in alio §. in eodem statuto, & eam domũ addiderunt aut apothecam, & in alio §. in fine dicti statuti, vbi loquitur & in domibus, addiderunt, & in apothecis, etiam in alio loco in eodem §. & vnus haberet domum, addiderunt, vel apothecam confinantem. Et ad maiorem declarationem dictorum statutorum, De alienatione, vel locatione apothecæ, & de rebus communibus ut supra in fine dictorum statutorum addiderunt, & addita esse voluerunt hæc verba videlicet, & quæ dicta sunt de domibus intelligantur, & de apothecis sub dictis domibus positis, & super dictas apothecas existentibus vicissitudinarie.

De Clausendis domorum. RVB. XV.

ITem quoad Statutum sub Rub. CXXVI. In dicto secundo volumine Ciuilium, De clausendis domorum, vbi in fine loquitur, quod non possint destrui clausendæ, etiam si non essent in totum illius, cuius domus destruitur, cassarunt, & annullarunt illud aduerbium, non, & dicat etiam si essent, & in fine, ubi dicit cuius domus destruitur, addiderunt, nisi ad finem melius clausendas ipsas reficiendi continuo, & ut disponitur in quinto volumine statuti Rub. CXXII.

Da laboratoribus Terrarum. RVB. XVI.

ITem ad Statutum sub Rub. CXXVII. Qualiter teneantur laboratores, seu mezadri laborare terras, vbi dicit, ipsi autem laboratores prædicta obseruantes dimidium omnium fructuũ etiam in stipulis existentium

habeant

habeant singulis annis, etiam in ultimo, quo discedent, addiderunt ista verba ibi, & non aliter, nec alio modo, sed illo casu, si non obseruauerint tradita in eo statuto, non percipiãt vuas natas in stipulis illius ãni ultimi, quo discedent, volente domino. Et prædicta procedãt, & locum habeãt dummodo in instrumento laboraturæ fiat spetialis mentio de contentis in hoc capitulo.

De bestiis tenendis per laboratores. RVB. XVII.

ITem circa Statutum sub Rub. CXXX. De bestiis tenendis per laboratores, ubi ait, & non ab aliqua alia persona, etiam si essent propriæ, & hoc intelligatur quoties. Corrigendo ipsum statutum addiderunt unum aduerbium, non, ita ut dicat, & hoc non intelligatur quoties.

De probationibus in causa mezadriæ.
RVB. XVIII.

ITem quoad Statutum sub Rub. CXXXVIIII. De probationibus in causa mezadriæ, ubi ait, finita autem mezadria, corrigendo illud addiderunt hæc verba ut infra videlicet.

Finita mezadria, si patronus tacuerit per biẽnium, postq̃ discesserint a laborerio dicti laboratores, quo non petierit credita sua, si ipse colonus iurauerit satisfecisse, nil petere possit, & delerũt illa verba scilicet, seruetur statutum positum sub Rubrica De creditore, & patrono, qui tacuerit per certum tempus, quia tale statutum in volumine non reperitur.

De Mulieribus bona mariti tenentibus pro dote, & qualiter contra eas subueniatur creditoribus.
RVB. XIX.

ITem prædicti D.D. Conseruatores statuerunt, & determinarunt solẽmniter, & ita mandarunt infrascriptum statutum, quod erat in volumine statutorum veterum, & præsentibus omissum sub Rub. LVII. De mulieribus bona mariti possidentibus pro dote, & qualiter contra eas subueniatur creditoribus, registrari, & incorporari in præsenti volumine statutorum nouorum de verbo ad verbum, prout iacet in veteri, ac de cætero obseruetur in omnibus, & per omnia in quibuscunq; suis partibus, prout hactenus obseruatum fuit in veteribus statutis, tenor cuius talis est.

MVlieres, quæ occasione dotis, vel simplicis donationis, uel propter nuptias, vel obligationis eiusdẽ pecuniæ, tenẽt bona mariti, vel soceri, vel eius, qui dotem recepit, quæ sunt, vel quæ fuerunt, vel quæ habita fuerant a marito, seu socero, vel ab illo, qui ipsam dotẽ recepit compellantur, postulante creditore, vel hærede mariti, seu eius, qui dotem recepit, totum, quod est ultra dotem, & donationem simplicem, & expensas per eam legitime factas, creditori, vel creditoribus mariti, vel soceri, vel eius, qui dotem recepit, aut eorum, & cuiuslibet eorum hæredũ restituere, facta æstimatione per Iudicem de bonis prædictis, secundum quantitatem dotis, & donationis, in qua æstimatione fructus percepti ab uxore non computentur. Et si creditores, vel hæredes mariti, vel soceri, vel eius

qui dotem recepit, a quibus ipsa mulier habuit ipsa bona, voluerint ipsi mulieri satisfacere de dote, donatione simplici, & expensis legitime factis & æstimatione melioramenti, totum illud, quod habuit de bonis prædictis, exceptis fructibus perceptis, teneatur creditori, vel hæredi mariti, vel soceri, vel alteri qui dotem receperit, restituere, & præmissa vendicet sibi locum, vbi mulier dicta bona non acceperit in solutum. Aestimatio vero rerum prædictarum fiat mulieri per aliquos bonos viros, & idoneos qui teneantur bona fide, & sine fraude æstimare sacramento eorum, & secundum æstimationem ipsorum fiat satisfactio dotis, & donationis simplicis, & expensarum, & residuũ teneatur restituere ut supra legitur, quod locum habeat etiam in hæredibus vxoris, vel habentibus causam ab ea.

De Testamen. & Contrac. Carceratorum, ac relictis ad pias causas. RVB. XX.

ITem, & pariter prædicti Domini Conseruatores, & Adiuncti mandarũt registrari, & incorporari in volumine statutorum nouorum statutum in ueteri volumine positum sub Rubrica. LXXXVI. De Testamentis carceratorum de verbo ad verbum prout iacet ibidem, in his præsentibus omissum, addendo etiam dicto statuto, quod ubi loquitur de fabrica Sãcti Geminiani, loquatur, & dicat, pro dimidia fabricæ Sancti Geminiani & pro altera dimidia pauperibus uerecũdis ciuitatis Mutinæ. Cuius quidem statuti tenor est.

TEstamenta, & cæteræ ultimæ voluntates, & omnes contractus facti, & faciendi a carceratis existentibus in carceribus Communis Mutinæ, etiam si ante, vel post, fuerint damnati ad mortem, ualeant, & sint rata, si aliter fuerint solemniter facta. in testamentis, & vltimis uoluntatibus si relictum fuerit pro anima nec fuerit specifice dictum cui soluatur, decimum illius sit laborerii Sãcti Geminiani, quod locum habeat in clericis, laicis, & foresteriis, & in omni vltima voluntate facta in Ciuitate Mutinæ & Episcopatu, a quocunq; facta fuerit. Et si aliquis in suo vltimo testamẽto aliquid relinquat laborerio Sancti Geminiani, Potestas, & alii officiales Communis Mutinæ teneantur illud facere soluere Massarolo fabricæ Sancti Geminiani, qui teneatur illud, quod percepit occasione prædicta, expendere in fabrica Sancti Geminiani ad omnem voluntatem Capituli Canonicorum Mutinæ de bonis ipsius defuncti infra mensem, postq̃ ei fuerit denuntiatum, sub pœna vigintiquinq; librarum Mutinæ applicanda fabricæ prædictæ.

Et Notarii, qui fuerint rogati de testamentis alicuius, dum testamentũ ordinabitur, teneantur recordari testatori, quod relinquat aliquid pro anima sua fabricæ Sancti Geminiani, & pauperibus Christi, quæ legata teneantur ipsi Notarii denuntiare dicto Massarolo infra octo dies, sub pœna decem soldorum applicanda dictæ fabricæ.

De vxore defuncta cognita in matrimonio RVB. XXI

ITem circa Statutum in secundo volumine positum sub Rub. CXLIIII.

De

De vxore defuncta cognita in matrimonio addendo hæc verba statuerũt Quod in præmissis contentis in dicto statuto non comprehendantur, nec comprehendi debeant mulieres forenses nuptæ, uel nubendæ in ciuitate Mutinæ, quia volumus maritos ipsarum mulierum lucrari de dotibus suis illam partem, vel totum, quam, & quod lucrantur alii mariti ab eis mulieribus in terris, & locis dictarum mulierũ virtute eorũ statutorum.

Quod deficientibus statutis Mutinæ ad ius Commune recurratur. RVB. XXII.

ITem & prædicti Domini Conseruatores, & Adiuncti registrari mandarunt, & commiserunt in præsentibus reformationibus statutorum nouorũ litteras Illu. D. N. Ducis emanatas de anno. M.D.XXXVI. Quibus cautum est, vt defficientibus statutis Mutinæ non recurratur ad statuta Ferrariæ, sed seruetur ius commune, & alia prout in dictis litteris. Quarum quidem litterarum tenor est.

HERCVLES DVX FER.

MEsser Battistino egli e venuto a noi M. Andrea Manzuolo mandato da quelli nostri Conseruatori di Modona, & sotto le sue lettere di credenza ci ha supplicato, che noi vogliamo riuocare, & annullare quella nostra generale determinatione fatta per noi l'anno passato, che doue mancassero, o fossero differtiui in alcuna parte gli statuti della Citta nostra di Modona, si douesse hauere ricorso alli statuti di Ferrara, & come piu difusamente appare in vna nostra lettera registrata nel principio delli predetti statuti di Ferrara.

Oltre di questo ci ha supplicato, che per abbreuiatione delle liti vogliamo confirmare, & ualidare gli due qui annessi statuti, annullãdo gli due altri, che sono sotto le medesime Rubriche.

Et appresso ancho che noi vogliamo concedere a questa nostra dilettissima Communita di poter battere, & far battere monete d'oro, & d'argento per quel modo, & con quell'ordine, che si battono nella Cecca nostra di Ferrara, & con li medesimi capitoli, & concessioni osseruate alla detta nostra Cecca, li quali ui mandiamo qui alligati.

Noi uditi che habbiamo queste sue dimande per la naturale inclinatione che hauemo in generale, & in particolare a tutta quella nostra Communita di Modona, & per l'osseruanza, & fedelta, che sappiamo che ella ci porta, siamo stati contenti di rimandare in dietro esso. M. Andrea loro agente ben sodisfato di quanto ci ha supplicando richiesto.

Et cosi in uirtu di questa nostra, la quale voi farete registrare ad perpetuam rei memoriam, quanto sia per la detta nostra Citta di Modona, & suo distretto, & contado, riuochiamo, & annulliamo quella nostra constitutione, che doue mancassero, o fossero differtiui gli statuti delli altri nostri luoghi, & Cittadi, si facesse ricorso a quelli di Ferrara. Anzi vogliamo che quelli di Modona sieno ad vnguem inuiolabiliter osseruati, come se mai non hauessimo fatta la detta determinatione.

Et appresso confirmiamo,& validiamo gli detti due annessi statuti con le appostille,& del modo,che ue gli mandiamo, & vogliamo che sieno posti in osseruanza come leggi, annullando gli altri due posti sotto le medesime rubriche. Et concediamo ancho in virtu di questa nostra,che la detta nostra Communità di Modona possa battere, & far battere monete d'oro,& d'argento per quel modo,& con quelle concessioni, che si battono nella Cecca di Ferrara secondo il tenore proprio delli capitoli,che serãno qui alligati,liquali concediamo alla Cecca di Modona. Circa che vi dichiamo che facciate buona prouisione, perche non si spendano monete tose,ne sfogliate,ne cattiue, il che tutto farete intendere a quelli nostri Conseruatori,& farete mettere in osseruanza,che cosi è di nostra scienza,& voluntà,State sano.Ferrariæ xxi. Februarii. M.D.XXXVI.

Prosper.

A tergo. Mag. Dño Baptistino Strozzæ
Gubernatori nostro Mutinæ.

De debitoribus non grauandis diebus Sanctis Pascalibus.
RVB. XXIII.

ITem prædicti Magnifici Domini Conseruatores, & Adiuncti ad laudẽ & honorem Dei,& ad salutem animarum omnium ciuium,districtualium,& habitantium in ciuitate,& districtu Mutinæ tale fecerũt,& condiderunt statutum suæ Excellentiæ gratia confirmandum huiusmodi sub tenore.

QVoniam nobis curæ est erga proximum non tantum in temporalibus,verum etiam in spiritualibus bonam adhibere diligentiam, ac eum charitate prosequi,ideo statuimus,& ordinamus,quod quibuscunq; debitoribus tam ciuibus,& districtualibus q̃ quomodolibet commorantibus in ciuitate, & districtu Mutinæ,liceat,& licitũ sit singulis quibusq; annis in perpetuum a Dominica Palmarum cuiuslibet anni vsq;, & per totam octauam Paschæ resurrectionis D.N.Iesu Christi licite,tuto,& libere ad eorum placitum,& voluntatem,venire,stare,morari,& habitare, ire, & redire,tempore prædicto durante,per ciuitatem,& ad ciuitatem Mutinæ,& eius districtum absq; aliqua alicuius Iudicis,vel officialis, & executoris molestia,impedimento,vel grauamine, reali vel personali,pro quocunque eorum debito ex ciuili causa proueniente etiam cameræ Ducali & non aliter,nec possint quoquo modo capi vel grauari realiter vel personaliter,& tam pro suspecto,quam si contra eos forent seruata seruãda. Quibus quidem debitoribus ut supra pro dicto tempore uirtute præsentis statuti sit,& esse intelligatur concessum liberum,amplum, & amplissimũ saluũ conductũ,& hoc ut isto breui tẽpore, nec aliqua detineãtur excusatione, possint, & valeãt saluti animæ uacare, ac ecclesiastica Sacramenta iuxta præcepta S.M.E.gratia Illustrissimi Domini Nostri Ducis, assumere.Declarãtes quod nullo modo huic statuto possit renũciari etiã per instrumentum iuratum,quod eo casu intelligatur per uim,& dolo extortum,& nihilominus,si contra præmissa aliquid factum,attentatũ, exe-

cutumue

cutùmue fuerit, ipso iure, & facto sit nullum, irritum, & inane, sub pœna librarum quinquaginta monetæ Mutineñ. ab eo causereñ. ad cuius instantiam debitores ipsi grauati fuerint vt supra, & applicanda pro dimidia Cameræ Ducali, & pro alia dimidia dicto grauato, & hoc statutum sit, & esse debeat truncum, præcisum, & præcise obseruari debeat.

De non subiiciendo aliquem tormentis, & de auctoritate Domini Prætoris in Criminalibus, RVB. XXIIII.

ITem circa Statutum in libro Criminalium, De non subiiciendo aliquẽ tormentis, & de indiciis Rubrica. XXI. prædicti Magnifici Domini Conseruatores, & Adiũcti ordinarunt, & mandarunt in fine dicti statuti registrari litteras Ducales circa indicia, & authoritatem Domini Prætoris, quæ obseruentur non obstante dicto statuto de voluntate. D.N.Ducis, firmo manente dicto statuto in aliis omnibus suis partibus non contrariis dictis litteris tenoris, de quo infra. uz.

HERCVLES DVX FER.

SPectati fideles nostri carissimi. Essendoci peruenuto a notitia che, per gli statuti di quella nostra fidelissima Communita di Modona nuouamente fatti, e di sorte ristretta, & angustata la facolta al nostro Podesta di detta città di procedere nelli criminali, che facilmente molti delitti possono rimanere impuniti, cosa che ad essa nostra cittade saria senza dubbio perniciosa. Et volendo noi sopra ciò di conueniente, & opportuno rimedio prouedere col mezzo della presente nostra lettera, la quale vogliamo che habbia forza di legge, & di statuto inuiolabile.

Statuimo & ordiniamo che'l predetto Podesta di detta nostra cittade, pigliate l'informationi ex officio suo, etiam auanti che sia formata l'inquisitione, possa procedere alla cattura, inquisitione, & tortura contra alli delinquenti con quelli indicii, & presontioni, che a lui parerà secondo la sua consciẽtia, & senza essere tenuto di dare copia de tali indicii, ouero presontioni all'incolpato, ne ad altri, se non come a lui parerà, senza altra dichiaratione, ouero pronuntia sopra tali indicii, & del medesimo modo & forma, che si contiene nelle nostre lettere Ducali registrate nelli statuti uecchi di detta nostra cittade, & secondo che e stato osseruato de gli altri nostri Podesta passati, alla forma delle quali lettere, & osseruanza di esse ci rimettiamo, non ostante prouisione, o altra cosa disponente in contrario. Et pero ui commãdiamo a fare registrare la presente nostra nel uolume delli statuti di detta nostra cittade a perpetua memoria, & che per l'auenire sia inuiolabilmente osseruato quanto si contiene in essa. Bene valete. Regii xxvi. Nouembris. M.D.XLVII. Alexander.

A tergo. Spectatis fidelibus nostris carissi. Dominis Conseruatoribus ciuitatis nostræ Mutinæ.

De emendatione incendii facienda per uillas, & de ordine superinde seruando. RVB. XXV.

ITem circa Statutum in libro tertio criminalium sub Rub. LVI. De emendatione incendii facienda per uillas in. §. & si contigerit, vbi loquitur

quitur quod damnum emendari debeat,& partiri per capita habitantiũ in villis circumuicinis ab annis.XVI.supra, addiderunt, & correxerunt vt infra. uz.
Quod Domini Conseruatores, & Domini Adiuncti, qui pro tempore erunt,ciuitatis Mutinæ,si requisiti fuerint, debeant eligere tres probos viros,& honestos ciues Mutin. non possidentes bona stabilia in villis in statuto nominatis tale damnum soluere debentibus de numero tamen prædictorum Dominorum Conseruatorum, siue Dominorum Adiuncto rum pro tempore existentium,non attinentium usque in quartum gradum inclusiue de iure canonico connumeran. illi cui incendium occurrerit. Et qui electi,seu eligendi eorum electionem minime recusare possint,immo ad acceptãdum cogi,& compelli debeant per iusdicentes Mutinæ,sub pena infrascripta ab ipsis Iudicibus auferenda, & Cameræ Ducali applicanda,& se informare habeant de causa damni prædicti, & de damno dato,& referre clare,& aperte ipsis Dominis Conseruatoribus pro tempore existentibus debeant,an damnum veniat emendandũ, vel non, per ipsas uillas,& si relatum fuerit per eos ipsum damnum emendan. fore secundum eorum conscientiam per uillas,de quibus in statuto,consyderata quantitate personarum,& quantitate damni,& aliis,quæ sibi ipsis vi debuntur consyderanda,medio tamen eorum iuramento suam referre habeant æstimationem dicti damni in scriptis ipsis Dominis Conseruatoribus. Quæ omnia fieri debeant per ipsos sic electos intra duos menses ad plus,a die acceptationis eorum electionis sic ut supra faciendæ, cum illo tamen moderamine, quod sibi sic electis uel eligendis videbitur eorum arbitrio,sub pœna librarũ quinquaginta monetæ Mutinæ, ab ipsis electis auferenda,& pro dimidia Fisco applicanda,& pro altera dimidia Communitati Mutinæ,si suam intra tempora prædicta non retulerint æstimationem,parte tamen in dicto termino instante,absq; ulla impensa, & salario dictorum electorum,& litigii soluendo,vel soluenda, si acciderit, per Magnificam Communitatem Mutinæ. Et illa æstimatio sic, ut præmittitur,facta,sit pro vera probatione damni,& pro uera ipsius damni quantitate,prout ipsi sic electi,vel maior pars eorum retulerint. Quorũ quidem relationi stetur, & stari debeat omnino,& ab huiusmodi relatione minime appellari,querelari,vel de nullitate dici,vel in integrũ restitutio peti etiam ex capite enormis læsionis,vel alias quomodolibet,nec officium Iudicis implorari possit,vel ualeat,sed præsens statutum sit truncum,& præcisum,& præcise obseruari debeat,nec non ad omnem instantiam damni passi cum effectu dicta relatio exequatur, & executioni mandetur per omnes,& quoscunque iusdicentes ciuitatis Mutinæ, quibuscunq; in contrarium facientibus non obstantibus,contra uillas in dicto statuto nominatas,exceptionibus omnibus,& aliis cauillationibus,& cautelis quibuscunque remotis, præter exceptionem solutionis, & satisfactionis damni prædicti, feriis quibuscunque non obstantibus, præterquam in honorem DEI. sub pœna prædicta ab ipsis Iudicibus auferend. si
in ali-

in aliquo præmissorum defecerint, pro dimidia Fisco, & pro altera dimidia Communitati Mutinæ applicanda. Item & addiderunt verbum hoc scilicet, absolutionis, in Dicto met statuto in. §. Et de his teneantur. D. prætor, ac Iudex Maleficiorum cognoscere diebus etiam feriatis, præterq̃; in honorem DEI, summarie, & expedire ipsam causam, seu causas absolutionis intra tempus, cætera vero in dicto statuto contenta firma maneant.

De Calculatoribus. RVB. XXVI.

ITem circa Statutũ De Calculatoribus Rub. XXI. in libro ciuilium addiderunt, & correxerunt ut infra videlicet.

Addentes dicto statuto statuimus, & ordinamus quod calculator ex forma statuti prædicti eligendus ad calculandum super peremptione instãtiæ, & termini probatorii, vel reprobatorii, vel aliorum quorumcunque tam in causa principali, & appellationis, quã in aliis quibuscunque causis, suum referre calculum intra tempora a statuto præfixa, simpliciter, & sine aliqua difficultate, uel conditione teneatur, & debeat, sed tantum decisiue, an instantia fuerit perempta nec ne, & an terminus probatorius uel reprobatorius sit lapsus nec ne, & vt supra in quacunq; causa, & instantiã ut supra dictum est, ne amplius super prædictis disputari possit, habito tamen prius per ipsum calculatorem colloquio cum D. Iusdicente, arbitro, vel arbitratore, coram quibus verteretur lis, aut causa: de quocunque dubio sibi occurrente, remotis deinceps uerbis illis in dictis calculis faciendis huiusmodi tenoris videlicet, quotiescunq;, si & quatenus, & omnibus aliis verbis calculum ipsum dubium reddentibus. Cui quidem relationi claræ, & apertæ ut supra, omnino & cum effectu stari debeat, remota omni appell. & null. dictione, & integrum restitutione etiam ex capite minoris ætatis. Cassaruntq; etiam poenam impositam in dicto statuto parti opponenti de lapsu, vel non lapsu instantiæ, seu termini probatorii, vel reprobatorii ut supra, quia faciliter per partes ignorari potest de cursu instantiæ, & termini probatorii, vel reprobatorii vt supra. Cætera autem prædictis minime contraria, seu repugnantia in dicto statuto contenta firma manere habeant.

De officio pensatorum Macinæ.
RVB. XXVII.

ITem circa Statutum in volumine victualium Rubrica XVII. De officio pensatorum bladorum in: § Quod teneantur notarii iurare in manibus. D. Iudicis Victualiũ, correxerunt illud statutum in illa parte hoc modo videlicet.

Quod hoc iuramentum per dictos. D. Notarios pensatores fieri debeat de cætero in manibus. D.D. Conseruatorum pro tempore existentium, pro ut omnes alii officiales, etiam Iusdicentes ex forma statutorum in manibus eorum Dominorum Conseruatorum iurare tenentur, cætera vero firma maneant ut in eo.

De Fornariis panem venalem facientibus.

RVB. XXVIII.

ITem circa Statutum De Fornariis facientibus panem venalem, Rub. LV. in dicto volumine in. §. Volumus. n. dictum panem fabricari debere iuxta dictum calmerium sub pœna sol. quinq; pro qualibet terria, seu manu dicti panis. Quam pœnam dictorum sol. quinq; reduxerunt ad solidum vnum pro qualibet terria panis. Cætera autem in eo statuto contenta transeant iuxta dicti statuti dispositionem.

De obedientia, & honorantia soluenda per laborantes de lignamine in arte lignaminis introire nolentes. RVB. XXIX.

ITem circa Statutum in dicto volumine sub Rub. XCIII. Quod quilibet possit laborare de lignamine, corrigendo ipsum statutū ne sit contrarium statutis artis fabrorum lignaminum.

Voluerunt, statuerunt, & ordinarunt, quod omnes laboratores de lignamine in ciuitate, vel districtu Mutinæ, qui non possunt, vel nolunt introire in dicta arte, cogi possint per massarios, vel homines dictæ artis, ad solutionem soldorum decem respectu habitantium in ciuitate, respectu autem districtualium ad solutionem soldorum, quinq; singulo quoq; anno tantum, & non ultra, ipsi arti pro obedientia, & honorantia in succursum expensarum dictæ artis in dies occurrentium. Cætera in dicto statuto contenta firma perdurent.

De operibus ad laboreria desuper præstandis super æstimo rurali ad pecunias diuiden.

RVB. XXX.

ITem prædicti Domini Conseruatores, & Adiuncti super æstimo rurali villarum desuper, tale fecerunt statutum vt infra, gratia suæ Excellentiæ confirmandum, sub infrascripta Rubrica uidelicet.

De æstimo rurali uillarum desuper RVB. CV. in libro officiorum.

AD succurren. ne aliquis defraudetur, quoniam compertum est quod ad factiones quottidie occurentes super dicto æstimo grauantur habentes ut puta libras decem, prout grauantur habentes libras centum de dicto æstimo rurali in villis desuper, & ut æqualitas in grauamine, & oneribus in dies occurrentibus seruetur, quoniam iustū est quod qui maius habet commodum, maius & incommodum habere debeat, & ut facilius in reficiendis aggeribus & aliis in dies occurrentibus onera supportentur & ut citius operæ inueniantur.

Statuerunt, & ordinarunt quod de cætero facta descriptione operū de quolibet laborerio faciendo in uillis desuper iuxta importantiam laborerii per dominū Iudicem aquarū desuper, quod omnem descriptionem referre habeat Dominis Conseruatoribus pro tempore existentibus de laborerio faciendo. Et si dicti Domini Conseruatores cognouerint, & determinauerint illa facienda esse laboreria, committere habeant Domino Syndico ratiocinatori pro tempore existenti, ut super æstimo uillarū prædictarum

dictarum faciat, & per eum fieri debeat partita pro importantia dicti laborerii, partiendo dictam importantiam laborerii prædicti faciendi ad pecunias, & per æs, & per libram, super æstimo rurali prædicto in rationem, & ad rationem centenarii, decinæ, & libræ dicti æstimi. Quam exigi & exequi cum effectu possit, & valeat dictus Dominus Iudex aquarum desuper ab omnibus æstimatis in dicto æstimo indifferéter, & eos cogere possit ad solutionem dictæ impositæ captis pignoribus, & pecuniam exactam erogare in tot operibus pagatoriis. Hoc tamen addito quod, si aliquis æstimatus voluerit francare portionem sibi tangentem, ad dictum laborerium admittatur, dummodo sit aptus ad laboran. arbitrio Domini Iudicis, qui tamen recusari non possit, nisi fuerit in puerili ætate, senili & infirmitate aliqua impeditus, & constitutus respectiue.

HER. DVX.

E R C V L E S Secundus Ferrariæ, Mutinæ, & Regii Dux Quartus, Carnutum primus, Marchio Esteñ. Rodigii, & Gisordii Comes, Carpi Priñ. Prouinciarum Carfignanæ, Frignani, & Romandiolæ, Comacliq;, & Montis Arguti Dñs. Miserunt ad Nos Sp. Conseruatores, & Adiuncti Ciuitatis nostræ Mutinæ, antescriptas Reformationes nuper per eos solemniter factas in pleno, & generali Consilio ad omnia statuta noua eiusdem nostræ Ciuitatis, humiliterq; Nobis supplicari fecerũt ut eas approbare, & confirmare velimus. Nos autem cognita eorum relatione, per quos dictas Reformationes diligenter, & accurate perpendi, atq; examinari iussimus, ad bonum, & utilitatem publicam eas pertinere, prudenterq; admodum institutas esse, libenti animo dictorũ Sp. Conseruatorum, & Adiunctorum uotis, ac petitionibus assensi sumus. Tenore igitur præsentium nostrarum patentium litterarum, & Decreti serie, ex certa scientia, & animo deliberato, ac de nostra potestatis plenitudine, omniq; alio meliori modo, via, iure, & forma, quibus magis, melius, & efficacius possumus, eas ipsas Reformationes, & in eis contẽtá omnia, & singula, prout iacent de verbo ad verbum, approbamus, confirmamus validamus, & perpetuis temporibus rata, firma, & stabilia esse uolumus, & iubemus, mandamusq; inuiolabiliter prorsus obseruari. Quibuscunq; contrariis non attentis, sub indignationis nostræ pœna, & alia quãuis nostro arbitrio imponenda. In quorũ fidem, & robur præsentes nostras litteras, & decretum fieri, registrari, nostriq; maioris Sigilli appensione communiri iussimus. Datum Ferrariæ in nostra Ducali Cancellaria die X. Februarii. M. D. L.

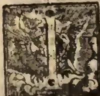
Alexander Guarinus.

In

In Millesimo a natiuitate Domini nostri Iesu Christi quingentesimo quinquagesimo, Indictione, octaua die uigesimonono mensis Martii in tertiis.

PVblicatæ fuerunt suprascriptæ Reformationes breuiter sub tenore earum Rubricarum de vna in vna sono tubarum præmisso per Nicolaum de longis, & Franciscum de Serna publicos præcones Mutin. coram Magnifico Co. & Clarissimo Iuris vtriusq; Consulto Domino Bartholomeo Mirolio de Monte Cestino Marchionatus Montis Ferrati dignissimo Prætore Mutin pro Illustrissimo Domino nostro existente, & sedente in Sala Palatii Communis Mutinæ ad Tribunal Iuris ad instantiam Mag. Iu. Con. D. Io. Baptistæ Tassoni hon. Prioris Mag. D. D. Conseruatorum Ciuitatis Mutinæ, nec non & Spect. Il. Doc. D. Philippi Vignolæ Causidici Mutin. & Syndici ad causas Mag. Communitatis Mutinæ, Ibi præsentium, & sic instantium, & fieri petentium inchoanda obseruantia eorum post octauam Resurrectionis Domini nostri, præter statutum De debitoribus non grauandis in festis Pascalibus Rub. XXIII. quod obseruari statim debeat, me Andrea Manzolo Cancellario Mag. Communitatis legente, & publicante in forma. Præsentibus testibus Mag. Iu. Con. Domino Ferranto Castaldo, Ser Orpheo Sedazario, Ser Marco Caula, & Ser Io. Martino de Vecchis notariis Mutin.

LITTERAE GRATIAE
CAPITVLA, STATVTA, ORDINATIONES AD BENEFICIVM MAGNIFICAE COMMVNITATIS MVTINAE.

IN CHRISTI nomine amen, Anno à natiuitate eiusdem M. D. L. V. Indictione. XIII. die vero secundo mensis Septembris.

Coram Magnifico Comite, & Equite, ac I. V. Doct. D. Ioanne Maria Crispo digniss. Ciuitatis Mutinæ, eiusq; Districtus Ducali Prætore existente, & pro Tribunali sedente Mutinæ, in Camera Audientiæ Magnificorum Dominorum Conseruatorum, ibi in sua solita Sede, & loco in consilio, quem locum ad infrascripta elegit, & ita fore, & esse pronunciauit omni meliori modo, &c.

Mag. Co. & Eq. ac. I. V. Doct. Mutin. D. Io. Casteluitreus generalis Syndicus Mag. Communitatis Mutinæ de commisione Magnificorum Dominorum Conseruatorum dictæ Ciuitatis uz.

Mag. D. Iul. Cæsaris Castaldi, Mag. D. Lodo. Casteluitrei I. V. Doctorum Mag. Eq. D. Gasparis Ferrarii. D. Barth. Fontanæ D. Barth. Masetti D. Francisci Bellincini q. D. Catelani. D. Iac. q. D. Alberti Valentini. D. Fontanæ de Fontanis. D. Annibalis Caualarini. D Bartho. Grilinzoni. D.

Petri-

Petripauli Superchii.D Antonii Liuizani: ibidem præsentiū, & ita mandantium, institit per præfatum Dominum Prætorem committi publicari, ad eorundem Dominorum Conseruatorum præsentiam, nec non multorum Doctorum, Procuratorum, & Notariorum, ac aliorum Ciuium dictæ Ciuitatis, quasdā Litteras Illustrissimi, & Excelentiss.D.N. DVCIS circa causas ciuiles, & criminales per Magnificos D. Prætorem, & Dominum Iudicem Appellationum cognoscendas de cætero, & terminandas, ac quædam alia Capitula, & Concessiones, Statuta, & Prouisiones, pro vtilitate totius Ciuitatis Mutinæ, tenoris infrascripti.

¶ Qui Mag. D. Prætor existens, & sedens ubi supra, commisit per Sp. D. Franciscum Calorium Cancellarium dictæ Mag. Communitatis ibidem & in eius, & prædictorum omnium præsentia, sono Tubæ præmisso, dictas Litteras, Statuta, Prouisiones, & capitula publicari in forma consueta. Et ita in executione prædictæ commissionis dictus D, Franciscus Calorius, sono Tubæ præmisso per Franciscum de Longis publicum Tubicinem, dictas Litteras, Capitula, concessiones, & Statuta legit, & publicauit, alta, & intelligibili uoce, præsentibus ibidem supradictis Doctoribus Procuratoribus, Notariis, & alijs Ciuibus.

Et inter cæteros præsente Mag. I.V. Doct. D. Philippo Vignola, quem præfati Mag. D.D. Conseruatores rogarūt, vt, pro communi vtilitate supra dictas Litteras, Gratias, Capitula, Statuta, & Concessiones imprimi facere velit. qui D. Philippus, vt bonū decet ciuem, obtulit se paratissimū quamprimum obtemperare voluntati D.D. Conseruatorum, &c.

¶ Præsentibus quoque testibus rogatis &c. uz, Ser Paulo, q. Eximij art. & medic. Doct. D. Io. Baptistæ de Fortetijs, & Ser Leonello q. D. Geminiani de Zauarisiis, & Francisco q. Io. de Sernis Tubicine.

¶ Ego Thadeus q. Egregii viri D. Hieronymi Zandorii Ciuis Mut. publicus Apostolica, Imperiali, & Communis Mutinæ autoritatibus Notarius, & dictæ Mag. Communitatis alter Cācellarius prædictis, dū sic vt supra agerentur, & fierent, interfui, & ea rogatus scribere scripsi, publicaui, & authenticaui, signo, & nomine meis consuetis.

HERCVLES DVX FERRARIAE. &c.

Esser Ferrāte: voi vederete quello, che si contiene nella suppli catione, che introclusa vi mandiamo, delli nostri Conseruatori di Modona. Volemo, che si osserui, & essequisca quanto noi concedemo loro in virtu del nostro Rescritto ad essa annotato, & state sano.

Ferrariæ. xxix. Augusti. M. D. LIII.

A tergo. Gubernatori nostro Mutinæ. &c.

Illustrissimo, & Eccellentissimo S. Duca Singularissimo;

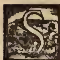
A Vostra Eccel. supplicano gli suoi fidelissimi seruitori Conseruatori della sua Città di Modona, che quella si degni concedere alli detti Conseruatori quali per tempo saranno, di potere pronuntiare, & declarare Fe

rie Repentine, quandocunque accaderà in proposito, in quocunque foro da esser osseruate, per beneficio, & commodo della Citta, & sanità de corpi, & secondo gli constara a loro esser espediente, per esser cosa stata omissa dalli Statuti nuoui della Citta sua, per inauertenza forse, per conoscer loro a proposito, & disposto, si come s'osserua a Ferrara per il Giudice de xii Sauii, & questo di gratia singolare, hauendo il tutto per sufficientemente espresso cosio altrimente, non ostante cosa alcuna altracontraria, & hoc de gratia, si come, e detto.

Et ita concedit Illustrissimus D. DVX vt petitur.

Alex. Guarinus. xxix. Aug. M. D. LIII.

Hercules Dux Ferrariæ. &c.

SPectabiles fideles nostri dilectissimi. Hauemo hauuto per mano di messer Gioan Battista Tassone, & di messer Simondo Morano vostri ambasciatori li Capitoli, che ci hauete mandati, insieme con la lettera uostra credētiale nelle persone loro. Et in risposta non ci occorre altro da dire, se non che li hauemo veduti, & uditi volentieri, & appresso fatti espedire del modo, che vederete per li nostri Rescritti ad essi Capitoli annotati, che qui inclusi vi rimettemo, & li quali volemo che per ciascuno di quelli, a chi pertiene, sieno osseruati, & essequiti secondo la continenza loro. Però quando vi piacerà, & verrà commodo, li potrete eshibire, state sani.

Ferrariæ. xxix. Octobris. M. D. LIIII.

A tego Spectabilibus fidelibus nostris dilectissimis Dominis Conseruatoribus Ciuitatis nostræ Mutinæ.

Capitoli delle dimande, che fa a sua Eccelentia la Communità della sua Citta di Modona, per mezzo de suoi Ambasciadori tralasciati il primo, & il secondo Capitolo.

¶ Terzo che sua Eccell. ordini, che i predetti Gouernatori, che saranno pro tempore, ne suoi Consultori, non possano pigliare Sportule, alli suoi Cittadini, ne distrittuali di Modona, nelle cause ciuili, ne criminali, se non specialmente delegate da sua Eccell. si come piu uolte e stato ordinato per S. Ec. & secondo che dispongono i Statuti della Citta predetta

¶ Illustrissimus Dominus noster Dux mandat seruari Statuta, & Ordinationes alias æditas, & confirmatas per eius Eccellentiam.

Baptista Sarrachus. 29. Octobris. 1554.

¶ Quarto che S. Ecc. ordini, & disponga, che i notai, & Canceglieri del predetto Signor Gouernatore circa i loro pagamenti, & mercedi di scritture da Cittadini di Modona, & da distrittuali non possano esigere se non quel tanto, che dispone la Tassa delli Notai di Modona, & quella inuiolabilmente habbiano da osseruare, si come altre volte e stato ordinato per suoi Eccellentissimi Antecessori.

¶ Quinto, che sua Eccell. non permetta, che i predetti Gouernatori riscotino

scotano per le prigioni del Castello piu di quello, che altre volte e stato tassato per li suoi Eccellentissimi Antecessori. Et similmēte che non possano ri cotere ne prigione, ne qual si voglia altra spesa da coloro, che sarāno trouati innocenti. Et che nelli criminali non vi sia altro Cauagliero, che quel del podestà.

Illustrissimus Dominus noster Dux mandat, quod in Ciuitate Mutinæ non sit alius Eques, nisi Eques D. Potestatis Mutin. prout hactenus obseruatum fuit. Et circa reliqua contenta in hoc quinto, & antecedenti Capitulo, Excellentia eius prouidebit in eius aduentu ad ipsam Ciuitatem Mutinæ.

Baptista Sarrachus. 29. Octobris. 1554.

DIchiarando, che non s'intende giamai per le sopradette dimande di voler prohibire, che i predetti Signori Gouernatori non si possano intromettere in tutte le cause per componerle, & accordarle, anzi desideriamo, che sue Signorie vogliano pigliarsi cura di far questo a commune beneficio di tutta la Città.

Francesco Camorano Cancell. di Commissione. &c.

Hercules Dux Ferrariæ. &c.

COnte Clemente. Qui alligati vi rimettiamo cinque Statuti, li quali ci ha fatto eshibire quella nostra Communità di Modona, supplicandoci per la confirmatione loro. Et perche, parendoci che sieno sopra cose giuste & ragioneuoli, noi gli hauemo approbati, & confirmati, come vederete, vi dicemo con la presente che prouediate, che si osserui, & esseguisca quanto si contiene nel rescritto nostro annotato alli detti Statuti, li quali restituirete alli agenti della predetta nostra Communitade. & state sano. Fareteli publicare ad ogni sua requisitione, accioche passino a notitia vniuersale.

Ferrariæ. 2 Augusti. 1555.

Sarrachus.

A Tergo. Gubernatori nostro Mutinæ.

De Nunciatione noui operis, Rubrica.

STatuimus, & ordinamus, quod si is, cui nunciatum fuerit nouum opus comparuerit, & institerit nunciationem, & seu præceptum nunciationis reuocari. Et Nunciante præsente, vel citato obtulerit fideiussionem de demoliendo, & secundum iuris formā, & dispositionem, & Nuncians non contradixerit, siue etiam contradixerit, & Nunciatio ipsa fuerit euidenter, & notorie iniusta, (In quo Iudicis conscientiam oneramus) tunc præstita dicta fideiussione, nunciatio, & seu præceptum Nunciationis reuocetur, & possit nunciatus procedere in opere; saluis tamen iuribus partium, & prout de iure communi huiusmodi in casu disponitur. Et præmissis

missis falsis, si Nuntians experiri voluerit de iuribus suis, tunc porrecto per eum legitime libello, & seu qualiquali petitione sua, omnes dilationes, & tempora quæ seruantur, & seruari debet in causis ordinariis, iuxta tradita in Statuto, De in ius vocatis, & venientibus, dimidiatæ, & dimidiata esse intelligatur ipso iure ex dispositione præsentis Statuti, & dicta causa cognoscatur, & decidatur intra dictã tempora sic vt supra dimidiata, alioquin Instantia pereat.

¶ Si vero Nuntians contradixerit, dicens, hodie constat, hodie agatur, vel alia similia, siue æquipollentia verba, & nuntiatio tanquam notorie in iusta, & calumniosa non fuerit reuocata ut supra, tunc nuntiatio firma maneat, & supersederi debeat in opere, donec cognitum, & decisum fuerit de iuribus partium. Teneatur tamen ipse nuntians suam producere petitionem intra quinque dies continuos, parte altera præsente, vel legitime citata, si nuntiatio facta fuerit in Ciuitate, vel Burgis Mutinæ. Si vero facta fuerit extra dictam Ciuitatem, & Burgos, teneatur nuntians porrigere dictam petitionem intra septem dies continuos, alioquin nuntiatio euanescat, & pro non facta habeatur, & possit nuntiatus procedere in opere, ac si nuntiatio ei facta non fuisset. Et nihilominus si iterum, vel pluries eidem nouum opus nuntiaretur, tunc eis nuntiationibus non obstantibus, possit in opere procedere, dummodo satisdet de demoliendo, & prout ius commune circa formam huiusmodi satisdationis disponit.

¶ Et vbi Nuntians intra terminos prædictos respectiue suam produxerit petitionem, Statutus esse intelligatur nunciato terminus duorum dierũ continuorum ad respondendum dictæ petitioni, quo termino duorum dierum elapso, reseruatis omnibus exceptionibus tã dilatoriis, ac peremptoriis, quam mixtis, ac cuiuscunque qualitatis in fine litis, immediate virtute præsentis Statuti intelligatur statutus esse partibus terminus septẽ dierum continuorum ad probandum, & probatum habendum, per omnem modum, & genus probationum. Et si in termino probatorio nullæ per testes factæ fuerint probationes, eo casu nullus assignetur, nec assignatus esse intelligatur terminus ad reprobãdum; immo ipso iure conclusum sit in causa virtute præsentis Statuti. Si vero in termino probatorio per aliquam partium examinati fuerint aliqui testes, tunc finito dicto termino probatorio, statutus sit terminus quinque dierum continuorum proxime sequentium ad reprobandum, & reprobatum habendum per omnẽ modũ, & genus reqroqationum. Et finito termino reprobatorio, teneatur nuntians præsentare processum Iudici causæ, ad finem ferendæ sententiæ, intra terminum sex dierum continuorum proxime sequentiũ, alioquin instantia ipsi nuntianti pereat. Et dictam præsentationem possit etiã facere ipse nuntiatus quandocunque intra dictum terminum sex dierum.

¶ Et ipsa præsentatione facta, teneatur Iudex causæ suam ferre sententiam claram, & apertam, & non in confuso, nec per relationem ad acta, intra terminum septem dierum continuorum alioquin instantia pereat.

Nisi

Nisi Consilium Sapientis ab aliqua partium petitum fuerit, quo casu id fiat, quod in Statutis nostris est ordinatum. Eo addito, quod dictum consilium peti non possit, nisi intra duos primos dies dictorum septem dierum datorum ad sententiam ferendam. Et in omnibus casibus præsentis Statuti teneatur Consultor pũtare consilium suum intra quinque dies continuos, alioquin causa reuertatur ad ipsum Iudicem, qui ipsam terminet, perinde ac si dictum consilium petitum non fuisset.

¶ Et si in casibus præsentis Statuti aliquis etiam tertius ratione sui interesse appellare, seu de nullitate dicere voluerit, teneatur appellare, seu de nullitate dicere intra duos dies continuos a die scientiæ latæ sententiæ & deinde libellum appellatorium, & seu appellationem loco libelli producere intra dies quinque continuos. Et dicta appellationis, seu nullitatis causa eãdem habeat instantiam, & in ea omnia seruentur, quæ seruantur in prima instantia, & prout supra in præsenti Statuto in .§. Et vbi nuntians intra terminum, &c. est ordinatum, & dispositum, singula singulis congrue, & respectiue referendo. Et in euentum, quo nuntiatus reportaret sententiam in suum fauorem in prima instantia, tunc præstita fideiussione de demoliendo vt supra, possit in opere procedere, non obstante appellatione ex aduerso interposita, seu interponenda.

¶ Et in omnibus casibus in præsenti Statuto comprænhensis, & similiter in Interdicto, Quod Vi, aut Clam, & in aliis quibusque Interdictis, teneatur Iudex cuiuscunque instantiæ procedere summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura Iudicii. Seruatis nihilominus dilationibus, & temporibus, ac aliis, de quibus in præsenti Statuto; Et non obstãtibus aliquibus Feriis, etiam repentinis, præterquam inductis in honorẽ Dei. Singula semper singulis congrue, & respectiue referendo, & vt res patitur.

De temporibus Appellationum, Rubrica.

STatuimus, & ordinamus, quod in omnibus casibus, in quibus siue de iure communi, siue ex Statutorum dispositione, siue ex forma delegationis, & commissionis, siue rescripti, procedi potest summarie, & sine Iudicii figura, tunc si contigerit per aliquam partium appellari, quo ad dilationes, & tempora, ac instantiam dictarum appellationum, seruentur & seruari debeant quæcunque tradita sunt in Statuto sub titulo, de temporibus appellationum, in ea parte, in qua loquitur, & disponit De temporibus, ac instantia appellationum ab interlocutoriis meris, siue habentibus vim definitiuæ, quæ omnia hic pro expressis habeantur fictione præsentis Statuti. Nisi aliter per aliud Statutũ in appellationibus specialiter esset prouisum, quia tunc volumus speciale Statutum in casu suo obseruari. Et disposita in præsenti Statuto locum habeant, non obstante Statuto sub Rubrica De in ius vocatis, & venientibus, in .§. Declaramus etiã quod si contigerit aliquam cãm &c. cui etiã quo ad primã instantiã in hac parte derogamus. Disponentes quod tradita in Statuto sub titulo, De instantia Causarũ, in quibus non porrigitur libellus, &c. locũ habeant etiã

in causis delegatis cum clausula, sine figura iudicii, cæteris tamen traditis in dicto .§. Declaramus etiam, &c. firmis manentibus.

Prouisio super clausula obligationis bonorum, & pacto Precarii, & Constituti possessorii, & pacto Exequtiuo non extensis.
Rubrica.

PRouisum est, & ordinatum, quod in quibuscunque instrumentis tam factis, quam faciendis, in quibus fuerit Clausula obligationis bonorũ non extensa, sed abbreuiata, seu cæterata, ac pactum Precarii, seu Constituti possessorii, vel pactum Exequtiuum non extensum, sed Cæteratum, semper dicta clausula, & pacta non extensa pro extensis habeantur fictione præsentis Statuti, prout & quemadmodum huiusmodi clausula, & pacta extensa, ac expressa sunt in proxime sequenti prouisione, & Statuto, mutatis nominibus, & aliis mutandis, singula singulis congrue, & respectiue referendo. Forma autem dictæ prouisionis, & Statuti talis est. uz.

¶ Pro quibus omnibus, & singulis in præsenti instrumento contentis, & quolibet eorum obseruandis, firmis, & ratis habendis, & tenendis, & pro dicta pœna sic ut supra soluenda, dictus Titius obligauit, & hypothecauit dicto Seio creditori vt supra recipienti, & stipulanti se ipsum, & hæredes, & successores suos, & omnia, & singula bona sua præsentia, & futura, iura, nomina, & actiones. &c.

¶ Et quæ bona omnia ipse Titius se Precario iure, uice, & nomine dicti Seii possidere constituit, ita quod eueniente termino solutionis, si solutio ipsa ad terminos respectiue prædictos, ut præfertur, facta non fuerit, tunc, & eo casu, & ex nunc prout ex tunc, & e contra, liceat, & licitum sit dicto Seio, & possit sua propria authoritate, absque Iudicis vel officialis licentia, authoritate, vel mandato, aut curiæ proclamatione, reuocato, vel non reuocato dicto Precario, ipsorum bonorum, & quorum ex eis elegerit, & voluerit tenutam ingredi, & corporalem appræhendere possessionem, & ipsa bona accipere, tenere, occupare, vendere, alienare, alteri obligare, & apud se, si voluerit, iusto precio tunc æstimanda retinere, & tam pro vera sorte, quam expensis, damnis, & interesse inde per eundẽ patiendis, & se in eiusdem bonis pro prædictis omnibus, & singulis indemnem, & penitus sine damno conseruare, nulla iuris, & Statutorum solemnitate seruata. Fructus vero, & introitus, quos interim ipse Seius ex ipsis bonis percipiet, sibi non computentur in sorte, nec in aliquo pagamento, pacto sic de prædictis omnibus, & singulis inter eosdem contrahentes solemniter apposito, & stipulato, &c.

Declaratio, & suppletio ad Statutum sub titulo de
Reuocatione Precarii. &c.

INsuper quia Statutum sub Rubrica, De reuocatione Precarii &c. tantum loquitur, & disponit, quando in instrumento alicuius obligationis contineatur simplex pactum Precarii, propterea addentes dicto Statuto, & ipsum declarantes, & supplentes, Statuimus, quod disposita in

dicto Statuto loco habeant,& procedant,quandocunque in Instrumento obligationis alicuius contineatur pactũ precarii, vel constituti possessorii,cum bonorum obligatione , & facultate ingrediendi possessionem bonorum debitoris, & vendendi,vel penes se retinendi pro iusto precio. Et disposita in dicto Statuto locum sibi vendicent, non solum quando in Instrumento contineretur simplex pactum Precarii , vel simplex pactum Constituti , sed etiam quando simul contineretur utrumque pactum , & Precarii,& Constituti. Et vbi in Instrumento contineretur simplex pactũ Constituti,vel pactum Precarii & Constituti simul , tunc in vtroque dictorum casuum (etiam absque alia Precarii reuocatione) posit creditor ingredi tenutam,& corporalem bonorum debitoris possessionem , & ad alia procedere,de quibus in dicto Statuto , seruatis dispositis in ipso Statuto, singula singulis congrue,& respectiue referendo,& adaptando,pro ut melius fieri potest.

De distractione rei immobilis obligatæ. Rubrica.

SI quis fuerit in mora soluendi creditori suo , & creditor corporaliter (& non per Constitutum,aut Precarium) posideat rem immobilem sibi a debitore pro credito suo siue in specie,siue in genere obligatam , & hypothecatam. Et pro satisfactione crediti sui velit distrahere dictã rem sibi obligatam,posit hoc facere interpellato debitore , & seruata forma, de qua in Statuto sub Rubrica, De Licitatione, & venditione pignorum, in ea parte,in qua Statutũ prædictũ loquitur de creditore hẽte penes se aliquod pignus rei mobilis datæ a debitore. Eo addito, quod prius fiant æstimatio,& licitationes dictæ rei distrahendæ secundum formam traditam in Statuto sub Tit. de primo,& secundo Decreto contra non contumacem. Et si non fuerit inuentus emptor dictæ rei immobilis, siue etiam mobilis pignori datæ creditori per debitorem,tũc teneatur Iudex ad creditoris instãtiam ipsi creditori dictã rem siue immobilem, siue mobilem in solutum adiudicare,sm̃ æstimationem factam, & sm̃ formam traditam in dicto Statuto sub titulo, De primo , & secundo Decreto contra non contumacem,quatenus adaptari potest,& prout res patitur. Et post lapsũ tẽpus interpellationis faciẽdæ per creditorẽ,de qua in supradicto Statuto sub titulo, De Licitatione,&c. creditor vlterius debitorem expectare non teneatur,& ad distractionem,&ad venditionem,& ad alia,de quibus supra procedi posit,aliquibus in contrariũ facientibus non obstantibus. Volumus tamen quod per disposita in præsenti Statuto nullo modo derogetur aliquibus contentis in Statuto sub Rubrica, De iuribus, & actionibus non cedendis.

Illustrisimus,& Excellentisimus D. N. DVX ex certa scientia , & de plenitudine suæ potestatis approbat & confirmat suprascripta quinque Statuta in præsentibus Foliis descripta, uz.

Primum sub Rubrica, De operis noui nuntiatione.

Secundum sub Rubrica, de temporibus appellationum.

Tertium sub Rubrica, Prouisio super clausula obligationis bonorum

& pacto Precarii, & Constituti possessorii, & pacto Executiuo non extensis.

Quartum sub Rubrica, Declaratio, & Suppletio ad Statutum sub Titulo, de Reuocatione Precarii.

Quintum sub Rubrica, De Distractione rei immobilis obligatæ.

Et mandat ipsa Statuta, & quodlibet eorum inuiolabiliter obseruari in omnibus, & per omnia, prout in eis disponitur, & scriptũ est.

Baptista Sarrachus. II. Augusti. M.D. LV.

M.D.LV. Indictione XIII. Die XIII. Augusti, in Tertiis.

¶ Mag I. V. Doct. D. Io. Maria Crispus de Monte Ferraro Prætor Ciuitatis Mutinæ pro Illustrissimo, & Excellen. D.D.N. Duce Ferrariæ &c. existens, ac pro Tribunali sedens Mutinæ in Palatio Iuridico Communis Mutinæ, ad solitum Iuris Tribunal, instante Sp. I. perito D. Antonio Pignano Syndico, & Procuratore Mag. Communitatis Mutinæ, mandauit per Nicolaum de Longis publicum Præconem prædictæ Communitatis, sono Tubæ præmisso, & alta voce publicari supradicta Statuta. Qui Nicolaus Præco in executione prædictæ commissionis prædicta Statuta sono Tubæ præmisso, me Cancellario infrascripto dictante, publicauit alta voce.

Præsentibus ibidem. D. Francisco Pelliciatio, & D. Guilielmo Villano Notariis Mutinæ testibus, &c.

Ego Franciscus Calorius ciuis, & Notarius Mutinæ, ac Cancellarius prædictæ Magnificæ Communitatis rogatus fui &c.

Hercules Dux Ferrariæ. &c.

Spectabiles fideles nostri dilectissimi. E stato qui a Noi messer Pietro Foschiero vostro Ambasciatore, & in nome vostro ci ha ricercato d'alcune cose. lo hauemo veduto, udito, & espedito volentieri. Et in risposta della petitione per lui fattaci, Quanto alla prima parte, che e, che siano conosciute, & decise le cause per quel nostro Podesta, & non per lo Gouernatore, secondo che dite che dispongono li statuti. Vi diciamo, che da esso proprio Gouernatore, intenderete la determinatione, che ci hauemo fatto sopra, perche a lui ne hauemo scritto copiosamente. Quanto alla seconda, che e, che'l Massaro habbia da giudicare col consulto del Giudice delle Appellationi, si come ci hauuete fatto dire che sempre si e osseruato, per lettere delli fattori nostri generali intenderete quanto circa cio si e ordinato. Quanto alla terza che a Carpi, Rubiera, & Sassuolo siano fatte Gride sotto grauissime pene, che niuno ardisca di rompere, ne di guastare le chiuse di Secchia, hauemo scritto alli Vfficiali delli detti luochi, che le facciano fare in opportuna forma, & le lettere sopra cio con lui porta il predetto vostro Ambasciatore. Quãto alla quarta che e, che scriuiamo quello che hauemo determinato sopra la essecutione della sitia della decisione dell'acqua di Secchia, tra voi, & Reggiani, hauemo scritto alla nostra cõmunita di Reggio, che ci referisca qũto

le parte

le pare d'hauere da referirci intorno ad essa essecutione, accio che possia mo determinarci sopra. Et cosi hauuta che hauetemo tal'relatione, ve lo faremo intendere. Alla quinta che parla del Signor Donno Alfonso, non accade dire altro. Ma alla sesta, che dimanda, che si come gli altri vostri Vfficiali hanno portato sempre le armi, & cosi li deputati, & designatori delle Cornelle, essendo de primi Cittadini della Città, le possano portare, Vi diciamo, che ci contentiamo, che le portino, & cosi ne diamo lor licenza che le portino, caso pero, che non sieno, come confidiamo, persone scandalose. Alla settima, & vltima, che parla della ispeditione della supplica delli Canobii, non occorre dir altro. state sani.

Ferrariæ vii. Augusti. M.D.L V.

Alexander.

A tergo. Spectabilibus Fidelibus nostris Dilectissimis Dominis Conseruatoribus Ciuitatis nostræ Mutinæ.

IN Christi nomine amen. Anno a Natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto, Indictione tertiadecima die vero trigesimo primo vltimo mensis Augusti.

¶ Coram Mag. Com. ac Iu. V. Do: D. Io. Maria Crispo dignis. Ciuitatis eiusq; distr. Mutinæ Ducali Prætore, Existente, & pro tribunali sedente Mutinæ, & in Palatio Iuris Com. Mutinæ, & in Camera audien. Mag. D. D. Conser. dictæ Ciuitat. Qué locũ ad infrascri. tm̃ specia. sibi elegit, &c.

COmparuit Mag. D. Io. Casteluetrius Co. & Eq. ac Iu. V. Doc. Mut. Generalis Syndicus Mag. Com. Mut. & debita cum reuerētia noie Mag. Com. Mutin. exhibuit ipsi D. Potestati quasdam litteras Ducales Mag. D. Gubernatori Mutinæ directiuas ad causas Ciuiles & Criminales facientes, per eius E. Mag. D. Prætori, & D. Iud. appellati. remissas, vt de cætero per eos cognoscãtur, & prout in ipsis litteris tenoris infrascripti, instãs committi fieri transũptũ Authenticum per publicos Notarios Mutin. ad perpetuam rei memoriã, & pro interesse Mag. Communi. Mutinæ, & totius Ciuitatis, ac Districtus eiusdem.

¶ Qui D. Prætor visis ipsis litteris, lectis, & intellectis, authenticis cum Sigillo. S. E. & manu D. Iacobi Azzaioli eius Cancellarii, commisit per me Thadæum Notarium infrascriptũ fieri Transumptum Authenticũ cũ ipso Originali collationatum, & authenticari, vna cũ infrascriptis egregiis Notariis Mutin. D. Io. Laurentio Villano. D. Nicolao Dragheto D. Bartholomæo Paganello. D. Petroioan. Seraphino de Ballotis D. Bartholomæo Pazano. D. Hieronymo de vecchis, & D. Marsilio de Sigitiis, Quibus pariter præsentibus, & audientibus præfatus. D. Prætor commisit, vt vna cum me Notar. infrascripto ipsum Transumptum auscultent, & si cum Originali ipso concordare inuenerint, vna mecũ ipsi se subscribant in authentica forma. Et sic facta Copia per me Thadæum dictarum litterarum, & cum supradictis, & infrascriptis septem Notariis diligenter collationata, ad præsentiam præfati D. Potestatis, ac testium infra

ſcriptorum,& concordante cum ipſo Originali,dicto Tranſumpto ſe ſub ſcripſerunt,& authenticarunt. Cui quidem Tranſumpto ſic collationato,& concordãti cum ipſo Originali ut ſupra, præfatus D. Prætor ut ſupra exiſtens ſuam, & qua fungitur, authoritatem interpoſuit,& Decretum, ac omni meliori modo, quo potuit,& poteſt, pronunciauit, & declarauit ad inſtantiam præfati D.Syndici dicto nomine,fidem dicto Trãſumpto fuiſſe,& eſſe adhibendam,prout,& ſicut ſuo vero, & authentico Originali dicta fides præſtanda venit,in iudicio, & extra, omni meliori modo. &c.

Tenor autem dictarum litterarum Tranſumptarum eſt. uz.

Hercules Dux Ferrariæ.&c.

CONte Clemente.Quella noſtra dilettiſs. Communita di Modona ci ha fatto ricercare piu uolte,che voleſsimo prouedere, che le cauſe Ciuili,& Criminali foſſero conoſciute per li Giudici ordinarii di quella Citta. Onde per torre via ancho le diſpute, che ogni qual di ſi fanno intorno a cio,Vi diciamo,& ordiniamo, che quanto ſia per le Cauſe Ciuili,da mo inãnti voi non v'intromettiate in modo alcuno nelle Cauſe, ch'hanno da eſſere conoſciute per quello Podeſta. Eccetto che nelle Cauſe de pupilli,vedoue,poueri,perſone miſerabili, de doti,& d'alimenti,le quali vogliãmo,che poſſano eſſere conoſciute,& terminate p voi, & ãcho vogliamo, che poſsiate intromettervi in accordare,& fare che ſenza pceſſo ſieno eſpedite,& terminate tutte quelle differẽze,che hauerãno ricorſo a uoi. Et ſimilmente ogn'altra Cauſa de Potenti con perſone deboli,& qualunque occorreſſe per publico bene, & quieto viuere di quella noſtra Cittade, che foſſe conoſciuta, & deciſa per voi.Intendendo però ſempre,che dette Cauſe quando foſſero comminciate dinanzi ad uno tribunale,ſi debbano ancho iui finire,come comporta la giuſtitia.Quãto ſia p le cauſe Criminali, vogliamo che il detto noſtro Podeſta ne ſia cognitore,& determinatore,con l'interuenimento del Giudice del Maleficio,ſecondo gli Statuti,& ordini d'eſſa noſtra Cittade. Non intendendo pero di prohibire, che voi non poſsiate procedere,multare, & punire qualunque perſona, che foſſe diſobediente a noſtri ordini,e Gride, ſi come hãno fatto i uoſtri preceſſori,con queſto pero, che doue ui biſognaſſe conſultore,detti Podeſta e Giudice s'intendano eſſer voſtri Conſultori Ordinarii,non intendẽdo pero di pregiudicare in conto alcuno al uoſtro Conſultore nelle Cauſe Ciuili. Di piu vogliamo,che poſsiate interuenire,& eſſer preſente alli eſſamini, che ſi faranno in dette Cauſe Criminali quando ui pareſſe,che o per importanza della coſa, o per qual'altra ſi uoglia cauſa gli foſſe biſogno dell'authorita uoſtra. Et tutto queſto intendiamo ancho per li Soldati, quali in eſſa noſtra Citta dimoreranno, quando ſaranno incolpati di furti, uiolenze,& ſimili altri obbrobrioſi delitti. E ben uero,che per ferite,homicidii, & riſſe, vogliamo,che uoi ſiate Giudice de Soldati con gli ſopranominati Conſultori, ſe ui biſogneranno,

non

non intendendo pero, che in alcuno caso habbino da esser presi senza vo stra saputa Et q̃sto, che hora scriuemo a voi, vogliamo, che s'intenda esser detto, & ordinato per voi, & vostri Successori per l'auenire, che di tempo in tempo saranno Gouernatori di quella nostra Città, & cosi sia intieramente osseruato, & tanto essequite. State sano.

Ferrariæ VII. Augusti. M. D. LV.

Alexander.

A tergo Gubernatori nostro Mutinæ.

❡ Ego Thadæus fq. egregij viri D. Hieronymi Zandorii Ciuis Mutin. pub. Apostol. Imper. & Commun. Mutin. auctorit. Notarius prædictum Sumptum supradictarum litterarum Ducal. per ipsum Illustriss. D. Ducem nostrum dicto D. Gubernatori nostro transmissarũ manu D. Iac. Azzaioli S.E. Cancell. & Sigillo eius Sigillatarum ex suo Authentico sano, & integro, de commissione præfati Mag. D. Potestatis ibidem præsentis, & sedentis, sumpsi, & exemplaui fideliter, & prout in dicto authentico inueni nihilo addito, diminuto, vel mutato. Ipsumque Exemplum coram præfato D. Prætore, vna cum prædictis, & infrascriptis præstantibus Notariis D. Ioan. Lauren. Villano D. Nic. Dragheto D. Bart. Paganello D. Petro Ioan. Seraphino de Ballotis D. Marsilio Sigitio D. Bart. Pazano, & D Hieronymo de Vecchis diligenter auscultaui. Et quia ipsum Exemplum cum Originali auscultatum concordare inueni una cum suprascriptis & infrascriptis D. Notariis, & quia ipse D. Potestas dicto Sumpto auctoritatem suam, & Decretum interposuit, & ipsi adhibendam fidem pronunciauit in Iuditio, & extra, sicuti vero Originali, ideo in fidem præmissorum hic me subscripsi, & authenticaui, signo, & nomine meis consuetis appositis, dicta die, hora, & loco. &c.

❡ Ego Ioannes Laurentius fq. D. Iacobi de Villanis Ciuis Mutinæ. pub. Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius supradictum Sumptum de litteris Ducalibus per dictum D. Thadæum Zandorium ex dicto & de dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me uiso, & lecto scriptum, & exemplatum de commissione Mag. D. Potestatis Mutinæ, vna cum dicto D. Thadæo, & infrascriptis Dominis Nicolao Dragheto, Bartholomæo Paganello, Petro Ian. Seraphino de Ballotis, Bartholomæo Pazano, Hieronymo de vecchis, & Marsilio de Sigitiis, Ciuibus; & Notariis Mutin. & coram præfato D. Potestate sedente ubi supra, fideliter cum dicto suo Originali auscultaui de verbo ad verbũ. E quia sumptum cũ dicto suo Originali concordat, prout ita inueni, & inuenimus, dictæ interpositioni Decreti, auctoritatis, & pronunciationi prædicti D. Potestatis interfui, ideo de eius mandato in præmissorum fidem perpetuam me subscripsi, & authenticaui, signo, & nomine meis consuetis.

❡ Ego Nicolaus fq. Ser Ascanii de Draghetis Ciuis Mutinæ, publicus Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius supradictum Sũptum de litteris Ducalibus per dictum D. Thadæum Zandorium ex dicto, & de

dicto

dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me viso,& lecto scriptum,& Exemplatum de commissione Mag. D. Potestatis Mutinæ vna cum dicto D. Thadeo,& D Ioan.Laurentio Villano, & infrascriptis Dominis Bartholomæo Paganello,Petro Ioan. Ballota, Barth. Pazano, Hieronymo de Vecchis,& Marsilio de Sigitiis, Ciuibus,& Notariis Mutinæ, & coram prædicto Domino Potestate sedente ubi supra, fideliter cum dicto suo Originali ausculta ui de verbo ad uerbum. Et quia Sumptum cum dicto suo Originali concordat,prout ita inueni, & inuenimus dictæ interpositioni Decreti,auctoritatis, & pronuntiationi prædicti D. Potestatis interfui, ideo de eius mandato in præmissorum fidem hic me subscripsi,signum nomenque meum apposui consuetum.

¶ Ego Bartholomæus fq. Antonii de Paganellis Mu. Ciuis,publicus Apostolica,& Imperiali,ac Commun. Mutinæ auctorit. Notarius suprascriptum Sumptum de litteris Ducalibus, per suprascriptum D. Thadæum ex dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me uiso,& lecto,scriptum,& Exemplatum,de commissione Mag. D. Potestatis Mutinæ,una cum dicto D. Thadæo D. Ioan. Laurentio Villano, D. Nicolao Drag.& infrascriptis D.Pet.Io.Ballota,Bart.Pazano,Hiero. de Vecchis, Marsilio de Segitiis,Ciuibus,& Notariis Mut..& coram prædicto D. Potestate,& Mag.D.D.Conseruatoribus cum dicto suo Originali auscultaui de uerbo ad verbum.Et quia præsens Sumptum cum dicto Originali auscultatum concordat,prout ita inuenimus,dictæ interpositioni Decreti,auctoritatis,& pronuntiationi prædicti D.Potestatis interfui, ideo de eius mandato in præmissorum fidem perpetuam me subscripsi,& signum & nomen meum apposui consuetum.

¶ Ego Petrus Ioannes fq. D. Balthassaris de Seraphinis alias de Ballotis Ciuis Mutinæ,publicus Apostolica,& Imperiali, ac Commun. Mutinæ auctorit Notarius suprascriptum Sumptum de litteris Ducalibus per dictum D. Thadæum Zandorium ex dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me uiso,& lecto scriptum,& exemplatum, de commissione Mag.D. Potestatis Mutinæ vna cum dicto D. Thadæo, suprascriptis,& infrascriptis Dominis Ioanne Laurentio de Villanis, Nicolao Dragheto,Bartholomæo Paganello, Bartholomæo Pazano, Hieronymo de Vecchis,& Marsilio de Sigitiis,Ciuibus,& Notariis Mutinæ, & corã prædicto D.Potestate sedente ubi supra,fideliter cum dicto suo Originali auscultaui de verbo ad verbum,Et quia Sumptum cum dicto suo Originali concordat,prout ita inueni,& inuenimus dictæ interpositioni Decreti,auctoritatis.& pronuntiationi prædicti D.Potestatis interfui, ideo de eius mandato in præmissorum fidem perpetuam me subscripsi, & authenticaui,signo,& nomine meis consuetis.

¶ Ego Bartholomæus Pazanus D.Antonii filius Ciuis Mutinæ, publicus Apostolica,& Imperiali,ac Communis Mutinæ auctorita. Notarius supradictum Sumptum de litteris Ducalibus per dictum D.Thadæum Zandorium ex dicto,& de dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali

lo Ducali a me viso,& lecto scriptum, & Exemplatum de commissione Mag. D. Potestatis Mutinæ vna cum dicto D. Thadeo,& D Ioan. Laurentio Villano, D.Nicolao Draghetо.D. Bartholomæo Paganello, Petro Ioan. Ballota, Barth.Pazano,Hieronymo de Vecchis, & Marsilio de Sigitiis, Ciuibus,& Notariis Mutinæ, & coram prædicto Domino Potestate sedente ubi supra, fideliter cum dicto suo Originali auscultaui de verbo ad uerbum. Et quia Sumptum cum dicto suo Originali concordat,prout ita inueni, & inuenimus dictæ interpositioni Decreti, auctoritatis, & pronuntiationi prædicti D.Potestatis interfui,ideo de eius mandato in præmissorum fidem hic me subscripsi, signum nomenque meum apposui consuetum.

¶ Ego Hieronymus fq.D. Io.Martini de Vecchis, Ciuis Mutinæ,publi. Apostolica,& Imperiali ac Communis Muti.auctoritate Notarius, supra dictum Sumptum de litteris Ducalibus per dictum D. Thadæum Zandorium ex dicto & de dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me uiso, & lectoscriptum, & exemplatum de commissione Mag. D.Potestatis Mutinæ,vna cum dicto D. Thadæo,suprascriptis, & infrascriptis Dominis Ioanne Laurentio de Villanis,Nicolao Draghetо, Bartholomæo Paganello,Petro Ian.Seraphino de Ballotis, Bartholomæo Pazano,& Marsilio de Sigitiis, Ciuibus, & Notariis Mutin. & coram præfato D. Potestate sedente ubi supra,fideliter cum dicto suo Originali auscultaui de verbo ad verbũ. Et quia Sumptum cũ dicto suo Originali concordat,prout ita inueni, & inuenimus dictæ interpositioni Decreti, auctoritatis, & pronunciationi prædicti D.Potestatis interfui,ideo de eius mandato in præmissorum fidem perpetuam me subscripsi, & authenticaui,signo,& nomine meis consuetis,dictis hora,& loco.

¶ Ego Marsilius fq. Ser Nicolai Sigitii, Ciuis Mutinæ, publicus Apostolica,& Imperiali ac Communis Mutinæ auctoritate Notarius supradictum Sũptum de litteris Ducalibus per dictum D. Thadæũ Zandoriũ ex dicto suo Originali sigillato in cæra alba Sigillo Ducali a me uiso,& lecto,scriptum,& Exemplatum,de commissione Mag. D. Potestatis Mutinæ,una cum dicto D. Thadæo D.Ioan.Laurentio Villano, D. Nicolao Drag.& Domino Pet.Io.Ballota, Bartholo. Pazano,Hiero. de Vecchis, Ciuibus,& Notariis Mutin. & coram prædicto Domino Potestate, & Magnific. D. D. Conseruatoribus cum dicto suo Originali auscultaui de uerbo ad verbum. Et quia præsens Sumptum cum dicto Originali auscultatum concordat,prout ita inuenimus,dictæ interpositioni Decreti,auctoritatis,& pronuntiationi prædicti D.Potestatis interfui, ideo de eius mandato in præmissorum fidem perpetuam me subscripsi,& signum & nomen meum apposui consuetum, dicta die hora,& loco.

¶ Acta fuere hæc omnia supradicta vbi supra, coram præfato D. Prætore existente,& sedente ubi supra ac authorante,& pronunciante ut supra, & ad præsentiam supradictorum Notariorum se subscribentiũ ipsi Transumpto præsentibus testibus rogatis, habitis, & vocatis,vz. Mag.

I. V. Doct. D. Petro filio Spect. D. Thomæ de Foscheriis, & D. Ioan. Baptista fq. Ser. Iacobi de Villanis, & D. Gaspare alias dicto Borlo q. D. Alberti de Petrazanis, Ciuibus, & habitatoribus Mutinæ.

¶ Et Ego idem Thadæus Zandorius Notarius qui supra, rogatus fui de prædictis, publicaui, & authenticaui, Signo, & nomine meis consuetis appositis.

Prorogatio iurisdictionis Iudicis ad Minora.

Illustrissimo & Eccellentissimo Sig.

SVpplicano à V. E. li fidelissimi sudditi, & seruitori di quella li Conseruatori della Mag. Communità di Modona, che si voglia degnare d'approuare, & confermare l'infrascritto ordine, & Statuto, qual essi hanno fatto a beneficio vniuersale di detta fidelissima Città.

Statuimus quod Iudex quindecim librarum siue ad Minora possit cognoscere, & decidere quascunque causas ciuiles vsque ad summam, & quantitatem librarum vigintiquinque inclusiue eis modo, & forma de quibus in Statuto sub Rubrica. De officio Iudicis quindecim librarum, & seruatis solemnitatibus, & dilationibus, & aliis de quibus in Statuto sub Rub. De instantia, & modo procedendi singula singulis congrue referendo, Declarãdo quod illæ probationes de quibus in statuto prædicto à libris octo usque ad quindecim sufficiant etiam à quindecim vsque ad vigintiquinq; eisdem modo, & forma, & ut ibi. Volumus tamẽ quod possit appellari, & de nullitate dici, & restitutio in integrum peti à sententiis latis per Dominum Iudicem excedentibus summam vel precium vel interesse librarum quindecim monet. Muti. & prout in Statuto sub Rubr. A quibus sententiis non liceat appellare.

Declaramus etiam, quod in dictis causis excedentibus summã librarũ quindecim, possint interuenire procuratores, prout in aliis Causis. Salarium autem dicti D. Iudicis sit, & esse debeat librarum octo singulo mense, & id consequi debeat à Magnifica Communitate, & ponatur in bulleta ordinaria.

Illustrissimus Dominus noster Dux concedit, & dispensat, ut petitur, & ita scribatur.

Lutius Paganutius xxiii. Februarii. M:D.LXI.

Die 26. Aprilis 1561. hora Iuris, in Sabbato.

Publicata fuit per Nicolaum de Longis præconem publicum communis Mutinæ, me Sigismundo Bambasio Cancellario Magnificæ Communitatis Mutinæ dictante supradicta prouisio, & declaratum, & notificatum fuit obseruantiam dictæ prouisionis incipi debere, & ita incipiat in Calendis Maij proximi sedente pro tribunali hora Iuris Magnifico Do. Prætore Ciuitatis Mutinæ, & Ius reddente ante dictum tribunal, necnon ad Arrengheriam Palatii Iuridici Communis Mutinæ sono tubæ præmisso, & alta voce multis, & multis personis ibi astantibus, & audientibus, por ut idem Nicolaus retulit publicasse ex parte Magnificorum D.

D.Con-

D.D. Conseruatorũ, & legisse prouisionem ipsam & vulgarizasse eam de verbo ad verbum.

Præsentibus in dictis locis semper, & continue testibus ad prædicta specia liter uocatis, & rogatis videlicet Magnifico Equite D. Ioanne Villanoua D. Nicolao filio dicti D. Ioannis Notario & D. Ioanne Maria de Barberiis Cancellario perpetuo prædictæ Magnificæ Communitatis ciuibus, & habitatoribus Mutinæ.

Ego Sigismundus Bambasius Notarius, & Cancellarius ad præsens dictæ Communitatis rogatus fui, scripsi, & dictaui dicto tubicini dum eam publicaret.

Prouisione, che gli Originali, Processi, Testimonii, & Testamenti & Codicilli, & Instromenti, & scritture di qualunque sorte rogate da publici Notai di Modona non si possano accommodare a chi si sia.

NEL Libro della Ducale Cancellaria del Serenissimo Sig. Duca di Ferrara intitolato Libro de registri de Capitoli delle Communità dell'Anno M. D. LVIIII. coperto di carta di pecora con cinque correggie; & fibia, si ritroua a carte 114. b. fino à 115. b. L'infrascritta Supplicatione della Magnifica Communità di Modona, con il rescritto à quella annotato sotto il dì VII di Settembre dell'Anno. M. D. LXXV Insieme con vna Prouisione fatta da essa Communità, & relatione dell'Illust. Signor Gouernatore di Modona, & confirmatione di S. A. secondo la dimanda della predetta Communità, sotto li XXX. d'Ottobre dell'Anno istesso, con la Littera ordinaria sopraciò al sudetto Signor Gouernatore.

Serenissimo Prencipe: La Communità di Modona suddita, & serua di V. A. Supplica quella, che per sua innata bontà, & cortesia, & per beneficio di quella Città sua di Modona, si degni di confirmare lo introcluso Statuto, & prouisione, & hoc de gratia, Non obstantibus. &c. Hauendo il tutto per sofficientemente espresso.

Ad Gubernatorem Mutinæ quod circa natrata se informet, & Domino referat.

Io. Baptista Pigna VII. Septembris M. D. LXXV.

Marsilio Seghizzo Ambasciatore della Communità di Modona.

Prouisione che gli originali, Processi, testimoni, & testamenti, & codicilli & instromenti, & scriture di qualunque sorte rogate da publici Notai di Modona non si possano accommodare à chi si sia.

COnoscendosi se bene per vn'altra Prouisione registrata nelle reformationi delle Tasse, & mercedi de Notai di Modona publicata l'Anno M. D. LIII. sotto il di XXIII. d'Agosto era prohibito a Notai, l'accommodare gli Originali di qualunque sue scritture, fatte, & rogate in

in giudicio, & fuori alle parti, ouero ad vna di esse parti, & meno a gli Auocati, Procuratori, & Giudici, che nondimeno era nata da vn tempo in qua corrottela di accommodare i detti Originali, & in spetialità de i processi, con pericolo di perdersi, & dare occasione à coloro, à i quali s'accommodauano di commettere falsità, in grandissimo danno, & pregiudicio, così de i Notai, come del terzo, oltre al dishonore, che à i detti Notai potena da cio risultare, Et tale abuso, o dalla poca pena apposta à i Notai in detta prouisione, o da qual'altra si voglia causa succedesse. Hanno per tãto i Signori Conseruatori, insieme coi Massari de i Notai per obuiare a i suddetti disordini, & commune vtilitade, & salute di tutti, formata, conchiusa, & stabilita la infrascritta, & presente Prouisione, la quale vogliono, che habbia forza di legge, & habbia da essere inuiolabilmente osseruata cioè,

Che alcuno de i Notai di Modona non possa, ne debba, ò ardisca nell'auenire, accommodare a nessuna delle parti interessate, se bene vi fosse il consenso di tutte le parti interessate, ne ad alcuna altra persona, ne ad Auocati, Procuratori, o Giudice, Originali de Processi, Testimoni, Testamenti, & Codicilli, Instromenti, ne di qualunque alcune altre scritture Originali, così da loro Notai rogate, come da altri, che fossero in poter loro, o per essergli state concesse a rileuare, o per altro qual si voglia modo, ò via, sotto pena di essere priui della Dignità del Notariato, & di essere tenuti à i danni della parte, che hauesse interesse nelli detti Originali, li quali fossero a suo pregiudicio accommodati, & di incorrere ipso iure nella pena di lire venticinque di Moneta corrente in Modona, da essere applicata per la metà alla Ducale Camera, & per l'altra al Collegio de i Notai, nelqual caso si starà al giuramento della parte interessata, & d'vn Testimonio degno di fede, & acciò detta prouisione si habbia piu ageuolmẽte ad'osseruare, Si dichiara sin'hora, che ogni Sentenza, Laudo, Dichiaratione, ò Pronuntia che sarà data, & fondata sopra tale Originale, sia ipso iure nulla in giudicio, & fuori non possa apportare ragione alcuna à colui, in fauore di chi fosse data.

Serenissimo Signor & patron mio colendissimo.

RImetto à V. A. la supplica della Communita di Modona, sopra la quale sono informato essere accaduto, che per il dare gli Originali fuori, hora si sono smarriti, hora sono stati vitiati, con danno altrui, & occasione di scandali maggiori, come si contiene nella prouisione compilata in detta Communità, che è quanto mi occorre riferire a V. A. in questo fatto, allaquale riuerentemente m'inchino & dono in gratia.

Di Modona il XXIX. di Settembre M.D.LXXV.

De V. A. Serenissima.

Diuotissimo seruitore.

Antonio Beuilacqui.

Et ita confirmat Dominus vt petitur.

Ludouicus Tassonus de mandato die XXX. Octobris. M.D.LXXV.

Sere-

Calmiero del pane venale di Modona, ordinato, & stabilito dagli Ill. Sig. Conservatori, col consenso dell'Illustriss. Sig. il Sig. Conte Ferrante Estense Tassone Governatore Dignissimo per sua Altezza Serenissima di essa Città di Modona.

L'Anno del Signore. M. D. L X X X I. Adi X X Febraio.

QVESTO è il Calmiero del Pane da osservarsi per tempi che verrãno dalli Fornari della Città di Modona nel panificio. In essecutione della sentenria data per l'Illustrissimo Sig. il Sign. Conte Ferrante Estẽse Tassone Ducale Gouvernatore dignissimo & c. L'anno 1576. Et conforme all'Instromento dell'accordo, & transattione passata fra la Illustre Communità di Modona, & detti Fornari cõ l'interuento, & autorità del prefatto Illustrissimo Signor Gouernatore l'anno 1578. raccolto, e formato, & stabilito per Pompeo Manzuoli, Filippo Magni due del numero degli Illust. Sig. Conservatori con lo interuento di Frãcesco Maria Boselli uno del numero degli Illust. Signori Confirmati, di ordine degli Ill. Signori Conservatori, come appare ne gli atti del consiglio.

Il tenore della quale sentenza è questo videlicet.

In Dei nomine amen.

NOS Ferdinandus Estensis Tassonus Ferrariensis Comes. & c. Ciuitatis, & districtus Mutinę pro Serenissimo Principe, & Domino nostro Domino Alfonso Secundo Estense Dei gratia Ferrariæ, Mutinæ & Regii, Duce & c. generalis Gubernator, &c. & in hac parte Iudex commissarius Ducalis ab eius Altitudine specialiter electus, & deputatus

Cognitore, & decisore litis causæ, & quæstionis coram nobis, & officio nostro, & tãquam Iudice Commissario Ducali antedicto uertẽtis, & uertentis, pee, & inter Fornarios, & eorum artem fornariorum Ciuitatis Mutinæ mediante Domino Marsilio Sighitio causidico Mutinensi eorum procuratore ex una, & Illu. Communitatem Mut. mediante D. Antonio Mãfredino eius Syndico, & procuratore ex altera in actis curię nostræ notarii infrascripti.

Volentes ad expeditionem huiusmodi litis, & causæ ritè rectè ac legitime, & iure medio deuenire.

Visa commissione Ducali, una cum supplicatione & instantia dictorum Fornariorum.

Et uisis respõsionib. & oppositionib. ex aduerso factis

Visis testibus hinc inde examinatis, & uisis iuribus per ambas partes in ipsa causa productis ac auditis partium ipsarum iuribus, & allegationibus.

Et denique uisis, ac consideratis omnibus quę per nos uidenda, & consideranda fuere.

Viso tandem ac audito consilio Illustris Iuris utriusque Doctoris D. Sigismundi de Beccariis Iudicis appellationum, & maleficiorum Ciuitatis Mut. & ordinarii consultoris nostri.

Visaque monitione per nos facta pro præsenti die & hora ad nostram sententiam audiendam.

Christi Seruatoris nostri nomine repetito eiusq; gloriosæ matris semper Virginis Mariæ Beatorumque Apostolorum Petri, & Pauli, ac Sanctissimi Geminiani huius Ciuit. Mut. Protectoris & Patroni, totiusque cœlestis curiæ triumphantis nominibus, pro suffragio humiliter imploratis.

Sedẽtes pro tribunali in castello dictæ Ciuit. Mut. residẽtia nostra, & in camera nostrę solitæ audiẽtiæ pro iure reddendo super quadam tabula lignea ibidem existente quem locum, & quam sedem pro nostris idoneis congruis, & honestis loco sede, & tribunali ad infrascriptam nostram sententiam proferendã & consilium aperiendum elegimus, & deputauimus, & quatenus opus sit de nouo eligimus, & confirmamus, & sic fore, ac esse pronunciamus, iuramento prius per nos corporaliter in forma assumpto manu tactis scripturis ad Sancta Dei Euangelia in & super animam dicti consultoris nostri de ritè rectè, & iure medio iudicando, & sententiando in præsenti causa talem inter dictas partes damus, & proferimus sententiam iuxta dicti, & infrascripti consultoris nostri consilium per nos reclusum sub tenore infrascripto uidelicet.

Tenor consilii, & sententiæ est uidelicet,

A tergo, Illustriss. D. Gubernatori Mut. D. meo obseruandissimo,

Illustriss. D. Gubernator D. obseruandissime:

In causa inter Ill. Communitatẽ Mut. & artem Fornariorum eiusdem inclitæ Ciuitatis mediantibus partium Clarissimis procuratoribus, ac Syndicis respectiuè, uisis actis atque toto processu, & maturè cõsideratis omnibus considerandis dico, & consulo partes Illustriss. Dominationis Vestræ fore ac esse in sententiando in hunc qui sequitur modum,

Christi nomine repetito, iurantes,

Quia dicimus pronunciamus, & sententiamus antedictum Calmerium panis uenalis regulandũ, modificandum, & reformandum fuisse ac esse prout inherentes Ducali rescripto sic fieri iubemus, Mandãtes Illu. DD. Conseruatoribus, ut ad finem hunc modificandi ipsi eligant duos probos integros, ac intelligentes uiros qui bene computatis, ac consideratis omnibus circa augumentum habito respectu ad tẽpora præterita expensarũ faciendarũ per Fornarios in futurum, & cocturæ panis, atque aliis cõsiderabilibus ad beneficium pauperum ac aliorũ panes ementium constituant ritè calmerium quod sic constitutum, & reformatum in hac inclita Ciuitate, & eius districtu inuiolabiliter obseruetur, nõ obstãtibus hinc inde dictis deductis oppositis, & allegatis quæ minus obstetisse, ac obstare declaramus atque absoluẽtes ambas partes ab expensis præsentis causæ uel non temere se opponentes ita dicimus iudicamus, atque conueniens esse declaramus omni meliori modo.

Illustriss. Dominationi Vestræ Seruitor.

Sigismũdus Beccarius Iudex atque Consultor.

Lata data, & in his scriptis sententialiter promulgata fuit supradicta præsens sententia per prædictum Illustriss. D. Comitem Ferdinandu Estensem Tassonum nobilem Ferrariensem Ducalem generalē dictæ Ciuitatis dignissimum Gubernatorem existentē in Castello dictæ Ciuit. Mut. Dominationis suæ residētia & in camera suæ audientiæ, & ut supra sedentem iuxta dicti Illu. Iurisutriusque Doctoris D. Sigismundi de Beccariis honorandi Iudicis appellationum, & maleficiorum dictæ Ciuitatis Mut. & dominationis suæ ordinarium consultorem consilium per dominationem suā, ut supra reclusum Iuramēto prius per Dominationē suā corporaliter in forma assumpto, in & super animam dicti D. Consultoris sui manu tactis scripturis ad Sancta Dei Euangelia de iurē rectē, & legitimē ac iure medio sententiando, & iudicando in præsenti causa.

Lectaque, & alta uoce publicata per me Benedictū Bartholamasium ciuem, & notarium publicum Mutinę curię Dñationis suæ scribā de mādato eiusdem.

Currentibus annis a natiuitate Domini nostri Iesu Christi millesimo quingentesimo septuagesimo sexto indictione quarta die uero uigesimo septimo mensis octobris in tertiis hora iuris.

Pręsente spectabili causidico Mutinensi D. Marsilio Sighilo Procuratore, & eo nomine dictorū Fornariorum, & prædictam sententiam in parte, & partibus acceptante.

Pręsente spectabili causidico Mutinensi D. Antonio Manfredino Syndico, & procuratore dictæ Illu. Cōitatis Mut. & prædictam sententiā acceptante in parte, & partibus fauorabilibus, in reliquis uero contra non consentiente, & de nullitate protestante, & appellante uiua uoce saluo sibi iure latius appellandi in scriptis,

Præsentibus testibus ad prædicta specialiter habitis uocatis, & rogatis uidelicet. Mag. D. Paulo Silua Cancellario in gubernio Mut. D. Ludouico Ruberto, ac D. Paulo Baccierio ciuibus notariis Muti. testibus notis, & aliis,

Ego Benedictus Bartholamasius olim spectabilis uiri D. Ioānis filius ciuis Mut. publicus apostolica, & Imperiali, ac Communis Mut. autoritatibus notarius ac notarius curiæ, & officii prædicti. Illust. D. Gubernatoris prędictis interfui eaque rogatus scripsi publicaui, & autenticaui signo, & nomine meis consuetis.

Il tenore del quale instromento è questo uidelicet.

In Christi nomine amen Anno a natiuitate eiusdem 1578. Indict. 6. die uero 29. mensis Martii,

CVm sit quod de anno 1576. pendente lite, inter Illu. Cōitatē Mut. ex una, & artem Fornariorū ex altera, super modificatione, & reformatione calmerii panis uenalis lata fuisset sentētia per Illust. D. Gubernatorem tanquā Iudicem delegatum à Ser. D. Duce nostro in hac causa, & ut de prædictis omnibus constat ex actis D. Benedicti Bartholamasii notarii Mut. ad quæ omnia quatenus opus sit, relatio habeatur, & in executione cuius sententię pendente appellatione pro parte Illu. Communitatis, Illust. DD Conseruatores tunc temporis elegerunt Mag. D. Iulium Fontanellum, D. Io. Mariam Liuizanum & postea Mag. D. Alexandrum Scanarolū, & D. Franciscū Mariam de Bosellis ad faciendum scandalium pro calmerio prædicto reformando, qua reformatione per ipsos respectiuē facta infrascripti Massarii artis prædictæ aliquo modo noluerunt eam acceptare, ultra alias eorum prætēsiones, allegando ipsos uelle interuenire ad dictam reformationem, & scandaleū & sic instabant tam coram Illu. D. Gubernatore, quā Illu. DD. Conseruatoribus,

Qui Illu. DD. Conseruatores cupientes expedire hoc negotium, & rem gratam facere suprascriptis Fornariis denuo elegerunt Illus. D. Bartholameum Calorium D. Io. Castaldum. D. Vgulinum de Lenis, & D. Io. Andream de Grillinzonibus ciues Mutin. ad reformandum, & regulandum prędictum calmeriū eis modo, & forma, de quibus in prædicta sententia, cum interuentu tamen, & pręsentia unius ex Fornariis artis prædictę. Qui Illu DD. sic ut supra electi facto scandaleo per Magistrum Iacobum de Pedratiis pistorem Regiensem in pręsentia unius ex pręd ictis Fornariis, post multa colloquia, & uarias contentiones habitas cum infrascriptis Massariis, & præsertim cum D Georgio de Ghibertonis super eorum prætensionibus, tandem diebus elapsis, interueniente prędicto Illu. D. Gubernatore concorditer prædictæ partes in camera audientiæ prædicti Illu. D. deuenerunt ad infrascriptam modificationē, & reformationem tenoris infrascripti uidelicet.

Tenor calmerii reformati est, uidelicet.

IL Calmiero uecchio, & p lo adietro usato si riforma, che per ciascuno staio, si difalca soldi uno di quattrini, che sono soldi due di quattrini per sacco che s'agiungono alle spese, auuertendo però, che si come il sacco del formento douea pesare netto lib. ducento cinquanta sette, quando torna dal molino, così hora dourà pesare lib. ducento cinquantaotto, oncie noue lasciandosi a fauore de Fornari la giunta che si dà, nel resto quanto al fiore della farina, remozoli, & remoli, peso del pane, & ogni altra cosa, resta il calmiero fermo, & nel suo ualore.

Et quoniam de prædictis omnibus dixerunt, non apparere instrumentum, nec scripturam aliquā, &c.

Idcirco constituti personaliter coram me notario, & testibus infrascriptis, Magister Bernardinus de Zampalochis, & Magi. Bernardinus de Curlis Massarii artis Fornariorum, nec non, & D. Io. Baptista de Ceruellis agentes, tam eorum propriis nominibus, quā uti procuratores, & mandatarii totius artis prædictæ, ut de eorum procuræ mandato constat rogato Do. Paulo Mazzono notario ad quod &c. omni meliori modo quo potuerunt sponte asseruerunt, & confessi sunt suprascriptum Calmerium fuisse factum, & reformatum de eorum consensu & uoluntate ut supra, mediante autoritate suprascripti Illust. D. Gubernatoris, & propterea tanquam iustum acceptarunt, & approbarunt, acceptant, & approbant omni meliori modo, &c.

Nec non agentes modis, & nominibus quibus supra,

pea,

pra, promiserunt supra scriptis Ill. D. Bartholomeo Calorio, D. Ioa. de Castaldis D. Vgolino de Lenis, & D. Io. Andreæ Grilenzono præsentibus, & acceptãtibus, ac Ill. D. Ioan de Castelli sindico generali præfatæ Ill Communitatis, & mihi Cancellario infrascripto acceptantibus pro ipsa Ill. Communitate, & pro omnibus aliis quorum interest & c. suprascriptũ calmerium, & omnia in eo contenta inuiolabiliter obseruare, & in aliquo non contrauenire sub obligatione, & hypotheca omnium, & quorũcunq; bonorum rã prædictorũ massariorum, & D. Ioã. Baptistę quam suorum principalium respectiue mobilium, & immobilium præsentium, & futurorum & c.

Renunciantes in prædictis omnibus, & singulis expresse exceptioni doli mali, actionis in factum, cõditionis indebiti sine vel ex iniusta causa, vi, metus, fraudis, fori, priuilegio, & feriis omnibus, ac diebus feriatis, præsentibus, & futuris, & generaliter omni alii legum iuris vsus, consuetudinis, & statuto rum auxilio, & beneficio, ipsis, & cuilibet ipsorum quomodolibet competenti, seu competituro.

Et pro maiori premissorum robore, suprascripti Magister Bernardinus Zãpaloea, Magister Bernardinus Curius Massarii, & D. Ioa. Babtista de Ceruellis, sponte manibus corporaliter tactis scripturis, in animas eorum proprias, & principalium suorum respectiue, iurarunt ad sancta Dei Euangelia prædicta omnia esse vera, & ea attendere velle, sub iam dictis obligationibus, & pœna periurii, & c.

Rogantes me notarium, & Cancellarium infrascriptum, vt de prædictis omnibus sim rogatus, & publicum conficiam instrumentum.

Actum Mutinæ in camera consiliorum præsentibus ibidem D. Nicolao filio quondam D. Petri de Celis, Ill. D. Aurelio filio quondam D. Francisci de Moranis, & D. Io Baptista filio quondam Geminiani de Festasiis notario ciuibus, & habitatoribus Mut. testibus ad prædicta omnia specialiter adhibitis, uocatis & rogatis, &c.

Ego Robertus filius quo. spect. uiri D. Francisci de Pelliriariis ciuis publicus Apostolica, Imperiali ac communis Mut. auctoritate notarius, alter ex cancellariis Ill. Cõitatis Mut. suprascriptis omnibus, & singulis interfui, eaque rogatus scripsi, publicaui, & autẽ ticaui signo, & nomine meis consuetis, &c.

Inherendo dunque alla detta sentenza, & instromento, & pigliando essi il modo, & la regola del presente calmiero, sono uenuti a dargli la forma infrascritta uidelicet.

PRIMO.

Si è posto, & fermato che il sacco calmierale del formento di quattro mine mondato, & macinato, tratane la molitura del munaio, a 3 per cento pesi lib. ducento cinquanta otto, & oncie noue, si come uiene espresso, & dichiarato nel detto instromento.

SECONDO.

Che il remolo che esce del detto sacco di farina pesi lib. quarantacinque, il quale s'apprecela li due terzi di un denaro per ciascun bolognino che uenga apprecciato il sacco del formento posto in opera per il fornaio il quale remolo si lascia ad esso fornaio, per detto precio à conto delle spese della sua fattura, & del suo guadagno conforme al calmiero vecchio del quale si parlerà nel capitolo quinto. Et come appare nel soprascritto instromento.

TERZO.

Che il remozuolo che esce del detto sacco di farina pesi lib. trentacinque il quale s'apprecela denaro uno, & un'ottauo di denaro per ciascun bolognino che uenga apprecciato il sacco del formento come disopra, il quale remozuolo parimente si lascia al Fornaio a conto delle spese della fattura, & del suo guadagno per detto precio. Et questo ancho secondo la dispositione del Calmiero uecchio, & del detto instromento.

QVARTO.

Che la farina affiorata buratata a burato fino tratto ne il remolo, & remozuolo d'un sacco calmierale resti lib. cento settantaotto, oncie noue la quale con la conueniente impastatura fatta in pane bianco di pasta salda, ben cotto, & ben custodito cresca in ragione di sedici per cento che in tutto saranno libre ducento sette, oncie quattro di pane della qualità soprascritta, da compartirsi in tiere da quattrini otto l'una, & questo ancho è conforme al calmiero uecchio, & all'instromento.

QVINTO.

Che per ogni spesa, che uada a fare un sacco di farina in pane, cominciando dalla mondatura del formento, sino al pane uenduto, cõputato il guadagno del fornaio, & la mercede del uẽditore del pane, si tassa no bolognini uentisei si come uiene dichiarato nel l'ultimo calmiero uecchio, che sin qui si è osseruato che è quello che fu riformato da M Alberto Fontana, & da M Tomaso Pazzano. Et è l'istesso del quale s'e fatta mentione nel sopradetto instromento.

SESTO.

Per ogni augumento che il fornaio habbia preteso per adietro o possa pretẽdere di presẽte, o per l'auenire per conto di dette spese, guadagno, & mercedi gli è conceduto che esso fornaio habbia a pagare sempre lo staio del formẽto calmierale un bolognino meno di quello che si trouerà espresso, & ordinato nella tariffa del panificio, che per ogni sacco, sono bolognini due, i quali in effetto s'aggiungono alli bolognini 26. del calmiero uecchio, & cedono ad utile del fornaio & come ancho e stipolato, & accettato nel detto instromento.

Et a piu facile intelligenza di quanto detto habbiamo, massime per le persone che non hanno cosi intiera cognitione di simili cose, & per gli ufficiali a quali sta a fare osseruare gli ordini, & ancho per cõmodità di fornari istessi, si e ordinata, & calculata la seguente tariffa del panificio senza deuiare punto da i termini soprascritti, come a leggenti si farà ben chiaro, & manifesto.

Cal-

CALMIERO

Calmiero da osseruarsi dall'Arte de Fornai della Citta di Modona nella fattura del pane uenale tratto dallo Accordo seguito tra gli Illustri Signori Conseruatori di essa Città,& Huomini di detta arte come appare per istromento stipulato, tra essi l'anno 1578. il di 28. Marzo rogato M. Roberto Pellizzaro.

Fu stabilito il detto accordo,che il sacco del frumento di stara due ritorni,in mano del Fornaio macinato,& netto da molitura.lib 258. & oncie.9.

Che di detto sacco di frumento fatto in farina ne esca remolo lib.45. Remozuolo. lib.35.

Fiore di farina abburattata a buratto fino lib. 177.

Il restante della farina che è lib.1. & on.9. habbia da essere del fornaio per giunta fatta alle spese,& mercedi di esso fornaio piu di quel,che era solito dargliesi.& oltre a due bolognini,che si diffalcano del prezzo del calmiero uecchio,p ciascuno sacco di frumento,& si accrescono a dette spese,& mercedi.

Secondo la riforma fatta nouamente, d'ordine,delli Illustri Sig. Conseruatori, col consenso dell'Illustrissimo Sig. Gouernator di Modona,

Se sol.26.din.6,lo staio ual.il sacco	L. 2. 13. 0	La tiera del pane on.45. tiere 54.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	á sol.1.din.4.	L. 3. 12.10
		pel remolo	L. 0. 3. 0
	L. 4. 1. 0	pel remozuolo	L. 0. 5. 0
			L. 4. 1. 0
Se sol.32.lo staio ual.il sacco	L. 3. 4. 0	La tiera del pane on.40. tiere 61	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	on.3.a sol.1.din.4.	L. 4. 2. 8
		pel remolo	L. 0. 3. 8
	L. 4. 12. 0	pel remozuolo	L. 0. 6. 4
			L. 4. 12. 0
Se sol.39. lo staio ual.il sacco.	L. 3. 18. 0	La tiera del pane on.35.tiere 70	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	á sol.1.din.4.	L. 4. 13. 8
		pel remolo	L. 0. 4. 6
	L. 5. 6. 0	pel remozuolo	L. 0. 7. 0
			L. 5. 5 6
Se sol.42. lo staio ual.il sacco	L. 4. 4. 0	La tiera del pane on.33. tiere 74	
per spese & mercede	L. 1. 8. 0	on.12.a sol.1.din.4	L. 4. 19. 4
		pel remolo	L. 0. 4. 10
	L. 5. 12. 0	Pel remozuolo	L. 0. 8. 0
			L. 5. 12. 0
Se sol.46.lo staio ual.il sacco	L. 4. 12. 0	La tiera del pane on.31.tiere 79.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol.1.din.4	L. 5. 5. 9
		pel remolo	L. 0. 5. 2
	L. 6. 0. 0	pel remozuolo	L. 0. 8. 9
			L. 5. 19 8
Se sol.50. lo staio ual.il sacco	L. 5. 0. 0	La tiera del pane on.29.tiere 84	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol.1.din.4.	L. 5. 13. 0
		pel remolo	L. 0. 5. 8
	L. 6. 8. 0	pel remozuolo	L. 0. 9. 6
			L. 6. 8. 2
Se sol.55.lo staio ual.il sacco	L. 5. 10. 0	La tiera del pane on.27. tiere 92	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	on.3 á sol.1.din.4	L. 6. 1. 6
		pel remolo	L. 0. 6. 2
	L. 6. 18. 0	pel remozuolo	L. 0. 10. 6
			L. 6. 18. 2
Se sol.61.lo staio ual.il sacco	L. 6. 2. 0	La tiera del pane on.25.tiere 98	
per spese,& mercede,	L. 1. 8. 0	á sol.1.din.4	L. 6. 12. 2
		pel remolo	L. 0. 7. 0
	L. 7. 10. 0	pel remozuolo	L. 0. 11. 7
			L. 7. 9. 9
Se sol.67.din.6.lo staio.ual.il sacco	L. 6. 15. 0	La tiera del pane on.23.tiere 106.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	on 22.a so.1.din.4	L. 7. 2. 6
		pel.remolo	L. 0. 7. 8
	L. 8. 3. 0	pel remozuolo	L. 0. 12. 10
			L. 8. 3. 0
Se sol.72. lo staio ual.il sacco,	L. 7. 2. 0	La tiera del pane on.22.tiere 111.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	on.18.a sol.din.4	L. 7. 9. 0
		pel remolo	L. 0. 8. 0
	L. 8. 10. 0	pel remozuolo,	L. 0. 13. 0
			L. 8. 10. 0

Se sol.75.d.6. lo staio ual.il sacco.	L. 7. 11. 0	La Tiera del pane on. 21. Tiere. 117.	
Per spese,& mercede	L. 1. 8 0	on.3.a sol.1.din.4.	L. 7. 16 2
		pel Remolo	L. 0. 8. 7
	L. 9. 8. 0	pel Remozuolo	L. 0. 14. 5
			L. 8. 19. 2
Se sol.80. lo staio ual.il sacco.	L. 8. 0. 0	La tiera del pane on.20.tiere. 123	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	á sol.1.di.4.	L. 8. 4. 0
		pel remolo	L. 0. 9. 0
	L. 9. 8. 0	pel remozuolo	L. 0. 15. 2
			L. 9. 8. 2
Se sol.85. lo staio ual.il saccó.	L. 8. 10. 0	La tiera del pane on.19.tiere 129.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	á sol.1.din.4.	L. 8. 12. 0
		pel remolo	L. 0. 9. 7
	L. 9. 18. 0	pel remozuolo	L. 0 16. 2
			L. 9. 17. 9
Se sol.91. lo staio ual.il sacco	L. 9. 2. 0	La tiera del pane on.18.tiere. 136	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol.1.din.4.	L. 9. 2. 0
		pel remolo	L. 0. 10 0
	L. 10. 10. 0	pel remozuolo	L. 0. 17. 6
			L. 0. 9. 6
Se sol.97. lo staio ual.il sacco	L. 9. 14 0	La tiera del pane on.17. tiere 144.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	á sol.1.din.4.	L. 9. 12.10
		pel remolo	L. 0. 10.11
	L. 11. 2. 0	pel remozuolo	L. 0. 18 4
			L. 11. 2. 1.
Se sol. 104.lo staio ual.il sacco	L. 10. 8. 0	La tiera del pane on. 16, tiere 153	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol 1.din 4	L 10. 4. 0
		pel remolo.	L. 0. 11. 8
	L. 11. 16. 0	pel remozuolo.	L. 0 19. 8
			L. 11. 15. 4
Se sol. 112.lo staio ual.il sacco	L. 11. 4 0	La tiera del pane on. 15.tiere 164.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol.1.din 4	L. 10. 18. 8
		pel cemolo	L. 0. 12 7
	L. 12. 12. 0	pel remozuolo	L. 1. 1. 2
			L. 12. 12. 5
Se sol..121. lo staio ual.il sacco,	L. 12. 2. 0	La tiera del pane on.14.tiere 175.	
per spese,& mercede	L. 1. 8. 0	a sol.1 din 4	L. 11. 14 2
		pel remolo	L. 0. 13. 7
	L. 13. 10. 0	pel cemozuolo	L. 1 2 10
			L. 13. 10. 7
Se sol. 132 lo staio ual.il sacco	L. 13. 4. 0	La tiera del pane on.13.tiere 189.	
per spese,& mercede.	L. 1. 8. 0	on.3 a sol. 1.din.4	L. 12. 12. 5
		pel remolo.	L. 0. 14. 8
	L. 14. 12. 0	pel remozuolo	L. 1. 4. 11
			L. 14. 12. 0
Se sol.144.lo staio ual.il sacco	L. 14. 8. 0	La tiera del pane on.12.tiere 205	
per spese,& mercede.	L. 1. 8. 0	a sol.1.din.4	L. 13. 13. 4
		pel remolo	L. 0. 16. 2
	L. 15. 16. 0	pel remozuolo	L. 1. 7 3
			L. 15. 16. 9
Se sol.158. d. 6.il staio.ual.il sacco.	L. 15. 17 0	La tiera del pane on.11.tiere 223	
Per spese,& mercede,	L. 1. 8 0	a sol.1.din.4	L. 14. 18. 0
		pel remolo	L. 0. 17. 9
	L. 17. 5. 0	pel remozuolo	L. 1. 9. 10
			L. 17. 5. 7
Se sol.176. lo staio ual.il sacco;	L. 17. 12. 0	La tiera del pane on.10.tiere 246	
Per spese,& mercede,	L. 1. 8. 0	a sol.1.din.4	L. 19. 8. 0
		pel cemolo	L. 0. 19. 8
	L. 19. 0. 0	pel remozuolo	L. 1. 13. 2
			L. 19. 9. [illegible]

Se sol. 97. d. 6. lo staio ual. il sacco.	L. 19. 15. 0	La Tiera del pane on. 9. Tiere. 273.	
Per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	a sol. 1. din. 4.	L. 18. 4. 5
		pel Remolo	L. 1. 2. 1
	L. 21. 3. 0	pel Remozuolo	L. 1. 17. 2
			L. 21. 3. 8
Se sol. 124, di. 6. lo staio ual. il sacco	L. 22. 9. 0	La tiera del pane on 8. tiere. 307	
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	a sol. 1. di. 4.	L. 20. 10. 0
		pel remolo	L. 1. 5. 1
	L. 23. 17. 0	pel remozuolo	L. 2. 2. 3
			L. 23. 17. 4
Se sol. 259. lo staio ual. il sacco.	L. 25. 18. 0	La tiera del pane on. 7. tiere 351.	
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	a sol. 1. din. 4.	L. 23. 8. 7
		pel remolo	L. 1. 8. 10
	L. 27. 6. 0	pel remozuolo	L. 2. 8. 7
			L. 27. 6. 0
Se sol. 305. lo staio ual. il sacco	L. 30. 10. 0	La tiera del pane on. 6. tiere. 410	
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	a sol. 1. din. 4.	L. 27. 6. 8
		pel remolo	L. 1. 13. 11
	L. 31. 18. 0	pel remozuolo	L. 2. 17. 2
			L. 31. 17. 9
A L. 16. 14. lo staio ual. il sacco	L. 33. 9. 0	La tiera del pane on. 5. e meza tiere 438.	
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	a sol. 1. din. 4.	L. 29. 17. 4
		pel remolo	L. 1. 17. 2
	L. 34. 17. 0	pel remozuolo	L. 3. 2. 8
			L. 34. 17. 2
A L. 18. 9. 6. lo staio ual. il sacco	L. 36. 19. 0	Da on. 5. tiere 492. e tre quarti	L. 32. 16. 9
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	pel remolo.	L. 2. 1. 0
	L. 38. 7. 0	pel remozuolo.	L. 3. 9. 3
			L. 38. 7. 0
A L. 20. 12. lo staio ual. il sacco	L. 41. 4. 0	Di on. 4. e meza. tiere 547. e ū ter.	L. 36. 9. 9
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	pel remolo	L. 2. 5. 9
	L. 42. 12. 0	pel remozuolo	L. 3. 17. 3
			L. 42. 12. 9
A L. 23. 6. lo staio ual. il sacco.	L. 46. 12. 0	Di on. 4. tiere 615. e un ter.	L. 41. 1. 0
per spese, & mercede	L. 1. 8. 0	pel remolo	L. 2. 11. 10
	L. 48. 0. 0	pel remozuolo	L. 4. 7. 4
			L. 48. 0. 2

Se lo staio del formento ual.				La tiera del pane dourà essere	
L.	1.	6.	6	on.	45
L.	1	12	0	on.	40
L.	1	19	0	on.	35
L.	2	2	0	on.	33
L.	2	6	0	on.	31
L.	2	10	0	on.	29
L.	2	15	0	on.	27
L.	3	1	0	on.	25
L.	3	7	0	on.	23
L.	3	11	0	on.	22
L.	3	15	0	on.	21
L.	4	0	0	on.	20
L.	4	5	0	on.	19
L.	4	11	0	on.	18
L.	4	17	0	on.	17
L.	5	8	0	on.	16

Se lo staio del formento ual.				La tiera del pane dourà essere	
L.	5	12	0	on.	15
L	6	1	0	on.	14
L	6	12	0	on.	13
L	7	4	0	on.	12
L	7	18	0	on.	11
L	8	16	0	on.	10
L	9	17	6	on	9
L	11	4	6	on.	8
L	12	19	0	on.	7
L	15	5	0	on.	6
L	16	14	6	on.	5. e m.
L	18	9	6	on.	5
L	20	12	0	on.	4. e m.
L	23	6	0	on.	4

IL FINE

TAXATIONES MERCEDVM NOTARIORVM CIVITATIS MVTINAE, ET EORVM STATVTORVM REFORMATIONES.

ANNO M. D. LIII.

Collegium Notariorum Mutinæ ad Lectorem.

Laudandi sunt qui pro Republica laborant, præsertim vero Notarij publici. Illi quidem animum, & corpus simul exercent, & vsibus omnium expositi monumenta in æuum duratura conscribunt. Quapropter non debent scripturarũ suarum mercede fraudari, sed potius honore, & beneficijs cumulari. Extabant olim vetustissima quædam Collegij statuta, extabãt pariter in veteri volumine statutorum ciuitatis, Taxationes mercedum suarum, quæ obseruatione dignæ tunc esse videbantur. Deinde vero Anno M. D. XLVII. ædita fuerunt noua statuta Mutinæ, in quibus antiquæ taxationes, quasi ad verbum traductæ sunt, sed temporibus nostris eas non sufficere putauimus. Placuit igitur toti Collegio præcipua quædam statutá sibi condere, & taxationes antea factas reformare, & augere, sed nec illæ quidem tribus annis iam proxime lapsis, populo placuerũt asserentibus non nullis eas enormes, & graues esse, ac moderamine indigere anno M. D. LII. quo hæc scripsimus matura consultatione habita ab Ill. DD. Conseruatoribus Mutinæ, simul, & D. Massarijs Collegij electi fuerunt duo nobiles, & singulari fide, integritate, ac peritia viri prædiri, qui omni suo officio in Rempublicã vsi fuerunt, & adhibitis secum nonnullis de Collegio idoneis ea omnia reformarunt, correxerunt, addiderunt, & æquitatem maximam im omnibus seruarunt, id quod Reipublicæ, & præcipue Notarijs ipsis gratissimum fuit. Nos vero existimauimus quicquid sic factum, & elaboratum fuit inuiolabile, & perpetuũ fore si Serenis. Princeps, & benignissimus D. noster D. Hercules Estensis secũdus, Dux Ferrariæ, Mutinæ, & Regij, &c. hos labores auctoritate sua approbabit, & supremam Altitudinis suæ manum imponet. Vale.

Taxationes, & Reformationes mercedum Notariorum Mutinæ, & eorum Collegij statutorum correctiones quædam recenter æditæ, anno a Natiuitate Domini Nostri IESV CHRISTI millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, Indictione vndecima, & die XXIII. Iunij.

Tempore Magnificorum Virorum eiusdem Collegij Massariorum.

D. Io. Andreæ de Manzolis Iur. vtr. Doctoris, & Equitis.

D. Antonij de Pazanis.
D. Francisci de Tassonis.
D. Petri Pauli de Superchijs.
} Pub. Notariorum Mutinæ, &c.

Spectab. causidici D. Andreæ de Barocijs Syndici, & omnium officialium pro tempore Iacopino Lancilotto publico Notario adiuuante, & scribente.

De mercedibus Ciuilium.

PRo qualibet citatione missa in scriptis cum relatione simul, taxamus ipsis Notarijs mercedem vnius soldi mo. cur. sol. i.

Pro quolibet actu ante admissionem Iudicis, den. sex. den. vi.

Pro quolibet præsente actoris, & similiter rei, post admissionē Iudicis denarios tres. den. iij.

Pro qualibet fideiussione data de iudicio sisti, & iudicatū solui, sol. duos. sol. ij.

Pro conseruatione indemnitatis fideiussoris de iudicio præfato sisti soldos duos. sol. ij.

Pro qualibet notificatione, intetpellatione, & ptestatione in scriptis simul missis soldos duos. sol. ij.

Et si cum copia iurium soldum vnum pro qualibet faciata secundum taxationem copiarum, vt infra soldum vnum. sol. i.

Pro quolibet termino ad opponen. & contradicendum assignato, siue a statuto, siue a Iudice denarios sex. den. vi.

Pro quolibet termino assignato ad probandum, vel reprobandum, dato a statuto soldum vnum. sol. i.

Dato vero a Iudice, vel extra statutum soldos duos. sol. ij.

Pro quolibet mandato ad causas tantum pro originali sol. tres. sol. iij.

Et pro authentico soldos quinq;. sol. v.

Pro admissione cuiuscunq; Iudicis, cum decreto copiæ, den. sex. den. vi.

Pro qualibet fideiussione præstita a capto, vel a debitore ex causa sequestri remouendi, siue ab aliquo præstita pro absente soldos decem. sol. x.

Pro conseruatione fideiussoris indemnitatis soldos duos. sol. ij.

Pro qualibet positione a ponente denarios duos. den. ij.

A respondente vero denarium vnum. den. i.

Intelligatur autem positio vnicam substantiam continēs, etiam si haberet plura capitula, vel plura Item; &c.

Pro qualibet inductione testium etiam plurium cum iuramento delato a iudice soldum vnum. sol. i.

Pro qualibet publicatione testium facta pro vtraq; parte sol. vnum. sol. i.

Pro vna parte tantum denarios sex. den. vi.

Pro qualibet productione processus, & iurium, cum iuramento in supplementum assumpto denarios sex. den. vi.

Pro qualibet electione, & confirmatione taxatorum, æstimatorū examinatorū, & similium etiam cum iuramento eis dato a Iudice sol. duos. sol. ij.

Pro qualibet relatione oretenus facta a prædictis sic electis respectiue sol. vnū. Si autem in scriptis sol. duos. sol. ij.

Pro mercede taxatorum, calculatorum, æstimatorū, & similium, relinquimus taxandum arbitrio Illust. D. Potestatis, vna cum Syndico Collegij Notariorum.

Pro qualibet taxatione processus causæ summariæ, vel executiuæ, cuiuscunq; quan-

quantitatis sit facta a Notario causæ, vel alio, taxamus a parte eligente dañ. sol. sex. sol. vi.

Pro qualibet taxatione processus causæ ordinariæ in qua facta sint acta multiplicata, & longa, a parte eligente dañ. sol. octo. sol. viij.

Si autem creuit adeo processus, vt vna dies vix possit taxari a parte eligenre soldos quatuordecim. sol. xiiij.

Pro qualibet notificatione facta consultoribus, & arbitris, & acceptationibus suis ab vtraq; parte soldos tres. sol. iij.

Pro qualibet conuentione facta per Procuratores in processu, quæ aliunde pẽdeat quam á statuto, sold. vnum pro parte in totum. sol. i.

Pro vicibus a Iudice datis Notario ad facien. quidpiam deñ. sex. den. vi.

Pro qualibet præsentatione consilij consultoris, soldos duos. sol. ij.

Pro qualibet citatione forsan odiosa, remittenda ad partes Italiæ, quæ fieret ꝑsonaliter per Notarium si res, & substantia facti, verisimiliter esset modica computata mercede relationis, vel literarum attestantium citationem esse factam sold. viginti. sol. xx.

Si autem res esset magni momenti, quantacunq; sit illa magnitudo Notarius non possit habere plus sol. quadraginta. sol. xxxx.

Pro copijs processuum, & scripturarum quarumcunq;, pro qualibet faciata triginta linearum, & decem dictionum per singulas lineas. sol. vnũ. sol. i.

Si aũt defuerint duæ lineæ tantũmodo deñ. octo pro qualibet faciata. den. viij.

Et si plures quam duæ lineæ defuerint facta computatione redigãtur ad numerum triginta linearum, & decem dictionum, pro qualibet linea, & tunc soluatur vt supra, & non aliter, nec alio modo.

Pro quolibet calculo temporis facto in causa ordinaria sol. quinq;. sol. v.

In causa vero executiua, vel summaria sol. quatuor. sol. iiij.

Si autem causa sit diu agitata, & contineat diuersa acta, & sit difficile, & longũ calculare soldos decem. sol. x.

Et si immensus erit labor adeo, vt vna dies vix perito sufficiat ad calculandum actor, & reus, ambo si consenserint, soluant sol. viginti. sol. xx.

Pro qualibet fideiussione de demoliendo opere sold. duos. sol. ij.

Pro qualibet ꝑmissione de conseruãdo aliquẽ indẽnẽ in iudicio sol. duos. sol. ij.

Pro quolibet examine testiũm facto in scriptis, pro qualibet faciata secundum ordinem linearum, & dictionum præscriptum sol. vnum. sol. i.

Pro mercede examinatoris examinantis, & dictantis Notario, pro qualibet faciata sm̃ ordinem linearum, & dictionum præscriptum soldũ vnum. sol. i.

Pro quolibet præcepto iudicialiter facto confitenti, & in confessum dimidium eius quod erit in diffinitiua sententia taxatum, vt infra.

Pro quolibet præcepto pœnali in scriptis facto, cum clausula, & si de prædictis &c. vel seruatis seruandis, similiter pro quolibet sequestro, & quolibet grauamine, vel licentia in scriptis de grauando soldos duos. sol. ij.

Pro quolibet præcepto in scriptis facto absq; rñ clausulis illis sold. vnũ. sol. i.

Pro qualibet suspensione causæ animo concordandi, pro vtraq; parte soldos duos. sol. ij.

Pro qualibet reuocatione suspensionis prædictæ soldos duos. sol. ij.
Pro qualibet monitione facta a Iudice ad audien. suã voluntatẽ, cũ suspẽsione, vel sine, & cũ tempus currere, vel non currere, in totum soldos duos. sol. ij.
Pro qualibet præsentatione processus ad finem ferendæ sententiæ sol. vnũ. sol. i.
Pro qualibet assignatione termini ad soluendum, vel ad essendum in concordia non præcedente sententia, taxamus dimidium eius, quod pro sententia diffinitiua, taxatum est infra.
Præcedente autem sententia soldos quinque. sol. v.
Pro qualibet sñia interlocutoria lata sine consilio sapientis sold. tres. sol. iij.
Cum consilio autem soldos decem. sol. x.
Pro qualibet sñia, qua pronuntiatũ sit instantiã peremptam, vel partes absoluãtur ab obseruatione iudicij cum consilio, vel sine sol. viginti. sol. xx.
Pro quolibet originali sententiæ diffinitiuæ, infra quantitatem, vel valorem librar. quinquaginta lata cum consilio, vel sine soldos decem. sol. x.
A libris L. exclusiue, vsq; ad libras centum inclusiue soldos viginti. sol. xx.
A libris centum exclusiue per singula centenaria librarum, vsq; ad libras quingentas inclusiue soldos decem. sol. x.
A libris quingentis vlterius pro singulis centenis soldos quinq;. sol. v.
Pro copia vero authẽtica taxamus dimidium eius, quod taxatum est supra pro originali sententia, ad quod soluendum teneantur omnes illi, de quorum interesse tractatur, exceptis tamen ijs in quorum fauorem lata sit dicta sententia, qui debeant soluere Notario totam mercedem pro originali, & copia supra taxatam modo quo dictum est. sol. L.
Respectu autem forensium (non compræhendendo tamen eos quorum appellationes deuoluuntur iure ordinario ad Iudicem appellationum Mutinæ) taxamus ordinarium dictum pro sententijs, & copijs, & etiam vltra, secũdum quantitatẽ contentam in sententia soldos duos pro singulis centenis.
Pro qualibet sententia non continente quantitatem explicitam, siue valorem relinquimus arbitrio, & iudicio taxatoris electi, vel eligendi, sed non excedat libras tres in totum. lib. iij.
Pro subhastationibus, incantibus redactis in scriptis, & factis ad tribunal iuris, ad scalas Palatij, & ad arengheriam simul, & semel, pro qualibet vice soldos tres. sol. iij.
Pro qualibet oblatione in incantibus facta ab offerente soldos duos. sol. ij.
Pro qualibet reuocatione precarij, vsq; ad lib. quinquaginta inclusiue facta iuxta formam statuti soldos septem. sol. vij.
A libris quinquaginta exclusiue vsq; ad centum inclusiue sol. decem. sol. x.
A libris centum exclusiue vltra ꝑ quolibet centenario soldos duos. sol. ij.
Et ad summum quantacunq; sit quantitas soldos viginti. sol. xx.
Pro qualibet sententia ad iudicationis in solutum, taxamus, vt dictum est pro sententijs diffinitiuis.
Pro deliberatione plus offerenti in incantibus facta, taxamus tertiũ eius, quod de Instrumentis emptionum infra dicitur, si tamen ille met Notarius sit rogatus de Instrumento consequenti.

Si ve-

Si vero alius sit rogatus de Instrumento prædicto, dimidium eius, quod pro Instrumentis emptionum taxamus.
Pro Literis, Citatorijs, & Dimissorijs quibuscunq; sol. quatuor. sol. iiij.
Pro instru. Legalitatis, respectu Ciuium, & districtualium sol. quatuor. sol. iiij.
Respectu autem non Ciuium, & non districtualium sol. septem. sol. vij.
Pro mercede Notarij stantis ad venditionem pignorum, vsq; ad exactionē libr. centum ex ipsis pignoribus factam, vltra mercedem suarum scripturarū soldos decem. sol. x.
Et vltra libras centum pro qualibet libra denarios duos. den. ij.
Pro mercede Notarij euntis ex causa officij sui, extra Palatium iuris, per Ciuitatem, pro qualibet vice soldos duos. sol. ij.
Per suburbia vero soldos tres. sol. iij.
Extra circas autem, per districtum, vel ducatum Mutinæ ꝑ conficiēdo aliquo Instrumento, vel aliqua Scriptura singulis diebus sol. decem. sol. x.
Itē & impensā victus sui, & equi, & vecturæ ipsius equi, & deinde ēt habeat Notarius mercedem scripturarum suarum, sīn formā præsentium statutorum.
Pro qualibet appellatione interposita viua voce sold. vnum. sol. i.
Interposita vero in scriptis soldos tres. sol. iij.
Interposita autem coram honestis personis tam pro originali, quam authētico in totum soldos octo. sol. viij.
Pro Instrumento Appellationis, leuato in authentica forma sol. octo. sol. viij.
Pro qualibet instantia, & commissione inhibitionis, & inhibitione soldos quatuor. sol. iiij.
Pro qualibet sententia qua sit pronūtiatum appellationem desertā, vel non deuoluere, vel non esse deferendū, cum consilio, vel sine lata sold. viginti. sol. xx
Si autem sententia in causa appellationis lata non contineat quantitatē explicitam, taxetur congruenter, sed non excedat libras tres in totum, sicut dictū est de sententijs in prima instantia latis. lib. iij.
Pro qualiber relatione Nuntij, referentis se, pignora accepisse, vel pignora fuisse vetita, vel debitorem pariter detinuisse sold. vnum. sol. i.
Pro qualibet datione curatoris, vel tutoris in litem sold. sex. sol. vi.
Pro qualibet datione curatoris, vel tutoris, respectu bonorum quando præcedunt informationes soldos viginti. sol. xx.
Pro quolibet mandato ad negotia facto soldos quindecim. sol. xv.
Et vltra etiam pro quocunq; capitulo in eo soldos quatuor. sol. iiij.
Intelligatur autem, & sit dictum hoc de mandatis respectu illorum qui sunt de districtu, & ducatu Mutinæ, respectu vero Forensium, taxamus prout in eorum terris, & locis, taxantur Instrumenta Forensibus.
Pro quolibet Instrumento tenutæ datæ a tribus petijs terræ inclusiue infra, pro qualibet earum soldos octo. sol. viij.
Et similiter intelligatur a tribus domibus infra, vltra vero soldos quadraginta in totum, & non possit excedere. lib. ij.
Pro quolibet decreto iudicis interposito in instrumento, respectu alicuius minoris, soldos octo. sol. viij.

Respectu etiam mulieris soldos octo. sol. viij.
Respectu etiam septuagenarij soldos octo. sol. viij.
Pro qualibet datione curatoris ad actum soldos octo. sol. viij.
Pro actis factis coram arbitro, vel arbitris, taxamus prout de actis ciuilibus, dictum est.
Quo vero ad compromissum, & laudum simul taxamus prout de Instrumento emptionis infra dictum est habito respectu valoris, contentorum in laudo, dummodo merces non excedat libras viginti in totum.
Pro quolibet compromisso, separatim a laudo, si non sequatur laudum soldos octo, si fiat etiam, per vtranq; partem. sol. viij.
Si vero sequatur laudum, rogato alio Notario, cogatur rogatus de laudo, dare tertiam partē mercedis pro laudo consequutæ, alij Notario rogato de compromisso, in qua tertia computentur illi octo eidem taxati, vt supra.

¶ De mercedibus criminalium damnorum datorum, & Victualium.

PRo Notarijs deputatis ad criminalia damna data, & victualia, taxamus, & reformamus pauca quædam ex ijs quæ sunt descripta in statuto nouo Ciuitatis, quibus exceptis reliqua omnia hic registrari fecimus de verbo ad verbum, ne lectorem fatigemus incassum.
Pro qualibet descriptione pro maleficio, facta in ciuitate, vel suburbijs, de rebus & bonis mobilibus, taxamus pro quolibet centenario librarum soldos quinq;. sol. v.
Dummodo (sit quanta esse velit æstimatio bonorum) merces non excedat libr. duodecim. lib. xij.
Pro qualibet fideiussione ex causa maleficij præstita in iudicio, & conseruatione indemnitatis soldos quatuor. sol. iiij.
Ex causa vero damni dati, cum copia etiam accusationis datæ in autentica forma per Notarium, cui obuenit in distributione officium damnorum datorū soldos quinq;. sol. v.
Et data fideiussione intelligatur positum accusationi fuisse pendet, etiam si per Notarium positum non fuisset.
Pro qualibet accusatione damni dati, simpliciter leuata in auctentica forma a Notario Præsidente accusationibus soldos tres non vltra. sol. iij.
Pro viatico Notarij in Criminalibus si iuerit extra suburbia, taxamus prout in ciuilibus, sed huiusmodi mercedem habeat de bonis delinquentis, si sit verè culpabilis. Et si acciperetur tenuta, vel fieret descriptio de bonis immobilibus habeat mercedem a Fisco, dante de bonis delinquentis culpabilis, vt supra.

¶ Hæc sunt verba statuti noui ciuitatis.

Habeant Notarij ad maleficia deputati, vel deputandi, de processibus, & scripturis ad dictum officium spectantibus, per eos faciendis infrascripta salaria, & non vltra, sub pœna sold cētum Mutinæ, arti Collegij Notariorum applic. & quilibet possit accusare.
De processu inquisitionum, denūnciationum, & accusationum, computato salario satisdationis si acciderit satisdare stando iuri, & de iudicatum soluendo, vel

vel de se præsentando (qui processus non contineat effusionem sanguinis, vel mortem alicuius) quotquot in ipso processu comprehendantur, pro quolibet soldos octo. sol. viij.

De processu vero continente effusionem sanguinis, membri abscissionem, vel fractionem, aut furtum, de quo non sequeretur pœna mortis computato salario satisdationis, vt supra, pro quolibet inquisito, vel accusato soldos duodecim. sol, xij.

De processu pignoris vetiti si sequuta fuerit renunciatio soldum vnum pro quolibet ab eo ad cuius instantiam talis fuerit accusatus. sol. i.

Et quod Notarij non possint, nec teneantur recipere aliquam accusationem pignoris vetiti, nisi primo fuerit solutum sibi a prædicto, ad cuius instantiam facta fuerit dicta accusatio de dicto soldo, & si sequeretur condemnatio sold. duos ab eo ad cuius instantiam facta fuerit accusatio, & aliter accusatio aliqua pignoris vetiti fieri non possit quas pecunias condemnatus, vel condemnandus reficere teneatur ei ad cuius instantiam condemnatus fuerit soldos duos. sol. ij.

De processu vero continente mortem alicuius, vel aliquorum scutum vnum auri pro singula persona nominata in ipso processu, computata etiam sententia. lib. iiij.

Dicti vero Notarij nihil habere, vel percipere possint ab aliquibus inquisitis absolutis, siue absoluendis per sententiam, siue relaxarētur a carceribus, & condemnati non fuissent siue ex officio, siue per denuntiationem, siue per querelam massariorum villarum, vel capitaneorum cinquantinarum.

Si vero contigerit in futurum aliquem Notarium Maleficiorum ire in districtum Mutinæ occasione alicuius maleficij quòd dictus Notarius a Massario, siue communi dictæ villæ pro dicta andata aliqd petere, vel habere non possit, sed sibi solum solui, & satisfieri debeat in bonis delinquentis, & eius merces sit prout taxatum est infra per præsens statutū. Dicti vero Notarij maleficiorum nihil recipere, vel petere possint ab aliquo accusato pro aliquibus accusis, siue denuntijs singularium personarum cuiuscunq; generis sint ipsæ accusæ nisi ab accusante, excepto tamē quòd si accusatus veniret ad defensionem, tunc pro scripturis ipsius accusati sibi tantum solui facere possit. Et si sequuta fuerit condemnatio talis accusati, & condemnati ipse condemnatus teneatur reficere expensas accusanti. Et quòd Notarij deputati, seu deputandi ad officium tertij Iudicis pro accusationibus factis, vel faciendis coram prædicto D. tertio Iudice cuiuscunq; generis sint habere debeant, & possint soldum vnum tantum pro quolibet accusato, & pro qualibet accusatione, & non vltra. sol. i.

Et si processum fuerit super ipsa accusatione petere, & percipere possint salarium ordinatum per nostra statuta in causis ciuilibus, & de repertura, seu cācellatione cuiuslibet condemnationis non excedentis summam librarū decem soldum vnum. sol. i.

Si vero excederet summam libr. x. vsq; ad centum soldos duos: sol. ij.

Si vero excederet summam librarum centum cuiuscunq; condemnationis, etiā

si mortem personæ contineret de qualibet soldos tres. sol. iij.
De qualibet accusatione, inquisitione, inuentione, seu denuntiatione, & de qualibet persona, si non fuerit condemnata soldum vnum tantum, & non vltra. sol. i.
Si vero fuerit condemnata soldos duos. sol. ij
Si vero aliquis se defendere vellet, ab eo petere, & exigere possint salarium taxatum iuxta formam statuti in causis ciuilibus, & de quolibet laborerio ciuitatis Mutinæ, vel burgorum, tam cinquantinarum, quam vicinantiarum, & communis, seu singularium personarum habere, & petere possint soldum vnum. sol. i.
Et quòd Notarij ad ciuilia deputati possint, & debeant salaria scripturarũ, quas fecerint, consequi ab eo ad cuius instantiam scripturas fecerint & ad instantiã creditorũ pignorari faciant debitores tantũ, & sibi ab ipsis creditoribus pro ipsis pignorationibus satisfieri faciãt. & nihil habere, vel recipere possint a debitoribus, & præcepta ipsarũ pignorationũ ipsis creditoribus petẽtibus dare teneanť, qui creditores a debitoribus recupare possint expẽsas factas.
Hactenus verba statuti noui Mutinæ.

¶ De mercedibus Instrumentorum, & vltimarum voluntarum.

PRo mercede autem Instrumentorum, videlicet venditionis, emptionis, donationis, dationis in feudum, promissionis de vendendo & retrouendendo, doris, mutui, depositi, cessionis, absolutionis, societatis, diuisionis, & aditionis hæreditatis cum suo inuentario solemniter facto, si contineant valorem infra libr. vigintiquinq; inclusiue pro quolibet eorum taxamus soldos septem. sol. vij.
A libris vigintiquinque vsque ad quinquaginta inclusiue soldos duodecim. sol. xij.
A libris quinquaginta vsq; ad centum inclusiue soldos viginti. lib. i.
A libris centum vsq; ad ducentas inclusiue vltra soldos viginti pro primo centenario soldos decem. sol. x.
A libris ducentis vltra pro quolibet centenario soldos quinq;. sol. v.
Pro quolibet Instrumento locationis terrarum, domorum, bestiarum, & discipulorum ad summam soldos triginta. sol. xxx.
Et si præterea interueniat aliquod capitulum sold. quinq;, & non vltra. sol. v.
Pro quolibet Instrumento actoriæ, curæ, aditionis hæreditatis, & protestationis soldos octo. sol. viij.
Pro quolibet Instrumento emancipationis soldos viginti. lib. i.
Pro quolibet Instrumento adoptionis soldos viginti. lib. i.
Pro quolibet Instrumento creationis Notarij absq; priuilegio Co. Palatini sold. decem. sol. x.
Pro copia vero priuilegij soldos quindecim. sol. xv.
Pro quolibet Instrumẽto legitimationis naturalium, & similiũ personarum ad summum sold. quadraginta absq; copia priuilegij Co. Palatini. lib. ij.
Cum copia vero soldos quadraginta septem in totum. sol. xxxxvij.
Pro quolibet Instrumento Syndici, ad summum soldos viginti. lib. i.

Pro quolibet Instrumento diuisionis, taxamus vt supra dictum est de Instrumento emptionis,& venditionis,sed merces non excedat libras viginti in totum. lib. xx.

Pro quolibet Instrumento depositi facto in actis,& siue sit in magna, siue parua quantitate pecuniæ,vel rerum,si dabitur cum copia processus soldos decem. sol. x.

Si vero petatur leuari extra processum in publica forma, taxamus secundum valorem in eo contentum,prout de instrumento depositi, & emptionis supra dictum est.

Si in Instrumento,vel instrumentis vltra formam,& substantiam suam erit aliqua narratio,vel fideiussio,vel pacta,& alia,pro quolibet illorum capitulorum soldos quinq;. sol. v.

Pro quolibet inuentario simpliciter facto ab hærede,vel vsufructuario, vsq; ad primum centenarium librarum, siue valorem correspondentem soldos viginti. lib. i.

A libris centum vltra,pro singulis centenarijs,soldos quinq;. sol. v.

Dummodo in tantum non excedat libras quatuor. lib. iiii.

Si vero sit inuentarium factũ a tutore,vel a curatore sold triginta. sol. xxx.

Pro instrumentis emphyteosis,& liuelli,taxamus prout de instrumẽto emptionis dictum est habito respectu ad æstimationem vtilis dominii tantum.

Pro singulis instrumentis innominatis,& non specificatis,taxamus prout de instrumento emptionis dictum est.

Pro qualibet descriptione bonorum iudicialiter facta in ciuili causa,taxamus dimidium ordinariæ mercedis dictæ de instrumento emptionis, habito respectu ad quantitatem,& valorem bonorum in descriptione contentorum.

Pro quolibet instrumento pacis si non interuenerit sanguis sine fideiussione soldos decem. sol. x.

Si interuenerit sanguis soldos viginti. sol. xx.

Si interuenerit mors soldos trigintaquinq;. sol. xxxv.

Pro qualibet fideiussione in illis instrumentis soldos quinq;. sol. v.

Pro quolibet Instrumento treuguæ cum fideiussione sol.quindecim. sol. xv.

¶Pro quolibet testamento si substantia testatoris non excedat libras quinquaginta,taxamus soldos decem. sol. x.

A libris quinquaginta exclusiue vsq; ad centum inclusiue sol.viginti. lib. i.

A libris centum vltra soldos decem pro singulis centenarijs. sol. x.

Sed quantacunq; sit substantia testatoris merces non possit excedere libras decem. lib. x.

Pro singulis codicillis similiter taxamus,prout de testamentis dictum est, pro quantitate substantiæ in eis contentæ,si tamen tales codicilli non fuerint reuocati,si autem fuerint reuocati pro illis taxamus duplum rogitus,quem rogitum volumus esse sol.octo pro singulis reuocatis. sol. viii.

Et si plura testamenta facta fuissent ab vno,& eodem testatore, soluatur tantũ tertia pars eius mercedis, quæ supra taxata est pro illo scilicet testamento, quod ab aliquo leuari petitum fuerit.

Et si

Et si illudmet testamentum alias leuatum iterum a testatore, vel ab hærede leuari petatur, & leuetur, soluatur dimidium mercedis suæ supra taxatæ.

Hæres autem alicuius testatoris non compellatur, nec compelli possit ad leuandum aliquod testamentum nisi sit testatoris vltimum, & si non sit vltimũ possit cogi tantummodo ad soluendum duplum rogitus, quem rogitũ taxamus soldos quindecim. sol. xv.

Nec etiam compelli possit ad leuandum codicillos reuocatos, sed non reuocatos tantum, & pro reuocatis, vel non reuocatis respectiue, ordinamus vt supra de mercede pro illis taxata dictum est.

Et quæ de testamentis diximus, intelligantur dicta respectu eius Notarij, qui non sit rogatus de vltimo, quoniam si fuerit rogatus de vltimo, volumus eũ posse consequi soldos decem tantum pro quolibet testamento non vltimo. sol. x.

Pro simplici reuocatione cuiuscunq; testamenti, taxamus secundum ordinem de testamentis supra dictum, habito respectu ad valorem contentum in illis testamẽtis reuocatis, sed non excedat summam sold. quadraginta. lib. ij.

Pro simplici reuocatione quorumcunq; codicillorum, taxamus secundum ordinem de codicillis supra dictum, habito respectu ad valorem contentum in codicillis reuocatis, dummodo non excedat summam libr. triũ. lib. iij.

Pro qualibet ratificatione cuiuscunq; contractus, vel instrumenti, si quantitas sit explicita, taxamus tertiam partem mercedis, quæ deberetur pro instrumento ratificato, si non sit explicita ad summam soldos quadraginta, & minus etiam arbitrio D. Syndici Palatij, inspecta quantitate, & qualitate rei ratificatæ.

Pro qualibet conseruatione indemnitatis, similiter vt supra proxime dictũ est.

Declaramus autem quòd forenses, id est qui non sunt de districtu, nec Ducatu Mutinæ, quo ad acta fori, & scripturas factas in iudicio, vltra mercedem supra taxatam, soluere debeant ipsis Notarijs tertiam partem talis mercedis, de pluri.

Et in numero forensium nequaquam compræhendantur illi, quorum appellationes iure ordinario deuoluuntur ad Iudicem appellationum Mutinæ, qui omnes pro ciuibus habeantur, reliqui vero non.

Quo autem ad mercedem Instrumentorum, & vltimarum voluntatum soluere debeant mercedem, qualem, & quantam in eorum ciuitatibus, & locis soluere debent Mutinenses, siue forenses.

Notarij possint cogere partes, quarum interest, & de quarum vtilitate agitur ad leuan. sua instrumenta, testamenta, & vltimas voluntates, & ad faciẽdum sibi ipsis satisfieri de mercede prætaxata, quotiescunq; ipsis Notarijs placuerit, quod locũ habeat in præteritis, præsentibus, & futuris, si tñ illa documẽta sint perpetuo duratura, & non ad modicũ tempus; & si ad modicũ tẽpus cogere quidem, sed non percipere, nisi rogitus mercedem, quem ex nunc taxamus soldos quatuor vsq; ad septem inspecta qualitate rei arbitrio Syndici Collegij: cuius conscientiam oneramus, & cogere infra spatium vnius anni, post lapsum temporis in documento præfixi, & non vltra annum.

Et quo

Et quo ad acta fori, scripturas iudiciales, & sententias, nequaquam possint cogere ad leuandum, nec sibi ipsis satisfaciendum de aliqua mercede, post lapsum vnius anni a die litis finitæ in qualibet sua instãtia, quia tunc volumus præsumi eis fuisse satisfactum fictione præsentis statuti.

Et in omnibus casibus nequaquam possint cogere alium pro alio, sed illum, vel illos de quorum interesse agitur, & quorum nomine facta fuerint Instrumenta, documenta, & scripturæ.

Declaramus autẽ circa Instrumenta perpetuo duratura, & vltimas voluntates, quòd si illæ semel fuerint leuatæ, vel leuata in authentica forma, & iterũ ab aliquo volente leuari petantur, Notarius habeat solum dimidium mercedis debitæ ex ordine suprascripto, & sic cogere possit petentes ad eam soluen. si tamen petentes erunt ciues, vel districtuales sin minus suam totam, & integram mercedem.

Præterea quia frustra leges essent positæ nisi obseruarentur, præcipimus Notarijs inuiolabiliter, ne vltra taxationes prædictas quicquam minimũ possint, nec debeãt, etiam a sponte dare volentibus accipere sub prætextu etiam remunerationis sub pœna dupli eius quod acceperint, applicanda pro dimidia collegio Notariorum, & pro altera Cameræ Ducali Mutinæ, & acceptũ indebite restituant.

Præcipimus quoq; ne vllo pacto debeant originalia, quarumcunq; scripturarũ suarum factarum in iudicio, & extra accommodare parti, vel partibus, nec procuratoribus, nec aduocatis, nec Iudici, sed tantummodo eã ostendere, si ipsis Notarijs libuerit, & non aliter sub pœna libr. quinq; monetæ Mutinæ etiam applicanda, vt supra, proxime dictum est.

Ne autem quandoq; contingat aliquem Notarium ductum nimia auiditate lucri committere aliquid contra suum proprium honorem, & totius Collegij inuiolabiliter præcipimus ne quisquam exercens officium iuris, vel appellationis possit petere, nec consequi per se, vel Collegam mercedem vllam scripturarum suarum in iudicium, & extra factarum, si de lucro, & emolumẽto vel commodo earum, vel causæ, aut litis in eis agitatæ, participat, aut communicet, vel pactũ de quota habeat cum procuratore, vel aduocato in actis suis, vel Collegæ litem illam agitante. Idq; probatum esse, concludenter volumus si euidenter sic constabit per duos testes fidedignos, & iuramentum eius contra quem agitabitur, quo probato Notarius participans loco pœnæ intelligatur esse, & sit per duos annos continuos ab officio suo, & ab omnibus alijs officijs Notariorum, & Ill. Communitatis Mutinæ, suspensus, & exclusus, & etiam vltra illud tempus ad beneplacitum D. Massariorum Collegij Notariorum inspecta qualitate facti.

Circa statutum Notariorum disponens de Instrumentis registrañ. in memorialibus Mutinæ, sub Rubrica X. Volumus loco eius seruari statutum nouum ciuitatis Mutinæ de verbo ad verbum sub Rubrica XCIIII de Instrumentis ponendis in memorialibus, cassato penitus, ipso Notariorum statuto.

Circa statutum de schedis, & protocolis Notariorum defunctorum, Rubrica XXIII. corrigendo addimus quod incæpta Notariorum Defunctorũ concedan-

cedan-

cedantur a DD. iusdicentibus in consilio generali hæredibus, si extabunt sin minus sufficientibus viris de agnatione defuncti, vel præsentandis ab hæredibus, casu quo ipsi hæredes non essent habiles, vel ab hominibus de agnatione nullis hæredibus existentibus firmo manente dicto statuto in reliquis suis partibus.

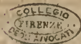
Circa statutum Notariorum, de documentis per alium exemplandis Rubrica XIIII. addatur quòd (ex quo ordinatum est instrumenta, & scripturas publicas, datas per Notarium rogatum de illis, alij Notario ad exeplan. per vtrunq; Notarium subscribi, & authenticari debere). Si qua tamen hucusq; facta, inuenientur, quæ sint subscripta solummodo Notarij manu de eis rogati permaneant, & nullo præiudicio suam firmitatem, & robur obtineant id quod habeat locum in præteritis.

Miserabiles personæ pro Instrumentis, & scripturis suis quibuscunq; pro eis factis, vel ipsis necessarijs soluant Notario de eis rogato mercedem, qualem, & quantam iudicabit D. Potestas Mutinæ sufficere, qui etiam iudicabit, nunquid tales personæ sint miserabiles, nec ne, & eius iudicio stabitur omnino.

Et prædicta omnia sic taxata, reformata, & ordine suo digesta, volumus inuiolabiliter, & indistincte obseruari. & perpetuum robur obtinere firmis semper remanentibus, reliquis omnibus statutis nouis ipsius Collegij æditis anno M.D.XLVIII. die XV. Decembris, sed cassatis, & annullatis penitus omnibus, & singulis statutis, & maxime omnibus statutis tam specialibus, quam generalibus, & prouisionibus, & constitutionibus hucusq; factis quomodolibet in quantum sint contraria præsentibus reformationibus nostris, & omni consuetudine antiqua, vel noua qualitercunq; obstante penitus sublata.

Vlterius mandamus prædicta omnia statuta, & prouisiones Collegij Notariorum, quæ non fuerint correcta registrari debere in præsenti volumine statuti, & reformationum, cum additionibus, & moderamine de quibus supra.

FINIS, Laus Deo.

MVTINAE.

Apud Paulum Gadaldinum. M. D. XC.

